

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Journal of Roi Et Rajabhat University

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2560

Vol.11 No.1 July – December 2017

วัตถุประสงค์ : เพื่อเผยแพร่ความรู้ ทักษะ แนวคิด นวัตกรรม ข้อค้นพบแก่คณาจารย์ นักศึกษา สมาชิก และผู้สนใจ
ในลักษณะของบทความวิชาการ บทความวิจัย และอื่นๆ

หน่วยงาน : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
113 หมู่ 12 ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 45120

ที่ปรึกษา : ศาสตราจารย์พิเศษ นายแพทย์สมพร โปธินาม
อาจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ศรีสมบัติ
อาจารย์ ดร.ธนาภรณ์ พันทวี

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชา มารีเคน
รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร
รองศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย ศรีอำไพ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ เบญจกาญจน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พันธศักดิ์ พลสารมัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วโร เพ็งสวัสดิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา กาวีระ

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัย

Prof.Dr.William R. Barratt
Prof.Dr.Leslie B. Barratt
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมใจ ภูมิพันธุ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสุนันท์ ประเสริฐสังข์
อาจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ศรีสมบัติ
อาจารย์ ดร.การุณ พงศ์ศาสตร์
อาจารย์ ดร.ธนาภรณ์ พันทวี

คณะกรรมการบริหารวารสาร :	อาจารย์ ดร.ธนาภรณ์ พันทวี	ผศ.ดร.สมใจ ภูมิพันธุ์
	อาจารย์ ดร.การุณ พงศ์ศาสตร์	อาจารย์ ดร.หทัย น้อยสมบัติ
	อาจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ ศรีสมบัติ	อาจารย์ชอบฟ้า จันทร์เจริญ
	อาจารย์ ดร.ธัญยาภรณ์ นวลสิงห์	นางสาวชีวรัตน์ ศीलพันธุ์
	อาจารย์ ดร.ยุวธิดา ซาปัญญา	นางสาวอ้อมขวัญ ฤกษ์เกษภาพ
	อาจารย์ ดร.จิตรภรณ์ วงศ์คำจันทร์	นางสาวพัฒนา สัจจาวาท
	อาจารย์ ดร.สัจธรรม พรทวีกุล	

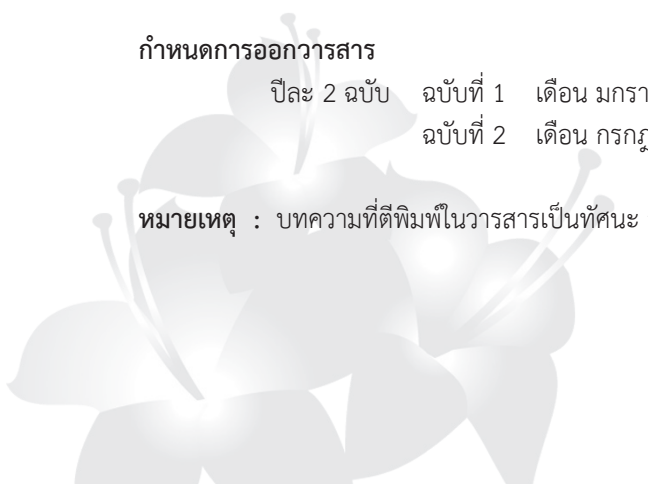
รายชื่อคณะกรรมการกลั่นกรองประจำฉบับ :

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิจิตร ศรีปัดดา	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนิดา ฝาระนัด	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.อพนันท์ พูลพุทธา	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ น้อยวงศ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ปฐม หงษ์สุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ วิรัตน์ พงษ์ศิริ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สุพรรณิ เหลือบุญชู	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.โกวัฒน์ เทศบุตร	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ก่อพงษ์ พลโยธา	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรงค์ เลี้ยงพานิช	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธิดา โง่นคำ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
อาจารย์ ดร.อานนท์ คำวรรณ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุพาภรณ์ พิริยศิลป์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุขุม วสุนธราไสย	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
อาจารย์ ดร.สุขวิทย์ โสภภาพ	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวมินทร์ ประชานันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันทา วีรกุลเทวัญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
อาจารย์ ดร.ธนพล ตีรชาติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
อาจารย์ ดร.นิศานาจ โสภภาพ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
อาจารย์ ดร.สุขมิตร กอมนี	มหาวิทยาลัยบูรพา
อาจารย์ ดร.ศดาญ์ สองจันทร์	โรงเรียนบ้านดอนกลอย

กำหนดการออกวารสาร

ปีละ 2 ฉบับ	ฉบับที่ 1	เดือน มกราคม – มิถุนายน
	ฉบับที่ 2	เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม

หมายเหตุ : บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารเป็นทัศนะ ลิขสิทธิ์ และความรับผิดชอบของผู้เขียนเจ้าของผลงาน

บทบรรณาธิการ

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดฉบับนี้ เป็นวารที่จะจัดทำขึ้นโดยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เพื่อเผยแพร่บทความจากวิทยานิพนธ์ บทความวิจัย บทความวิชาการ ของนักศึกษา คณาจารย์ นักวิชาการทั่วไป ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ซึ่งถือเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ แนวคิด ประสบการณ์และสร้างเครือข่ายเชิงวิชาการ และงานวิจัยสาขาต่าง

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดฉบับนี้ ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนสามารถผ่านการประเมินเป็นวารสารที่ได้รับการยอมรับในระดับชาติ ตามเกณฑ์คุณภาพของ TCI กลุ่ม 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณ คณะผู้เขียนและคณะกรรมการกลั่นกรองที่ช่วยเสนอแนะแนวคิดให้กับผู้เขียนและบรรณาธิการอย่างดียิ่ง ซึ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา งานวิจัย และงานวิชาการทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศต่อไป

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

	หน้า
การพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง ระบบจำนวนเต็ม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กนกกร พวงสมบัติ, เบญจมาภรณ์ เสนารัตน์, นฤมล แสงพรหม, สมประสงค์ เสนารัตน์	1
ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการ ศูนย์หัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว ชนิษฐา อินทะแสง, ธีรดา โชติพันธ์, สันทนี กิจเพิ่มเกียรติ	8
ประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานตามบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ธนากร เชื้อจำรูญ	17
วิเคราะห์วรรณศิลป์ในบทเพลงกล่อมเด็กของคนภูไท ตำบลห่องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร อนันต์ศักดิ์ พลแก้วเกษ, ภาวิณี ห่องแซง	25
การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนชีววิทยาเพื่อส่งเสริมความสามารถการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กุลศิริ บุญอาษา	35
ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 4 จิรภัฏฐ์ ไพสิฐสกุลเกตุ, ยืนยง ไทยใจดี	43
ผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง กีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ด กฤติกา สังขวดี, ปัญญา สังขวดี **	53
พระพุทธเจ้าในวิถีคิดแบบชาวบ้านท้องถิ่นอีสาน ชาญยุทธ สอนจันทร์	59
การพัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ลายต้นเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี อิทธิพร ชาญศิริวัฒน์, ธีระ สารุพันธ์, ธัญญะลักษณ์ มากดี, ยุทธศักดิ์ ทองแสน	69
การใช้ภาษาแชทในการสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันไลน์ สุจิตรา ประชามิ่ง, ณัฐวุฒิ พิมพ์วลี, นิธินาถ อุดมสันต์	80
การถ่ายทอดความรู้ทางดนตรีของพระเจนดุริยางค์ไปสู่ลูกศิษย์ กรณีศึกษาพันจ่าอากาศเอกมนัส ปิตีสานต์ และพันตำรวจโท ธีมา โพธิเวส บพิตร คำหั่น, เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, ไพศาล สุวรรณน้อย	90
ความสามารถในการถ่ายโอนความรู้เปรียบเทียบกับความสามารถในการแบ่งปันความรู้และความสามารถในการสร้างความรู้ ในบริบทปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : การศึกษาเชิงประจักษ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทย ปิยะวรรณ คุ้มญาติ, ชินเนีย รัติกัณฑ์	99

การจัดการเรียนรู้วิชาพุทธศาสนา เรื่อง บริหารจิตเจริญปัญญา ตามแนวจิตตปัญญาสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เอมอร ทองเหลือ	109
การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เพ็ญพิศ ผาพองยุ่น, ชานนธ์ เศรษฐแสงศรี	118
การพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษโดยใช้รายการโทรทัศน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มณีรัตน์ กรรณิกา, อภิราตี จันทร์แสง	127
การจัดการค่ายภาษาอังกฤษระดับอุดมศึกษาของนักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด เดือนเพ็ญ รัชทรัพย์	134
การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบสะเต็มศึกษา เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เชิงความคิดสร้างสรรค์ในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ ปาจริย์ เนรมิตพานิชย์, พรรณวิไล ชมจิต, วันดี รักไร่	144
ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 รุ่งอรุณ เพ็ญกุลกิจ, ยืนยง ไทยใจดี	154
การพัฒนาวิธีการประเมินความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของนักเรียน ระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 วัฒนา ธิมาชัย, ประเสริฐ เรือนนะการ	163
ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 อุบลรัตน์ ชรารัตน์, หทัย น้อยสมบัติ	173
การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบซิปปา (CIPPA MODEL) ที่ใช้สื่อประสม (Multimedia) เพื่อพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ความคล้าย วิชาคณิตศาสตร์ 5 สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วัฒนาพร รังคะราช	183
การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ที่มีผลต่อทักษะการฟัง และการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 วารุณี ศิริ, อภิราตี จันทร์แสง	195
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิรัช จันทร์เหลือ, อภิราตี จันทร์แสง	207

	หน้า
การพัฒนาความสามารถการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบาย ด้วยกิจกรรมการสอนตามกระบวนการorrฐาน ศศิพิมพ์พะไพ อาสนรัตน์จินดา, พิลานุช ภูษาวิโคธน์	218
การยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด สหภาพ ไตรยวงศ์, สมใจ ภูมิพันธุ์, ไพศาล แนนอุดร	230
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาครูด้วยกิจกรรมสะท้อนคิดโดยใช้รูปแบบ 3-R ในรายวิชาการวัดผล และประเมินผลทางคณิตศาสตร์ สุพรรณนิการ์ ชนะนิล	239
รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่เหมาะสมสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี สุวัฒน์ บันลือ	250
การพัฒนาการเรียนการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยใช้เทคนิค KWL Plus สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พรวิมล ปานทอง, อภิราตี จันทร์แสง	261
การใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการorrฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนจดหมายทั้งตั้ง ทางธุรกิจ ธีรภัทร ประงเกียรติ, อินธิสาร ไชยสุข	272
การใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการorrฐานเพื่อพัฒนาความสามารถ การเขียนจดหมายสมัครงาน ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วรัญญา เชื้อวงศ์คำ, พิลานุช ภูษาวิโคธน์	282

การพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องระบบจำนวนเต็ม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

The Development of Mathematics Exercises Entitled, “Integer System” for Grade 7 Students

กนกกร พวงสมบัติ *

นฤมล แสงพรหม **

เบญจมาภรณ์ เสนารัตน์ ***

สมประสงค์ เสนารัตน์ ****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง ระบบจำนวนเต็ม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กระบวนการวิจัยและพัฒนาประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) พัฒนาเครื่องมือ ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ แบบฝึกทักษะ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดความพึงพอใจ 2) ทดลองใช้เครื่องมือกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดโคกประดู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ในปีการศึกษา 2557 และในปีการศึกษา 2558 3) หาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะ และ 4) ความพึงพอใจที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดโคกประดู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ในปีการศึกษา 2559 จำนวน 9 คนได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผลการวิจัย พบว่าแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องระบบจำนวนเต็ม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหาในระดับมากที่สุด มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 80.00/78.52 มีดัชนีประสิทธิผล (E.I.) เท่ากับ 0.69 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับมาก

ABSTRACT

The purpose of this research was to develop the mathematics exercises entitled, “Integer System” for grade 7 students. This research and development process was divided into 3 steps. The first step was construction of research instruments including; learning plans, mathematics exercises, an achievement test and a satisfaction questionnaire. The second step was the trial of research instruments with grade 7 students at Watkrokpradoo School, Buriram Primary Educational Service Area 1, in the academic year of 2014 and 2015. The third step was to assess an effectiveness index and efficiency indices of the mathematics exercises. Moreover, this step was also to analyze student satisfaction toward the mathematics exercises. The purposive sampling was utilized to recruit 9 grade 7 students for collecting the data at Watkrokpradoo School, Buriram Primary Educational Service Area 1, in the academic year of 2016. Results of the study revealed that the mathematics exercises were evaluated content validity at the highest level. The efficiency indices of the mathematics exercises (E1/E2) were 80.00/78.52 with an effectiveness index of 0.69. An analysis of student satisfaction toward the mathematics exercises showed that students were satisfied at the highest level.

คำสำคัญ : แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์, ระบบจำนวนเต็ม, ประสิทธิภาพ,

Keywords : Mathematics Exercises, Integer System, Efficiency

* นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

**** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

บทนำ

ประเทศไทยมีการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 22 กำหนดว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ” ดังนั้นการกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นหลัก เพื่อรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่กำลังก้าวหน้าในปัจจุบัน ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มตามศักยภาพ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และรู้จักแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เมื่อกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งปรับปรุงและพัฒนาจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 เพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการใช้หลักสูตรที่ผ่านมา และช่วยให้การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 จึงยึดหลักการและแนวคิดสำคัญ คือมีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 3) ซึ่งสถานศึกษาหรือโรงเรียนมีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ โดยจัดทำหลักสูตรและดำเนินการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด และเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ คือ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 6-7) ซึ่งวิชาคณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความคิดของมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบมีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหา และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้สาระคณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และศาสตร์อื่น ๆ ด้วย ดังนั้นการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์จึงมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 56)

จากการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดโกรกประดู่ในปีการศึกษา 2556 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70.58 ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละต่ำกว่าเกณฑ์เป้าหมายที่โรงเรียนกำหนดไว้ คือ ร้อยละ 75 โรงเรียนวัดโกรกประดู่ (2557 : 63) และเมื่อพิจารณาผลการสอบ (O-NET) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดโกรกประดู่ ปีการศึกษา 2554-2556 วิชาคณิตศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 กล่าวคือผลการสอบ (O-NET) ระดับโรงเรียน ในกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ 5 มาตรฐานการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยมาตรฐานการเรียนรู้ ทั้ง 5 มาตรฐาน มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยทั้งประเทศ ทำให้ทักษะการแก้ปัญหาของโรงเรียนวัดโกรกประดู่ควรได้รับการปรับปรุงและพัฒนาอย่างเร่งด่วน โดยผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ถึงสาเหตุและปัญหาในการจัดการเรียนการสอนซึ่งพบสาเหตุหลายประการ เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ไม่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใฝ่เรียนรู้ ขาดความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และยังขาดการผลิตสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาด้านคณิตศาสตร์ นักเรียนส่วนใหญ่ยังมองว่าในการจัดการเรียนการสอนนั้น ครูเป็นผู้บอกและให้นักเรียนทำตาม จึงส่งผลให้นักเรียนขาดความรู้และทักษะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์เป้าหมายที่โรงเรียนกำหนดไว้ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาจำนวนไม่น้อยมีปัญหาในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เนื่องจากทักษะพื้นฐานทางการคำนวณไม่มีความชำนาญ เช่น ทักษะการบวก ลบ คูณ หาร ทั้งที่เป็นเรื่องสำคัญสำหรับการเรียนคณิตศาสตร์ อันเป็นผลให้นักเรียนเกิดความรู้สึกลังเลและเบื่อหน่ายต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ไปโดยปริยาย และที่สำคัญส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ด้วย นอกจากนี้เมื่อผู้วิจัยได้พิจารณาจากข้อมูลผลสัมฤทธิ์วิชาคณิตศาสตร์ และจากการประเมินการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ พบว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ และไม่เป็นที่น่าพอใจ ประกอบกับเมื่อสอบถามพูดคุยกับนักเรียน พบว่านักเรียนจะประสบปัญหากับการเรียนคณิตศาสตร์ตั้งแต่ทักษะพื้นฐานคือการบวก การลบ การคูณ และการหาร จึงทำให้นักเรียนไม่ชอบทำแบบฝึกหัดในบทเรียน และครูมักจะสั่งให้ทำในปริมาณมาก ดังนั้นนักเรียนจึงเห็นว่าแบบฝึกหัดมีความยากไม่น่าสนใจ และเป็นเรื่องยากต่อการศึกษา โดยเฉพาะนักเรียนที่ไม่มีความถนัดทางด้านคณิตศาสตร์ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาหาวิธีแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยศึกษาจากงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแบบฝึกทักษะของสุปรานี ปัทมสิทธิโชติ (2555) ได้พัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสรรพวิทยาคม ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แสดงว่าแบบฝึกเป็นเครื่องมือทางการเรียนของนักเรียนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนฝึกทำด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนมีทักษะหรือความชำนาญเพิ่มขึ้น หลังจากที่ได้เรียนรู้ในภาคทฤษฎีหรือด้านเนื้อหาแล้ว การฝึกทักษะตามจุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละบททำให้เกิดความแม่นยำ คล่องแคล่วในทักษะ มีประสิทธิภาพทางความคิด และเหตุผล และเป็นเครื่องมือในการวัดผลประเมินผลนักเรียน มีผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นด้วย

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจสภาพปัญหาการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเกิดแนวคิดที่จะทำการพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องระบบจำนวนเต็ม ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความเหมาะสมกับนักเรียน เรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก เนื้อหาเป็นรูปธรรมไปสู่นามธรรม มีรูปแบบหลากหลายเพื่อให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เกิดทักษะการคำนวณตามความต้องการ เกิดความคิดรวบยอด มีความรู้พื้นฐานอย่างถูกต้อง และเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ในระดับชั้นที่สูงขึ้นไป และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องระบบจำนวนเต็ม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องระบบจำนวนเต็ม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องระบบจำนวนเต็ม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง ระบบจำนวนเต็ม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบแผนการทดลอง One Group Pre- test Post-test Design (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2538 : 249) ดังนี้

Pre- test	Treatment	Post-test
X_1	T	X_2

เมื่อ X_1 หมายถึง ทดสอบก่อนการทดลอง (Pre - test)
 T หมายถึง การจัดการเรียนการสอนโดยใช้นวัตกรรม (Treatment)
 X_2 หมายถึง ทดสอบหลังการทดลอง (Post-test)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดโคกประดู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 9 คน ได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการทำวิจัยในชั้นเรียนครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังต่อไปนี้

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องระบบจำนวนเต็ม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 16 แผน ใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนทั้งหมด 18 ชั่วโมง ที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร และการเรียนการสอนด้านคณิตศาสตร์ และด้านการวัดประเมินผล และมีความถูกต้องเหมาะสมในระดับมากที่สุด และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนในปีการศึกษา 2557 จำนวน 9 คน และแก้ไขปรับปรุงแล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนในปีการศึกษา 2558 จำนวน 14 คน และแก้ไขปรับปรุงก่อนนำไปใช้สอนนักเรียนในปีการศึกษา 2559 จำนวน 9 คน

2.2 แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องระบบจำนวนเต็ม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีทั้งหมด 6 ชุด ประกอบด้วย ชุดที่ 1 เรื่องจำนวนเต็ม ชุดที่ 2 เรื่องการบวกจำนวนเต็ม ชุดที่ 3 เรื่องการลบจำนวนเต็ม ชุดที่ 4 เรื่องการคูณจำนวนเต็ม ชุดที่ 5 เรื่องการหารจำนวนเต็ม และชุดที่ 6 เรื่องคุณสมบัติของจำนวนเต็ม ที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ

ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านคณิตศาสตร์ และด้านการวัดประเมินผล และมีความถูกต้องเหมาะสมในระดับมากที่สุด และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนในปีการศึกษา 2557 จำนวน 9 คน และแก้ไขปรับปรุงแล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนในปีการศึกษา 2558 จำนวน 14 คน และแก้ไขปรับปรุงก่อนนำไปใช้สอนนักเรียนในปีการศึกษา 2559 จำนวน 9 คน

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องระบบจำนวนเต็ม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 ข้อ ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00 และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนในปีการศึกษา 2557 จำนวน 9 คน และแก้ไขปรับปรุงแล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนในปีการศึกษา 2558 จำนวน 14 คน และแก้ไขปรับปรุงก่อนนำไปใช้สอนนักเรียนในปีการศึกษา 2559 จำนวน 9 คน วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (B) ตามวิธีของ Brennan ข้อสอบซึ่งมีค่าอำนาจจำแนก (B) ตั้งแต่ .41 - .69 และนำไปหาความเชื่อมั่นตามวิธีของ Lovett ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .84

2.4 แบบสอบถามวัดความพึงพอใจ จำนวน 1 ฉบับ จำนวน 15 ข้อ ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.80-1.00 และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนในปีการศึกษา 2557 จำนวน 9 คน และแก้ไขปรับปรุงแล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนในปีการศึกษา 2558 จำนวน 14 คน และแก้ไขปรับปรุงก่อนนำไปใช้กับนักเรียนในปีการศึกษา 2559 จำนวน 9 คน วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .77

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดโคกประดู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 9 คน โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องระบบจำนวนเต็ม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะ จำนวน 30 ข้อ โดยข้อที่ทดสอบก่อนที่จะทำการทดสอบในชั่วโมงแรก เพื่อศึกษาความรู้เดิมของนักเรียน แล้วทำการเก็บข้อมูลที่ได้จากการทำแบบทดสอบไว้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต่อไป

3.2 ดำเนินการทดลองสอน เรื่องระบบจำนวนเต็ม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แผนการสอนและแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 16 แผนการจัดการเรียนรู้ ใช้เวลาสอน 18 ชั่วโมง และดำเนินการทดสอบย่อยท้ายบทเรียนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้

3.3 ทดสอบหลังเรียน (Post-test) หลังจากทำการทดลองสอนครบ 16 แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องระบบจำนวนเต็ม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นฉบับเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียนแล้วทำการตรวจให้คะแนนทั้งสองครั้ง แล้วนำไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

3.4 สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภายหลังสิ้นสุดการสอนครบ 16 แผนการจัดการเรียนรู้ ภายหลังการทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ ผู้วิจัยสร้างขึ้น แล้วรวบรวมข้อมูลไว้เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (รวิวรรณ ชินะตระกูล, 2543 : 93)

4.2 วิเคราะห์หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) (สมนึก ภัททิยธนี, 2547 : 166-167)

4.3 วิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดย

4.3.1 หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) (สมนึก ภัททิยธนี, 2547 : 166-167)

4.3.2 วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบเป็นรายข้อตามวิธีของเบรนแนน (Brennan, 1972 : 292)

4.3.3 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบทั้งฉบับ โดยใช้วิธีของโลเวท (Lovett) (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2552 : 106)

4.3.4 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความพึงพอใจทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha) ของครอนบาค (Cronbach) (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2552 : 94)

4.4 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องระบบจำนวนเต็ม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้สูตร "E1"/"E2" (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2547 : 56)

4.5 วิเคราะห์หาค่าดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องระบบจำนวนเต็ม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อดูความก้าวหน้าของผู้เรียน โดยใช้วิธีของ Goodman, Fletcher and Schneider (เผชิญ กิจระการ, 2544 : 30-36; อ้างอิงมาจาก Goodman, Fletcher and Schneider, 1980 : 30-34)

4.6 วิเคราะห์หาความพึงพอใจของนักเรียนต่อแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผล

1. ผลการพัฒนาแบบฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์ เรื่องระบบจำนวนเต็ม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จำนวน 6 ชุด ประกอบด้วย ชุดที่ 1 เรื่องจำนวนเต็ม ชุดที่ 2 เรื่องการบวกจำนวนเต็ม ชุดที่ 3 เรื่องการลบจำนวนเต็ม ชุดที่ 4 เรื่องการคูณจำนวนเต็ม ชุดที่ 5 เรื่องการหารจำนวนเต็ม และชุดที่ 6 เรื่องคุณสมบัติของจำนวนเต็ม โดยภาพรวมพบว่า มีคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหาในระดับดีมาก โดย IOC มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน และเมื่อพิจารณาคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหาของแบบฝึกแต่ละชุด พบว่าแบบฝึกชุดที่ 4 มีความตรงตามเนื้อหาสูงสุด (4.67) รองลงมา คือ ชุดที่ 1 (4.65) ชุดที่ 6 (4.63) ชุดที่ 5 (4.62) ชุดที่ 4 (4.61) และ ชุดที่ 2 (4.59) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องระบบจำนวนเต็ม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ พบว่าแบบฝึกทั้ง 6 ชุด มีประสิทธิภาพโดยรวม เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน (E1/E2) 80.00/78.52 และเมื่อพิจารณาประสิทธิภาพของแบบฝึกแต่ละชุด พบว่าแบบฝึกชุดที่ 3 มีประสิทธิภาพสูงสุด (83.00/82.22) รองลงมา คือชุดที่ 2 (82.00/80.00) ชุดที่ 1 (80.00/77.78) ชุดที่ 4 และ ชุดที่ 5 (79.00/77.78) ชุดที่ 4 (83.00/82.22) และ ชุดที่ 6 (77.00/75.56) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิผลแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องระบบจำนวนเต็ม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ พบว่าโดยภาพรวม มีดัชนีประสิทธิผล (E.I.) เท่ากับ 0.69 และเมื่อพิจารณาประสิทธิผลของแบบฝึกแต่ละชุด พบว่าแบบฝึกชุดที่ 3 มีค่าดัชนีประสิทธิผลสูงสุด (0.73) รองลงมา คือ ชุดที่ 2 (0.71) ชุดที่ 5 (0.70) ชุดที่ 1 (0.68) ชุดที่ 4 (0.67) และชุดที่ 6 (0.66) ตามลำดับ

4. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่องระบบจำนวนเต็ม โดยใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$)

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องระบบจำนวนเต็ม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้แบบฝึกที่มีประสิทธิภาพ 80.00 /78.52 เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน ทั้งนี้เนื่องมาจากแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้จัดทำโดยผ่านขั้นตอนอย่างมีระบบและได้ผ่านการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องจากผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีประสบการณ์ในการสร้างแบบฝึกก่อนที่จะนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง ซึ่งจากการค้นคว้าผู้วิจัยได้สร้างแบบฝึกทักษะโดยคำนึงถึงองค์ประกอบหลาย ๆ ด้าน ตรงตามเนื้อหา เหมาะสมกับวัย เวลา ความสนใจความสนใจและสภาพปัญหาของผู้เรียน จึงทำให้ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพสูงเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุปราณี ปัทมสิทธิโชติ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสรรพวิทยาคม พบว่าแบบฝึกทักษะที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 77.70/78.32 และสอดคล้องกับงานวิจัยของอริวัฒน์ แก้วลอดหล้า (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะ เรื่องระบบจำนวนเต็ม กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านโคกศิลา พบว่าแบบฝึกทักษะที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 83.26/86.89 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอนุรักษ์ เริงรัต (2558 : 305) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบฝึกทักษะวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการประยุกต์ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาสำหรับนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าแบบฝึกทักษะที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 80.37/82.21

2. ผลการพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องระบบจำนวนเต็ม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้ดัชนีประสิทธิผล 0.69 ซึ่งหมายความว่า แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องระบบจำนวนเต็ม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลทำให้ผลการเรียนรู้ของนักเรียน มีความก้าวหน้าทางการเรียนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สูงขึ้น ร้อยละ 69 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัย สร้างและพัฒนาขึ้น เป็นแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ และสร้างโดยยึด ผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของอริวัฒน์ แก้วลอดหล้า (2556 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะ เรื่องระบบจำนวนเต็ม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านโคกศิลา มีดัชนีประสิทธิผล 0.7467 หรือคิดเป็นร้อยละ 74.67

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่องระบบจำนวนเต็ม โดยใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ โดยภาพรวมพบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้วิจัยได้นำหลักจิตวิทยา ที่นำมาใช้ในการสร้างแบบฝึกทักษะเพื่อจูงใจผู้เรียนโดยการจัดทำแบบฝึกจากง่ายไปหายาก เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน เป็นการกระตุ้นให้ติดตามต่อไป และทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการทำแบบฝึก แบบฝึกเป็นแบบฝึกสั้น ๆ ทำให้นักเรียน ไม่เกิดความเบื่อหน่ายสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุปภาณี ปัทมสิทธิโชติ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบฝึก ทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสรรพวิทยาคม และสอดคล้องกับงานวิจัย ของ อริวัฒน์ แก้วลอดหล้า (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะ เรื่องระบบจำนวนเต็ม กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านโคกศิลา พบว่านักเรียนที่ได้รับการเรียน การสอนด้วยแบบฝึกทักษะมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้สอนสามารถนำแผนการจัดการเรียนรู้ แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปใช้ในการเรียนการสอน เรื่องระบบจำนวนเต็ม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในช่วงไม่ปกติ หรือสอนซ่อมเสริมได้ทันที เพราะได้ผ่านการหาประสิทธิภาพและประสิทธิผลเรียบร้อยแล้ว

1.2 การนำแผนการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ไปใช้ ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมไว้ให้หลากหลายเพื่อรองรับ นักเรียนที่เรียนเก่งด้วย เนื่องจากนักเรียนแต่ละคนมีความสามารถในการเรียนรู้ต่างกัน จะทำให้นักเรียนที่เรียนเก่งเกิดการเบื่อหน่าย ในการรอนักเรียนที่เรียนอ่อน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนาการเรียนรู้ ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในเนื้อหาอื่นในระดับชั้นอื่น ๆ

2.2 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบการเรียนระหว่างนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ กับนักเรียนที่เรียน ด้วยวิธีสอนแบบอื่น ๆ เพื่อดูความแตกต่าง

2.3 ควรมีการศึกษาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อแผน และแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์

2.4 แผนจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เป็นอย่างดี จึงขอเสนอแนะให้ครูคณิตศาสตร์ได้มีการพัฒนาแผน และแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ในเนื้อหาอื่น เพื่อเป็นการพัฒนาการเรียนรู้คณิตศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์องค์รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ. (2547). *รายงานผลการวิจัย การเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ที่เรียน จากห้องเรียนแบบครูเป็นศูนย์กลางและห้องเรียนแบบศูนย์การเรียน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เผธิญู กิจระการ. (2544). *การวิเคราะห์ประสิทธิภาพสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา*. วารสารการวัดผลการศึกษา, 2544 (7 กรกฎาคม), 30-36.

- รวีวรรณ ชินะตระกูล. (2543). *เทคนิคการวิจัย : การวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- โรงเรียนวัดโกรกประดู่. (2557). *ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโรงเรียนวัดโกรกประดู่ ปีการศึกษา 2556*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1. บุรีรัมย์, 2557.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สุจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรรย์. (2542). *สถิติเพื่อการวิจัย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุปราณี ปัทมสิทธิโชติ. (2555). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องอสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสรรพวิทยาคม*. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.kroobannok.com/board_cat_list.php?bcid_id=16. [12 พฤษภาคม 2555].
- สมนึก ภัททิยธนี. (2547). *การวัดผลการศึกษา*. มหาสารคาม : ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2552). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. มหาสารคาม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือการจัดกิจกรรมกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- อนุรักษ์ เร่งรัด. (2558). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการประยุกต์ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. *เอกสารประกอบการประชุมนำเสนอผลงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ระดับชาติ ปี พ.ศ. 2558* หน้า 305.
- อธิวัฒน์ แก้วลอดหล้า. (2556). *การพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะ เรื่องระบบจำนวนเต็ม กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านโคกศิลา*. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.kroobannok.com/board_cat_list.php?bcid_id=16. [14 มิถุนายน 2556].
- Brennan, R. L. A. (1972). generalized U-L item discrimination index. *Educational and Psychological Measurement*, (29) 353-358.

ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการ ศูนย์หัตถกรรมหล่อทองเหลือง บ้านปะอาว

E-Commerce for Added Potential of Management for Ban Pa-ao Bronzeware Center

ชนิษฐา อินทะแสง *

ธีรดา โชติพันธ์ **

สันทนี กิจเพิ่มเกียรติ ***

บทคัดย่อ

การพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อเพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการศูนย์หัตถกรรมหล่อทองเหลือง บ้านปะอาวนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อขยายฐานลูกค้า เพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทองเหลือง บ้านปะอาว ตลอดจนการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของปราชญ์ท้องถิ่น

โดยการพัฒนาในระบบในรูปแบบเว็บเพจบนระบบปฏิบัติการวินโดวส์เอ็กซ์พี ใช้ภาษาพีเอชพี ในการออกแบบและพัฒนาส่วนติดต่อผู้ใช้ และใช้โปรแกรมมายเอสคิวแอลในการจัดการฐานข้อมูล แบ่งผู้ใช้งานระบบออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ส่วนลูกค้าแบ่งการทำงานเป็น 5 ระบบ คือระบบสมาชิก ระบบตะกร้าสินค้า ระบบค้นหาสินค้า ระบบแจ้งโอนเงิน และระบบตอบคำถาม 2) ส่วนของพนักงานแบ่งการทำงานเป็น 5 ระบบ คือระบบบริหารร้าน ระบบควบคุมร้าน ระบบดูแลสมาชิก ระบบตรวจสอบคำสั่งซื้อ และระบบตอบคำถาม การประเมินผลระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของศูนย์หัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว ใช้แบบสอบถามจากผู้ใช้งาน 28 คน แบ่งเป็นพนักงาน 5 คน ลูกค้าสมาชิก 10 คน ลูกค้าทั่วไป 13 คน

ผลการประเมินการทำงานของระบบ พบว่าผู้ใช้งานมีความพึงพอใจในการใช้งานระบบอยู่ในระดับปานกลาง ถึงมากที่สุด โดยผู้ใช้งานมีความพึงพอใจในระดับมาก ร้อยละ 77.85 เนื่องจากระบบสามารถเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย เป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทองเหลือง และสามารถสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของปราชญ์ท้องถิ่น ซึ่งบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ABSTRACT

The development of e-commerce system for added potential of management for Ban Pa-ao Bronzeware Center was aimed to expand marketing coverage, to increase distribution channels, to be a source of knowledge for the public to learn about Ban Pa-ao bronzeware, and to promote and support the potential development of the local wise men.

This e-commerce system was developed as a web page on Window XP by using PHP script language and MySQL database program. The PHP was applied to design and develop a user interface whereas the MySQL database was used as the database server. The program is divided into two sessions; the customer and the staff. The customer session consists of the membership section, basket trading system, product searching, customer service, and a receipt-invoice process. The staff session consists of the subscribing system, membership system, ordering, payment system, and FAQ. The system was evaluated with a survey from twenty-eighth users including 5 staff members, 10 members, and 13 non-members. The results of the study were as follows:

The evaluation of this system showed that users rated moderate to the highest levels of satisfaction toward the developed e-commerce. And the majority of the users (77.85%) were satisfied at a high level. This finding might be due to the reason that the system provided more channels to distribute products. It helped disseminate the local knowledge of bronzeware. It also supported the potential development of the local wisdom as a purpose of the study.

คำสำคัญ : ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์, หัตถกรรมเครื่องทองเหลืองบ้านปะอาว, ตลาดออนไลน์

Keywords : e-commerce system, Ban Pa-ao Bronzeware, Online Marketing

บทนำ

การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Commerce) หรืออีคอมเมิร์ซ (e-Commerce) หมายถึง การทำธุรกรรมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในทุก ๆ ช่องทางที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ อินเทอร์เน็ต และระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สามารถกระทำผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ การโอนเงินผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ การโฆษณาในอินเทอร์เน็ต แม้กระทั่งซื้อขายออนไลน์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดค่าใช้จ่ายและเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร โดยการลดบทบาทของความสำคัญขององค์ประกอบทางธุรกิจลง เช่น ทำเลที่ตั้ง อาคารประกอบการ โกดังเก็บสินค้า ห้องแสดงสินค้า รวมถึงพนักงานขาย พนักงานแนะนำสินค้า พนักงานต้อนรับลูกค้า เป็นต้น ดังนั้นจึงลดข้อจำกัดของระยะทางและเวลาในการทำธุรกรรมลงได้ (โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์, 2556 : 17) จุดเด่นของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ คือการประหยัดค่าใช้จ่ายและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจ โดยลดความสำคัญขององค์ประกอบของธุรกิจที่มองเห็นจับต้องได้ เช่น อาคารที่ทำการ ห้องจัดแสดงสินค้า คลังสินค้า พนักงานขายและพนักงานให้บริการต้อนรับลูกค้า เป็นต้น ดังนั้น ข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์ คือ ระยะทางและเวลาทำการแตกต่างกัน จึงไม่เป็นอุปสรรคต่อการทำธุรกิจอีกต่อไป เป็นธุรกิจที่สามารถดำเนินการได้ตลอด 24 ชั่วโมง และยังช่วยขยายตลาดออกไปได้ทั่วโลกได้แบบไร้พรมแดน (สปีทิส รัตนวงษ์, 2557 : 9)

ตลาดออนไลน์ (Online Marketing) เป็นช่องทางดำเนินธุรกิจอีกทางหนึ่งที่ทุกคนสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากอินเทอร์เน็ตเป็นทั้งเครื่องมือการค้า ช่องทางการจำหน่าย และช่องทางโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้าได้อย่างกว้างขวาง ซึ่ง e-Commerce ได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบการค้า และเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ดังนั้นจึงไม่ควรมองข้าม e-Commerce ดังกล่าวไปได้เลย เพราะสังคมออนไลน์เติบโตขึ้นทุกวัน การทำงานในรูปแบบ Work at Home ก็มีอัตราการเพิ่มขึ้น ซึ่งกลุ่มคนออนไลน์เหล่านี้จะนิยมใช้บริการออนไลน์เป็นอย่างมาก เช่น online banking, ซื้อของออนไลน์, chat, หาเพื่อน, หาคูเดทออนไลน์ เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมของสังคมออนไลน์ดังกล่าวสามารถเพิ่มโอกาสทำรายได้ให้แก่ผู้ทำ e-Commerce ได้อย่างมาก สินค้าที่นิยมนำมาทำธุรกิจ e-Commerce ส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าที่ผู้ซื้อรู้จักอยู่แล้ว ซึ่งลูกค้าเลือกซื้อได้จากทุกที่ เช่น หนังสือ ของเล่น เครื่องใช้ไฟฟ้า ดอกไม้ เครื่องประดับ เพลง video game ซอฟต์แวร์ ข้อมูลจากซีดีรอม เป็นต้น

หัตถกรรมพื้นบ้านเป็นผลงานที่ชาวบ้านในท้องถิ่นสร้างสรรค์ขึ้นมาด้วยฝีมือของตนเอง เพื่อประโยชน์ใช้สอยตามความจำเป็นขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตซึ่งมีพื้นฐานมาจากสิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมหรือความเชื่อที่สืบทอดมา กลุ่มหัตถกรรมเครื่องทองเหลือง บ้านปะอาว ตำบลหนองซอน อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เป็นกลุ่มหัตถกรรมขนาดใหญ่ที่ผลิตงานหัตถกรรมโบราณมานานกว่า 200 ปี หรือรุ่นที่ 5 ของอายุคน (นิภาพร ทับหุ่น, 2553 : 17) ซึ่งถือว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดอุบลราชธานี โดยช่างฝีมือของชาวบ้านปะอาว จะมีชื่อเสียงในการหล่อเครื่องเบญจรงค์ต่าง ๆ ด้วยทองเหลืองที่มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ เป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่นับวันจะเลือนหายไป การสร้างสรรค์ผลงานของกลุ่มหัตถกรรม ได้แก่ การหล่อพระพุทธรูป การหล่อระฆัง การทำเขียนหมาก หรือการรับทำตามคำสั่งซื้อของลูกค้า ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ยังไม่แพร่หลายในกลุ่มผู้ซื้อมากนัก

ดังนั้นคณะผู้วิจัย จึงได้ศึกษาค้นคว้าและจัดทำระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของศูนย์หัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเป็นการขยายช่องทางการแนะนำสินค้า และเป็นการเพิ่มยอดขายของชุมชนอีกช่องทางหนึ่ง ด้วยค่าใช้จ่ายที่ไม่สูงแต่มีประสิทธิภาพมากในการเข้าถึงกลุ่มลูกค้า สามารถที่จะยกระดับการค้าของชุมชนให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้นและสามารถซื้อขายสินค้าผ่านเว็บไซต์ได้ตลอด 24 ชั่วโมง มีรูปแบบการติดต่อลูกค้าใหม่ ๆ เช่น การพิมพ์คุยสนทนาผ่านหน้าเว็บ หรือแชท (Chat) เพื่อสนับสนุนลูกค้าของชุมชนได้ และมีการติดต่อผ่านระบบที่เรียกว่าอีเมล (Email) ช่วยให้มีหน้าร้านการขายสินค้าที่ใคร ๆ ก็สามารถที่จะเข้าถึงได้โดยง่าย ผ่านหน้าร้านที่เรียกว่าโฮมเพจ (Homepage) เป็นการส่งเสริมการค้าขายในรูปแบบใหม่ผ่านทางอินเทอร์เน็ต และเพิ่มการปรับแต่งเว็บไซต์และกระบวนการต่าง ๆ ของเว็บไซต์ ตั้งแต่การออกแบบ เขียนโปรแกรมและการโปรโมทเว็บไซต์ เพื่อให้ติดอันดับต้น ๆ ของเครื่องมือค้นหาเว็บไซต์ต่าง ๆ (Search Engine) เช่น Google, MSN, Yahoo, AOL เป็นต้น เพื่อยกระดับการบริหารจัดการศูนย์หัตถกรรมหล่อทองเหลือง บ้านปะอาวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของศูนย์หัตถกรรมหล่อทองเหลือง บ้านปะอาว จังหวัดอุบลราชธานี

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เป็นช่องทางที่ใช้สำหรับการทำธุรกรรมต่าง ๆ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งได้แก่ การซื้อขาย การแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ การติดต่อสื่อสาร การทำธุรกรรมทางการเงิน การชำระค่าภาษี การจองตั๋วฟุตบอลผ่านมือถือ ล้วนแล้วแต่เป็นพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ทั้งสิ้น (ปริดา กิตติเดชาภาพ, 2549 : 25)

กิตติ รักดีวัฒนกุล และทวีศักดิ์ กาญจนสุวรรณ (2547 : 5-6) แบ่งพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) การค้าระหว่างองค์กรธุรกิจ (Business-to-Business : B2B) การค้าระหว่างผู้ประกอบการกับลูกค้าโดยตรง (Business-to-Consumer : B2C) การค้าระหว่างผู้บริโภคกับผู้บริโภค (Customer-to-Customer : C2C) และการค้าระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบการ (Customer-to-Business : C2B) 2) กลุ่มธุรกิจที่ไม่ค้ากำไร ได้แก่ การทำธุรกรรมของผู้ประกอบการและพนักงานภายในองค์กร (Intra business e-Commerce) การทำธุรกรรมระหว่างองค์กรกับพนักงาน (Business-to-Employee : B2E) การทำธุรกรรมระหว่างภาครัฐกับประชาชน (Government-to-Citizen : G2C) การทำธุรกรรมระหว่างพนักงานกับผู้ร่วมธุรกิจ การทำธุรกรรมโดยอาศัยอีคอมเมิร์ซ (Exchange-to-Exchange: E2E) ในการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษา กลุ่มการค้าระหว่างผู้ประกอบการกับลูกค้าโดยตรง (B2C) เพราะเป็นการขายสินค้าไปยังผู้บริโภคทั่วโลกโดยตรง ไม่มีตัวกลาง ไม่ว่าจะเป็นผู้นำเข้า ผู้จัดจำหน่าย พ่อค้าส่ง และพ่อค้าปลีก ทั้งนี้จะส่งผลให้สามารถทำกำไรได้มากขึ้น เนื่องจากไม่ต้องแบ่งกำไรให้พ่อค้าคนกลาง สำหรับโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการนำมาใช้สนับสนุนและพัฒนาระบบของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) ระบบเครือข่ายเป็นการเชื่อมต่อระหว่างคอมพิวเตอร์ 2 เครื่องขึ้นไป 2) ช่องทางการติดต่อสื่อสาร สำหรับการติดต่อระหว่างผู้ให้บริการและผู้ให้บริการ 3) การจัดรูปแบบและการเผยแพร่เนื้อหาในรูปแบบสื่อประสมซึ่งผสมกันระหว่างภาพนิ่ง เสียง ข้อความ และภาพเคลื่อนไหว 4) ระบบรักษาความปลอดภัยซึ่งช่วยอำนวยความสะดวก ความปลอดภัย และความเชื่อมั่นในการสั่งซื้อสินค้าและบริการของผู้ใช้บริการ

2. ประโยชน์และอุปสรรคของการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

เนตรดาว โทธรัตน์, พิมาย วงศ์ทา และชไมพร สืบสุโท (2554) ได้กล่าวถึงประโยชน์และอุปสรรคของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไว้ ดังนี้

2.1 ประโยชน์ของการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

2.2.1 ประโยชน์ต่อองค์กร

- 1) ช่วยเพิ่มช่องทางการขายและจัดจำหน่ายสินค้ามากขึ้น โดยสามารถเข้าถึงลูกค้าได้ทั่วโลก
- 2) สามารถประหยัดต้นทุนในการดำเนินงาน เช่น การจ้าง พนักงาน การเช่าสถานที่ เป็นต้น
- 3) สามารถนำเสนอสินค้าให้ลูกค้าได้ตามความต้องการได้ดียิ่งขึ้น

2.2.2 ประโยชน์สำหรับผู้บริโภค

- 1) สามารถสั่งซื้อสินค้าและบริการได้ทุกที่ทุกเวลา ผ่านทางเว็บไซต์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
- 2) สามารถดูรายละเอียดของสินค้าและบริการรวมทั้งการเปรียบเทียบได้สะดวกขึ้น
- 3) สามารถรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าและบริการได้ ตลอดเวลาผ่านบริการทางอีเมล หรือผ่านทาง

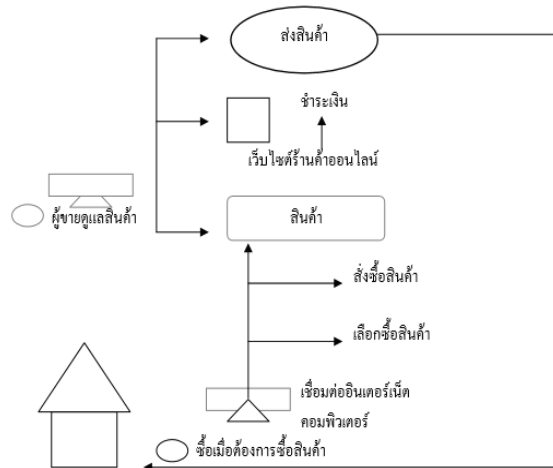
การเยี่ยมชมในหน้าเว็บไซต์ขององค์กรธุรกิจนั้น ตลอดจนการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ผ่านกระดานบอร์ดออนไลน์

2.2 อุปสรรคของการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

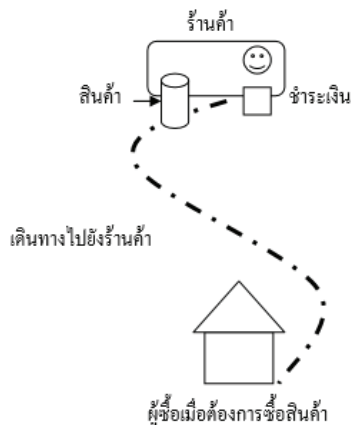
อุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย คือการขาดความเข้าใจของผู้ซื้อที่ยังกลัวการค้าแบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ในมาตรฐานด้านคุณภาพ ความน่าเชื่อถือ และในส่วนของการปลอดภัย ในการทำการซื้อขาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลัวว่าจะถูกเอาข้อมูลบัตรเครดิตไปใช้ในทางที่ไม่ชอบ หรือกลัวข้อมูลส่วนตัวจะถูกเปิดเผย

3. ความแตกต่างของลักษณะการค้าโดยทั่วไปกับการค้าแบบระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

ลักษณะการค้าทั่วไปไม่แตกต่างกับลักษณะการค้าแบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์หลายประการ ซึ่งกระบวนการทำงานของการค้าสองแบบดังกล่าว แสดงให้เห็นในภาพประกอบ 1 และภาพประกอบ 2 ตามลำดับ

ภาพประกอบ 1 กระบวนการทำงานของการค้าระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

ภาพประกอบ 2 กระบวนการทำงานของการค้าทั่วไป

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. การศึกษาและรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกของศูนย์หัตถกรรมหล่อทองเหลืองบ้านปะอาว โดยการสอบถามสัมภาษณ์เกี่ยวกับความต้องการระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และรวบรวมเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการ

2. ขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของระบบ

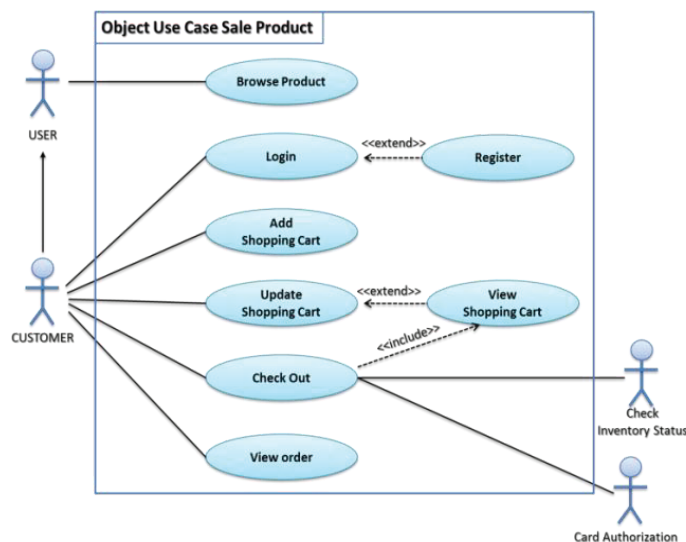
คณะผู้วิจัยได้สอบถามความต้องการระบบจากสมาชิกของศูนย์หัตถกรรมหล่อทองเหลือง บ้านปะอาว พบว่าศูนย์หัตถกรรมหล่อทองเหลืองมีความสนใจ และต้องการให้ทีมผู้วิจัยให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาเว็บไซต์ เพื่อการนำเสนอสินค้าไปยังกลุ่มผู้ใช่มากที่สุด ทั้งกลุ่มลูกค้าในประเทศและต่างประเทศ นอกจากการนำเสนอขายสินค้าแล้ว ยังต้องการให้ข้อมูล

ข่าวสารเกี่ยวกับการประกอบการของกลุ่ม เพื่อเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย โดยสามารถสรุปประเด็นขอบเขตความต้องการของระบบได้ ดังนี้

- 2.1 มีการกำหนดสิทธิ์การเข้าระบบ
- 2.2 สามารถสืบค้นข้อมูลสินค้า
- 2.3 สามารถตรวจสอบสินค้าคงเหลือ
- 2.4 สามารถยกเลิกคำสั่งซื้อ
- 2.5 สามารถออกรายงานต่างๆ ได้
- 2.6 การจัดการภาษี
- 2.7 การจัดการบทวิจารณ์สินค้า

3. การออกแบบระบบ

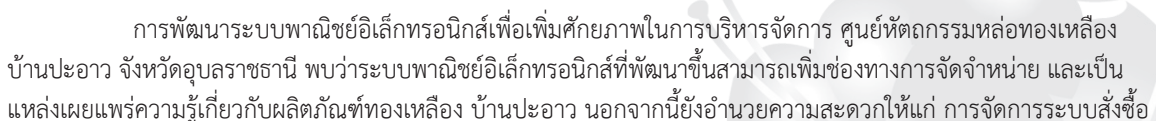
หลังจากศึกษาและรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของผู้ใช้ระบบแล้ว นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และออกแบบระบบ โดยใช้ Use case Diagram ภาพประกอบ 3

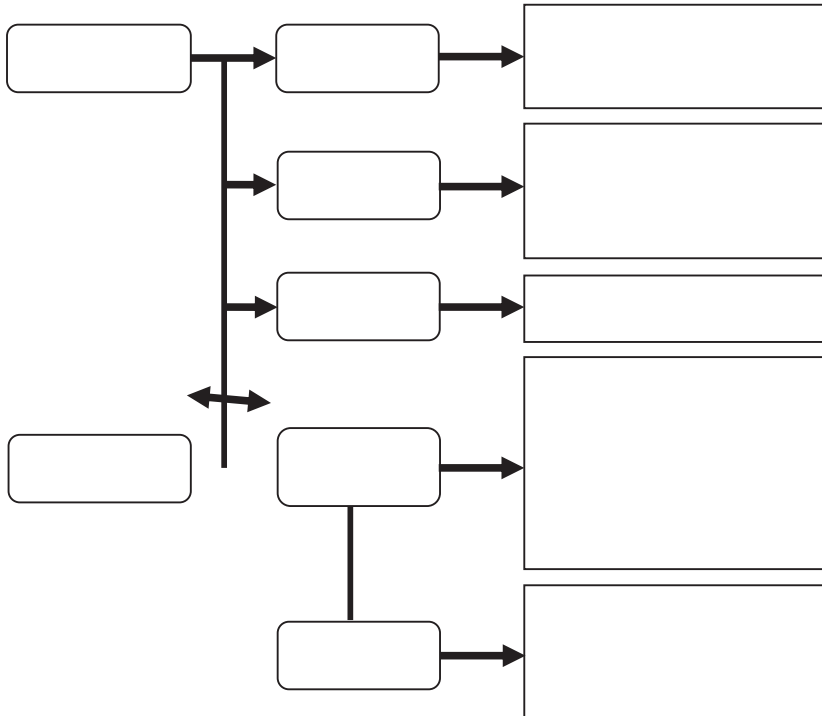
ภาพประกอบ 3 Use case diagram ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของศูนย์หัตถกรรมหล่อทองเหลือง

จากภาพประกอบ 3 การกำหนดคุณสมบัติของระบบ ผู้ใช้ (User) สามารถค้นหารายละเอียดของสินค้า (Browse Product) ได้ด้วยตนเอง ในกรณีของการพิจารณา พบว่าแอดเตอร์ คือลูกค้า (Customer) จะต้องมีการลงทะเบียน (Register) เพื่อบันทึกข้อมูลที่จำเป็นในการลงทะเบียน รวมทั้งชื่อผู้ใช้งานและรหัสผ่านสำหรับเข้าสู่ระบบ (Log in) โดยลูกค้าสามารถเลือกสินค้าที่ต้องการเข้าสู่การสั่งซื้อ (Add Shopping Cart) และเมื่อสั่งซื้อสินค้าแล้วจะสามารถตรวจสอบยอดรวมและราคาสินค้าที่ปรากฏในรถเข็นได้ (View Shopping Cart) นอกจากนี้หากพบข้อผิดพลาดจากการสั่งซื้อ ลูกค้าสามารถแก้ไขสินค้าในรถเข็น (Update Shopping Cart) ที่ได้สั่งซื้อไปแล้ว

หลังจากการออกแบบระบบโดยใช้ Use case diagram แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ทำให้สามารถออกแบบตารางข้อมูล โดยใช้ระบบจัดการฐานข้อมูล MySQL ประกอบไปด้วยตารางข้อมูล 16 ตาราง และนำเสนอเป็น E-R Diagram ดังภาพประกอบ 4

สินค้าของทางศูนย์ให้ง่ายขึ้น ผลการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของศูนย์หัตถกรรมหล่อทองเหลือง บ้านปะอาว ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังแสดงในแผนผังเว็บไซต์ในภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 แผนผังเว็บไซต์ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของศูนย์หัตถกรรมหล่อทองเหลือง

2. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบ

หลังจากที่ทีมผู้วิจัยได้พัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เรียบร้อยแล้วได้นำระบบไปติดตั้งให้ชุมชนได้ทดลองใช้ และประเมินความพึงพอใจในการใช้ระบบ ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ระดับความพึงพอใจต่อการใช้ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้ใช้งานจำนวน 28 คน

ประเด็นคำถาม	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ชื่อของเว็บไซต์	4(14.29)	22(78.57)	2(7.14)	-	-
2. เว็บเพจหน้าแรก	2(7.14)	22(78.57)	4(14.29)	-	-
3. ส่วนเมนูต่าง ๆ	-	24(85.71)	4(14.29)	-	-
4. ส่วนลงทะเบียน	4(14.29)	22(78.57)	2(7.14)	-	-
5. ส่วนบัญชีของฉน	4(14.29)	24(85.71)	-	-	-
6. ส่วนสั่งซื้อ	4(14.29)	22(78.57)	2(7.14)	-	-
7. การเรียกดูข้อมูลสินค้า	4(14.29)	24(85.71)	-	-	-
8. ส่วนชำระค่าสินค้า	6(21.43)	20(71.43)	2(7.14)	-	-
9. ส่วนค้นหาสินค้า	8(28.57)	20(71.43)	-	-	-
10. ส่วนคำวิจารณ์	4(14.29)	18(64.28)	6(21.43)	-	-
รวม	14.29	77.85	7.86		

จากตาราง 1 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการศูนย์หัตถกรรมหล่อทองเหลือง จำนวน 28 คน ประกอบด้วยพนักงาน 5 คน ลูกค้าสมาชิก 10 คน ลูกค้าทั่วไป 13 คน โดยใช้แบบสอบถามซึ่งผลการประเมิน พบว่าผู้ใช้มีความพึงพอใจในระบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 77.85 ซึ่งประเด็นที่ผู้ใช้มีความพึงพอใจมากที่สุด คือส่วนค้นหาสินค้า รองลงมาคือส่วนของการชำระค่าสินค้า

อภิปรายผล

การพัฒนาาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อเพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการ ศูนย์หัตถกรรมหล่อทองเหลือง บ้านปะอาว จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขยายฐานลูกค้า เพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายและเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทองเหลือง บ้านปะอาว นอกจากนี้ยังอำนวยความสะดวกให้แก่ การจัดการระบบสั่งซื้อสินค้าของทางศูนย์ให้ง่ายขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบนจามิน ชนะคช และคณะ (2558) ซึ่งได้ศึกษาและพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการ ผ้าทอยกดอกเมืองนครเพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจของกลุ่ม และเพื่อยกระดับการบริหารจัดการของสินค้าในกลุ่มสมาชิก และเนตรดาว โทธรัตน์, พิมาย วงศ์ทา และชไมพร สืบสุโท (2554 : 386-372) ที่ศึกษาการพัฒนาาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ โดยการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีทอผ้าลายสายฝน ตำบลบ้านกิ้ว อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า กลุ่มสตรีทอผ้าลายสายฝน บ้านกิ้ว มีความต้องการใช้ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ผ้าทอ เพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจของกลุ่ม ต้องการนำเสนอข้อมูลของกลุ่มให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายและการนำเสนอขายสินค้าแก่กลุ่มลูกค้าเป้าหมายทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับ Kosur D. (1998) ที่กล่าวว่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ก่อให้เกิดประโยชน์มากมายกับธุรกิจ ทั้งในปัจจุบันและอนาคตซึ่งไม่เพียงแต่จะสร้างโอกาสใหม่ของการประกอบธุรกิจเข้าสู่ลูกค้ากลุ่มใหม่ ทำให้การทำธุรกิจนั้นดำเนินไปอย่างสะดวกและรวดเร็ว สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ดียิ่งขึ้น

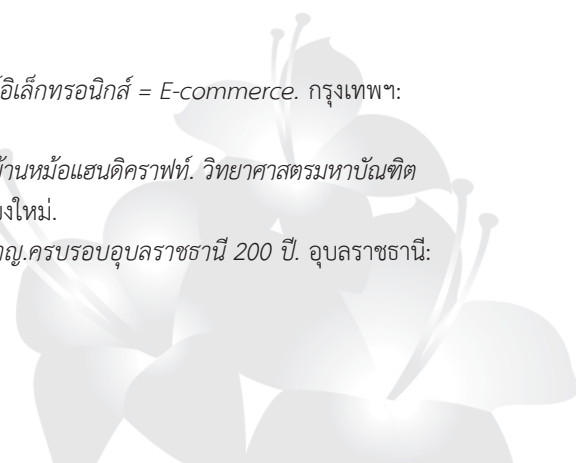
ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบ จำนวน 28 คน ประกอบด้วยพนักงาน 5 คน ลูกค้าสมาชิก 10 คน ลูกค้าทั่วไป 13 คน โดยใช้แบบสอบถาม ผลการประเมินพบว่า ผู้ใช้มีความพึงพอใจในระบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 77.85 ซึ่งประเด็นที่ผู้ใช้มีความพึงพอใจมากที่สุดคือ ส่วนค้นหาสินค้า รองลงมาคือ ส่วนของการชำระค่าสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับ ณฐมน อังกรธนโชติ (2555) ได้พัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ของร้านบ้านหม้อ แอนดิคราฟท์ ซึ่งพบว่าผู้ใช้ระบบมีความพึงพอใจในระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่พัฒนาขึ้น เพราะระบบสามารถลดขั้นตอนการสั่งซื้อ และ Ha, Y. (2012) ยังพบว่าอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการซื้อสินค้าคือ คุณภาพของสารสนเทศในระบบ เพราะเมื่อผู้ซื้อสินค้าเข้ามาใช้งานเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ผู้ซื้อจะพิจารณาถึงข้อมูลของเว็บไซต์เป็นอันดับแรก

ข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนาาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมเครื่องทองเหลือง ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของปราชญ์ท้องถิ่น สำหรับการพัฒนาาระบบขึ้นต่อไปควรมี การเพิ่มช่องทางการรับชำระเงินให้หลากหลายมากขึ้น เช่น PayPal บิตคอยน์ (BTC) เป็นต้น เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ลูกค้าเพิ่มมากยิ่งขึ้น ในการสั่งซื้อ และรับชำระเงิน ทั้งระบบ CRM (Customer Relationship Management) เพิ่มเติมเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อสินค้า ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกค้าได้เป็นอย่างดี

รายการอ้างอิง

- กิตติ รักดีพัฒนกุล และทวีศักดิ์ กาญจนสุวรรณ. (2547). *คัมภีร์การค้าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ = E-commerce*. กรุงเทพฯ: เคทีพี คอมพ์ แอนด์ คอนซัลท์.
- ณฐมน อังกรธนโชติ. (2555). *การพัฒนาาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของร้านบ้านหม้อแอนดิคราฟท์. วิทยาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีสารสนเทศและการจัดการ)*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิภาพร พัทนุ. (2553). *เครื่องทองเหลืองหัตถศิลป์สูงค่าจากภูมิปัญญาโบราณ.ครบรอบอุบลราชธานี 200 ปี*. อุบลราชธานี: บริษัทชวนพิมพ์ จำกัด.

เนตรดาว โทธรัตน์, พิมาย วงศ์ทา และชไมพร สืบสุโท. (2554). การพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์โดยการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีผ้าลายสายฝน ตำบลบ้านกิว อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปี 2554 "การพัฒนาอนาคตชนบทไทย : ฐานรากที่มั่นคงเพื่อการพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืน" 27-29 มกราคม 2554. หน้า 386-372.

ปรีดา กิตติเดชาณุภาพ. (2549). *Os Commerce*. กรุงเทพฯ: อินโนเวชันน มีเดีย พรินติ้ง.

สิบทิศ รัตนวงษ์. (2557). ปัจจัยทางการเงินที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อ : *M-Commerce* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์. (2556). *พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (มุมมองด้านการบริหาร) : (A Manageril Perspective)*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

David Kosiur. (1998). *เปิดโลกการค้าอิเล็กทรอนิกส์ (Understanding Electronic Commerce)*. (ฉันทวัฒน์ พิษผล, ผู้แปล) พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: บริษัท โปรวิชั่น จำกัด.

Rensis LiKert. (1967). "The Method of Constructing and Attitude Scale". In *Reading in fishbeic, M (Ed.), Attitude Theory and Measurement* (pp.90-95). New York: wiley & Son.

Young Ha. (2012). "Role of web site design quality in satisfaction and word of mouth generation", *Online Information Review*. 23(1): 79-97.

ประสิทธิผลการบริหารจัดการงานตามบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ *The Effectiveness of Administration and Management Based on the Roles of Kalasin Provincial Administrative Organization*

ธนกร เชื้อจำรูญ*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารจัดการงานตามบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการงานตามบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และ 3) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการงานตามบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 162 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการงานตามบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการงานตามบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้ค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลการบริหารจัดการงานตามบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด มีระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการงานตามบทบาทหน้าที่ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการงานตามบทบาทหน้าที่ ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ แรงจูงใจ และการพัฒนาองค์กร ส่วนปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการงานตามบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด พบว่า ข้าราชการท้องถิ่น มีจำนวนไม่เพียงพอกับปริมาณงาน งบประมาณไม่เพียงพอ และการจัดสรรงบประมาณไม่ครอบคลุมภารกิจที่รับผิดชอบทุกด้าน

ABSTRACT

This research aimed to investigate 1) the effectiveness of administration and management based on the roles of Kalasin Provincial Administrative Organization 2) factors affecting administration and management based on the roles of Kalasin Provincial Administrative Organization and 3) problems and obstacles concerning administration and management based on the roles of Kalasin Provincial Administrative Organization. The subjects of this study were 162 local officials of Kalasin Provincial Administrative Organization. The research instruments included questionnaire on the effectiveness and factors affecting administration and management based on the roles of Kalasin Provincial Administrative Organization. Percentage means and standard deviation were used for quantitative data analysis.

The findings revealed the effectiveness of administration and management based on the roles of Kalasin Provincial Administrative Organization in overall was at a moderate level. Factors affecting its administration and management were human resource development, motivation and organizational development. In terms of problems and obstacles in administration and management, the findings showed the numbers of local officials were inadequate comparing to their works, the budget was not sufficient and budget allocation didn't cover all required works.

คำสำคัญ : ประสิทธิผลการบริหารจัดการ, องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์, บทบาทหน้าที่

Keywords : Effectiveness of administration and management,
Kalasin Provincial Administrative Organization,
Role

* หัวหน้าฝ่ายบริหารการศึกษากองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้วางหลักเกณฑ์สำหรับใช้ในการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีสาระสำคัญเป็นการกระจายอำนาจเพื่อให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและมีอิสระในการดำเนินงาน บทบัญญัติที่ถือว่าเป็น “หลักสำคัญ” ในการกระจายอำนาจ คือ มาตรา 78 ซึ่งปรากฏอยู่ในหมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ โดยมีใจความสำคัญ คือ “มาตรา 78 รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น” บทบัญญัติดังกล่าว ถูกกำหนดให้เป็นแนวทางที่รัฐจะดำเนินการกระจายอำนาจการปกครอง ไปสู่ท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนในการปกครองหรือดูแลท้องถิ่นของตนเองได้มากขึ้น นั้นทว่า บรมานันท์ (2552 : 89) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 281–290 ที่บัญญัติว่า รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและด้านอื่น ๆ อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นทั้งหลายย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครองการบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะและทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนองตอบความต้องการของประชาชนมากขึ้น

องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหนึ่ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 78 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 281–290 ดังนั้นในปี พ.ศ. 2540 จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยกำหนดให้การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนจังหวัดในปัจจุบันมีฐานะเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นและเป็นนิติบุคคล แยกออกจากการบริหารราชการส่วนภูมิภาค โดยมีเขตพื้นที่รับผิดชอบได้แก่ เขตจังหวัดหรือบริเวณเนื้อที่อาณาเขตจังหวัดทั้งหมด ไม่จำกัดว่าจะอยู่ในเขตการปกครองท้องถิ่น เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 และแก้ไขเพิ่มเติม (ถึงฉบับที่ 4) พ.ศ. 2552 กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ตามมาตรา 45 คือ

- 1) ตราข้อบัญญัติโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย
- 2) จัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด
- 3) สนับสนุนสภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น
- 4) ประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ของสภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น
- 5) แบ่งสรรเงินซึ่งตามกฎหมายจะต้องแบ่งให้แก่สภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น
- 6) อำนาจหน้าที่ของจังหวัดตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 เฉพาะภายในเขตสภาตำบล
- 7) คุ้มครอง ดุล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (7 ทวิ) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- 8) จัดทำกิจการใด ๆ อันเป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นอื่นที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด และกิจการนั้นเป็นการสมควรให้ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นร่วมกันดำเนินการหรือให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดทำ ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- 9) จัดทำกิจการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และมาตรา 45/1 การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยานั้น และหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนจังหวัดจึงมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น เขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้แก่ เขตจังหวัด และมีบทบัญญัติคือ มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น ซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชน มีรายได้และงบประมาณเป็นของตนเอง รวมทั้งมีอิสระในการบริหารงานภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย (ประทีน อุณฺหา, 2551 : 2)

จากการที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดถูกจัดตั้งขึ้นมาแล้ว 19 ปี พบว่ามีทั้งที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการ และมีทั้งบริหารจัดการล้มเหลว รวมทั้งการบริหารจัดการยังอยู่กับที่ไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควร ซึ่ง อนุจิตร ชินสาร (2557 : 3) กล่าวว่า บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน มีภารกิจเพิ่มขึ้นหลากหลายด้าน ด้วยภารกิจที่เพิ่มขึ้นจึงส่งผลให้เกิดปัญหาในการบริหารจัดการที่มีข้อจำกัด และมีอุปสรรคที่เป็นปัญหาต่อการพัฒนาและกระบวนการในการแก้ปัญหาให้กับประชาชนยังไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจเกิดจากกระบวนการบริหารงานภายในองค์กรเอง ไม่ว่าจะเป็นการขาดระบบงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล หรือความไม่ชัดเจนของบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของข้าราชการท้องถิ่น ข้าราชการท้องถิ่น

ขาดความตั้งใจและความกระตือรือร้นในการทำงาน ขาดการวางแผนงานและติดตามความคืบหน้าในการปฏิบัติงาน ไม่มีเทคนิคในการบริหารและการทำงาน ผู้บริหารขาดวิสัยทัศน์ยึดติดทางการเมืองมากกว่าการมุ่งพัฒนา ขาดจิตสาธารณะและบ่อยครั้งที่มีปัญหาจากการขาดการประสานงานภายใน หรือเกิดจากการขาดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันภายในหน่วยงาน และขาดการตรวจสอบติดตามผลสำเร็จ ของการปฏิบัติงานที่เกิดจากการมีส่วนร่วม ซึ่งการบริหารเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา และการแก้ปัญหาให้กับประชาชน ซึ่งการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันมีความซับซ้อนมากกว่าในอดีต อันเกิดจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอก เช่น ข้อจำกัดในเรื่องคุณภาพของการบริการ ปัญหาความโปร่งใสในการทำงาน ความรวดเร็วในการบริหาร ความต้องการของผู้ใช้บริการที่หลากหลาย การที่ประชาชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกำหนดนโยบายตามแผนงานขององค์กรบริหารส่วนตำบลวางแผนไว้ รวมทั้งขาดการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้วยผลจากการกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่มีความพร้อมเกิดปัญหาในการบริหารงาน ตามภารกิจและส่งผลกระทบต่อประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับพงษ์ศักดิ์ ตั้งวานิชกพงษ์ (2546 : 75-76) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัด พบว่าปัญหาอุปสรรคด้านการใช้อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยละ 80 ของผู้ให้ข้อมูลเห็นว่ามีความเหมาะสมถูกต้องตามระเบียบ แต่ขาดการประสานงานระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดกับสภาตำบล เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล แนวทางที่จะเหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร คือ จะต้องเพิ่มการประชาสัมพันธ์และการประสานงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ด้านบุคลากร ร้อยละ 70 ของผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรมีความรู้ความสามารถและปฏิบัติหน้าที่ดี แต่ยังขาดการประสานงานที่ดี โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล แนวทางที่เหมาะสมที่ควรปฏิบัติ คือ ควรมีการประสานงานเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างกันในบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านการประสานงาน ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 50 เห็นว่าการประสานงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกับสภาตำบล และหน่วยงานราชการอื่น ๆ โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลมีน้อย ทำให้การบริหารงานด้านหน้าที่และงบประมาณเป็นไปอย่างล่าช้า แนวทางที่เหมาะสมควรดำเนินการประสานงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอควบคู่กันไปกับการสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ระหว่างกัน และด้านงบประมาณ ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 80 เห็นว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มีการดำเนินเป็นไปตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ แต่การจัดสรรงบประมาณและการกระจายงบประมาณสู่ท้องถิ่นยังไม่เพียงพอ แนวทางที่เหมาะสมในการปฏิบัติของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น คือ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดหางบประมาณและควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นการบริหารงานตามภารกิจที่มากขึ้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ภารกิจในการให้บริการประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จะเห็นได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความพยายามที่จะต้องแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนให้ได้ ถึงแม้ว่าการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อจำกัดในหลาย ๆ ด้านก็ตาม ภายใต้การบริหารที่ประสบผลสำเร็จภายใต้ข้อจำกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งความสำเร็จที่เกิดขึ้น ได้สร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนนั้น มีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย อาทิเช่น เกิดจากคณะผู้บริหารขององค์กรที่ใส่ใจปัญหาของประชาชน ดำเนินการสร้างการมีส่วนร่วมกับประชาชนอย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาพร้อมกันอย่างบูรณาการ ประชาชนในท้องถิ่นมีการตื่นตัวในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ เกิดการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมสาธารณะ อีกทั้งประกอบกับการบริหารองค์การดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาล ภายใต้ข้อจำกัดทางทรัพยากร การจัดการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่ เป็นการบริหารภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด และต้องปฏิบัติหน้าที่ที่เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับผู้บริหาร (อรทัย กิกผล, 2547 : 11)

การบริหารจัดการงานตามบทบาทหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ คือ ดูแลและรับผิดชอบให้บริการประชาชนในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ให้อยู่ดีมีสุข ตลอดจนการบริหารจัดการตามนโยบายของส่วนกลาง เพื่อพัฒนาความเจริญเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริการประชาชนให้เกิดความพึงพอใจภายใต้กรอบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance : GG) ตามภารกิจหลัก คือ ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการจัดระเบียบชุมชนและการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น การเกษตร การสาธารณสุขพื้นฐาน ตลอดจนการแก้ไขปัญหาเร่งด่วนในภัยธรรมชาติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในจังหวัด จากสภาพการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานตามบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา มีประสิทธิภาพตอบสนองต่อการปฏิบัติงานหลัก ที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด

และในความสำเร็จหรือล้มเหลว นั้น มีปัจจัยอะไรบ้างที่เป็นผลกระทบ รวมทั้งต้องการศึกษาถึงสภาพปัญหาการบริหารจัดการงานตามบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้งนี้เพื่อเสนอแนะผลที่ได้ให้กับคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาการบริหารจัดการงานตามบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารจัดการงานตามบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการงานตามบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการงานตามบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 278 คน
- 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 162 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 608) ซึ่งจำแนกได้ดังนี้
 - 1.2.1 นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 1 คน
 - 1.2.2 รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 2 คน
 - 1.2.3 ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 1 คน
 - 1.2.4 สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 30 คน
 - 1.2.5 หัวหน้าส่วนราชการในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 9 คน
 - 1.2.6 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 12 คน
 - 1.2.7 ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดและลูกจ้าง จำนวน 107 คน

2. เครื่องมือที่ใช้การวิจัย

- 2.1 ลักษณะเครื่องมือ
เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม เรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานตามบทบาทหน้าที่ จำนวน 4 ตอน
 - ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการงานตามบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 40 ข้อ
 - ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการงานตามบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 14 ข้อ
 - ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาของการบริหารจัดการงานตามบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และข้อเสนอแนะ เป็นแบบปลายเปิด จำนวน 2 ข้อ
- 2.2 วิธีสร้างเครื่องมือ
 - 2.2.1.1 ศึกษาทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามของบุญชม ศรีสะอาด (2545 : 100-101) แล้วกำหนดโครงสร้างแบบสอบถาม
 - 2.2.1.2 ขอคำปรึกษาแนะนำ จากผู้เชี่ยวชาญการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบแบบสอบถามเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานตามบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์

2.2.1.3 สร้างแบบสอบถามตามโครงสร้างที่กำหนด ตามวิธีของ ลิเคอร์ท (Likert) ซึ่งมี 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 164-165)

1) ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการงานตามบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์

- 5 หมายถึง มีประสิทธิผลมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีประสิทธิผลมาก
- 3 หมายถึง มีประสิทธิผลปานกลาง
- 2 หมายถึง มีประสิทธิผลน้อย
- 1 หมายถึง มีประสิทธิผลน้อยที่สุด

เกณฑ์ที่กำหนดเพื่อใช้ในการแปลความหมายทั้งรายข้อ รายด้านและโดยรวม โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของบุญชม ศรีสะอาด (2545 : 164-165) ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ระดับประสิทธิผลมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ระดับประสิทธิผลมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ระดับประสิทธิผลปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ระดับประสิทธิผลน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ระดับประสิทธิผลน้อยที่สุด

2) ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการงานตามบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติมาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อย
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

เกณฑ์ที่กำหนดเพื่อใช้ในการแปลความหมายทั้งรายข้อ รายด้านและโดยรวม โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของบุญชม ศรีสะอาด (2545 : 164-165) ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ระดับปฏิบัติมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ระดับปฏิบัติมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ระดับปฏิบัติปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ระดับปฏิบัติน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ระดับปฏิบัติน้อยที่สุด

2.2.1.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญการวิจัย จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือให้สอดคล้องกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานตามบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการงาน ตามบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย

1) รศ.ดร.เสาวลักษณ์ โกศลทิศด้อมพร ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการศึกษารบ.ด. ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา

2) ดร.สัมพันธ์ คำผุย ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยการศึกษารบ.ด. การวิจัยทางการศึกษา

3) ดร.ฐิตารีย์ วิลัยเลิศ ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยการศึกษารบ.ด. การบริหารจัดการการศึกษา

2.2.1.5 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม ประเมินความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับเนื้อหา และนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดหาค่าดัชนีความสอดคล้อง

(Index of Item Objective Congruence : IOC) เลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป โดยกำหนดใช้เกณฑ์การประเมินดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นตรงกับจุดประสงค์ของเนื้อหา

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นตรงกับจุดประสงค์ของเนื้อหา

-1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่ตรงกับจุดประสงค์ของเนื้อหา

จากนั้นนำผลไปวิเคราะห์หาความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน พบว่าค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามมีค่าตั้งแต่ 0.60–1.00 ถือว่าใช้ได้

2.2.1.6 การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ไปทดลองกับผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α - Coefficient) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 96) โดยเก็บข้อมูล 30 ชุด ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95

2.2.1.7 ปรับปรุงแก้ไขแบบบันทึกตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์นำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการ งานตามบทบาทหน้าที่ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ เก็บข้อมูลเดือนมิถุนายน 2559

3.2 ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการ งานตามบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ เก็บข้อมูลเดือนกรกฎาคม 2559

3.3 สภาพปัญหาของการบริหารจัดการ งานตามบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และข้อเสนอแนะ เก็บข้อมูลเดือนสิงหาคม 2559

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาครบ จำนวน 162 ฉบับ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

4.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน และตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบแบบสอบถาม

4.2 นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ในการตอบมาใส่รหัส และตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4.3 ข้อมูลที่ได้จากแบบตรวจสอบรายการ วิเคราะห์โดยการหาความถี่และร้อยละ

4.4 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของกลุ่มตัวอย่าง

4.5 จัดลำดับความสำคัญของข้อมูลตามหมวดหมู่ ตามขอบเขตของข้อมูลตามกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

สรุปผล

การวิจัย เรื่องประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ จากการวิจัยพบว่า พนักงานส่วนตำบลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ส่วนใหญ่มีระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีระดับประสิทธิภาพปานกลาง 6 ด้าน ระดับสูง 3 ด้าน ระดับต่ำ 1 ด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ด้านการส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก และเยาวชนและผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ส่วนด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์หลายตัวแปรระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง ด้วยการนำตัวแปรทั้งหมดเข้าไปในสมการพร้อมกัน (Enter Method) พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ แรงจูงใจ และการพัฒนาองค์กร

และเครือข่าย เมื่อพิจารณาจากค่าความสัมพันธ์ พบว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ แรงจูงใจ และการพัฒนาองค์กรและเครือข่าย มีอิทธิพลในเชิงบวกต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัยดังกล่าว สามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของประสิทธิผลการบริหารงาน ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้ง 3 ข้อ

3. ปัญหาและอุปสรรคการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ จากการวิจัยพบว่า ข้าราชการท้องถิ่น ในองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ มีปัญหาและอุปสรรคการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 12 ข้อ เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่ามีปัญหาและอุปสรรคค่าความถี่สูงสุด 3 อันดับ คือ 1) พนักงานส่วนตำบลมีจำนวนไม่เพียงพอ กับปริมาณงาน 2) งบประมาณไม่เพียงพอ และ 3) การจัดสรรงบประมาณไม่ครอบคลุมภารกิจที่รับผิดชอบทุกด้าน

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่องประสิทธิผลการบริหารจัดการงานตามบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาไว้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการงานตามบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ แรงจูงใจ และการพัฒนาองค์กรและเครือข่าย ซึ่งจากกรอบแนวคิดสามารถตั้งเป็นสมมติฐานเพื่อการทดสอบ ไว้ดังนี้

1. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิผลการบริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์หลายตัวแปรระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยการวิเคราะห์ถดถอย พหุคูณเชิงเส้นตรง ด้วยการนำตัวแปรทั้งหมดเข้าไปในสมการพร้อมกัน (Enter Method) พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เมื่อพิจารณาจากค่าความสัมพันธ์ พบว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีอิทธิพลในเชิงบวกต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยเพื่อการทดสอบที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าและยั่งยืนที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับการลงทุนประเภทอื่น ๆ ทั้งนี้ เพราะความสำเร็จขององค์กรขึ้นอยู่กับศักยภาพของบุคลากร องค์กรใดหากมีทรัพยากรบุคคลที่มีความสามารถสูง มีคุณธรรม จริยธรรม ย่อมสามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน นำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้ตามเป้าหมายที่ต้องการอย่างยั่งยืน องค์กรทุกองค์กรจึงปรารถนาและให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้เห็นทุกคนดีและคนเก่งอยู่ตลอดเวลา

2. แรงจูงใจในการทำงานส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิผลการบริหาร องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์หลายตัวแปรระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยการวิเคราะห์ถดถอย พหุคูณเชิงเส้นตรง ด้วยการนำตัวแปรทั้งหมดเข้าไปในสมการพร้อมกัน (Enter Method) พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ แรงจูงใจ เมื่อพิจารณาจากค่าความสัมพันธ์ พบว่าแรงจูงใจ มีอิทธิพลในเชิงบวกต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยเพื่อการทดสอบที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า แรงจูงใจช่วยให้การกระทำต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งเป็นภาวการณ์กระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติได้ทำงานด้วยความกระตือรือร้น มีความกระตือรือร้นที่จะอุทิศเวลา แรงกาย แรงใจ และสติปัญญาในการปฏิบัติงาน โดยมีความสำนึกในหน้าที่ ความรับผิดชอบควบคู่ไปด้วย เป็นความเต็มใจที่จะใช้พลังประสบความสำเร็จในเป้าหมายหรือรางวัลที่เป็นสิ่งสำคัญของการกระทำของมนุษย์ และเป็นสิ่งที่ทำให้คนไปถึงซึ่งวัตถุประสงค์ที่จะได้รับรางวัล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Lindgren (1976 : 31-34) กล่าวว่า เป็นความปรารถนาที่กระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และเมื่อสามารถทำได้สำเร็จแล้วก็จะบังเกิดความสบายใจ เป็นแรงจูงใจที่จะกระทำต่อไปอีก

3. การพัฒนาองค์กรและเครือข่าย ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิผลการบริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์หลายตัวแปรระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยการวิเคราะห์ถดถอย พหุคูณเชิงเส้นตรง ด้วยการนำตัวแปรทั้งหมดเข้าไปในสมการพร้อมกัน (Enter Method) พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ การพัฒนาองค์กรและเครือข่าย เมื่อพิจารณาจากค่าความสัมพันธ์ พบว่าการพัฒนาองค์กรและเครือข่าย มีอิทธิพลในเชิงบวกต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยเพื่อการทดสอบทั้ง 3 ข้อ ที่ตั้งไว้

ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การพัฒนาองค์กรและเครือข่าย ถือเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญกับทุกองค์การ ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของภาครัฐหรือแม้แต่ภาคเอกชนก็ตาม การพัฒนาองค์การเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีการวางแผนไว้ เพื่อให้เป็นไปตามที่องค์การต้องการ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติงาน แทรกแซงหรือเปลี่ยนแปลง การปฏิบัติงาน และประเมินผล โดยมีเทคนิคทางการบริหารที่นำมาใช้ในการปรับปรุงองค์การ ซึ่งควรมีการพิจารณาการเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมกับองค์การนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 ในการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรมีข้อกำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นอย่างจริงจัง โดยมีผลบังคับและมีบทกำหนดโทษ

1.2 ในส่วนของงบประมาณ ควรปรับปรุงการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ให้เหมาะสมกับความต้องการของประชาชน รวมทั้งการมีเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงานอย่างพอเพียง และทันสมัย

1.3 องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ จัดให้มีเครื่องมือและอุปกรณ์ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม และจัดให้มีศูนย์รับแจ้งและประสานงานช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้บริหารท้องถิ่นควรรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นให้มากขึ้น เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์มากขึ้น เช่น การประชุม การจัดประชาคม การจัดกิจกรรมร่วมกัน ระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และประชาชน อาทิ การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นทั้งจังหวัด การจัดกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม และการสนับสนุนกิจกรรมประเพณีท้องถิ่นต่าง ๆ

2.2 ควรมีการพัฒนาเทคนิคการบริหารทั้งเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ บนพื้นฐานการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้เกิดความรวดเร็วและคล่องตัวในการปฏิบัติงาน

2.3 การพัฒนางบประมาณและรายได้ นอกจากที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว ควรจะต้องมีการระดมงบประมาณเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยการขอสนับสนุนจากภาคเอกชนหรือหน่วยงานราชการอื่น

รายการอ้างอิง

- นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2552). *การปกครองส่วนท้องถิ่น*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ประทีน อุ่นถา. (2551). *ทัศนคติของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่านต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์การ*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท). อุดรดิตถ์: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- พงษ์ศักดิ์ ตั้งวานิชกพงษ์. (2546). *ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัด กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยศึกษาเพื่อการพัฒนา). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุริยาสาส์.
- อนุกิจ ชินสาร. (2557). *นวัตกรรมการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อรทัย กิกผล. (2547). *Best Practices ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศด้านความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมของประชาชน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. สถาบันพระปกเกล้า: นนทบุรี.
- Lindgren, H. C. *Educational Psychology in the Classroom*: 5 thed. New York: John Wiley & Sons, 1976.

วิเคราะห์วรรณศิลป์ในบทเพลงกล่อมเด็กของคนภูไท ตำบลห่องแซง อำเภอลองนงทา จังหวัดยโสธร

Literature Analysis in Lullabies by Phu Thai People in Hong Saeng, Loeng Noktha District, Yasothon Province

อนันตศักดิ์ พลแก้วเกษ *

ภาวิณี ห่องแซง **

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง วิเคราะห์บทเพลงกล่อมเด็กของคนภูไท ตำบลห่องแซง อำเภอลองนงทา จังหวัดยโสธร ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ที่มาของบทเพลงกล่อมเด็กของคนภูไท ตำบลห่องแซง อำเภอลองนงทา จังหวัดยโสธร 2) เพื่อวิเคราะห์วรรณศิลป์ในบทเพลงกล่อมเด็กของคนภูไท ตำบลห่องแซง อำเภอลองนงทา จังหวัดยโสธร โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและนำเสนอผลการศึกษารูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ผลการศึกษามี ดังนี้

ผลการศึกษาวิเคราะห์ พบว่าบทเพลงกล่อมเด็กของคนภูไท ตำบลห่องแซง อำเภอลองนงทา จังหวัดยโสธร มีที่มาจากความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้าน นึกจะกล่าวถึงเรื่องอะไรก็จะกล่าวขึ้นเพื่อสัมผัสเชื่อมโยงให้เป็นเรื่องราวเดียวกัน กล่าวถึงสัตว์ต่าง ๆ เช่น ปลา ไก่ นก แมว ตู๊กแก วัว ควาย กล่าวถึง อาชีพ เช่น ทำไร่ทำนา เลี้ยงหม่อน เป็นเพลงของชาวบ้าน ซึ่งสืบทอดมาจากปากต่อปากสืบทอดมาหลายชั่วอายุคน อาศัยการฟังและการจดจำ มีกำเนิดที่มานี้ไม่แน่นอนไม่ชัดเจน ส่วนการวิเคราะห์ตัวบทเพลงกล่อมเด็กของคนภูไท พบว่าโครงสร้างของตัวบท แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. รูปแบบและลักษณะของตัวบท
2. วิเคราะห์ด้านภาษา แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะคือ การเปรียบเทียบอุปมา การเปรียบเทียบอุปลักษณ์ การเปรียบเทียบแบบติพจน์ การเปรียบเทียบสัญลักษณ์
3. บทบาทของเพลงกล่อมเด็กของคนภูไท คือ 1) ช่วยกล่อมให้เด็กนอนหลับได้เร็วขึ้น 2) เป็นเครื่องมือในการอบรมเลี้ยงดูและขัดเกลาจิตใจ 3) เป็นการสร้างความเพลิดเพลินทั้งต่อผู้ร้องและผู้ฟัง 4) เป็นเครื่องบอกถึงความเจริญทางวัฒนธรรมของชุมชนและสังคม 5) เป็นการสะท้อนสภาพวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ และค่านิยมของคนในสังคม 6) สะท้อนให้เห็นถึงความรักความผูกพันระหว่างเด็กกับผู้เลี้ยง 7) เป็นการปูพื้นฐานการศึกษาของเด็ก

ABSTRACT

This study analyzed lullabies by Phu Thai people in Hong Saeng, Loeng Noktha district, Yasothon province. It aimed to 1) analyze origin of lullabies by Phu Thai people in Hong Saeng, Loeng Noktha district, Yasothon province 2) analyze art created language in lullabies by Phu Thai people in Hong Saeng, Loeng Noktha district, Yasothon province. Data was analyzed qualitatively and presented in term of analytic descriptive which showed results as follows.

Results revealed that lullabies by Phu Thai people in Hong Saeng, Loeng Noktha district, Yasothon province were from creativity of local wisdom that would tell things as one connected story such as animals; fish, chicken, bird, cat, gecko, cow, and buffalo. About careers, it would be farming and breeding silk worm. The songs were passed on from the ancestors by listening and remembering without clear origin.

* อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

** นักศึกษาชั้นปีที่ ๔ สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

For analyzing text of lullabies by Phu Thai people, they showed the structure of the text in 3 features.

1. Patterns and characteristics of the text or rhyme

2. Language analysis included 4 aspects which were comparison, metaphor, hyperbole, and symbol comparison

3. Role of lullabies by Phu Thai people offers 1) Helping kids sleep earlier 2) Tools for raising and refining kids 3) Entertaining singer and listener 4) Indicator of rich social and community culture 5) Reflecting way of life, thinking, belief, and social value 6) Reflecting love relationship between kids and parents 7) Building basic education for kids.

คำสำคัญ : เพลงกล่อมเด็กของคนภูไท, วรรณศิลป์, ภูมิปัญญาชาวบ้าน

Keywords : lullaby by Phu Tai people, Literature, Local wisdom

บทนำ

เพลงกล่อมเด็กเป็นวรรณกรรมท้องถิ่น ที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อและค่านิยมของคนในท้องถิ่นต่าง ๆ คนทุกชาติทุกภาษาล้วนมีบทเพลงกล่อมเด็กด้วยกันทั้งนั้น สันนิษฐานว่าเพลงกล่อมเด็กมีวิวัฒนาการจากการเล่านิทานให้เด็กฟังก่อนนอน ร้องเพลงกล่อมเด็กเพื่อทำให้เด็กเกิดความเพลิดเพลินหลับง่าย และเกิดความอบอุ่นใจ เพลงกล่อมเด็กเป็นบทเพลงแรกที่เด็ก ๆ ทุกคนเคยได้ฟังได้ยินในชีวิต พ่อแม่หรือผู้ปกครองร้องกล่อมให้นอนหลับ ซึ่งเพลงกล่อมเด็กเป็นสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความรัก ความผูกพันของพ่อแม่ที่มีต่อลูก หรือของคนในครอบครัวที่มีต่อกันซึ่งความรักของคนในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ ในการสร้างพื้นฐานที่ดีและนำไปสู่การพัฒนาชุมชน และประเทศชาติต่อไป สอดคล้องกับ อมรา กล้าเจริญ (2553 : 48) กล่าวว่า บทเพลงกล่อมเด็ก เนื้อหาสะท้อนให้เห็นสภาพของสังคม ความเชื่อ ค่านิยม ความเป็นอยู่ต่าง ๆ ของคนในแต่ละท้องถิ่น เนื้อเพลงจึงมีหลายแนว เช่น สะท้อนให้เห็นสภาพของครอบครัว สะท้อนให้เห็นถึงการทำมาหากิน ให้ความรู้เรื่องธรรมชาติวิทยา สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น คนทุกชาติทุกภาษาในโลกมีบทเพลงกล่อมเด็กด้วยกันทั้งนั้น

เพลงกล่อมเด็กของคนภูไท ตำบลห่องแซ อำเภอลือเม็งกา จังหวัดยโสธร เป็นเพลงที่ใช้ร้องกล่อมให้เด็กนอนหลับ เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ที่เติบโตมาเป็นสมาชิกในสังคม เป็นผลงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสืบทอดมาด้วยวิธีการเล่าปากต่อปาก มีการสืบทอดต่อกันมาหลายชั่วอายุคน สิ่งที่น่าสนใจคือการใช้สำเนียงภาษาภูไท ในการกล่อมเด็ก ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ประจำถิ่นภูไท บ้านห่องแซ อำเภอลือเม็งกา จังหวัดยโสธรนั้นมีความโดดเด่น ควรศึกษาละเอียด และเข้าถึงภาษาให้อย่างสมบูรณ์ชัดเจนยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ที่มาของบทเพลงกล่อมเด็กของคนภูไท ตำบลห่องแซ อำเภอลือเม็งกา จังหวัดยโสธร
2. เพื่อวิเคราะห์วรรณศิลป์ในบทเพลงกล่อมเด็กของคนภูไท ตำบลห่องแซ อำเภอลือเม็งกา จังหวัดยโสธร

วิธีการดำเนินงานวิจัย

บทความนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis) ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร หนังสือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเพลงกล่อมเด็ก รวมทั้งได้รวบรวมแนวคิด ความหมาย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนนำข้อมูลเหล่านั้นมารวบรวมจัดกลุ่มเรียบเรียง วิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหา แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการศึกษา ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร บทความทางวิชาการ งานวิจัยและหนังสือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเพลงกล่อมเด็ก
2. เก็บข้อมูลภาคสนาม สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการขับร้องเพลงกล่อมเด็กของคนภูไทในตำบลห่องแซ

อำเภอลือเม็งกา จังหวัดยโสธร

3. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการขับร้องเพลงกล่อมเด็กของคนภูไท ในตำบลห่องแซ

อำเภอลือเม็งกา จังหวัดยโสธร

4. เรียบเรียงข้อมูลตามที่ได้วิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อเป็นผลการวิจัย
5. นำเสนอข้อมูลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis)

ทั้งนี้ขอบเขตการวิจัย คือ การวิเคราะห์บทเพลงกล่อมเด็กของคนภูไท ตำบลหึ่งแขง อำเภอลองนกา จังหวัดยโสธร โดยมีทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเพลงกล่อมเด็กที่เป็นเอกสาร และตัวบทที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยได้แบ่งระยะในการศึกษาวิจัย ออกเป็น 3 ช่วง ระยะสำรวจข้อมูลเบื้องต้น ด้านเอกสาร และลงภาคสนาม ระยะรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ระยะวิเคราะห์ และเสนอผลการวิจัย การวิเคราะห์บทเพลงกล่อมเด็กของคนภูไท ตำบลหึ่งแขง อำเภอลองนกา จังหวัดยโสธร ต่อไป

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาที่มาของบทเพลงกล่อมเด็กของคนภูไท ตำบลหึ่งแขง อำเภอลองนกา จังหวัดยโสธร เป็นบทเพลงที่ใช้ขับร้องกล่อมเด็กให้นอนหลับ เป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้เติบโตเป็นหนึ่งในสมาชิกของสังคม บทเพลงกล่อมเด็กเป็นผลงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น ซึ่งสืบทอดต่อกันมาหลายชั่วอายุคน ภูมิหลังของคนภูไท ตำบลหึ่งแขง อำเภอลองนกา จังหวัดยโสธร มีความเป็นมาความเชื่อทางศาสนา กลุ่มชนประเพณีงานบุญต่าง ๆ ในอดีตของคนภูไทหึ่งแขง อพยพมาจากประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้มาตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณที่อุดมสมบูรณ์แห่งนั้น บ้านหึ่งแขงเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่อยู่ในเขตอำเภอลองนกา จังหวัดยโสธร เป็นถิ่นฐานที่มีชาวภูไทอาศัยอยู่อย่างคับคั่ง มีขนบธรรมเนียมและภาษาพูดแตกต่างไปจากชนกลุ่มอื่น ๆ ในสมัยหนึ่งเคยเป็นชาติพันธุ์กลุ่มใหญ่กลุ่มหนึ่งที่อาศัยอยู่แคว้นสิบสองปันนา ในอาณาจักรล้านช้าง แต่ปัจจุบันนี้ได้แตกแยกกันไปถิ่นฐานต่าง ๆ ชาวภูไทที่อยู่ในประเทศไทยส่วนมากอาศัยอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ที่มีอยู่ส่วนมากอยู่ในจังหวัดสกลนคร และจังหวัดนครพนม เป็นพวกที่อพยพมาจากประเทศลาว ตั้งแต่ครั้งดินแดนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยยังเป็นอาณาเขตของประเทศลาว การอพยพลงมานั้น มีอยู่ด้วยกันสองจำพวก คือ 1) เป็นพวกที่อพยพลงมาก่อนเพื่อแสวงหาที่ทำมาหากินเลี้ยงชีพ 2) เป็นพวกที่อพยพลงมาเพราะเกิดศึกสงคราม ในครั้งที่สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกเป็นแม่ทัพไปตีเมืองเวียงจันทน์ ครั้นเมื่อเวียงจันทน์แตกแล้วจึงได้ถอยถอยลงมา

สำหรับชาวภูไทที่อยู่บ้านหึ่งแขงปัจจุบันเป็นพวกแรกที่อพยพลงมา เพื่อแสวงหาที่ทำมาหากิน ปรากฏว่าได้รับอิทธิพลของชาวลาวที่เป็นกลุ่มชนภูไทสูง จึงได้รับวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีหลายอย่างที่สืบทอดมาถึงปัจจุบัน และสิ่งที่ปรากฏให้เห็นเด่นชัด กล่าวคือ ภาษาพูด การแต่งกาย วัฒนธรรมการกิน และเพลงกล่อมเด็กที่สืบทอดกันมาด้วยวิธีมุขปาฐะ โดยไม่ปรากฏนามผู้ขับร้องคนแรก สันนิษฐานว่าน่าจะเกิดขึ้นพร้อมกับการอพยพของกล่อมคนดังกล่าว (วัดป่าจันทวนาราม : ศูนย์วัฒนธรรมภูไท, 2559)

ตำบลหึ่งแขง อำเภอลองนกา จังหวัดยโสธร พบว่าเพลงกล่อมเด็กของคนภูไท ตำบลหึ่งแขงมี 7 ตัวบท แต่ละบทเพลงกล่อมเด็กมีสำเนียงภาษาภูไท ที่มาของแต่ละบทเพลงเป็นผลงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นเพลงของชาวบ้าน สืบทอดมาจากปากต่อปากหลายชั่วอายุคน อาศัยการฟังและการจดจำ ที่กำเนิดที่มานั้นไม่แน่นอนชัดเจน สืบทอดกันมาโดยไม่ทราบต้นตอแน่ชัดว่าผู้ใดเป็นผู้แต่ง หรือผู้ร้องเป็นคนแรก เพลงกล่อมเด็กของคนภูไท ถูกเรียบเรียงเรียบเรียงถ้อยคำขึ้นด้วยคำที่เรียบง่าย เป็นเพลงที่ผู้ร้องต้องการให้เด็กฟังเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน จะได้นอนหลับเร็วขึ้น ผ่อนคลายอารมณ์ไปด้วยในตัว ประพฤติตนตามจารีตประเพณี มีความรู้ซึ่งถึงวัฒนธรรมของตน รวมถึงคำนิยมที่สังคมยอมรับ และยังเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าอะไรคือพฤติกรรมที่ดีที่ควรปฏิบัติต่อกันในชีวิตประจำวัน ในขณะที่ผู้ร้องก็เพลิดเพลิน ผ่อนคลายอารมณ์ไปด้วยในตัว จากการศึกษาและการสัมภาษณ์ผู้ขับร้องเพลงกล่อมเด็กที่พบในตำบลหึ่งแขง จำนวน 11 คน พบว่าเพลงกล่อมเด็กของคนภูไท ตำบลหึ่งแขง อำเภอลองนกา จังหวัดยโสธรมี 7 บทเพลง แต่ละบทเพลงมีเนื้อหา คำร้องเป็นสำเนียงภาษาภูไท ของคนบ้านหึ่งแขงเป็นส่วนใหญ่ ส่วนสำเนียงภาษาไทยถิ่นอีสานปะปนในบทเพลงมีเพียงเล็กน้อย ดังนี้ 1) เพลงนอนสาหล่าหลับตาแม่มักอม 2) เพลงคำหลอย 3) บทเพลงโอรันชิงซาตาคตุม 4) บทเพลงบั้งไฟ 5) เพลงเตย 6) บทเพลงนอนสาหล่า และ 7) บทเพลงบั้งไฟบั้งปลา

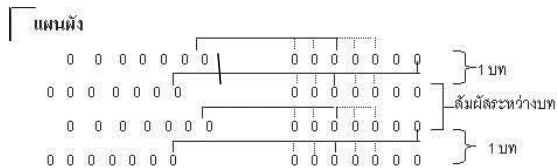
ส่วนฉันทลักษณ์ของบทเพลงกล่อมเด็กของคนภูไท ตำบลหึ่งแขง อำเภอลองนกา จังหวัดยโสธร ตัวบทเพลงกล่อมเด็กของคนภูไทหึ่งแขง มีลักษณะคล้ายกลอนสุภาพ ร่ายโบราณ ร่ายยาว มีลักษณะการประพันธ์ที่ไม่นิยมบังคับเอกโทไม่จำกัวรรคและคำ แต่มักใช้สำนวนของเนื้อหาเป็นหลักในการแต่ง นิยมส่งสัมผัสส่งท้ายวรรคหน้า และรับสัมผัสในวรรคถัดไป

ที่คำใดคำหนึ่งภายในวรรค สัมผัสเชื่อมกันไปจนจบ ทั้งนี้ตัวบทเพลงกล่อมเด็กของคนภูไท อาจไม่ตรงตามฉันทลักษณ์ กล่าวคือ แต่ละวรรคมากกว่า 5-8 คำ และการสัมผัสในวรรคบางวรรคไม่มีการส่งสัมผัส เพราะลักษณะการประพันธ์เน้นเนื้อหาเป็นหลัก ตัวอย่าง

เพลงนอนสาหล่าหลับตาแม่สิก่อม ขับร้องโดย นางทองมาก ละคร และนางทองเหลา ทวีชาติ คำประพันธ์ เหมือนกันกับรูปแบบฉันทลักษณ์ของกลอนแปดหรือกลอนสุภาพมีบทร้อง 3 บท ทุกบทจะมีฉันทลักษณ์ของคำประพันธ์เหมือนกัน อาจจะแตกต่างกันบ้างในเรื่องจำนวนคำ ซึ่งในแต่ละวรรคจะมี 7-8 คำ และคำที่นำมาสัมผัสระหว่างวรรคระหว่างบทยังไม่ถูกต้อง บทเพลงนอนสาหล่าหลับตาแม่สิก่อม ตรงกับรูปแบบฉันทลักษณ์ ดังนี้

แผนผังกลอนสุภาพ

บทเพลง นอนสาหล่าหลับตาแม่สิก่อม

อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ... นอนสาหล่าหลับตาแม่สิก่อม คำแพงแม่น้อย

พ่อไปเฝ้าเอาไข่มหา

แม่ไปนาเอาปาลมาด้อน

แม่เลี้ยงมือนอนนอนอูส่วนมือน

ดึกนอนนอนม้นคึกมันตื่น

ลูกน้อยให้ลูกได้กระบอง

เสียงท่องท่องซี้เยียวใส่บ่อน

เลี้ยงลูกน้อยม้นยากมันชา

พ่อยากปะลูกผิวไปบวช

สร้างผนวชในศาสนา

ลูกให้มาให้ลูกกราบไหว้

คันเจ้าเป็นชายให้เจ้าไปบวช

ให้อยู่วัดในศีลในธรรม

ให้จ่านาคูณพ่อคุณแม่

พ่อได้แก่ขึ้นสู่สวรรค์

นอนสาหล่าหลับตาแม่สิก่อม

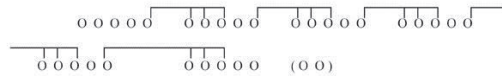
คำแพงแม่น้อย ๆ

ทองมาก ละคร และทองเหลา ทวีชาติ (25 ก.พ. 2560. สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง ฉันทลักษณ์ร้อยเอ็ด

เพลงคำหลอย ขับร้องโดย นางคำตา วงศ์ทอง คำประพันธ์คล้ายกันกับรูปแบบ ฉันทลักษณ์ของร้อยเอ็ด

ในบทเพลงคำหลอย ของนางคำตา วงศ์ทอง จะเอาบทเพลงกล่อมเด็กที่ปรากฏในสังคมมาขับร้องเป็นบทเพลงเดี่ยวโดยมีการเชื่อมเสียงเ็น “อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...” ก่อนขึ้นเนื้อร้องแต่ละวรรค ซึ่งในแต่ละวรรคจะมี 5-8 คำ ดังนี้

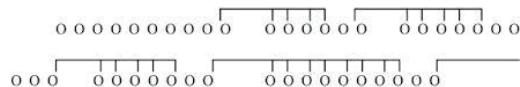

อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...นอนเหยื่อหล่อยน้อยนอนเหยื่อ นอนมีหลักกับเกีมาเลตา
อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...แมมีมาผิโพงมาเลแก้ม
อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...นอนหลับแล้วแมน้อยเล่นหนี หลับตาปริ๊ดปริคณติของแม่
อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...นอนเหยื่อหล่อยน้อยนอนเหยื่อ
อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...นอนสาหล่าหลับตาแมลิกล่อม
อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...แมไปไ้ปั้งไ้ก่มาหา อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...แมไปนาปั้งปลามาด้อน
อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...แมเลี้ยงม่อนนอนอู่สายไหม
อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...หลับตาไ้ไว้วคำแพงของแม่ แมเลี้ยงม่อนนอนอู่สายไหม หลับตาไ้ไว้ว

คำแพงของแม่

คำตา วงศ์ทอง (25 ก.พ . 2560 : สัมภาษณ์)

บทเพลงเดี่ยว ขบร้องโดย คุณยายคุณ รัตนวงศ์ (2560) สัมภาษณ์ กล่าวว่า ในการกล่อมให้เด็กนอนเร็วขึ้น ซึ่งได้แสวงหาบทเพลงเดี่ยวและอื่น ๆ มาขับร้องกล่อมลูกให้นอนหลับเร็วขึ้น คำประพันธ์เหมือนกันกับรูปแบบฉันทลักษณ์ ของร่ายยาว มีเนื้อร้องแต่ละบทบังคับฉันทลักษณ์ของคำประพันธ์เหมือนกันทุกบท อาจจะแตกต่างกันบ้างในเรื่องจำนวนคำ ซึ่งในแต่ละวรรคจะมี 5-8 คำ บทเพลงเดี่ยวตรงกับรูปแบบ ฉันทลักษณ์ ดังนี้

แน่นอนแต่พอควแล้วพอ! คราวแล้วสิเดินไปให้เตี้ยเตี้ยๆ ไม่สิมาช้อยเลี้ยงหมากเซียงน้อยช้อยนาง ไค่ได้ช่าง
ตำช่างแอม ทอนาย แอมมะลาเป็นสาวว่าอวเลยลุงป้า มันบ่มไปให้เยียม ไปให้เยียม ไปให้เยียม จะถามให้ฮู้ฮ้อม มาไว ๆ
พี่ค่อมมาพ่าวต่าวเดินขึ้น โคกยานเอ็นสั่งตาราไปก่อนเด้อคุณตาพี่สั่งลาก่อนเด้อน้องอยู่ครองคอย เอื้อย คุณ รัตนวงศ์
(25 ก.พ. 2560 : สัมภาษณ์)

การศึกษาภาษา และสำนวนโวหารเพลงกล่อมเด็กของคนภูไท ตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร และภาษาไทยกลางเพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบความคล้ายคลึง และความแตกต่างกัน ดังนี้

การใช้ภาษาถิ่นภูเก็ต ตำบลห้อยแขง อำเภอลังนกทา จังหวัดยโสธร จากการศึกษาพบว่าการใช้ภาษาถิ่น
ในบทเพลงกล่อมเด็กของคนภูไทตำบลห้อยแขง ปรากฏเป็นภาษาถิ่นภูเก็ตห้อยแขงในรูปคำประสมและอยู่ในรูปของคำขยาย

กล่าวว่าคำประสมเกิดจากคำมูลตั้งแต่สองคำขึ้นไปมาประสมกันมีความหมายใหม่ แต่ยังมีเค้าของความหมายเดิม ส่วนมากมักเป็นการประสมคำระหว่างคำไทยกับคำไทยแต่อาจมีคำประสมบางคำที่ประสมระหว่างคำไทยกับคำภาษาอื่น

ตัวอย่างเพลงกล่อมเด็กของคนภูไทห้องแซงประกอบด้วยคำภาษาล้านนาไทห้องแซง ที่เป็นคำประสม เช่น มั่นคึก มั่นตื่น จี๋เยี้ยว ไส่บ่อน ปะลูกผัว

ตัวอย่างบทเพลงนอนสาหล่าหลับตาแม่สีก้อม

อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ... นอนสาหล่าหลับตาแม่สีก้อม	คำแพงแม่นี่เอ๋ย
พ่อไปไ้เอาไ้มาหา	แม่ไปนาเอาปลา มาต้อน
แม่เลี้ยงม้อนนอนอู่สวนม้อน	ดึกออนซอนมันคึก มันตื่น
ลูกน้อยให้ลูกได้กระบอง	เสียงท่องท่องขี้เยี้ยว ไส่บ่อน
เลี้ยงลูกน้อยมันยากมันชา	พอยากปะลูกฟัวไปบวช
สร้างผนวชในศาสนา	ลูกไ้ยมาให้ลูกกราบไหว้
คันเจ้าเป็นชายให้เจ้าไปบวช	ไ้ยยังยวดในศีลในธรรม
ให้จ่านาคูณพ่อคุณแม่	พ่อได้แกขึ้นสวรรค์
นอนสาหล่าหลับตาแม่สีก้อม	คำแพงแม่นี่เอ๋ย

ทองมาก ละคร และทองเหลา ทวีชาติ (25 ก.พ. 2560 : สัมภาษณ์)

2.2 คำขยาย คือ คำวิเศษณ์ทำหน้าที่เป็นข้อความเพิ่มเติมในประโยค นววรรณ พันธุเมธา (2554 : 4) กล่าวว่า คำขยาย ทำหน้าที่ช่วยขยายคำหลักขยายด้วยตัวกันเองให้มีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น คำ " หลับตาไวไว" คำว่า หลับตา (หลับตา) และ "ไวไว"เป็นคำขยาย แปลว่า หลับตาเร็วๆ

ตัวอย่างบทเพลงคำหล่อ

อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...นอนเหยอหล่อยน้อยนอนเหยอ นอนมิหลับกับแก้มาเลตา
อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...แมวมิม่าฝัโงมาเลแก้ม
อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...นอนหลับแล้วแมวน้อยแล่นหนี หลับตาปริ๊ดปริ๊ดคนดีของแม่
อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...นอนเหยอหล่อยน้อยนอนเหยอ
อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...นอนสาหล่าหลับตาแม่สีกล่อม
อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...แม่ไปไ้ปิ้งไ้มาหา อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...แม่ไปนาบั้งปาลามาต้อน
อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...แม่เลี้ยงม้อนนอนอู่สายไหม
อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...หลับตาไวไว คำแพงของแม่

แม่เลี้ยงม้อนนอนอู่สายไหม หลับตาไวไวคำแพงของแม่...จบ

คำตา วงศ์ทอง (25 ก.พ. 2560 : สัมภาษณ์)

สำนวนโวหารเป็นศิลปะการใช้ภาษาอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดมโนภาพได้ชัดเจนหรือกว้างขวางกว่าภาษาตรงไปตรงมา เพราะโวหารใช้เปรียบเทียบสรรพสิ่งต่าง ๆ ทั้งรูปธรรม และนามธรรมระหว่างสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ คือ อุปมา และสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบคืออุปมา โวหารกวีแสดงอารมณ์ความรู้สึกได้ชัดเจน และมีชีวิตจิตใจเสนอ สำนวนโวหาร แบ่งออกได้ ดังนี้

2.3 การเปรียบเทียบอุปมา

อุปมา คือ โวหารเปรียบเทียบของสองสิ่งว่าคล้ายกัน ดนัย ไชโยธา (2551 : 1) กล่าวว่า อุปมาอุปไมย เป็นข้อความที่ยกขึ้นมาเปรียบเทียบกับสิ่งอื่น เช่น สีขอให้ควายฟัง

ตัวอย่าง บทเพลงบั้งไ้ ปั้งปลา

อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...นอนสาหล่า หลับตาแม่สีกล่อม แม่ไปไ้ปิ้งไ้มาหา แม่ไปนาบั้งปาลามาต้อน อ้อ...
อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ... (ซ้ำ)

แก้วคำ ห้องแขง บุญมี อ่อนแก้ว และคณะ (25 ก.พ. 2560 : สัมภาษณ์)

บทเพลงบั้งไ้ปั้งปลาเปรียบว่าพ่อแม่หรือผู้ปกครองออกไปทำไร้ทำหน้าแต่เช้าแล้วก็หาของติดไม้ติดมือมาฝากลูก เช่น มีไ้ป้า มีปลา คือเปรียบได้ว่าคนภูไทห้องแขงมีการดำเนินชีวิตเหมือนคนอีสานทั่วไป

2.4 การเปรียบเทียบอุปลักษณ์

อุปลักษณ์ คือ เป็นโวหารที่เปรียบเทียบสองสิ่งว่า เป็นหรือคือสิ่งเดียวกันหรือเท่ากัน ได้แก่ เป็น คือ เท่า วารุณี พลบูรณ์ (2538 : 11-15) กล่าวว่า การเปรียบเทียบอุปลักษณ์ คือ การเปรียบเทียบด้วยการกล่าวถึงหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งเป็นการเปรียบเทียบที่ไม่กล่าวตรง ๆ ใช้การกล่าวเป็นนัยให้เข้าใจเอง เป็นการเปรียบเทียบโดยนำเอาลักษณะสำคัญของสิ่งที่ต้องการเปรียบเทียบ มาเปรียบเทียบกันที่โดยโดยโดยไม่ต้องมีคำเชื่อมโยง ไม่ต้องใช้คำแสดงการเปรียบเทียบ ดังปรากฏในเพลงกล่อมเด็กของชนบท ดังนี้

ตัวอย่างบทเพลงเต้ย

แลน้อแต่พอควาแล้วพอ! ครวแล้วสิเดินไปให้เตยเตย ฝัสมิมาช้อยเลี้ยงหมากเขียงน้อยช้อยนาง ไคได้ช่างต่ำช่างแอมทอนาย แอมมะละเป็นสาวว่าอวเลยลุงป้า มันบ่มาไปให้เยียม ไปให้เยียม ไปให้เยียม จะถามให้ช้อยมา ไว ๆ ที่ค้อมมาพาวต่าวเดินขึ้น โคกยานเอ็นสั่งตราไปก่อนเด้อคุณตาที่สั่งลาก่อนเด้อน้องอยู่ครองคอยเอื้อย (คุณ รัตนวงศ์. 25 ก.พ. 2560 : สัมภาษณ์)

แอมมะละ ที่ปรากฏในบทเพลงเต้ยนี้ ใช้คำอุปลักษณ์ว่า “แอมมะละเป็นสาว” ลูกสาวคนเล็กหรือคนสุดท้อง ผู้เป็นแม่ได้บอกอวลุงป้าว่าลูกสาวคนเล็กนั้นโตเป็นหนุ่มสาวแล้วเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการเจริญเติบโตของมนุษย์

2.5 การเปรียบเทียบแบบอติพจน์

อติพจน์ คือ เป็นการพูดเกินจริง เพื่อเน้นความรู้สึก ในการประพันธ์โวหารประเภทนี้ไม่ควรเอาความจริงมาพิจารณา เพราะเป็นกลวิธีของผู้ใช้ภาษาต้องการให้ผู้อ่านเข้าใจจินตนาการหรืออารมณ์ สอดคล้องกับ กองเทพ เคลือบพณิชกุล (2555 : 123) กล่าวว่า อติพจน์ คือ การกล่าวเกินจริง ซึ่งเป็นความรู้สึกหรือความคิดของผู้กล่าวที่ต้องการย้ำความหมาย เช่น บทเพลงกล่อมเด็กต่อไปนี้

ตัวอย่างบทเพลงคำหล่อย

อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...นอนเหยอหล่อยน้อยนอนเหยอ นอนมิหลับกับแก้มเฒ่า

อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...แม่มิมาผิโงมาเลแถม

อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...นอนหลับแล้วแม้น้อยแล่นหนี หลับตาปริ๊ดปริ๊ดคิของแม่

อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...นอนเหยอหล่อยน้อยนอนเหยอ

อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...นอนสาหล่าหลับตาแม่สิกล่อม

อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...แม่ไปเฝ้าบึงไก่อมาหา อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...แม่ไปนาบึงปลามาต้อน

อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...แม่เลี้ยงมือนอนนอนอยู่สายไหม

อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...อ้อ...หลับตาไวไวกำแพงของแม่ แม่เลี้ยงมือนอนนอนอยู่สายไหม หลับตาไวไวกำแพง

ของแม่...จบ

(คำตา วงศ์ทอง. 25 ก.พ. 2560 : สัมภาษณ์)

เพลงกล่อมเด็กของชนบท คำบ่ลห่องแขง อาเภอลิงนกทา จังหวัดยโสธร เพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นโวหารอติพจน์ คือ กล่าวเกินจริง เช่น “หล่อยน้อย (คนตัวน้อย ๆ)” ฟังแล้วน่าเอ็นดูสงสาร มีการขู่ เช่น “กับแก้มเฒ่า (ตุ๊กแกมาเลียตา)” เป็นการขู่เกินจริงเพื่อให้ถึงอารมณ์ของเด็กได้นอนหลับไวขึ้น กล่าวถึง ความมีเดียงสนา “หลับตาปริ๊ดปริ๊ด (หลับตาให้สนิท)” เป็นการเน้นความรู้สึก ซึ่งเป็นภาพแสดงความรู้สึกที่น่ากลัวยิ่งขึ้น

2.6 การเปรียบเทียบสัญลักษณ์

การเปรียบเทียบสัญลักษณ์ คือ สิ่งที่น่ามาแสดงแทนสิ่งอื่นทำให้เกิดภาพ เข้าใจได้ชัด นิยมใช้สิ่งที่เป็นรูปธรรมแทนนามธรรม สอดคล้องกับ วารุณี พลบูรณ์ (2538 : 11-15) กล่าวว่า การเปรียบเทียบสัญลักษณ์ ที่เรียกสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยใช้คำอื่นแทน คำที่ใช้เรียกนั้นเกิดจากการเปรียบเทียบ และตีความซึ่งใช้กันมานานจนเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไป อาจเป็นคำ ๆเดียว ข้อความ บุคคลในเรื่อง เป็นเรื่อง เฉพาะตอน หรือเรื่อง ๆ หนึ่งก็ได้ เช่น ในบทเชิงบังไฟของชนบท ดังนี้

ตัวอย่างบทเชิงบังไฟ

ไอ้ โหะไอ้ โหะ ไอ้ เฮาไอ้...ตาไล ๆ ละบังไฟเฮาขึ้น ขึ้นฮอดฟ้าแล้วเจ้าโอยลงมา ให้เจ้าตมาใส่กลางไอนาคา
ตาไล ๆ กะบังไฟเฮาขึ้น

ไอ้ โหะ ไอ้ โหะ เฮาไอ้...ผู้ใหญ่ในงานจะมีการสำรวจ ผู้เพิ่นกวดบังไฟของเขา

มาเฮามาไหว้ท่านสำคัญก่อน

ยกมืออ่อนให้มันถูกเสียงกลอง

ให้มันถูกทำนองเสียงกลองเสียงแซง เฮาได้มาแข่งมาม่วนน่าน

ให้ได้รางวัลพอพันพอร้อย

พวกข้าน้อยน้อมเนี่ยววันทา

สาธุ สา กะพุทโธเป็นเค้า (คุณ รัตนวงศ์. 25 ก.พ. 2560 : สัมภาษณ์)

บทเพลงกล่อมเด็กนี้ซึ่งเป็นบทเชิงบังไฟ มีการใช้สัญลักษณ์จึงจะเข้าใจ เช่น "ตาไล ๆ" คือ เป็นสัญลักษณ์แทนบังไฟ "ผู้เฒ่า" คือ เป็นสัญลักษณ์แทนกรรมการ "มาเฮามาไหว้ท่านสำคัญก่อน ยกมืออ่อนให้มันถูกเสียงกลอง" เป็นสัญลักษณ์แทนการทำความเคารพผู้ที่อาวุโสกว่าตน

เมื่อวิเคราะห์จากบทเพลงกล่อมเด็กที่พบในตำบลห้องแซง จากการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 11 คน พบว่าเพลงกล่อมเด็กของชนภูไท มี 7 บทเพลง คือ บทเพลงนอนสาหล่า บทเพลงนอนสาหล่าหลับตาแม่สิกล่อม บทเพลงตำห้อย บทเพลงโอนซิงซำตาคตุม บทเพลงเต้ย บทเชิงบังไฟ บทเพลงปั้งไก่ปั้งปลา พบว่ารูปแบบเป็นไปตามลักษณะฉันทลักษณ์ มีตัวบทค่อนข้างแน่นอน ภาษาในเพลงกล่อมเด็กเห็นได้ชัดเจนว่าเป็นภาษาถิ่นภูไทห้องแซง ที่มีความหมายโดยตรง ความหมายแฝง ภาษาถิ่นภูไท ห้องแซงมีการเลียนเสียงธรรมชาติ มีการเล่นคำ การซ้ำคำ การซ้ำความ และการใช้สำนวนโวหารในเพลงกล่อมเด็กของชนภูไท มีทั้งสำนวนโวหารที่เป็น สำนวนอุปมา อุปลักษณ์ อติพจน์ สัญลักษณ์

สรุปผล

จากการวิจัย พบว่าบทเพลงกล่อมเด็กของชนภูไท ตำบลห้องแซง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดยโสธร เพลงกล่อมเด็กช่วยสร้างความอบอุ่นทางจิตใจให้แก่เด็ก อีกทั้งยังสร้างความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูก ทำให้เด็กมีความรู้สึกว่ามีคนคอยประคับประคองดูแลตนเอง และมีความรู้สึกรักว่าไม่ถูกทอดทิ้งให้อยู่คนเดียว บทเพลงกล่อมเด็กเป็นผลงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นเพลงที่ชาวบ้านสืบทอดมาจากการปากต่อปาก สืบทอดมาหลายชั่วอายุคน อาศัยการฟังและการจดจำ ตันกำเนิดที่มาจากไม่แน่นอนชัดเจน สืบทอดกันมาโดยไม่ทราบต้นตอแน่ชัดว่าผู้ใดเป็นผู้แต่ง หรือผู้ขับร้องคนแรก เพลงกล่อมเด็กของชนภูไท ถูกเรียบเรียงหรือเรียบเรียงถ้อยคำขึ้นด้วยคำที่เรียบง่าย เป็นเพลงที่ผู้ขับร้องต้องการให้เด็กฟังเพลิดเพลิน จะได้นอนหลับเร็วขึ้น แฝงด้วยการอบรมสั่งสอนให้เป็นคนดี ประพฤติตนตามจารีตประเพณี มีความรัก และห่วงหาพันธุกรรมของตน รวมถึงค่านิยมที่สังคมยอมรับ และยังเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าอะไรคือพฤติกรรมที่ดี ที่ควรปฏิบัติต่อกันในชีวิตประจำวัน ในขณะเดียวกันผู้ขับร้องก็เพลิดเพลิน ผ่อนคลายอารมณ์ไปด้วยกัน

จากการศึกษาและการสัมภาษณ์ ผู้ขับร้องเพลงกล่อมเด็กที่พบในตำบลห้องแซง จำนวน 11 คน พบว่าเพลงกล่อมเด็กของชาวภูไท ตำบลห้องแซง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดยโสธร มี 7 บทเพลง แต่ละบทเพลงมีสำเนียงภาษาถิ่นภูไทเป็นส่วนใหญ่ และมีภาษาไทยถิ่นอีสานปะปนในบทเพลงกล่อมเด็กของชนภูไทห้องแซงเพียงเล็กน้อย และเนื้อหาคำร้องเป็นสำเนียงภาษาถิ่นภูไทของชนบ้านห้องแซงเป็นส่วนใหญ่

เมื่อวิเคราะห์จากบทเพลงกล่อมเด็กที่พบในตำบลห้องแซง จากการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 11 คน พบว่าเพลงกล่อมเด็กของชนภูไท มี 7 บทเพลง คือ บทเพลงนอนสาหล่าหลับตาแม่สิกล่อม บทเพลงตำห้อย บทเพลงโอนซิงซำตาคตุม บทเพลงเต้ย บทเชิงบังไฟ บทเพลงปั้งไก่ปั้งปลา และบทเพลงนอนสาหล่า พบว่ารูปแบบเป็นไปตามลักษณะฉันทลักษณ์ มีตัวบทค่อนข้างแน่นอน ภาษาในเพลงกล่อมเด็กเห็นได้ชัดเจนว่าเป็นภาษาถิ่นภูไทห้องแซง ที่มีความหมายโดยตรง ความหมายแฝง ภาษาถิ่นภูไทห้องแซงมีการเลียนเสียงธรรมชาติ มีการเล่นคำ การซ้ำคำ การซ้ำความ และการใช้สำนวนโวหารในเพลงกล่อมเด็กของชนภูไท มีทั้งสำนวนโวหารที่เป็นสำนวนอุปมา อุปลักษณ์ อติพจน์ สัญลักษณ์

อภิปรายผล

จากการศึกษาเพลงกล่อมเด็กของคนภูไทห้องแซง ตำบลห้องแซง อำเภอลองนงา จังหวัดยโสธร สามารถอภิปรายผลเพิ่มเติมในบทบาทของเพลงกล่อมเด็กของคนภูไท แบ่งออกเป็น 9 ลักษณะ ดังนี้

1. บทบาทช่วยกล่อมให้เด็กนอนหลับได้เร็วขึ้น หลับสนิทไม่รบกวนผู้เลี้ยงดู การใช้เพลงกล่อมเด็กทำให้เด็กเกิดความเพลิดเพลิน นอนหลับง่าย ช่วยผ่อนคลายความเหนื่อยล้าของผู้เลี้ยงดู เนื่องจากผู้ที่มีหน้าที่ดูแลเด็กมีภารกิจอื่น ๆ ต้องทำ เช่น ทำงานบ้าน ทำอาหาร ดูแลครวเรือน ดังนั้น เพลงกล่อมเด็กจึงถูกนำมาใช้ในการเทกกล่อมให้เด็กนอนหลับได้ง่ายขึ้น เพื่อให้ผู้ดูแลเด็กได้มีเวลาในการทำงานอย่างอื่นไปด้วย เนื่องจากท่วงทำนองเนิบนาบช้า ๆ เอื้อนเสียงยาว ทำให้เด็กรู้สึกเคลิบเคลิ้มและเพลิดเพลินไปกับท่วงทำนองจนกระทั่งหลับในที่สุด
2. บทบาทในการเป็นเครื่องมือในการอบรมเลี้ยงดูและขัดเกลาจิตใจ เนื้อหาของเพลงกล่อมเด็กบางเพลงมีประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพราะในเนื้อร้องมีการสอดแทรกคติสอนใจทั้งคติทางธรรมและคติทางโลกกรรมอยู่ด้วย เช่น สอนให้เชื่อฟังผู้ใหญ่ อีกทั้งในเรื่องคติทางธรรมได้สอนเรื่องความกตัญญู สอนเรื่องความรัก สอนให้รู้จักบาปบุญคุณโทษ
3. บทบาทการสร้างเสริมความเพลิดเพลินทั้งต่อผู้ร้องและผู้ฟัง การร้องเพลงกล่อมเด็กเป็นการผ่อนคลายอารมณ์เครียดจากการงาน หรือการเลี้ยงดูเด็ก เพราะไม่เพียงแต่เฝ้าเปลเท่านั้น แต่ยังมีการร้องเพลงขับกล่อมให้เกิดความเพลิดเพลิน โดยความบันเทิงนั้นเกิดได้จากท่วงทำนอง จังหวะ ลีลา น้ำเสียง และอารมณ์ของผู้ขับร้อง รวมถึงเนื้อหาที่มีความหลากหลาย เช่น การแสดงความรัก การขู่ว่าจะตี การปลอบ เป็นต้น
4. บทบาทในการเป็นเครื่องบ่งบอกถึงวัฒนธรรมทางวัฒนธรรมของชุมชน เพลงกล่อมเด็กของคนภูไท สามารถสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมการเลี้ยงดูของคนไทย ตลอดจนผลผลิตทางวัฒนธรรมที่มีการพัฒนามาเป็นลำดับ มีการจดจำ ถ่ายทอดและส่งผ่านจากรุ่นสู่รุ่นอย่างต่อเนื่อง
5. บทบาทในการสะท้อนสภาพวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ และค่านิยมของคนในสังคมเพลงกล่อมเด็กมีเนื้อหาที่สะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตในเรื่องของการทำมาหาเลี้ยงชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์
6. บทบาทในการเป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงลักษณะร่วมของกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมร่วมกัน เพลงกล่อมเด็กที่อยู่ในชุมชน หรือภูมิภาคเดียวกันจะมีรูปแบบเนื้อหา และภาษาใกล้เคียงกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความคล้ายคลึงทางวัฒนธรรม เช่น เรื่องภาษา การแต่งกาย วิถีชีวิต สภาพสังคม ตลอดจนความคิด ความเชื่อ เป็นต้น
7. บทบาทในการสะท้อนให้เห็นถึงความรักความผูกพันระหว่างเด็กกับผู้เลี้ยงดู จากตัวบทเพลงกล่อมเด็กซึ่งโดยมากคือ พ่อแม่ สังเกตจากวิธีที่เรียกเด็กในคำกล่อมมักเรียกด้วยถ้อยคำที่แสดงถึงความรักทะนุถนอม เช่น คำแพง คำหล้า คำหล่อ เป็นต้น
8. บทบาทในการให้ความรู้เรื่องคำศัพท์และภาษา การใช้โวหารง่าย การเปรียบเทียบ เพลงกล่อมเด็กจะประกอบด้วยคำศัพท์ต่าง ๆ เช่น การกล่าวถึงสัตว์ประเภทต่าง ๆ อาทิ นก วัว ควาย ฯลฯ
9. บทบาทในการเป็นการปูพื้นฐานการศึกษาของเด็ก การขับกล่อมด้วยถ้อยคำง่าย ๆ มีสัมผัสคล้องจองกัน ช่วยให้เด็กสามารถจดจำได้ดีขึ้น

นอกจากนี้เพลงกล่อมเด็กของคนภูไทห้องแซง ยังพบว่าเป็นเพลงที่แสดงให้เห็นความรักของแม่ที่มีต่อลูกสอดแทรกอยู่ช่วยทำให้เด็กเกิดความเพลิดเพลินในเวลาอนหลับ สอดคล้องกับผะอบ โปะชะกฤษณะ และคณะ (2521 : 74) กล่าวว่าบรรดาแม่ทั้งหลายจะพูดปลอบโยนให้ลูกนอนหลับด้วยใบหน้าอันยิ้มแย้ม แม้จะสัมผัสลูกอย่างอ่อนโยน บางคนชอบจับมือลูก ชอบจับแขนลูกมาไว้ในมือ คอยโอบอุ้มเอาอกเอาใจอยู่เสมอ และพูดด้วยความรักความเอ็นดูต่าง ๆ นานา เช่น เรียกลูกว่า คนดีของแม่ ลูกรักของแม่ หุ่นหัวของแม่ ดวงใจของแม่ ยอดรักของแม่ แม่คุณหรือพ่อคุณของแม่ สังคมของครอบครัวไทยจึงเลี้ยงลูกด้วยความรักเป็นเช่นนี้ตลอดมา และสอดคล้องกับผ่องพันธุ์ มณี (2529 : 2) กล่าวว่าตามธรรมเนียมของคนไทยโดยทั่วไปความรักใคร่ลูกหลานที่พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย แสดงออกมานั้น มักแสดงออกมาในรูปแบบของการตามใจมากกว่าการจูงใจ แสดงความรักใคร่หรือพูดบอกกล่าวให้เด็กได้รู้อารมณ์และความรู้สึกของพ่อแม่ ส่วนเนื้อหาคำร้องจะพบว่าเพลงกล่อมเด็กของคนภูไทตำบลห้องแซง อำเภอลองนงา จังหวัดยโสธร อาจมีคำร้องที่คล้ายคลึงกับภาษาถิ่นอีสานทั่วไป อาจเกิดจากการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมที่มีผู้คนในชุมชนนั้น ๆ ได้อพยพย้ายถิ่นกันเข้ามา

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาเพลงกล่อมเด็กในท้องถิ่นอื่น ๆ แล้วนำมาเปรียบเทียบด้านวรรณศิลป์ระหว่างเพลงกล่อมเด็กของคนภูไทท้องถิ่นกับเพลงกล่อมเด็กของท้องถิ่นอื่น ๆ
2. ควรศึกษาคตินิยมในด้านอื่น ๆ เช่น ด้านความเชื่อ ค่านิยม ประเพณีวัฒนธรรมของ แต่ละสังคม

รายการอ้างอิง

- กองทัพ เคลือบพนิชกุล. (2542). *การใช้ภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- दनัย ไชยโยธา. (2551). *รู้รักษ์ภาษาไทย : ส่วนวนโวหาร*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ผะอบ โปษะกฤษณะ และคณะ. (2521). *เพลงกล่อมเด็กและเพลงประกอบการเล่นของเด็กภาคกลาง 16 จังหวัด พิมพ์ครั้งที่ 5*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์. (2529). *วิวัฒนาการของเพลงกล่อมเด็ก*. วารสารสังคมวิทยา-มานุษยวิทยา คณะสังคมวิทยา-มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 กุมภาพันธ์ 2529.
- วารุณี พลบูรณ์. (2538). *การใช้ภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิเชียร เกษประทุม. (2532). *สำนวนไทย*. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- วัดป่าจันทวนาราม. (2559). *ศูนย์วัฒนธรรมภูไท*. ตำบลห้อยแขง อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์.
- อมรา กล้าเจริญ. (2553). *เพลงและการละเล่นพื้นบ้าน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

อ้างอิงการสัมภาษณ์

- แก้วคำ ห้อยแขง บุญมี อ่อนแก้ว และคณะ. อายุ 60 ปี. เกษตรกรรม. 325 หมู่ 13 บ้านหนองตัว
ตำบลห้อยแขง อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์. (25 กุมภาพันธ์ 2560) สัมภาษณ์.
- คุณ รัตนวงศ์. อายุ 59 ปี. เกษตรกรรม. 37/1 หมู่ 4 บ้านหนองบึง ตำบลห้อยแขง อำเภอลำดวน
จังหวัดสุรินทร์. (วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2560) สัมภาษณ์.
- คำตา วงศ์ทอง. อายุ 72 ปี. ประธานกลุ่มทอผ้าบ้านห้อยแขงบ้านห้อยแขง. 46/17 หมู่ 4 บ้านห้อยแขง ตำบลห้อยแขง
อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์. (วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2560) สัมภาษณ์.
- ทองมาก ละคร. อายุ 70 ปี. เกษตรกรรม. 46/17 หมู่ 4 บ้านห้อยแขง ตำบลห้อยแขง อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์.
(วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2560) สัมภาษณ์.
- ทองเหลา ทวีชาติ. อายุ 72 ปี. เกษตรกรรม. 163 หมู่ 16 บ้านเหล่านคร ตำบลห้อยแขง อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์.
(วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2560) สัมภาษณ์.

การพัฒนาแบบการเรียนการสอนชีววิทยาเพื่อส่งเสริมความสามารถการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

The Development of Biology Learning and Teaching Model to Support the Ability of Problem Solving and Critical Thinking and Enhance Learning Achievement of Matayom Suksa 4 Students

กุลศิริ บุญอาษา *

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนชีววิทยาเพื่อส่งเสริมความสามารถการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 2) ศึกษาประสิทธิภาพรูปแบบการเรียนการสอนชีววิทยาเพื่อส่งเสริมความสามารถการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 3) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนชีววิทยาเพื่อส่งเสริมความสามารถการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนชีววิทยาเพื่อส่งเสริมความสามารถการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนบัวขาว อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 1 ห้องเรียน 46 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย รูปแบบการเรียนการสอนชีววิทยาเพื่อส่งเสริมความสามารถการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดความสามารถการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดความพึงพอใจ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test (Dependent Samples) และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการเรียนการสอนชีววิทยาเพื่อส่งเสริมความสามารถการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผ่านการตรวจสอบประสิทธิภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ มีชื่อว่า RARCA Model จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนของ Joyce and weil (2009 : 24) และทศนา เขมมณี (2556 : 4) สรุปได้ว่ามีองค์ประกอบสำคัญประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการเรียนการสอน การวัดผล และประเมินผลระบบสังคม หลักการตอบสนอง และระบบสนับสนุน และสาระความรู้และสิ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น มีกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (RARCA Model) ประกอบด้วย 1) ขั้นทบทวนความรู้เดิม (Review : R) 2) ขั้นวิเคราะห์ปัญหา (Analysis : A) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนย่อยคือ 2.1) ขั้นระบุปัญหา 2.2) ขั้นวิเคราะห์ปัญหา 2.3) ขั้นเสนอวิธีการคิดแก้ปัญหา 2.4) ขั้นตรวจสอบผลลัพธ์ 3) ขั้นสะท้อนความคิด (Reflection : R) 4) สรุป (Conclusion : C) และ 5) ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ (Application)

2. ประสิทธิภาพ (E_1/E_2) รูปแบบการเรียนการสอนชีววิทยาเพื่อส่งเสริมความสามารถการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เท่ากับ 88.00/84.42 เมื่อเทียบกับเกณฑ์ 80/80 ปรากฏว่ามีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3. ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยความสามารถการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

* ครูเชี่ยวชาญ ครู คศ. 4 โรงเรียนบัวขาว อำเภอกุฉินารายณ์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์

4. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนชีววิทยาเพื่อส่งเสริมความสามารถ การคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to develop model of Biology learning and teaching to support ability of problem solving and critical thinking and enhance learning achievement of Matthayomsuksa 4 students, 2) to study efficiency of Biology learning and teaching model to support ability of problem solving and critical thinking and enhance learning achievement of Matthayomsuksa 4 students, 3) to compare ability of problem solving and critical thinking of Matthayomsuksa 4 students before and after learning with the model of Biology learning and teaching to support ability of problem solving and critical thinking and enhance learning achievement of Matthayomsuksa 4 students, and 4) to study the satisfaction of Matthayomsuksa 4 students to the model of Biology learning and teaching to support ability of problem solving and critical and enhance learning achievement of Matthayomsuksa 4 students. This research and development was to set up one-group pretest and posttest design. The samples used in this research were 46 Matayom Suksa 4 students of Buakhao School, Kuchinarai district, Kalasin province by using cluster random sampling. The tools used in this research composed of the model of Biology learning and teaching to support ability of problem solving and critical thinking and enhance learning achievement of Matthayomsuksa 4 students, lesson plans, the ability of problem solving and critical thinking test, the achievement test and satisfaction form. The data were analyzed by using percentage (%), mean ($\bar{x}$) and standard deviation (SD). Hypothesis tests using t-test (Dependent Samples) and content analysis.

Results of the research found that:

1. The model of Biology learning and teaching to support ability of problem solving and critical thinking and enhance learning achievement of Matayom Suksa 4 students passed an efficiency examination by experts. This model is called RARCA Model which consists of principles, purposes, contents, learning process, measurement and evaluation, social system, response principle, Support system, knowledge and learning promotion. Developed teaching and learning model composed of 5 steps: 1) review for old knowledge: R, 2) problem analysis: A. This step consist of 4 sub-steps were; 2.1) the ability to identify problems, 2.2) the ability to analyze problem, 2.3) the ability to propose problem solutions, 2.4) the ability to check results, 3) Reflection :R, 4) conclusion: C and 5) application: A.

2. The efficiency (E_1/E_2) of Biology learning and teaching to support ability of problem solving and critical thinking and enhance learning achievement of Matayom Suksa 4 students was 88.00/84.42. When compared to the criteria of 80/80 which was higher than the expected criteria.

3. The ability of problem solving and critical thinking of Matayom Suksa 4 students before and after studied with the model of Biology learning and teaching to support the ability of problem solving and critical thinking was significantly different at the level of 0.05. The ability of problem solving and critical thinking after using the model was higher than before using the model. The learning achievement after using the model was higher than before using the model.

4. Satisfactions of Matayom Suksa 4 students toward the model of Biology learning and teaching to support the ability of problem solving and critical thinking found that students were satisfied. The overall level is of student satisfaction was high.

ความสำคัญ : การคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ, รูปแบบการเรียนการสอนชีววิทยา

Keywords : Problem Solving and Critical Thinking, The model of Biology learning and Teaching

บทนำ

วิทยาศาสตร์มีบทบาทและมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในสังคมโลก มาแต่อดีต ปัจจุบัน จนกระทั่งอนาคต วิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพการทำงานของมนุษย์ ในประเทศที่เจริญด้านอุตสาหกรรม หรือประเทศที่พัฒนาแล้ว มีการนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพัฒนาประเทศมากกว่าประเทศที่กำลังพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยาศาสตร์ทำให้มนุษย์มีความสามารถในการใช้เหตุผล มีการตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผล หรือกล่าวอีกในหนึ่งว่าวิทยาศาสตร์ช่วยให้มนุษย์มีความแตกฉานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Scientific and Technological Literacy) และวิทยาศาสตร์ทำให้คนพัฒนากระบวนการคิด (Process of Thinking) ทั้งความคิดสมเหตุสมผล (Validity) ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ความคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) ทำให้เกิดทักษะที่สำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้ วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Knowledge – based Society) มนุษย์สามารถใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ตลอดจนการแก้ปัญหาของบุคคล สังคม และประเทศชาติได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นทุกประเทศจึงจัดให้มีการศึกษาวิทยาศาสตร์ตั้งแต่วัยประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา โดยถือเป็นวิชาพื้นฐานที่นักเรียนทุกคนต้องเรียน สอดคล้องกับนักการศึกษาต่างประเทศที่เน้นการคิดในการจัดการศึกษาเกี่ยวกับทักษะการคิดในการศึกษา (Thinking Skills in Education) ว่าเป้าหมายสำคัญของการศึกษาสมัยใหม่ คือ การช่วยให้นักเรียน เรียนรู้การคิดอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) และเชื่อมโยงสู่ทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving Skills) ซึ่งจะต้องอาศัยลักษณะในการคิดหลายแบบ ได้แก่ การคิดในระดับวิเคราะห์และประเมินค่า

ทักษะการคิดที่จำเป็นต้องใช้อยู่เสมอในการดำรงชีวิตประจำวันและเป็นพื้นฐานของการคิดขั้นสูงที่มีความสลับซับซ้อน ซึ่งคนเราจำเป็นต้องใช้ในการเรียนรู้เนื้อหาวิชาการต่าง ๆ ตลอดจนใช้ในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ได้แก่ ทักษะการสังเกต การสำรวจ การตั้งคำถาม การเก็บรวบรวมข้อมูล การระบุ การจำแนกแยกแยะ การจัดลำดับ การเปรียบเทียบ การจัดหมวดหมู่ การสรุปอ้างอิง การแปล การตีความ การเชื่อมโยง การขยายความ การให้เหตุผลและการสรุปย่อ และ 3) ทักษะการคิดขั้นสูง หรือทักษะการคิดที่ซับซ้อน (Higher Order or More Complexes Thinking Skills) หมายถึง ทักษะการคิดที่ซับซ้อนหลายขั้น และต้องอาศัยทักษะการสื่อสารความหมายและทักษะการคิดที่เป็นแกนหลาย ๆ ทักษะในแต่ละขั้น ทักษะการคิดขั้นสูงจะพัฒนาได้เมื่อเด็กได้พัฒนาทักษะการคิดพื้นฐานจนมีความชำนาญพอสมควรแล้ว ทักษะการคิดขั้นสูงที่สำคัญ ๆ ได้แก่ การสรุปความ การให้คำจำกัดความ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การแสดงเหตุผลการผสมผสานข้อมูล การจัดระบบความคิด การสร้างองค์ความรู้ใหม่ การกำหนดโครงสร้างความรู้ การแก้ไขปรับปรุงโครงสร้างความรู้เสียใหม่ การค้นหาแบบแผน การหาความเชื่อพื้นฐาน การพยากรณ์ การตั้งสมมติฐาน การทดสอบสมมติฐาน การตั้งเกณฑ์ การพิสูจน์ความจริง และการประยุกต์ใช้ความรู้ นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนจะมีความสามารถในการคิดได้ดีขึ้น ถ้าโรงเรียนใส่ใจที่จะสอนให้เขาได้คิด ความสามารถในการคิดสามารถสอนและฝึกได้ตั้งแต่วัยชั้นต้น ๆ ความสามารถในการคิดมีผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ทักษะการคิดขั้นสูงมีคุณค่า เพราะช่วยในการเตรียมนักเรียนสู่การเป็นผู้ใหญ่ที่ชาญฉลาด ในด้านการใช้ชีวิต และด้านวิชาการ ทั้งนี้ทักษะการคิดขั้นสูงช่วยในการให้คะแนนจากการทดสอบมาตรฐานดีขึ้น และหลักสูตรที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูงช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านคณิตศาสตร์และความเข้าใจในภาษาของนักเรียนมีการพัฒนายิ่งขึ้น แต่สภาพการเรียนการสอนวิชาชีววิทยา นักเรียนขาดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชีววิทยา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2557-2558 ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 67.60 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ที่ทางโรงเรียนกำหนดไว้ คือ ร้อยละ 70 และผลการศึกษาศภาพที่เป็นจริงจากรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554 - 2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-NET) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษา 6 ในปีการศึกษา 2557 และ 2558 ภาพรวมทั้งประเทศได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 33.26 และ 33.40 เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยในแต่ละปีการศึกษา จะเห็นว่าได้ระดับคะแนนเฉลี่ยต่ำ และสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ ได้เสนอแนะให้โรงเรียนควรเร่งพัฒนาเนื่องจากมีคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของประเทศ สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ องค์การมหาชน (2557-2558) และรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (2554 - 2558)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนชีววิทยา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนชีววิทยา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียน ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนชีววิทยาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนชีววิทยา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัย เรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนชีววิทยา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมี วิจารณญาณและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) ประยุกต์รวมกับการออกแบบการเรียนการสอน และสังเคราะห์รูปแบบการเรียนการสอนของ Joyce and Weil (1996 : 1-12) ใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยใช้วิธีการเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ใช้รูปแบบการวิจัย เจริญทดลอง (Pre Experimental Design) และ (Action Research) ทดสอบกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One-Group Pretest-Posttest Design) โดยมีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบัวขาว สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด กาฬสินธุ์ ที่กำลังเรียนอยู่ใน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 เป็นหน่วยการวิเคราะห์ (Unit of Analysis)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนบัวขาว อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 8 ห้องเรียน จำนวนทั้งสิ้น 422 คน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/4 จำนวน 46 คน ที่เรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนบัวขาว อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 1 ห้องเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด กาฬสินธุ์ ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จากการจับสลากห้องเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ประเภท คือ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ และใช้เก็บรวบรวม ข้อมูลเชิงปริมาณ ดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่

- 2.1.1 รูปแบบการเรียนการสอนชีววิทยา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ
- 2.1.2 แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน
 - 1) แบบบันทึกผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
 - 2) แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
 - 3) แบบสัมภาษณ์ผู้เรียน

2.2 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

- 2.2.1 แบบทดสอบท้ายวงจร
- 2.2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผ่านการเรียนด้วยรูปแบบ

RARCA เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

2.2.3 แบบทดสอบความสามารถการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ โดยแบบทดสอบความสามารถการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณที่มีลักษณะเป็นแบบทดสอบประเภทปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

2.2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนชีววิทยา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามรูปแบบของลิเคิร์ท (Likert) สอบถาม 6 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรม การจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านคุณประโยชน์ที่ได้รับ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

โดยใช้ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์นักเรียน แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน และแบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอน แบบบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ ใช้บันทึกข้อมูล ได้จากการสังเกตและร่วมทำกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาข้อบกพร่อง ปัญหา และอุปสรรค เพื่อหาแนวทางแก้ไขและปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนในการดำเนินการวิจัยต่อไป

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

3.2.1 เปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียน (Pretest) และทดสอบหลังเรียน (Posttest) ทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระ (T-test Dependent)

3.2.2 เปรียบเทียบคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (Pretest) และทดสอบหลังเรียน (Posttest) ทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระ (T-test Dependent)

3.2.3 คะแนนจากแบบทดสอบท้ายวงจรมาคำนวณค่าร้อยละเพื่อเทียบกับเกณฑ์ ที่กำหนด คือ ต้องผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนและมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 70

3.2.4 ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนชีววิทยา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผล

1. รูปแบบการเรียนการสอนชีววิทยา เพื่อส่งเสริมความสามารถการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ประยุกต์รวมกับการออกแบบการเรียนการสอนที่ได้จากการสังเคราะห์แบบจำลองระบบการเรียนการสอนของ Kruse Kewin (2011 : 1) สังเคราะห์รูปแบบการเรียนการสอนของนักการศึกษาที่มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับการเรียนรู้วิชาชีววิทยา เพื่อกำหนดเป็นขั้นตอนในกระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย 1) รูปแบบการเรียนการสอนแบบคิดแก้ปัญหา (Problem Solving Thinking) Dewey (1976 : 130) อ้างถึงใน สุนทร สันธพานนท์ (2552 : 108) 2) รูปแบบการเรียนการสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ (7-E Learning Cycle Model) 3) รูปแบบการเรียนการสอนแบบอุปนัย (Inductive Method) ทิศนา ขัมมณี (2556 : 340) 4) รูปแบบการเรียนการสอนแบบซิปปา CIPPA Model ทิศนา ขัมมณี (2556 : 282-284) 5) รูปแบบการเรียนการสอนแบบ 4 MAT ทิศนา ขัมมณี (2556 : 262) และวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนชีววิทยา เพื่อส่งเสริมความสามารถการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณตามแนวคิดของทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligences Theory) ทิศนา ขัมมณี (2556 : 85-90) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ เพียเจต์ (Intellectual Development) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Bruner อ้างถึงใน สุนทร สันธพานนท์ (2552 : 54) ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Gagne and Briggs (1974 : 121-136 ; อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี (2556 : 72-75) ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ (Constructivism) สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2550 : 210-211) และทิศนา ขัมมณี (2547 : 96; อ้างถึงใน อารยา ช่ออึ้งชัย (2553 : 53) จากการศึกษาวิเคราะห์ทฤษฎีการเรียนรู้และสังเคราะห์นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สรุปได้ว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบสำคัญ ประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล ระบบสังคม หลักการตอบสนอง และระบบสนับสนุน และสาระความรู้และสิ่งส่งเสริมการเรียนรู้และกระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นทบทวนความรู้เดิม (Review : R) 2) ขั้นวิเคราะห์ปัญหา (Analysis : A) ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ๆ คือ 2.1) ขั้นระบุปัญหา 2.2) ขั้นวิเคราะห์ปัญหา 2.3) ขั้นเสนอวิธีการคิดแก้ปัญหา 2.4) ขั้นตรวจสอบผลลัพธ์ 3) ขั้นสะท้อนความคิด (Reflection : R) 4) ขั้นสรุป (Conclusion : C) 5) ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ (Application)

2. ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนก่อนและหลังการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชีววิทยาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น พบว่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียน และหลังเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ย/หลังเรียน ($\bar{X}=24.54$, $S.D.=1.24$) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}=12.2$, $S.D.=4.14$)

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนชีววิทยาที่พัฒนาขึ้น พบว่านักเรียน มีความพึงพอใจรูปแบบการเรียนการสอนชีววิทยาโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.85$, $S.D.=0.20$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก 3 อันดับแรก คือ นักเรียนมีโอกาสช่วยกันอภิปรายและสรุปบทเรียน มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.13$, $S.D.=0.83$) อันดับสอง คือครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง ($\bar{X}=4.07$, $S.D.=0.82$) อันดับสาม คือ นักเรียนได้ทบทวนความรู้เดิมและเชื่อมโยงกับเนื้อหาใหม่ที่ครูสอนส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนสามารถเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างหมวดหมู่ได้ ($\bar{X}=3.63$, $S.D.=0.61$)

อภิปรายผล

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบสำคัญประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล ระบบสังคม หลักการตอบสนอง และระบบสนับสนุน และสาระความรู้และสิ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นทบทวนความรู้เดิม (Review : R) 2) ขั้นวิเคราะห์ปัญหา (Analysis : A) ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ๆ คือ 2.1) ขั้นระบุปัญหา 2.2) ขั้นวิเคราะห์ปัญหา 2.3) ขั้นเสนอวิธีการคิดแก้ปัญหา 2.4) ขั้นตรวจสอบผลลัพธ์ 3) ขั้นสะท้อนความคิด (Reflection : R) 4) ขั้นสรุป (Conclusion : C) 5) ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ (Application) สอดคล้องกับ ปรัชญา จักรง์เรือง (2553 : 48) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาทางศาสตร์ การเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีชื่อว่า พีซีเอสเอสซี (PCSSC Model) มี 4 องค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการเรียนการสอน และเงื่อนไขของการนำรูปแบบไปใช้ กระบวนการเรียนการสอนมี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นเตรียมการรู้ ขั้นนำสู่กรณีศึกษา ขั้นสรรค์หาวิธีการแก้ไข ขั้นแบ่งปัน ประสบการณ์ และขั้นสืบสานสร้างความรู้ใหม่ ผลการทดลองใช้รูปแบบพีซีเอสเอสซี พบว่านักศึกษาวิชาชีพครูมีความสามารถ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ด้านการประเมินและตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด นักศึกษาวิชาชีพครูมีคุณลักษณะของผู้ที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้ด้านการรับฟังความคิดเห็น ข้อวิพากษ์วิจารณ์ ความเชื่อ และสมมติฐานในมุมมองที่แตกต่าง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และนักศึกษาวิชาชีพครูมีความพึงพอใจ ต่อรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นโดยภาพรวมในระดับมาก ทั้งนี้ด้านประโยชน์และความพึงพอใจที่ได้รับมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

2. ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนชีววิทยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ ระดับ .05 เนื่องจากการพัฒนากระบวนการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ไปพร้อมกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ชีววิทยา เนื่องจากการพัฒนากระบวนการคิดจำเป็นต้องมีเนื้อหาเป็นข้อมูล หรือเป็นสื่อ นำในการคิด เพราะการคิดไม่อาจเกิดขึ้นได้เมื่อขาดเนื้อหาการคิด วิชาเรเรียนดี (2549 : 1; อ้างถึงใน อารยา ช่ออัญญ์ (2553 : 192) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนจะมีความสามารถในการคิดได้ดีขึ้น ถ้าโรงเรียนใส่ใจ ที่จะสอนให้เขาคิด ความสามารถในการคิดสามารถสอนและฝึกได้ตั้งแต่ระดับชั้นต้น ๆ ในห้องเรียนที่ครูให้โอกาสนักเรียน ได้คิดอย่างหลากหลายจะทำให้นักเรียนมีการเรียนที่ดีขึ้น โดยครูจะต้องปรับปรุงการเรียนการสอนให้นักเรียนเรียนรู้ได้เร็วขึ้น ดีขึ้นมีทักษะการคิดมากขึ้น ฉะนั้นครูทุกกลุ่มสาระจึงมีความจำเป็นจะต้องสอนให้นักเรียนได้คิดและฝึกให้นักเรียนได้คิด อย่างหลากหลาย

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนชีววิทยา เพื่อส่งเสริม ความสามารถการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจ ต่อรูปแบบการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน

โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อให้สอดคล้องกับผู้เรียน โดยได้พิจารณาจากการตรวจสอบความต้องการและครูผู้สอน และข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสารแนวทางการออกแบบรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิด ได้แก่ แนวคิดของเพียเจต์ ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ ในการจัดการเรียนการสอน ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกและนำเสนอผลงาน มีการปฏิสัมพันธ์กันในระหว่างเรียน นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการ ได้แก่ Vygotsky (2014 : 86-87), วัชรนา เล่าเรียนดี (2553 : 73) อ้างถึงใน อารยา ช่ออึ้งชัย (2553 : 200) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้เรียนเป็นผู้จัดกระทำข้อมูลหรือประสบการณ์ต่าง ๆ และต้องสร้างความหมายให้กับสิ่งนั้นด้วย โดยการให้ผู้เรียนอยู่ในบริบทจริง ผู้เรียนจะต้องมีโอกาเรียนรู้ในบรรยากาศที่เอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การร่วมมือและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิดและประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและบุคคลอื่น ๆ พยายามใช้ข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้จริง ของจริงร่วมปฏิบัติจริงสอดคล้องกับงานวิจัยของปณัฐ กิจรุ่งเรือง (2553 : 48) พบว่านักศึกษาวิชาชีพครูมีความพึงพอใจการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนโดยใช้กรณีศึกษาทางศาสตร์การสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาวิชาชีพครู และงานวิจัยของอารยา ช่ออึ้งชัย (2553 : 64) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย เรื่องการพัฒนาแบบการเรียนการสอนชีววิทยา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ข้อเสนอแนะเพื่อ การวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ผลการวิจัย พบว่าความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ และผลการเรียนรู้หลังเรียนสูงขึ้นระหว่างเรียน นักเรียนมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากการเรียนรู้ตามขั้นตอน กระบวนการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยกำหนดสิ่งที่จะแก้ปัญหา คือ ระบุปัญหา วิเคราะห์ปัญหา ขึ้นเสนอวิธีการคิดแก้ปัญหา ขั้นตอนตรวจสอบผลลัพธ์ และเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้และทำงานเป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความกระตือรือร้นและรับผิดชอบในการเรียน การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนและครูผู้สอน แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนนี้สามารถที่พัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนได้ ดังนั้น การนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ควรปฏิบัติดังนี้

1.1 ครูผู้สอนที่จะนำรูปแบบการเรียนการสอนเคมี เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ควรศึกษาทุกองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน รายละเอียดในการใช้รูปแบบการเรียนการสอนนี้ให้เข้าใจ และดำเนินการตามเงื่อนไขของรูปแบบอย่างถูกต้อง

1.2 ในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญเป็นผู้อำนวยความสะดวก ให้ความช่วยเหลือ แนะนำเตรียมและจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณตามขั้นตอน ทั้งเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ร่วมกัน คิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ กระตุ้นให้นักเรียนรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่ม เป็นผู้ที่รับผิดชอบในการฝึกทักษะกระบวนการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยการระบุปัญหา รวบรวมข้อมูล/เสนอแนวทางการแก้ปัญหา และสรุปผลการแก้ปัญหา เป็นองค์ความรู้ได้

1.3 การวัดและประเมินผลการเรียนระหว่างเรียนและหลังเรียน เป็นกิจกรรมสำคัญที่ครูผู้สอนต้องแจ้งผลการเรียนให้นักเรียนได้รับรู้อย่างสม่ำเสมอเป็นการกระตุ้นและเสริมแรงให้นักเรียน ส่งผลทำให้การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบมีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาแบบการเรียนการสอนเคมี เกี่ยวกับการคิดในด้านอื่น ๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์

2.2 ควรมีการวิจัยโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเคมี เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณเพื่อศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เช่น ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน หรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

2.3 ควรมีการวิจัยโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนเคมีเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหา
อย่างมีวิจารณญาณในเนื้อหาอื่น ๆ หรือในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อเป็นการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเคมีให้มีประสิทธิภาพ

รายการอ้างอิง

- ทิศนา แหม่มณี, ศิริชัย กาญจนวาสี, พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, ศรีนคร วิริยะสินันท์, นวลจิตต์ เขาวงกตพิงศ์ และปัทมศิริ
ธีรานุรักษ์. (2556). *วิทยาการด้านการคิด*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง. (2553). การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้กรณีศึกษาทางศาสตร์การเรียนการสอนเพื่อส่งเสริม
ความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักศึกษาวิชาชีพครู. วิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (หลักสูตร
และการสอน). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วัชรวิทย์ เล่าเรียนดี. (2553). *รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด*. พิมพ์ครั้งที่ 9. นครปฐม:
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- โรงเรียนบัวขาว. (2558). *รายงานการประเมินตนเอง (Self Assessment Report : SAR) โรงเรียนบัวขาวปีการศึกษา*
2558. กาฬสินธุ์: โรงเรียนบัวขาว.
- _____. (2558). *รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนบัวขาวภาคเรียนที่ 1*
ปีการศึกษา 2558. กาฬสินธุ์: โรงเรียนบัวขาว.
- สุคนธ์ สิ้นธพานนท์. (2552). *ความรู้สู่อนาคต*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ และคณะ. (2552). *พัฒนาทักษะการคิด*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เลื่องเสียง.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2558). *การประมวลผลการประเมินภายนอกสถานศึกษา*
ชั้นพื้นฐานระดับประเทศ. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- _____. (2558). *รายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6)*
ปีการศึกษา (2558). กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษา.
- รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม. (2554-2558). *ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบัวขาว ตำบลบัวขาว*
อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย 2555. กรุงเทพฯ:
สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- สุรางค์ ไคว่ตระกูล. (2550). *จิตวิทยาศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารยา ช่ออึ้งชัย. (2553). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมี*
วิจารณญาณกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต.
(หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Joyce and Weil. (1996). *Curriculum and Teachers Attitudes: The Impact of the Change Process In Special*
Education. Dissertation Abstract International, December 60(4): 2314.
- Joyce B. and Weil. (2009). *M. Model of Teaching*. 8th ed. Englewood Cliffs. New York: Prentice-Hall.
- Kruse Kewin. (2011). *Instruction to Instructional Design and the ADDIE Model*.
[Online]. Assessed 21 March Available from
<http://www.cognitivedesignsolutions.com/Instruction/LearningTheory.htm/>
- Vygotsky, L. (2014). *Problem of Method In Mind in Society*. Cambridge. MA: Harvard University Press.

ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

THE SUPERLEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER UDON THANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4

จิรภัฏช์ ไพสิฐสกุลเกตุ *

ยีนยง ไทยใจดี **

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 3) หาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ขนาดสถานศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 311 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของขนาดสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .85 ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่และขนาดสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ส่วนประสบการณ์ในการทำงานในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อยู่ 1 ด้าน คือ ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง และด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อยู่ 1 ด้าน ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน

4. ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ควรประพฤติตนเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต ควรสนับสนุนบุคลากรให้มีการวางแผน กำหนดเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม ควรส่งเสริมให้บุคลากรมีการนำเสนอความคิดเห็นในการทำงานด้วยวิธีที่หลากหลาย ควรพิจารณาความดีความชอบด้วยความเป็นธรรม ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเองและทีมงาน และควรมีความเชื่อมั่นว่าแนวคิดการทำงานของตนเองมีผลต่อความสำเร็จและล้มเหลวขององค์กร

ABSTRACT

The purposes of the research were to 1) study super leadership of school administrators, 2) compare super leadership of school administrators and 3) investigate the guidelines of super leadership of school administrators under Udonthani Primary Educational Service Area Office 4., classified by positions school size and working experience. The samples were 311 subjects of school administrators and teachers which were obtained by Stratified Random Sampling. The research instrument was a questionnaire with a five rating-scale. The reliability is .85. The results indicated that:

* นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการศึกษา วิทยาลัยสันตพล

** ดร. อาจารย์ วิทยาลัยสันตพล จังหวัดอุดรธานี

1. Super leadership of school administrators, as a whole and as an individual aspect were in much level.

2. The comparison of super leadership of school administrators, identifying by position and school size, as a whole and as an individual aspect were different. The level of significance is .01. Experience, as a whole was not different.

3. The comparison of super leadership of school administrators, identifying by working experience, as a whole was not different. Considering as an individual aspect, revealed that facilitating self-leadership was different. The level of significance is .01. And promoting self-leadership by creating teamwork was different. The level of significance is .05. The others were not different.

4. The guidelines of super leadership of school administrators under Udonthani Primary Educational Service Area Office 4 found as follows : the administrators should support personnel to work systematically, behave honestly, support personnel to work with planning and define goals appropriately, enhance personnel to share variety ideas in working, consider to give reward fairly, enhance and support personnel to have self-development and team working, believe that their working concepts affect to both success and failure of organizations.

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเหนือผู้นำ, ผู้บริหารสถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

Keywords : Superleadership, School Administrators, Udonthani Primary Educational Service Area Office 4

บทนำ

การศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทุกประเทศใช้เป็นนโยบายหลัก สำหรับการพัฒนาประเทศเพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อันส่งผลต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติโดยตรง จากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิรูปการศึกษาครั้งสำคัญ สำนักวิชาการ (2557 : ความเป็นมา) การปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วมผลักดัน ส่งเสริมสนับสนุนให้ผลผลิตทางการศึกษามีคุณภาพยิ่งขึ้น การศึกษาเป็นด้านหนึ่งที่ต้องมีการปฏิรูปให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางการศึกษาไทยนั้น ได้มีการปฏิรูปการศึกษาในทุกภาคส่วน ส่งผลให้ผู้บริหารทั้งของรัฐและเอกชนในทุกระดับต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทั้งในระดับผู้บริหารและระดับปฏิบัติการ วรเทพ ภูมิภักดีพรรณ (2550 : 3) ผู้บริหารจำเป็นต้องอาศัยภาวะผู้นำที่มีลักษณะเฉพาะหลายอย่าง จึงจะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรที่กำหนดไว้ การที่จะเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยรูปแบบภาวะผู้นำ ผู้บริหารต้องมีศักยภาพในการใช้ภาวะผู้นำอย่างเหมาะสมในการสร้างความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง สร้างความเชื่อมั่นและให้การสนับสนุนทุกคนในองค์กร เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายขององค์กร สามารถใช้ศิลปะและกระบวนการของการมีอิทธิพลต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคล และสามารถทำให้ผู้เกี่ยวข้องเกิดศรัทธา มีความเชื่อถือ มีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน ธีระ รุญเจริญ (2553 : 163) ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำ เชื่อว่าจะช่วยให้ผู้บริหารได้ใช้ความรู้ความสามารถ และศักยภาพการบริหารสถานศึกษา สร้างคนให้เป็นผู้นำตามแบบอย่าง ให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์กรโดยเฉพาะการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของสถานศึกษาจึงเป็นแนวทางหรือกลยุทธ์ที่ตั้ง หรือพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ในตัวตนของผู้ตามให้มีพลังความสามารถเกิดขึ้น ทักษะในการจัดการและแรงจูงใจที่เป็นกลไกขับเคลื่อนให้ผู้นำเหนือผู้นำในตนเอง สุริย์มาศ สุขกลี (2553 : 68) ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของ Manz & Sims (1991) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้พฤติกรรมผู้นำเหนือผู้นำ (Super leadership) โดยกระบวนการของภาวะผู้นำที่จะทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเองมาใช้ในการบริหาร คือ การทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง การแสดงรูปแบบบับให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง การกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วย การสร้างรูปแบบความคิดในทางบวก การอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยให้รางวัล การดำเนินทางสร้างสรรค์ การสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างคณะทำงาน และอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรม

ของผู้นำตนเอง ดังนั้นแล้วผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเหนือผู้นำที่เหมาะสมและถูกต้องตามหลักทฤษฎี จะสามารถบริหารองค์กรให้ประสบความสำเร็จได้

จากผลดำเนินงานในรอบปีที่ผ่านมาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบปัญหา ด้านคุณภาพการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาขาวิชาหลัก จากการประเมินระดับชาติของนักเรียน ชั้น ป.6 ยังไม่บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายว่าในวิชาหลักจากการทดสอบระดับชาติจะต้องมีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 50 อีกทั้งยังพบปัญหา ด้านการบริหารจัดการ โรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนของครูยังไม่สัมพันธ์กับแนวทางการจัดสอบ O-NET ที่เน้นทักษะและขบวนการเรียนรู้ในระดับการนำไปใช้การคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และประเมินค่านักเรียนทุกคนต้องได้รับการพัฒนาเร่งด่วนเป็นรายบุคคลอย่างจริงจังมากขึ้น อาจเกิดจากปัญหาในการไม่ได้รับร่วมมือจากบุคลากร และชุมชนเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากมาจากการไม่ยอมรับพฤติกรรมบางประการที่ไม่เหมาะสม ผู้บริหารสถานศึกษายังไม่เห็นความสำคัญของความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านทักษะ และวิถีปฏิบัติงานของครูภายในสถานศึกษา ผู้บริหารขาดความยืดหยุ่น ขาดการวางแผนที่ดี มอบหมายงานอาจไม่ชัดเจน ขาดการนิเทศติดตามประเมินผล ไม่เห็นคุณค่าและความคาดหวังในบุคลากรที่ปฏิบัติงาน ขาดการสนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาค่อนข้างน้อย ขาดการกระตุ้นที่ช่วยให้บุคลากรค้นพบความสามารถของตนเองและใช้ความสามารถให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการปฏิบัติงาน

จากสภาพและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 เพื่อให้ทราบถึงภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่เหมาะสมและเป็นไปได้

วัตถุประสงค์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 จำนวน 1,639 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 607-610) แล้วใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) และเทียบสัดส่วน หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามขนาดของสถานศึกษา ได้กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 31 คนและครูผู้สอน จำนวน 280 คน รวมจำนวน 311 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบ

มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 82-83)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากวิทยาลัยสันตพล ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

3.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือและขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเสนอผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

3.3 ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนจากสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองเมื่อถึงวันกำหนดส่ง

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน มาสำรวจความสมบูรณ์ครบถ้วนของเนื้อหาในแบบสอบถาม แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ในครั้งนี้ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป โดยใช้สถิติความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยมาเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมาย(บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 82-83) ดังนี้

4.51-5.00 หมายถึง ผู้นำมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง ผู้นำมีการปฏิบัติในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง ผู้นำมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง ผู้นำมีการปฏิบัติในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง ผู้นำมีการปฏิบัติในระดับน้อยมาก

4.3 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อ ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยใช้การทดสอบที (t-test แบบ Independent Samples)

4.4 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (F-test แบบ One way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ก็หาความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe') (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 276-278)

4.5 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) โดยวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

5. สถิติที่ใช้ของการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติที่ใช้ตรวจสอบหาคุณภาพเครื่องมือ

5.1.1 ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC)

5.1.2 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

5.2 สถิติพื้นฐาน

5.2.1 ความถี่ (Frequency)

5.2.2 ร้อยละ (Percentage)

5.2.3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)

5.2.4 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.3 สถิติในการทดสอบสมมติฐาน

5.3.1 t – test (Independent samples)

5.3.2 F – test (One way ANOVA) และเมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ก็ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe') (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 276-278)

สรุปผล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา เปรียบเทียบ และเสนอแนะแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ผู้วิจัยสรุปผล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง รองลงมาคือ ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง ด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุด ได้แก่ ด้านการทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้

ด้านการทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายข้อ ข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการปฏิบัติงาน รองลงมาคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองตามมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิชาชีพ ข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ ผู้บริหารมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม แก้ไขข้อบกพร่องในการปฏิบัติงานและปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ

ด้านการแสดงเป็นแบบฉบับให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเองอยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายข้อ ข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ ผู้บริหารเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์และอัธยาศัยดี รองลงมาคือ ผู้บริหารมีกลยุทธ์และเทคนิควิธีการในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม ข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ ผู้บริหารประพฤติตนเป็นผู้มีวินัยเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากร

ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเองอยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายข้อ ข้อที่มีการนำไปสู่เป้าหมาย รองลงมาคือ ผู้บริหารแสดงให้บุคลากรเห็นว่าความก้าวหน้าของเขาขึ้นอยู่กับผลการปฏิบัติงาน ข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมปฏิบัติร่วมรับผิดชอบ

ด้านการสร้างรูปแบบความคิดทางบวกอยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายข้อ ข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ ผู้บริหารมีพฤติกรรมในการส่งเสริม แนะนำให้บุคลากรมีความคิดในทางที่ดี รองลงมาคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรมีการนำเสนอความคิดในการทำงานด้วยวิธีที่หลากหลาย ข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ ผู้บริหารมีเชื่อมั่นในตนเองและทีมงาน เปิดโอกาสผู้ร่วมงานทำงานด้วยตนเอง

ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยให้รางวัล และคำหนิอย่างสร้างสรรค์อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายข้อ ข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ ผู้บริหารสนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมประชุมอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ รองลงมาคือ ผู้บริหารมอบอำนาจแก่ทีมงานตามความสามารถของบุคลากร ข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ ผู้บริหารพิจารณาความดีความชอบด้วยความเป็นธรรม

ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายข้อ ข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ ผู้บริหารมีการประชุมบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ รองลงมาคือ ผู้บริหารสนับสนุน และส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเองและทีมงาน ข้อที่ปฏิบัติได้ต่ำสุดคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความรักความสามัคคีในหมู่คณะ

ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายข้อ ข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ ผู้บริหารมีการกำหนดแนวปฏิบัติจนเกิดความเคยชินเป็นนิสัย เช่น การตรงต่อเวลา การเรียนรู้ร่วมกัน รองลงมาคือ ผู้บริหารกำหนดระเบียบหรือแนวปฏิบัติ ข้อที่มีการปฏิบัติได้ต่ำสุดคือ ผู้บริหารยึดมั่นในอุดมการณ์ที่จะทำให้องค์กรไปสู่เป้าหมายร่วมกัน

2. เปรียบเทียบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ขนาบสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน สรุปได้ดังนี้

2.1 เปรียบเทียบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อยู่ 5 ด้านคือ ด้านการทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง ด้านการแสดงเป็นแบบฉบับให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง ด้านการกระตุ้นให้บุคลากร

ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเองของผู้สอนและผู้บริหาร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อยู่ 1 คู่ คือ ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 10 ปี กับผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงาน 10-20 ปี ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางในการพัฒนาของภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 สรุปได้ดังนี้

ด้านการแสดงเป็นแบบฉบับให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง ข้อที่มีค่าสูงสุดคือ ผู้บริหารควรประพฤติตนเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต รองลงมาคือ ผู้บริหารควรมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ อุดมคติอันไม่หวั่นไหว ข้อที่มีค่าต่ำสุดคือ ผู้บริหารควรประพฤติตนเป็นผู้มีวินัยเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากร

ด้านการแสดงเป็นแบบฉบับให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง ข้อที่มีค่าสูงสุดคือ ผู้บริหารควรประพฤติตนเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต รองลงมาคือ ผู้บริหารควรมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ อุดมคติอันไม่หวั่นไหว ข้อที่มีค่าต่ำสุดคือ ผู้บริหารควรประพฤติตนเป็นผู้มีวินัยเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากร

ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง ข้อที่มีค่าสูงสุดคือ ผู้บริหารควรสนับสนุนบุคลากรให้มีการวางแผน กำหนดเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม รองลงมาคือ ผู้บริหารควรทำให้บุคลากรตั้งเป้าหมายในการทำงานของตนเองได้ ข้อที่มีค่าต่ำสุดคือ ผู้บริหารควรกระตุ้นให้บุคลากรมีความเชื่อมั่นต่อตนเองและงานมุ่งสู่ความสำเร็จ

ด้านการสร้างรูปแบบความคิดทางบวก ข้อที่มีค่าสูงสุดคือ ผู้บริหารควรมีพฤติกรรมในการส่งเสริม แนะนำให้บุคลากรมีความคิดในทางที่ดี รองลงมาคือ ควรกระตุ้นบุคลากรให้คิดอย่างสร้างสรรค์ ข้อที่มีค่าต่ำสุดคือ ผู้บริหารควรให้ความยุติธรรมแก่บุคลากรทุกระดับ

ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยให้รางวัล และคำหนิอย่างสร้างสรรค์ ข้อที่มีค่าสูงสุดคือ ผู้บริหารควรพิจารณาความดีความชอบด้วยความเป็นธรรม รองลงมาคือ ผู้บริหารควรให้ความรู้เรื่องกรณีศึกษาในอย่างเป็นระบบแก่บุคลากร ข้อที่มีค่าต่ำสุดคือ ผู้บริหารควรยกย่องชมเชยและให้กำลังใจบุคลากรทุกคนด้วยความจริงใจ

ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน ข้อที่มีค่าสูงสุดคือ ผู้บริหารควรสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเองและทีมงาน รองลงมาคือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผลการปฏิบัติงาน ข้อที่มีค่าต่ำสุด คือ ผู้บริหารควรใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง ข้อที่มีค่าสูงสุดคือ ผู้บริหารควรมีความเชื่อมั่นว่าแนวคิดการทำงานของตนเองมีผลต่อความสำเร็จและล้มเหลวขององค์กร รองลงมาคือ ผู้บริหารควรมีการกำหนดแนวปฏิบัติ จนเกิดความเคยชินเป็นนิสัย เช่น การตรงต่อเวลา การเรียนรู้ร่วมกัน ข้อที่มีค่าต่ำสุดคือ ผู้บริหารควรกำหนดระเบียบหรือแนวปฏิบัติ เพื่อสร้างวัฒนธรรมและค่านิยมที่ดีในโรงเรียน

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจ จึงได้นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่า ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาคุดรธานี เขต 4 ได้แสดงออกถึงพฤติกรรมภาวะผู้นำเหนือผู้นำ โดยการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากร รวมทั้งมีการพัฒนาแนะนำส่งเสริม และกระตุ้นให้บุคลากรมีเจตคติที่ดี มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ ธีระ รุญเจริญ (2553 : 163) ที่กล่าวว่าการบริหารยุคโลกาภิวัตน์ จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำที่มีลักษณะเฉพาะหลายอย่าง ซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรที่กำหนดไว้ การที่จะเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพจำต้องอาศัยรูปแบบภาวะผู้นำและการเป็นผู้นำที่ดี ผู้บริหารจึงต้องมีศักยภาพในการใช้ภาวะผู้นำอย่างเหมาะสมในการสร้างความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันของทุกคนในองค์กร สามารถสร้างความเชื่อมั่นและให้การสนับสนุนทุกคน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร สามารถใช้ศิลปะและกระบวนการของการมีอิทธิพลต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคล และสามารถทำให้ผู้เกี่ยวข้องเกิดศรัทธา มีความเชื่อถือ มีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน ตลอดจนสามารถสร้างสภาวะแวดล้อม สนับสนุนให้ร่วมมือกันสร้างประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุลาวรรณ คงถาวร (2556 : 49) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่าภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของประทีป

นันท (2556 : 49) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดตราด สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 17 พบว่าภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มีผลการวิเคราะห์ดังนี้

2.1 จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ทั้งในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาจะมองที่เป้าหมายของความสำเร็รมากกว่าสิ่งอื่น และคิดว่าตนมีความรู้ความสามารถ ไม่ค่อยยอมรับความคิดเห็นของบุคคลอื่น คิดว่าความคิดของตนเองถูกเสมอ แต่ครูกลับมองว่าผู้บริหารสถานศึกษาขาดภาวะผู้นำ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาขาดการรับฟังความคิดของบุคคลอื่น ขาดการสร้างแรงจูงใจ และแรงบันดาลใจให้กับครู จึงทำให้ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน สอดคล้องกับสุริยมาส สุขกลี (2553 : 62-77) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี พบว่าความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี จำแนกตามสถานภาพของในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ กีก้อง (2558 : 117) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม พบว่าการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามตำแหน่งโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กส่วนมากเป็นผู้บริหารที่มีอายุน้อยประมาณวัยกลางคน ที่กำลังต้องการประสบความสำเร็จความก้าวหน้า สามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงได้เร็ว รับฟังคำติชมเนื่องจากอายุน้อย ยังไม่ค่อยมีประสบการณ์มากนักเพื่อปรับปรุงพัฒนา และสร้างแรงจูงใจและแรงบันดาลใจให้กับครูได้อีกด้วย ซึ่งแตกต่างกับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ ส่วนมากเป็นผู้บริหารที่มีอายุค่อนข้างมาก หรือใกล้เกษียณอายุราชการ อาจไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ขาดความกระตือรือร้นในการบริหาร ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นจึงทำให้ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พนิดา สุวรรณมาลา (2557 : 58) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอโพนน้ำร้อน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่าภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอโพนน้ำร้อน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยา อินทรีย์ (2556 : 9) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิพงษ์ นาสมขวัญ (2556 : 70) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายบ้านค่าย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระยอง เขต 1 พบว่าการจำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 จากการวิเคราะห์การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประสบการณ์ในการทำงานไม่ว่าจะมากหรือน้อยนั้น ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน และตระหนักถึงปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล สามารถที่จะตัดสินใจและนำแนวคิดทฤษฎีในการปฏิบัติงานมาใช้อย่างเป็นระบบ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างรูปแบบความคิดที่ดี และปลูกฝังนิสัยให้เกิดขึ้นแก่บุคลากร โดยการกระตุ้นและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้าน จึงทำให้ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พนิดา สุวรรณมาลา (2557 : 9) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอโพนน้ำร้อน สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่าจากจำแนกตามประสบการณ์ของครู แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ศักดิ์ วัชร (2559 : 79) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี พบว่าจากการจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จีรานุช มูลประเสริฐ (2554 : 65) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดเทศบาลเมืองศรีราชา พบว่าจากการจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ในภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา พบประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากการวิเคราะห์พบว่า ด้านการทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง ที่มีภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาต่ำที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบตามระเบียบแบบแผน

1.2 จากการวิเคราะห์พบว่า ด้านการสร้างรูปแบบความคิดทางบวก ที่มีภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาต่ำที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรมีการนำเสนอความคิดเห็นในการทำงานด้วยวิธีที่หลากหลาย

1.3 จากการวิเคราะห์พบว่า ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยให้รางวัล และตำหนิอย่างสร้างสรรค์ ที่มีภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาต่ำที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรพิจารณาความดีความชอบด้วยความเป็นธรรม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในเชิงคุณภาพ

รายการอ้างอิง

กัลยา อินทรีย์. (2556). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

จารุวรรณ กีก้อง. (2558). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

มหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารจัดการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

จีรานุช มูลประเสริฐ. (2554). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดเทศบาลเมืองศรีราชา จังหวัดชลบุรี.

วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ณรงค์ศักดิ์ วัชร. (2559). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

เขต 17 จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ธีระ รุญเจริญ. (2553). ความเป็นมืออาชีพในการจัดการศึกษาและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ:

เอ็กซ์เปอร์เน็ท.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้นฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ประทีป นิ่มมาก. (2556). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดตราด สำนักงานเขตพื้นที่

มัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

พนิดา สุวรรณมาลา. (2557). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอโป่งน้ำร้อน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

- วุฒิพงษ์ นาสมขวัญ. (2556). *ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายบ้านค่าย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 จังหวัดสระบุรี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ระยอง: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรเทพ ภูมิภักดีพรรณ. (2550). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2557). *สาระสังเขปประเด็นการปฏิรูปประเทศไทยด้านการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
- สุริย์มาศ สุขกลี. (2553). *การศึกษาความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สุลาวรรณ คงถาวร. (2556). *ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W.. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities," *Education and Psychological Measurement*, 30(3), 607-608.
- Manz. C. C. and Sims, H. P. (1991). *Superleadership : Beyond the myth of heroic leadership in organizational dymaics*. New York: American Management Association.

ผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง กีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ด

Results of the Petanque Learning Management plan through the QR code

กฤติกา สังขวดี *

ปัญญา สังขวดี **

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง กีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ด 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง กีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ด 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการพัฒนาแอปพลิเคชันกีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ด เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องกีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ด 2) แบบทดสอบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการพัฒนาแอปพลิเคชันกีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ด กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการพัฒนา ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 5 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตสาขาพลศึกษาและวิทยาศาสตร์ การออกกำลังกาย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จำนวน 37 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีประสิทธิภาพ และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ การทดสอบค่า t-test แบบ Dependent Samples ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องกีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ด จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน อยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.60 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องกีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง กีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ดอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.43)

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the efficiency of an invented petanque learning management plan through the QR code, 2) to compare the learning achievements before and after using this QR code lesson plan, 3) to study the satisfaction of the students towards the development of the petanque application through the QR code. The research tools were 1) the petanque learning management plan through the QR code, 2) a 4-choice quiz with 40 items, and 3) a satisfaction questionnaire. The group of people who served the information and guided the development was five experts on information technology. The sample group was 37 students majoring in Physical Education and Exercises Science, Faculty of Education, Naresuan University. These samples were drawn with simple random sampling. Statistics for data analysis were mean, standard deviation, and dependent samples t-test for hypothesis testing. The results of the research revealed that:

1. The efficiency of the petanque learning management plan through the QR code from 3 experts was at a “very good” level with a mean score of 4.60 (S.D. = 0.50).
2. The learning achievement of the students after using the petanque learning management plan through the QR code was statistically significantly higher than before at .01.
3. The students’ satisfaction toward the petanque learning management plan through the QR code was at a “high” level ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.43)

* ผศ.ดร. อาจารย์ประจำสาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

** ผศ.ดร. อาจารย์ประจำสาขาพลศึกษาและวิทยาศาสตร์การออกกำลังกาย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

คำสำคัญ : เปตอง, แผนการจัดการเรียนรู้, คิวอาร์โค้ด

Keywords : Petanque, Learning Management Plan, QR Code

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี คิวอาร์โค้ด (QR Code) เป็นรูปแบบหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ในหลากหลายวิธี การเรียกใช้งานผ่านแอปพลิเคชันหรือออนไลน์ เพื่อการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา การจัดการศึกษาต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา

ในปัจจุบันกีฬาเปตองเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมในการเล่นเป็นอย่างมากทั้งในเอกชนและภาครัฐ เช่นตามสถานศึกษาได้มีการจัดการแข่งขันกีฬาเปตอง เพื่อให้เกิดความรักสามัคคีกันเป็นการส่งเสริมการออกกำลังกาย การเล่นกีฬาเปตองเป็นพื้นฐานในการเล่นกีฬาประเภทอื่น ๆ ได้ ลักษณะการเล่นเป็นการพัฒนาความคิด สติปัญญาในการอ่านเกมในการเล่นของฝ่ายตรงข้าม ช่วยพัฒนาจิตใจของผู้เล่นที่จะต้องเข้าถึงจิตใจของผู้ร่วมทีมเป็นอย่างดี และยังพัฒนาสังคมเป็นการมาพบปะสังสรรค์กัน ช่วยลดปัญหายาเสพติด อีกทั้งยังช่วยพัฒนาร่างกายของผู้เล่นเป็นการฝึกใช้กำลังแขน กำลังขา สายตาในการเล่น ดังนั้นการเล่นกีฬาเปตองจำเป็นต้องรู้พื้นฐานของการเล่น ศึกษากติกาและวิธีการเล่น การใช้เทคนิคทุกรอบแบบของการเล่นกีฬาเปตองในโลกปัจจุบันเทคโนโลยีของอุปกรณ์เคลื่อนที่ เช่น โทรศัพท์มือถือและคอมพิวเตอร์มือถือได้มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว มีความสามารถเพิ่มมากขึ้นทั้งทางด้านความบันเทิง และทางสังคม เช่น การถ่ายภาพ การเล่นวิดีโอ การพูดคุยกันทางโซเชียล ทั้งนี้ด้านการเชื่อมต่อกับเครือข่ายก็มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เช่น การเชื่อมต่อทาง 3G WiFi เป็นต้นส่งผลให้การใช้ระบบปฏิบัติการต่าง ๆ สร้างมารองรับการใช้งาน อาทิ ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ ระบบปฏิบัติการไอโอเอส ระบบปฏิบัติการวินโดวส์โฟน ในที่นี้จะใช้ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์มาพัฒนาแอปพลิเคชันกีฬาเปตอง เพราะระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์อยู่ในกลุ่มของโอเพนซอร์ส (Open Source) นั่นคือมีการเปิดเผยซอร์สโค้ดให้กับนักพัฒนาทั่วโลก สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดได้ และระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ยังเป็นที่น่าสนใจและยังมีผู้ที่ยินยอมให้อยู่ในขณะนี้ ดังนั้นโทรศัพท์มือถือที่ใช้ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์จึงมีโปรแกรมที่ใช้งานได้หลากหลาย

“เปตอง” (Pe'tanque) เป็นกีฬาที่เล่นกลางแจ้งประเภทหนึ่ง เริ่มแพร่หลายดังเช่นปัจจุบันเมื่อราว ค.ศ. 1910 โดยกลุ่มโปรวันซาล (Provençal) ซึ่งเดิมทีเป็นการโยนลูกทรงกลม ทำด้วยไม้ลังตอกยัดด้วยหมุดหัวตะปูและปรับแต่งโดยช่างฝีมือ และมีการวิ่งโยนลูกดังกล่าว ต่อมาผู้เป็นแชมป์โปรวันซาลเกิดพิการต้องนั่งรถเข็นแต่ยังมีความสามารถในการโยนลูกบอลแต่อยู่กับที่ ดังนั้นลูกโปรวันซาลจึงถูกดัดแปลงให้เล็กลงและโยนโดยไม่ต้องวิ่งคำว่า “เปตอง” นี้ ในภาษาฝรั่งเศส หมายถึง สองเท้าคู่อยู่กับที่ การเล่นกีฬาเปตองให้ได้ดีจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญดังต่อไปนี้ สมรรถภาพกายต้องประกอบด้วยร่างกายที่แข็งแรง มีความทนทานพอสมควร เพราะการเล่นกีฬาเปตอง 6 เกมต่อ 1 วันผู้เล่นจะต้องออกกำลังกายโยนลูกบอลที่มีน้ำหนักประมาณ 700 กรัม ประมาณ 200 ครั้ง เดินกว่า 3 กิโลเมตร การประสานงานระหว่างกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะมือ เท้า สายตาก็เป็นสมรรถภาพทักษะที่สำคัญในกีฬาเปตอง และจากการที่นำการฝึกทักษะการโยนลูกเสียด ทักษะการโยนลูกโค้ง ทักษะการโยนลูกกระทบ มาใช้ในการฝึกกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพราะทั้ง 3 ทักษะเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการดำเนินกลยุทธ์ในการเล่นเปตองให้ได้ดีและมีประสิทธิภาพ เช่น การเข้าเกาะต้องมีความสามารถในการโยนลูกเสียด และลูกโค้ง หรือการเข้าตี ทักษะการโยนลูกกระทบซึ่งบางครั้งต้องการแก้ไขสถานการณ์ผู้เล่น ต้องเลือกการตีกระทบลูกเปตองเมื่อฝ่ายตรงข้ามทำการวางหรือเกาะได้ชิดลูกเป้าหมายกว่า ในขณะที่ฝ่ายเรามีโอกาสที่จะเกาะได้ยากกว่าหรือน้อยกว่า ดังนั้นการตีกระทบจึงเกิดขึ้น (Sky Sport Team, 2009 : 20) จะเห็นว่าในการเล่นกีฬาเปตองทั้ง 3 ทักษะ ล้วนมีบทบาทสำคัญในการฝึกทักษะ สุมน ฅมนิตย์ (2558 : 14) ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ คือ ชุดซอฟต์แวร์ หรือแพลตฟอร์ม (Platform) สำหรับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ที่มีหน่วยประมวลผลเป็นส่วนประกอบ อาทิเช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ สมาร์ทโฟนและแท็บเล็ต อัม วสินเกษม (2553 : 85) QR Code เป็นรหัสบาร์โค้ดแบบเมทริกซ์หรือ 2 มิติชนิดหนึ่งซึ่งคิดค้นประดิษฐ์ขึ้นโดยบริษัทเดนิโซ-เวฟ ในประเทศญี่ปุ่นเมื่อปี พ.ศ. 2547 เพื่อมุ่งให้ใช้กับการติดตามชิ้นส่วนอะไหล่ต่าง ๆ ในอุตสาหกรรมการผลิตยานพาหนะ ก่อนเป็นจุดมุ่งหมายขั้นเริ่มต้นของการคิดประดิษฐ์รหัสรูปแบบนี้ต่อมาก็นำไปประยุกต์ใช้ในงานด้านอื่น ๆ อย่างแพร่หลาย รวมทั้งนามบัตร สื่อสิ่งพิมพ์ ป้ายแบนเนอร์ โปสเตอร์ บิลบอร์ดกิจกรรมส่งเสริมการขายของร้านค้าห้างสรรพสินค้า ฯลฯ โทรศัพท์เคลื่อนที่ที่มีกล้องในญี่ปุ่นแทบทุกรุ่น สามารถที่จะอ่านดวงรหัสนี้ได้หมด แล้วในปัจจุบันเราสามารถใช้อุปกรณ์อ่านสัญลักษณ์รหัสเฉพาะ รหัสรูปแบบการอ่าน

ด้วยคิวอาร์โค้ดนี้ ที่ต่อพ่วงกับคอมพิวเตอร์ที่มีซอฟต์แวร์สำหรับถอดรหัสข้อมูลก็ได้ และก็สามารถจะใช้สมาร์ตโฟนที่มีกล้องและซอฟต์แวร์ สำหรับอ่านถอดรหัสติดตั้งอยู่ถ่ายภาพดวงสัญลักษณ์รหัสคิวอาร์โค้ด เพื่อถอดรหัสข้อมูลได้อย่างสะดวกรวดเร็ว คิวอาร์โค้ดนิยมใช้กันแพร่หลายมากที่สุดในประเทศญี่ปุ่นในบรรดาโค้ด 2 มิติทั้งหลาย และในประเทศไทยของเราในปัจจุบันเราก็จะพบเห็นคิวอาร์โค้ดได้ค่อนข้างแพร่หลายมาแล้ว บนสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ และมีนิตยสารที่ประมวลการแนะนำสินค้าและบริการต่าง ๆ พร้อมการอ่านผ่านคิวอาร์โค้ดของ website พิกัด GPS ของบริษัทห้างร้าน เจ้าของสินค้าหรือบริการนั้น ๆ พิมพ์เป็นเล่มออกมาเป็นรายปักษ์แจกฟรีตามศูนย์การค้าบางแห่งในกรุงเทพฯ และมีแนวโน้มที่จะมีการประยุกต์ใช้กันอย่างแพร่หลายมากขึ้นเรื่อย ๆ คิวอาร์โค้ดสามารถบรรจุข้อมูลเข้ารหัสได้ทั้งตัวเลขและตัวอักษร หรือทั้งสองชนิดผสมกันจำนวนมากดังนี้คือ ตัวเลข บรรจุข้อมูลได้สูงสุด 7,089 ตัวตัวอักษรผสมตัวเลข บรรจุข้อมูลได้สูงสุด 4,296 ตัวไบนารี บรรจุข้อมูลได้สูงสุด 2,953 ตัวตัวอักษรบรรจุข้อมูลได้สูงสุด 1,817 ตัวสำหรับการแก้ไขข้อผิดพลาดนั้น คิวอาร์โค้ดใช้ Micro QR Code ซึ่งเป็นรูปแบบที่ขนาดย่อมกว่าคิวอาร์โค้ดปกติ และสามารถเข้ารหัสข้อมูลได้จำนวนน้อยกว่าทั้งนี้ Micro QR Code ก็ยังมีหลายรูปแบบด้วยสำหรับ Micro QR Code ที่มีความสามารถสูงที่สุดนั้นก็เข้ารหัสข้อมูลได้ถึง 35 ตัวอักษร และ Design QR เป็นคิวอาร์โค้ดซึ่งได้ทำให้มีสมรรถนะสูงสุดที่สามารถรวมรูปภาพและตราสัญลักษณ์เพื่อการแปลงรหัสได้เร็ว

ผู้วิจัยได้มีแนวคิดในการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องกีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ดเพื่อเป็นการพัฒนาการเรียนการสอนทางความรู้ทักษะกีฬาเปตองโดยให้นิสัยสามารถเรียกดูผ่านคิวอาร์โค้ดได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องกีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ด
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องกีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ด
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่องกีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ด

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1.1 นิสิตสาขาพลศึกษาและวิทยาศาสตร์การออกกำลังกาย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ จำนวน 3 กลุ่ม จำนวน 157 คน
- 1.2 นิสิตสาขาพลศึกษาและวิทยาศาสตร์ การออกกำลังกาย ชั้นปี 2 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ จำนวน 37 คน เลือกโดยการสุ่มแบบเจาะจง (เทียมจันทร์ พานิชพลินชัย, 2556 : 88)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จากการวิจัย เรื่องผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องกีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ด มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

- 2.1 แอปพลิเคชันแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องกีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ด จำนวน 7 แผน จำนวน 14 ชั่วโมง
- 2.2 แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน มีลักษณะเป็นแบบทดสอบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก 40 ข้อ โดยเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว
- 2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนิสิตสาขาพลศึกษาและวิทยาศาสตร์การออกกำลังกาย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ที่มีการเรียนโดยการพัฒนาแอปพลิเคชันกีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 3.1 ทดสอบก่อนเรียน ดำเนินการทดสอบก่อนเรียนกับนิสิตกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้น
- 3.2 ดำเนินการทดลองการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องกีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ด
- 3.3 ทดสอบหลังเรียนของนิสิตที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องกีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ด
- 3.4 เมื่อทดลองเรียนตามแผนครบตามจำนวนชั่วโมงและทดสอบหลังเรียนเรียบร้อยแล้ว จึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบประเมินความพึงพอใจของนิสิตกลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องกีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ด ตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยหาประสิทธิภาพของกระบวนการ E_1/E_2 และค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตที่เรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องกีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ด โดยใช้ทดสอบค่า t-test แบบ Dependent Samples กำหนดค่าสถิติที่ระดับ .01

4.3 วิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องกีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ด

4.4 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่องกีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ด โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

จากการวิจัย เรื่องผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องกีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ด

5.1 ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 ค่า t-test แบบ Dependent Samples

5.3 ค่าดัชนีประสิทธิผล

สรุปผล

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องกีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ด จำนวน 7 แผนการจัดการเรียนรู้ ใช้เวลาเรียน 14 ชั่วโมง จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พบว่าอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.60 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.50 และความเหมาะสมระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ ผ่านคิวอาร์โค้ด หาค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC) พบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนกิจกรรมการเรียนรู้เท่ากับ 0.97 ซึ่งตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย และยังพบว่าผลการเรียนมีประสิทธิภาพก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 82.46/82.70 ซึ่งสูงกว่าร้อยละ 80/80

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องกีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องกีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15, S.D. = 0.43$)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องกีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ด ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ สามารถอภิปรายผลดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องกีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีอยู่ 7 แผนการเรียนรู้ เรื่องกีฬาเปตอง ใช้เวลาเรียน 14 ชั่วโมง ประกอบด้วย เนื้อหาบทเรียน กิจกรรม แบบทดสอบก่อนเรียน แบบทดสอบหลังเรียน

โดยการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้ จะดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยฝึกให้นักเรียนได้ทดลองใช้กิจกรรมผ่านอินเทอร์เน็ตโดยมีการอ่านผ่านรหัสข้อมูล ทำให้นักเรียนได้ปฏิบัติการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและนำองค์ความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปทบทวนเมื่ออยู่นอกห้องเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการสร้างความรู้เป็นการใช้ทักษะการจัดการเรียนรู้ของ (พิราวิชญ์ ภาคพนนท์กุล, 2557:40) การประยุกต์ใช้คิวอาร์โค้ด คือ เหตุผลที่เรียก Quick Response Code คงเป็นการตอบสนองที่รวดเร็ว เนื่องจากเป็นรหัสที่มีมีการอ่านอย่างรวดเร็วและสามารถเก็บความจำได้มากกว่าเมื่อเทียบกับบาร์โค้ดที่เป็นแบบมาตรฐาน จึงกลายเป็นการอ่านค่ารหัสที่นิยมในความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและรวดเร็ว

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องกีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่านิสิตทำแบบทดสอบหลังการเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องกีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ด ได้คะแนนร้อยละ 82.70 ซึ่งมีคะแนนสูงกว่าสมมติฐานการวิจัยที่เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 แสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องกีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ด ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรายุ เกตุเกลี้ยง (2559:55) การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการสอนแบบบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีและกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ พบว่าแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ จำนวน 8 แผน แบบสังเกตการณ์สอนแบบบันทึกผลการจัดการเรียนรู้หลังสอน แบบสังเกตความตั้งใจเรียนของนักเรียนและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีและกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ร้อยละ 80 และกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ร้อยละ 81.1 นักเรียนมีความตั้งใจในภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=2.88$) โดย ค่าเฉลี่ยความตั้งใจในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี มีค่า 3.0 ในขณะที่กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มีค่า 2.75

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องกีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.43) สอดคล้องกับ โชคนุสิทธิ์ วาลิกศิริ และสุรศักดิ์ มั่งสิงห์ (2556:13) การสร้างแอปพลิเคชันส่งข่าวสารออนไลน์สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ พบว่าการสร้างแอปพลิเคชันส่งข่าวสารออนไลน์บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์นี้ สามารถรับข้อมูลข่าวสารจากสำนักงานต่าง ๆ ได้ เช่น สำนักงานส่งเสริมและทะเบียน, สำนักงานกิจการนักศึกษา, สำนักงานวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น แล้วยังส่งข่าวสารภายในมหาวิทยาลัยให้กับบุคลากรทางการศึกษาที่ใช้มือถือระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ เพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อ และยังสอดคล้องกับ นรธิป วงษ์ปัน (2556 : 12-23) การพัฒนาระบบสารสนเทศครุภัณฑ์ ด้วยบาร์โค้ดสองมิติ สำหรับคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง พบว่าผลการประเมินความพึงพอใจของการใช้งานระบบสารสนเทศครุภัณฑ์ ด้วยบาร์โค้ดสองมิติ สำหรับคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง พบว่าข้อมูลครุภัณฑ์ตรงความต้องการของผู้ใช้งานมีคะแนนสูงสุด มีระดับคะแนน 4.60 ส่วนได้คะแนนต่ำสุด คือ ภาพทาบเนื้อหามีความสอดคล้องกัน มีระดับคะแนน 3.80

ข้อเสนอแนะ

ผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องกีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ด

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรฝึกอบรมวิธีการเรียกใช้แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องกีฬาเปตอง ผ่านคิวอาร์โค้ด เพื่อทดสอบระบบการเรียกใช้ให้มีประสิทธิภาพและการเข้าถึงข้อมูลที่รวดเร็ว

1.2 ต้องอาศัยสัญญาณอินเทอร์เน็ตเพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ของนิสิตในการเข้าถึงข้อมูลแผนการจัดการเรียนรู้

1.3 ควรกระตุ้นให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ตามแผนกิจกรรมการเรียนรู้ และปรับทัศนคติ นิสิตสาขาพลศึกษาให้เข้าถึงข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และการบูรณาการการเรียนรู้ในการฝึกทักษะต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรบูรณาการเนื้อหาอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศกับนิสิตสาขาพลศึกษาในการพัฒนาผู้เรียนด้านนวัตกรรม

2.2 ควรมีการจัดรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อการฝึกทักษะการปฏิบัติด้านกิจกรรมการเรียนรู้ทางพลศึกษา

2.3 ควรเปรียบเทียบให้เห็นประสิทธิภาพของการใช้แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมทางพลศึกษา เรื่อง กีฬาเปตอง ด้วยหลักการคิวอาร์โค้ดกับนวัตกรรมด้านอื่น ๆ

รายการอ้างอิง

- จริยา เกตุเกลี้ยง. (2559). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการสอนแบบบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีและกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. Kku Res J HS (GS) 4 (1) : January – April 2016. 55-65.
- โชคนุสิทธิ์ วาสิกศิริ และสุรศักดิ์ มั่งสิงห์. (2556). การสร้างแอปพลิเคชันส่งข่าวสารออนไลน์สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสารสนเทศคอมพิวเตอร์ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- เทียมจันทร์ พานิชผลินชัย. (2556). วิจัยเบื้องต้น. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธัม วศินเกษม. (2553). QR Code. วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา, 5 (5), 85-97.
- นราธิป วงษ์ปัน. (2556). การพัฒนาระบบสารสนเทศครุภัณฑ์ ด้วยบาร์โค้ดสองมิติ สำหรับคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. วารสารวิชาการคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม, 6(2) : 12-23.
- พีรวิชัย ภาคนนท์กุล. (2557). การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด (QR Code). วารสารแม่โจ้ปริทัศน์ คณะสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 15(4), 40 -45.
- สมน คณานิตย์. (2558). การพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ วิชาสุขศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษา (1). โรงเรียนสตรีวิทยา 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
- Sky Sport Team. (2009). Pay TV statement-non-confidential Vesion.OFcom Published on 31 March 2010.

พระพุทธเจ้าในวิถีคิดแบบชาวบ้านท้องถิ่นอีสาน

The Buddha in Isan People's Viewpoints

ชาญยุทธ สอนจันทร์ *

บทคัดย่อ

ในการศึกษารัชนี ผู้เขียนได้ศึกษาวิถีคิดเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าในมุมมองหรือมโนทัศน์แบบชาวบ้านท้องถิ่นอีสาน โดยใช้ข้อมูลจากวรรณกรรมท้องถิ่นอีสานที่เป็นวรรณกรรมลายลักษณ์และวรรณกรรมมุขปาฐะซึ่งมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าโดยตรง เช่น นิทานปรัมปรา ตำนานพระธาตุ ตำนานพระบาท เป็นต้น ตลอดจนข้อมูลทางวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ เพื่อให้ทราบถึงวิถีคิดเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าในมุมมองของชาวบ้านผ่านวรรณกรรมท้องถิ่นอีสานจากการศึกษาพบว่า พระพุทธเจ้าในวิถีคิดชาวอีสาน เรียกว่า “พระพุทธเจ้าแบบชาวบ้าน” มีลักษณะที่แตกต่างจากพระพุทธเจ้าในคัมภีร์กระแสหลัก กล่าวคือ วิถีคิดเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าแบบชาวบ้าน พระองค์ไม่ใช่บุคคลที่อยู่ห่างไกลจากความรู้สึกของชาวบ้าน หรือไม่ใช่บุคคลอื่น (ผู้คนในชมพูทวีป) แต่พระองค์จะมีความชิดใกล้กับชาวบ้าน ใช้ชีวิตแบบชาวบ้าน และมีปฏิสัมพันธ์กับความเชื่อดั้งเดิมที่ชาวบ้านเชื่อถือมาก่อนที่พระพุทธศาสนาจะเผยแพร่เข้ามาได้อย่างลงตัว ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้เขียนได้ทำการศึกษาวิถีคิดที่เป็นโลกทัศน์อีสาน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธเจ้ากับความเชื่อดั้งเดิม และพฤติกรรมสัญลักษณ์ของพระพุทธเจ้าเพื่อให้เกิดความเข้าใจในวิถีคิดของชาวอีสานเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า ในประเด็นโลกทัศน์อีสาน พบว่า ชาวอีสานมีโลกทัศน์เกี่ยวกับความเชื่อดั้งเดิม (ผี นาค แถน) ก่อนที่พระพุทธศาสนาจะเข้ามา เมื่อพระพุทธศาสนาเผยแพร่เข้ามาได้มีการผสมผสานระหว่างความเชื่อดั้งเดิมกับพระพุทธศาสนา ดังนั้นพระพุทธเจ้าจึงมีปฏิสัมพันธ์กับความเชื่อดั้งเดิมได้อย่างลงตัวสำหรับประเด็นพฤติกรรมสัญลักษณ์ของพระพุทธเจ้าแบบท้องถิ่นอีสาน พบว่า ตัวละครพระพุทธเจ้ามีพฤติกรรมสัญลักษณ์หลายลักษณะ ได้แก่ การแสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ การประทับรอยพระพุทธบาท การพยากรณ์ และสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ วิถีคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมสัญลักษณ์ของพระพุทธเจ้าได้สะท้อนให้ถึงความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา และเป็นการสร้างความชอบธรรมในบริบทวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่นอีสานที่อยู่ภายใต้กรอบแนวคิดของพระพุทธศาสนา ซึ่งมีพลังอำนาจอำนาจเหนือกว่าอำนาจของความเชื่อดั้งเดิม โดยได้มีการประกอบสร้างเรื่องราวของพระพุทธเจ้าให้มีกลิ่นอายของความศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่ท้องถิ่นอีสานได้อย่างน่าสนใจ

ABSTRACT

In this study, the author has studied the viewpoints of Isan people (North Eastern, Thailand) on the Buddha by analyzing Isan literatures found in this area. According to the study, it has been found that the Buddha in Isan people's beliefs is different from the Buddha scriptures. Isan people believe that the Buddha is the one close to them, spends time, lives his life, and interacts with the villagers. The author also studies the way the world is thinking about the Buddha, the interaction between the Buddha and traditional beliefs, and the symbolic behavior of the Buddha in order to understand the way people think about the Buddha. In Isan point of views, Isan people had a strong belief in ghosts before Buddhism existed. When Buddhism introduced to the villagers, there is a mix of traditional beliefs with Buddhism. So the Buddha interacts with the traditional beliefs perfectly. From studying the symbolic behavior of the Buddha in the North East, it is found that the Buddha character has many symbolic behaviors; miracles, the footprints, and the symbol of exuberant. The symbolic behaviors of the Buddha in Isan literature reveal the villagers' viewpoints in Buddhism. The belief of the Buddha forms Isan social norms and values which is more powerful than the original belief, the belief in ghosts. The combination of those two beliefs produces many interesting stories found in Isan area.

* อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

คำสำคัญ : พระพุทธเจ้า, วิถีคิดแบบชาวบ้าน, ภาคอีสาน

Keywords : Buddha, Isan People's Viewpoints

บทนำ

เมื่อพูดถึงพระพุทธเจ้า ต่างก็รับรู้ดีว่าพระพุทธเจ้าคือศาสดาของพุทธศาสนา หรือเป็นผู้นำในพุทธศาสนาที่ชาวพุทธทั่วโลกต่างให้ความเคารพนับถือ และเชื่อว่าพระพุทธเจ้าเป็นบุคคลที่มีอยู่จริงในประวัติศาสตร์ พระองค์ได้ประสูติ ณ ประเทศอินเดีย ข้อมูลการเกิดขึ้นแห่งพระพุทธเจ้าได้มีปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎกเล่มที่ 33 สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ภาคที่ 2 พุทวงศ์ ได้กล่าวเกี่ยวกับการเกิดขึ้นของพระพุทธเจ้าไว้ว่า “ในภัทรกัปนี้มีพระพุทธเจ้า 3 องค์ คือ พระกุกกุสันธะ พระโกนาคมนะ และพระกัสสปะ บัดนี้เราเป็นพระสัมมาพุทธเจ้าและจักมีพระเมตไตรยสัมมาพุทธเจ้า แม้พระพุทธเจ้า 5 องค์นี้ก็เป็นนักปราชญ์อนุเคราะห์โลก” (พระไตรปิฎกแปลไทย ฉบับหลวง เล่มที่ 33, 2542 : 368)

ในการศึกษาเรื่องราวของพระพุทธเจ้าในที่นี้หมายถึงการศึกษาเฉพาะประวัติของพระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบัน คือพระโคตมพระพุทธเจ้าเท่านั้น หากแต่จะเล่าถึงพระพุทธเจ้าองค์อื่น ๆ ที่มีมาตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน และอนาคต รวมทั้งสิ้น 25 พระองค์ และไม่ได้กล่าวเนื้อหาสาระเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าโดยละเอียด แต่อย่างไรก็ตามประวัติพระพุทธเจ้าได้มีปรากฏในคัมภีร์นอกพระไตรปิฎก ได้แก่ คัมภีร์ปัลลิมสมโพธิคาถา สัมภารวิภาจ พุทธจริต ชินาลังการ ตลอดจนคัมภีร์พระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน ได้แก่ ลลิตวิสตระ ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่เล่าถึงประวัติของพระพุทธเจ้าโดยตรงที่พระอรหันตสาวกได้เขียนขึ้นในภายหลังอาจมีการเพิ่มเติม ขยายความ แต่งประวัติของพระพุทธเจ้าให้มีความพิสดารมากยิ่งขึ้น และใช้เป็นแบบฉบับของการศึกษาประวัติของพระพุทธเจ้าให้กับพุทธศาสนิกชนได้ศึกษาเรียนรู้อย่างแพร่หลาย (อนันต์ เหล่าเลิศวรกุล, 2546 : 6)

การรับรู้เกี่ยวกับประวัติของพระพุทธเจ้าที่กล่าวมาข้างต้นนี้ เป็นการรับรู้ประวัติของพระพุทธเจ้าในระดับสากล ที่ชาวพุทธเชื่อว่าเป็นประวัติที่เกิดขึ้นจริง คนทั่วไปเชื่อถือและใช้เป็นหลักของการศึกษาเล่าเรียนประวัติของพระพุทธเจ้าอย่างเป็นทางการ ซึ่งจัดเป็นข้อมูลที่อยู่ในคัมภีร์แม่แบบกระแสหลักที่ชาวพุทธรับรู้กันอย่างกว้างขวาง แต่อย่างไรก็ตามข้อมูลเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าไม่ได้มีปรากฏอยู่เฉพาะคัมภีร์พระพุทธศาสนากระแสหลักเท่านั้น หากแต่ยังมีปรากฏอยู่ในวรรณกรรมท้องถิ่นต่าง ๆ ที่มีการเล่าเรื่อง เกี่ยวกับพระพุทธเจ้าเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ในบางส่วนของพุทธประวัติ คือ เหตุการณ์ที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้แล้วได้เสด็จออกเผยแผร์หลักธรรมคำสอน และเหตุการณ์หลังจากเสด็จปรินิพพานแล้วได้มีการแบ่งพระบรมสารีริกธาตุ เช่น ด่านานอรัญคันทาน ด่านานพระธาตุเชิงชุม ด่านานพระพุทธบาทเวินปลา ด่านานพระพุทธบาทบัวบก เป็นต้น ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่พระพุทธเจ้าได้เคยเสด็จมายังภูมิภาคแห่งนี้ประหนึ่งว่าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง แต่เหตุการณ์เหล่านี้ไม่ได้มีปรากฏหลักฐานในคัมภีร์กระแสหลักของพุทธประวัติแต่อย่างใด เป็นเพียงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นอีสานเท่านั้น เหตุการณ์ที่พระพุทธเจ้าเสด็จไปท้องถิ่นต่าง ๆ มักจะกล่าวถึงพระพุทธองค์เสด็จมาโปรดผู้คนในท้องถิ่น และทรงมีพุทธทำนายถึงอนาคตของดินแดนที่นั่น ทรงพบกับชนพื้นเมืองบ้าง พบกับอำนาจอั้งเดิม เช่น ผี นาค ผีเสื้อน้ำ เจือก เป็นต้น มีการประพันธ์พระพุทธรูป ประทานพระบรมธาตุ ต่อมาก็จะมีการสร้างเมืองหรือเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สำคัญทางพุทธศาสนา เหตุการณ์ที่พระพุทธเจ้าเสด็จมายังท้องถิ่นต่าง ๆ ไม่ได้มีปรากฏอยู่เฉพาะในคัมภีร์แม่แบบทางพระพุทธศาสนากระแสหลัก หากแต่เป็นเรื่องราวที่มีลักษณะเป็นนิทานประจำถิ่นของคนไทยที่อยู่ในดินแดนต่าง ๆ เช่น ภาคเหนือ ภาคอีสาน ลาว ไทยใหญ่ ไทลื้อ พม่า คนไทในญวนนานประเทศจีน เป็นต้น ส่วนใหญ่มีได้อธิบายเหตุการณ์ในดินแดนลัทธิขงจื๊อเกี่ยวกับคัมภีร์แม่แบบแต่อย่างไร แต่เป็นการอธิบายเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้าในพื้นที่หรือดินแดนของชาวชาติไทย เช่น ด่านานอรัญคันทานได้กล่าวถึงพระพุทธเจ้าเสด็จมายังภูเก้าพร้าว (พระธาตุพนมปัจจุบัน) แล้วทรงทำนายทายทักว่าสถานที่ดังกล่าวจะเป็นศูนย์กลางของพุทธศาสนาธาตุส่วนหน้าอก (อรัญธาตุ) จะมาประดิษฐาน ณ บริเวณแห่งนี้ ด่านานพระธาตุลำปางหลวง อธิบายถึงบริเวณแห่งนี้มีกลุ่มชนพื้นเมืองโบราณ เช่น ชาวลัวะ เม็ง ที่เป็นกลุ่มชนที่ไม่นับถือพระพุทธศาสนา ด่านานพระธาตุตอดดง อธิบายเกี่ยวกับประวัติการเผยแผร์พุทธศาสนาจะมีการประทานพระบรมสารีริกธาตุ สร้างบ้านเมืองขึ้นในดินแดนล้านนา (ประคอง นิมมานเหมินท์, 2554 : 219-225)

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้เขียนได้ศึกษาวรรณกรรมที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าโดยตรง ซึ่งเป็นเรื่องราวที่มีการกล่าวถึงพระพุทธเจ้าเท่านั้น ที่สะท้อนให้เห็นวิถีคิดของผู้คนในท้องถิ่น โดยจะศึกษาข้อมูลจากตำนานเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในท้องถิ่น เช่น ด่านานปริมปรา ด่านานพระธาตุ ด่านานพระบาท เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องราวของพระพุทธเจ้าที่มีการประกอบสร้างเรื่องราวให้มีความน่าสนใจของความเป็นท้องถิ่นอีสาน โดยมีการสร้างสรรค์เติมแต่งเรื่องราวของพระพุทธเจ้าจนกลายเป็นสัญลักษณ์ในมิติ

ท้องถิ่นอีสานโดยใช้แนวคิดโลกทัศน์อีสาน, พฤติกรรมสัญลักษณ์, มนุษยวิทยา หรือคติชนวิทยา มาเป็นเครื่องมือในมุมมอง วิชิตเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมท้องถิ่นอีสาน เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจในระบบคิด ความเชื่อ ค่านิยม โลกทัศน์ และวัฒนธรรมท้องถิ่นอีสานได้ดียิ่งขึ้น ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้เขียนได้แบ่งหัวข้อการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่

1. ความคิดด้านความเชื่อดั้งเดิมแบบชาวบ้าน
2. ความคิดด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธเจ้ากับความเชื่อดั้งเดิมแบบชาวบ้าน
3. ความคิดด้านพฤติกรรมสัญลักษณ์ของพระพุทธเจ้าแบบชาวบ้าน

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาวิคิดเกี่ยวกับเรื่องราวของพระพุทธเจ้า ในบริบทสังคมท้องถิ่นอีสาน

ความคิดด้านความเชื่อดั้งเดิมแบบชาวบ้าน

ในประเด็นนี้ ผู้เขียนพยายามจะชี้ให้เห็นว่า โลกทัศน์แบบท้องถิ่นอีสานก่อนที่พระพุทธศาสนาจะเข้ามาเผยแพร่เข้ามา ผู้คนในภูมิภาคแห่งนี้มีความเชื่ออย่างไร เพราะการที่จะเข้าใจพระพุทธเจ้าได้นั้น เป็นไปไม่ได้เลยที่จะปฏิเสธการไม่รู้โลกทัศน์ ความคิด ความเชื่อ หรือข้อมูลดั้งเดิมของผู้คนในท้องถิ่น โดยผู้เขียนได้แบ่งเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. การนับถือผีในชุมชนอีสาน

กลุ่มชนที่อยู่ในดินแดนอนุภูมิภาคกลุ่มชาติพันธุ์ไทลาวล้วนมีความเชื่อเรื่องผี โดยเฉพาะผีแถนหรือผีบรรพบุรุษ ความเชื่อดังกล่าวเป็นความเชื่อดั้งเดิมที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ก่อนที่พระพุทธศาสนาจะเข้ามา ซึ่งความเชื่อเรื่องผีนั้น ในชุมชนอีสานมีอยู่หลายประเภท ซึ่งมีทั้งผีดี และผีร้าย ผีที่คนอีสานให้ความเคารพและนับถือมาจนถึงปัจจุบัน เช่น ผีแถน หรือผีฟ้า ผีเมศศักดิ์ ผีปู่ตา ผีดำหรือผีเรือน ผีตาแฮก เป็นต้น ในที่นี้จะอธิบายคุณลักษณะของผีแต่ละประเภทพอให้เข้าใจ คร่าว ๆ ดังนี้

1.1 ผีแถน ชาวอีสานเชื่อว่าผีแถน เป็นเทวดาที่อยู่บนฟ้า มีอำนาจเหนือมนุษย์ ผีแถนสามารถบันดาลให้เกิด เหตุการณ์ต่าง ๆ แก่มนุษย์ได้ มีทั้งดีและร้าย ดังนั้นมนุษย์ที่มีความเชื่อเรื่องผีแถนจึงต้องเซ่นไหว้เพื่อให้ผีแถนพึงพอใจ ในพงศาวดารล้านช้าง พญาแถนหลวงให้ขุนหลวงลงมาอยู่ยังโลกมนุษย์ แถนแต่ง แถนกรม แถนตรา แถนแนน ซึ่งแถนต่าง ๆ เหล่านี้ดำรงอยู่ในการควบคุมดูแลของแถนหลวง แถนแต่งมีหน้าที่สร้างสรรพสิ่งในโลกมนุษย์ แถนแนนเป็นผู้ตั้งมั่งขวัญ ของมนุษย์ ทำให้ชายหญิงได้พบรักกันและกำหนดอายุของมนุษย์ (ภานุพงษ์ อุคมศิลป์, 2554 : 29)

นอกจากนี้ ชาวบ้านยังเชื่อว่าแถนเป็นผู้กำหนดให้ฟ้าฝนตกลงมาเมื่อถึงฤดูกาลทำนา ดังนั้น เมื่อถึงเดือน 6 ชาวบ้านจะต้องจุดบั้งไฟเพื่อเป็นการบูชาและช่วยเตือนแถนบันดาลให้ฝนตกลงมา

1.2 ผีเมศศักดิ์ ในชุมชนอีสานเชื่อว่า ผีเมศศักดิ์หลักบ้านหลักเมืองมักเป็นเจ้าเมือง นักรบ ที่พาผู้คนอพยพ มาตั้งบ้านเรือนและเมื่อตายไปชาวบ้านก็ตั้งศาลและอยู่เชิญดวงวิญญาณให้เป็นเมศศักดิ์หลักบ้านหลักเมือง เช่น เมศศักดิ์ ฆะหลา เมศศักดิ์เหล็กชี เมศศักดิ์ชมพู เจ้าพ่อมหาธาตุ เป็นต้น (บำเพ็ญ อุบล, 2542 : 3542-3546) นอกจากนั้น ผีเมศศักดิ์ หรือหลักบ้านหลักเมือง ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะเรียกว่า “เจ้าพ่อ” ในแต่ละชุมชนจะมีเจ้าพ่อที่เป็นเมศศักดิ์แตกต่างกัน เช่น เจ้าพ่อกุดป่องเป็นเมศศักดิ์หลักเมืองเลย เจ้าพ่อพระวอเป็นเมศศักดิ์หลักเมืองหนองบัวลำภู เจ้าพ่ออุเทนเป็นเมศศักดิ์ หลักเมืองท่าบ่อ เจ้าพ่อคำแดงเป็นเมศศักดิ์หลักเมืองบ้านแพง เป็นต้น

เมศศักดิ์หลักเมืองส่วนใหญ่มีมาตั้งแต่การก่อตั้งชุมชน และยังมีหลักบ้านตามหมู่บ้านต่าง ๆ ในภาคอีสาน ส่วนใหญ่ชาวบ้านเชื่อว่าเมศศักดิ์หลักเมือง หรือหลักบ้านเป็นเจ้าเมืองหรือนักรบในสมัยโบราณ ที่พาพวกตนอพยพมา และตั้งบ้านเมืองอยู่กันเป็นกลุ่ม ๆ และชุมชน การนับถือผีเมศศักดิ์ในแต่ละชุมชนจะมีพิธีบวงสรวงเซ่นไหว้เป็นประจำทุกปี ส่วนใหญ่จะบวงสรวงในช่วงเดือน 6 และเดือน 7 ตามฮีตสิบสอง (ภานุพงษ์ อุคมศิลป์, 2554 : 30)

1.3 ผีปู่ตา ผีปู่ตาเป็นดวงวิญญาณของบรรพบุรุษประจำหมู่บ้านที่ทำหน้าที่ปกป้องคุ้มครอง ไม่อาจจะรู้ได้ว่าเป็นวิญญาณของบรรพบุรุษสายใด สกุลใด แต่ชาวอีสานเชื่อว่าเป็นวิญญาณของชาวบ้านในหมู่บ้านนั้น ๆ ส่วนใหญ่จะตั้ง ศาลปู่ตาไว้ในที่ดอนน้ำไม่ท่วมถึง บางครั้งเรียกว่า ดอนปู่ตา (สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคอีสาน เล่ม 8, 2542 : 2819-2822) ปู่ตาเป็นที่เคารพนับถือของคนในหมู่บ้าน คอยคุ้มครองปกป้องรักษาชาวบ้าน ลูกหลานในหมู่บ้าน ชาวบ้านนิยมไปบนบาน

ให้แคล้วคลาดปลอดภัยการประกอบกิจการต่าง ๆ เช่น เวลาลูกหลานจะเดินทางไปทำงาน หรือไปเกณฑ์ทหาร ชาวบ้านมักจะมาบนบานขอพรต่าง ๆ ซึ่งการบนบานมักเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล

1.4 ผีดำหรือผีเรือน ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นผีบรรพบุรุษของปู่ตายาย ที่คอยปกป้องรักษาลูกหลานภายในบ้าน (สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคอีสาน เล่ม 8, 2542 : 2804) การนับถือผีดำมีลักษณะปฏิบัติแตกต่างกันไปตามแต่ละกลุ่มชน เช่น ชาวผู้ไท นิยมทำหิ้งผีดำไว้มุมหนึ่งของห้อง หรือชาวไทอีสานบางท้องถิ่นที่นับถือผีดำจะมีห้องสำหรับไว้หิ้งผีดำ บุคคลอื่นที่มีใช้ตระกูลเดียวกัน ห้ามเข้าไปในห้องที่มีหิ้งผีเด็ดขาด

1.5 ผีตาแฮก เป็นผีประจำท้องไร่ท้องนา ถือกันว่าเป็นผีที่ปกป้องรักษาพืชสวนไร่นา และทำให้ข้าวกล้าเจริญงอกงามอุดมสมบูรณ์ การทำนาจะได้ผลดี จึงมีการเซ่นไหว้ผีตาแฮกทุกปี ปีละ 2 ครั้ง คือ ก่อนลงมือปักดำ และหลังการเก็บเกี่ยว ฉะนั้นในที่นาของแต่ละคนจะมีที่ที่ให้มีผีตาแฮกอยู่ ซึ่งบางคนอาจปลูกกระท่อมหลังเล็ก ๆ บางคนจะปักเสาเป็นสัญลักษณ์ว่าที่ตรงนี้ คือ ที่อยู่ของผีตาแฮก หรือบางแห่งจะทำรั้ว ๆ ล้อมบริเวณใดบริเวณหนึ่งไว้ ซึ่งชาวบ้านจะทราบได้ถึงที่อยู่ของผีตาแฮกนี้

จะเห็นได้ว่าผีทั้งหลายที่ยกมาข้างต้นนี้เป็นผีที่ชาวอีสานให้ความเคารพ เป็นผีที่ให้คุณมากกว่าโทษ ชาวอีสานเชื่อว่าถ้าทำการบูชาบวงสรวงอย่างถูกต้อง ผีก็จะให้คุณ ช่วยปกป้องรักษาคุ้มครอง ดังนั้นจึงต้องมีพิธีกรรมในการปฏิบัติให้เป็นแบบแผนปฏิบัติสืบทอดกันมาเพื่อให้ผีเหล่านั้นบันดาลพรให้ตามที่ตนเองต้องการ ผีแถนหรือผีฟ้าเชื่อว่าเป็นเทวดาที่คอยช่วยเหลือมนุษย์ ทั้งด้านเกษตรกรรม และการรักษาอาการเจ็บป่วย ส่วนผีเม้งหรือผีเจ้าบ้านหลักเมือง ชาวบ้านมักเรียกว่า “เจ้าพ่อ” และเชื่อว่าเป็นบรรพบุรุษของตน ผีปู่ตา อาจไม่ทราบที่มาว่าอพยพมาอย่างไร แต่ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นบรรพบุรุษ หรือปู่ ตา ยาย

2. ความเชื่อพญานาค

ความเชื่อเรื่องพญานาคเป็นโลกทัศน์ที่อยู่คู่กับคนอีสานมาช้านานแล้ว ซึ่งมีปรากฏอยู่ในตำนาน พงศาวดาร ตลอดจนวรรณกรรมพื้นบ้านต่าง ๆ ทั่วไปในดินแดนลุ่มน้ำโขง ความเชื่อเกี่ยวกับการมีอยู่ของพญานาคนั้นสามารถพบเห็นได้หลายแห่งโดยเฉพาะในเขตพื้นที่ริมแดนติดกับแม่น้ำโขง หรือพื้นที่ที่ติดกับแหล่งน้ำทางธรรมชาติสายอื่น ๆ ที่เชื่อมต่อแม่น้ำโขง ในปัจจุบันตำนานและความเชื่อเรื่องพญานาคก็ยังคงปรากฏให้เห็นในสังคมสมัยใหม่ในประเทศไทย ลาว และกัมพูชา ในประเทศไทยตำนานพญานาคมักจะเป็นการได้รับการถ่ายทอดทั้งโดยมุขปาฐะและโดยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ที่มีการบันทึกจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่าเรื่องเล่าและตำนานเกี่ยวกับนาคนั้นมีความสัมพันธ์กับวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมเกษตรกรรมซึ่งมีการทำนาพื้นที่ลุ่มแม่น้ำโขง ทั้งนี้พบตำนานการเกิดแหล่งน้ำตามธรรมชาตินั้นสัมพันธ์กับนาค เช่น ตำนานการเกิดแม่น้ำโขงและแม่น้ำน่าน เกิดจากการที่พญานาค “คุ้ยควัก” แหล่งน้ำสำคัญ (บุญผด้อย, 2556 : 55) ดังนั้นพญานาคจึงเป็นเสมือนแหล่งน้ำเพื่อให้ผู้คนในดินแดนอีสานได้สามารถประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงมีประเพณีหลายประเพณีในภาคอีสานมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องพญานาค ความเชื่อเรื่องนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่าคนอีสานให้ความสำคัญและเคารพบูชาพญานาค เช่น ในฤดูกาลทำนา คนอีสานจะมีประเพณีจุดบั้งไฟ เพื่อเป็นสัญญาณส่งไปบอกให้พญานาคส่งน้ำมาให้พวกเขาได้ทำนา นอกจากนั้นยังมีประเพณีไหลเรือไฟที่มีการจัดขึ้นบริเวณแม่น้ำโขง พบว่า การไหลเรือไฟนอกจากจะเป็นการไหว้รอยพระพุทธบาทแล้วยังเป็นการบูชาพญานาคด้วย

ความเชื่อเรื่องพญานาคในบริเวณลุ่มแม่น้ำโขงมีความน่าสนใจ (พิเชษฐ สายพันธ์, 2539 : 67-79) ได้เสนอว่าสัญลักษณ์ของนาคในวัฒนธรรมอีสานลุ่มแม่น้ำโขง ความหมายของนาคถูกตีความในหลายรูปแบบ ได้แก่ 1) นาคเปรียบเสมือนพลังอำนาจของธรรมชาติ กล่าวคือ นาคมีอำนาจในการคุ้มครองรักษาแผ่นดินและบันดาลน้ำ นาคจึงเป็นสัญลักษณ์แห่งเจ้าพื้นดินและเจ้าแห่งน้ำที่สามารถให้คุณและโทษได้ 2) นาค คือผู้ปกป้องพุทธศาสนา กล่าวคือ นาคได้ถูกมองในฐานะของผู้ต้องเปลี่ยนผ่านเข้าสู่บริบทพุทธศาสนา และตั้งอยู่ในศีลธรรม 3) นาค คือ บรรพบุรุษเก่าแก่ของคนในลุ่มแม่น้ำโขง กล่าวคือ นาคจะถูกโยนให้มีความเป็นมาตุพงศ์ของคนลุ่มแม่น้ำโขง ที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับการสืบเชื้อสายตระกูลของมนุษย์มาจากพญานาค นอกจากนั้นภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รูปแบบสถาปัตยกรรมมีรูปทรงคล้ายนาคของพุทธสถาน เช่น บันไดนาค คันทวย รางรดสงฆ์ หรือรางเทียน รวมถึงพิธีกรรมเปลี่ยนผ่านเช่นพิธีบวงสรวงซึ่งมีขั้นตอนชัดเจนว่าการบวงสรวงจะต้องมีการบวงสรวงก่อน ผู้บวงสรวงสามารถก้าวสู่สถานะภิกษุสงฆ์ได้อย่างสมบูรณ์ ในแง่นี้จึงกล่าวได้ว่า พญานาคได้เปลี่ยนสภาพจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของฝ่ายความเชื่อดั้งเดิมไปสู่พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของฝ่ายพุทธ (บุญผด้อย, 2556 : 56)

ศรีศักร วัลลิโภดม ได้อธิบายเกี่ยวกับขนาดจากตำนานอุรังคธาตุว่า “นิยายปรัมปราคติอันเกี่ยวกับว่าเป็นความจริงนี้ ถ้าหากวิเคราะห์และแปลความหมายตามหลักวิชามานุษยวิทยาแล้ว อาจมองได้ 2 ลักษณะคือ 1) นาคในลักษณะที่เป็นกลุ่มชนดั้งเดิม และ 2) นาคในลักษณะที่เป็นลัทธิหนึ่งในทางศาสนา โดยอิงกลุ่มชนดั้งเดิมเหล่านี้ว่า เป็นกลุ่มชนที่เคลื่อนย้ายจากหนองกระแส ในเขตมณฑลยูนนาน ทางตอนใต้ของประเทศจีน มาตามลำแม่น้ำโขง และเข้าไปตั้งถิ่นฐานชุมชนกันอยู่ตามทีราบลุ่มของสองฝั่งน้ำ และบริเวณลุ่มน้ำอื่นที่ใกล้เคียง และมีลัทธิทางศาสนาแบบเถรวาทมีการบูชานาคเป็นสำคัญ ต่อมาเมื่อพระพุทธศาสนาแพร่เข้ามา นาคจึงกลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ควบคู่ไปกับพระพุทธศาสนา” (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2533 : 11-13)

3. ศาสนापราหมณ์

โลกทัศน์อีกข้อหนึ่งในบริบทสังคมท้องถิ่นอีสาน คือ การยอมรับนับถือศาสนาพราหมณ์ของชาวบ้าน ศาสนापราหมณ์เป็นศาสนาหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตชาวบ้าน คติความเชื่อแบบพราหมณ์ได้ถูกนำมาผสมผสานให้เข้ากับวิถีวัฒนธรรมความเชื่อแบบดั้งเดิมของชาวบ้าน ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อเรื่อง ผี พญานาค ซึ่งเป็นการเชื่อดั้งเดิม หรือนำเอาความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเข้ามาผสมผสานเข้าด้วยกัน ซึ่งการผสมผสานความเชื่อดั้งเดิมกับความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์นี้ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นความเชื่อทางพุทธศาสนาแบบชาวบ้าน แต่อย่างไรก็ตามถ้าพิจารณาจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และแหล่งโบราณวัตถุต่าง ๆ อิทธิพลในความเชื่อแบบศาสนาพราหมณ์ที่กล่าวถึงเรื่องเทพเจ้า 3 องค์ พระอิศวร พระนารายณ์ และพระพรหม นั้น ส่วนใหญ่จะอยู่ในสังคมภาคกลางและภาคใต้ ส่วนภาคอีสานไม่ค่อยนิยมเท่าไรนัก จะมีบ้างก็ด้วยนำเอาชื่อของพระอิศวร พระนารายณ์ และพระพรหม มาใช้ในการประกอบพิธีกรรมพราหมณ์แบบอีสาน เช่น พิธีสูตรขวัญ พิธีบายศรี เป็นต้น ดังนั้นศาสนาพราหมณ์จึงไม่ค่อยเป็นที่นิยมตามแบบวิถีชีวิตของชาวบ้านท้องถิ่นอีสาน แต่กลับมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตแบบชาววัง หรือแบบราชสำนักมากกว่า ดังนั้นเชื่อในศาสนาพราหมณ์แบบชาวบ้านจึงไม่ค่อยโดดเด่นเท่าที่ควร ส่วนใหญ่จะนำไปประกอบเข้ากับศาสนาพุทธศาสนา จนบางครั้งไม่สามารถแยกออกจากกันระหว่างพุทธกับพราหมณ์ได้เลย อำนาจพุทธคุณแบบชาวบ้านก็คือ อำนาจของเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์อันเดียวกัน ดังนั้นความเชื่อแบบชาวบ้านจึงยึดติดอยู่กับอำนาจพุทธศาสนาและอำนาจของความเชื่อดั้งเดิมมากกว่าความเชื่อแบบศาสนาพราหมณ์อย่างเดียว

ความคิดด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธเจ้ากับความเชื่อดั้งเดิมแบบชาวบ้าน

เมื่อหันมามองความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธเจ้ากับความเชื่อดั้งเดิมพบว่า พระพุทธเจ้ามีปฏิสัมพันธ์กับระบบความเชื่อแบบดั้งเดิมแบบชาวบ้านอย่างน่าสนใจ ในที่นี้ ผู้เขียนได้แบ่งประเด็นการอธิบายได้ดังนี้

1. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธเจ้ากับพญานาค

มีนิทานปรัมปราแบบชาวบ้านได้กล่าวถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธเจ้ากับพญานาคไว้หลายเรื่องด้วยกัน เช่น ตำนานอุรังคธาตุ ได้กล่าวถึงมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธเจ้ากับพญานาคในลักษณะการยอมรับและการขัดแย้ง ปฏิสัมพันธ์ที่เป็นการยอมรับจะส่วนใหญ่จะกล่าวถึงพระพุทธเจ้าเสด็จมาพบพญานาค เมื่อพญานาคเห็นพระพุทธเจ้าแล้วเกิดความเลื่อมใสพระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนให้พญานาคตั้งอยู่ในศีลธรรม เช่น เหตุการณ์ที่พระพุทธเจ้าเสด็จไปยังบริเวณหนองหานหลวง ได้พบกับพญานาคที่ชื่อโทะนาคกำลังหากินปลาอยู่ พระพุทธเจ้าจึงสั่งสอนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรม นาคมีความชื่นชมยินดี ได้ปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า พระพุทธองค์ทรงประทับรอยพระพุทธบาทไว้ให้พญานาคได้สักการบูชาสืบทอด หรืออีกเหตุการณ์หนึ่งพระพุทธเจ้าเสด็จมายังบริเวณภูเก้าพร้าวเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้พบกับหัตถินาคที่เนรมิตเป็นช้างเชือกหนึ่งมาขอรอยพระพุทธบาท พระองค์ทรงประทับรอยพระพุทธบาทไว้ที่ริมแม่น้ำแห่งหนึ่ง และทรงสั่งสอนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรม เป็นต้น ส่วนปฏิสัมพันธ์ด้านความขัดแย้ง พบว่า เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้พบพญานาค และพญานาคไม่พอใจในพระพุทธเจ้าจึงมีการต่อสู้กัน เช่น พระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่ภูเวียง ได้ทรงแปลงรัศมีเข้าไปในเมืองนาค สุวรรณนาคเห็นรัศมีของพระพุทธเจ้า จึงโกรธได้เป่ามนต์ให้เป็นคินมิตปกคลุมภูเวียง ต่อสู้กับพระพุทธเจ้า ท้ายสุดสุวรรณนาคจึงยอมแพ้และยอมรับนับถือพระพุทธศาสนา (อุดร จันทวัน, 2553 : 25-38) จากตัวอย่างดังกล่าวทำให้เห็นว่า พระพุทธเจ้าเมื่อเข้ามามีปฏิสัมพันธ์กับอำนาจของความเชื่อดั้งเดิมแล้ว อำนาจของความเชื่อดั้งเดิมอาจมีปฏิกิริยาทั้งตอบรับและปฏิเสธ แต่อย่างไรก็ตามผลสุดท้ายอำนาจดั้งเดิมคือพญานาคก็จะยอมรับและตกอยู่ภายใต้อำนาจของพระพุทธเจ้า เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จเผยแผ่ศาสนาเข้ามา

2. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธเจ้ากับผี

ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วคำว่า “ผี” เป็นกระบวนคิดแบบความเชื่อแบบดั้งเดิมของระบบคิดของชาวอีสานที่มีมาก่อนพุทธศาสนาจะเผยแผ่เข้ามา ผีในความเชื่อของชาวอีสานมีอยู่หลายประเภททั้งผีดีและผีร้าย สำหรับผีที่ปรากฏอยู่ในตำนาน

อุรังคธาตุ มีชื่อเรียกต่าง ๆ ได้แก่ ผีนาค ผีฟ้า ผีแกน ผีเสือน้ำ ผีเสื้อบก พระพุทธเจ้าทรงมีปฏิสัมพันธ์กับผีดังกล่าว ดังตัวอย่างเช่น พระพุทธเจ้าเสด็จมายังภูภักว่าแล้วตรัสกับพระอานนท์ว่า ภูภักว่านี้เป็นที่อยู่อาศัยของผีเสือน้ำและผีเสื้อบก หรืออีกตัวอย่างเช่น สมัยพระเจ้าสารโพธิราชกุมาร เมื่อพระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองแล้ว พระองค์ได้สั่งให้ผู้คนเลิกนับถือผีฟ้า ผีแกน เป็นต้น (อุตร จันทวัน, 2553 : 13-17) อีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงการปฏิสัมพันธ์เกี่ยวกับอำนาจทางพุทธศาสนากับอำนาจของความเชื่อดั้งเดิม ได้แก่ ตำนานพระธาตุศรีสองรัก อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย พระธาตุศรีสองรักเป็นธาตุทางพุทธศาสนา ซึ่งเป็นพุทธสถานศักดิ์สิทธิ์แห่งหนึ่งตามคติความเชื่อของชาวบ้าน แต่อย่างไรก็ตามพระธาตุศรีสองรักยังเป็นที่สถิตแห่งดวงวิญญาณของผีวีระบุรุษ หรือผีบรรพชนรวมอยู่ด้วย โดยเฉพาะความเชื่อที่ว่าเป็นที่รวมดวงวิญญาณผีวีระบุรุษหรือผีบรรพชน ซึ่งเป็นความเชื่อดั้งเดิมของชาวบ้านที่เชื่อในเรื่องภูติ ผี วิญญาณ ดังนั้นจากกรณีตัวอย่างที่ยกมานี้ทำให้ทราบว่า พระพุทธศาสนาแบบชาวบ้าน จะมีการผสมผสานความเชื่อดั้งเดิมกับความเชื่อทางพระพุทธศาสนา (พุทธ+พราหมณ์+ผี) เข้าด้วยกันได้อย่างลงตัว

นอกจากนั้น การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธเจ้ากับผีในระบบคิดของชาวอีสานที่สังเกตได้อีกอย่างหนึ่ง ได้แก่ ผีอารักษ์ เป็นผีย่อยคุ้มครองปกป้องรักษาพระพุทธรูปหรือพระพุทธเจ้าประจำวัดวาอารามต่าง ๆ ได้แก่ ผีเมหะศักดิ์ พระแม่ธรณี หรือผีพระแม่ธรณี

ผีเมหะศักดิ์ เป็นผีบรรพบุรุษที่คนอีสานให้ความเคารพนับถือ ภาพตัวแทนของผีเมหะศักดิ์นอกจากจะเป็นผีย่อยดูแลให้ความคุ้มครองชาวบ้านแล้ว ในอีกแง่มุมหนึ่งเป็นผู้รักษาคู่มือของพระพุทธศาสนาด้วย การสร้างศาลเจ้าผีเมหะศักดิ์จะสร้างไว้ใกล้บริเวณวัด แต่นิยมสร้างไว้ให้อยู่นอกเขตวัด ความเชื่อนี้ ชี้ให้เห็นว่าเป็นอำนาจฝ่ายผีที่เป็นอำนาจเกิดจากอำนาจของชาวบ้านหรืออำนาจที่ไม่ใช่ฝ่ายพระพุทธศาสนา เมื่ออำนาจของพระพุทธศาสนาถูกสถาปนาให้อยู่เหนืออำนาจฝ่ายผี จึงทำให้ผีจำต้องสวามิภักดิ์ต่อพระพุทธศาสนา พระพุทธรูปซึ่งเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้าที่ประทับนั่งภายในโบสถ์หรือวิหาร ซึ่งเป็นภาพที่เต็มเปี่ยมด้วยความเมตตากรุณา อาจจะ使人คนชั่วได้ช่องทางที่ทำความชั่ว ขณะเดียวกันผีเมหะศักดิ์ คือ ภาพตัวแทนของผู้รักษาคู่มือของพระพุทธเจ้า ไม่ให้คนชั่วร้ายมาทำร้ายพระพุทธเจ้า หรือถ้าใครล่วงเกิน ดูถูกดูหมิ่นพระพุทธเจ้า ผีเมหะศักดิ์จะลงโทษ ดังนั้นภาพของผีเมหะศักดิ์นอกจากจะดูแลรักษาคู่มือของบ้านเมืองแล้วจะต้องดูแลปกป้องรักษาคู่มือของพระพุทธรูปด้วย ตัวอย่างเช่น พระธาตุพนม มีศาลผีเมหะศักดิ์ไว้เพื่อคอยปกป้องรักษาองค์พระธาตุพนม เป็นต้น หรือตามวัดต่าง ๆ ทั่วภาคอีสานนิยมสร้างศาลเจ้าผีเมหะศักดิ์เพื่อให้ดูแลรักษาคู่มือของวัดวาอารามด้วยเช่นกัน

พระแม่ธรณี เป็นเทพฝ่ายหญิงที่ในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และพุทธศาสนา เป็นสัญลักษณ์แห่งเทพเจ้าผู้ปกครองแผ่นดิน มีความผูกพันกับพระพุทธเจ้าดังปรากฏในตอนพระพุทธเจ้าต่อสู้กับพญามาร พระแม่ธรณีเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการต่อสู้กับพญามารเพื่อช่วยให้พระองค์ได้บรรลุธรรมตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ในความเชื่อเกี่ยวกับพระแม่ธรณีในระบบคิดของท้องถิ่น เชื่อว่า พระแม่ธรณี คือ ภาพตัวแทนของเทวดาอารักษ์ หรือผีผู้รักษาคู่มือของพระพุทธเจ้า ดังนั้นวัดวาอารามของคนอีสานส่วนใหญ่เมื่อมีการสร้างพระพุทธรูปจะมีการสร้างพระแม่ธรณีไว้เป็นผู้รักษารูปพระพุทธรูปด้วย ซึ่งรูปของพระแม่ธรณีจะตั้งอยู่บริเวณที่ประดิษฐานพระพุทธรูป บางวัดจะตั้งรูปพระแม่ธรณีไว้ในพระพุทธรูปในวิหาร หรือบางวัดอาจจะตั้งไว้ด้านหน้าหรือด้านหลังพระพุทธรูป แสดงให้เห็นภาพตัวแทนของการรักษาคู่มือสำหรับปราบพญามารทั้งหลายหรือกำจัดคนชั่วที่จะมาทำร้ายพระพุทธรูป หรือไม่ให้พระพุทธรูปซึ่งเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้าได้รับความรำคาญใจ ดังนั้นผู้คนที่จะเข้าไปยังโบสถ์ หรือวิหาร จะต้องอยู่ในความดูแลของพระแม่ธรณี พระแม่ธรณีจึงเปรียบเสมือนตัวแทนของผู้เฝ้าประตูด้านคอยตรวจผู้คนทั้งหลายหรือสิ่งชั่วร้ายทั้งหลายที่เข้าไปยังวิหารหรือโบสถ์ ถ้าใครที่มีความประสงค์ไม่ดี หรือพูดในลักษณะลบหลู่อาจจะได้รับการลงโทษจากพระแม่ธรณี ดังนั้นภาพตัวแทนของพระแม่ธรณีจึงเป็นผู้ดูแลพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ คือพระพุทธรูปที่เป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้า

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธเจ้ากับอำนาจของความเชื่อดั้งเดิมที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ไม่ว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธเจ้ากับพญานาค และปฏิสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธเจ้ากับผี สะท้อนให้เห็นอำนาจบางอย่างที่พระพุทธศาสนาอำนาจเหนือกว่าอำนาจของความเชื่อดั้งเดิม กล่าวคือเมื่อพระพุทธศาสนาเผยแพร่เข้ามาในบริเวณพื้นที่แม่น้ำโขง กษัตริย์หรือผู้ปกครองบ้านเมืองจะยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาและนำเอาอำนาจทางพระพุทธศาสนาสร้างเป็นกรอบทางศีลธรรมคุณธรรมเข้ามาใช้ในการปกครองบ้านเมืองเพื่อสร้างความชอบธรรมเชิงอำนาจในการบริหารจัดการพื้นที่ ผู้เขียนตั้งข้อสังเกตว่าอำนาจทางพระพุทธศาสนานอกจากจะสื่อออกมาให้เห็นถึงการสร้างความชอบธรรมเชิงอำนาจแล้ว อำนาจทางพระพุทธศาสนาได้มีนัยแฝงถึงพลังอำนาจของความศักดิ์สิทธิ์ในตัวโดยที่มีอำนาจปกครองเหนือกว่าอำนาจศักดิ์สิทธิ์แบบดั้งเดิม เช่น ตำนานพระธาตุเชิงชุมได้กล่าวถึงพระพุทธเจ้าทรงประทับรอยพระพุทธบาทลงบนบริเวณเหนือภูพาน ซึ่งการที่พระพุทธเจ้า

ทรงใช้พระบาทที่เป็นอวัยวะที่ต่ำสุดประทับลงบนรูปญานาค สะท้อนให้เห็นอำนาจฝ่ายพระพุทธศาสนามีอำนาจเหนือกว่าอำนาจฝ่ายความเชื่อดั้งเดิม ญานาคที่เคยทรงนั่งว่าเป็นเจ้าของแผ่นดินในลุ่มแม่น้ำโขง เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จมาเผยแผ่ศาสนา ก็จะยอมสยบอำนาจของพระพุทธศาสนาโดยปริยาย และได้เป็นผู้ดูแลรักษาพระพุทธศาสนา

ความคิดด้านพฤติกรรมสัญลักษณ์ของพระพุทธเจ้าแบบชาวบ้าน

การศึกษาวิธีคิดเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าในวิธีคิดแบบชาวบ้าน ผู้เขียนได้ศึกษาโดยวิธีการศึกษาจากพฤติกรรมสัญลักษณ์ของพระพุทธเจ้าผ่านวรรณกรรม โดยจะศึกษาลักษณะทางพฤติกรรมของพระพุทธเจ้า กล่าวคือ ตัวละครพระพุทธเจ้าที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมนั้น มีพฤติกรรมอย่างไร จากการศึกษาพบว่า พฤติกรรมสัญลักษณ์ของพระพุทธเจ้าในบริบทท้องถิ่นอีสาน สะท้อนให้เห็นถึงวิธีคิดที่ที่น่าสนใจหลายประเด็นด้วยกัน ในที่นี้ผู้เขียนได้แบ่งประเด็นการอธิบายออกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. พฤติกรรมสัญลักษณ์ของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์

วรรณกรรมท้องถิ่นอีสานหลายเรื่องได้กล่าวถึงพระพุทธเจ้าทรงแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ในพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ อีสานได้อย่างน่าสนใจ กล่าวคือ พระพุทธเจ้าในสายตาชาวบ้าน พระพุทธเจ้า คือ ผู้มีอิทธิฤทธิ์เปรียบเสมือนเทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ที่มีพลังอำนาจเหนือทุกสิ่งทุกอย่างไม่แตกต่างไปจากเทพเจ้า สังเกตได้จาก การตั้งชื่อวรรณกรรมหลาย ๆ เรื่องที่เกี่ยวกับพระพุทธเจ้า จะตั้งชื่อเรื่องด้วยคำว่า “พระเจ้า” แทน “พระพุทธเจ้า” เช่น นิทานพระเจ้าเลียบโลก พระเจ้าโคตรมะ พระเจ้าแท่นน้ำนมแม่ กาพย์พระเจ้าสอนนายพราน พระเจ้าสอนโลก เป็นต้น การตั้งชื่อลักษณะเช่นนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงความศักดิ์สิทธิ์ของพระพุทธเจ้าที่ไม่ใช่บุคคลธรรมดาทั่วไป หากแต่เป็นเทพเจ้าที่มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ นอกจากนั้นตัวละครพระพุทธเจ้าที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรม ก็มีลักษณะเป็นผู้ที่มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ในตำนานอุรังคธาตุปรากฏร่องรอยการต่อสู้ระหว่างพระพุทธเจ้ากับอำนาจความเชื่อดั้งเดิมอยู่หลายตอนด้วยกัน ซึ่งในการต่อสู้นั้นพระพุทธองค์ทรงใช้พลังอำนาจอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ปราบอำนาจของความเชื่อดั้งเดิม เช่น ในตำนานอุรังคธาตุ กล่าวถึงเมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จมายังภูกุเวยิน (ภูพาน) ทรงปราบสุวรรณนาครที่ทะนงว่าเป็นเจ้าของพื้นที่เมื่อเห็นพระพุทธเจ้าเสด็จมาเหยียบพื้นที่ของตนก็โกรธต่อพระพุทธองค์เกิดการต่อสู้กันขึ้น พระพุทธองค์ทรงแสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ด้วยการเข้าเตโชกสิณให้เป็นเปลวไฟเข้าไปเกี่ยวพันสุวรรณนาครกระเด็นไปในน้ำภูเวียง เปลวไฟได้ไหม้เมืองญานาคจนถึงหนองบัวบานซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของพุทโธปาปนาคร เป็นต้น (พระธรรมราชานุวัตร (แก้ว อุทุมมธรา), 2551 : 24-25) นอกจากนั้นยังมีตัวอย่างจำนวนมากเกี่ยวกับการแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ของพระพุทธเจ้าที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมท้องถิ่นอีสาน เช่น ตำนานพระธาตุศรีสองรัก ได้กล่าวถึงนิทานปรัมปราเกี่ยวกับแม่น้ำหมัน ที่อยู่บริเวณพระธาตุศรีสองรัก จังหวัดเลย ได้กล่าวถึงพระพุทธเจ้าเสด็จเลียบโลกมา พระพุทธองค์ทรงประทับนั่งวิปัสสนาอยู่ที่ภูเขาลูกหนึ่ง บริเวณแม่น้ำหมันปัจจุบัน ญานาคไม่พอใจที่พระพุทธเจ้ามานั่งอยู่เหนือตนเองจึงแผลงฤทธิ์ต่อสู้ พระพุทธเจ้าจึงสำแดงพลังอำนาจอิทธิปาฏิหาริย์ให้เห็นจนในที่สุดญานาคยอมแพ้และเคารพพระพุทธเจ้า ญานาคจึงได้ปีนข้ามันของตนชำระล้างบริเวณดังกล่าวทำให้เกิดเป็นลำน้ำไหลมาจากภูเขาเรียกว่า “ลำน้ำมนญานาค” ต่อมาเพี้ยนเป็น “น้ำหมัน” (บัวริน วังศิริ, 2551 : 183-184)

พฤติกรรมการแสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ของพระพุทธเจ้าที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ สะท้อนให้เห็นถึงวิธีคิดแบบชาวบ้าน ที่ยกให้พระพุทธเจ้าเป็นบุคคลพิเศษที่แตกต่างจากคนธรรมดาทั่วไป แต่พระองค์ คือ ภาพตัวแทนของเทพเจ้าผู้ทรงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ในวิธีคิดแบบชาวบ้านในบริบทสังคมท้องถิ่นอีสาน

2. พฤติกรรมสัญลักษณ์ของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับการพยากรณ์

พฤติกรรมสัญลักษณ์อีกข้อหนึ่งของพระพุทธเจ้าที่สะท้อนให้เห็นถึงวิธีคิดของปราชญ์ท้องถิ่นอีสาน ได้แก่ พระพุทธเจ้าเป็นเสมือนบุคคลที่ให้การพยากรณ์ในเขตพื้นที่ภาคอีสาน ทำให้พื้นที่ดังกล่าวดูเหมือนว่าครั้งหนึ่งพระพุทธองค์เคยได้เสด็จผ่านบริเวณพื้นที่สำคัญ ๆ ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอีสาน และพื้นที่ที่มีความผูกพันกับพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าได้ทรงเสด็จมาแล้วกระทำพยากรณ์ยังพื้นที่ดังกล่าว เช่น พระธาตุพนม พระธาตุเชิงชุม พระธาตุนารายณ์เจงเวง เป็นต้น เหตุการณ์ที่พระพุทธองค์เสด็จมาแล้วยังพื้นที่ดังกล่าวแล้วเกิดเหตุการณ์สำคัญ ๆ หรือเกิดเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่ผิดปกติ พระอานนท์เถระได้ถามเหตุการณ์ดังกล่าวแล้วพระพุทธองค์ทรงพยากรณ์ ส่วนใหญ่เหตุการณ์ที่พระพุทธองค์ทรงพยากรณ์เป็นเหตุการณ์ของบ้านเมือง การตั้งมั่นของพระพุทธศาสนา กษัตริย์ผู้เป็นราชูปถัมภ์ต่อพระพุทธศาสนา เช่น ตำนานอุรังคธาตุได้กล่าวถึงพื้นที่สำคัญที่มีเหตุการณ์ในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าเสด็จเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ภูเก้าพัว (บริเวณพระธาตุพนมปัจจุบัน) ได้พบกับแล่นคำแลบลั่น เป็นสองแฉก จากนั้นพระอานนท์ได้ถามเหตุการณ์ดังกล่าว พระพุทธองค์ทรงพยากรณ์ถึงอนาคตกาลว่า พระพุทธศาสนาจะเจริญรุ่งเรืองในพื้นที่แถบนี้ (อุดร จันทวัน, 2553 : 13) ตำนานพระธาตุเชิงชุมกล่าวถึงการประทับรอยพระบาท ในปัจจุบัน

มีจำนวน 4 รอยตามจำนวนพระพุทธรูป และพระพุทธรูปได้ทรงพยากรณ์ไว้ว่า ในอนาคตพระศรีอารีย์ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปองค์ที่ 5 จะมาประทับรอยพระพุทธรูปบาทให้ครบรอยที่ 5 ตามจำนวนพระพุทธรูปในภัทรกัป (กฐินพระราชทานวัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหาร จังหวัดสกลนคร, 2557 : 36-37)

จากพฤติกรรมสัญลักษณ์ของพระพุทธรูปที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงวิถีคิดเกี่ยวกับพระพุทธรูปเจ้าในบริบทสังคมอีสานได้อย่างน่าสนใจ กล่าวคือ พื้นที่ที่พระพุทธรูปเจ้าทรงได้เคยเหยียบย่ำนั้นเป็นพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ มีตำนานที่น่าสนใจและเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ทางพระพุทธศาสนาในเวลาต่อมา การที่มีตำนานหรือการประกอบสร้างเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธรูปเจ้าเสด็จมายังพื้นที่สำคัญ ๆ ดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นนัยของการอ้างสิทธิ์แสดงความชอบธรรมให้เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยอาศัยตัวละครพระพุทธรูปเจ้าซึ่งเป็นบุคคลผู้ศักดิ์สิทธิ์และเป็นบุคคลที่ได้รับการเคารพรอบไหว้ ดังนั้นพื้นที่ที่พระองค์เสด็จมาจึงเป็นพื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์สำคัญและมีความศักดิ์สิทธิ์ไปในตัวด้วย อีกประการหนึ่งได้สะท้อนให้เห็นถึงการไม่แสดงความเป็นอื่นกับพระพุทธรูปเจ้า พระองค์ไม่ใช่บุคคลอื่นไกลไปจากวิถีวัฒนธรรมของชาวอีสาน หากแต่พระองค์เป็นบุคคลหนึ่งที่มีวิถีวัฒนธรรมไม่แตกต่างไปจากผู้คนในสังคมอีสาน วิถีคิดดังกล่าวจึงเป็นวิถีคิดที่ชาญฉลาดของปราชญ์อีสานที่พยายามดึงเอาพระพุทธรูปเจ้าเข้ามาสร้างเรื่องราวให้ไม่มีความเป็นอื่นจากพระพุทธรูปเจ้า แต่พระองค์คือพระพุทธรูปเจ้าแบบท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความชอบธรรมในพื้นที่ท้องถิ่นอีสาน

3. พฤติกรรมสัญลักษณ์ของพระพุทธรูปเจ้าเกี่ยวกับการประทับรอยพระพุทธรูปบาท

พฤติกรรมสัญลักษณ์การประทับรอยพระพุทธรูปบาทของพระพุทธรูปเจ้าเป็นอีกวิถีคิดหนึ่งที่น่าสนใจในการประกอบสร้างเรื่องราวที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมท้องถิ่นอีสาน พื้นที่ที่พระพุทธรูปเจ้าทรงประทับรอยพระพุทธรูปบาทได้เป็นพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ในวรรณกรรมท้องถิ่นอีสานมีปรากฏเรื่องราวการประทับรอยพระพุทธรูปบาทของพระพุทธรูปเจ้าอยู่หลายเรื่องด้วยกัน ที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีคิดที่น่าสนใจ เหตุการณ์ส่วนใหญ่จะกล่าวถึงการเสด็จมาของพระพุทธรูปเจ้าแล้วพบพยานาคหรือเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง พยานาคเลื้อมใส่ในพระพุทธรูปเจ้า หรือต่อสู้กับพระพุทธรูปเจ้า พระพุทธรูปเจ้าทรงแสดงธรรมให้ตั้งอยู่ในศีลธรรม พยานาคขอรอยพระพุทธรูปบาทไว้สักการบูชา พระพุทธรูปเจ้าทรงประทับรอยพระพุทธรูปบาท ในตำนานอุรังคธาตุได้กล่าวถึงเหตุการณ์การประทับรอยพระพุทธรูปบาทของพระพุทธรูปเจ้าไว้หลายแห่งด้วยกัน เช่น

“พระพุทธรูปเจ้าเสด็จมายังบริเวณเมืองศรีโคตรบูร ได้พบกับพญาปลาตัวหนึ่งพาบริวารติดตามพระองค์ พระองค์ทรงอธิษฐานจิตประทับรอยพระพุทธรูปบาทไว้ที่โขนหินก้อนหนึ่ง ปัจจุบันคือพระพุทธรูปบาทเวินปลา”

“พระพุทธรูปเจ้าประทับรอยพระพุทธรูปบาทไว้ที่แผ่นหินก้อนหนึ่งที่มีน้ำไหลลงไปสู่ผู้คนที่ยืนอยู่ใต้น้ำ เพื่อให้บ้านเมืองและพระพุทธศาสนาที่อยู่ข้างใต้มีความชุ่มเย็น เป็นสุข”

“เมื่อพระพุทธรูปเจ้าประทับอยู่ที่ตอยันนทกัรี ได้ประทับรอยพระพุทธรูปบาทไว้ที่ข้างขวาของภูเขารอยหนึ่ง และประทับรอยพระพุทธรูปบาทไว้ที่แผ่นหินข้างซ้ายของภูเขารอยหนึ่ง ซึ่งเป็นรอยพระพุทธรูปบาทที่ผู้คนไม่สามารถเห็นได้ ให้แก่ ศรีสัตนาคน”

นอกจากนั้น ตำนานพระพุทธรูปบาทภูควายเงิน จังหวัดเลย ก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมสัญลักษณ์พระพุทธรูปเจ้าในการประทับรอยพระพุทธรูปบาท ในตำนานได้กล่าวถึงพระพุทธรูปเจ้าเสด็จเลียบโลกมาแล้วได้พบกับนายพรานป่าผู้ชอบล่าสัตว์ พระพุทธรูปเจ้าได้โปรดให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมและให้บวชในพระพุทธศาสนา บริเวณภูควายเงินมีนางยักษ์ชื่อนี้ ซึ่งมีชื่อว่า “นางเขียวค่อม” เป็นนางยักษ์ที่ชอบจับชาวบ้านที่เป็นชายหนุ่มมากินเป็นอาหาร พระพุทธรูปเจ้าทรงปราบนางยักษ์ชื่อนี้แล้วสั่งสอนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรม นางยักษ์ชื่อนี้และชาวบ้านเกิดความเลื่อมใสจึงขอรอยพระพุทธรูปบาทไว้เป็นที่สักการบูชา พระพุทธรูปเจ้าจึงได้ประทับรอยพระพุทธรูปบาทไว้ที่ภูควายเงิน (สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคอีสาน เล่ม 8, 2542 : 3361)

จากตัวอย่างที่ได้ยกมาข้างต้นเป็นพฤติกรรมสัญลักษณ์ของพระพุทธรูปเจ้าที่ทรงประทับรอยพระพุทธรูปบาท สะท้อนให้เห็นถึงวิถีคิดในการประกอบสร้างเรื่องราวการประทับรอยพระพุทธรูปบาทอย่างนัยสำคัญ กล่าวคือ การประทับรอยพระพุทธรูปบาทซึ่งเป็นสัญลักษณ์ตัวแทนของพระพุทธรูปเจ้า หมายถึงการเผยแพร่พระพุทธศาสนาไปยังดินแดนที่เคยเป็นที่อยู่อาศัยของอำนาจความเชื่อแบบดั้งเดิม (นาค ๘ ยักษ์) รอยพระพุทธรูปบาทที่พระพุทธรูปเจ้าทรงประทับมีความศักดิ์สิทธิ์และพลังอำนาจเหนือความเชื่อดั้งเดิม วิถีคิดเช่นนี้เป็นการสร้างความชอบธรรมเชิงอำนาจในการใช้อำนาจฝ่ายพุทธศาสนาเข้ามาครอบงำอำนาจความเชื่อดั้งเดิมได้อย่างแยบยล การประกอบสร้างเรื่องราวการเสด็จมาแล้วประทับรอยพระพุทธรูปบาทในพื้นที่ที่เคยเป็นที่อยู่อาศัยของอำนาจดั้งเดิมจึงเป็นกลวิธีหนึ่งในระบบคิดที่ปราชญ์ท้องถิ่นอีสานพยายามสะท้อนให้เห็นถึงอำนาจฝ่ายพุทธศาสนามีอำนาจอยู่เหนืออำนาจฝ่ายความเชื่อดั้งเดิม

4. พฤติกรรมสัญลักษณ์ของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์

สังคมอีสานเป็นสังคมเกษตรกรรม มีการทำไร่ทำนา สิ่งที่สำคัญคือความต้องการคือน้ำ กับข้าว น้ำคือเป็นหัวใจหลักของการทำนาปลูกข้าว ขณะเดียวกันข้าวคือ ปัจจัยหลักของการเลี้ยงชีวิตในสังคมเกษตร พฤติกรรมสัญลักษณ์อีกลักษณะหนึ่งของพระพุทธเจ้าคือ เป็นผู้ให้ความอุดมสมบูรณ์ให้เกิดขึ้นในบริบทสังคมเกษตรกรรม ในนิทานปริมปราได้กล่าวถึงพระพุทธเจ้าได้สร้างความอุดมสมบูรณ์ในพื้นที่ลุ่มน้ำโขง เช่น พระพุทธเจ้าได้ทรงผ่าแบ่งเทือกเขาที่มีแหล่งน้ำขนาดใหญ่จนทำให้เป็นร่องน้ำไหลผ่านลุ่มน้ำโขง เกิดเป็นชุมชนบ้านเมืองของมนุษย์ และมีความอุดมสมบูรณ์ แม่น้ำโขงจึงเป็นสายน้ำแห่งชีวิตที่หล่อเลี้ยงผู้คนในชุมชนลุ่มน้ำโขง ในตำนานได้กล่าวถึงพระพุทธเจ้าทรงใช้พลังอำนาจผ่าแบ่งแอ่งน้ำให้เป็นเส้นทางของสายน้ำไหลผ่านดินแดนต่าง ๆ และสายน้ำแห่งนี้ได้กลายมาเป็นแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ที่หล่อเลี้ยงสรรพสัตว์ และเป็นที่อยู่อาศัยยาวนาน (ปฐม พงษ์สุวรรณ, 2556 : 139) ดังนั้นพฤติกรรมสัญลักษณ์ของพระพุทธเจ้าที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งก็คือ การบันดาลน้ำบันดาลฝนให้ชาวบ้านเรื่องราวของพระพุทธเจ้าทรงผ่าแบ่งแอ่งน้ำโขงให้เป็นสายน้ำ จนเกิดเป็นสายน้ำโขงไหลผ่านประเทศต่าง ๆ ในกลุ่มชุมชนลุ่มน้ำโขงหล่อเลี้ยงชีวิตผู้คนในลุ่มน้ำโขง สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมสัญลักษณ์ของพระพุทธเจ้าที่ให้ความอุดมสมบูรณ์เกี่ยวกับแหล่งน้ำในพื้นที่ของชุมชนลุ่มน้ำโขง นอกจากนั้นน้ำฝนซึ่งเป็นแหล่งน้ำหนึ่ง มีความเกี่ยวพันกับพญานาค และพญาแถน ในขณะเดียวกันพระพุทธเจ้าที่ถูกสถาปนาจากคนท้องถิ่นว่ายิ่งใหญ่มีอำนาจเหนือกว่าพญานาคและพญาแถนนั้น พระพุทธเจ้าสามารถต่อรองกับพญานาคและพญาแถนได้ จะเป็นผู้ช่วยให้รอดพ้นจากความแห้งแล้ง น้ำฝนที่ถูมองว่าบังคับบัญชาโดยพญานาคและพญาแถนตามความเชื่อเดิม เมื่อถูกอำนาจของพระพุทธศาสนาควบคุมจึงมีความอ่อนตัว และปล่อยน้ำฝนมายังโลกมนุษย์ ดังนั้นพระพุทธเจ้าสามารถต่อรองเกี่ยวกับเรื่องน้ำฝนน้ำฝนได้เพื่อให้ชุมชนอีสานเกิดความอุดมสมบูรณ์ เมื่อมีน้ำจึงส่งผลให้สังคมอีสาน มีความอุดมสมบูรณ์ทางพืชพันธุ์ธัญญาหาร หรือสามารถปลูกข้าวได้ ดังนั้น น้ำ ฝน และข้าวจึงเป็นระบบที่มีความผูกพันอยู่กับพระพุทธเจ้าทั้งสิ้น เมื่อสังคมท้องถิ่นอีสานวิถีชีวิตผูกพันอยู่กับน้ำ ฝน และข้าว จึงต้องอาศัยอำนาจบารมีจากพระพุทธเจ้าที่เป็นภาพตัวแทนของความอุดมสมบูรณ์

บทส่งท้าย

การศึกษาวีธีคิดเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าในบริบทท้องถิ่นอีสาน พบว่า เรื่องราวในวรรณกรรมได้สะท้อนให้เห็นถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธเจ้ากับอำนาจของความเชื่อแบบดั้งเดิม (นาค ผี แถน) ได้อย่างลงตัว สำหรับกรอบแนวคิดในการสร้างเรื่องราวของพระพุทธเจ้าในระบบคิดแบบท้องถิ่นอีสาน ผู้เขียนได้ศึกษาจากพฤติกรรมสัญลักษณ์ของพระพุทธเจ้าที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรม ตำนานท้องถิ่นอีสานโดยเฉพาะตำนานอุรังคธาตุ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพฤติกรรมสัญลักษณ์ที่มีการปรากฏซ้ำซึ่งได้แก่ พฤติกรรมสัญลักษณ์ของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับการแสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ พฤติกรรมสัญลักษณ์ของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับการพยากรณ์ พฤติกรรมสัญลักษณ์ของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับการประทับรอยพระพุทธรูป และพฤติกรรมสัญลักษณ์ของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับการทำให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ พฤติกรรมสัญลักษณ์เหล่านี้ ได้สะท้อนให้เห็นถึงวิถีคิดในการประกอบสร้างเรื่องราวของพระพุทธเจ้าอย่างมีนัยสำคัญในบริบทสังคมท้องถิ่นอีสาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการสร้างความชอบธรรมเชิงอำนาจผ่านพฤติกรรมสัญลักษณ์ของพระพุทธเจ้า การประกอบสร้างในลักษณะเช่นนี้ จะสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาต่อผู้คนที่อยู่ภายใต้กรอบแนวคิดการปกครองแบบพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี และเป็นการอ้างสิทธิ์เชิงอำนาจว่า พระพุทธศาสนาที่มีอำนาจเหนือกว่าอำนาจความเชื่อแบบดั้งเดิมที่ชาวบ้านเชื่อถือมาเป็นเวลาช้านาน และยอมรับนับถืออำนาจฝ่ายพระพุทธศาสนาโดยการผสมผสานเข้ากับอำนาจฝ่ายความเชื่อดั้งเดิมได้อย่างลงตัว

รายการอ้างอิง

- กฐินพระราชทานวัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหารจังหวัดสกลนคร. (2557). *กฐินพระราชทานวัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหารจังหวัดสกลนคร*. (2557). กรุงเทพฯ: ไชยธรรม์ปริทัศน์ จำกัด.
- บำเพ็ญ ณ อุบล. (2542). *มเหสักข์, ผี: พิธีกรรม*. สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคอีสาน 11.
- บัวรินทร์ วงศ์ศิริ. (2551). *วรรณกรรมพื้นบ้านในชุมชนลาวหลวงพระบางกับบทบาทการสืบสานความเป็นลาวหลวงพระบางในบริบทสังคมไทย*. วิทยานิพนธ์ อ.ด. (วรรณคดีและวรรณคดีเปรียบเทียบ). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประคอง นิยมานเหมินท์. (2554). *ไขคำแก้คำแพง นิเวศวรรณกรรมไทย-ไท*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ปฐม หงษ์สุวรรณ. (2556). นานมาแล้ว มีเรื่องเล่า นิทาน ตำนาน ชีวิต. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ปทุมพรีย์ เจริญวิริยบุญญา. (2556). การนิยามหมายใหม่ของความเชื่อเรื่องนาค : ศึกษากระบวนการทัศน์ท้องถิ่นเชิงเปรียบเทียบของกลุ่มชาติพันธุ์ลาว-อีสาน จังหวัดนครพนมและแขวงคำม่วน (สปป.ลาว). วารสารวิถีสังคมมนุษย์.
- พระไตรปิฎกแปลไทย ฉบับหลวง เล่มที่ 33. (2542). พระสุตันตปิฎก เล่มที่ 25 อปทาน พุทธวงศ์ จริยาปิฎก. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระธรรมราชาโน้ตร (แก้ว อุทุมมามาลา). (2551). อรุณนิทาน ตำนานพระธาตุพนม (พิสดาร). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จูน พันธิขชิง.
- พิเชฐ สายพันธ์. (2539). “นาคาคติ” อีสานลุ่มน้ำโขง ชีวิตทางวัฒนธรรมจากพิธีกรรมร่วมสมัย. วิทยานิพนธ์ สม.ม. (มานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภานุพงษ์ อุดมศิลป์. (2554). ลัทธิพิธีการนับถือเจ้าแม่สองนางกับชุมชนชายฝั่งลุ่มน้ำโขง. วิทยานิพนธ์ อ.ด. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2533). แอ่งอารยธรรมอีสาน ศิลปวัฒนธรรมฉบับพิเศษ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคอีสาน เล่ม 8. (2542). มูลนิธิสารานุกรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ กรุงเทพมหานคร.
- อนันต์ เหล่าเลิศวรกุล. (2546). ปฐมสมโพธิกถาภาษาไทยฉบับสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส : ความสัมพันธ์ด้านสารัตถะกับวรรณกรรมพุทธประวัติอื่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุดร จันทวัน. (2553). นิทานอุรังคธาตุ (ฉบับลาว). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.

การพัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ลายต้นเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

The Development of Local Wisdom Database System for Buddhist Lent Candle Pattern, Ubonratchathani Province

อิติพร ชาญศิริวัฒน์ *

ธีระ สารพันธ์ **

ธัญญลักษณ์ มากดี ***

ยุทธศักดิ์ ทองแสน ****

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพและความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ลายต้นเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ที่พัฒนาขึ้นด้วยภาษา PHP และสร้างฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์ด้วยระบบจัดการฐานข้อมูล MySQL โดยงานวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลจากทั้งหมด 12 ชุมชนคนทำเทียนในจังหวัดอุบลราชธานี และมีการประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมโดยผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์จำนวน 5 คน ด้วยวิธี Black box testing และประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบ จำนวน 339 คน

ผลการศึกษาพบว่า ระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นมีความสามารถในการจัดการข้อมูลพื้นฐานจัดการข้อมูลลายต้นเทียน ซึ่งเป็นไปตามขอบเขตของระบบที่กำหนดไว้ และผลการประเมินจาก 2 กลุ่ม พบว่าผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ พบว่ามีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.16 แสดงว่าระบบที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี และผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งาน พบว่ามีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53 แสดงว่าผู้มีความพึงพอใจในระบบในระดับมาก

ABSTRACT

This research was aimed to develop a local wisdom database system and to evaluate its efficiency and users' satisfaction. This local wisdom database system contained Buddhist Lent candle patterns in Ubon Ratchathani Province. The database was created through a database management system with MySQL and could be accessed using the PHP language. The data were collected from 12 communities of candle making. The efficiency of the local wisdom database system was assessed by 5 experts. The satisfaction of using the local wisdom database was collected from 339 users. The results showed that the local wisdom database system was able to manage the basic data of Buddhist Lent candle patterns. The average score of the database efficiency was 4.39 (S.D. = 0.16) which indicated that the local wisdom database system performed well. In addition, the average score of the users' satisfaction was 4.21 (S.D. = 0.53) which meant that the users were satisfied at a "high" level.

คำสำคัญ : ระบบฐานข้อมูล, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, ลายต้นเทียนพรรษา

Keywords : Database System, Local Wisdom, Buddhist Lent Candle Pattern

บทนำ

ประเพณีแห่เทียนพรรษา เป็นประเพณีวันเข้าพรรษาของชาวพุทธที่มีมาตั้งแต่พุทธกาล เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา และสังฆบูชา จากประวัติความเป็นมาของการจัดงานแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีนั้น แต่เดิมไม่ได้ใหญ่โต ดังเช่นในปัจจุบัน ในอดีตชาวบ้านจะร่วมกันบริจาคเทียนแล้วนำมาติดกับลำไม้ไผ่ จัดประดับตกแต่งแล้วแห่โดยใช้พาหนะที่หาได้ในสมัยนั้น เช่น เกวียน แล้วใช้คนหรือวัวลากจูงนำไปถวายวัด ในการแห่มีการร้องรำทำเพลง ฟ้อนรำ ด้วยความสนุกสนาน ทำเช่นนี้เรื่อยมาจนในช่วงปี พ.ศ. 2495 ประชาชนเริ่มให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับประเพณีแห่เทียนพรรษามากขึ้น ทางจังหวัดจึงส่งเสริมให้งานเข้าพรรษาเป็นงานประเพณีประจำปีของจังหวัด มีช่างแกะสลักลายต้นเทียนเพิ่มความวิจิตรงดงาม ของต้นเทียนมากขึ้น มีการจัดประกวดต้นเทียนในระยนั้น 3 ประเภท คือ 1) ประเภทติดพิมพ์ 2) ประเภทแกะสลัก และ 3) ประเภทมัดรวมติดลาย จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2520 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้สนับสนุนให้ประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เป็นงานประเพณีระดับชาติ มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา (สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2557 : 1)

การทำเทียนในประเพณีแห่เทียนพรรษา เป็นอีกหนึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ของชาติที่มีการสืบทอดอนุรักษ์กันมายาวนาน โดยเฉพาะในส่วนของการจัดทำต้นเทียนให้มีความวิจิตรงดงาม ซึ่งในปัจจุบัน ได้จัดให้มีการประกวดต้นเทียน 2 ประเภท คือ ประเภทติดพิมพ์ และประเภทแกะสลัก จากคัมภีร์ต่าง ๆ ที่มีลวดลายวิจิตรบรรจงโดยฝีมือของช่างทำเทียนที่มีประสบการณ์มาอย่างยาวนาน (คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2559 : 15) และในปัจจุบันมีการส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้กระบวนการในการทำเทียน การแกะสลัก การติดพิมพ์ ที่มีลวดลายแตกต่างกันไปในแต่ละคัมภีร์ในช่วงที่มีงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ซึ่งเป็นการดีที่จะเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับคนรุ่นต่อไป ไม่ให้สูญหายไป

การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการสนับสนุนการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการทำลายต้นเทียน โดยวิธีเก็บรวบรวม จัดหมวดหมู่ สร้างความสัมพันธ์ขององค์ความรู้ในศาสตร์ดังกล่าวไว้อย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพสูง เนื่องจากสามารถจัดเก็บไว้ในระบบฐานข้อมูลในปริมาณมากได้ เผยแพร่ได้ทั่วโลกโดยอาศัยเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ข้อมูลสามารถอยู่ในรูปแบบข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียงประกอบ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ที่สนใจได้รับข้อมูลโดยง่าย สามารถเข้าถึงได้ง่ายตลอดเวลา ทุกสถานที่ ที่มีการเชื่อมต่อระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ การสืบสานองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น จะสามารถถ่ายทอดต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด และขยายกว้างสู่สังคมโลก ทำให้ชนชาติต่าง ๆ ได้รู้จักมรดกทางวัฒนธรรมในรูปแบบของการทำเทียนพรรษา ของจังหวัดอุบลราชธานี ได้กว้างไกลมากขึ้น

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นลายต้นเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ขึ้น ซึ่งระบบดังกล่าวจะเป็นการอนุรักษ์องค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับลายต้นเทียนไว้อย่างเป็นระบบ ไม่สูญหายไปตามกาลเวลา และยังสามารถเผยแพร่ได้อย่างกว้างขวาง ผู้สนใจสามารถเข้าถึงเพื่อศึกษาได้โดยสะดวก ทำให้เกิดการเรียนรู้ และสามารถนำไปพัฒนาเพื่อประยุกต์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ลายต้นเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี จะเป็นฐานข้อมูลแห่งการเรียนรู้ เพื่อเป็นมรดกทางวัฒนธรรม สำหรับชาวอุบลราชธานีตลอดไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ลายต้นเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพและความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ลายต้นเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 : 11-17) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเรา ผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต คิดวิเคราะห์ จนเกิดปัญญา และตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมา จากความรู้เฉพาะหลาย ๆ เรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า

ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหาการจัดการ และการปรับตัว ในการดำเนินชีวิตของเรา ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชน และในตัวของผู้เอง หากมีการสืบค้น เพื่อศึกษาและนำมาใช้ก็จะเป็นที่รู้จัก เกิดการยอมรับ ถ่ายทอด และพัฒนาไปสู่คนรุ่นใหม่ตามยุคตามสมัยได้

ทัศนีย์ ทองไชย (2542 : 124) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่สั่งสมกันมาแต่อดีต
2. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเรื่องของการจัดความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติแวดล้อม และคน

กับสิ่งเหนือธรรมชาติ

3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นจะถ่ายทอดโดยผ่านกระบวนการทางจารีตประเพณี วิถีชีวิตของการทำมาหากิน และพิธีกรรมต่าง ๆ ทำให้เกิดความสมดุลระหว่างความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ

4. ภูมิปัญญาท้องถิ่นทำให้เกิดความสงบสุขทั้งในชุมชน หมู่บ้าน หรือในส่วนตัวของชาวบ้านเอง

5. ภูมิปัญญาท้องถิ่นทำให้คนในชุมชนพึ่งตนเองได้ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ประเพณี หรือภูมิปัญญาของชุมชน ในการลดการพึ่งพาตนเองจากสังคมภายนอก

6. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการชุมชนของตนแล้วจะทำให้คนในชุมชนนั้น ๆ ทราบถึง ความต้องการของตนเอง จะเป็นการทำให้บุคคลเหล่านั้นเข้าใจตนเอง และเป็นการปลูกสำนึกในการรับรู้ในคุณค่าของ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

7. นโยบายการศึกษา หลักสูตรได้เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรในการพัฒนาหลักสูตร โดยให้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาส่งเสริมการเรียนการสอน และพัฒนาเนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้ครอบคลุมความรู้ เป็นวิทยาการสมัยใหม่

8. ภูมิปัญญาท้องถิ่นทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนา และนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ ซึ่งเป็นการเชื่อมโยง การเรียนรู้ระหว่างภาคทฤษฎี ด้วยการนำเอาวัฒนธรรม และเทคโนโลยีเข้ามา ใช้ เป็นการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น กับความรู้สมัยใหม่

9. ในสภาวะปัจจุบันโลกเข้าสู่ยุคเทคโนโลยีแห่งข่าวสาร ผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาจะต้องมีความสามารถที่จะ กล้าเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับการบริการทางการศึกษา อย่างสมบูรณ์ สามารถทำงานกับเทคโนโลยีได้บนพื้นฐาน ของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพราะอดีตที่ผ่านมามุ่งให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจที่เน้นด้านปริมาณของผลผลิตเพียงอย่างเดียว จนลืมไปว่า ผู้ที่อยู่เบื้องหลังแห่งความสำเร็จ คือ ภูมิปัญญาของคนในสังคมหรือท้องถิ่นนั่นเอง

แผนภาพกระแสข้อมูล

กิตติ ภักดีวัฒนกุล และพินดา พาณิชกุล (2548 : 54-55) กล่าวว่า แผนภาพกระแสข้อมูล หรือแผนภาพ แสดงความเคลื่อนไหวของข้อมูล (Data Flow Diagram : DFD) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ระบบเชิงโครงสร้างที่ใช้แสดง เพื่อให้เห็นภาพรวมของระบบงานในรูปแบบของ Process Model โดยจะแสดงขั้นตอนการทำงานของระบบผ่านทางกระบวนการ (Process) ซึ่งจะต้องระบุแหล่งกำเนิดของข้อมูลหรือแหล่งรับสารสนเทศ (Source/Sink External Entities) การไหลของข้อมูล ลายทางข้อมูล การเก็บข้อมูล และการประมวลผลข้อมูล เพื่อสามารถเข้าใจได้ว่าข้อมูลมาจากไหน จะไปไหน เก็บข้อมูลไว้ที่ไหน และมีอะไรเกิดขึ้นกับข้อมูลระหว่างทาง

การวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้โดยการใช้แผนภาพกระแสข้อมูล เริ่มจากการเขียนสัญลักษณ์ การประมวลผลนั้น ซึ่งจะเขียนเพียงชื่อของการประมวลผลเท่านั้น ยังไม่ต้องเขียนคำอธิบายโดยละเอียด เพื่อใช้เป็นสื่อกลางความเข้าใจระหว่างผู้ใช้ระบบ นักพัฒนาโปรแกรมและนักวิเคราะห์ระบบ จะได้เข้าใจตรงกันในการประมวลผลของกระบวนการนั้น โดยนักพัฒนาโปรแกรม จะเข้าใจการประมวลผลนั้นเพื่อใช้ในการเขียนโปรแกรม โดยเฉพาะในกรณีของการมีนักพัฒนาโปรแกรมหลายคนในการเขียน โปรแกรมในการสื่อให้เข้าใจตรงกัน ส่วนผู้ใช้ระบบจะได้เห็นถึงผลการวิเคราะห์ของนักวิเคราะห์ระบบว่าเข้าใจถูกต้องหรือไม่

แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล

โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์ (2549 : 78-80) กล่าวถึง การออกแบบฐานข้อมูลด้วยแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ข้อมูล (Entity Relationship model) ว่าเป็นวิธีหนึ่งที่ใช้ในการออกแบบฐานข้อมูล และได้รับความนิยมอย่างมาก นำเสนอโดย Peter Chen ซึ่งวิธีการนี้อยู่ในระดับ Conceptual level และมีหลักการคล้ายกับ Relational model เพียงแต่ Entity Relationship model แสดงในรูปแบบกราฟิก บางระบบจะใช้ Entity Relationship model ได้เหมาะสมกว่า แต่บางระบบจะใช้

Relational model ได้เหมาะสมกว่า เป็นต้น ซึ่งแล้วแต่การพิจารณาของผู้ออกแบบว่าจะเลือกใช้แบบใด โดย Relational model คือ ตารางข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กัน ส่วนแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล เป็นแผนภาพที่ใช้เป็นเครื่องมือสำหรับจำลองข้อมูล (Data Model) ซึ่งประกอบไปด้วย Entity และ Relationship ทั้งนี้แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลจะต้องมีการกำหนดชนิดของความสัมพันธ์ (Cardinality Ratio) ว่าเป็นชนิดใด โดยแบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ หนึ่งต่อหนึ่ง (One to One) หนึ่งต่อหลายสิ่ง (One to Many) และหลายสิ่งต่อหลายสิ่ง (Many to Many)

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา ประกอบด้วยการดำเนินงาน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ กลุ่มชุมชนคนทำเทียนในจังหวัดอุบลราชธานี ที่มีการทำเทียนในงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ประเภทแกะสลัก และประเภทตีพิมพ์

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มชุมชนคนทำเทียนในจังหวัดอุบลราชธานี ที่มีการทำเทียนในงานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาประเภทแกะสลัก จำนวน 5 ชุมชน และประเภทตีพิมพ์ จำนวน 7 ชุมชน ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง เลือกเฉพาะชุมชนที่มีการทำเทียนต่อเนื่องกันมาเป็นเวลานานและเคยได้รับรางวัล ซึ่งชุมชนเหล่านี้ คือ ชุมชนที่มีปราชญ์ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำเทียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 3 ฉบับ คือ

2.1.1 แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เพื่อใช้สัมภาษณ์กับกลุ่มชุมชนคนทำเทียน ปราชญ์ด้านการทำเทียน

2.1.2 แบบสอบถามเพื่อประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรม ผู้ประเมิน คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์

โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 4 ด้าน

- 1) ด้านความสามารถทำงานตามความต้องการของผู้ใช้ (Functional Requirements Test)
- 2) ด้านการใช้งานของโปรแกรม (Usability Test)
- 3) ด้านหน้าที่ของโปรแกรม (Functional Test)
- 4) ด้านความปลอดภัย (Security Test) และกำหนดเกณฑ์ของแบบประเมินไว้ 5 ระดับ ดังตาราง 1

ตาราง 1 เกณฑ์ประเมินผลที่ได้ในแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์

ระดับเกณฑ์ในการให้คะแนน			ความหมาย
เชิงคุณภาพ	เชิงปริมาณ	คะแนนเฉลี่ย	
ดีมาก	5	4.50 – 5.00	ระบบรองรับการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับ ดีมาก
ดี	4	3.50 – 4.49	ระบบรองรับการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับ ดี
พอใช้	3	2.50 – 3.49	ระบบรองรับการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับ พอใช้
ปรับปรุง	2	1.50 – 2.49	ระบบรองรับการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับ ปรับปรุง
ไม่เหมาะสม	1	1.00 – 1.49	ระบบรองรับการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับ ไม่เหมาะสม

2.1.3 แบบสอบถามออนไลน์ เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นลายต้นเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้ค่าเฉลี่ยและกำหนดเกณฑ์ในการแปลและให้ความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.50 – 5.00	มีความพึงพอใจมากที่สุด
3.50 – 4.49	มีความพึงพอใจมาก
2.50 – 3.49	มีความพึงพอใจปานกลาง
1.50 – 2.49	มีความพึงพอใจน้อย
1.00 – 1.49	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

2.2 ระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่พัฒนาด้วย

2.2.1 ระบบจัดการฐานข้อมูล MySQL

2.2.2 ภาษา PHP โปรแกรม Bootstrap เป็น CSS framework สำหรับการพัฒนาส่วนติดต่อผู้ใช้

บนเว็บไซต์

3. เก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการสัมภาษณ์บุคคลากรจากชุมชนคนทำเทียน ปรากฏการณ์การทำเทียนในจังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย

3.1 เทียนพรรษาประเภทแกะสลัก ประกอบด้วย ชุมชนคนทำเทียนวัดพระธาตุหนองบัว ชุมชนคนทำเทียนวัดไชยมงคล ชุมชนคนทำเทียนวัดศรีอุบลรัตนาราม ชุมชนคนทำเทียนวัดผาสุการาม ชุมชนคนทำเทียนวัดทุ่งศรีเมือง

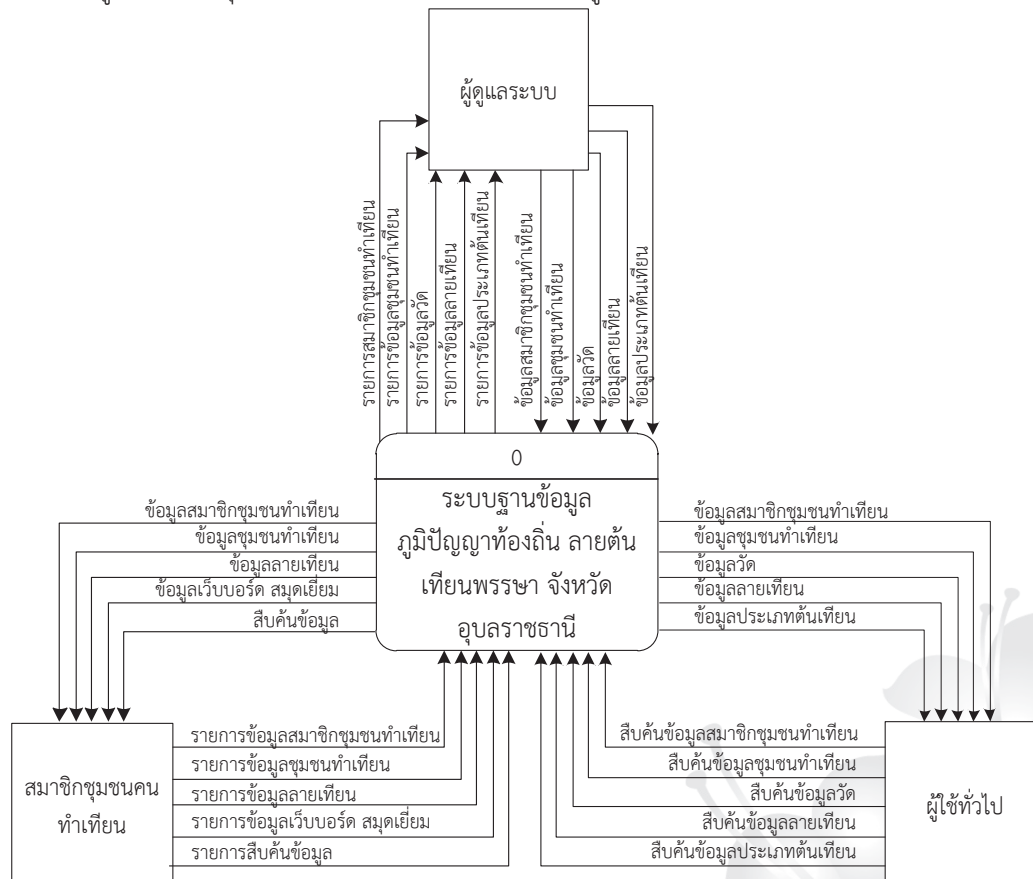
3.2 เทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์ ประกอบด้วย ชุมชนคนทำเทียนวัดศรีประดู่ ชุมชนคนทำเทียนวัดมหายานาราม ชุมชนคนทำเทียนวัดบูรพา ชุมชนคนทำเทียนวัดพลแพน ชุมชนคนทำเทียนวัดแจ้ง ชุมชนคนทำเทียนวัดท้าววังหิน ชุมชนคนทำเทียนวัดนาควาย

4. การวิเคราะห์และออกแบบระบบ

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามกับกลุ่มชุมชนคนทำเทียนแล้วได้นำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของเนื้อหา เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และออกแบบฐานข้อมูลในรูปแบบฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์มีรายละเอียดดังนี้

4.1 แผนภาพบริบทของระบบ (Context Diagram)

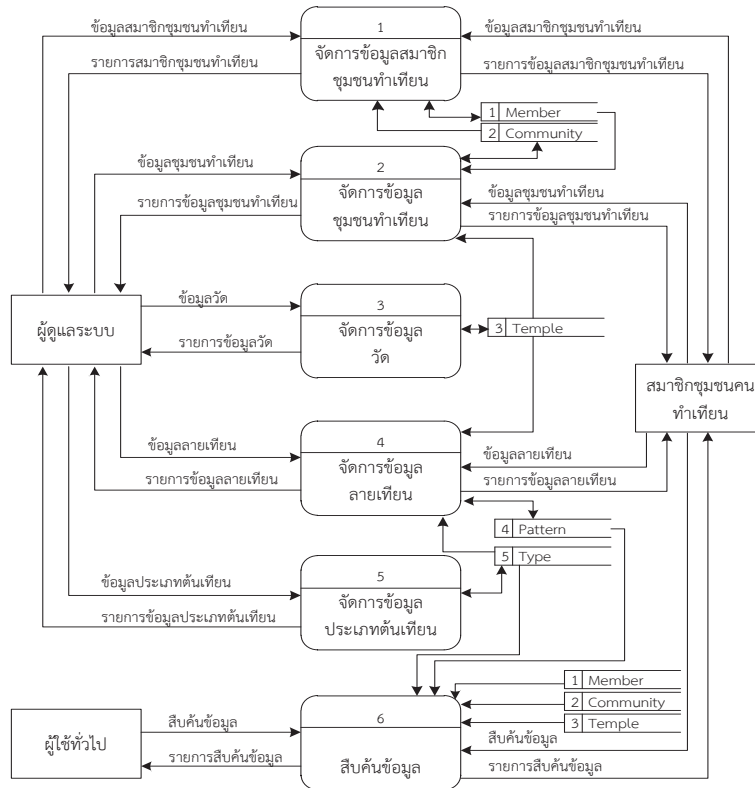
การทำงานของระบบ ประกอบด้วยผู้ใช้งาน 3 กลุ่ม คือ 1) ผู้ดูแลระบบ มีหน้าที่ในการจัดการข้อมูลทั้งหมดในระบบ 2) สมาชิกชุมชนคนทำเทียน สามารถแก้ไขข้อมูลส่วนตัว สืบค้นข้อมูลลายเทียน เพิ่มเติมข้อมูลและรูปภาพลายเทียน และ 3) ผู้ใช้ทั่วไป คือบุคคลที่เข้ามาเยี่ยมชมเว็บไซต์ สืบค้นข้อมูล

ภาพประกอบ 1 แสดงแผนภาพบริบทของระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นลายต้นเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

4.2 แผนภาพกระแสข้อมูล (Data Flow Diagram: DFD)

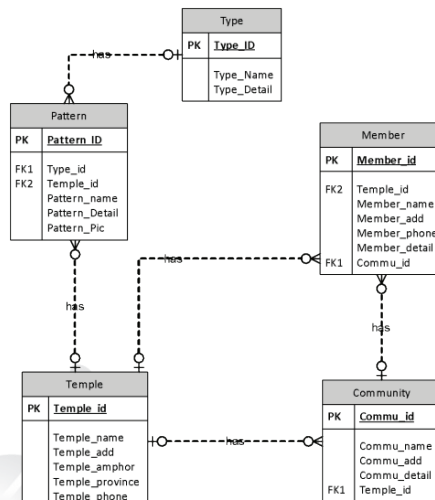
ระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นลายต้นเทียนพรรษา ประกอบไปด้วย 6 Process ดังแสดงในภาพประกอบ 2

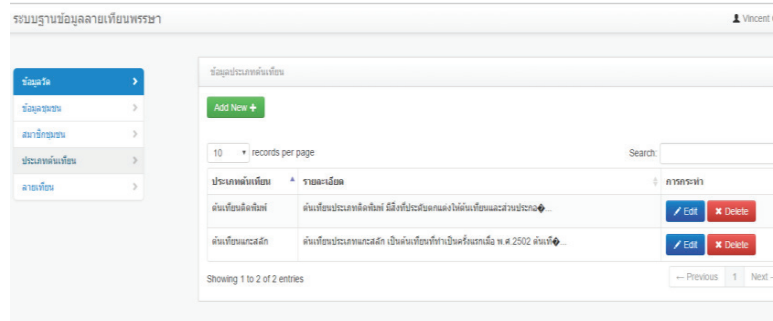
ภาพประกอบ 2 แสดง DFD ของระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นลายต้นเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

4.3 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล (E-R Diagram)

เป็นการจำลองข้อมูลที่เกิดขึ้นทั้งหมดในระบบ ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้วยการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลที่เกิดขึ้นโดยใช้แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล

ภาพประกอบ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลของระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภาพประกอบ 6 แสดงส่วนจัดการข้อมูลประเภทเทียน

ลายเทียนพรรษา

เมื่อเสร็จสิ้นการทำเทียนไปถวายพระ ... การแกะสลักลงไปในเนื้อไม้เทียนให้เป็นรูปและลวดลายต่างๆ จึงเกิดขึ้น

ภาพประกอบ 7 แสดงข้อมูลลายเทียน

1.2 สมาชิกชุมชนคนทำเทียน

สมาชิกชุมชน

ในแต่ละชุมชนจะมีชุมชนต่าง ๆ และในแต่ละชุมชนจะมีสมาชิกของชุมชน เมื่อได้มีงานเทศกาลต่าง ๆ โดยเพราะงานแบบเทียนพรรษา สมาชิกในชุมชน จะเข้าร่วมกันในวันใดเพื่อร่วมกันทำเทียนพรรษาซึ่งเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาช้านาน

ภาพประกอบ 8 แสดงข้อมูลสมาชิกชุมชนคนทำเทียน

สมาชิกชุมชนคนทำเทียน หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถในการทำลายเทียนที่อาศัยอยู่ในชุมชนคนทำเทียนที่เป็นประชากรของการวิจัย มีสิทธิ์ในการใช้งานระบบ ดังนั้นลงทะเบียนการใช้งานระบบ แก่ไขข้อมูลส่วนตัว สืบค้นข้อมูลลายเทียนเพิ่มเติมข้อมูลและรูปภาพลายเทียน เพิ่ม ข้อมูลเว็บไซต์ และสมุดเยี่ยม ได้รับข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านทางอีเมลล์ สามารถส่งเรื่องด้านลายเทียน สามารถตอบแบบสำรวจความคิดเห็น

1.3 ผู้ใช้ทั่วไป

ภาพประกอบ 9 หน้าแรกของระบบ สำหรับบุคคลทั่วไป

ข้อมูลผู้ทั่วไป หมายถึง ผู้ที่มีความสนใจด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นลายเขียนของจังหวัดอุบลราชธานี มีสิทธิ์ในการใช้งานระบบ ดังนี้ สืบค้นข้อมูลลายเขียน เพิ่มข้อมูลเว็บไซต์ และสมุดเยี่ยม สามารถตอบแบบสำรวจความคิดเห็น

2. ผลการประเมินเพื่อหาประสิทธิภาพของระบบโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ จำนวน 5 คน ด้วยวิธี Black box testing พบว่า 1) ด้านความสามารถทำงานตามความต้องการของผู้ใช้ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.38 แสดงว่าระบบมีประสิทธิภาพในระดับดี 2) ด้านการใช้งานของโปรแกรม มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.63 แสดงว่าระบบมีประสิทธิภาพในระดับดีมาก 3) ด้านหน้าที่ของโปรแกรม มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.47 แสดงว่าระบบมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี และ 4) ด้านความปลอดภัย มีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.93 แสดงว่าระบบมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี โดยสรุปค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 แสดงว่าระบบที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 สรุปผลการประเมินประสิทธิภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับประสิทธิภาพ
1. ด้านความสามารถทำงานตามความต้องการของผู้ใช้	4.38	0.13	ดี
2. ด้านการใช้งานของโปรแกรม	4.63	0.22	ดีมาก
3. ด้านหน้าที่ของโปรแกรม	4.47	0.35	ดี
4. ด้านความปลอดภัย	3.93	0.12	ดี
รวม	4.39	0.16	ดี

3. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบ

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบที่ประเมินจากแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 339 คน พบว่าประเด็นที่ผู้ใช้มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ เว็บไซต์ได้รับการออกแบบอย่างประณีตและเหมาะสม มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 แสดงว่าผู้ใช้มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาคือ ข้อมูลที่ให้ไว้ในเว็บไซต์จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชน มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 แสดงว่าผู้ใช้มีความพึงพอใจในระดับมาก ความเหมาะสมของการจัดวางรูปแบบ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 แสดงว่าผู้ใช้มีความพึงพอใจในระดับมาก โดยสรุปค่าคะแนนเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจโดยรวมทั้งหมดเท่ากับ 4.21 แสดงว่าผู้ใช้มีความพึงพอใจในระดับมาก ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 3

ตาราง 3 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบ

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
1. เว็บไซต์ได้รับการออกแบบอย่างประณีตและเหมาะสม	4.43	0.53	มาก
2. ข้อมูลที่แสดงให้เห็นบนเว็บไซต์เป็นที่น่าเชื่อถือ	4.28	0.48	มาก
3. กระบวนการและการแสดงผลเว็บไซต์ทำได้อย่างรวดเร็ว	4.16	0.47	มาก
4. มีช่องทางการติดต่อสอบถามและให้ข้อเสนอแนะ	3.95	0.61	มาก
5. การใช้สัญลักษณ์ที่เป็นสากล สื่อความหมายได้ชัดเจน	4.06	0.45	มาก
6. ความเหมาะสมของการจัดวางรูปแบบ	4.35	0.52	มาก
7. มีการจัดระดับความปลอดภัยหรือกำหนดสิทธิ์ในการเข้าถึงข้อมูล	4.13	0.52	มาก
8. การจัดหมวดหมู่ของข้อมูล สะดวกต่อการค้นหา	4.19	0.61	มาก
9. ข้อมูลที่ให้ไว้ในเว็บไซต์จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชน	4.37	0.62	มาก
10. ท่านมีความพึงพอใจโดยรวมกับระบบ	4.25	0.52	มาก
รวม	4.21	0.53	มาก

สรุปผล

ระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ลายต้นเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี แบ่งการใช้งานตามหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) ผู้ดูแลระบบ มีหน้าที่ในการจัดการข้อมูลทั้งหมดในระบบ 2) สมาชิกชุมชนคนทำเทียน คือ บุคคลที่สามารถเพิ่มเติมข้อมูลการทำลายเทียน 3) ผู้ใช้ทั่วไป คือ บุคคลที่เข้ามาเยี่ยมชมเว็บไซต์ สืบค้นข้อมูล

ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ พบว่าระบบมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดีมาก ในด้านการใช้งานของโปรแกรม และระบบมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี ในด้านหน้าที่ของโปรแกรม ด้านความสามารถทำงานตามความต้องการของผู้ใช้ และด้านความปลอดภัย ซึ่งมีระดับประสิทธิภาพโดยรวมทั้งหมดของระบบเท่ากับ 4.39 แสดงว่าระบบที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบที่ประเมินจากแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 339 คน พบว่าประเด็นที่ผู้ใช้มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ เว็บไซต์ได้รับการออกแบบอย่างประณีตและเหมาะสม รองลงมาคือ ข้อมูลที่ให้ไว้ในเว็บไซต์จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนความเหมาะสมของการจัดวางรูปแบบ โดยสรุปค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจโดยรวมทั้งหมดเท่ากับ 4.21 แสดงว่าผู้ใช้มีความพึงพอใจในระดับมาก

อภิปรายผล

จากผลการพัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ลายต้นเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี และการประเมินประสิทธิภาพของระบบโดยผู้เชี่ยวชาญ และการประเมินความพึงพอใจผู้ใช้ระบบ ได้ประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

1. การพัฒนาระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ลายต้นเทียนพรรษา ในครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งมีเป้าหมายร่วมกันในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น การเก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นทำให้ชุมชนเกิดความเข้าใจในคุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาที่มีอยู่ อีกทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลในปัจจุบันเป็นการเก็บข้อมูลในระบบออนไลน์ทำให้ชุมชนสามารถถ่ายทอดความรู้ และเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับคนรุ่นหลังได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พิชิต พวงภาคศิริ, นารัตนพร พวงภาคศิริ, และสุรพล ชุ่มกลิ่น, 2559 : 277-290) ที่ได้พัฒนาระบบสารสนเทศภูมิปัญญาชาวบ้านตำบลนากก อำเภออุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเผยแพร่สารสนเทศภูมิปัญญาชาวบ้านผ่านช่องทางระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและเป็นเว็บไซต์ศูนย์กลางข้อมูลและองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชาวบ้าน และสอดคล้องกับ (พัชรภรณ์ หงส์สืบสอง, 2560 : 18-22) ที่ทำการพัฒนาระบบสารสนเทศด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดน่าน ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และเผยแพร่องค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดน่าน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการพัฒนาระบบและสร้างแหล่งเรียนรู้

2. ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ลายต้นเทียนพรรษา โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า ระบบมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี และการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบ พบว่าโดยภาพรวมผู้ใช้มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ นิสานาล เตชะเพชรไพบูลย์, กัลยณัฐ์ กุหลาบเพชรทอง, และกิตติคุณ มีทองจันทร์ (2557 : 249-254) ได้พัฒนาระบบสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านโภชนาการ และ (Ploywattanawong, 2016 : 7-10) ที่พัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศมรดกภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดสุพรรณบุรี ที่พบว่าค่าความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ อยู่ในระดับมาก เพราะผู้ใช้ระบบมีความเห็นว่าระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถแสดงข้อมูลองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เผยแพร่ประชาสัมพันธ์และถูกจัดเก็บในรูปแบบดิจิทัล เพื่อเป็นมรดกของประเทศให้เยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษาในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ระบบฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ลายต้นเทียนพรรษา ควรจะมีการพัฒนาต่อเนื่องให้ใช้งานในอุปกรณ์ แท็บเล็ต (Tablet) หรืออุปกรณ์เคลื่อนที่ (Mobile Devices) ต้องเน้นการใช้งานแบบตอบสนองที่พ (Responsive) และควรมีการพัฒนาให้ผู้ใช้มีส่วนร่วมในการสร้างแลนด์มาร์ก (land mark) ในการกำหนดพิกัด และงานวิจัยนี้เน้นที่ภูมิปัญญาด้านการทำลายเทียน ซึ่งในการพัฒนาครั้งต่อไปควรครอบคลุม ถึงภูมิปัญญาชาวบ้านด้านอื่น เพื่อเผยแพร่เพิ่มขึ้นจะได้กลายเป็น Big Data of Wisdom in Thailand

รายการอ้างอิง

- กิตติ ภัคตีพัฒนะกุล และพินดา พานิชกุล. (2548). *คัมภีร์การวิเคราะห์และออกแบบระบบ*. กรุงเทพฯ: เคทีพี.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). *แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานการศึกษาแห่งชาติ.
- คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. (2559). *หนังสือ AR ประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี*. อุบลราชธานี: ยงสวัสดิ์อินเตอร์กรุ๊ป.
- ทัศนีย์ ทองไชย. (2542). *สภาพแนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน วิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น: วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย.
- นิศานาล เตชะเพชรไพบูลย์, กัลยณัฐ์ กุหลาบเพชรทอง และกิตติคุณ มีทองจันทร์. (2557). การพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านโภชนาการ. *การประชุมสวนสุนันทาวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1 เรื่อง งานศิลปวัฒนธรรมกรุงรัตนโกสินทร์ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นไทย*, (หน้า 249-254).
- พัชราภรณ์ หงส์สืบสอง. (2560). การพัฒนาระบบสารสนเทศด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดน่านผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต. *วารสารวงสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก*, 6(1), 18-22.
- พิชิต พวงภาศิริ, นารีวรรณ พวงภาศิริ และสุพล ชุ่มกลิ่น. (2559). การพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิปัญญาชาวบ้านตำบลนากกก อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์. *การประชุมสัมมนาวิชาการ ราชภัฏนครสวรรค์วิจัย ครั้งที่ 1 2016*, (หน้า 277-290).
- สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. (2557). *112 ปี สืบฮีตวิถีชาวอุบลฯ ยลพุทธศิลป์ถิ่นไทยดี ประจำปี 2556*. อุดมศึกษา.
- โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์. (2549). *การวิเคราะห์และออกแบบระบบ (Systems Analysis and Design)*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- Ploywattanawong, L. (2016). The Wisdom Cultural Heritage Information Systems of Suphan Buri. *International Journal of Applied Computer Technology and Information System*, (pp. 6(1),7-10).

การใช้ภาษาแชทในการสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันไลน์

The Language Used To Communicate Via Chat Application Line

สุจิตรา ประชามัง *

ณัฐวุฒิ พิมชาติ **

นิธินาถ อุดมสันต์ ***

บทคัดย่อ

ปัจจุบันโลกของเรามีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วนั้น นอกจากจะส่งผลต่อการใช้ชีวิตประจำวันในด้านต่าง ๆ แล้ว ยังส่งผลต่อการสื่อสารที่ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือด้วย ซึ่งสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ เครื่องมือสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เช่นอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ ทำให้ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ง่ายขึ้นและมีแอปพลิเคชันหนึ่งที่กำลังเป็นที่นิยมกันมาก คือ “ไลน์” (LINE) ฉะนั้นภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ผ่านเครื่องมือที่เหล่านี้ จึงต้องมีความกระชับ เพื่อความรวดเร็ว และสามารถสื่อสารเข้าใจเฉพาะกลุ่ม เพราะฉะนั้นจึงส่งผลโดยตรงต่อการใช้ภาษาในการแชท แอปพลิเคชันไลน์

ผลการศึกษาพบว่า การใช้ภาษาแชทในการสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันไลน์มีการใช้ภาษาเปลี่ยนแปลงไปจากภาษาเดิม เพราะมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยได้เข้ามาครอบงำทำให้ความสะดวกในการใช้ชีวิตประจำวันรวมทั้ง การสื่อสาร จึงทำให้คนทุกวันนี้ ใช้ภาษาไทยที่ผิดจากคำเดิม เขียนคำผิดเพี้ยน ออกเสียงเพี้ยน และที่สำคัญนำภาษาพูดมาปะปนกับภาษาทางการ ที่กล่าวมาทั้งหมดจึงเป็นเรื่องที่สำคัญควรแก่การศึกษาอย่างยิ่ง

ABSTRACT

The world is change very fast. In addition to effect everyday life in many aspects also the communication use language is a tool. The most important Electronic communication tools, such as Internet and mobile phones can make social communication more easily and there is one application are popular that is Line. The line used to communicate through the information technology tools around the world. It has compact so quickly and can be communicate through some group or individual. Therefore, it directly affect to use language communication by Line applications.

The results show the use of chat language in communication by Line change from mother tongue. Because new technology come over the quality of life living and communication change. Therefore, people nowadays use unusual language from traditional word wrong write and spell and the important of language mixed together with formal languages. Moreover, it is important strongly to education.

คำสำคัญ : ภาษาแชท, การสื่อสาร, แอปพลิเคชันไลน์

Keywords : Language chat, Communication, Apps Line

บทนำ

คำว่า “ภาษา” อาจแบ่งความหมายออกได้เป็น 2 ประเภท คือ “ภาษาในความหมายกว้าง” หมายถึง ภาษาที่ใช้คำพูด (วจนภาษา) และภาษาที่ไม่ได้ใช้คำพูดหรือภาษาท่าทาง (อวจนภาษา) ทั้งนี้ภาษาในความหมายนี้ อาจนับรวมไปถึงภาษาของสัตว์ด้วย แต่เรื่องภาษาของสัตว์ นี้ยังมีข้อมูลไม่มากนัก จึงไม่ค่อยมีใครนำมากล่าวรวมกับภาษาของมนุษย์

“ภาษาในความหมายแคบ” หมายถึง ภาษาที่ใช้คำพูดจะเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษร ซึ่งเป็นเครื่องหมายใช้แทนคำพูดก็ได้

*, **, *** อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ดังนั้น ความหมายของภาษาที่เขียน เพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ก็คือความหมาย ประการหลังซึ่งหมายถึง ถ้อยคำที่มนุษย์ใช้สื่อความเข้าใจกันได้นั่นเอง นักภาษาศาสตร์เรียกความหมายของภาษาในแง่ที่ว่า “ความหมายแคบ” เพราะจำกัด อยู่เพียงคำพูดของมนุษย์เท่านั้น อย่างไรก็ตามเมื่อมนุษย์พัฒนาขึ้นก็มีวิธีถ่ายทอดเสียงพูดเป็นสิ่งอื่น ในการสื่อสาร สิ่งที่ใช้แทนเสียง ในการสื่อสารก็คือ ตัวอักษร เช่นเดียวกับที่เราถ่ายทอดเสียงภาษาไทยเป็นตัวอักษรไทย (ภาสกร เกิดอ่อน, 2552)

คำว่า “ภาษาแชท” เป็นคำเรียกของการใช้ภาษาไทยที่เปลี่ยนแปลงไป และไม่ตรงกับหลักภาษาในด้านการสะกดคำ คำว่า “ภาษาแชท” ใช้เรียกรวมถึงการเขียน ที่สะกดผิดบ่อย รวมถึงการใช้คำศัพท์ใหม่หรือคำศัพท์ ที่สะกดเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม (กาญจนา นาคสกุล, 2552) ซึ่งในภาษาเหล่านี้เป็นภาษาที่นิยมใช้ในหมู่วัยรุ่นปัจจุบัน มีจุดเริ่มต้นจากการส่งเอสเอ็มเอส หรือข้อความสั้น ๆ การสนทนาออนไลน์ (msn) หรือการแสดงความคิดเห็นในโลกของอินเทอร์เน็ต ทำให้ปัจจุบันนี้ภาษาแชท ถูกใช้อย่างแพร่หลาย จนกลายเป็นภาษาทางการ ของวัยรุ่น โดยทั่วไปอาจจะเกิดจากการสร้างคำขึ้นมาใหม่โดยการเปลี่ยนคำ เปลี่ยนความหมาย และความขบขันหรือน้ำเสียงในการพูด ศัพท์หรือสำนวนเหล่านี้ อาจจะใช้เฉพาะคนในวงการใดวงการหนึ่ง หรืออาชีพใดอาชีพหนึ่ง ภาษาแชทบางครั้งอาจใช้เพียงแค่ช่วงเวลาสั้น ๆ แล้วก็หายไป แต่บางครั้งอาจยาวจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของภาษาพูด โดยเป็นคำเฉพาะของผู้ส่งสารกับผู้รับสารซึ่งมักจะหาคำใหม่ ๆ มาสะท้อนถึงอารมณ์ ความรู้สึกโดยผ่านการพิมพ์ เป็นข้อความหรือที่เรียกว่าการแชท (อังคณา เอกกุล, 2553)

การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการแลกเปลี่ยนข่าวสาร เกิดขึ้นโดยการถ่ายทอดสารจากบุคคลฝ่ายหนึ่ง ซึ่งทำหน้าที่ ส่งสารผ่านสื่อหรือช่องทางต่าง ๆ ไปยังผู้รับสารโดยมีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง การใช้ภาษาเป็นเรื่องของการสื่อสาร ซึ่งผู้ส่งสารจะต้องทำให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายของตนให้มากที่สุด แต่การสื่อสารที่มีรูปแบบแตกต่างกัน จะทำให้การใช้ภาษา มีความแตกต่างกันไปด้วย เช่น การสื่อสารแบบเผชิญหน้าย่อมแตกต่างจากการสื่อสารแบบผ่านเครื่องมือการสื่อสาร หรือการสื่อสาร ด้วยสื่อสิ่งพิมพ์ ย่อมมีความแตกต่างการสื่อสาร ด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีทั้งภาพและเสียง ในปัจจุบันปัญหาที่พบเป็นอย่างมาก เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย คือการใช้ภาษาในทางวิบัติ และมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ภาษาอยู่หลายประเภท เช่น

1) รูปแบบการพูด เป็นประเภทของภาษาวิบัติที่ใช้เวลาพูดกัน ซึ่งบางครั้งก็ปรากฏขึ้นในการเขียนด้วย แต่น้อยกว่ากลุ่มที่ใช้ในเวลาเขียน โดยการพูดมักจะพูดให้เร็วเสียงสั้นลง หรือยาวขึ้น หรือไม่ออกเสียงควบกล้ำเลย ประเภทนี้ เรียกได้อีกอย่างว่ากลุ่มเพี้ยนเสียง

2) รูปแบบการเขียน รูปแบบของภาษาวิบัติประเภทนี้ โดยทั้งหมดจะเป็นคำพ้องเสียงที่นำมาใช้ผิดหลักของภาษา คนที่ใช้ภาษาวิบัติเวลาเขียนนั้นจะเขียนตามเสียงอ่าน เพราะไม่ต้องการอยู่ในกรอบหรือต้องการทำอะไร ที่คิดว่าใหม่ไม่เลียนแบบ ของเก่า ได้แก่

- 2.1) การเขียนตามเสียงพูด
- 2.2) การสร้างรูปการเขียนใหม่
- 2.3) รูปแบบของการเปลี่ยนแปลงเสียงอ่าน
- 2.4) กลุ่มที่เปลี่ยนแปลงความหมาย

“ไลน์” (LINE) หมายถึง แอปพลิเคชันสำหรับการสนทนาบนอุปกรณ์การสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมาร์ทโฟน คอมพิวเตอร์ และแท็บเล็ต (Tablet) ผู้ใช้สามารถสื่อสารด้วยการพิมพ์ข้อความจากอุปกรณ์ การสื่อสารเครื่องหนึ่งไปสู่อีก เครื่องหนึ่ง LINE ได้รับ การพัฒนาให้มีความสามารถหลากหลายเพื่อรองรับการใช้งานของผู้ใช้หลาย ๆ ด้าน จุดเด่นที่ทำให้ LINE แตกต่างกับแอปพลิเคชันสำหรับการสนทนาแบบอื่น ๆ คือ รูปแบบของ “สติ๊กเกอร์” (Sticker) ที่แสดงอารมณ์ และความรู้สึกของผู้ใช้ที่หลากหลาย เช่น สติ๊กเกอร์ แสดงความรู้สึกขึ้นพื้นฐาน สติ๊กเกอร์ตามเทศกาล และวันสำคัญ สติ๊กเกอร์ ของตราสินค้าต่าง ๆ และสติ๊กเกอร์การ์ตูนที่มีชื่อเสียง เป็นต้น

ปัจจุบันนี้สังคมไทยได้มีเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างมาก ทำให้มีความสะดวกในการใช้ชีวิตประจำวัน รวมทั้ง การสื่อสารด้วย ซึ่งทำให้เยาวชนและวัยรุ่นยุคใหม่ ได้นำคำนิยมผิด ๆ มาใช้กันในการสื่อสาร นั่นคือการใช้ภาษาไทยที่ผิด ซึ่งการใช้ภาษาไทยที่ผิด ๆ ของวัยรุ่นนั้นเป็นสิ่งที่ทำให้ภาษาไทยเกิดความผิดเพี้ยน ต่อการสื่อสาร ส่วนด้านการเขียนนั้น พบว่า เด็กไทย เขียนภาษาไทยกันไม่ถูกต้อง โดยส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากความเคยชินกับภาษาเขียนที่ใช้ในการเขียนกลอน วัยรุ่น การส่งข้อความผ่านมือถือ และการเขียนในอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะจากการแชท ที่จะเน้นเขียนคำให้สั้นที่สุด และเป็น คำที่พิมพ์ง่าย สะกดง่าย สื่อสารกันได้ง่ายในกลุ่มเพื่อนและสังคมเดียวกัน เช่น “555” แทนเสียงหัวเราะ “เดว” แทนคำว่า “เดียว” “ไปเดก่า” แทนคำว่า “ไปดีกว่า” คำว่า “ไม่เป็นไร” ก็เขียนเป็น “ม่ายเปนราย” จุงิ คริคริ แทนความรู้สึกบางอย่าง

นอกจากนี้ยังมีการใช้สัญลักษณ์หรือไอคอนที่แสดงอารมณ์ต่าง ๆ เช่น ร้องไห้ หัวเราะ ยิ้ม (T_T, ^_^) แทนภาษาเขียน แต่หากเยาวชนหรือวัยรุ่นมีพฤติกรรมการใช้ภาษาแชทบ่อย ๆ อาจทำให้เกิดความเคยชินและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน จนกลายเป็นเรื่องปกติ หรืออาจเกิด ความเข้าใจผิด เนื่องจากการสื่อสารด้วยภาษาแชทที่เข้าใจความหมายไม่ตรงกัน ซึ่งอาจส่งผล ทำให้ภาษาไทย เกิดความผิดเพี้ยน จนถึงขั้นวิกฤตได้ในอนาคต จากข้อมูลข้างต้นเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการใช้ภาษาไทย ของวัยรุ่นในปัจจุบัน (ัญญลักษณ์ เหล็กพิมาย, 2551)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการใช้ภาษาแชทในการสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันไลน์ที่กำลังเป็นที่นิยมและความต้องการ ของผู้ใช้งานทั้งในปัจจุบันและอนาคต จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาภาษาที่ใช้ในการแชท ผ่านแอปพลิเคชันไลน์ว่ามีการเปลี่ยนแปลง มากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาภาษาแชทในการสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันไลน์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาภาษาแชทในการสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันไลน์ เน้นการศึกษาภาษาที่ใช้แชทในแอปพลิเคชันไลน์ ว่ามีการใช้ภาษาแชทแบบใดและใช้คำอย่างไร

ผู้วิจัยได้รวบรวมคำศัพท์ที่มีการเขียนจากบริษัท จำนวน 30 บริษัท ที่ใช้แชทในแอปพลิเคชันไลน์ ซึ่งบริษัท จำนวน 30 บริษัท ได้แก่ D-TAC, AOT, By Buzz, Giffarine 1101, Krungsri Simple, Let's Shop lcc , S & P, yam yam jumbo, The Pizza Company, Tesco Lotus, Aeon, Major Friends, PTT Group, True Move H, Monobo, oppo, SCB, Muang Thai Life, KTB Care, IMI Technology, ธนาคารออมสิน, Thai Air Asia, OOKBEE, บริษัท โตโยต้า มอเตอร์, ซาโลว์ (ไทยแลนด์), P fizer Thailand, Pepsi Thai, TV pool, sanook และ Bangkok Bank

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง การใช้ภาษาแชทในการสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันไลน์ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาประเด็นการใช้ภาษาแชท ผ่านแอปพลิเคชันไลน์ ซึ่งได้รวบรวมคำศัพท์ที่มี การเขียนจากบริษัท จำนวน 30 บริษัท ที่ใช้แชทใน แอปพลิเคชันไลน์ซึ่งบริษัท จำนวน 30 บริษัท ได้แก่ D-TAC, AOT, By Buzz, Giffarine 1101, Krungsri Simple, Let's Shop lcc, S&P, yam yam jumbo, The Pizza Company, Tesco Lotus, Aeon, Major Friends, PTT Group, True Move H, Monobo, oppo, SCB, Muang Thai Life, KTB Care, IMI Technology, ธนาคารออมสิน, Thai Air Asia, OOKBEE, บริษัท โตโยต้า มอเตอร์, ซาโลว์ (ไทยแลนด์), P fizer Thailand, Pepsi Thai, TV pool, sanook และ Bangkok Bank ผู้วิจัยจะแยกเป็นประเด็น ๆ และมีตารางการใช้คำแต่ละบริษัทที่มีคนใช้มากที่สุด และใช้แทนการพิมพ์ข้อความ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ประเด็นด้านการเปลี่ยนแปลงรูปเขียน การเขียนตามเสียงพูด

อะไร	เปลี่ยนเป็น	อาราย
ได้	เปลี่ยนเป็น	ด้าย
ไม่ใช่	เปลี่ยนเป็น	มาย่าย
ไม่	เปลี่ยนเป็น	มาย..ย
ว่าไง	เปลี่ยนเป็น	ว่างาย
มันใจ	เปลี่ยนเป็น	มันจ้าย
มาก	เปลี่ยนเป็น	ม๊ก

2. ประเด็นด้านการเปลี่ยนแปลงรูปสระ

คิดถึง	เปลี่ยนเป็น	คิดถูง
จึ้งเลย	เปลี่ยนเป็น	จุงเบย
แล้ว	เปลี่ยนเป็น	แระ
เพื่อน	เปลี่ยนเป็น	เพ็ล

- เปล้า เปลี่ยนเป็น ป้าว
 ขอบคุณ เปลี่ยนเป็น ขอบคุง
3. ประเด็นด้านการเปลี่ยนแปลงคำควบกล้ำ
- จริงสิ เปลี่ยนเป็น จิงดิ
 หรือเปล้า เปลี่ยนเป็น อ๊ะป้าว
 บ้ำ เปลี่ยนเป็น บร้า
 จ้ำ เปลี่ยนเป็น จร้า
 ค่า เปลี่ยนเป็น คร้า
4. ประเด็นด้านการสร้างรูปการเขียนใหม่
- ทั้งนั้น เปลี่ยนเป็น ท้างงน้านน
 แจ่มเลย เปลี่ยนเป็น แจ่มเร้ยยยย
 อ้าก เปลี่ยนเป็น อ้ากกกกกก
 ว้าย เปลี่ยนเป็น ว้ายยย
 มาก เปลี่ยนเป็น มว้ากกกก
 โอ้ย เปลี่ยนเป็น โอ้ยยย
 สุดยอด เปลี่ยนเป็น ชู้ดดดยอดด
 ครีบ เปลี่ยนเป็น ค้าบบบบ
 ขอบใจ เปลี่ยนเป็น ขอบจ้ย
 สุดยอด เปลี่ยนเป็น สวดยอด
 รับทราบ เปลี่ยนเป็น รับแซบ
 โอเค เปลี่ยนเป็น อะเคร
 เขาขอโทษ เปลี่ยนเป็น เค้าขอโต้ด
 สนุกสนาน เปลี่ยนเป็น หนุกหนาน
 เสียงหัวเราะฮาฮาฮาฮา เปลี่ยนเป็น 5555

การตัดเสียงและกร่อนเสียง

- โอเค เปลี่ยนเป็น เคร
 สวัสดี เปลี่ยนเป็น หวัดดี , ดีจ้า , Hi
 จบไหม เปลี่ยนเป็น จบปะ
 ไข่ไหม เปลี่ยนเป็น ชิมิ
 ช่างกล้าทำ เปลี่ยนเป็น กล้านัก
 เหรอ เปลี่ยนเป็น หรา
5. ประเด็นด้านการเปลี่ยนแปลงความหมาย
- ป๊อด หมายถึง ไม่กล้า
 ฟิน หมายถึง สุดยอด
 เข็ญๆ หมายถึง อารมณ์ดี
 งานเข้า หมายถึง ได้เรื่องหรือมีเรื่องเดือดร้อนเข้ามา
 กล้านะ หมายถึง ช่างทำได้นะ ไม่อายเลย (กล้าพูด)
 ชีส หมายถึง โกรธ
 สุดตึง หมายถึง เก่งสุดยอด
 มโน หมายถึง การจินตนาการ อะไรต่าง ๆ ไปเอง, การพูดในสิ่งที่ไม่เป็นความจริง
 เทพ หมายถึง เก่งมาก
 กรืดดด หมายถึง ชอบอาละวาด ชอบโวยวาย

ชีว-ชีว หมายถึง เล็ก ๆ จีบ ๆ สบาย ๆ
 กล้วย ๆ หมายถึง ง่าย ๆ
 แร่งส์ หมายถึง ทำตัวเกินหน้าเกินตาคนอื่น
 เริดด หมายถึง ดี ยอดเยี่ยมในทางใดทางหนึ่งเป็นพิเศษ

ตาราง 1 การใช้คำแต่ละบริษัทที่มีคนใช้มากที่สุด และใช้แทนการพิมพ์ข้อความ

ชื่อบริษัท	ภาษาแชท	สติ๊กเกอร์ตัวอย่าง	ชื่อบริษัท	ภาษาแชท	สติ๊กเกอร์ตัวอย่าง
The Pizza Company, D-TAC, Sanook	ดีเฟร้อ / สดยยอด สดยยอด		AOT, Aunjai 3G 2100, Jelly YOU	พริ้งพริ้ง / มั่งมั่ง	
True Move H, NOW 26 Guys & Girls, Bangkok Bank, Giffarine 1101	ออิ / 555 ครีครี / อะอืออะฮิ		AOT, ไทยประกัน ชีวิต, Sanook	เค้าขอโทษ เค้าขอโทษ เค้าขอโทษ	

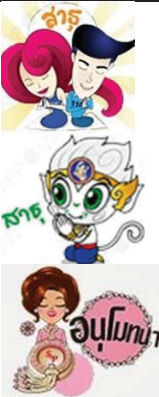
ตาราง 1 (ต่อ)

ชื่อบริษัท	ภาษาแชท	สติ๊กเกอร์ตัวอย่าง	ชื่อบริษัท	ภาษาแชท	สติ๊กเกอร์ตัวอย่าง
PizzaCompany, AIA, Bangkok Bank, OOKBEE	ชีส , ชิ ,เซอะ		ธนาคารออมสิน Tesco Lotus, Major Friends, AIA	ดีจ้า / Hello/ Hii Good morning	
D-TAC, Oishi, เรื่องเล่าเช้านี้	ฟินๆตๆ / แด้		True Move H, Aunjai 3G 2100, Fanta's Play Gang,	คิดถึงง / คิดถึง โพคคค / คิด ถึงอะ	

ตาราง 1 (ต่อ)

ชื่อบริษัท	ภาษาแชท	สติ๊กเกอร์ตัวอย่าง	ชื่อบริษัท	ภาษาแชท	สติ๊กเกอร์ตัวอย่าง
True Move H, KTBCare	รับแชบ / ขอรับ		Thai Air Asia, Giffarine 1101, The PizzaCompany	อะเคร / อะเคร	
Giffarine 1101, AOT, เรื่องเล่าเช้านี้	สู้ ๆ		SCB, Muang Thai Life, ธ ก ส	รักนะ	
Jelly YOU, KTB Care, Kapook.com	ขอบคุณ				

ตาราง 1 (ต่อ)

ชื่อบริษัท	ภาษาแชท	สติ๊กเกอร์ตัวอย่าง	ชื่อบริษัท	ภาษาแชท	สติ๊กเกอร์ตัวอย่าง
Giffarine 1101, ทิพย์ประกันภัย, S & P	สารู		Mr. Q & Miss.Q Family OOKBEE, NOW 26 Guys & Girls	ไนท์ ไนท์ Good Night	

จากตาราง 1 พบว่า การใช้คำของแต่ละบริษัท คำมีความหมายอย่างเดียวกัน แต่จะใช้ภาษาที่แตกต่างกัน สติ๊กเกอร์มีความโดดเด่นต่างกันของแต่ละบริษัท เป็นที่น่าสนใจแก่ทุกคน การใช้ภาษาแชทจึงมีทั้ง การเปลี่ยนแปลงรูปเขียน การกร่อนเสียง การตัดเสียง เป็นต้น

อภิปรายผล

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การใช้ภาษา ในการสื่อสารเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง ปัจจุบันโลกของเรา ได้ก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัล มีเทคโนโลยีที่ช่วยทำให้การสื่อสาร ของคนในสังคมสะดวกสบายและรวดเร็วมากขึ้นช่องว่าง ในการสื่อสารระหว่างผู้ส่งสาร และผู้รับสารมีขนาดเล็กลง ทำให้ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ง่าย ผู้คนมีช่องทาง ในการติดต่อสื่อสารหลายวิธี

ไลน์เป็นรูปแบบของการสนทนาที่ได้พัฒนาขึ้นเพื่อเป็นช่องทางหนึ่งในการสื่อสาร สิ่งที่ทำให้ LINE โดดเด่น คือ “รูปแบบของสติ๊กเกอร์” มีคำศัพท์ที่หลากหลาย และใช้เป็นภาพแทนความรู้สึก แสดงอารมณ์ของผู้ใช้ ที่หลากหลาย คนส่วนใหญ่ มีการใช้โปรแกรมแชทต่าง ๆ มากขึ้น มีคำใหม่มากขึ้น โดยสรุปได้ดังนี้

- ภาษาที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปเขียน
การเขียนตามเสียงพูด เช่น
ไม่ใช่ เปลี่ยนเป็น ม่ายช่าย
ไม่ เปลี่ยนเป็น ม่าย..ย
- ภาษาที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปสระ เช่น
คิดถึง เปลี่ยนเป็น คิดถูง
จึ้งเลย เปลี่ยนเป็น จุงเบย
- ภาษาที่มีการเปลี่ยนแปลงคำควบกล้ำ เช่น
จริงสิ เปลี่ยนเป็น จิงติ
หรือเปล่า เปลี่ยนเป็น อ๊ะปาว
จ๊า เปลี่ยนเป็น จร้า
- ภาษาที่มีการสร้างรูปการเขียนใหม่ เช่น
อ้าก เปลี่ยนเป็น อ้ากกกกกกก
ว้าย เปลี่ยนเป็น ว้ายยยย
มาก เปลี่ยนเป็น มว้ากกกก
โอย เปลี่ยนเป็น โอียยยย
สุดยอด เปลี่ยนเป็น ชู้ดดดดยอดดด

สุดยอด เปลี่ยนเป็น สวดยอด
รับทราบ เปลี่ยนเป็น รับแช่บ
โอเค เปลี่ยนเป็น อะเคร
เขาขอโทษ เปลี่ยนเป็น คำขอโทษ
เสียงหัวเราะฮาฮาฮาเปลี่ยนเป็น 5555

การตัดเสียงและกร่อนเสียง

โอเค เปลี่ยนเป็น เค
สวัสดี เปลี่ยนเป็น หวัดดี , ดีจ้า , Hi
จบไหม เปลี่ยนเป็น จบปะ
ใช่ไหม เปลี่ยนเป็น ซิมิ
ช่างกล้าทำ เปลี่ยนเป็น กล้านัก
หรือ เปลี่ยนเป็น หรา

5. ภาษาที่มีการเปลี่ยนแปลงความหมาย เช่น

ป๊อด หมายถึง ไม่กล้า
ฟิน หมายถึง สุดยอด
เข็บ ๆ หมายถึง อารมณ์ดี
งานเข้า หมายถึง ได้เรื่องหรือมีเรื่องเดือดร้อนเข้ามา
ซิส หมายถึง โกรธ
สุดตึง หมายถึง เก่งสุดยอด
มโน หมายถึง การจินตนาการอะไรต่าง ๆ ไปเอง, การพูดในสิ่งที่ไม่เป็นความจริง

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่า การใช้ภาษา ในการสื่อสารนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ในโลกปัจจุบัน มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย จึงมีคำศัพท์ที่เกิดขึ้นใหม่อยู่ตลอดเวลา จึงทำให้คำศัพท์บางคำอาจมีความหมายผิดเพี้ยนไปจากเดิม ทั้งนี้เพราะมีการสนทนาผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ ผู้วิจัยได้สนใจภาษาแชทในแอปพลิเคชันไลน์ จึงได้รวบรวมทั้งคำศัพท์ และสติ๊กเกอร์มาประกอบในการศึกษาปรากฏว่า ภาษาแชทในแอปพลิเคชันไลน์ จำนวน 30 บริษัท ได้แก่ D-TAC, AOT, By Buzz, Giffarine 1101, Krungsri Simple, Let's Shop lcc , S & P, yam yam jumbo, The Pizza Company, Tesco Lotus, Aeon, Major Friends, PTT Group, True Move H, Monobo, oppo, SCB, Muang Thai Life, KTB Care, IMI Technology, ธนาคารออมสิน, Thai Air Asia, OOKBEE, บริษัท โตโยต้า มอเตอร์, ซาโลว์ (ไทยแลนด์), P fizer Thailand, Pepsi Thai, TV pool, sanook และ Bangkok Bank มีการใช้ภาษาที่คล้ายคลึงกัน และมีความหมายเดียวกัน ใช้กันเฉพาะกลุ่มหรือใช้ในระดับกันเองไม่เป็นทางการ แต่อย่างไรก็ตามทุกคนควรรู้จักใช้ภาษาให้ถูกต้องและเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ ดังนี้

- 1.1 ผู้ใช้ภาษาควรตระหนักถึงการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง
- 1.2 ผู้ใช้ภาษาต้องเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของภาษาและต้องตระหนักถึงการอนุรักษ์การใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

- 2.1 ควรเพิ่มวิธีในการเก็บข้อมูลการวิจัย กล่าวคือ ควรทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ใช้งาน

แอปพลิเคชันเพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น

2.2 ผู้สนใจที่จะศึกษาในหัวเรื่องนี้ควรนำผลการวิจัยนี้ไปเปรียบเทียบกับผลการวิจัยในอนาคต เพื่อจะได้ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงและความแตกต่าง

2.3 ควรศึกษาถึงความแตกต่างในการยอมรับแอปพลิเคชันไลน์ของผู้ใช้งานในแต่ละกลุ่ม เช่น เพศ การศึกษา อาชีพ และเขตที่อยู่อาศัย เป็นต้น

รายการอ้างอิง

- กาญจนา นาคสกุล. (2552). *วิบัติของภาษา ต้องรีบหาทางแก้*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.sahavicha.com/?name=knowledge&file=readknowledge&id=1386>. [20 ธันวาคม 2558].
- ฉัญญลักษณ์ เหล็กพิมาย. (2551). *ปัญหาการใช้ภาษาไทยในหมู่วัยรุ่น*. สำนักงานวิชาการ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภาสกร เกตอ่อน และคณะ. (2552). *หลักภาษาและการใช้ภาษา ม.4* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- อังคณา เอกกุล. (2553). *ภาษาแสดง ภาษาของวัยรุ่น*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.oknation.net/blog/pink-pig-peung/2010/11/17/entry-1>. [8 พฤษภาคม 2558].

การถ่ายทอดความรู้ทางดนตรีของพระเจนดุริยางค์ไปสู่ลูกศิษย์ กรณีศึกษา พันจ่าอากาศเอกมนัส ปิติสานต์ และพันตำรวจโท ทีฆา โพธิเวส

Knowledge Transfer in Music of Phra Chen Duriyanga to the Learners : A Case Study
of Chief Master Sergeant of the Air Force Manas Phitisant
and Police Lieutenant Colonel Teeka Pothives.

บพิตร เค้าหัน *

เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี **

ไพศาล สุวรรณน้อย ***

บทคัดย่อ

ในการวิจัยเรื่องการถ่ายทอดความรู้ทางดนตรีของพระเจนดุริยางค์ไปสู่ลูกศิษย์ กรณีศึกษาพันจ่าอากาศเอกมนัส ปิติสานต์ และพันตำรวจโททีฆา โพธิเวส ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการถ่ายทอดความรู้ทางดนตรีของ พระเจนดุริยางค์ที่มีต่อพันจ่าอากาศเอกมนัส ปิติสานต์ และพันตำรวจโททีฆา โพธิเวส ทำการศึกษาด้วยระเบียบวิธีวิจัย เชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาแบบพหุ-กรณีศึกษา โดยผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ให้ข้อมูลแบบเจาะจง การเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างเป็นหลัก และจากการสังเกต ตลอดจนจากการค้นคว้าและศึกษาข้อมูลเอกสาร ที่เป็นโน้ตเพลง และหนังสือ

ผลจากการวิจัยพบว่า วิธีการถ่ายทอดความรู้ทางดนตรีของพระเจนดุริยางค์มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยพบว่า

- 1) สอนแบบเน้นการบรรยาย ส่วนใหญ่จะให้เนื้อหาที่เป็นหลักการ หรือความคิดรวบยอดก่อน แล้วตั้งคำถามกระตุ้นให้นักเรียน ได้คิดวิเคราะห์
- 2) การสอนวิชาทักษะดนตรีจะให้นักเรียนเลือกเครื่องดนตรี จากนั้นพระเจนดุริยางค์จะเป็นผู้ตัดสินใจเลือก เครื่องดนตรีให้ตามความเหมาะสม จัดหาโน้ตเพลงเครื่องดนตรี และมอบหมายให้ครูผู้ช่วยฝึกสอนมาสอนต่อ
- 3) การสอน การประพันธ์นั้นสอนเกี่ยวกับการเลือกใช้อุปกรณ์ประกอบทางดนตรี ให้เหมาะสมกับประเภทของบทเพลง คำร้อง และอารมณ์ ของเพลง
- 4) การบริหารจัดการวงดนตรีควรวางตำแหน่งนักดนตรีสำรองไว้เพื่อทดแทนยามฉุกเฉิน

ABSTRACT

This research was aimed to study the knowledge transfer in music of Phra Chen Duriyanga to the learners : a case study of Chief Master Sergeant of the Air Force Manas Phitisant and Police Lieutenant Colonel Teeka Pothives. This research methodology was qualitative research design using multiple case studies. Purposive sampling was utilized to assigned key informants to participate in the research. Structured interviews, observations, and document analysis such as music sheets and music books were employed to collect the data.

The research results indicated that the method of transferring music knowledge by Phra Chen Duriyanga was unique as follows. 1) First of all, Phra Chen Duriyanga would focus on lectures. He began with contents that were the principles or concepts. Then, he would ask questions and encourage learners to think critically. 2) Teaching of music skills, learners will allowed to choose the music instruments themselves, then Phra Chen Duriyanga would considered the appropriate music instrument for each learner. After that, Phra Chen Duriyanga would supply instruments and music sheet for the learners and assigned teaching assistants to teach music skills for them. 3) Teaching of the musical composition, Phra Chen Duriyanga

* นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ศิลปาคม คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ศิลปาคม คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

taught learners to use the elements of music that suited to the musical styles, texts and mood.

4) Managing the bands, he suggested that there should be musicians backed up for a case of emergency and replacement for the main musicians.

คำสำคัญ : พระเจนดุริยางค์, การถ่ายทอดความรู้, ดนตรี

Keywords : Phra Chen Duriyanga, Knowledge Transfer, Music

บทนำ

พระเจนดุริยางค์หรือปิตุวัตพะยักร เป็นข้าราชการบริพาร 5 รัชสมัยโดยเริ่มรับราชการในกรมรถไฟหลวง ปี พ.ศ. 2446 ในปลายสมัยรัชกาลที่ 5 จนถึงปี พ.ศ. 2511 ในสมัยต้นรัชกาลที่ 9 เริ่มถวายเป็นราชูปถัมภ์ด้านดนตรีตะวันตกเมื่อสมัยรัชกาลที่ 6 ปี พ.ศ. 2460 ในกรมมหรสพ กองเครื่องสายฝรั่งหลวง จนเกษียณอายุราชการที่กองดุริยางค์ทหารอากาศ ปี พ.ศ. 2486 (พระเจนดุริยางค์, 2512 : 101) และยังได้รับเชิญให้ไปปรับปรุงวงดนตรีให้หน่วยงานต่าง ๆ ของทางราชการ อาทิ กรมศิลปากร และดุริยางค์กรมตำรวจ

ในระหว่างปฏิบัติราชการในกรมกองต่าง ๆ พระเจนดุริยางค์มีความอุตสาหะในการพัฒนางานดนตรีให้กับหน่วยงานต่าง ๆ จำนวนมาก เช่น วงเครื่องสายฝรั่งหลวง วงดุริยางค์สากลแห่งกรมศิลปากร วงดุริยางค์ทหารอากาศ และวงโยธวาทิตกรมตำรวจ นอกจากนี้พระเจนดุริยางค์ยังมีผลงานการประพันธ์และเรียบเรียงเสียงประสานจำนวนมากที่มีชื่อเสียงและได้รับการเผยแพร่จนถึงปัจจุบัน อาทิ เพลงชาติไทย เพลงสรีอยุธยา เพลงภักดีบดินทร์ บทเพลงพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 9 เพลงสายฝน เพลงเทวพาฬุณี เพลงมาร์ชราชวัลลภ ฯลฯ

พระเจนดุริยางค์เป็นบรมครูทางดนตรีตะวันตกที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้วางรากฐานทางดนตรีสากลของไทย (ชลหมู่ ชลานุเคราะห์, 2536 : 88) พระเจนดุริยางค์มีผลงานทางด้านดนตรีที่หลากหลาย ทรงคุณค่าทั้งด้านศาสตร์และศิลป์ที่เป็นที่รู้จักแพร่หลายในปัจจุบัน อาทิ ผลงานการประพันธ์เพลงชาติไทย การเรียบเรียงเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 อาทิ ตยอัสสัณฐะ มาร์ชราชวัลลภ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีผลงานทางวิชาการดนตรี เช่น แบบเรียนดุริยางคศาสตร์สากลฉบับทูตเกล้าทูลกระหม่อมถวาย เขียนหนังสือ Thai Music by Phra Chen Duriyanga เป็นการนำเสนอความรู้ทางดนตรีไทยสู่ชาวต่างชาติ เป็นต้น พระเจนดุริยางค์มีลูกศิษย์จำนวนมากที่ได้เรียนดนตรีกับพระเจนดุริยางค์และประสบความสำเร็จในวิชาชีพทางดนตรี เป็นที่รู้จักจนได้รับการยอมรับในสังคม เช่น เอื้อ สุนทรสนาน, สง่า อารัมภีร์, มนต์รี ตราโมท, พันจ่าอากาศเอกมนัส ปิติสานต์ และพันตำรวจโททิมา โพธิเวส เป็นต้น ซึ่งล้วนเป็นลูกศิษย์ที่ได้อบรมวิชาความรู้ทางดนตรีจากพระเจนดุริยางค์โดยตรงทั้งสิ้น

พันจ่าอากาศเอกมนัส ปิติสานต์ และพันตำรวจโททิมา โพธิเวส เป็นลูกศิษย์ของพระเจนดุริยางค์ที่ยังมีชีวิตอยู่ และประสบความสำเร็จในวิชาชีพดนตรีได้รับการยกย่องจากลูกศิษย์และมีชื่อเสียงแพร่หลาย โดยพันจ่าอากาศเอกมนัส ปิติสานต์ได้รับการยกย่องให้เป็นศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง ดนตรีไทยสากล ประจำปี พ.ศ. 2555 ส่วนพันตำรวจโททิมา โพธิเวสมีผลงานในการสอนและปรับปรุงวงดนตรีให้กับสถาบันการศึกษาจำนวนมาก จนสามารถแข่งขันดนตรีชนะเลิศระดับโลก และได้รับพระราชทานปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2556 จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการถ่ายทอดความรู้

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาวิธีการถ่ายทอดความรู้ทางดนตรี ของพระเจนดุริยางค์ที่มีต่อพันจ่าอากาศเอกมนัส ปิติสานต์ และพันตำรวจโททิมา โพธิเวส

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ผู้วิจัยทำการศึกษาด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาแบบพหุกรณีศึกษา ได้แก่ พันจ่าอากาศเอกมนัส ปิตีสานต์ และพันตำรวจโททิมา โพธิเวส ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นหลัก จากการสังเกต ตลอดจนจากการค้นคว้าและศึกษาข้อมูลเอกสาร ที่เป็นโน้ตเพลง และหนังสือ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนถึงวิธีการสอนดนตรีของพระเจนดุริยางค์มากที่สุดผู้วิจัยจึงทำการสุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่เคยศึกษาดนตรีจากพระเจนดุริยางค์โดยตรงและยังมีชีวิตอยู่ มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ และได้รับการยอมรับจากสังคม ได้แก่

1.1 พันจ่าอากาศเอกมนัส ปิตีสานต์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง ดนตรีไทยสากล ประจำปี พ.ศ. 2555 เคยเรียนทฤษฎีดนตรีและการประพันธ์เพลงจากพระเจนดุริยางค์ที่โรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศ ปี พ.ศ. 2485–2486 และได้ตามไปศึกษาต่อที่บ้านของพระเจนดุริยางค์

1.2 พันตำรวจโททิมา โพธิเวส อดีตหัวหน้าแผนกดุริยางค์กรมตำรวจ และสารวัตรแผนกดุริยางค์ตำรวจ เป็นนักเรียนดุริยางค์ทหารอากาศร่วมรุ่นเดียวกันกับพันจ่าอากาศเอกมนัส ปิตีสานต์ เคยเรียนทฤษฎีดนตรีและการประพันธ์เพลงจากพระเจนดุริยางค์ที่โรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศ ปี พ.ศ. 2485–2486 ได้รับพระราชทานปริญญาดุริยางค์บัณฑิตกิตติมศักดิ์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ประจำปีการศึกษา 2556

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยเกี่ยวกับผู้วิจัยวิธีการสอนดนตรีของพระเจนดุริยางค์ ที่มีต่อพันจ่าอากาศเอกมนัส ปิตีสานต์ และพันตำรวจโททิมา โพธิเวส ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวิจัยดังต่อไปนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประสบการณ์ในการศึกษาวิชาทฤษฎีดนตรี ทักษะทางดนตรี การประพันธ์และการเรียบเรียงเสียงประสานจากพระเจนดุริยางค์

2.2 แบบสังเกตการณ์อำนวยการเพลงสำหรับวงดนตรีของพันตำรวจโททิมา โพธิเวส

2.3 โน้ตเพลงที่ทำการศึกษาวีธีการประพันธ์เพลงของพันจ่าอากาศเอกมนัส ปิตีสานต์

2.4 โน้ตเพลงที่ใช้ในการศึกษาวีธีการเรียบเรียงเสียงประสานของพันตำรวจโททิมา โพธิเวส

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการนัดหมายชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้แก่ผู้ให้ข้อมูล และทำการนัดหมายเพื่อทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก ในกรณีที่มีข้อสงสัยในข้อมูลหลังการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลทำการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ และสืบค้นเอกสารโน้ตเพลง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ และสังเกต พันตำรวจโททิมา โพธิเวส ในช่วงเวลาของการมาควบคุมวงดนตรีของสาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยทำการสัมภาษณ์และรวบรวมโน้ตเพลงที่พันตำรวจโททิมา โพธิเวส ได้เรียบเรียงเสียงประสาน วันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2558 และสังเกตการณ์ควบคุมการฝึกซ้อมวงดนตรี วันที่ 8–10 ธันวาคม พ.ศ. 2558

3.2 ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์พันจ่าอากาศเอกมนัส ปิตีสานต์ ที่บ้านพักซอยเฉลิมพระเกียรติรัชกาลที่ 9 ซอย 5 ตำบลหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร โดยทำการสัมภาษณ์และรวบรวมโน้ตเพลงที่พันจ่าอากาศเอกมนัส ปิตีสานต์ ประพันธ์ ในวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 และวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยมีการดำเนินการต่อไปนี้

4.1 การจำแนกข้อมูลและตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล เมื่อผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ สังเกตแล้ว ผู้วิจัยจะทำการนำข้อมูลที่ได้อาจขัดแย้งกันและจำแนกข้อมูลตามประเด็นที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ เกี่ยวกับประสบการณ์ในการเรียนดนตรีและได้รับความรู้จากพระเจนดุริยางค์ จากนั้นผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยทำการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) โดยทำการสอบถามคำถามเดิมแต่ต่างเวลา ต่างสถานที่ และต่างบุคคล

4.2 การจัดกระทำข้อมูล โดยการลงรหัสข้อมูลในแต่ละประเด็น ได้แก่ การสอนทฤษฎีดนตรีของพระเจนดุริยางค์ การสอนทักษะดนตรีของพระเจนดุริยางค์ การสอนการประพันธ์และการเรียบเรียงเสียงประสานของพระเจนดุริยางค์ และการอำนวยการสำหรับวงดนตรี

4.3 การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล ผู้วิจัยทำการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ได้ลงรหัส จากนั้นจึงแปลความหมายของข้อมูลและหาข้อสรุปในแต่ละประเด็น

สรุปผล

พันจ่าอากาศเอกมนัส ปิติสานต์ และพันตำรวจโททิมา โพธิเวส เป็นลูกศิษย์ที่ได้เรียนกับพระเจนดุริยางค์โดยตรง เมื่อครั้งที่ยังเป็นนักเรียนดุริยางค์ทหารอากาศในปี พ.ศ. 2485 และมีชื่อเสียงได้รับการยอมรับในผลงานทางดนตรีและการสอนดนตรี นอกจากการเรียนในชั้นเรียนกับพระเจนดุริยางค์ที่โรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศแล้วยังมีการเรียนแบบเป็นทางการจากพระเจนดุริยางค์อีกด้วย โดยผู้ให้ข้อมูลแต่ละท่านได้รับการถ่ายทอดทางดนตรีจากพระเจนดุริยางค์ที่เหมือนและต่างกัน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. วิธีการถ่ายทอดความรู้ทางดนตรีของพระเจนดุริยางค์และอิทธิพลที่มีต่อลูกศิษย์ กรณีศึกษา มนัส ปิติสานต์ ศิลปินแห่งชาติ

1.1 วิธีการถ่ายทอดความรู้ด้านทฤษฎีดนตรีของพระเจนดุริยางค์ที่มีต่อพันจ่าอากาศเอกมนัส ปิติสานต์

การสอนทฤษฎีดนตรีตะวันตกของพระเจนดุริยางค์ พบว่ามีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แบบเน้นมนทัศน์หรือความคิดรวบยอด ส่วนใหญ่จะให้นิยามที่เป็นหลักการหรือความคิดรวบยอดก่อน แล้วตั้งคำถามกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ หากเนื้อหาที่มีความซับซ้อนหรือเป็นนามธรรมสูง พระเจนดุริยางค์จะเปรียบเทียบกับอุปมา (Metaphorical) ให้นักเรียนเกิดจินตนาการที่เป็นรูปธรรมสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่ซับซ้อนให้เป็นสิ่งที่ไม่ซับซ้อนได้ นอกจากนี้พระเจนดุริยางค์ยังได้ทำการทดสอบและประเมินผลความรู้ที่นักเรียนได้เรียนไปผ่านบทเรียนใหม่ที่ได้สอนด้วยการตั้งคำถามแล้วให้นักเรียนตอบ โดยการตอบคำถามนั้นมีทั้งแบบการตอบปากเปล่าและการออกเสียงขับร้อง ในการสอนดนตรีของพระเจนดุริยางค์นั้นจะใช้การบรรยายและแสดงตัวอย่างโดยการตีเปียโน และใช้เครื่องเคาะจังหวะเมโทรโนม (Methronome) เป็นตัวกำกับจังหวะ ให้นักเรียน ในส่วนที่เกี่ยวกับสัญลักษณ์และคำศัพท์ทางดนตรีที่กำกับในบทเพลงพระเจนดุริยางค์จะให้เรียนผ่านการปฏิบัติโดยตรง

1.2 วิธีการถ่ายทอดความรู้ด้านทักษะการปฏิบัติดนตรีของพระเจนดุริยางค์ที่มีต่อพันจ่าอากาศเอกมนัส ปิติสานต์

การสอนทักษะดนตรีของพระเจนดุริยางค์ พบว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนตามเอกภาพ เนื่องจากพระเจนดุริยางค์จะเป็นผู้พิจารณาความเหมาะสมของแต่ละคนว่าเหมาะกับเครื่องดนตรีชนิดใด และจะแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มอ่อน กับกลุ่มเก่ง โดยทุกคนมีโอกาสสลับเปลี่ยนกลุ่มตามพัฒนาการและความสามารถในการสอนไวโอลินนั้น พระเจนดุริยางค์จะวางพื้นฐานการสีให้ตรงสาย การใช้คันชักที่ถูกวิธี การสีให้ได้คุณภาพเสียง จากนั้นจะให้ฝึกตามแบบฝึกหัด ซึ่งพระเจนดุริยางค์จะเป็นผู้ให้คำแนะนำสั่งสอนและให้นักเรียนนำไปฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง

1.3 วิธีการถ่ายทอดความรู้ด้านหลักการประพันธ์ดนตรีของพระเจนดุริยางค์ ที่มีต่อพันจ่าอากาศเอกมนัส ปิติสานต์

การสอนประพันธ์เพลงและการเรียบเรียงเสียงประสานของพระเจนดุริยางค์ พบว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนตามเอกภาพ เนื่องจากพระเจนดุริยางค์สังเกตเห็นจากพรสวรรค์ ผลการเรียนรู้ที่ได้คะแนนสูงและเจตคติที่ดีต่อการเรียนดนตรีของพันจ่าอากาศเอกมนัส ปิติสานต์ ซึ่งมีความรู้ความสามารถที่โดดเด่นของพันจ่าอากาศเอกมนัส ปิติสานต์ พระเจนดุริยางค์จึงได้ถ่ายทอดวิชาการประพันธ์เพลงให้ กระทั่งพระเจนดุริยางค์ได้เกษียณอายุราชการและกลับไปปฏิบัติราชการที่กรมศิลปากร ในปี พ.ศ. 2486 พันจ่าอากาศเอกมนัส ปิติสานต์ ก็ได้ติดตามไปเรียนการประพันธ์เพลงกับพระเจนดุริยางค์ที่บ้านของพระเจนดุริยางค์ โดยเป็นการเรียนแบบตามอัธยาศัย โดยในการเรียนประพันธ์เพลงนั้นพระเจนดุริยางค์ได้สอนเกี่ยวกับการเลือกใช้ความเข้ม (Intensity) ของเสียง และความดัง-เบา (Dynamic) ให้เหมาะสมกับประเภทของบทเพลง การตีความคำร้อง การเข้าใจอารมณ์ของเพลง และเข้าใจรูปแบบของบทเพลง (Styles) ที่ต้องการจะนำเสนอ ก่อนที่จะแต่งทำนองเพลง

สำหรับเพลงมาร์ช พระเจนดุริยางค์สอนว่าต้องใช้ชั้นคู่ชนิดเมเจอร์ให้มาก ส่วนเพลงที่มีเนื้อหาอารมณ์ความรู้สึกเศร้านั้นให้ใช้ชั้นคู่ไมเนอร์ให้มาก ส่วนการเขียนทำนองกับคำร้องต้องระมัดระวังมาก ใช้วิธีการแก้ตัวโน้ตเข้าหาคำร้อง เนื่องจากการออกเสียงในภาษาไทยจะมีโน้ตเอื้อนหรือโน้ตสะบัด (Acciacatura Note) อยู่ด้วย แต่ต้องไม่ให้เกิดการเคอะเขิน การเรียบเรียงเสียงประสานให้กับแนวทำนอง พระเจนดุริยางค์ได้สอนว่าโน้ตในทำนองแต่ละตัวจะมีโน้ตในคอร์ดที่อยู่รอบ ๆ โน้ต

ในการทำงาน ดังนั้น ในการประพันธ์ทำนองแต่ละท่อนแต่ละประโยคจะต้องสัมพันธ์กับทางเดินคอร์ด อาทิ ทำนองเพลงมาร์ชอย่างเพลงพิภพจักราช ประพันธ์โดยพันจ่าอากาศเอกมนัส ปิติสานต์เน้นการขึ้นคู่ชนิดเมเจอร์ ส่วนทำนองเพลงเศร้าอย่างเพลงเหมือนคนละปากฟ้า ประพันธ์โดยพันจ่าอากาศเอกมนัส ปิติสานต์ ที่เน้นการใช้ชั้นคู่ไมเนอร์ และการใช้โน้ตให้เหมาะสมกับคำร้อง

2. วิธีการถ่ายทอดความรู้ทางดนตรีของพระเจนดุริยางค์และอิทธิพลที่มีต่อลูกศิษย์ กรณีศึกษา พันตำรวจโท ธิมา โพธิ์เวส

2.1 วิธีการถ่ายทอดความรู้ด้านทฤษฎีดนตรีของพระเจนดุริยางค์ ที่มีต่อพันตำรวจโท ธิมา โพธิ์เวส

ในปี พ.ศ. 2485 หลังจากที่พันตำรวจโท ธิมา โพธิ์เวส ได้ผ่านการคัดเลือกเข้าเรียนที่กองดุริยางค์ทหารอากาศแล้วได้เรียนวิชาทฤษฎีดนตรีตะวันตกและโสตประสาทโดยพระเจนดุริยางค์เป็นผู้สอนด้วยตนเอง โดยเรียนวันละ 3 ชั่วโมง เป็นระยะเวลา 1 ปีเต็ม ในแต่ละวันจะเรียนทฤษฎีดนตรี 2 ชั่วโมงและโสตประสาทอีก 1 ชั่วโมง สำหรับเนื้อหาทางทฤษฎีดนตรีที่พันตำรวจโท ธิมา โพธิ์เวส จดจำได้และยกย่องว่าพระเจนดุริยางค์มีคุณูปการต่อวงการศึกษาดนตรีในประเทศไทยอย่างใหญ่หลวง คือ การบัญญัติศัพท์ดนตรีตะวันตกจากภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย

พระเจนดุริยางค์มีความเป็นครูดนตรีที่เอาใจใส่ทุ่มเทให้กับการสอนความรู้แก่ลูกศิษย์อย่างมาก บางครั้งหากมีนักเรียนคนใดที่มีปัญหาในการเรียนทฤษฎีและโสตประสาท พระเจนดุริยางค์จะทำการทบทวน อธิบายซ้ำเนื้อหาเดิมจนกว่านักเรียนจะเกิดความเข้าใจเนื้อหาจนกระจ่าง และคุณสมบัติของการเป็นนักดนตรีที่ดีในทัศนะของพระเจนดุริยางค์ คือ การมีความรู้ทางทฤษฎีดนตรีที่แตกฉาน และการมีโสตประสาทที่ดีและแม่นยำ สิ่งเหล่านี้เป็นคุณสมบัติขั้นพื้นฐานของนักดนตรีที่ทุกคนจะต้องมี

นอกจากนี้พันตำรวจโท ธิมา โพธิ์เวส ได้กล่าวว่าพระเจนดุริยางค์จะมีวิธีการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้เกิดความผ่อนคลาย เนื่องจากวิชาพื้นฐานทฤษฎีดนตรีตะวันตก และโสตประสาทสำหรับคนไทยสมัยที่พันตำรวจโท ธิมา โพธิ์เวส เริ่มเรียนช่วงแรกนั้นเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก และพระเจนดุริยางค์ขึ้นชื่อได้ว่าเป็นครูผู้สอนที่เคร่งครัดในรายละเอียดของเนื้อหา และกวัดขั่นนักเรียนอย่างมาก ทำให้บางครั้งนักเรียนเกิดความเครียด พระเจนดุริยางค์จึงสร้างความผ่อนคลายและสร้างอารมณ์ขันในชั้นเรียน

2.2 วิธีการถ่ายทอดด้านทักษะการปฏิบัติดนตรีตะวันตกของพระเจนดุริยางค์ที่มีต่อ พันตำรวจโท ธิมา โพธิ์เวส

สำหรับการเรียนปฏิบัติทักษะเครื่องดนตรีของพันตำรวจโท ธิมา โพธิ์เวส นั้น ไม่ได้เรียนกับพระเจนดุริยางค์โดยตรง โดยพันตำรวจโท ธิมา โพธิ์เวส ได้เลือกเรียนไวโอลินเป็นเครื่องมือเอกในปี พ.ศ. 2486 มีพันจ่าอากาศเอกอุดม นภาธรโอรพาร ซึ่งเป็นน้องของภรรยาพระเจนดุริยางค์ เคยเป็นข้าราชการในกรมศิลปากรมาก่อน ได้เป็นครูสอนไวโอลินคนแรกของพันตำรวจโท ธิมา โพธิ์เวส พระเจนดุริยางค์ได้เมตตาจัดหาไวโอลินขนาด 3/4 ซึ่งมีขนาดเล็กเหมาะสมมาให้แก่พันตำรวจโท ธิมา โพธิ์เวส เพื่อใช้ในการฝึกหัด และเมื่อพันตำรวจโท ธิมา โพธิ์เวส ฝึกหัดจนเริ่มคล่องแล้วและร่างกายเริ่มโตพอที่จะใช้ไวโอลินขนาด 4/4 ได้แล้วจึงนำไวโอลินไปส่งคืนให้กับพระเจนดุริยางค์

การเรียนเรียบเรียงเสียงประสานและการประพันธ์เพลงของพันตำรวจโท ธิมา โพธิ์เวส นั้นพบว่า ไม่ได้เรียนกับพระเจนดุริยางค์โดยตรงในชั้นเรียน แต่ได้ศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ผลงานการเรียบเรียงเสียงประสานและผลงานการประพันธ์เพลงของพระเจนดุริยางค์ ผ่านสกอร์โน้ตเพลงสำหรับวงออเคสตรา เพื่อทำความเข้าใจในวิธีการเรียบเรียงเสียงประสานและวิธีการประพันธ์ พันตำรวจโท ธิมา โพธิ์เวส ได้ศึกษาการเรียบเรียงเสียงประสานกับนักเรียบเรียงเสียงประสานที่เป็นศิษย์ของพระเจนดุริยางค์ คือ นาวาอากาศโทปริชา เมตไตร ซึ่งเป็นนักเรียนดุริยางค์ทหารอากาศร่วมรุ่น 1 กับพันตำรวจโท ธิมา โพธิ์เวส แต่มีอายุมากกว่า และเคยได้เรียนทฤษฎีดนตรีจากพระเจนดุริยางค์เช่นกัน

นอกจากนี้พันตำรวจโท ธิมา โพธิ์เวส ยังได้มีโอกาสเรียนการเรียบเรียงเสียงประสานจากนักเรียบเรียงเสียงประสาน ที่ไม่ได้เป็นศิษย์ของพระเจนดุริยางค์อีกด้วย ซึ่งเป็นการศึกษาวิธีการเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับวงดนตรีแจ๊สและเพลงสมัยนิยมกับแมนรัตน์ ศรีกรานนท์ นักดนตรีสมาชิวง อ.ส.วันศุกร์ แมนรัตน์ ศรีกรานนท์ เป็นทั้งนักประพันธ์นักเรียบเรียงเสียงประสาน และเป็นครูดนตรี จบการศึกษาด้านการประสานเสียง จากมหาวิทยาลัยในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้พันตำรวจโท ธิมา โพธิ์เวส ยังได้ศึกษาวิเคราะห์ผลงานของปราชญ์ ทรงเผ่า นักดนตรีและนักเรียบเรียงเสียงประสานให้กับวง ดิอิมพอสสิเบิล และวงเดอะ ฮอท เพปเปอร์ ทำให้พันตำรวจโท ธิมา โพธิ์เวส ได้พัฒนาความรู้และความสามารถในการเรียบเรียงเสียงประสานในรูปแบบทางดนตรีที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

2.3 วิธีการถ่ายทอดการบริหารจัดการวงดนตรีของพระเจนดุริยางค์ที่มีต่อพันตำรวจโทวิชา โพธิเวช

สำหรับวิธีการเรียนรู้การบริหารจัดการวงดนตรีที่ได้จากพระเจนดุริยางค์นั้น พันตำรวจโทวิชา โพธิเวช ได้จากการสังเกต ซึ่งพระเจนดุริยางค์ได้ทำให้ดูเป็นตัวอย่างในการบริหารจัดการวงดนตรี ขณะที่พระเจนดุริยางค์ทหารอากาศ พบว่าในฐานะผู้บริหารจัดการวงดนตรีจะต้องเตรียมผู้เล่นสำรองในแต่ละตำแหน่ง เพื่อที่จะสามารถสลับสับเปลี่ยนตัวนักดนตรี เมื่อยามจำเป็นที่บางตำแหน่งขาดผู้เล่น เช่น ผู้เล่นบางคนลาออก ป่วย หรือไม่ชำนาญในการเล่นเพียงพอก็สามารถเปลี่ยนผู้เล่นที่เหมาะสมมาบรรเลงได้อย่างทันท่วงที ซึ่งแนวคิดดังกล่าวโรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศได้ยึดถือเป็นแนวทางจนถึงปัจจุบันนี้ (โรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศ, 2559 : 1-2)

อภิปรายผล

จากการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการสอนดนตรีของพระเจนดุริยางค์ กรณีศึกษาพันจ่าอากาศเอกมนัส ปิตีสานต์ และ พันตำรวจโทวิชา โพธิเวช ซึ่งทั้ง 2 คนล้วนเคยมีประสบการณ์ตรงในการเรียนดนตรีกับพระเจนดุริยางค์ เมื่อปี พ.ศ. 2485 เนื่องจากเป็นปีแรกที่โรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศเปิดรับสมัครนักเรียนดุริยางค์ทหารอากาศเป็นรุ่นแรก จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า พระเจนดุริยางค์เป็นครูผู้แตกฉานด้านความรู้ทางพื้นฐานทฤษฎีดนตรีตะวันตกอย่างมาก จนสามารถรู้และแสวงหาวิธีอธิบาย จากเนื้อหาที่ยากเป็นนามธรรมสูงและซับซ้อนให้เป็นเรื่องที่ย่าง โดยไม่ได้สอนเพื่อให้นักเรียนใช้ความจำแต่ให้นักเรียนคิดตาม จากการตั้งคำถาม โดยการสอนทฤษฎีดนตรีในชั้นเรียนนั้นจะมี 2 วิธีคือ 1) การให้ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเนื้อหา จากนั้น จึงตั้งคำถามให้นักเรียนคิดหาคำตอบ 2) โดยการตั้งคำถามก่อนจากนั้นให้นักเรียนคิดหาคำตอบ จึงจะเฉลยแล้วอธิบาย สอดคล้องกับทฤษฎีของ ชามมณี (2553 : 130-131) ที่ได้กล่าวเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นโน้ตทัศน์หรือความคิด รวบยอด (Concept-Based Instruction) ว่าครูจะต้องวางแผนและเตรียมคำถามโดยการระดมโน้ตทัศน์หรือความคิดรวบยอด ในเนื้อหาที่จะสอนนักเรียนและทำการสอนด้วยกระบวนการที่หลากหลาย ในการที่ให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในโน้ตทัศน์ หรือความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ตลอดจนมีการประเมินผล ความเข้าใจในโน้ตทัศน์ที่สอนไปแล้วด้วย

สำหรับการสอนวิชาโสตประสาทนั้นพระเจนดุริยางค์จะแบ่งกลุ่มนักเรียนตามแนวเสียงทั้ง 4 แนว คือ นักเรียนหญิง จะอยู่ในกลุ่มแนวโซปราโน ที่เหลือจะเป็นกลุ่มผู้ชาย ได้แก่ แนวอัลโต แนวเทเนอร์ และแนวเบส โดยพระเจนดุริยางค์จะเรียก ไปฝึกร้องเสียงโน้ตทีละกลุ่ม พระเจนดุริยางค์จะตีเปียโนแล้วให้นักเรียนร้องตามทีละกลุ่มจนครบทุกกลุ่ม จากนั้นจึงให้แต่ละ แนวร้องพร้อมกัน และให้นักเรียนคัดลอกโน้ตเป็นการบ้านเพื่อกลับไปร้องทบทวน จากการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวผู้วิจัย มีความเห็นว่าพระเจนดุริยางค์จัดการเรียนการสอนตามความถนัดและศักยภาพของผู้เรียนด้วยการจำแนกกลุ่มแนวเสียงร้อง ในการเรียนโสตประสาทโดยการบูรณาการกับการขับร้องประสานเสียง

สำหรับการเรียนวิชาทักษะดนตรีนั้นในเบื้องต้นพระเจนดุริยางค์จะให้ให้นักเรียนเป็นผู้เลือกเครื่องดนตรีที่นักเรียน สนใจก่อน จากนั้นพระเจนดุริยางค์จะพิจารณาตามความเหมาะสมกับสรีระร่างกายของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการจัด การเรียนการสอนตามเอกัตภาพ (Individualized Instruction) โดย ทิศนา ชามมณี (2553 : 124) ได้อธิบายไว้ว่า เป็นการ จัดการเรียนการสอนที่สนองความต้องการเป็นรายบุคคลโดยคำนึงถึงความถนัด ความสนใจของนักเรียนแต่ละคนโดยครูผู้สอน จะต้องเป็นผู้วินิจฉัย และทดสอบผู้เรียนเป็นรายบุคคลก่อนเรียนและใช้ผลจากการวินิจฉัยนั้นมาวางแผนดำเนินการสอนให้กับ นักเรียนเป็นรายบุคคล

พันจ่าอากาศเอกมนัส ปิตีสานต์ และ พันตำรวจโทวิชา โพธิเวช ได้เลือกไวโอลินเป็นเครื่องมือนอก อย่างไรก็ตาม ทั้ง 2 คนได้เรียนกับพระเจนดุริยางค์ค่อนข้างน้อย เนื่องจากจะมีครูผู้ช่วยสอน ซึ่งพระเจนดุริยางค์จะเป็นผู้ให้คำแนะนำเบื้องต้น และอำนวยความสะดวกในการเรียน เช่น จัดหาเครื่องดนตรีที่เหมาะสมกับนักเรียนมาให้อืมเรียน และแบบฝึกหัดโน้ตเพลงต่าง ๆ ซึ่งสั่งมาจากต่างประเทศ ล้วนแต่เป็นเพลงคลาสสิกตะวันตกทั้งสิ้น ส่วนการรวมวงดนตรีนั้นพระเจนดุริยางค์จะเป็นผู้อำนวยเพลง บางครั้งอาจมีเรืออากาศโทโพธิ์ สานติกุลเป็นผู้ช่วยอำนวยเพลง

ในการเรียนประพันธ์เพลงและเรียบเรียงเสียงประสานพบว่า พันจ่าอากาศเอกมนัส ปิตีสานต์ ได้เรียนกับพระเจนดุริยางค์ โดยตรงนอกเวลาเรียน โดยหาเวลาล่วงไปเรียนการประพันธ์เพลงที่บ้านของพระเจนดุริยางค์ ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนการสอน แบบตามอัธยาศัย จนสามารถสร้างผลงานการประพันธ์เพลงได้ มีผลงานเพลงที่สร้างสรรค์มีชื่อเสียงเป็นจำนวนมาก อาทิ เพลงเสนาหา พิกพมัจจุราช ดาวพระศุกร์ เป็นต้น โดยการสอนการประพันธ์เพลงนั้น พระเจนดุริยางค์จะเน้นให้พันจ่าอากาศเอกมนัส

ปิติสานต์ ดีความหมายของบทเพลงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับอารมณ์ของบทเพลง สอดคล้องกับสง่า อารัมภีร์ ที่เคยมีประสบการณ์เรียนการประพันธ์เพลงกับพระเจนดุริยางค์และเคยสังเกตการประพันธ์เพลงประกอบภาพยนตร์บ้านไร่ของเราว่าให้จินตนาการเสียงจากภาพที่อยู่ในความคิดและความรู้สึกของนักประพันธ์ และเหตุการณ์ที่พระเจนดุริยางค์นำรูปภาพของนักแสดงบ้านไร่ของเรา ประพันธ์คำร้องโดยขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์) และประพันธ์ทำนองโดยพระเจนดุริยางค์ มาดูแล้วกดหาเสียงทำนองบนเปียโน (สง่า อารัมภีร์, 2531)

นอกจากนี้พินิจอากาศมนัส ปิติสานต์ ยังได้กล่าวถึงการสอนวิธีใช้ขั้นสูงเสียงให้เหมาะกับอารมณ์เพลง โดยกล่าวว่า “เพลงมาร์ชต้องใช้ขั้นสูงชนิดเมเจอร์ให้มาก ส่วนเพลงที่มีเนื้อหาอารมณ์ความรู้สึกเศร้านั้นให้ใช้ขั้นสูงไมเนอร์ให้มาก” (มนัส ปิติสานต์, สัมภาษณ์) วิธีการดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Schiffrin. L. (2011 : 26-29) ที่ใช้แนวคิดในการนำขั้นสูงมาใช้ให้สอดคล้องกับอารมณ์ของเพลงโดยกล่าวว่า ในการสร้างแรงบันดาลใจและความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีนั้น นักประพันธ์เพลงจะต้องรู้จักขั้นสูงต่าง ๆ ที่มีผลต่ออารมณ์ความรู้สึก (Mood) ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นสูงเสียงกลมกลืนและขั้นสูงเสียงกระด้าง (Consonance and Dissonance Intervals) เช่น ขั้นสูง 4 เอร์เฟคท์ เป็นขั้นสูงเสียงกลมกลืนที่ปราศจากความแน่นอน ให้ความรู้สึกถึงการรอมชอม ขั้นสูง 3 เมเจอร์แสดงถึงความรู้สึกปรารถนา ความแจ่มแจ้งชัดเจน ขั้นสูง 6 เมเจอร์เป็นขั้นสูงกลมกลืนแต่ไม่ได้สื่อความหมายที่ตึงเครียด ขั้นสูง 3 ไมเนอร์และขั้นสูง 6 ไมเนอร์ให้ความรู้สึกสะท้อนอารมณ์ (Dramatic) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการให้ความหมายของขั้นสูงที่สอดคล้องกับอารมณ์ของบทเพลง ที่พระเจนดุริยางค์สอนพินิจอากาศมนัส ปิติสานต์ ได้เป็นอย่างดี

จากวิธีการสอนดนตรีของพระเจนดุริยางค์ที่สอนพินิจอากาศมนัส ปิติสานต์ และพันตำรวจโททิศา โพธิเวส เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบเน้นมนทัศน์หรือความคิดรวบยอด และการจัดการเรียนการสอนตามเอกัตภาพ ซึ่งแตกต่างจากวิธีการสอนดนตรีของ โสלתาน โคตยา ซึ่งไม่ปรากฏว่าพระเจนดุริยางค์จะใช้การร้องแบบโซลเฟจ “โด” เคลื่อนที่ (Moveable “do” Solfege) โดยใช้โน้ต โด เร มี ฟา ซอ ลา ที แต่จากการสัมภาษณ์พินิจอากาศมนัส ปิติสานต์ และพันตำรวจโททิศา โพธิเวส (2558 : สัมภาษณ์) พบว่าพระเจนดุริยางค์จะใช้วิธีการอ่านออกเสียงโน้ตแบบ “โดคงที่” (Fixed Do) และไม่ปรากฏว่าพระเจนดุริยางค์ใช้สัญญาณมือที่พัฒนามาจาก Curwen (Mark & Madura, 2010 : 28-29) ในการสอนลูกศิษย์แต่อย่างใด

อนึ่ง จากการศึกษาวิธีการสอนของพระเจนดุริยางค์ยังพบอีกว่า เป็นการเรียนการสอนทฤษฎีดนตรีแบบบรรยาย ส่วนวิชาโสตประสาทเป็นการขับร้องโดยแบ่งกลุ่มแนวเสียง และร้องเทียบตามระดับเสียงของเปียโน มีความแตกต่างจากวิธีการสอนของเอมิลี ซาคส์ ดาลโครซ ซึ่งไม่ปรากฏว่าพระเจนดุริยางค์จะใช้การสอนให้นักเรียนใช้การเคลื่อนไหวร่างกายเป็นสื่อในการตอบสนองทางอารมณ์เพื่อเรียนรู้ทางดนตรี และไม่ปรากฏว่าพระเจนดุริยางค์มีกิจกรรมที่สอนให้นักเรียนทำการสร้างสรรค์ทางดนตรีแบบต้นทำนอง (Improvisation) แต่อย่างไรก็ตามกลับพบว่าการสอนดนตรีของพระเจนดุริยางค์มีแนวคิดที่สอดคล้องกับเอมิลี ซาคส์ ดาลโครซ คือการขับร้องโซลเฟจ (Solfege) โดยใช้ระบบการอ่านโน้ตแบบโซล-ฟา แบบ “โด” คงที่ (ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์, 2555 : 223) เพียงแต่พระเจนดุริยางค์ไม่มีกิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกายเท่านั้น

จากวิธีการสอนดนตรีของพระเจนดุริยางค์ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นเป็นการสอนทฤษฎีดนตรีแบบบรรยายในชั้นเรียน และการฝึกโสตประสาทด้วยการแบ่งกลุ่มนักเรียนตามแนวเสียงและร้องเทียบกับเสียงเปียโน ซึ่งมีความแตกต่างจากวิธีการสอนแบบซินนิชิ ซูซูกิ ซึ่งมีวิธีการสอนที่ว่าเมื่อเริ่มเรียนดนตรีเด็กยังไม่จำเป็นต้องเรียนเรื่องตัวโน้ต แต่เน้นให้เด็กได้ฟังเสียงเพลงที่จะเรียนบ่อย ๆ จนสามารถร้องเป็นทำนองนั้นได้ จึงพัฒนามาเรียนตัวโน้ต และจับเครื่องดนตรีในแต่ละความถนัดและความชอบของเด็ก ๆ ทั้งนี้เด็กแต่ละคนนั้น เวลาที่เรียนต้องมีผู้ปกครองเข้าไปเรียนรู้ด้วย เมื่อกลับมาที่บ้านพ่อแม่สามารถดูแลลูก ๆ ได้ในเวลาช้อมที่บ้าน (สุกรี เจริญสุข, 2547) จะเห็นได้ว่าแนวคิดในการสอนดนตรีของซินนิชิ ซูซูกิ แตกต่างจากพระเจนดุริยางค์อย่างมากซึ่งพระเจนดุริยางค์จะเริ่มให้ความสำคัญกับการเรียนและทำความเข้าใจเริ่มจากโน้ตเบื้องต้นแล้วจึงฝึกฟังกับขับร้องควบคู่กันไป

ถึงแม้ว่าวิธีการสอนของพระเจนดุริยางค์จะไม่สอดคล้องกับวิธีการสอนดนตรีของโสלתาน โคตยา, เอมิลี ซาคส์ ดาลโครซ, และซินนิชิ ซูซูกิ ก็ตาม แต่วิธีการสอนดนตรีของพระเจนดุริยางค์ไม่ได้แสดงถึงความด้อยประสิทธิภาพในการสอนดนตรีแต่อย่างใด อาจเป็นเพราะในยุคสมัยที่พระเจนดุริยางค์สอนที่โรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศนั้นในปี พ.ศ. 2485 การสอนดนตรีสมัยใหม่ยังไม่มีเผยแพร่มาสู่ประเทศไทย สอดคล้องกับสุกรี เจริญสุข (2547 : 22-23) ได้กล่าวถึงช่วงเวลาของการนำเข้าวิธีการสอนดนตรีสมัยใหม่จากต่างประเทศโดยเริ่มจาก ศรีสุวรรณ เจริญทองตระกูล, กมลวัน บุญยัษฐิติ, โสฬส คุปตรัตน์

และรัชชัช นาควงษ์ ได้นำวิธีการสอนดนตรีแบบคาร์ลอร์ฟ มาสู่ประเทศไทยในปี พ.ศ. 2510-2511 ต่อมา ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพิ่งจะนำวิธีการสอนดนตรีของโคดาโยได้นำเข้ามาเผยแพร่สู่ประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2537 จากนั้นรัชชัช นาควงษ์ อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพิ่งจะนำวิธีการสอนดนตรีของโคดาโยได้นำเข้ามาเผยแพร่สู่ประเทศไทยในปี พ.ศ. 2544 นิลวรรณ โรจนเสถียร ได้ไปศึกษา การสอนดนตรีแบบดัลโครซ จากประเทศฝรั่งเศสและได้นำมาเผยแพร่สู่ประเทศไทยในปี พ.ศ. 2540 จากนั้นเอื้อ มณีรัตน์ ครูดนตรีโรงเรียนจังหวัดแพร่ ได้นำวิธีการสอนดนตรีของซูซูกิได้เผยแพร่สู่ประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2528 และวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล จึงได้นำวิธีการสอนดนตรีของซูซูกิมาริพัฒนาต่อยอดพัฒนาจนถึงปัจจุบัน

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าวิธีการสอนดนตรีสมัยใหม่ถูกนำเข้ามาแรกเริ่มในปี พ.ศ. 2510 เป็นต้นมาซึ่งมีช่วงเวลา ห่างจากการสอนดนตรีที่โรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศโดยพระเจนดุริยางค์ในปี พ.ศ. 2485 ถึง 25 ปี ดังนั้นวิธีการสอนดนตรี ของพระเจนดุริยางค์ที่ใช้สอนลูกศิษย์นั้น จึงอาจเกิดจากประสบการณ์ตรงในการสอนดนตรี ตั้งแต่รับราชการที่กรมมหรสพ เกิดจากการศึกษาค้นคว้าทดลองวิธีการสอนดนตรีด้วยตนเอง ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง นอกจากนี้พระเจนดุริยางค์อาจยังได้รับ ประสบการณ์เกี่ยวกับวิธีการสอนดนตรีตั้งแต่วัยเยาว์มาจากบิดาชื่อว่า จา-คอป ไฟท์ (Jacob Viet) ครูสอนตรวจในราชสำนักสยาม ในกรมพระราชวังบวรวิไชยชาญ (วังหน้า) ถือสัณหาตอมริกัน เชื้อสายเยอรมันเดินทางเข้าสู่ราชอาณาจักรสยามในปลายรัชสมัย ของรัชกาลที่ 4 จึงมีอิทธิพลทำให้พระเจนดุริยางค์นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากบิดามาสอนลูกศิษย์พร้อมกับผสมผสาน การศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมจากเอกสารตำราวิชาการดนตรีจากต่างประเทศ อาทิ ตำรา Harmony For Students ตำรา On the Sensation of Tone และตำราThe Consort of Music เป็นต้น

กล่าวได้ว่า การสอนทฤษฎีดนตรีในชั้นเรียนของพระเจนดุริยางค์นั้น ได้แก่ การอธิบายความคิดรวบยอดในแต่ละเนื้อหา จากนั้นจึงตั้งคำถามให้นักเรียนคิดหาคำตอบ มีการตั้งคำถามก่อนแล้วให้นักเรียนคิดหาคำตอบ ในการสอนทักษะการปฏิบัติดนตรี พระเจนดุริยางค์จะให้นักเรียนเป็นผู้เลือกเครื่องดนตรีตามความสนใจก่อน จากนั้นพระเจนดุริยางค์จะเป็นผู้พิจารณาตามความ เหมาะสมซึ่งเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนตามเอกัตภาพ สำหรับการสอนการประพันธ์เพลงนั้น พระเจนดุริยางค์จะพิจารณา จากความรู้ความสามารถที่โดดเด่นทางด้านดนตรีของนักเรียน และจึงชักชวนให้ไปศึกษาวิธีการประพันธ์ โดยหาเวลาว่างไปเรียน การประพันธ์เพลงที่บ้านของพระเจนดุริยางค์ ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนการสอนแบบตามอัธยาศัย

นอกจากนี้ยังพบว่า การสอนดนตรีของพระเจนดุริยางค์นั้น ไม่สอดคล้องกับวิธีการสอนดนตรีแบบกระแสหลัก ในปัจจุบัน อันได้แก่ วิธีการของโซลตัน โคดาโย, เอมีลี ซาคส์ ดัลโครซ และซินนิชิ ซูซูกิ อันเนื่องมาจากวิธีการสอนดังกล่าว เริ่มเข้ามาเผยแพร่สู่ประเทศไทยอย่างชัดเจนหลังปี พ.ศ. 2510 เป็นต้นมาซึ่งในปี พ.ศ. 2485 ที่พระเจนดุริยางค์ได้สอนดนตรี ที่โรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศสมัยนั้น ยังไม่มีการเผยแพร่วิธีการสอนดนตรีแบบกระแสหลัก มาสู่ประเทศไทย นอกจากนี้ วิธีการสอนดนตรีของพระเจนดุริยางค์ที่ใช้สอนลูกศิษย์นั้นจึงอาจเกิดจากประสบการณ์ตรงในการสอนดนตรีจากบิดาชื่อว่า จา-คอป ไฟท์ และอาจมีการผสมผสานการศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมจากเอกสารตำราวิชาการดนตรีจากต่างประเทศที่ สั่งซื้อเข้ามา จึงสามารถนำมาถ่ายทอดให้พัฒนาลูกศิษย์จนสามารถวางรากฐานทางดนตรีตะวันตกในประเทศไทยจนถึงปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ผู้อ่านงานวิจัยชิ้นนี้ควรทำความเข้าใจว่าวิธีการสอนของพระเจนดุริยางค์ที่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2485 เป็นต้นมานั้น เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับวิธีการสอนดนตรีในปัจจุบันอาจมีความแตกต่าง เนื่องจากยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป พัฒนาการของ ระบบการศึกษาทางดนตรี สื่อและเทคโนโลยีที่แตกต่างกัน จึงไม่สามารถนำวิธีการสอนทางดนตรี ในยุคสมัยของพระเจนดุริยางค์ มาเปรียบเทียบกับปัจจุบันเพื่อให้เห็นจุดแข็งและจุดอ่อนได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปัจจัยและอิทธิพลภายนอกที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ผลงานของลูกศิษย์ที่แตกต่าง ไปจากพระเจนดุริยางค์ อันเนื่องมาจากว่าพระเจนดุริยางค์เป็นครูดนตรีที่เคร่งครัดในระเบียบแบบแผนการประพันธ์ดนตรี แบบคลาสสิกตะวันตกอย่างมากแต่กลับพบว่าลูกศิษย์จำนวนมากมีผลงานทางดนตรีที่แตกต่างออกไปจากพระเจนดุริยางค์ เช่น เอื้อ สุนทรสนาน ที่มีผลงานส่วนใหญ่ในรูปแบบดนตรีแจ๊ส สง่า อารัมภีร์ ที่มีผลงานทางดนตรีในรูปแบบเพลงไทยสากล เป็นต้น

รายการอ้างอิง

- เจนดุริยางค์, พระ. (2512). เจ้าภาพพิมพ์เป็นอนุสรณ์ชีวิตประวัติของข้าพเจ้าโดยพระเจนดุริยางค์. ม.ป.ท.
- ชลหมู่ ชลานุเคราะห์. (2536). พระเจนดุริยางค์-ผู้วางรากฐานทางดนตรีสากลของไทย. ใน 110 ปี ศาสตร์จารย์พระเจนดุริยางค์ ผู้วางรากฐานดนตรีสากลของไทย. กรุงเทพฯ: เอราวิณการพิมพ์.
- ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์. (2555). ดนตรีศึกษาหลักการและสาระสำคัญ. (พิมพ์ครั้งที่9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แหมมณี. (2553). ศาสตร์การสอน. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิมา โพธิเวส. (2558). ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีเป็นลูกศิษย์ของพระเจนดุริยางค์. สัมภาษณ์ 5 เมษายน.
- มนัส ปิตานต์. (2558). ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทยสากล) พุทธศักราช 2555 ลูกศิษย์ของพระเจนดุริยางค์. สัมภาษณ์ 28 พฤศจิกายน.
- โรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศ. (2559). รายงานการประเมินตนเอง (SAR) โรงเรียนดุริยางค์ทหารอากาศ ประจำปีการศึกษา 2558. กองดุริยางค์ทหารอากาศ หน่วยบัญชาการอากาศโยธิน.
- สง่า อารัมภีร์. (2531). สง่า อารัมภีร์. [วีดิทัศน์]. สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=FqDMLLe3ZZo>.
- สุกรี เจริญสุข. (2547). การศึกษาดนตรีในประเทศไทย. เพลงดนตรี, 10.(8), 22-23.
- _____. (2549). ดนตรีเพื่อพัฒนาศักยภาพสู่ความเป็นเลิศ. [วีดิทัศน์]. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยดุริยางคศิลป์มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Mark, M.L., Madura,P. (2010). *Music Education in Your Hands An Introduction For Future Teacher*. New York: Routledge.
- Schifrin. L. (2011). *Musical Composition For Film And Television*. Boston: Berklee Press.

ความสามารถในการถ่ายโอนความรู้เปรียบเทียบกับความสามารถในการแบ่งปันความรู้ และความสามารถในการสร้างความรู้ ในบริบทปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : การศึกษา เชิงประจักษ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทย

Knowledge Transfer Capability versus Knowledge Sharing Capability and Knowledge
Creation Capability in Context of Sufficiency Economy Philosophy:
Evidence from Community Enterprise Group in Thailand

ปิยะวรรณ คัมภูาคี *

ชินเนย์ รัตักัธ *

บทคัดย่อ

ปัจจุบันธุรกิจมีการแข่งขันสูงและการดำเนินธุรกิจอยู่ภายใต้สภาวะแวดล้อมแบบพลวัต ดังนั้น ความสามารถในการถ่ายโอนความรู้ และความสามารถในการแบ่งปันความรู้ จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้ธุรกิจสามารถแข่งขันและเกิดความยั่งยืนได้ ภายใต้เงื่อนไขข้างต้นความสามารถในการถ่ายโอนความรู้ และความสามารถในการแบ่งปันความรู้เป็นองค์ประกอบหลักที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนทางธุรกิจ จากทฤษฎีมุมมองฐานความรู้และมุมมองฐานทรัพยากรอธิบายความสัมพันธ์ของกรอบแนวคิดซึ่งวัดอุปสรรคของบทความนี้คือการนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการถ่ายโอนความรู้เปรียบเทียบกับความสามารถในการแบ่งปันความรู้ที่ส่งผลต่อความสามารถในการสร้างความรู้และความยั่งยืนทางธุรกิจ กรอบแนวคิดได้รับการทดสอบเชิงประจักษ์โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจผ่านทางไปรษณีย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทย โดยผู้บริหารหรือผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของแต่ละกลุ่มเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ความสัมพันธ์และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณนำมาใช้เพื่อตรวจสอบและแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ซึ่งสมมติฐานที่ทดสอบมีทั้งหมด 5 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า ทั้งความสามารถในการถ่ายโอนความรู้และความสามารถในการแบ่งปันความรู้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถในการสร้างความรู้และความยั่งยืนทางธุรกิจ นอกจากนี้ได้อภิปรายถึงผลด้านทฤษฎีและการนำไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับกรวิจัยในอนาคต

ABSTRACT

Currently business is highly competition. Furthermore, business operations are under a dynamic environment. Therefore, knowledge transfer capability and knowledge sharing capability are important issues for businesses to continue in competitive capability and business sustainability under the above conditions. Knowledge transfer capability and knowledge sharing capability have been viewed as one key component that influences business sustainability. Drawing on the knowledge based view and resource based view theory that explain the relationships of the model, the purpose of this paper is to present the relationships among knowledge transfer capability versus knowledge sharing capability, knowledge creation capability and business sustainability. The model is empirically tested by using data collected from mail surveys from among community enterprise group in Thailand. Executives or leaders of community enterprises of each group are the key informants. Descriptive statistics, correlations, and multiple regression analyses are utilized to examine and demonstrate the relationships among the independent variables and the dependent variables which are proposed as five testable hypotheses. The results reveal that the posited both knowledge transfer capability and knowledge sharing capability have positive associations

* ดร. อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

with knowledge creation capability and business sustainability. Moreover, the theoretical results and adoption are discussed in conclusion including the suggestion for future research.

คำสำคัญ : ความสามารถในการสร้างความรู้, ความสามารถในการถ่ายโอนความรู้, ความสามารถในการแบ่งปันความรู้

Keywords : Knowledge Sharing Capability, Knowledge Transfer Capability, Knowledge Creation Capability

บทนำ

ในปัจจุบันองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความสำคัญกับกระบวนการในการจัดการความรู้ การเรียนรู้ร่วมกัน และการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน โดยองค์กรเชื่อว่าจะนำมาซึ่งความรู้ใหม่ ๆ จนพัฒนาให้เกิดเป็นความสามารถในการแข่งขันและความสามารถที่จะทำให้องค์กรเผชิญกับสภาวะแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ตลอดเวลาได้ องค์กรจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการสะสมความรู้ เพื่อนำความรู้ที่สะสมไว้มานำไปใช้ประโยชน์ในการสร้างแนวคิดสำหรับการพัฒนาการดำเนินงานต่าง ๆ ขององค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสะสมความรู้ที่มีคุณค่า และการพัฒนาความรู้ทำให้องค์กรสามารถสร้างความสามารถหลักขององค์กรอันเกิดจากความรู้ที่ได้นั้น ซึ่งความสามารถหลักขององค์กรจะมีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานและคุณค่าของผลผลิตที่องค์กรที่จะได้รับ (Barney, 1984 : 1231-1241; Teece, Pisano, & Shuen, 1997 : 509-533) ดังนั้น การเพิ่มความสามารถขององค์กรโดยการปรับปรุงความรู้ที่มีอยู่ หรือพัฒนาความรู้ให้เกิดความก้าวหน้าขึ้นถือได้ว่าเป็นการดำเนินการในเชิงกลยุทธ์ ซึ่งองค์กรจะต้องมีการกำหนดขอบเขตของความสามารถและความรู้หลักขององค์กรไว้อย่างชัดเจนก่อน (Prahalad & Hamel, 1990 : 79-91) โดยเฉพาะความรู้ขององค์กรที่มีคุณค่า องค์กรมีหน้าที่สำคัญที่จะต้องรักษาความรู้ที่ได้นั้นไว้เพื่อนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในอนาคต และนั่นคือองค์ประกอบที่สำคัญที่จะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินการและความสำเร็จในรูปแบบของผลผลิตที่จะเกิดขึ้นกับองค์กร อย่างไรก็ตาม คำถามสำคัญที่ทีมผู้บริหารต้องเผชิญเพื่อนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จไม่ใช่วิธีการ หรือกระบวนการในการนำความรู้ความสามารถที่พัฒนาแล้วไปใช้ประโยชน์ แต่สิ่งที่มีความท้าทายและทีมผู้บริหารต้องเผชิญคือ วิธีการหรือกระบวนการในเบื้องต้นก่อนการสร้างความรู้ให้เกิดขึ้น องค์กรจะต้องทำอย่างไร เพื่อจะได้มาซึ่งความรู้ที่มีคุณค่าจนนำมาสร้างแนวคิดใหม่ ๆ และนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป (Nickerson & Zenger, 2004 : 617-632)

ความหลากหลายในมุมมองบนฐานความรู้ (Knowledge based view : KBV) และมุมมองบนฐานทรัพยากร (Resource Based View : RBV) นักวิชาการให้ความสำคัญและพยายามจะพัฒนามุมมองฐานความรู้หรือทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องล้วนพยายามที่จะอธิบายวิธีการเลือกกิจกรรมที่จะมีผลต่อผลผลิตที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการป้องกันความรู้ และความสามารถที่มีคุณค่าขององค์กรให้ยังคงอยู่ภายในองค์กร และนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป (Barney, 1991 : 99-120; Kogut & Zander, 1993 : 625-645)

จากความน่าสนใจดังกล่าว การศึกษาวิจัยนี้มุ่งเน้น ที่ความสามารถในการสร้างความรู้ (Knowledge Creation Capability) ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร โดยให้ความสนใจใน การกำหนดความสามารถขององค์กรในการพัฒนาความคิด และความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง ภายใต้สมมติฐานที่องค์กรสามารถสร้างความรู้ผ่านความสามารถในการรวมข้อมูลและนำข้อมูลส่งต่อระหว่างกัน เพื่อสร้างความรู้รวมถึง ความสามารถในการส่งต่อและแบ่งปันข้อมูลความรู้ระหว่างกัน โดยประสิทธิภาพที่จะเกิดขึ้นในการส่งต่อข้อมูลความรู้ และการแบ่งปันรู้นั้นจะขึ้นอยู่กับความสามารถในการรับรู้ การทำความเข้าใจ และแรงจูงใจของบุคลากรในองค์กร ซึ่งจะทำให้องค์กรแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสะท้อนข้อมูลใหม่ได้แตกต่างกันไป ดังนั้น ความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ช่วยให้องค์กรต่าง ๆ มีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถตอบสนองต่อสภาวะแวดล้อมแบบพลวัต และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเติบโตและพัฒนาขององค์กร อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนทางธุรกิจขององค์กรต่อไป (Wright & Scott, 2000 : 756-772)

การวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาในบริบทของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพราะกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทย ใช้เป็นหลักในการบริหารจัดการกลุ่มสำหรับชี้นำแนวทางดำรงชีวิตตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชการที่ 9 มีพระราชดำรัสแก่ชาวไทยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 เป็นต้นมา และถูกพูดถึงกล่าวถึงอย่างเป็นทางการในวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 เพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปัญห เศรษฐกิจของประเทศไทยให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนในกระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ประกอบด้วยกรอบแนวคิดทางทฤษฎี มีองค์ประกอบ 3 ท่วง กับ 2 เงื่อนไข (Piboolsravut, 2004 : 127-134) คือ พอประมาณ

มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง ภายใต้เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม ดังนั้น ความพอเพียงคือ พอประมาณในทุกอย่าง อันเกิดจากการถ่วงดุลความสมเหตุสมผลและความต้องการ ซึ่งองค์กรที่นำแนวทางนี้ไปใช้ก็จะต้องมีความสามารถในการรับมือกับแรงกระแทกจากการเปลี่ยนแปลงภายในและภายนอก โดยพิจารณาการดำเนินการให้เชื่อมโยงกับแนวทางการรู้และศีลธรรม และการที่องค์กรใดจะนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรอบคอบในการวางแผนและสามารถใช้ความรู้เพื่อไปปฏิบัติตามแผนได้ โดยที่แผนนั้นจะต้องสอดคล้องกับด้านคุณธรรม จริยธรรม และความซื่อสัตย์ในการดำเนินการด้วย ดังนั้นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นแนวทางที่สามารถนำมาใช้ได้ในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับบุคคลหรือระดับองค์กร และยังสามารถปรับเปลี่ยนขอบเขตให้ใช้ได้กับทุกองค์กร (Piboolsravut, 2004 : 127-134) บทความนี้มุ่งเน้นที่ความสามารถในการสร้างความรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในบริบทของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นหลักในการบริหารจัดการกลุ่ม

ภูมิหลังทางทฤษฎีและสมมติฐาน

กรอบแนวคิดการวิจัยได้พัฒนาขึ้นมาจากมุมมอง ฐานความรู้ (Knowledge Based View : KBV) และมุมมอง ฐานทรัพยากร (Resource Based View : RBV) โดยมุมมองฐานความรู้ขององค์กรเป็นส่วนขยายของมุมมองฐานทรัพยากร เนื่องจากเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าองค์กรและหน่วยงานที่ต่างกันล้วนมีความรู้ความสามารถที่ต่างกันไป (Hoskisson, Michael, William, & Daphne, 1999 : 417-456) ด้วยเหตุนี้ ฐานทรัพยากรขององค์กรจึงประกอบด้วยสินทรัพย์ที่เกิดจากการใช้ความรู้เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งทรัพยากรเกิดจากการมีความรู้ มีความเชี่ยวชาญพิเศษแตกต่างกันไปในแต่ละองค์กร ทำให้องค์กรมั่นใจได้ว่าจะทำให้เกิดข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันที่นำไปสู่ความยั่งยืนได้ เนื่องจากความรู้ความสามารถเหล่านี้ยากที่จะเลียนแบบ (Rouse & Daellenbach, 2002 : 963-967; Wiklund & Shepherd, 2003 : 1307-1314) ทำให้ฐานความรู้มีความสำคัญ เพราะทำให้องค์กรสามารถถ่ายโอนและสร้างความรู้ จนถึงแปลงความรู้ไปสู่การดำเนินการที่สร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน (Kogut & Zander, 1993 : 625-645) โดยฐานความรู้นั้นจะต้องมีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมองค์กรในแต่ละแห่งด้วย กล่าวคือเมื่อพิจารณาที่แนวความคิดและพฤติกรรมขององค์กร อาทิ วิธีการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรช่วยทำให้องค์กรมีความสามารถในการรับความรู้ การปรับเปลี่ยนความรู้ และรักษาความรู้ที่จะทำให้องค์กรพัฒนาขีดความสามารถของแต่ละองค์กรแตกต่างกันไป (Balogun & Jenkins, 2003 : 247-257)

ความสามารถในการถ่ายโอนความรู้ (Knowledge Transfer Capability)

ความสามารถในการถ่ายโอนความรู้ คือ ความสามารถในการกำหนดประเด็นในให้ความรู้ระหว่างผู้ส่งความรู้ และผู้รับความรู้ผ่านกระบวนการสื่อสารที่ประกอบด้วยกระบวนการคิด กระบวนการเข้ารหัส และการตีความ ซึ่งกระบวนการทั้งหมดนี้คือการถ่ายโอนความรู้ (Garavelli, Gorgoglione, & Barbara, 2002 : 267-279) ดังนั้น ความสามารถในการถ่ายโอนความรู้จึงเป็นกระบวนการที่องค์กรต่าง ๆ ถ่ายทอดความรู้ผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อใช้ประโยชน์จากความรู้ที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Argote & Ingram, 2000 : 150-169) โดยลักษณะของการถ่ายโอนความรู้จะเป็นลักษณะของข้อมูลที่มีความต่อเนื่องและเป็นระบบ และยังสามารถปรับปรุงประสิทธิภาพของข้อมูลผ่านการสะสมความรู้ได้เสมอเมื่อต้องการ ยิ่งไปกว่านั้น การถ่ายโอนความรู้เป็นความสามารถขององค์กรที่ต้องให้ผู้ที่ทำกาถ่ายโอนหรือผู้ส่งผ่านความรู้จะต้องมีศักยภาพที่สูงกว่าผู้รับความรู้ เพราะการถ่ายโอนความรู้ที่มีต้นทุนเกิดขึ้นในทุกกระบวนการของการถ่ายโอนความรู้ ดังนั้น ความสามารถในการถ่ายโอนความรู้จึงมาพร้อมกับการกำหนดมูลค่าของการใช้ความรู้ที่ได้รับมา ซึ่งถ้าใช้ความรู้ที่มีทำให้เกิดมูลค่าได้ ก็จะไปสู่ผลตอบแทนขององค์กรที่มากขึ้นจากศักยภาพทางปัญญาที่องค์กรมีสูงขึ้นเมื่อได้รับการถ่ายโอนความรู้ (Zuo, 2003 : 10-11)

การศึกษานี้จึงเน้นให้การถ่ายโอนความรู้เป็นความสามารถขององค์กรที่สามารถผนวกรวมกับทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกขององค์กร โดยมีการดำเนินการในการปรับปรุงระบบความรู้และการนำความรู้ไปใช้ เพื่อให้องค์กรมีประสิทธิภาพในการดำเนินการและส่งผลต่อความสามารถขององค์กรในการเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง เพราะการใช้ประโยชน์จากความรู้จำเป็นต่อการพัฒนาองค์กรในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในการแข่งขัน ดังนั้น ความสามารถในการถ่ายโอนความรู้จะกลายเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้องค์กรปรับตัวได้ในลักษณะที่เป็นพลวัตและปรับปรุงประสิทธิภาพขององค์กรได้เสมอเมื่อต้องการดำเนินการดังแสดงในสมมติฐานต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1a ความสามารถในการถ่ายโอนความรู้ส่งผลต่อความสามารถในการสร้างความรู้ในเชิงบวก

สมมติฐานที่ 1b ความสามารถในการถ่ายโอนความรู้ส่งผลต่อความยั่งยืนทางธุรกิจเชิงบวก

ความสามารถในการแบ่งปันความรู้ (Knowledge sharing Capability)

ความสามารถในการแบ่งปันความรู้ คือความสามารถขององค์กรในการจัดหาข้อมูลงานและความรู้ต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือผู้ที่เกี่ยวข้องที่ต้องการใช้ข้อมูล ตลอดจนการจัดหาข้อมูลเพื่อนำมาทำงานร่วมกับผู้อื่น อาทิ การแก้ปัญหาและพัฒนาแนวคิดใหม่ หรือการจัดหาความรู้เพื่อใช้ในนโยบายหรือขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินงานขององค์กร (Pulakos, Dorsey, & Borman, 2003 : 155-176) ลักษณะของการแบ่งปันความรู้เกิดขึ้นได้จากการสื่อสารที่ผ่านสื่อที่เป็นลายลักษณ์อักษร หรือการสื่อสารแบบเผชิญหน้าที่ผ่านการสนทนาทั้งในลักษณะที่เป็นรายบุคคล และรูปแบบเครือข่าย

การแบ่งปันความรู้เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้พนักงานสามารถพัฒนาตนเองและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในองค์กร โดยการแบ่งปันความรู้สามารถดำเนินการผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดประเภทของความรู้หรือข้อมูล และการแสดงข้อมูล แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องผ่านความสามารถในการจัดส่งความรู้ และผลการดำเนินขององค์กรจะสะท้อนความสามารถในการแบ่งปันความรู้ ในองค์กรที่สอดคล้องกับมุมมองด้านความรู้ที่มุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้ในระดับองค์กรและการใช้ความรู้ที่มีอยู่ นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบองค์กรที่เน้นการมีส่วนร่วม และการสร้างแรงจูงใจในองค์กรโดยใช้การส่งเสริมการแบ่งปันความรู้ให้เกิดขึ้นในองค์กร (Le & Fong, 2012 : 13523-13529) ซึ่งนำไปสู่สมมติฐานต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 2a ความสามารถในการแบ่งปันความรู้ส่งผลต่อความสามารถในการสร้างความรู้ในเชิงบวก

สมมติฐานที่ 2b ความสามารถในการแบ่งปันความรู้ส่งผลต่อความยั่งยืนทางธุรกิจเชิงบวก

ความสามารถในการสร้างความรู้ (Knowledge Creation Capability)

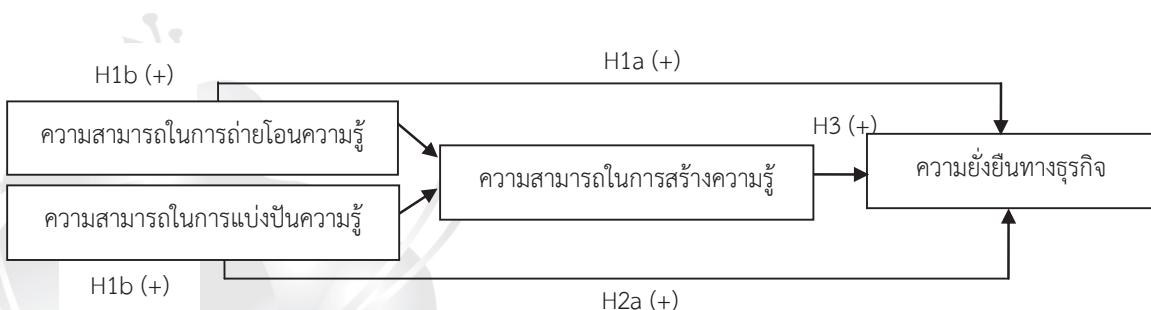
การสร้างองค์ความรู้ถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับองค์กร เพราะมีผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Zollo & Winter, 2002 : 339-351) ความรู้ที่เกิดขึ้นล้วนมาจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของสมาชิกในองค์กรทั้งสิ้น (Tsoukas, 1996 : 11-25) การสร้างองค์ความรู้ขึ้นอยู่กับการแลกเปลี่ยน การรวมข้อมูลความรู้ และความคิดเห็นระหว่างสมาชิก และความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ขององค์กรยังขึ้นอยู่กับขอบเขตและความสามารถที่สมาชิกสามารถแลกเปลี่ยนและรวมข้อมูลความรู้ใหม่ กับความรู้เดิมที่มีอยู่ จนนำไปสู่การผสมผสานข้อมูลที่ได้รับและบูรณาการความรู้ให้เกิดขึ้นมาใหม่ได้ (Smith, Collins, & Clark, 2005 : 346-357)

ดังนั้น ความสามารถในการสร้างความรู้ ช่วยให้องค์กรมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับมุมมองฐานทรัพยากร เพราะความสามารถในการสร้างความรู้จะสะท้อนถึงความสามารถขององค์กรในการสร้างทรัพยากรที่สำคัญที่กล่าวได้ว่าความรู้ คือทรัพยากรที่มีคุณค่าหายาก ไม่สามารถเลียนแบบได้ และไม่สามารถทดแทนได้ (Smith, Collins, & Clark, 2005 : 346-357) ซึ่งมีองค์กรเพียงไม่กี่แห่งที่สามารถสร้างความรู้ใหม่ ๆ ได้อยู่เสมอ อาทิ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นนวัตกรรมใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง จากการที่ให้องค์กรเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ (Krogh, Nonaka, & Rechsteiner, 2012 : 240-277) ดังแสดงในสมมติฐานต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 3 ความสามารถในการสร้างความรู้ส่งผลต่อความยั่งยืนทางธุรกิจเชิงบวก

ความยั่งยืนทางธุรกิจ (Business Sustainability)

ความยั่งยืนทางธุรกิจในการวิจัยนี้ คือ ผลการดำเนินงานในบริบทตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พิจารณา ที่ความมุ่งมั่นในอนาคต ความมั่นคง การสร้างแรงบันดาลใจ และการเผชิญความท้าทายต่าง ๆ ที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับหลักของความสมดุล ผล ความจำเป็น และภูมิคุ้มกัน ผ่านกลไกความรู้และศีลธรรมที่สะท้อนออกมาจากพฤติกรรมของสมาชิกที่มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและสะท้อนจากประสิทธิภาพการทำงาน ตลอดจนผลลัพธ์ทางด้านเศรษฐกิจ

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการถ่ายโอนความรู้ ความสามารถในการสร้างความรู้ และความยั่งยืนทางธุรกิจ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแบ่งปันความรู้ ความสามารถในการสร้างความรู้ และความยั่งยืนทางธุรกิจ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการสร้างความรู้ และความยั่งยืนทางธุรกิจ
4. เพื่อศึกษาผลของความสัมพันธ์ โดยเปรียบเทียบความสามารถในการถ่ายโอนความรู้ และความสามารถในการแบ่งปันความรู้ที่ส่งผลต่อความสามารถในการสร้างความรู้ และความยั่งยืนทางธุรกิจ

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหาศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการสร้างความรู้ และความยั่งยืนทางธุรกิจ ที่เกิดจากความสามารถในการถ่ายโอนความรู้ และความสามารถในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยดำเนินงานดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ครั้งนี้ได้เลือกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทยเป็นประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เพราะวิสาหกิจชุมชนเกิดขึ้นโน้มนำแนวทางเศรษฐกิจชุมชนและแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการกลุ่มและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ซึ่งมีรากฐานมาจากการใช้ความรู้และภูมิปัญญาที่ตนเองมีอยู่มาใช้ในการสร้างกลุ่มของตนเองให้เกิดความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งพาตนเองได้ จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่เลือกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อใช้ในการตรวจสอบผลการวิจัยในครั้งนี้

1.1 ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของประเทศไทยทั้งหมด 83,527 ราย ข้อมูลจากฐานข้อมูลออนไลน์ของระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตรในประเทศไทย (<http://smce.doae.go.th> สืบค้นวันที่ 25 กันยายน 2559) (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, 2559)

1.2 กลุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด 83,527 ราย โดยการสุ่มและหาขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมตามสมการของ Yamane (1973 : 284) คือ 399 ราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยสร้างข้อคำถามตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยและกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่ง ลักษณะข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลประชากรศาสตร์

2.2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในประเทศไทย

2.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการถ่ายโอนความรู้ และความสามารถในการแบ่งปันความรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทย และความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการสร้างความรู้ และความยั่งยืนทางธุรกิจ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับความคิดเห็น คือ ตั้งแต่ 1 (เห็นด้วยน้อยที่สุด) ถึง 5 (เห็นด้วยมากที่สุด)

2.4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะซึ่งเป็น คำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสำรวจข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม โดยการจัดส่งทางไปรษณีย์ไปยังผู้บริหารหรือผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งจะเป็นตัวแทนในการตอบแบบสอบถาม (Key performance indicator) เพราะพวกเขาสามารถให้ข้อมูลการดำเนินงานต่าง ๆ ภายในกลุ่มของตนเองอย่างครอบคลุม และผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.1 ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามและจัดส่งทางไปรษณีย์ไปยังกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทย จำนวน 399 ราย เริ่มส่งตั้งแต่ วันที่ 31 ตุลาคม 2559 ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลรวม 10 สัปดาห์ ได้รับแบบสอบถามกลับมาทั้งหมด 176 ฉบับ เป็นแบบสอบถามที่ถูกต้องกลับจำนวน 16 ฉบับ การตอบไม่สมบูรณ์จำนวน 4 ฉบับ ดังนั้น แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ในการตอบและนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้จำนวน 156 ฉบับ อัตราการตอบกลับคิดเป็นร้อยละ 39.09

3.2 ทดสอบความเอนเอียงในการตอบแบบ สอบถาม (non-response bias) พบว่า แบบสอบถามที่ส่งกลับไม่มีปัญหาอคติในการตอบแบบสอบถาม (Armstrong & Overton, 1977 : 396-402)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์สถิติการวิเคราะห์ความถดถอยแบบกำลังสองน้อยที่สุด (The ordinary least square regression analysis) เพื่อพยากรณ์ตัวแปรที่ต้องการศึกษา โดยนำเสนอข้อมูลพื้นฐานของตัวแปรในรูปแบบตารางควบคู่กับการบรรยาย และสรุปผลการดำเนินการวิจัย

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 สถิติที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล

5.2.1 การวัดค่าของความแปรปรวนของค่าประมาณของสัมประสิทธิ์ของพารามิเตอร์ที่เพิ่มขึ้นเมื่อตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กัน (Variance inflation factors : VIF) โดยค่า VIF ทั้งหมดน้อยกว่า 10 แสดงให้เห็นว่าไม่มีปัญหาในความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Stevens, 2002 : 74)

5.2.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Correlation analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระควรมีค่าน้อยกว่า 0.80 เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปร (multicollinearity) (Hair, Black, Barbin, & Anderson, 2010 : 243-245)

5.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

5.3.1 การวิเคราะห์สถิติการวิเคราะห์ความถดถอยแบบกำลังสองน้อยที่สุด เพื่อตรวจสอบ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมด ตามสมมติฐาน (Hair, Black, Barbin, & Anderson, 2010 : 186-188) จำนวน 5 สมมติฐาน และนำมาเขียนในรูปแบบสมการของความสัมพันธ์ดังกล่าว ดังต่อไปนี้ ..

$$\text{สมการที่ 1 } KCC = \alpha_{01} + \beta_{01}KTC + \beta_{02}KSC + \beta_{03}FIE + \beta_{04}FIS + \varepsilon_1$$

$$\text{สมการที่ 2 } BUS = \alpha_{02} + \beta_{05}KTC + \beta_{06}KSC + \beta_{07}KCC + \beta_{08}FIE + \beta_{09}FIS + \varepsilon_2$$

สรุปผล

การวิจัยครั้งนี้ผู้บริหารกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นตัวแทนในการตอบแบบสอบถามซึ่งมีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Correlations Analysis)

ตาราง 1 สถิติเชิงพรรณนาและเมทริกซ์ความสัมพันธ์ (Descriptive Statistics and Correlation Matrix)

	KCC	KTC	KSC	BUS	FIE
Mean	3.852	3.723	3.726	3.574	3.141
S.D.	0.764	0.877	0.801	0.889	1.086
KTC	.632***				
KSC	.582***	.774***			
BUS	.581***	.719***	.721***		
FIE	.056	.105	.047	.057	
FIS	.178**	.128	.079	.045	.229***

* $p < .10$, ** $p < .05$, *** $p < .01$

ผลการวิเคราะห์เมทริกซ์ความสัมพันธ์ยืนยันว่าไม่มีปัญหาความแปรปรวน โดยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมีค่าต่ำกว่า 0.80 จากข้อเสนอแนะของ Hair, Black, Barbin, & Anderson (2010 : 243-245) ดังนั้น สมมติฐานเบื้องต้นไม่มีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (multicollinearity) ในงานวิจัยนี้

2. การทดสอบสมมติฐานและผลลัพธ์ โดยการวิเคราะห์การถดถอยแบบกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square Regression : OLS)

2.1 ผลการวิเคราะห์การถดถอยสำหรับ ผลกระทบของความสามารถในการถ่ายโอนความรู้ กับความสามารถในการแบ่งปันความรู้ และความสามารถในการสร้างความรู้ จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่าความสามารถในการถ่ายโอนความรู้ส่งผลต่อความสามารถในการสร้างความรู้ในเชิงบวก ($\beta_{01} = .429, p < .01$) และความสามารถในการถ่ายโอนความรู้ส่งผลต่อความยั่งยืนทางธุรกิจเชิงบวก ($\beta_{05} = .227, p < .01$) ดังนั้น ผลการวิเคราะห์สนับสนุน สมมติฐานที่ 1a และ 1b

และเมื่อวิเคราะห์ผลของความสามารถในการ แบ่งปันความรู้ พบว่าความสามารถในการแบ่งปันความรู้ ส่งผลต่อความสามารถในการสร้างความรู้เชิงบวก ($\beta_{02} = .245, p < .05$) กับการวิเคราะห์ผลของความสามารถ ในการแบ่งปันความรู้ ส่งผลต่อความยั่งยืนทางธุรกิจเชิงบวก ($\beta_{06} = .651, p < .01$) ดังนั้น ผลการวิเคราะห์สนับสนุนทั้ง สมมติฐานที่ 2a และ 2b

2.2 ผลกระทบของความสามารถในการสร้างความรู้และความยั่งยืนทางธุรกิจ แสดงให้เห็นว่าความสามารถ ในการสร้างความรู้ส่งผลต่อความยั่งยืนทางธุรกิจ ในเชิงบวก ($\beta_{07} = .622, p < .01$) ดังนั้น ผลการวิเคราะห์สนับสนุน สมมติฐานที่ 3

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยของความสามารถในการถ่ายโอนความรู้กับความสามารถในการแบ่งปันความรู้ ความสามารถในการสร้างความรู้ และความยั่งยืนทางธุรกิจ

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	
	KCC	BSS
ความสามารถในการถ่ายโอนความรู้ (KTC)	.429 ^{***} (.096)	.227 ^{***} (.071)
ความสามารถในการแบ่งปันความรู้ (KSC)	.245 ^{**} (.095)	.651 ^{***} (.070)
ความสามารถในการสร้างความรู้ (KCC)		.622 ^{***} (.071)
ระยะเวลาในการดำเนินงาน	.023 (.059)	.005 (.043)
จำนวนสมาชิก	.090 (.052)	.030 (.038)
Adjusted R ²	.420	.688
Maximum VIF	2.479	2.479

* $p < .10$, ** $p < .05$, *** $p < .01$

ดังนั้น จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสัมพันธ์ พบว่าความสามารถในการถ่ายโอนความรู้ส่งผลเชิงบวก ต่อความสามารถในการสร้างความรู้ และความสามารถในการแบ่งปันความรู้ส่งผลเชิงบวก ต่อความสามารถในการสร้างความรู้ รวมถึงความสามารถในการถ่ายโอนความรู้ส่งผลเชิงบวก ต่อความยั่งยืนทางธุรกิจ และความสามารถในการแบ่งปันความรู้ ส่งผลเชิงบวกต่อความยั่งยืนทางธุรกิจ ซึ่งทั้งความสามารถในการถ่ายโอนความรู้และความสามารถในการแบ่งปันความรู้ ล้วนมีความสำคัญต่อความสามารถในการสร้างความรู้ และความยั่งยืนทางธุรกิจทั้งสิ้น

อภิปรายผล

งานวิจัยนี้ได้นำเสนอความสามารถในการถ่ายโอนความรู้เปรียบเทียบกับความสามารถในการแบ่งปันความรู้ โดยตรวจสอบผลกระทบกับความสามารถในการสร้างความรู้ และความยั่งยืนทางธุรกิจ ดังนี้

1. กรอบแนวคิดได้รับยืนยันตามผลการวิเคราะห์โดยสมมติฐาน ได้รับการสนับสนุนทั้งหมด โดยความสามารถในการถ่ายโอนมีอิทธิพลอย่างมากต่อความสามารถในการสร้างความรู้ และมีอิทธิพลเช่นเดียวกันกับความสามารถในการแบ่งปันความรู้ และความสามารถทั้งสองยังมีอิทธิพลต่อความยั่งยืนทางธุรกิจโดยตรงด้วย โดยไม่ต้องผ่านความสามารถในการสร้างความรู้ นอกจากนี้ พบว่าความสามารถในการสร้างความรู้มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนทางธุรกิจ ดังนั้นการสร้างและประยุกต์ใช้ความรู้ใหม่ จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Agrawal, 2001 : 285-302) โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการถ่ายโอนความรู้ นั้นสามารถดำเนินการผ่านช่องทางต่าง ๆ โดยองค์กรจำเป็นต้องพิจารณาช่องทางสำหรับการถ่ายโอนความรู้ต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน และทางเลือกของการถ่ายโอนขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวก สำหรับการถ่ายโอนความรู้ ตลอดจนถึงแรงบันดาลใจของผู้เข้าร่วมกระบวนการถ่ายโอนความรู้ก็มีความสำคัญเช่นกัน (Brennenraedts, Bekkers, & Verspagen, 2006 : 22) นอกจากนี้ ควรพิจารณาถึงความต่อเนื่องในการถ่ายโอนความรู้ให้เกิดความต่อเนื่อง ซึ่งมีเรื่องของเงินทุนที่ใช้ในการสนับสนุนให้กระบวนการของความต่อเนื่องเกิดขึ้น เพื่อประสิทธิภาพของการพัฒนาขององค์กรต่อไป แต่ข้อควรระวัง คือการขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการถ่ายโอนความรู้ อาจมีผลต่อการรับความรู้และการสะสมความรู้ และอาจเป็นอุปสรรคต่อการนำความรู้มาใช้ประโยชน์ต่อไป

2. การสนับสนุนทางทฤษฎีงานวิจัยนี้สร้างความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับความสามารถในการถ่ายโอนความรู้ และความสามารถในการแบ่งปันความรู้ที่นำไปสู่ความสามารถในการสร้างความรู้ และความยั่งยืนทางธุรกิจผ่านมุมมองฐานความรู้ และมุมมองฐานทรัพยากร ซึ่งใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมุมมองฐานความรู้ขององค์กร คือ ส่วนขยายของมุมมองฐานทรัพยากรขององค์กร โดยเฉพาะในบริบททางเศรษฐกิจในปัจจุบันที่ความรู้ถือเป็นทรัพยากรเชิงกลยุทธ์ ที่มีลักษณะพิเศษ กล่าวคือ ความรู้ที่องค์กรมีสามารถสร้างผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้นได้ โดยสิ่งสำคัญองค์กรจะต้องมีความสามารถในการพัฒนาพื้นฐานของกลไกในการสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจผ่านองค์ความรู้ขององค์กรเอง

ข้อเสนอแนะ

ผลของการศึกษาวิจัยสามารถนำไปเป็นพิจารณาเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการภายใต้บริบทของแต่ละองค์กร ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การพัฒนาอย่างต่อเนื่องทางทางธุรกิจและการแข่งขันระหว่างประเทศมีเพิ่มมากขึ้น องค์กรจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องสำรวจและสร้างความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งต้องตอบสนองความต้องการในการพัฒนาด้วยความรู้ที่มีอยู่ ผ่านการเรียนรู้ และการรับความรู้ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง ความสามารถในการถ่ายโอนความรู้และการแบ่งปันความรู้ระหว่างองค์กรต่าง ๆ ทำให้องค์กรสามารถสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจให้เกิดขึ้นได้ โดยองค์กรต้องพิจารณาวิธีการที่จะทำให้สมาชิกได้รับความรู้และวิธีการที่สมาชิกจะสามารถใช้ความรู้ใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนทำให้เกิดคุณค่าผ่านความรู้ ซึ่งผลที่เกิดขึ้นจะสะท้อนไปยังผลการดำเนินงานขององค์กร อาทิ ความสามารถในการลดต้นทุนการดำเนินงาน การคิดค้นวิธีการดำเนินงานใหม่ ๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กร ความสามารถในการถ่ายโอนความรู้ในองค์กร จึงเป็นความสามารถที่สำคัญขององค์กรในการเจริญเติบโต และการพัฒนาต่อไปอย่างแท้จริง

1.2 ความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ขององค์กรในแต่ละอุตสาหกรรม หรือลักษณะขององค์กรที่แตกต่างกัน บริบทขององค์กรที่ต่างกัน ล้วนแต่เกี่ยวข้องกับความความสามารถในการสร้างความรู้ขององค์กรที่ต่างกันไป ดังนั้น ในการดำเนินการต้องเลือกความสามารถในการสร้างความรู้ใหม่ ๆ ให้เหมาะสมกับลักษณะขององค์กร

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 สำหรับการดำเนินการวิจัยในอนาคต ผู้วิจัยสามารถต่อยอดโดยการวิจัยเพื่อหาแนวทางที่ดีที่สุดสำหรับการบรรลุถึงความยั่งยืนขององค์กรผ่านมุมมองฐานความรู้และทรัพยากรในเชิงลึก โดยการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ทราบถึงประเด็นสำคัญที่จะนำไปสู่การสร้างความรู้ที่มีคุณค่าอย่างแท้จริง อาทิ การศึกษาวิจัยระดับกระบวนการ หรือการศึกษาถึงเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาเมื่อใช้กระบวนการในการรับความรู้หรือสะสมความรู้ที่แตกต่างกัน ยิ่งไปกว่านั้น

ผลของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปโดยอาจมุ่งศึกษาในเชิงลึกเฉพาะในส่วนที่เป็นความสามารถในการถ่ายโอนความรู้ หรือความสามารถในการแบ่งปันความรู้โดยเฉพาะ และนอกจากนี้ในการศึกษาครั้งต่อไปอาจทดสอบกับองค์กรที่มีลักษณะหรือบริบทขององค์กรที่แตกต่างจากการศึกษาในครั้งนี้ อาทิ บทบาทของศูนย์ถ่ายทอดความรู้ หรือการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสถาบัน การศึกษากับสถาบันอุตสาหกรรม เพื่อเพิ่มมุมมองที่กว้างขึ้นในการศึกษาวิจัยต่อไป

2.2 สำหรับการวิจัยในอนาคตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในประเด็นของความสามารถในการถ่ายโอนความรู้ และความสามารถในการแบ่งปันความรู้ควรศึกษาถึงระดับกลไกและเส้นทางที่มีอิทธิพลระหว่างการถ่ายโอนความรู้และประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นอย่างละเอียด หรือตลอดจนการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลของการถ่ายโอนความรู้ มาตรการ และอุปสรรคที่ทำลายกระบวนการในการถ่ายโอนความรู้ เพื่อให้ได้แนวทางเพิ่มเติมสำหรับการจัดการความรู้ในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร. (2559). ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน, 25 กันยายน 2559.

<http://smce.doe.go.th>

Agrawal, A. K. (2001). University-to-industry knowledge transfer: Literature review and unanswered questions. *International Journal of Management Reviews*, 3(4), 285-302.

Argote, L., & Ingram, P. (2000). Knowledge transfer: a basis for competitive advantage in firms. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 1(82), 150-169.

Armstrong, S. J., & Overton, T. S. (1977). University-to-industry knowledge transfer: Literature review and unanswered questions. *Journal of Marketing Research*, 3(14), 396-402.

Balogun, J., & Jenkins, M. (2003). Re-conceiving change management: A knowledge-based perspective. *European Management Journal*, 2(21), 247-257.

Barney, J. (1984). Strategic factor markets: Expectations, luck, and business strategy. *Management Science*, 10(32), 1231-1241.

Barney, J. (1991). Firm resources and sustained competitive advantage. *Journal of Management*, 1(17), 99-120.

Brennenraedts, R., Bekkers, R., & Verspagen, B. (2006). *The different channels of university-industry knowledge transfer : Empirical evidence from biomedical engineering*. Eindhoven: Technische Universiteit Eindhoven.

Garavelli, C. A., Gorgoglione, M., & Barbara, S. (2002). Managing knowledge transfer by knowledge technologies. *Technovation*, 5(22), 269-279.

Hair, J., Black, W. C., Barbin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis*. New Jersey: Pearson Education International.

Hoskisson, R. E., Michael, H. A., William, W. P., & Daphne, Y. (1999). Theory and research in strategic management: Swings of a pendulum. *Journal of Management*, 3(25), 417-456.

Kogut, B., & Zander, U. (1993). Knowledge of the firm and the evolutionary theory of the multinational corporation. *Journal of International Business Studies*, 4(24), 625-645.

- Krogh, G. V., Nonaka, I., & Rechsteiner, L. (2012). Leadership inorganizational knowledge creation: a review and framework. *Journal of Management Studies*, 1(49), 240-277.
- Le, C., & Fong, P. S. (2012). Revealing performance heterogeneity through knowledge management maturity evaluation: A capabilities-based approach. *Expert Systems with Applications*, 18(39), 13523-13539.
- Nickerson, J., & Zenger, T. E. (2004). A Knowledge-Based Theory of the Firm. *Organization Science*, 6(15), 617-632.
- Piboolsravut, P. (2004). Sufficiency Economy. *ASEAN Economic Bulletin*, 1(24), 127-134.
- Prahalad, C. K., & Hamel, G. (1990). The core competence of the corporation. *Harvard Business Review*, May-June, 79-91.
- Pulakos, E. D., Dorsey, D. W., & Borman, W. C. (2003). *Hiring for knowledge-based competition*. San Francisco: JosseyBass.
- Rouse, M. J., & Daellenbach, U. S. (2002). More thinking on research methods for the resource-based perspective. *Strategic Management Journal*, 10(23), 963-967.
- Smith, K. G., Collins, C. J., & Clark, K. D. (2005). Existing knowledge, knowledge creation capability, and the rate of new product introduction in high-technology firms. *Academy of Management Journal*, 2(48), 346-357.
- Stevens, J. (2002). *Applied multivariate statistics for the social sciences*. New Jersey: Lawence Erlbaum Associates.
- Teece, D. J., Pisano, G., & Shuen, A. (1997). Dynamic capabilities and strategic management. *Strategic Management Journal*, 7(18), 509-533.
- Tsoukas, H. (1996). The firm as a distributed knowledge system: a constructionist approach. *Strategic Management Journal*, 17(52), 11-25.
- Wiklund, J., & Shepherd, D. (2003). Knowledge-based resources, entrepreneurial orientation, and the performance of small and mediumm-sized businesses. *Strategic Management Journal*, 13(24), 1307-1314.
- Wright, P. M., & Scott, S. (2000). Toward a unifying framework for exploring fit and flexibility in strategic human resource management. *Academy of Management Review*, 4(23), 756-772.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An introductory analysis*. New York: Harper and Row.
- Zollo, M., & Winter, S. G. (2002). Deliberate learning and the evolution of dynamic capabilities. *Organization Science*, 13, 339-351.
- Zuo, M. Y. (2003). Knowledge transfer in firm informatization. *Chaina Managament Informationization*, 10, 10-11.

การจัดการเรียนรู้วิชาพุทธศาสนา เรื่อง บริหารจิตเจริญปัญญา ตามแนวคิดปัญญาลำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

Learning management Buddhism subjects management
of Jittapanya for secondary school (Grade 8) students

เอี่ยมอร ทองเหลือ*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้วิชาพุทธศาสนา ตามแนวคิดปัญญาลำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ห้อง 2/1 โรงเรียนผ่องสุวรรณวิทยา สายไหม จำนวน 21 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสถิติ t-test ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพุทธศาสนาตามแนวคิดจิตตปัญญา ตามรูปแบบไตรสิกขาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วิชาพุทธศาสนาตามแนวคิดปัญญาลำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบไตรสิกขาในด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านครูผู้สอน/บรรยากาศการสอน การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนด้านคุณธรรมและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนด้านสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด

ABSTRACT

This research aims to 1) comparison of chieivement 2) satisfaction with learning Buddhist subject using the guideline of contemplative as threefold training. Samples total of 21 people were the grade 8 students of room 2/1, academic year 2016, Pongsuwanwittaya Saimai School. The subjects were selected by using Simple random sampling. Tools used to gather information comprises of the Achievement test and questionnaire of the satisfaction. Statistics used to analysis data are mean score ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), and t-test to test of statistical. Result of the study found that 1) the achievement of learning Buddhist subject using guideline of contemplative as threefold training found that after study, the achievement was higher than before study with statistical significant at 0.05 level 2) Satisfaction of study on the management of Buddhist subject using guideline of contemplative as threefold training on the aspect of activities in learning, teacher/learning atmosphere, behavior change of learner on moral and behavior change of learners on social aspect was found in the highest level.

คำสำคัญ : แนวคิดจิตตปัญญาตามรูปแบบไตรสิกขา, การจัดการเรียนรู้, การบริหารจิตปัญญา

Keywords : concept of contemplative as threefold training, Learning management, subjects management

* หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้ตระหนักถึงความสำคัญ ซึ่งในปัจจุบันสังคมไทยมีการย้ายถิ่นเพื่อเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาการว่างงาน ปัญหาอาชญากรรม และปัญหาต่าง ๆ ได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น จึงทำให้เกิดปัญหาทางด้านศีลธรรมมากขึ้น ส่งผลให้ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ลดน้อยลง ซึ่งเกิดจากมีความเจริญด้านวัตถุมากกว่าเจริญด้านจิตใจ ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในสังคมไทยอย่างต่อเนื่องตลอดมา (ธีระ สลักเพชร, 2552) สภาพปัญหาในสังคมล้วนเป็นปัญหาที่เกิดจากที่มนุษย์ส่วนใหญ่พยายามไขว่คว้าแต่ความสุขทางกาย ซึ่งเป็นความสุขที่ไม่คงทนยั่งยืน ซึ่งระบบการศึกษาทั่วไปในปัจจุบันไม่สามารถมีส่วนในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว (ธิป ศรีสกุลไชยรัก, 2553) ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมไม่สามารถที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เข้าใจถึงหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม (กรมวิชาการ, 2551) ซึ่งการจัดการเรียนรู้ถึงหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนานั้นต้องมีความสัมพันธ์มีขั้นตอนและกระบวนการที่เป็นลำดับ ผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมกับการเรียนการสอนได้อย่างเต็มศักยภาพ ครูต้องออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนในสภาพที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง (โชติมาพร ไชยสิทธิ์, 2557) อีกทั้งการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันต้องยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (สุรางค์ เพ็ชรทอง, 2557) หากครูผู้สอนไม่สามารถจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และเข้าใจถึงหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาได้ ผู้เรียนก็จะเกิดการเรียนรู้ที่ไม่มีประสิทธิภาพ และขาดความเข้าใจที่ถูกต้องได้

ในช่วง 3 ปี ย้อนหลังติดต่อกันของการสอบในวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนโรงเรียนผ่องสุวรรณวิทยา สายไหมพบว่า ผลสัมฤทธิ์คะแนน LAS ได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ทางโรงเรียนได้กำหนดเกณฑ์ไว้ที่ 3.00 (ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนผ่องสุวรรณวิทยา สายไหม, 2558) จากความสำคัญข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า การศึกษาวิชาการเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า แนวคิดที่กำลังได้รับความนิยมอย่างมากในขณะนี้ คือ การจัดการเรียนรู้ตามแนวจิตตปัญญาศึกษา ซึ่งเป็นทั้งแนวคิดและแนวปฏิบัติที่มีมุ่งหมายให้เกิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงในระดับต่าง ๆ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงภายในตน และการเปลี่ยนแปลงภายในสังคมชั้นพื้นฐานอย่างลึกซึ้ง (จุฬพล พูลภัทรชีวิน, 2553) เป็นการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานทางด้านจิตใจ

จิตตปัญญาศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาจิตและปัญญา เพื่อช่วยให้มนุษย์เป็นคนที่ มีจิตสำนึกในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม และจิตสำนึกต่อส่วนรวม (เสนห์ เสาวพันธ์, 2554) ดังนั้นกระบวนการเรียนการสอน จึงเน้นพัฒนาจิตและปัญญา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาสู่ภายในจิตใจของผู้เรียนด้วยการสอดแทรกกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวจิตตปัญญาในรูปแบบไตรสิกขา เพื่อให้นักเรียนมีความสามารถในการตัดสินใจ และแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระที่เรียนโดยมีกิจกรรมจิตตปัญญาเข้ามาบูรณาการ เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตนเองอย่างมีสติ รอบคอบ รู้จักคิดใคร่ครวญ พัฒนาจิตใจและปัญญา (พระธรรมปิฎก, 2551)

จิตตปัญญาเป็นการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญจากภายใน โดยใช้ประสบการณ์สู่การเรียนรู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงจิตตปัญญา เป็นหนึ่งในระบบการศึกษาหรือระบบการเรียนรู้ใหม่ที่ควรมีเพื่อให้ทันวิกฤติ โดยมี 2 องค์ประกอบที่สำคัญ คือ การศึกษาในฐานวัฒนธรรมและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (ประเวศ วะสี, 2550) ได้มีผู้ริเริ่มขับเคลื่อนงานด้านจิตตปัญญาอย่างเป็นรูปธรรม มีบุคลากรจากหลายหน่วยงานและองค์กรร่วมกันทำงาน เช่น มหาวิทยาลัยมหิดล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โรงเรียนสัตยาสัย เสถียรธรรมสถาน เป็นต้น

จิตตปัญญาเป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ ที่เน้นการพัฒนาภายในอย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากอคติ เกิดความรัก ความเมตตา มีจิตสำนึกต่อส่วนรวมและสามารถเชื่อมโยงศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ได้อย่างสมดุล อันเกิดเป็นความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (ประเวศ วะสี, 2549) ในขณะที่ จารุพรหม กุลตริก (2549) กล่าวถึงการเรียนรู้ตามแนวจิตตปัญญาว่าเป็นศาสตร์ที่สามารถอธิบายความเป็นหนึ่งเดียวของทุกสรรพสิ่งที่ทำให้ทุกคนเข้าใจได้ง่ารวมทั้งการฝึกฝนในเรื่องของจิตใจ การฝึกสติ สมาธิ ซึ่งเป็นเรื่องที่สามารถปฏิบัติควบคู่ไปกับวิชาในห้องเรียน เพื่อให้เกิดการเปิดรับข้อมูลหรือความรู้อย่างเต็มที่

นอกจากนี้การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดปัญหาที่ได้รับการสังเคราะห์ออกมาจากการร่วมโครงการนำร่อง คือ หลักการพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ หลักความเมตตา หลักการเชื่อมโยงสัมพันธ์ หลักการเผชิญหน้ากับความจริง หลักความต่อเนื่อง หลักความมุ่งมั่น และหลักชุมชนแห่งการเรียนรู้ เรียกว่า “หลักจิตตปัญญาศึกษา” หรือ 7C’s (ธนา นิลชัยโกวิท และคณะ, 2550) ซึ่งเป็นเรื่องที่สามารถปฏิบัติควบคู่ไปกับวิชาในห้องเรียน การฝึกฝนจิตใจสามารถพัฒนาการเรียนรู้ มีทั้งความสุข และได้สติ-สมาธิไปพร้อมกัน เช่น การฝึกโยคะ ศิลปะ กิจกรรมอาสาสมัคร กิจกรรมไดอะล็อก หรือการปลีกวิเวกเพื่อให้รู้จักตนเอง เพื่อยกระดับจิตใจเพื่อเชื่อมสิ่งภายนอกและการรับรู้ภายในอย่างมีสติซึ่งเป็นการปฏิบัติแนวคิดปัญหา 14 จะช่วยให้เข้าใจตนเองมากขึ้น พัฒนาด้านความคิดเชิงวิเคราะห์ ส่งเสริมให้เกิดคำถามขึ้นในใจที่นำไปสู่การเรียนรู้ในชีวิต 14 และนำไปสู่ประสบการณ์ที่ได้รับไปเรียนรู้สิ่งใหม่ต่อไป (สุวรรณา ชิวพฤษ และคณะ, 2550)

การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา เป็นการสอนที่ประกอบด้วยขั้นตอนในการศึกษา 3 ขั้นตอน ดังนี้ (เนาวนิจ ใจมั่น, 2551)

ขั้นศีล คือ การควบคุมพฤติกรรมของผู้เรียนให้อยู่ในอาการสำรวมทั้งกาย วาจา ใจ ให้อยู่สภาพเรียบร้อยพร้อมที่จะปฏิบัติกิจกรรม โดยให้ผู้เรียนเลือกตัดสินใจกระทำการสิ่งใดในการสนองสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับหลักความเมตตา หลักการเชื่อมโยงสัมพันธ์ ตามแนวคิดปัญหา

ขั้นสมาธิ คือ การฝึกจิตของผู้เรียนให้มีสมาธิเบื้องต้น โดยให้จิตจดจ่อกับสิ่งที่กระทำด้วยอาการที่สงบ จิตใจจะลึกการกระทำอยู่อย่างมั่นคงต่อความตั้งใจซึ่งสอดคล้องกับหลักการพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ ตามแนวคิดปัญหา

ขั้นปัญญา ผู้เรียนมีจิตที่แน่วแน่ทำความเข้าใจในปัญหา เหตุของปัญหาเพื่อการแก้ไข พิจารณาผลที่เกิดขึ้น จนเกิดความเข้าใจและรู้แจ้งจนสามารถแก้ปัญหาได้ ซึ่งสอดคล้องกับ หลักการเผชิญหน้ากับความจริง หลักความต่อเนื่อง หลักความมุ่งมั่น และหลักชุมชนแห่งการเรียนรู้ ตามแนวคิดปัญหา

ข้อดี การนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขามาใช้ นอกจากจะทำให้แก่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นแล้วยังช่วยให้นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์ รวมทั้งใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้อีกด้วย

ข้อจำกัด การสอนวิธีนี้ถ้าครูขาดความสนใจ หรือเอาใจใส่ในการทำงานอาจล้าเหลว หรือหากครูไม่มีความอดทน อาจไปจัดทำโครงการหรือช่วยเด็กทำงานเสียเอง ทำให้ผิดวัตถุประสงค์ได้ง่าย และการสอนวิธีนี้น่าบางครั้งจะไม่ได้รับเนื้อหาวิชาครบถ้วน

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาพุทธศาสนาให้มีคะแนนที่สูงขึ้นกว่าเดิม และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในวิชาพุทธศาสนา ตามแนวคิดจิตตปัญญา โดยใช้รูปแบบไตรสิกขา และยังเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์คะแนน LAS ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่ทางโรงเรียนกำหนดไว้ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียนวิชาพุทธศาสนาตามแนวคิดปัญหา โดยใช้รูปแบบไตรสิกขา
2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการเรียนรู้วิชาพุทธศาสนา ตามแนวคิดปัญหา โดยใช้รูปแบบไตรสิกขา

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จำนวน 8 โรงเรียน มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 557 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ห้อง ม.2/1 จำนวน 21 คน ซึ่งเรียนวิชาพุทธศาสนา เรื่อง บริหารจิตเจริญปัญญา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามแนวคิดปัญหาโดยใช้รูปแบบไตรสิกขา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนผ่องสุวรรณวิทยา สายไหม สังกัดคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2550)

ขอบเขตด้านเนื้อหา

สร้างแผนการจัดการเรียนรู้วิชาพุทธศาสนา เรื่องบริหารจัดการเจริญปัญญา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามแนวคิดปัญญาโดยใช้รูปแบบไตรสิกขา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 20 แผน

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการทดลองได้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 เป็นเวลา 2 เดือน ตั้งแต่เดือน มิถุนายน – กรกฎาคม 2559 สัปดาห์ละ 3 คาบ คาบละ 50 นาที รวม 6 สัปดาห์ และอีก 2 คาบ รวมทั้งสิ้น 20 คาบ

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้วิชาพุทธศาสนา เรื่องบริหารจัดการเจริญปัญญา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามแนวคิดปัญญาโดยใช้รูปแบบไตรสิกขา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของการเรียนรู้
2. ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้

ขอบเขตด้านพื้นที่

ดำเนินการทดลองที่โรงเรียนผ่องสุวรรณ วิทยาสาใหม่ สังกัดคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตสายใหม่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการทดลองได้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 เป็นเวลา 2 เดือน ตั้งแต่เดือน มิถุนายน-กรกฎาคม 2559 สัปดาห์ละ 3 คาบ คาบละ 50 นาที รวม 6 สัปดาห์ และอีก 2 คาบ รวมทั้งสิ้น 20 คาบ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้วิชาพุทธศาสนา เรื่องบริหารจัดการเจริญปัญญา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามแนวคิดปัญญาโดยใช้รูปแบบไตรสิกขา โดยนำแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สร้างขึ้น นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบด้านความถูกต้องด้านเนื้อหา ด้านการวัดผลและประเมินผล ความเหมาะสมของภาษา เพื่อให้ครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ตัวชี้วัดการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ได้ค่าความเหมาะสม เท่ากับ 4.61

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบไปด้วย

2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ได้กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้จากแผนการจัดการเรียนรู้ สร้างตารางวิเคราะห์ข้อสอบ ออกข้อสอบ จำนวน 150 ข้อ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบหาค่า IOC ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.67-1.00 ซึ่งเลือกข้อที่มีค่า IOC ที่มีค่ามากกว่า 0.67 ขึ้นไป นำไปทดลองสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการทดลองได้ค่าความยากง่าย (p) มีค่าระหว่าง 0.30-0.65 และค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าระหว่าง -0.60-0.70 คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย ที่มีค่าตั้งแต่ 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก ที่มีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป จำนวน 50 ข้อ นำไปหาค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบโดยใช้สูตร KR 20 ของ Kuder Richardson ได้ค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบเท่ากับ 0.95 จึงมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานตามที่กำหนดไว้ เมื่อได้เครื่องมือตามเกณฑ์ มาตรฐานที่กำหนดแล้วจึงเข้าเก็บข้อมูลตามวันที่กำหนดไว้

2.2 แบบสอบถามความพึงพอใจ

สร้างแบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ จำนวน 20 ข้อ นำแบบประเมินความพึงพอใจ นำเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 ท่าน เมื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจ สำหรับการรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

3.1 ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ข้อสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 50 ข้อ และนำคะแนนมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

3.2 ดำเนินการจัดการเรียนรู้วิชาพุทธศาสนา เรื่องบริหารจัดการเจริญปัญญา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามแนวคิดปัญญาโดยใช้รูปแบบไตรสิกขาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 20 แผน เป็นเวลา 2 เดือน ตั้งแต่เดือน มิถุนายน-กรกฎาคม 2559 สัปดาห์ละ 3 คาบ คาบละ 50 นาที รวม 6 สัปดาห์ และอีก 2 คาบ รวมทั้งสิ้น 20 คาบ

3.3 ทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ฉบับเดียวกับการทดสอบ ก่อนเรียนพร้อมกับแจกแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมด ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของ งานวิจัยดังนี้

4.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนวิชาพุทธศาสนาตามแนวคิดปัญญาโดยใช้รูปแบบ ไตรสิกขา โดยการทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for Dependent Samples)

4.2 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วิชาพุทธศาสนาตามแนวคิดปัญญา โดยใช้รูปแบบ ไตรสิกขา โดยการหาค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ การจัดการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ผู้วิจัยดำเนินการหาค่าเฉลี่ยเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สำหรับการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ มีเกณฑ์การแปลความหมายดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง การจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง การจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง การจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง การจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง การจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

สรุปผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเสนอตามขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนวิชาพุทธศาสนา ตามแนวคิด ปัญญา โดยใช้รูปแบบไตรสิกขา ดังนี้

ตาราง 1 วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนวิชาพุทธศาสนา ตามแนวคิดจิตตปัญญา โดยใช้รูปแบบไตรสิกขา

เครื่องมือที่ใช้วัด	$\bar{X}$	S.D.	S.D	t	Prob.
แบบทดสอบ ก่อนเรียน	21.43	5.07	4.02	21.16	.000
แบบทดสอบ หลังเรียน	39.95	5.56			

*มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 1 ผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาพุทธศาสนา พบว่า การทดสอบก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 21.43 และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 39.95 และเมื่อนำมาเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของผู้เรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิจัยครั้งนี้ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพุทธศาสนาตามแนวคิดปัญญา โดยใช้รูปแบบไตรสิกขาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 2 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วิชาพุทธศาสนาตามแนวคิดจิตปัญญา โดยใช้รูปแบบไตรสิกขา

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
กิจกรรมการเรียนรู้	4.53	0.34	มากที่สุด
ครูผู้สอน/บรรยากาศการสอน	4.46	0.23	มาก
การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนด้านคุณธรรม	4.56	0.11	มากที่สุด
การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนด้านสังคม	4.51	0.10	มากที่สุด
ค่าคะแนนเฉลี่ย	4.53	0.13	มากที่สุด

จากตาราง 2 ผู้เรียนมีความพึงพอใจวิชา พุทธศาสนา ตามแนวคิดจิตปัญญา โดยใช้รูปแบบไตรสิกขาโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนด้านคุณธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) และสำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูผู้สอน/บรรยากาศการสอนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$)

การวิจัยครั้งนี้ด้านความพึงพอใจด้านกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจด้านกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) ด้านครูผู้สอน/บรรยากาศการสอน พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจด้านครูผู้สอน/บรรยากาศการสอนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$) ด้านความพึงพอใจการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนด้านคุณธรรมพบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนด้านคุณธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) ด้านความพึงพอใจการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนด้านสังคม พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนด้านสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$)

จากผลของการวิจัยจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตปัญญา โดยใช้รูปแบบไตรสิกขา ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพุทธศาสนาเพิ่มมากขึ้น และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตปัญญา โดยใช้รูปแบบไตรสิกขา ตลอดจนส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนด้านคุณธรรมและด้านสังคมในทางที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมได้เป็นอย่างดี จึงสามารถนำการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตปัญญา โดยใช้รูปแบบไตรสิกขาไปปรับใช้ในการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์ต่อไป

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้วิชาพุทธศาสนา เรื่อง บริหารจิตเจริญปัญญาตามแนวคิดจิตปัญญาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สามารถอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

การจัดการเรียนรู้วิชาพุทธศาสนา เรื่อง บริหารจิตเจริญปัญญาตามแนวคิดจิตปัญญาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า คะแนนทดสอบก่อนเรียนสูงกว่าหลังเรียน เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตปัญญา ผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยผู้วิจัยศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พร้อมทั้งศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นสร้างแผนการจัดการเรียนรู้วิชาพุทธศาสนา เรื่อง บริหารจิตเจริญปัญญา ตามแนวคิดจิตปัญญา โดยใช้รูปแบบไตรสิกขา จำนวน 20 แผน นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ

ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตปัญญา โดยใช้รูปแบบไตรสิกขา เป็นการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทำให้ผู้เรียนรู้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง รู้จักตนเองมากขึ้นและพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีความรู้สึกมั่นคงในจิต สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิต ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง การจัดกิจกรรมด้วยวิธีดังกล่าวทำให้ผู้เรียนมีโอกาสสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (บัวครอง ชัยปราบ, 2553) อีกทั้งยังเป็นการเรียนรู้ที่เน้นปัญญา อารมณ์ และเหตุผล ด้วยการชี้แนะให้ผู้เรียนเรียนรู้สามารถวิเคราะห์หามุมมองแง่บวกในสังคมด้วยการเป็นพลเมืองดี สร้างการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการฝึกปฏิบัติ

ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการเริ่มต้นจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวก่อนนั่นก็คือจิต (Mind) ซึ่งเป็นก้าวแรกของการทำความดีต่อตนเองและยังประโยชน์ต่อสังคมและสาธารณชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนที่ยั่งยืนของจิตใจ และองค์ความรู้ซึ่งเป็นทางออกที่แสดงให้เห็นถึงปัญหาร่วมกันในที่สุด (เชษฐภูมิ วรรณไพศาล, 2552) นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปัญญศึกษาขึ้นเป็นมุมมองของนักปรัชญาที่เกี่ยวกับการได้มาซึ่งความรู้ว่าจิตตปัญญาศึกษากับการพัฒนาเยาวชน เน้นการฝึกปฏิบัติซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักรู้อย่างมีสติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การตระหนักรู้ในตนเองและการรู้ในตนเอง เชื่อมโยงกับโลกภายนอก ซึ่งการฝึกปฏิบัติ ได้แก่ การฝึกสมาธิ การเคลื่อนไหวและการไตร่ตรองเพื่อพิจารณาถึงความเป็นจริงในธรรมชาติ ทั้งนี้การฝึกปฏิบัติดังกล่าวจะช่วยส่งผลให้เยาวชนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ (Jossey, 2008) ซึ่งจะเกิดการเปลี่ยนแปลงไปเป็นระยะ เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้หลายลักษณะ เป็นผลของประสบการณ์สะสมที่ค่อย ๆ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือเกิดขึ้นอย่างฉับพลันเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจน (Mezirow, 2000) ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เยาวเรศ พันธโนราช (2553) ได้ทำการวิจัยการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดปัญญศึกษาโดยใช้รูปแบบการสอนตามหลักไตรสิกขา ผลการวิจัยพบว่า มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีสติ จิตใจจดจ่ออยู่กับสิ่งที่ได้เรียนรู้ จึงส่งผลให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และผู้เรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอน ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น โดยมีความรักและความเมตตา กับสรรพสิ่งทั้งหลายด้วยใจบริสุทธิ์ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ สุนีย์ ผจญศิลป์ (2551) ได้ทำการวิจัยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดปัญญศึกษาโดยใช้รูปแบบไตรสิกขาที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาสังคมศึกษา และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งพบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบไตรสิกขา มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนทางด้านการเรียนสูงกว่าผู้เรียนก่อนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ และผู้เรียนที่ได้รับการสอนแบบไตรสิกขาที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พบว่ามีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านพฤติกรรม เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองจากการคิดใคร่ครวญอย่างมีสติ รอบคอบ เช่นเดียวกับงานวิจัยของฤติภรณ์ อินทรเทศ (2558) ได้นำรูปแบบไตรสิกขามาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมให้แก่ผู้เรียน หลังจากศึกษาความพึงพอใจการสอนรูปแบบไตรสิกขา ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจทั้งนี้เนื่องมาจากผู้เรียนมีความสุขในการทำกิจกรรมการเรียนรู้และได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างมีสติ

ผลการศึกษาความพึงพอใจด้านกิจกรรมการเรียนรู้ผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันด้วยความรักและความเมตตาอย่างทั่วถึง ดังนั้นควรมีการจัดการเรียนรู้ด้วยการทำงานร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตัวเอง และเรียนรู้ซึ่งกันและกันด้วยความรักและความเมตตา รวมทั้งเอื้อประโยชน์ต่อกันมากที่สุด (ทิศนา แหมมณี, 2551)

ด้านครูผู้สอน/บรรยาการการสอนผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหา มีความสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน ดังนั้น ครูควรมีการจัดเนื้อหาที่มุ่งเน้นที่การนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดผลจริงให้มากที่สุด ลักษณะเนื้อหาในที่นี่จึงเป็นเรื่องจริยธรรมที่เป็นแนวปฏิบัติเพื่อจัดสรรสังคมสู่ความสงบสุขและเป็นระเบียบของสังคม ทั้งนี้ความคิดเกี่ยวกับจริยธรรม มีจุดมุ่งหมายที่ความสงบสุข ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในสังคม การดำรงชีวิตการประกอบอาชีพอย่างมีความสุข และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ด้านการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนด้านคุณธรรมผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนแต่งกายสะอาดเรียบร้อย เป็นที่ภาคภูมิใจกับผู้ที่ได้พบเห็น ดังนั้นครูต้องมุ่งเสริมสร้างและปลูกฝังความรู้และความเข้าใจ ตลอดจนฝึกความมีระเบียบ เรียบร้อยในการแต่งกายให้กับผู้เรียนได้ปฏิบัติตามเป็นกิจนิสัย ซึ่งจะทำได้ผู้ที่ได้พบเห็นมีความสุขที่ดี อีกประการหนึ่งที่จะต้องเน้นเป็นพิเศษ คือ การรู้จักรักษาความสะอาดด้วยตนเองทั้งในโรงเรียนและที่บ้านเพื่อให้เกิดเป็นกิจนิสัยคงทนถาวรต่อไป

ด้านการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนด้านสังคมผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนดำรงชีวิตอย่างเกื้อกูลรักษาสังแวดล้อม ครูจึงควรน้อมนำแนวพระราชดำริ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรม สร้างความรู้ความเข้าใจในการเกื้อกูลซึ่งกันและกันระหว่างธรรมชาติ และการดำรงชีวิตของมนุษย์ โดยมุ่งเน้นการนำคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ(EM) มาใช้แทนสารเคมี ด้วยการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนให้อยู่กับธรรมชาติอย่างมีความเมตตา ส่งผลให้เป็นผู้เรียนสามารถเป็นผู้นำในการเกื้อกูลและรักษาสังแวดล้อมได้อย่างยั่งยืนและถาวร

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชา พุทธศาสนา ตามแนวคิดปัญญา โดยใช้รูปแบบไตรสิกขา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจึงพิสูจน์ได้ว่าการจัดการเรียนรู้วิชา พุทธศาสนา ตามแนวคิดปัญญา โดยใช้รูปแบบไตรสิกขา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยมีขั้นตอนในการสอน คือ (ขั้นศีล) เป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนให้จิตใจอยู่ในความสงบ เพื่อให้สมองอยู่ในสภาวะที่สมดุลพร้อมที่จะเกิดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ ผ่านความสงบนิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญตามแนวคิดปัญญา เช่น การทำสมาธิกำหนดจิตจดจ่ออยู่กับเสียงเพลง การสวดมนต์ การแผ่เมตตา โดยให้ฝึกกำหนดสติขณะพักผ่อน ขั้นขั้นศีล เป็นการอธิบายจุดประสงค์ขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมและสิ่งที่ผู้เรียนจะได้รับจากกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับหลักความเมตตา หลักการเชื่อมโยงสัมพันธ์ ตามแนวคิดปัญญา ซึ่งในแต่ละกิจกรรมที่นำมาใช้ในแต่ละชั่วโมงมีรายละเอียดที่แตกต่างกัน การคัดเลือกกิจกรรมต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในเนื้อหาวิชาที่สอน ขั้นฝึกปฏิบัติเป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติตามกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งอาจจะปฏิบัติด้วยตนเองหรือปฏิบัติเป็นกลุ่ม ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของกิจกรรมที่นำมาใช้ เช่น กิจกรรมผ่านความสงบนิ่งส่วนใหญ่จะให้ผู้เรียนทุกคนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และกิจกรรมการฟังอย่างลึกซึ้งจะปฏิบัติเป็นกลุ่ม ขั้นปัญญาเป็นการสะท้อนความคิด เป็นการสรุปเนื้อหาทั้งหมดที่เรียนในแต่ละครั้งร่วมกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดเกี่ยวกับความรู้สึกต่อกิจกรรมซึ่งสอดคล้องกับหลักการเผชิญหน้ากับความจริง หลักความต่อเนื่อง หลักความมุ่งมั่น และหลักชุมชนแห่งการเรียนรู้ ตามแนวคิดปัญญา ดังนั้นกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวคิดปัญญา ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจึงทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข ลดความตึงเครียดในการเรียนรู้ เช่นเดียวกับงานวิจัยสุพิษญา โคทวิ (2553) พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดปัญญาศึกษา เป็นกระบวนการเรียนรู้โดยใช้จิตใคร่ครวญสิ่งต่าง ๆ ที่ปราศจากอคติ การรู้จักตนเองทำให้เกิดปัญญาที่จะเข้าใจสรรพสิ่งรอบตัวอย่างแท้จริง เกิดความรัก ความเมตตา เพื่อนมนุษย์สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเราตลอดจนมีจิตสำนึกที่ดีต่อส่วนรวมและสามารถที่จะเชื่อมโยงองค์ความรู้ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข การจัดกิจกรรมจิตปัญญาศึกษาได้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้เห็นคุณค่าในตนเอง เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องอย่างต่อเนื่องสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ได้อย่างสมดุลการยอมรับซึ่งกันและกันบนพื้นฐานของความเชื่อมั่นในศักยภาพของความเป็นมนุษย์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรอนงค์ แจ่มผล (2556) เห็นว่า จิตปัญญาเป็นกระบวนการเรียนรู้จากภายในทำให้ได้มาซึ่งความรู้จากประสบการณ์และกระบวนการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตนเอง ให้ตระหนักเห็นคุณค่าในตนเอง เข้าใจถึงความจริงที่ได้เรียนรู้ที่จะยอมรับความหลากหลายความคิดเพื่อนำไปสู่ความตั้งใจที่จะทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณลักษณะภายในที่ถาวรของผู้เรียนส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการปฏิบัติจริงเพื่อให้ได้แสดงออกอย่างเต็มศักยภาพ

ทั้งนี้ประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น จึงช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้วิชา พุทธศาสนา ตามแนวคิดปัญญา โดยใช้รูปแบบไตรสิกขา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพิ่มขึ้น และมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าประเด็นที่ควรนำมาเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้การใช้แนวคิดจิตปัญญา ตามรูปแบบไตรสิกขาให้มีประสิทธิภาพได้ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาวิจัยการใช้แนวคิดจิตปัญญา ตามรูปแบบไตรสิกขาแต่มีการเปรียบเทียบโดยแบ่งระดับความสามารถของผู้เรียนเป็นความสามารถสูง ปานกลาง ต่ำ ว่ามีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างไร
2. ควรทำการวิจัยการใช้แนวคิดจิตปัญญาโดยใช้รูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และเป็นไปตามความต้องการของครูผู้สอนในรูปแบบที่ตนเองถนัด
3. ควรมีการทำการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อเป็นการยืนยันข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ไปกำหนดข้อค้นพบที่จะได้จากองค์ความรู้ใหม่ต่อไป

รายการอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2551). *คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การค่ารับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- จารุพรรณ กุลดิลก (2549). *จิตปัญญาศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2554, จาก <http://www.jitwivat.org>.
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2553). “ความรู้และความเข้าใจพื้นฐาน,” *วารสารครุศาสตร์*. 3(1), 21-30.

- เชษฐภูมิ วรรณไพศาล. (2552). บทความสะท้อนคิดการสอนโดยใช้แนวทางจิตตปัญญาศึกษา กระบวนการวิชา 057201 รายงานความก้าวหน้าแลกเปลี่ยนเรียนรู้โครงการเพิ่มขีดความสามารถสู่ความเป็นสถาบันพัฒนาบุคคลทางการศึกษา เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- โชติมาพร ไชยสิทธิ์. (2557). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21: สอนอย่างไรให้เกิดผลกับผู้เรียน. *รวมบทความทักษะแห่งศตวรรษที่ 21*, 21-26.
- ทิตนา เขมมณี. (2551). *การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ
- ธนา นิลชัยโกวิทและคณะ. (2550). *โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้การอบรมและกระบวนการด้านจิตตปัญญาศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์ธรรม), สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2550). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: วี อินเทอร์เน็ต พริน.
- ธิป ศรีสกุลไชยรัก. (2553). *แนวคิดทางจิตตปัญญา ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดจิตตปัญญาว่าส ในคู่มือจิตตปัญญาศึกษาเรื่องจิตตปัญญาศึกษา : ทฤษฎีการปฏิบัติ*. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธีระ สลักเพชร. (2552). *การเสริมสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- เนาวนิจ ใจมั่น. (2551). *พระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บัวครอง ชัยปราบ. (2553). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์การฝึกปฏิบัติสมาธิตามหลักอานาปานสติ โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนชุมชนหนองแม่ไก่. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). การอ้างอิงประชากรเมื่อใช้เครื่องมือแบบมาตรฐาน ประมาณค่ากับกลุ่มตัวอย่าง. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒนมหาสารคาม*, 3(1), 22-25.
- ประเวศ วะสี. (2550). *รายงานการวิจัยเรื่อง มหาวิทยาลัยกับจิตตปัญญาศึกษาและไตรยางค์แห่งการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดลและแผนงานพัฒนาจิตเพื่อสุขภาพ.
- _____. (2549). *การศึกษาสมบูรณแบบ: คีอวงกลมที่คุ้มครองโลกถึงที่สุด*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อุษาการพิมพ์.
- ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนผ่องสุวรรณวิทยา สายไหม. (2558). *การวัดและประเมินผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงเรียนผ่องสุวรรณวิทยา สายไหม.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2551). *คู่มือชีวิต*. กรุงเทพฯ: บริษัทธนธัชการพิมพ์ จำกัด.
- สุนีย์ ผจญศิลป์. (2551). *ผลการสอบแบบไตรสิกขาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สุพิชญา โคทวี. (2553). “จิตตปัญญาศึกษาทางเลือกใหม่การศึกษาไทย,” *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิษฐ์*. 8(2), 41-52.
- สุรางค์ เพ็ชรทอง. (2557). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. รวมบทความทักษะแห่งศตวรรษที่ 21*, 27-33.
- สุวรรณา ชีวพฤษ และคณะ. (2550). *รายงานดำเนินโครงการฉบับสมบูรณ์ โครงการศิลปะสร้างสรรค์ ดุลยภาพชีวิตภายใน*. นครปฐม: ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เสนห์ เสาวพันธ์. (2554). *การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามแนวทางจิตตปัญญาศึกษา*. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การบริหารจัดการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อรอนงค์ แจ่มผล. (2556). *รายงานการวิจัยเรื่อง ผลของกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้ภายในตนของนักศึกษาที่เรียนรายวิชาจิตวิทยาสำหรับครู*. กำแพงเพชร : คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- Jossey. (2008). “Contemplative Education and Youth Development,” *New Directions for Youth Development*. 2008(118), 101-105.
- Mezirow. (2000). *Learning to Think like and Adult*. San Francisco: Jossey-Bass.

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

THE PARTICIPATORY ADMINISTRATION OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER BUENGMKAN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

เพ็ญพิศ ผาพองขุน *

ชานนท์ เศรษฐแสงศรี **

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมและแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน จำนวน 327 คน โดยการสุ่มแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าความเที่ยงตรงอยู่ระหว่าง 0.60–1.00 และค่าความเชื่อมั่น 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ อยู่ในระดับมาก
2. ผลการเปรียบเทียบ เพศ วุฒิการศึกษา และตำแหน่งหน้าที่ ไม่แตกต่างกัน อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ข้อเสนอแนะ สำหรับการพัฒนาของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ สถานศึกษาควรวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินสถานภาพของสถานศึกษาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านการบริหารงบประมาณ สถานศึกษาควรประชุมเพื่อวางแผนกลยุทธ์ และให้ความเห็นชอบในการจัดสรรงบประมาณตามแผนปฏิบัติงานของสถานศึกษา ด้านการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารต้องรับทราบการให้ข้อเสนอแนะแก่สถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดระบบการให้สวัสดิการ ความชอบโดยยึดหลักคุณธรรม ด้านการบริหารทั่วไป สถานศึกษาควรมีการประชุมวางแผน ให้ความเห็นประสานและสนับสนุนการระดมทรัพยากร เพื่อส่งเสริม สนับสนุน กิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน

ABSTRACT

The research aimed to investigate and compare the participatory administration and guidelines of participatory administration of school administrators under Buengkan Primary Educational Service Area Office. This research was carried out with 327 administrators and teachers which were obtained by Proportionate Stratified Random Sampling. The instrument used for collecting data was a questionnaire with five rating scale, the validity is 0.60–1.00 and reliability is 0.97. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test. The results indicated that:

1. the participatory administration of school administrators under Buengkan Primary Educational Service Area Office, as a whole was at a high level.
2. Comparison results, identifying by sex, educational level, and position were not different. However, identifying by age and working experience were different, the level of statistical significance is .05.

* นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยสันตพล อุดรธานี

** ดร. อาจารย์ประจำ วิทยาลัยสันตพล อุดรธานี

3. The guidelines for development of the participatory administration of school administrators under Buengkan Primary Educational Service Area Office found that the academic management, schools should analyze environment and evaluate conditions of schools to define visions, missions, targets and desired characteristics. The budgeting management, schools should have a meeting for strategic planning and approve for budget allocation on the school action plan. Besides, the personnel management, school administrators must realize the suggestions for the schools i.e. goodness system which focused on moral principle. General management, schools should have a meeting, coordinating and promoting for mobilize resources in order to support school's activities or school's projects.

คำสำคัญ : การบริหารแบบมีส่วนร่วม, ผู้บริหารสถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

Keywords : Participatory administration, Educational institution administrator, Buengkan Primary Educational Service Area Office.

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2553 : 12) ได้กำหนดให้มีการปฏิรูปการบริหารและการจัดการไว้ในหมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษาไว้ว่ามาตรา 39 ให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณการบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เป็นการกระจายอำนาจการจัดและการบริหารการศึกษาไปให้เขตพื้นที่การศึกษา การบริหารมีใช้การสั่งการจากส่วนกลาง ดังที่เคยเป็น หากแต่เขตพื้นที่และสถานศึกษาจะต้องดำเนินการโดยความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรภายในโรงเรียน ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดและบริหารการศึกษา หรือกล่าวได้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกฝ่ายได้เข้ามามีบทบาทในการจัดและบริหารการศึกษา (ทิพวรรณ จันทร์สถิตย์, 2546 : 1)

ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำทางการศึกษา เป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญ ในการบริหารงานของสถานศึกษา ให้บรรลุตามเป้าหมาย ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีเทคนิค และวิธีการบริหารหลากหลายรูปแบบ สามารถนำไปใช้ปฏิบัติงานในหน้าที่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสูงสุด และเกิดผลสำเร็จขององค์กร การปฏิรูปการศึกษาจำเป็นต้องใช้ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ จึงจะนำโรงเรียนบรรลุความสำเร็จตามภารกิจและบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน การเป็นผู้บริหารมืออาชีพจะต้องอาศัยความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะเฉพาะ และอาศัยกระบวนการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรและทุกฝ่ายทุกสถาบัน ทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องภายนอกสถานศึกษาและบริหารโดยใช้องค์คณะบุคคล (ธีระ รุญเจริญ, 2550 : 1) ตลอดจนนำการบริหารโดยอาศัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานทุกคนแสดงออกถึงแนวคิดต่าง ๆ แต่คงไว้ซึ่งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประภาพร ชื้อสทิธิกุล (2560 : 14) คือเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานตั้งแต่การเริ่มคิด การวางแผนการนำไปปฏิบัติและการประเมินผล รวมทั้งได้รับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ร่วมกัน และสอดคล้องกับแนวคิดของ ทานอง ภูเกิดพิมพ์ (2551 : 17) ที่เสนอการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่าเป็นการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความคิด ความเชื่อและความยึดมั่นของแต่ละบุคคล แต่ละหน่วยงาน แต่ละองค์กร อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับกาลเวลาแต่ละยุคแต่ละสมัยอีกด้วย โดยการมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (Teamwork) ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนา เพราะทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมเข้าใจสถานการณ์และอุปสรรคมากยิ่งขึ้นเพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา

การศึกษาสถานภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ได้ทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมโดยการทบทวนองค์กรทั้งในส่วนของผู้จัดตั้ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค โดยการระดมสมองของบุคลากรภายในองค์กร ทั้งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ และโรงเรียนเพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจากสภาพแวดล้อมภายใน มีจุดอ่อน (Weaknesses) ของนโยบายการศึกษาบางอย่างผู้บริหารสถานศึกษาไม่สามารถดำเนินการ

ได้เต็มที่ เนื่องจากผู้บริหารบางส่วนยังขาดความตระหนักในการบริหารจัดการศึกษา และประสบปัญหาด้านชุมชน งบประมาณ บุคลากร เป็นต้น แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2559 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ, 2555 : 16)

การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Administration) นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงานด้านต่าง ๆ เพราะการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม คือการที่ผู้บริหารหรือเจ้าของกิจการใช้วิธีการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานและผู้เกี่ยวข้อง ได้มีส่วนร่วมในการวางแผน ช่วยเสนอแนะข้อคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารตลอดจนการให้โอกาสและอิสระ กับกลุ่มที่จะตัดสินใจทำงานเองภายใต้เป้าหมายและนโยบายที่มอบหมาย แต่การบริหารแบบมีส่วนร่วมอาจยังมีน้อยมาก ในสถานศึกษา เนื่องจากสถานศึกษาไม่มีการประชุมชี้แจงในการมอบหมายงาน การวางแผนงาน โครงการต่าง ๆ ไม่ชัดเจน และขาดการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรทางการศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการบริหาร แบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ เพื่อนำผลการศึกษาวិจัย ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาวิชาชีพครู หรือนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารงาน เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ในโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบึงกาฬ จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบึงกาฬ

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 226 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,980 คน รวมทั้งสิ้น 2,206 คน ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ในปีการศึกษา 2559

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ปีการศึกษา 2559 จะได้ตัวอย่าง จำนวน 327 คน แยกเป็นผู้บริหาร จำนวน 40 คน ครู จำนวน 287 คน จากกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูป เครจซี่และมอร์แกน Krejcie & Morgan (อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 43)

จากขนาดกลุ่มตัวอย่าง 327 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอ โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportionate Stratified Random Sampling) (บุญใจ ศรีสถิตนรากุล, 2550 : 207) ทำการคำนวณเพื่อสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษา ในแต่ละอำเภอ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล สอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ โดยสามารถแบ่งคำถามเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ จำนวน 10 ข้อ
2. ด้านการบริหารงบประมาณ จำนวน 10 ข้อ
3. ด้านการบริหารงานบุคคล จำนวน 10 ข้อ
4. ด้านการบริหารงานทั่วไป จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- 3.1 ขออนุญาตเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากวิทยาลัยสันตพล เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
- 3.2 ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง
- 3.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเอง จำนวน 327 ชุด
- 3.4 ตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยมาเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้

- 4.51 - 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
- 3.51 - 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก
- 2.51 - 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
- 1.51 - 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย
- 1.00 - 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และตำแหน่งหน้าที่ โดยใช้การทดสอบที (t-test แบบ Independent Sample) จำแนกตาม อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้การทดสอบเอฟ (F-test แบบ One-way ANOVA) หากพบความแตกต่างก็ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe, 1953 : 87-104)

4.4 วิเคราะห์แนวทางการพัฒนา การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยใช้สถิติและค่าร้อยละ (Percentage) และวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัย ที่สอดคล้องกับความมุ่งหมาย และการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย ดังนี้

- 5.1 สถิติที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่
 - 5.1.1 ค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ (IOC)
 - 5.1.2 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

5.2 สถิติพื้นฐาน ได้แก่

5.2.1 ความถี่

5.2.2 ค่าร้อยละ

5.2.3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)

5.2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

5.3.1 t-test แบบ Independent Sample

5.3.2 F-test (One Way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติก็ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe, 1953 : 87-104)

สรุปผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ สรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬอยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน โดยด้านที่มีระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานบุคคล รองลงมา คือ ด้านการบริหารวิชาการ ส่วนด้านที่มีระดับการมีส่วนร่วมต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารทั่วไป เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารวิชาการ มีการบริหารแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายข้อ โดยข้อที่มีระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด คือ จัดให้คณะกรรมการบริหารงานวิชาการ การดำเนินโครงการและงานกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา รองลงมา คือ มีการจัดให้ครูและบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ รับรู้ และเสนอแนะการจัดซื้อ จัดหาสื่อการเรียนการสอน ส่วนข้อที่มีระดับการมีส่วนร่วมต่ำที่สุด คือ จัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการพัฒนาประชาสัมพันธ์โรงเรียน

1.2 ด้านการบริหารงบประมาณ มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายข้อ โดยข้อที่มีระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด คือ ควบคุมดูแลในการกำหนดการอนุมัติใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร รองลงมา คือ ควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินงบประมาณให้เป็นไปตามแนวทางการพัฒนาตามแผนหรือนโยบายของสถานศึกษาที่ร่วมกันวางไว้ ส่วนข้อที่มีระดับการมีส่วนร่วมต่ำที่สุด คือ มีส่วนร่วมในการแสวงหากองทุนช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลน รวมทั้งทรัพยากรทางการศึกษาอื่น ๆ

1.3 ด้านการบริหารงานบุคคล มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายข้อ โดยข้อที่มีระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด คือ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครูบุคลากรอย่างจริงจังต่อเนื่องสม่ำเสมอในการปฏิบัติงานทุกด้าน รองลงมา คือ ส่งเสริมวินัยคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่วนข้อที่มีระดับการมีส่วนร่วมต่ำที่สุด คือ การวิเคราะห์ วางแผนอัตราค่าจ้าง และกำหนดตำแหน่งบุคลากรในสถานศึกษา

1.4 ด้านการบริหารทั่วไป มีการบริหารแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายข้อ โดยข้อที่มีระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด คือ มีส่วนร่วมในการจัดกรรมการจัดระบบรักษาความปลอดภัยที่เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา รองลงมา คือ จัดให้ครูบุคลากรทางการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้มีอาคารสถานที่ที่เหมาะสม ส่วนข้อที่มีระดับการมีส่วนร่วมต่ำที่สุด คือ ร่วมวางแผน กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน ด้านธุรการของสถานศึกษา

2. การเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงาน

2.1 จำแนกตามเพศ พบว่าในภาพรวมมีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านการบริหารงบประมาณ ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

2.2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ในภาพรวมมีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีด้านที่มีการบริหารแบบมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือด้านการบริหารบุคคล ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

2.3 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่าในภาพรวมมีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีด้านที่มีการบริหารแบบมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านการบริหารทั่วไป และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านการบริหารงบประมาณ ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

2.4 จำแนกตามอายุ พบว่าในภาพรวมมีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีด้านที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านการบริหารวิชาการ ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน

2.5 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าในภาพรวมมีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีด้านที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านการบริหารวิชาการ และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือด้านการบริหารงานบุคคล ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน

3. การวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีดังนี้

3.1 ด้านการบริหารวิชาการ พบว่าข้อที่มีข้อเสนอแนะสูงสุด คือ สถานศึกษาควรวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินสถานภาพของสถานศึกษาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ รองลงมา คือสถานศึกษาควรมีการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ความต้องการของผู้เรียนชุมชน และท้องถิ่น ส่วนข้อที่มีข้อเสนอแนะต่ำที่สุด คือผู้บริหารควรรับทราบ และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

3.2 ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่าข้อที่มีข้อเสนอแนะสูงสุด คือสถานศึกษาควรประชุม วางแผนกลยุทธ์ และให้ความเห็นชอบในการจัดสรรงบประมาณตามแผนปฏิบัติงานของสถานศึกษา รองลงมา คือผู้บริหารควรพิจารณางบประมาณของสถานศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ส่วนข้อที่มีแนวทางการพัฒนาต่ำที่สุด คือสถานศึกษาควรมีการระดมงบประมาณจากทุกภาคส่วน

3.3 ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่าข้อที่มีข้อเสนอแนะสูงสุด คือผู้บริหารต้องรับทราบให้ข้อเสนอแนะแก่สถานศึกษา เกี่ยวกับการจัดระบบการให้ความดีความชอบโดยยึดหลักคุณธรรม รองลงมา คือสถานศึกษามีการประสานงานกับหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาครูและบุคลากร ส่วนข้อที่มีแนวทางการพัฒนาต่ำที่สุด คือผู้บริหารให้ข้อเสนอแนะแก่โรงเรียนในการจัดระบบการลงโทษครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยยึดหลักคุณธรรมและนิติธรรม

3.4 ด้านการบริหารทั่วไป พบว่าข้อที่มีข้อเสนอแนะสูงสุด คือสถานศึกษาควรมีการประชุมวางแผนให้ความเห็นประสานและสนับสนุนการระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษาให้กับแผนงาน/โครงการที่ได้รับการเห็นชอบ รองลงมา คือ สถานศึกษาควรมีการสนับสนุนในการจัดสภาพห้องเรียนห้องปฏิบัติการ ห้องสมุดพื้นที่สีเขียว และสิ่งอำนวยความสะดวกพอเพียง และอยู่ในสภาพใช้งานได้ดี ส่วนข้อที่มีแนวทางการพัฒนาต่ำที่สุด คือผู้บริหารควรให้ความเห็น และข้อเสนอแนะในการจัดระบบบริหารและพัฒนาองค์กรของสถานศึกษา

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสนใจ จึงได้นำประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผลดังนี้

1. จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่องานหน้าที่ของตนเองในฐานะผู้บริหาร มีบทบาทในการดูแล กำกับติดตาม ประเมินผล การปฏิบัติงาน ในทุก ๆ ด้านของโรงเรียน อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ครูในโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการดูแลกำกับติดตามประเมินผล

ไปด้วยพร้อม ๆ กัน ผู้บริหารให้ความสำคัญกับผู้ร่วมงานในการร่วมคิดร่วมทำ และเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การศึกษาเสมอ เพื่อต้องการให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการศึกษาให้ครูเกิดความรู้สึกในการร่วมรับผิดชอบร่วม ประเมินร่วม วางแผนร่วม รับรู้การดำเนินการซึ่งจากการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานทุกด้านของผู้บริหาร พร้อมทั้ง เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารด้วย จึงส่งผลให้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2554 : 254) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นวิธีการบริหาร ที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (stakeholders) ได้มีส่วนร่วมตามความเหมาะสมนับตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมสนับสนุน ร่วมติดตามประเมินผลร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมรับผิดชอบผลงานที่ออกมา ร่วมภาคภูมิใจในผลงาน หรือรับข้อตำหนิที่เกิดขึ้นนั้น คือร่วมรับทั้งผิดและชอบ และสอดคล้องกับแนวคิดของ พัทธพร ทวยสงฆ์ (2552 : 2-3) ที่กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมใช้กระบวนการทำงาน เพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่เป็นผลสำเร็จด้วยการใช้บุคคลและทรัพยากรต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุซึ่งเป้าหมายของความต้องการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิติพงษ์ แก้วกัลยา (2556 : 106) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มสถานศึกษาที่ 15 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการศึกษาพบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัย ของ ธัชพงศ์ มีแก้ว (2557 : 64) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มลำเหย อำเภอดอนตูม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มลำเหย อำเภอดอนตูม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน

2. จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จำแนกตามเพศ พบว่ามีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารส่วนใหญ่ได้มอบหมายงานให้ทั้งครูเพศชายและเพศหญิงไม่แตกต่างกัน พร้อมทั้งเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทุกด้านอย่างสม่ำเสมอ จึงส่งผลให้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมไม่แตกต่างกันสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชร มะรังศรี (2558 : 98) ได้ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ ผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนคติของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า มีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร สถานศึกษาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับครูที่มีวุฒิการศึกษาทุกระดับ ไม่แตกต่างกัน และได้เปิดโอกาสให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาในทุกด้านอย่างเสมอภาค และเข้ามามีบทบาท ในการดูแล กำกับ ติดตาม ช่วยเหลือการทำงานของบุคลากรทุกระดับการศึกษาอย่างเสมอภาคและต่อเนื่อง สม่่าเสมอ จึงส่งผลให้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนตรี แก้วสำโรง (2553 : 61) ได้ศึกษาการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมในเขตพื้นที่อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับ การศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารแบบมีส่วนร่วมโรงเรียนในอำเภอประทาย ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

4. จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบึงกาฬ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่ามีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผน กำกับ ติดตาม ประเมินผลงานการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมพล พวงศิริ (2552 : 65) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีการบริหาร โรงเรียนแบบมีส่วนร่วม ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

5. จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จำแนกตามอายุ พบว่ามีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารไม่ได้จัดแบ่งสายงานตามความถนัด ของแต่ละบุคคล หรือจัดแบ่งงานไม่เท่าเทียมกัน บุคลากรที่อายุน้อยอาจให้งานที่ไม่ต้องรับมาก ทำให้การบริหารงานไม่เป็นระบบ

จึงส่งผลให้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทิน ปวนเปี้ย (2555 : 132) ได้ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุต่างกัน มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ โฮกแลนด์ Hoagland (1986 : 35-50) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา เกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสั่งการของผู้บริหารโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหาร ครู อาจารย์ที่มีอายุแตกต่างกัน มีทัศนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสั่งการแตกต่างกัน

6. จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่ามีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานวิชาการเป็นหัวใจหลักของการบริหารจัดการศึกษา เนื่องจากครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อย และครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมากกว่าเป็นผู้ที่มีสมรรถนะ มีการรับรู้และเข้าใจในกระบวนการบริหารจัดการเป็นอย่างดี โดยจะมีการใช้ประสบการณ์ในการแก้ปัญหา อาศัยข้อมูลประสบการณ์มาใช้ในการแก้ปัญหาย่อยๆเป็นขั้นตอน เพื่อการพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงาน ซึ่งต่างจากครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย ยังต้องพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานในโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น และยังเป็นช่วงของการปรับตัว ผู้บริหารโรงเรียนจึงจำเป็นต้องเข้ามาดูแลกำกับติดตามช่วยเหลือ และคอยให้คำแนะนำมากกว่า จึงส่งผลให้การบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการบริหารวิชาการแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พินิจ ังโสม (2552 : 80) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่าครูที่มีอายุราชการต่างกัน อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน และตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบต่างกัน พบว่ามีระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไปแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษาบึงกาฬ พบประเด็นที่น่าสนใจ ผู้วิจัยจึงนำมาเป็นข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิเคราะห์ พบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดแนวทางในการพัฒนาด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มการบริหารแบบมีส่วนร่วมให้มากยิ่งขึ้น

1.2 จากผลการวิเคราะห์ พบว่าด้านการบริหารทั่วไป มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาต่ำสุด สถานศึกษาควรมีการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศ เพื่อให้รับทราบข้อมูลที่หลากหลายเป็นปัจจุบัน รับทราบข้อมูลต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นในการบริหารจัดการ

1.3 จากผลการวิเคราะห์ พบว่าเพศที่ต่างกัน ด้านการบริหารงบประมาณ มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน สถานศึกษาควรประชุมวางแผนกลยุทธ์ และให้ความเห็นชอบในการจัดสรรงบประมาณ ตามแผนปฏิบัติงานของสถานศึกษา โดยไม่แบ่งงานตามเพศเพื่อไม่ให้เกิดความคิดเห็นต่างในการปฏิบัติงาน

1.4 จากผลการวิเคราะห์ พบว่าอายุที่ต่างกัน ด้านการบริหารวิชาการ มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน สถานศึกษาประชุมบุคลากรในการมอบหมายหน้าที่โดยไม่แบ่งอายุในการปฏิบัติหน้าที่ ควรวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินสถานภาพของสถานศึกษาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์

1.5 จากผลการวิเคราะห์ พบว่าวุฒิการศึกษาต่างกัน ด้านการบริหารงานบุคคล มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน ผู้บริหารต้องรับทราบให้ข้อเสนอแนะแก่สถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดระบบการให้ค่าความชอบโดยยึดหลักคุณธรรม ไม่แบ่งตามวุฒิการศึกษา ควรให้ความสำคัญในด้านความสามารถและการปฏิบัติงาน

1.6 จากผลการวิเคราะห์ พบว่าตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน ด้านการบริหารงบประมาณ มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน สถานศึกษาควรประชุมวางแผนกลยุทธ์ และบุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกันต้องให้ความเห็นชอบในการจัดสรรงบประมาณตามแผนปฏิบัติงานของสถานศึกษา

1.7 จากผลการวิเคราะห์ พบว่าประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน ด้านการบริหารวิชาการ มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน สถานศึกษาควรให้ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน ได้ร่วมกันวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินสถานภาพของสถานศึกษาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ให้ครูทุกคนได้มีส่วนร่วมในการคิด เสนอแนะ เพื่อพัฒนาสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ในพื้นที่อื่น ๆ ให้มีความหลากหลายเพิ่มขึ้น
- 2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับต่าง ๆ
- 2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับต่าง ๆ
- 2.4 ควรศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในเชิงคุณภาพในระดับต่าง ๆ

รายการอ้างอิง

- นิติพงษ์ แก้วกัลยา. (2556). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มสถานศึกษาที่ 15 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มนตรี แก้วสำโรง. (2553). การบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมในเขตพื้นที่อำเภอประจักษ์ จังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ทิพวรรณ จันทร์สถิตย์. (2546). การบริหารแบบมีส่วนร่วม. ประภาพร ซื่อสัตย์กุล. (2560). หลักการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- พัชรพร ทวยสงฆ์. (2552). นวัตกรรมการบริหาร. นครศรีธรรมราช: ราชประชานุเคราะห์ 4.
- พินิจ ธงโสม. (2552). การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2554). หลักการทฤษฎีและแนวปฏิบัติทางการบริหารการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- สุทิน ปวนเปี้ย. (2555). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- เฉลิมพล พวงศิริ. (2552). การบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- ทำนอง ภูเกิดพิมพ์. (2551). แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน.
- วัชร มะรังศรี. (2558). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครูในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ธัชพงศ์ มีแก้ว. (2557). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มลำเหย อำเภอดอนตูม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญใจ ศรีสถิตนรากุล. (2550). ระเบียบวิธีการวิจัย:แนวทางการปฏิบัติสู่ความสำเร็จ. กรุงเทพฯ: ยูเออนด์ไอ อินเตอร์มีเดีย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. (2555). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน. บึงกาฬ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553. กรุงเทพฯ: เดอะบุคส์.
- Hoagland, J. I. (1986). *Principal and Teacher Perception of Teacher Participation in the Decision-making process in public secondary school with and without a collective bargaining contract.*
- Scheffe, H. (1953). *A method for judging all contrasts in the analysis of variance.*

การพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษโดยใช้รายการโทรทัศน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

Developing of English Listening Skills for Mathayomsuksa 3 Students

By Using Television Programs

มนีรัตน์ กรรณิกา *

อภิราตี จันทร์แสง **

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ โดยใช้รายการโทรทัศน์ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 2) ศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษโดยใช้รายการโทรทัศน์ 3) เปรียบเทียบทักษะฟังภาษาอังกฤษระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน และ 4) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยรายการโทรทัศน์ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนฟ้าแดดสูงยางวิทยาคาร อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 จำนวน 28 คนได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษโดยใช้รายการโทรทัศน์ จำนวน 8 แผน แบบทดสอบทักษะการฟัง จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยาก (p) ตั้งแต่ 0.34–0.67 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (B) ตั้งแต่ 0.33–0.72 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.81 และแบบวัดความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนด้วยรายการโทรทัศน์ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.33–0.79 และความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.86 สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติทดสอบ t-test (Dependent Samples) ผลการวิจัยพบว่า

1. แผนการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ โดยใช้รายการโทรทัศน์มีประสิทธิภาพเท่ากับ 76.43/75.36 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 70/70

2. ค่าดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ โดยใช้รายการโทรทัศน์ มีค่าเท่ากับ 0.6042 หมายความว่า นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ ด้านการฟังเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 60.42

3. นักเรียนมีคะแนนทดสอบทักษะการฟังภาษาอังกฤษ โดยใช้รายการโทรทัศน์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความคิดเห็นต่อการเรียนด้วยรายการโทรทัศน์ โดยรวมและเป็นรายข้อ อยู่ในระดับ เห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 4.35 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การเรียนรู้ด้วยรายการโทรทัศน์ มีความหลากหลายของรายการโทรทัศน์ ทำให้เกิดทักษะการฟัง และการเรียนรู้ผ่านรายการโทรทัศน์ทำให้การเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีความสนุกสนานมากยิ่งขึ้น

ABSTRACT

The purposes of this study were 1) to study the effectiveness of learning activities and developing English listening skills by using television programs that met the 70/70 criteria, 2) to study the effectiveness index of development of learning in English listening activities by using television programs with a concentration on Mathayomsuksa 3 students, 3) to compare students' improvement in listening skills before and after input learning activities into the classroom, and 4) to investigate students' attitudes toward learning activities by using television programs. The sample group was 28 Mathayomsuksa 3 students enrolled in the first semester, academic year 2016, Fadadsoongyang Wittayakarn School, The Secondary Education Service Area Office 24, Kamalasai District, Kalasin Province. All participants were selected by Cluster Random Sampling. The instruments used in the study were (1) a lesson plan designed by using

* นักศึกษาหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

** อาจารย์ ดร. ประจักษ์มนุญศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

8 television programs for English listening comprehension, (2) the achievement test that had the difficulty (p) from 0.34–0.67, discrimination (B) was 0.33–0.72, and the reliability of the questions was 0.81, (2) the measurement of students' opinions on learning through television programs has discriminative range from 0.33–0.79, and the reliability was 0.86. The mean, standard deviation and test statistics t-test (Dependent Samples) were used for statistical analysis. The results of the study showed that;

1. The performance efficiency of the television programs designed for developing students listening skills was 76.43/75.36 which met the criteria of 70/70.

2. The effectiveness Index of learning activities for improving students listening skills by using television programs was 0.6042, this means that students had improved their listening skill with the accounted score of 60.42 percent.

3. Students have showed his/her post-test score higher than pre-test score with statistically significant at .05 level.

4. All of Mathayomsuksa 3 students had positive opinions towards the television programs with an average of 4.35. Learning English through television programs makes learning English more fun and enjoyable.

คำสำคัญ : การเรียนรู้, ทักษะการฟังภาษาอังกฤษ, รายการโทรทัศน์

Keywords : Learning, English listening skills, Television Programs

บทนำ

การสื่อสารมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์มาก โดยเฉพาะในยุคนี้เป็นยุคของข้อมูลข่าวสารหรือเรียกว่า ยุคโลกาภิวัตน์ การสื่อสารมีประโยชน์ทั้งต่อบุคคลและสังคมการสื่อสาร ทำให้คนมีความรู้และโลกทัศน์ที่กว้างขวางขึ้น ภาษาจึงมีความสำคัญต่อการสื่อสารโดยเฉพาะภาษาพูดและภาษาเขียน ภาษาอังกฤษปัจจุบันคือภาษานานาชาติ เป็นภาษากลางของมนุษยชาติ เป็นภาษาที่มนุษย์บนโลกใช้ติดต่อกันเป็นหลัก ไม่ว่าแต่ละคนจะใช้ภาษาอะไรเป็นภาษาประจำชาติ เมื่อต้องติดต่อกับคนอื่นที่ต่างภาษาต่างวัฒนธรรมกันทุกคนจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก ด้วยเหตุนี้หลายชาติจึงบรรจุวิชาภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองรองลงมาจากภาษาประจำชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถนำทักษะพื้นฐานภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะ คือ ฟัง พูด อ่าน และ เขียน ไปใช้ในสถานการณ์จริง โดยทักษะการฟังภาษาอังกฤษเป็นจุดเริ่มต้นแห่งทักษะการเรียนรู้และเป็นที่ยอมรับว่าเป็นจุดสำคัญในการเริ่มต้นการเรียนรู้ภาษา การฟังเป็นความสามารถของบุคคลที่จะทำความเข้าใจในสิ่งที่คนอื่นพูด ทักษะการฟังมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะหากผู้ฟังมีทักษะการฟังที่ดีย่อมส่งเสริมให้ทักษะการพูดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ถ้าได้รับการฝึกทักษะการฟังไม่เพียงพอจะมีผลทำให้ไม่สามารถใช้ภาษาในการสนทนาได้ ดังนั้นควรจะได้ใส่ใจในทักษะการฟังเพื่อให้การฟังประสบผลสำเร็จโดยเฉพาะอย่างยิ่งการฟังภาษาอังกฤษในทางวิชาการทักษะการฟังเป็นความสามารถในการจับประเด็นใจความหลัก จากสิ่งที่ฟังได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน ซึ่งเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อนเพราะผู้เรียนต้องเข้าใจสาระสำคัญจากสิ่งที่พูด อารมณ์และความคิดเห็นของผู้พูด และสามารถตอบสนองระบอบความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดหรือบริบทของการฟัง ดังนั้น ในการเรียนการสอนนักเรียนจึงควรได้รับการฝึกฝนทักษะการฟังอย่างเพียงพอและจริงจัง ซึ่งการฟังเป็นทักษะที่มีความสำคัญมาก และเป็นทักษะพื้นฐานที่นำไปสู่การพัฒนาทักษะอื่น ๆ หากผู้เรียนไม่เข้าใจในสิ่งที่ตนเองฟังก็จะไม่สามารถติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นได้ ดังนั้นครูผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการสอนทักษะฟังเป็นพิเศษ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรทำให้ผู้เรียนคิดและเกิดการเรียนรู้โดยการฝึกทักษะภาษาเป็นทักษะสัมพันธ์ที่สมจริง เน้นการใช้สื่อตามสภาพจริงคือวัสดุการสอนที่ได้จากแหล่งต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ตำราหรือบทเรียนที่จัดพิมพ์เพื่อให้ผู้เรียนใช้เรียน ตัวอย่างของสื่อตามสภาพจริง เช่น ข่าวการพยากรณ์อากาศและการสัมภาษณ์ทางวิทยุโทรทัศน์การใช้สื่อตามสภาพจริงทำให้ผู้เรียนได้เกิดความสนใจและต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนมากขึ้น อันจะเป็นผลดีต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

ในชั้นเรียน (นิภาวรรณ ชูรัตนสิทธิ์, 2535) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สื่อที่ใช้กันในปัจจุบัน คือ โทรศัพท์ซึ่งปัจจุบันมีรายการที่มีคุณภาพหลายรายการ เช่น รายการสารคดีรายการสัมภาษณ์ (วรวิทย์ นิเทศศิลป์, 2551) โทรศัพท์เป็นสื่อที่มีอำนาจมากในการช่วยเสริมและทดแทนภาระหน้าที่ในการสื่อสารชั้นที่หนึ่งของครูผู้สอน สามารถเพิ่มพูนประสบการณ์ของผู้เรียนให้กว้างขวางเพราะเป็นสื่อที่มีทั้งภาพและเสียงจึงมีเสน่ห์ดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้มาก (วิภา อุดมฉันท, 2544)

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่าการนำรายการโทรศัพท์มาใช้ในการเรียนการสอนมีคุณประโยชน์ต่อการเรียนการสอนหลายประการ คือ สามารถนำเสนอภาพและเสียงได้พร้อม ๆ กัน ให้ความรู้แก่ผู้เรียนได้ทุกรูปแบบตั้งแต่การสอนความรู้ง่าย ๆ ไปจนถึงการอธิบายข้อมูลที่มีความสลับซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทางจอโทรศัพท์ยังช่วยให้ความสนใจและทำให้ผู้ชมจดจำสิ่งที่ได้ดูง่ายขึ้น อีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดให้คนเห็นและมีความรู้สึกร่วมไปพร้อม ๆ กันด้วยรายการโทรศัพท์จึงเหมาะที่จะใช้เพื่อการเรียนการสอน สอดคล้องกับแนวคิดของ Cambre (1995) ที่ได้สรุปว่าโทรศัพท์สามารถใช้เป็นสื่อการสอนและการบรรยายที่ดีที่สุดที่จะทำให้ให้นักเรียนได้ฝึกฝนตนเอง ให้ความความเชี่ยวชาญและมีอิสระในการทำงาน ครูที่นำสื่อโทรศัพท์มาใช้ในการสอนอาจจะไม่ได้มีหน้าที่เหมือนในอดีต แต่หน้าที่ของครูก็ไม่ได้ถูกลดความสำคัญลงไป นักเรียนที่เรียนรู้จากสื่อโทรศัพท์ไม่ได้ใช้เวลาอย่างเต็มที่ แต่โอกาสในการเรียนรู้ของนักเรียนก็ไม่ได้น้อยลงไป และอาจจะเพิ่มมากขึ้นด้วย โรงเรียนใดที่นำสื่อโทรศัพท์มาใช้จะทำให้แตกต่างไปจากแบบแผนเดิม เพราะการดูโทรศัพท์จะมีบทบาทเข้ามาแทนที่การจดบันทึก การเรียนและการท่องจำ การนำสื่อโทรศัพท์มาใช้ในการสอนทำให้ครูมีเวลาเอาใจใส่กับนักเรียนมากขึ้น นอกจากนี้นักเรียนยังสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้ห้องปฏิบัติการทางภาษา แทนที่การเรียนรู้อันเข้มข้นเพียงอย่างเดียว

การสังเกตพฤติกรรมนักเรียนและการสัมภาษณ์ครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในพื้นที่วิจัยพบว่า ผู้เรียนฟังคำวลี ประโยค และจับใจความสำคัญของสิ่งที่ได้ฟังไม่ได้ ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษไม่บรรลุผลตามที่คาดหวัง เช่น ฟังไม่รู้เรื่องทำให้ผู้เรียนไม่เข้าใจ ส่งผลให้ติดต่อสื่อสารไม่ได้ และยังทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ไม่เห็นความสำคัญและความจำเป็นในการเรียนภาษาอังกฤษ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อวิชาภาษาอังกฤษต่ำ และมีเจตคติที่ไม่ดี เนื่องจากครูผู้สอนไม่ได้จัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการฟัง โดยการฟังเสียงเจ้าของภาษาโดยตรง สื่อการสอนของครูไม่ดึงดูดความสนใจ ไม่สร้างความกระตือรือร้นให้กับนักเรียน ทำให้นักเรียนไม่เข้าใจเกี่ยวกับคำ วลี ประโยค และข้อความที่ได้ฟัง ไม่สามารถจับประเด็นใจความหลัก และไม่สามารถพูดสื่อสารให้บรรลุตามเป้าหมายกันได้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนไม่คุ้นเคยกับเสียงเจ้าของภาษาจากสื่อจริง (Authentic Material) ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการนำรายการโทรศัพท์มาใช้ให้นักเรียนได้ฝึกฟัง จะทำให้นักเรียนคุ้นเคยกับเสียงเจ้าของภาษา และทำให้การฟังมีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากหลักการ เหตุผล และสภาพปัญหาที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการใช้รายการโทรศัพท์ในการพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ โดยใช้รายการโทรศัพท์ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70
2. เพื่อศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ โดยใช้รายการโทรศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการฟังภาษาอังกฤษ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนรู้โดยใช้รายการโทรศัพท์
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนด้วยรายการโทรศัพท์

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมขนาดเล็ก ในอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 จำนวน 10 ห้อง จาก 4 โรงเรียน ประกอบด้วยโรงเรียนดอนไทรงาม

พิทยาคม มี 3 ห้องเรียน รวม 69 คน โรงเรียนโคกศรีเมือง มี 2 ห้องเรียน รวม 49 คน โรงเรียนธัญญาพัฒน์วิทย์ มี 2 ห้องเรียน รวม 39 คน โรงเรียนฟ้าแดดสูงยางวิทยาการ มี 2 ห้องเรียน รวม 75 คน รวม 232 คน ซึ่งมีสภาพแวดล้อมและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเหมือนกัน รวมทั้งมีผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปลายภาค ปีการศึกษา 2/2558 ใกล้เคียงกัน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนฟ้าแดดสูงยางวิทยาการ อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จำนวน 28 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชนิด ประกอบด้วย

2.1 แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ สอนโดยใช้รายการโทรทัศน์ จำนวน 8 แผน แผนละ

3 ชั่วโมง รวม 24 ชั่วโมง

2.2 แบบทดสอบทักษะการฟัง จำนวน 30 ข้อ

2.3 แบบวัดความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยรายการโทรทัศน์จำนวน 10 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลอง ดังนี้

3.1 ทดสอบทักษะการฟังภาษาอังกฤษ (Pre-test) ด้วยแบบทดสอบทักษะการฟังภาษาอังกฤษ จำนวน 30 ข้อ แล้วตรวจให้คะแนน เก็บคะแนนไว้เพื่อจะนำมาเปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน

3.2 เริ่มดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 8 แผน ทำการทดลองจัดการเรียนรู้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559

3.3 นำแบบทดสอบทักษะการฟังภาษาอังกฤษมาทดสอบหลังเรียน (Post-test) ตรวจแล้วเก็บคะแนนไว้ เพื่อจะนำมาเปรียบเทียบระหว่างการเรียนรู้โดยใช้รายการโทรทัศน์กับแบบปกติ

3.4 นำแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้รายการโทรทัศน์ภายหลังสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ครบ 8 แผนการเรียนรู้ โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น

3.5 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ทางสถิติตามความมุ่งหมายของการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

4.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรม พัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษโดยใช้รายการโทรทัศน์ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 โดยใช้สูตร E_1/E_2 (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2553) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 วิเคราะห์หาค่าดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ โดยใช้รายการโทรทัศน์ และแบบปกติ ใช้สูตร $E.I.$ วิธีของกูดแมนเฟลทเชอร์และชไนเดอร์ (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2553)

4.3 เปรียบเทียบคะแนนทดสอบทักษะการฟังภาษาอังกฤษ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้รายการโทรทัศน์ โดยใช้สถิติทดสอบ t-test (dependent Samples)

4.4 วิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้การฟังภาษาอังกฤษโดยใช้รายการโทรทัศน์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานซึ่งเป็นมาตรฐานซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2553)

สรุปผล

การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ โดยใช้รายการโทรทัศน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยสรุปผลได้ดังนี้

1. แผนการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ โดยใช้รายการโทรทัศน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 76.43/75.36 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 70/70

2. ค่าดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ โดยใช้รายการโทรทัศน์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเท่ากับ 0.6042 หมายความว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ ด้านการฟังเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 60.42

3. นักเรียนมีคะแนนทดสอบทักษะการฟังภาษาอังกฤษ โดยใช้รายการโทรทัศน์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความคิดเห็นต่อการเรียน ด้วยรายการโทรทัศน์โดยรวมและเป็นรายชื่ออยู่ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 4.35 เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า การเรียนรู้ด้วยรายการโทรทัศน์มีความหลากหลายของรายการโทรทัศน์ทำให้เกิดทักษะการฟัง และการเรียนรู้ผ่านรายการโทรทัศน์ทำให้การเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีความสนุกสนานมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. แผนการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้รายการโทรทัศน์ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 76.43/75.36 หมายความว่า นักเรียนได้คะแนนจากการประเมินพฤติกรรมระหว่างเรียน รวมทั้งหมด 8 แผน ได้คะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียนที่วัดได้จากการประเมินพฤติกรรมระหว่างเรียน และแบบทดสอบย่อยในแต่ละแผนของการจัดกิจกรรม การพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ โดยใช้รายการโทรทัศน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทุกคนรวมกันได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 91.71 คิดเป็นร้อยละ 76.43 และมีคะแนนเฉลี่ย หลังเรียนเท่ากับ 22.61 คิดเป็นร้อยละ 75.36 แสดงว่าแผนการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้รายการโทรทัศน์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการฟังของนักเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) งานวิจัยในประเทศและต่างประเทศและศึกษาแนวคิดของแคมเบร์ (Cambre, 1995) เกี่ยวกับการใช้โทรทัศน์เป็นสื่อการสอน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักเรียน โดยกิจกรรมแต่ละชุดได้นั้นให้นักเรียนสามารถฟังและชมรายการ แล้วคิดแยกแยะเรื่องราวเหตุการณ์ ประเภท ลักษณะโครงสร้างข้อมูลวิเคราะห์ความสำคัญ บอกความสัมพันธ์เชิงเหตุผล และสรุปเรื่องได้ ตลอดจนผู้วิจัยได้นำพาผู้เรียนไปสู่ความสำเร็จโดยจะพูดให้กำลังใจให้นักเรียนมีความมั่นใจและความภาคภูมิใจในตนเอง ทำให้นักเรียนเห็นความเกี่ยวข้องระหว่างการใช้โทรทัศน์ในการสอนและชีวิตจริง โดยส่งเสริมและกระตุ้นความสนใจของนักเรียนที่มีต่อโทรทัศน์เพื่อการสอน และผู้วิจัยได้นำตัวอย่างของการใช้ประโยชน์จากการดูโทรทัศน์เพื่อการสอนมาตัวอย่าง ให้นักเรียนฟังจึงทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ และเข้าใจในบทเรียนยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของแคมเบร์ (Cambre, 1995) ที่สรุปว่าโทรทัศน์สามารถใช้เป็นสื่อการสอน และการบรรยายที่ดีที่สุด ทำให้นักเรียนได้ฝึกฝนตนเองให้เกิดความเชี่ยวชาญ และมีอิสระในการทำงาน ครูที่นำสื่อโทรทัศน์มาใช้ในการสอน อาจจะไม่ได้อีกมีหน้าที่เหมือนเช่นอดีต นักเรียนที่เรียนรู้จากสื่อโทรทัศน์มีโอกาสในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น โรงเรียนใดที่นำสื่อโทรทัศน์มาใช้จะทำให้แตกต่างไปจากแบบแผนเดิม เพราะการดูโทรทัศน์จะมีบทบาทเข้ามาแทนที่การจดบันทึก การเรียนและการท่องจำ การนำสื่อโทรทัศน์มาใช้ในการสอนทำให้ครูมีเวลาเอาใจใส่กับนักเรียนมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นนักเรียนยังสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้ห้องปฏิบัติการทางภาษาแทนที่การเรียนรู้แค่ในชั้นเรียนเพียงอย่างเดียว ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุวิธรา มาตรโพธิ์ (2554) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการฟังและการฝึกออกเสียงภาษาอังกฤษ โดยใช้เพลงคาราโอเกะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และพบว่ากิจกรรมการพัฒนาทักษะการฟังและการฝึกออกเสียงภาษาอังกฤษ โดยใช้เพลงคาราโอเกะมีประสิทธิภาพเท่ากับ 70.75/71.40 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 70/70

2. ค่าดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ โดยใช้รายการโทรทัศน์มีค่าเท่ากับ 0.6042 คิดเป็นร้อยละ 60.42 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโทรทัศน์สามารถใช้เป็นสื่อการสอน และการบรรยายที่ดีที่สุดทำให้นักเรียนได้ฝึกฝนตนเองให้เกิดความเชี่ยวชาญ และมีอิสระในการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดของมอร์เลอร์ Moeller (1996) ที่ได้สรุปว่าการใช้รายการโทรทัศน์ในการเรียนรู้ เป็นเพราะโทรทัศน์มีประสิทธิภาพที่เป็นเอกลักษณ์เหมาะที่จะนำมาใช้พัฒนาความรู้และทักษะของผู้เรียน และยังสอดคล้องกับแนวคิดของธราบุญ คูจินดา (2550) ได้สรุปคุณค่าของโทรทัศน์ต่อการเรียนการสอนไว้ว่า สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อการสอนที่สามารถนำเอาสื่อหลายอย่างมาใช้ร่วมกันอย่างสะดวก เป็นการใช้อย่างที่เรียกว่าสื่อผสม ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ มีความสามารถนำรูปแบบมาประกอบการสอนได้สะดวกและรวดเร็ว จึงส่งผลให้นักเรียนที่เรียน

ด้วยรายการโทรทัศน์มีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุวิวัชรา มาตรโพธิ์ (2554) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการฟัง และการฝึกออกเสียงภาษาอังกฤษโดยใช้เพลงคาราโอเกะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และพบว่าดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการพัฒนาทักษะการฟัง และการฝึกออกเสียงภาษาอังกฤษ โดยใช้เพลงคาราโอเกะมีค่าเท่ากับ 0.23

3. นักเรียนมีคะแนนทดสอบทักษะการฟังภาษาอังกฤษ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการนำรายการโทรทัศน์ มาใช้เป็นสื่อในการพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ ช่วยขยายโอกาสของนักเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยผ่านประสบการณ์ทางอ้อม (Indirect Experience) ซึ่งในที่สุดก็จะนำพานักเรียนไปสู่ประสบการณ์ทางตรง (Direct Experience) กล่าวคือ นักเรียนจะบังเกิดความสนใจที่จะค้นคว้าทดลองด้วยตนเองหรือไปเยี่ยมเยือนสถานที่ต่าง ๆ ที่เห็นในโทรทัศน์ด้วยตนเองในภายหลังนอกจากนี้รูปแบบรายการโทรทัศน์ที่นำมาใช้ในรายการเพื่อการศึกษา มีหลากหลายรูปแบบ ที่สื่อให้ผู้ชมรายการสามารถนำมาสร้างองค์ความรู้ในการศึกษา ได้แก่ รูปแบบพูดคุย สนทนา อภิปราย บรรยาย สัมภาษณ์ เกม สารคดีละคร สารละคร สารคดี ทดลองและนิตยสารทางอากาศ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำรูปแบบดังกล่าวมาเป็นสื่อในการพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในภาษาอังกฤษ และสามารถวิเคราะห์เรื่องที่ได้ฟัง สอดคล้องกับแนวคิดของอัจฉิมา สิริตันชัย (2542) ที่สรุปว่าผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถรับรู้ความยากง่ายในการเรียนภาษาที่ต่างกัน ทั้งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ระยะเวลาในการเรียน ความถนัด อายุ ประสบการณ์ เป็นต้น ดังนั้นการที่จะพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศจึงจำเป็นต้องอาศัยวิธีการเรียนการสอนภาษาที่มีประสิทธิภาพ ดังที่มอร์เลอร์ (Moeller, 1996) ได้กล่าวว่าไม่สามารถรับรองได้ว่าการเรียนรู้ผ่านทางโทรทัศน์จะเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว เพราะผู้เรียนบางคนต้องการให้โทรทัศน์ช่วยอธิบายเนื้อหา ทางทฤษฎีที่เป็นเนื้อหาใหม่ ๆ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประสิทธิ์ เครือแดง (2553) ได้ทำวิจัยเรื่องผลการใช้สื่อภาพยนตร์ เพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

4. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความคิดเห็นต่อการเรียนด้วยรายการโทรทัศน์โดยรวม และเป็นรายชื่ออยู่ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 4.35 ทั้งนี้เป็นเพราะการเรียนรู้ด้วยรายการโทรทัศน์ มีความหลากหลายของรายการโทรทัศน์ทำให้เกิดทักษะการฟัง และการเรียนรู้ผ่านรายการโทรทัศน์ทำให้การเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีความสนุกสนานมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของวิภา อีโน (2551) ได้ทำวิจัยเรื่อง การใช้สื่อภาพยนตร์เพื่อกระตุ้นแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษผลการวิจัยพบว่า นักเรียนได้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมากขึ้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Liu (2005) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของนักเรียนและครูที่มีต่อการใช้โทรทัศน์ ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ หรือภาษาที่สอง ในวิทยาลัยของประเทศไต้หวัน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนร้อยละ 64.8 และครูร้อยละ 74.8 มีทัศนคติที่ดีต่อการใช้โทรทัศน์ ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ทั้งนักเรียนและครูชื่นชอบภาพยนตร์ของอเมริกา คิดเป็นร้อยละ 68.7 และ 50.0 ตามลำดับ นักเรียนร้อยละ 54.8 และครู ร้อยละ 50.0 มีความรู้สึกว่ารยะเวลา 1 ชั่วโมงหรือน้อยกว่านั้นเล็กน้อยต่อวัน เป็นช่วงที่พอเหมาะสำหรับการชมรายการภาษาอังกฤษ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ก่อนนำรูปแบบการใช้รายการโทรทัศน์ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรมีการศึกษา และทำความเข้าใจรูปแบบของรายการแต่ละประเภท ที่มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละบทเรียน

1.2 จากผลการศึกษาพบว่า นักเรียนเห็นด้วยกับการเรียนโดยใช้รายการโทรทัศน์ ดังนั้นผู้สอนควรนำวิธีการสอนโดยใช้รายการโทรทัศน์ไปใช้ในการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกการฟัง ซึ่งจะเห็นได้ว่าการใช้รายการโทรทัศน์สามารถที่จะพัฒนากระบวนการฟังของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ โดยใช้ทฤษฎี รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย รวมทั้งการใช้สื่อแบบบูรณาการ

2.2 ควรพัฒนาทักษะการฟังของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาทักษะทางภาษา

2.3 ควรพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษแบบบูรณาการทั้งทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน

รายการอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ธราบุญ คุณินดา. (2550). *ประโยชน์และวิธีใช้เทคโนโลยีกับการเรียนการสอน*. นนทบุรี: สารสองฝั่งโขง.
- นิภาวรรณ ชูรัตนสิทธิ์. (2535). “การไปอบรมเรื่องการใช้ Authentic Materials,” *ภาษาปริทัศน์*. 13(02) : 49; สิงหาคม, 2535.
- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2553). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประสิทธิ์ เครือแดง. (2553). *ผลการใช้สื่อภาพยนตร์เพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วรวิทย์ นิเทศศิลป์. (2551). *สื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้*. ปทุมธานี: สกายบุ๊กส์.
- วิภา อุดมฉันท. (2544). *การผลิตสื่อโทรทัศน์และวีดิทัศน์*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิภา โอโน. (2551). *การใช้สื่อภาพยนตร์เพื่อกระตุ้นแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุวิรัช มาตรโพธิ์. (2554). *การพัฒนาทักษะการฟังและการฝึกออกเสียงภาษาอังกฤษโดยใช้เพลงคาราโอเกะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อัจจิมา ลีรัตนชัย. (2542). *รูปแบบการนำเสนอและความอยู่รอดทางธุรกิจของรายการภาษาอังกฤษทางโทรทัศน์*. วิทยานิพนธ์ นศ.ม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cambre. (1995). “Instructional Technology,” *Television as Master Teacher*. 1995.
- Liu, Hon-Min. (2005). “Student and Teacher Attitudes Toward the use of Television in Learning and Teaching English as a Foreign/second Language in a College in Taiwan,” *Dissertation Abstracts International*. 65(08) : 2870-A ; February, 2005.
- Moeller. (1996). *Center for Children and Technology : Learning from Television Research*. Retrieved September 10, 2016 from <http://cct.edc.org>.

การจัดการค่ายภาษาอังกฤษระดับอุดมศึกษาของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

English Camp Management for Higher Education, English Students, Faculty of
Education, Roi Et Rajabhat University

เดือนเพ็ญ รักษ์แพทย์ *

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาอังกฤษและส่งเสริมการร่วมกิจกรรม ค่ายภาษาอังกฤษ 2) เพื่อประเมินความพึงพอใจและภาพสะท้อนที่มีต่อการจัดและการเข้าร่วมกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ กลุ่มเป้าหมายจากการกำหนดนโยบายของคณะครุศาสตร์ ปีการศึกษา 2559 คือ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปี 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ในฐานะผู้นำค่าย และนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ทุกสาขาวิชา ในฐานะผู้เข้าค่าย จำแนกตามสาขาวิชา ได้แก่ วิทยาศาสตร์ทั่วไป ศิลปศึกษา พลศึกษา ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา คอมพิวเตอร์ศึกษา ดนตรีศึกษา คณิตศาสตร์ และการศึกษาปฐมวัย ผู้นำค่าย 4 กลุ่ม ดำเนินกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษตามแนวปฏิบัติการจัดการค่ายภาษาอังกฤษ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการ ขั้นปฏิบัติ ขั้นสะท้อนภาพการจัดการกิจกรรม และขั้นต่อยอดความคิดและประยุกต์ใช้ (PPRA Cycle) โดยแบ่งความรับผิดชอบกลุ่มละ 2 ค่าย ออกแบบกิจกรรมฐานความรู้ จำนวน 4-5 ฐาน ให้สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และภาษาอังกฤษเฉพาะทางของผู้ร่วมค่ายแต่ละสาขาวิชา ผลการศึกษา พบว่า 1) การพัฒนาทักษะด้านภาษา และการร่วมกิจกรรมของผู้เข้าค่าย ผลคะแนนการเรียนรู้ของผู้เข้าค่าย คะแนนสูงสุด อยู่ในระดับ 87-98 และต่ำสุด อยู่ในระดับ 73-90 ระดับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและภาษาอังกฤษเฉพาะสาขา และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอยู่ในระดับพอใช้-ระดับดีเยี่ยม 2) ความพึงพอใจและภาพสะท้อนในการร่วมกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ ผู้เข้าค่าย ส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจในด้านเนื้อหาและกิจกรรม การดำเนินกิจกรรมของผู้นำค่าย การมีส่วนร่วมของผู้เข้าค่าย ประโยชน์และการนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุดและระดับมาก ความรู้สึกและประสบการณ์ของผู้นำค่ายและผู้ร่วมค่าย พบว่าส่วนใหญ่มีความประทับใจ รู้สึกสนุกสนาน และได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ

ABSTRACT

This research was aimed to 1) develop English Skills and promote higher education students to participate English Camp Activities 2) evaluate satisfaction and reflection of trainees and trainers towards English camp management and participation. The sample groups consisted of trainers and trainees of English camps assigned by Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University in the academic year 2016. The trainers of camps were the fourth year students of English major. And the trainees were the second year students with the majors of General Science, Art Education, Physical Education, Thai Language, English, Social Education, Computer Education, Music Education, Mathematics and Early Childhood Education. The trainers managed camp activities by following the best practice of English Camp (PPRA Cycle: Plan, Practice, Reflection, Apply), set and designed 4-5 knowledge rotations of camp activities. All trainees can communicate and join all activities. The results were as follows: 1) Evaluation in participating English Camp focused on developing English communicative skills, specific English for each major of trainees, maximum scores were 87-98 and minimum were 73-90. 2) The Satisfaction of trainees towards English camp management and participation, the participants were satisfied in the range of high to highest level (4.21-4.94). The Reflection of the trainers and trainees of camps were impressive and enjoyable; they concluded that they received new knowledge and experiences.

* อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

คำสำคัญ : ประเมินผลการร่วมกิจกรรมค่าย, ความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมค่าย, ผู้นำค่ายและผู้เข้าค่าย

Keywords : Evaluate in participating English Camp Activities,
Satisfaction towards English Camp Management, Trainers and Trainees of Camp

บทนำ

การจัดค่ายภาษาอังกฤษเป็นรูปแบบหนึ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ ได้รับการยอมรับในสถานศึกษา และสอดคล้องกับความต้องการให้ผู้เรียนเพิ่มพูนความรู้ด้านคำศัพท์ ไวยากรณ์ ทักษะฟัง พูด อ่านเขียน และการฝึกออกเสียงภาษาอังกฤษ (Anchalee et al., 2015) เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้พัฒนาทักษะภาษาอังกฤษนอกชั้นเรียน ในบรรยากาศที่ผ่อนคลายและมีกิจกรรมทางภาษาหลายรูปแบบที่สร้างสรรค์ กระตุ้นความสนใจ ส่งเสริมแรงจูงใจ และสร้างความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษมากยิ่งขึ้น ตลอดจนผู้เข้าค่ายได้ฝึกและมี ประสบการณ์ในการใช้ภาษาอังกฤษอย่างมีจุดหมายในสถานการณ์ที่นอกเหนือจากการเรียนรู้ในชั้นเรียน เพิ่มพูนความรู้ ทางภาษาอังกฤษและทักษะทางสังคมในสถานการณ์จริง (อโณทัย พลเยี่ยม และคณะ, 2559) ฝึกความเป็นผู้นำ พัฒนาความคิด สร้างสรรค์ ทักษะการวิเคราะห์แก้ปัญหา การทำงานเป็นกลุ่ม จริยธรรม สร้างทักษะทางการเรียนและทักษะทางภาษา สำหรับการเรียนในระดับที่สูงขึ้น Ismail and Tahir (2011 อ้างถึงใน ปณชนก ขาญไวยวิทย์, 2558) การจัดค่ายจึงเหมาะสม และสอดคล้องกับนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558 : 4, 2559 : 18) ด้านการพัฒนาผู้เรียนในระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งเสริมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความมั่นใจ ในการสื่อสารภาษาอังกฤษ และนโยบายการยกระดับ มาตรฐานภาษาอังกฤษสถาบันอุดมศึกษา (ประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา ณ วันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2559) ที่สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องส่งเสริมการจัดกิจกรรมนอกหลักสูตรที่เปิดโอกาสและสร้างแรงจูงใจเปิดโอกาสให้นักศึกษา สามารถพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษได้ด้วยตนเอง

การจัดค่ายภาษาอังกฤษมีความจำเป็นต่อการพัฒนาผู้เข้าค่าย ในด้านทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และภาษาอังกฤษ แบบเข้ม สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและสร้างความมั่นใจในการใช้ ภาษาอังกฤษ และส่งเสริมผู้เข้าค่ายทุกคนให้มีส่วนร่วมในการฝึกทักษะทางภาษาภาษาอังกฤษผ่านกิจกรรมค่ายสถาบันการศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เห็นความสำคัญในพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษและพัฒนาทักษะการจัดค่าย ภาษาอังกฤษให้กับนักศึกษาทั้งในฐานะผู้นำค่าย โดยเฉพาะหลักสูตรในมหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่มีหลักสูตร ค่ายภาษาอังกฤษ หลักสูตรฝึกอบรมค่ายภาษาอังกฤษเพื่อเสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษ พัฒนาความรู้ด้านกิจกรรมค่าย และทักษะทางสังคม สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ (สุนิดา โฆษิตชัยวัฒน์, 2556) เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนออกฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู ให้สามารถจัดค่ายภาษาอังกฤษในสถานศึกษา ด้วยกิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ของผู้เรียนและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และบริหารจัดการค่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ปณชนก ขาญไวยวิทย์, 2558) และ (อโณทัย พลเยี่ยม และคณะ, 2559)

สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ ได้จัดการเรียนการสอนในรายวิชาค่ายภาษา เพื่อพัฒนาทักษะ ตามแผนการเรียน ของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปี 4 เพื่อให้นักศึกษาพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษและประยุกต์ใช้ความรู้ภาษาอังกฤษ และความรู้ด้านการจัดการค่าย ผ่านการฝึกประสบการณ์จากการจัดค่ายจริง ในฐานะผู้นำค่าย ทำให้รู้จักวิธีการบริหารจัดการค่าย การวางแผนและการทำงานเป็นทีม การเขียนและสรุปโครงการ การออกแบบกิจกรรมและการเลือกเนื้อหาภาษาอังกฤษที่ สอดคล้องกับผู้เข้าค่าย และการถ่ายทอดทักษะภาษาอังกฤษผ่านกิจกรรมค่าย ตลอดจนการสะท้อนผลการจัดกิจกรรม โดยการประเมินความรู้และความพึงพอใจในการร่วมกิจกรรมค่าย ภายใต้การดูแล และให้คำปรึกษาจากอาจารย์ผู้รับผิดชอบ รายวิชาค่ายภาษา เพื่อพัฒนาทักษะและคุณาจารย์สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555 (2555) และสามารถต่อยอดความคิดและเพิ่มพูนประสบการณ์ จากการมีส่วนร่วมในการบริการ วิชาการ ด้วยการจัดกิจกรรม และเป็นผู้นำค่ายภาษาอังกฤษ แก่ชุมชนและโรงเรียนในเครือข่ายของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ตลอดจนนำประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนานักศึกษา แบบคู่ขนาน คณะครุศาสตร์ จึงกำหนดการจัดค่ายภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ โดยมีนักศึกษาสาขาวิชา ภาษาอังกฤษ ชั้นปี 4 ที่เรียนในรายวิชาค่ายภาษาเพื่อพัฒนาทักษะ เป็นผู้นำค่าย และนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ชั้นปี 2 ทุกสาขาวิชา ได้แก่ วิทยาศาสตร์ทั่วไป ศิลปศึกษา พลศึกษา ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์ศึกษา ดนตรีศึกษา คณิตศาสตร์

การศึกษาปฐมวัย เป็นกลุ่มเป้าหมายในฐานะผู้เข้าค่าย เพื่อสร้างแรงจูงใจและมีทัศนคติที่ดี ในการเรียนภาษาอังกฤษนอกชั้นเรียน และมีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ และภาษาอังกฤษเฉพาะทางแต่ละสาขาวิชาผ่านกิจกรรม ค่ายภาษาอังกฤษ สามารถนำไปใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน และการเรียนการสอนในระดับที่สูงขึ้น ในการจัดการ ค่ายภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ และภาษาอังกฤษเฉพาะทาง การวางแผนจัดการค่ายตามแนวปฏิบัติที่ดีมีความสำคัญและจำเป็น เพื่อประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุดต่อผู้นำค่าย และผู้เข้าค่าย และบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดค่ายภาษาอังกฤษ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปี 4 ในฐานะผู้นำค่าย ได้ใช้รูปแบบและแนวปฏิบัติการจัดค่ายภาษาอังกฤษตามวงจร PPRA Cycle ที่ผู้สอนรายวิชาค่ายภาษาเพื่อพัฒนาทักษะ กำหนดขึ้นโดยปรับปรุงจากแนวปฏิบัติในรายวิชาค่ายภาษา เพื่อพัฒนาทักษะ และการจัดค่ายภาษาอังกฤษ ในการศึกษา 2558 ที่อาจารย์ผู้สอนประยุกต์วงจรการควบคุมคุณภาพ PDCA Cycle (Plan Do Check Act) หรือ Deming Cycle ที่ใช้อย่างแพร่หลาย มาปรับปรุงให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการบริหารจัดการค่ายภาษาอังกฤษ เป็นแนวปฏิบัติตามวงจร PPRA Cycle ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้ววางแผนและเตรียมความพร้อม (Plan)

อาจารย์ผู้สอนรายวิชาค่ายภาษาเพื่อพัฒนาทักษะ และอาจารย์สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาค่าย

1.1 ประชุมวางแผนหาแนวทางร่วมกัน

สมาชิกประชุมพร้อมกัน เพื่อเลือกประธานค่ายและกรรมการฝ่ายต่าง ๆ กำหนดแนวทางในการบริหาร และการจัดกิจกรรมค่าย

1.2 มอบหมายภารกิจในการเตรียมการจัดกิจกรรม

ประธานค่ายชี้แจงภาระงานและมอบหมายงาน ให้คณะกรรมการในแต่ละฝ่ายดำเนินงาน ตามที่ได้รับ มอบหมาย ดังนี้

ฝ่ายผู้นำค่ายภาษาอังกฤษระดับอุดมศึกษา มีหน้าที่วางแผนการดำเนินงาน จัดเตรียมข้อมูลและความรู้ ภาษาอังกฤษ จัดทำเอกสารสำหรับดำเนินกิจกรรมค่าย จัดทำเอกสารประกอบกิจกรรมค่าย และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินกิจกรรม และดำเนินการจัดกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษระดับอุดมศึกษา ตามวันเวลาที่กำหนด

ฝ่ายปฏิคม มีหน้าที่ให้บริการและดูแล อาหารและเครื่องดื่มแก่ผู้ร่วมค่าย และผู้นำค่าย ตลอดจนผู้เข้าร่วม สังเกตการณ์ทุกท่าน

ฝ่ายโสตทัศนูปกรณ์ และประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่ จัดเตรียมอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ เครื่องเสียง และบันทึก ภาพนิ่ง วิดีโอ และประชาสัมพันธ์โครงการผ่านสื่อต่าง ๆ

ฝ่ายสถานที่ สวัสดิการ รักษาความปลอดภัย มีหน้าที่จัดเตรียมสถานที่ ในการจัดกิจกรรมค่าย รักษาความปลอดภัย ของผู้ร่วมค่าย ตลอดจนการจัดกิจกรรมค่าย

ฝ่ายลำดับพิธีการ มีหน้าที่ การจัดลำดับพิธีการและกิจกรรม ตลอดจนการจัดกิจกรรมค่าย ควบคุม กำกับ ให้การดำเนินกิจกรรมค่าย

ฝ่ายประสานงานด้านเอกสารเบิกจ่าย มีหน้าที่ประสานงาน จัดเตรียมเอกสารเบิกจ่าย จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ สำหรับกิจกรรมค่าย

ฝ่ายรับลงทะเบียน และเกียรติบัตร มีหน้าที่ ประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ ในการจัดเตรียมงาน จัดทำแบบฟอร์ม เอกสารรับลงทะเบียน จัดทำเกียรติบัตรของผู้ร่วมค่าย

ฝ่ายเลขานุการ มีหน้าที่บันทึกการประชุม ประสานงานด้านเอกสารราชการทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และรับรองวิทยากรชาวต่างชาติ ประสานงานทั่วไป และรวบรวมข้อมูลจากฝ่ายต่าง ๆ

ฝ่ายสรุปและประเมินผล มีหน้าที่จัดทำแบบประเมิน สรุปวิเคราะห์และประมวลผลโครงการ จัดทำแนวปฏิบัติ ในการจัดค่ายภาษาอังกฤษระดับอุดมศึกษา

ฝ่ายประสานงานยานพาหนะ มีหน้าที่ประสานงานด้านเอกสารการขอใช้ยานพาหนะ ประสานงานเพื่อนัดหมาย เวลาเดินทางไป-กลับของแต่ละค่าย ฝ่ายสันทนการ ทำหน้าที่จัดเตรียมเพลงภาษาอังกฤษพร้อมทำทางประกอบ และเกม แล้วนำมาสอนเพื่อน ๆ ในห้อง เพื่อที่จะใช้ในการจัดกิจกรรมค่าย

ฝ่ายกิจกรรม มีหน้าที่รวบรวมข้อมูลกิจกรรมฐานความรู้ที่ออกแบบโดยผู้นำค่าย จัดทำคู่มือค่าย และดำเนินการนัดหมายการซ้อมกิจกรรมค่าย

2. ขั้นตอนปฏิบัติ (Practice)

ผู้นำค่ายและฝ่ายต่าง ๆ ปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ตามขั้นตอนการวางแผน ในขั้นวางแผน โดยมีที่ปรึกษาค่ายตรวจสอบความถูกต้อง และให้คำแนะนำในทุกขั้นตอนของขั้นปฏิบัติ

2.1 การออกแบบกิจกรรม สมาชิกทุกคนประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน เพื่อกำหนดและออกแบบกิจกรรมต่าง ๆ ในค่าย ประกอบด้วย กิจกรรมละลายพฤติกรรม กิจกรรมสนทนากิจการ กิจกรรมรวม และกิจกรรมฐานความรู้

การออกแบบกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ การจัดกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษที่ดี ต้องมีความหลากหลาย และเหมาะสม มีประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ คำนึงถึงส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เพื่อกระตุ้นและเพิ่มพูนความสนใจ (วรศรา ยางกลาง, 2556) ในการดำเนินกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษระดับอุดมศึกษาของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปี 4 ในฐานะผู้นำค่าย โดยเลือกออกแบบทั้งกิจกรรมกลุ่ม และกิจกรรมฐานความรู้ ที่ออกแบบให้เหมาะสม และสอดคล้องกับสาขาวิชา

กิจกรรมกลุ่ม (Group Activities) เป็นกิจกรรมที่ผู้ร่วมค่าย ร่วมกันทำพร้อมกันในเวลาเดียวกัน ผู้นำค่าย เลือกสถานที่ที่มีพื้นที่กว้าง จุดประสงค์ของกิจกรรมรวมเพื่อให้ผู้ร่วมค่ายที่ได้ทำกิจกรรม มีความสามัคคีกัน รู้จักการทำงานเป็นทีม ได้พัฒนาทักษะทั้ง พูด อ่าน เขียน ภาษาอังกฤษ รวมถึงทักษะการสื่อสาร เกิดความสนุกสนานและมีเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ แต่ละค่ายทำกิจกรรมรวม ประมาณ 3-5 กิจกรรม เวลาโดยรวมในการทำกิจกรรมประมาณ 45 นาที ถึง 1 ชั่วโมง และในระหว่างการทำกิจกรรมกลุ่ม มีการใช้กิจกรรมสนทนากิจการร่วมด้วย เพื่อสร้างความสนุกสนานและเกิดความรู้สึกผ่อนคลายมากขึ้น

กิจกรรมฐานความรู้ (Activity Rotation) เป็นกิจกรรมความรู้ภาษาอังกฤษ ผู้นำค่ายเลือกสถานที่จัด คือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าถ้ำผาน้ำทิพย์ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมฐานความรู้ หลาย ๆ ฐาน ในเวลาเดียวกัน มีแบ่งกลุ่มผู้เข้าค่ายให้เข้าร่วมกิจกรรมฐานและเปลี่ยนฐานจนครบทุกฐาน การทำกิจกรรมในแต่ละฐานความรู้ เน้นให้ผู้เข้าค่ายมีส่วนร่วมในกิจกรรม ส่งเสริมการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เฉพาะทางของแต่ละสาขาวิชา โดยผู้นำค่ายได้ขอคำปรึกษาจากคณาจารย์ เพื่อให้ได้แนวทางเฉพาะด้านของแต่ละสาขาวิชา และการประยุกต์ความรู้ เพื่อออกแบบให้สอดคล้องกับทำกิจกรรมฐาน เพื่อให้เกิดความสามัคคีกันในหมู่คณะ และเกิด ความสนุกสนาน แต่ละค่ายออกแบบกิจกรรมฐาน ประมาณ 4-5 กิจกรรม และใช้เวลาในการดำเนินกิจกรรมประมาณ 30-45 นาที

2.2 จัดทำคู่มือค่าย ข้อมูลในการจัดทำคู่มือ ประกอบด้วย กำหนดการ เนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมรวม กิจกรรม ฐานความรู้ที่ผู้นำค่ายออกแบบให้สอดคล้องกับผู้นำค่าย และบรรยายวิธีการเล่นและทำกิจกรรม และเพลงทั้งหมดที่ใช้ในค่าย รวมทั้งเพลงที่แต่งให้กับสาขาวิชาของผู้ร่วมค่าย ตลอดจนเกร็ดความรู้ภาษาอังกฤษที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เข้าค่าย ที่ผู้นำค่าย คำนึงว่าข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและหนังสือภาษาอังกฤษที่ได้มาตรฐาน โดยได้รับการตรวจสอบความถูกต้องจากอาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ โดยหลักในการจัดทำคู่มือที่เน้นเนื้อหาภาษาอังกฤษ เพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ ของผู้เข้าค่าย ทั้งการฟัง-พูด การอ่าน-เขียน และไวยากรณ์ เน้นให้ผู้เข้าค่ายสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ และสร้างปฏิสัมพันธ์ ระหว่างผู้เข้าค่าย

2.3 จัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรมค่าย โดยผู้นำค่ายทุกคนที่ได้รับภาระหน้าที่ในแต่ละฐาน และแต่ละ กิจกรรม สำรวจอุปกรณ์ที่ต้องได้ใช้ในแต่ละกิจกรรมและในแต่ละฐาน และจดรายชื่ออุปกรณ์เสนอในที่ประชุมค่าย เพื่ออนุมัติงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์

2.4 ดำเนินการซ้อมกิจกรรมค่าย ผู้นำค่ายฝ่ายกิจกรรมมีหน้าที่นัดหมายและซักซ้อมความเข้าใจในการซ้อม กิจกรรมค่าย และซักซ้อมความเข้าใจก่อนออกค่ายจริง ตามลำดับขั้นตอนกำหนดการ เริ่มจากกิจกรรมสนทนากิจการ กิจกรรม ละลายพฤติกรรม ต่อด้วยพิธีเปิด จากนั้นเป็นกิจกรรมรวมทั้ง 1-3 ต่อด้วยกิจกรรมฐานทั้ง 4-5 ฐาน ต่อด้วยพิธีมอบเกียรติบัตร และพิธีปิดกิจกรรมค่าย หลังการซ้อมกิจกรรมแต่ละครั้ง สมาชิกทุกคนจะประชุมกันทุกครั้ง เพื่อหาข้อบกพร่องหรือจุดที่ต้อง ปรับปรุง เพื่อที่จะได้ดำเนินแก้ไขในส่วนที่บกพร่องในการซ้อมกิจกรรมค่ายครั้งต่อไป

2.5 ดำเนินการจัดกิจกรรมค่ายจริง ในวันจัดค่ายจริง ณ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าถ้ำผาน้ำทิพย์ ซึ่งมีระยะทาง ห่างจากมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดประมาณ 80 กิโลเมตร ก่อนออกเดินทางและระหว่างเดินทาง มีกิจกรรมสนทนากิจการ เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นำค่ายและผู้ร่วมค่าย และให้เกิดความสนุกสนาน พร้อมออกเดินทางและการร่วมกิจกรรม

ค่ายภาษาอังกฤษ เมื่อเดินทางถึงค่าย หลังลงทะเบียนแล้ว ผู้นำค่ายดำเนินกิจกรรมสนทนาและกิจกรรมละลายพฤติกรรม ผู้เข้าค่าย ก่อนเข้าพิธีเปิดกิจกรรมค่าย และหลังพิธีเปิด ผู้นำค่ายดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอน ดังนี้

2.5.1 เรียนเชิญวิทยากรชาวต่างชาติ ให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของค่ายภาษาอังกฤษ

2.5.2 ดำเนินกิจกรรมรวม ในระหว่างกิจกรรม มีการให้สติ๊กเกอร์แก่ผู้เข้าค่ายที่สามารถตอบคำถามได้ หรือเป็นผู้ชนะในแต่ละกิจกรรม เป็นการสร้างแรงจูงใจ และการให้คะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

2.5.3 แบ่งกลุ่มผู้เข้าค่ายออกเป็น 4-5 ทีม เพื่อเตรียมพร้อม และสอดคล้องกับการเวียนเข้าร่วมกิจกรรม ฐานความรู้ โดยกำหนดสัญลักษณ์สีที่ผู้นำค่ายเตรียมมา โดยเวียนผู้เข้าค่ายร่วมกิจกรรมฐานความรู้ให้ครบ

2.5.4 หลังกิจกรรมฐานความรู้ ผู้นำค่ายรวบรวมคะแนน เพื่อค้นหาผู้ร่วมค่ายที่ได้รับสติ๊กเกอร์มากที่สุด และ popular vote ของค่าย โดยเป็นชาย 1 คน และหญิง 1 คน รวมทั้งกลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุดในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในค่าย พร้อมรับรางวัลที่ผู้นำค่ายจัดเตรียมไว้ ก่อนเข้าสู่พิธีปิด และเดินทางกลับ

3. ขั้นตอนภาพการจัดกิจกรรมค่าย (Reflection)

ประกอบด้วย การจัดทำรายงานการดำเนินกิจกรรมค่าย และสรุปแบบสำรวจความพึงพอใจในการร่วมกิจกรรม ค่ายภาษาอังกฤษระดับอุดมศึกษา โดยคิดหาค่าคะแนนการประเมินออกมาเป็นร้อยละในแต่ละระดับของความคิดเห็น และประเมินผลการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ และการมีส่วนร่วมของผู้เข้าค่าย การจัดทำ Reflection สะท้อนความรู้สึกละ และประสบการณ์ของประธานค่ายในฐานะตัวแทนผู้นำค่าย และตัวแทนผู้เข้าค่ายแต่ละค่าย แต่ละสาขาวิชา แสดงความรู้สึกละ และความคิดเห็นทั้งก่อน ในขณะ และหลังจากที่เข้าร่วมกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ ประสบการณ์และความรู้ที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ

4. ขั้นตอนยอคิดและประยุกต์ใช้ (Apply)

4.1 จัดทำแนวปฏิบัติการจัดค่ายภาษาอังกฤษระดับอุดมศึกษา โดยรวบรวมข้อมูลทั้งหมด สิ่งที่เกิดขึ้นในกิจกรรมค่าย และสิ่งที่ได้รับจากค่าย แล้วนำมาจัดทำแนวปฏิบัติในการจัดกิจกรรมค่ายตามรูปแบบที่ได้ประชุมร่วมกัน ตามขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่ ขั้นเตรียมความพร้อม ขั้นปฏิบัติ ขั้นสะท้อนภาพการจัดกิจกรรมค่าย และขั้นตอนยอคิด

4.2 การประยุกต์ใช้แนวปฏิบัติในการจัดกิจกรรม ค่ายภาษาอังกฤษระดับอุดมศึกษา สำหรับผู้นำค่ายเพื่อให้การจัดกิจกรรมค่ายในครั้งต่อไปเกิดประโยชน์สูงสุด หรือสำหรับผู้สนใจทั่วไป สามารถประยุกต์ใช้แนวปฏิบัติในการจัดค่าย ภาษาอังกฤษที่สอดคล้องกับบริบท และการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียนผ่านกิจกรรมค่าย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินผลการพัฒนาทักษะทางภาษาและการร่วมกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจและภาพสะท้อนที่มีต่อการจัด และการเข้าร่วมกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ได้แก่ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ประจำปีการศึกษา 2559

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างผู้จัดการค่ายและผู้นำค่าย ประกอบด้วย นักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษ ชั้นปี 4 ที่เรียนวิชา ค่ายภาษาเพื่อพัฒนาทักษะ ตามหลักสูตรภาษาอังกฤษ จำนวน 123 คน จัดกลุ่มโดยจำแนกตามกลุ่มหมู่เรียน จำนวน 4 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 จำนวน 29 คน กลุ่มที่ 2 จำนวน 29 คน กลุ่มที่ 3 จำนวน 29 คน และกลุ่มที่ 4 จำนวน 36 คน แต่ละกลุ่มทำหน้าที่เป็นผู้จัดการค่ายและผู้นำค่าย จำนวน 2 ค่าย

กลุ่มตัวอย่างผู้ร่วมค่าย ประกอบด้วย นักศึกษาจาก 10 สาขาวิชา โดยเลือกนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ทุกคน และจัดเป็นกลุ่มจำนวน 8 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป และ นักศึกษาสาขาวิชาศิลปศึกษา จำนวน 102 คน

- กลุ่มที่ 2 นักศึกษาศาขวิชาพลศึกษา จำนวน 106 คน
- กลุ่มที่ 3 นักศึกษาศาขวิชาภาษาไทย จำนวน 122 คน
- กลุ่มที่ 4 นักศึกษาศาขวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 121
- กลุ่มที่ 5 นักศึกษาศาขวิชาสังคมศึกษา จำนวน 119 คน
- กลุ่มที่ 6 นักศึกษาศาขวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา และนักศึกษาศาขวิชาดนตรีศึกษา จำนวน 127 คน
- กลุ่มที่ 7 นักศึกษาศาขวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 123 คน
- กลุ่มที่ 8 นักศึกษาศาขวิชาการศึกษาศาสตร์ จำนวน 113 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลการจัดการค่ายภาษาอังกฤษของผู้นำค่าย และการเข้าร่วมกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ จากแบบวัดและประเมินผลการร่วมกิจกรรม และแบบสำรวจความพึงพอใจและภาพสะท้อนการจัดกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ โดยเครื่องมือดังกล่าวผ่านการตรวจสอบและการให้คำแนะนำจากอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านประเมินผล และการวิจัยในสาขาศาขวิชาภาษาอังกฤษ

2.1 แบบวัดและประเมินผลการเรียนรู้และการร่วมกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ จำแนกตามกิจกรรมฐานความรู้ของแต่ละค่าย ผู้นำค่ายออกแบบให้เหมาะสมกับการวัดและประเมินทักษะผู้เข้าค่าย ใช้เกณฑ์การให้คะแนนการพัฒนาทักษะทางภาษาอังกฤษแบบ scoring rubrics โดยประเมินผลการเรียนรู้ในด้านความเข้าใจในทักษะภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะ การใช้คำศัพท์ และความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ และเนื้อหาภาษาอังกฤษเฉพาะทางที่สอดคล้องกับผู้เข้าค่าย และ ประเมินการมีส่วนร่วม ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดเชิงวิเคราะห์ และความคล่องแคล่วในการร่วมกิจกรรม

2.2 แบบสำรวจความพึงพอใจและภาพสะท้อนการจัดกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ ปรับปรุงจากแบบสำรวจที่ทดลองใช้ในปีการศึกษา 2558

2.2.1 ระดับการประเมินความพึงพอใจ มี 5 ระดับ คือ ระดับ 5 คือ มากที่สุด ระดับ 4 คือ มาก ระดับ 3 คือ ปานกลาง ระดับ 2 คือ น้อย และระดับ 1 คือ น้อยที่สุด

2.2.2 ประเด็นการประเมิน ประกอบด้วยด้านต่าง ๆ 4 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านเนื้อหาและกิจกรรม ประกอบด้วย 1.1) เนื้อหาเข้าใจง่ายและสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนกิจกรรมได้ 1.2) มีสาระและสนุกสนาน 1.3) เหมาะสมกับความรู้และความสามารถของผู้เข้าค่าย 1.4) ช่วยพัฒนาทักษะ การฟัง-พูด และอ่าน-เขียนของผู้เข้าค่ายได้ 1.5) ผู้ร่วมค่ายมีโอกาสได้ใช้ภาษาและทำทางเพื่อสื่อความหมาย
- 2) ด้านการดำเนินกิจกรรม ประกอบด้วย 2.1) ผู้นำค่ายมีวิธีการการถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสม 2.2) ผู้นำค่ายมีการอธิบายและสาธิตวิธีการทำกิจกรรมที่ชัดเจน 2.3) ผู้นำค่ายมีการตรวจสอบความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการทำกิจกรรม 2.4) ผู้นำค่ายมีการให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำที่เหมาะสม
- 3) ด้านการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 3.1) ผู้เข้าค่ายมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 3.2) ผู้เข้าค่ายทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม 3.3) การจัดกลุ่มผู้เข้าค่ายเหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรม
- 4) ด้านประโยชน์และการนำไปใช้ ประกอบด้วย 4.1) ผู้เข้าค่ายมีความรู้ความเข้าใจการใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์ต่าง ๆ มากขึ้น 4.2) ผู้เข้าค่ายมีความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษมากขึ้น 4.3) ผู้เข้าค่ายสามารถนำความรู้ภาษาอังกฤษไปใช้ในการเรียนและชีวิตประจำวัน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดค่ายภาษาอังกฤษระดับอุดมศึกษา ของนักศึกษาศาขวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ แบบ one-day camp จำนวน 8 ค่าย ณ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าถ้ำผาน้ำทิพย์ (ผาหมอกม้วย) อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด (เดือนตุลาคม – พฤศจิกายน 2559) โดยมีลำดับการจัดค่าย ดังนี้

ค่ายที่ 1 ค่ายภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาศาขวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไปและศิลปศึกษา โดยนักศึกษาศาขวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปี 4 กลุ่มเรียนที่ 2

ค่ายที่ 2 ค่ายภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาศาขวิชาพลศึกษา โดยนักศึกษาศาขวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปี 4 กลุ่มเรียนที่ 1

ค่ายที่ 3 ค่ายภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย โดยนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปี 4 กลุ่มเรียนที่ 1

ค่ายที่ 4 ค่ายภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ โดยนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปี 4 กลุ่มเรียนที่ 3

ค่ายที่ 5 ค่ายภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา โดยนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปี 4 กลุ่มเรียนที่ 2

ค่ายที่ 6 ค่ายภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาคอมพิวเตอร์และดนตรีศึกษาโดยนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปี 4 กลุ่มเรียนที่ 4

ค่ายที่ 7 ค่ายภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ โดยนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปี 4 กลุ่มเรียนที่ 3

ค่ายที่ 8 ค่ายภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ โดยนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปี 4 กลุ่มเรียนที่ 4

3.2 รวบรวมผลการวัดและประเมินผลการร่วมกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ (ธันวาคม 2559 – กุมภาพันธ์ 2560)

3.3 รวบรวมข้อมูลจากแบบสำรวจความพึงพอใจ และภาพสะท้อนการจัดกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ (กุมภาพันธ์ – เมษายน 2560)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับขั้นตอน ที่ผู้นำค่ายดำเนินกิจกรรมค่ายตามแนวปฏิบัติการจัดค่ายภาษาอังกฤษ

4.1 การพัฒนาทักษะด้านภาษา และการร่วมกิจกรรมของผู้เข้าค่าย ผู้นำค่ายประเมินผลการเรียนรู้ โดยใช้แบบวัด และประเมินผลการร่วมกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ จำแนกตามกิจกรรมฐานความรู้ของแต่ละค่าย โดยมีประเด็น ประเมินผล การเรียนรู้ ความเข้าใจในทักษะภาษาอังกฤษ การใช้คำศัพท์ และความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ และเนื้อหา ภาษาอังกฤษเฉพาะทางที่สอดคล้องกับผู้เข้าค่าย และประเมินการมีส่วนร่วม ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดเชิงวิเคราะห์ และความคล่องแคล่วในการร่วมกิจกรรม ผลการประเมินจำแนกตามค่าย พบว่า

4.1.1 ผลการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษและการมีส่วนร่วมของผู้เข้าค่าย ค่ายที่ 1 ประเมินผลเชิงสร้างสรรค์ โดยเข้าร่วมกิจกรรมฐานความรู้ 5 ฐาน ๆ ละ 20 คะแนน พบว่า ค่าคะแนนฐานละ 20 คะแนน พบว่ากลุ่มผู้เข้าค่ายมีค่าคะแนน สูงสุด ร้อยละ 89 และค่าคะแนนต่ำสุด ร้อยละ 81 จากการร่วมกิจกรรม

4.1.2 ผลการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษและการมีส่วนร่วมของผู้เข้าค่าย ค่ายที่ 2 มีค่าคะแนนสูงสุด ร้อยละ 98 และค่าคะแนนต่ำสุด ร้อยละ 90

4.1.3 ผลการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษและการมีส่วนร่วมของผู้เข้าค่าย ค่ายที่ 3 มีค่าคะแนนสูงสุด ร้อยละ 90 และค่าคะแนนต่ำสุด ร้อยละ 60

4.1.4 ผลการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษและการมีส่วนร่วมของผู้เข้าค่าย ค่ายที่ 4 มีค่าคะแนนสูงสุด ร้อยละ 94 และค่าคะแนนต่ำสุด ร้อยละ 85

4.1.5 ผลการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษและการมีส่วนร่วมของผู้เข้าค่าย ค่ายที่ 5 มีค่าคะแนนสูงสุด ร้อยละ 88 และค่าคะแนนต่ำสุด ร้อยละ 82.5

4.1.6 ผลการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษและการมีส่วนร่วมของผู้เข้าค่าย ค่ายที่ 6 มีค่าคะแนนสูงสุด ร้อยละ 87 และค่าคะแนนต่ำสุด ร้อยละ 73

4.1.7 ผลการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษและการมีส่วนร่วมของผู้เข้าค่าย ค่ายที่ 7 มีค่าคะแนนสูงสุด ร้อยละ 92 และค่าคะแนนต่ำสุด ร้อยละ 84

4.1.8 ผลการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษและการมีส่วนร่วมของผู้เข้าค่าย ค่ายที่ 8 มีค่าคะแนนสูงสุด ร้อยละ 94 และค่าคะแนนต่ำสุด ร้อยละ 77

4.3 ภาพสะท้อนจากความคิดเห็นของผู้เข้าค่าย ในการแสดงความรู้สึกของตัวแทนผู้ร่วมค่ายที่มีต่อการร่วมกิจกรรม ค่ายภาษาอังกฤษ พบว่าตอนแรกที่ทราบว่าจะได้เข้าค่ายไม่ยากเข้า เพราะไม่ชอบภาษาอังกฤษ พอได้มาเข้าค่ายจริง ๆ มีแต่ความสุข และผ่อนคลาย ทำให้เริ่มพูดภาษาอังกฤษได้นิดหน่อย รู้สึกสนุกกับกิจกรรมตั้งแต่เริ่ม จนรู้สึกไม่ยากกลับ ยากอยู่ ค่ายต่อ เกิดความรู้สึกประทับใจ เป็นประสบการณ์ที่ดี ประสบการณ์ที่ได้รับสามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน เพราะได้ความรู้จากการทำกิจกรรมกับเพื่อน ๆ ร่วมค่าย ได้ทำความรู้จักกับเพื่อนใหม่ ได้มิตรภาพใหม่ ๆ สังคมใหม่ ๆ และเกิดความสามัคคีในกลุ่มของตนเอง ในด้านการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษผ่านมุมมองของผู้ร่วมค่ายได้ พบว่ามีการสื่อสารภาษาอังกฤษได้ดีขึ้น คำศัพท์ที่ไม่เคยรู้จักได้รู้ ได้นำไปใช้พูดคุยกับเพื่อน ๆ และผู้นำค่ายได้มกมาย มีการแนะนำคำศัพท์ และสามารถนำไปใช้ได้ ในชีวิตประจำวัน และการเรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษต่อไป และความรู้และประสบการณ์ที่ได้สามารถนำไปพัฒนาดตนเอง ในระดับที่สูงขึ้น

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ตามข้อมูลการวัดผลและประเมินผลการพัฒนาทักษะทางภาษาอังกฤษ และการร่วมกิจกรรมค่ายของผู้เข้าค่าย ผู้นำค่ายใช้คะแนนร้อยละ และใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลแบบสำรวจความพึงพอใจ ในการร่วมกิจกรรมค่าย ของผู้เข้าค่าย เพื่อหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผล

ในการวิจัยครั้งนี้ สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. การพัฒนาทักษะด้านภาษาและการร่วมกิจกรรมของผู้เข้าค่าย ผู้นำค่ายประเมินผลการเรียนรู้ โดยใช้แบบวัด และประเมินผลการร่วมกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ จำแนกตามกิจกรรมฐานความรู้ของแต่ละค่าย พบว่าค่าคะแนนสูงสุด มีคะแนน 87-98 และค่าคะแนนต่ำสุด มีคะแนน 73-90 ระดับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและภาษาอังกฤษ เฉพาะสาขา และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอยู่ในระดับพอใช้-ระดับดีเยี่ยม
2. ความพึงพอใจและภาพสะท้อนในการร่วมกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ ความพึงพอใจในการร่วมกิจกรรม ค่ายภาษาอังกฤษของผู้เข้าค่าย ในด้านเนื้อหาและกิจกรรม ด้านการดำเนินกิจกรรมของผู้เข้าค่าย ด้านการมีส่วนร่วมของผู้เข้าค่าย และด้านประโยชน์และการนำไปใช้ในภาพรวมพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.21 – 4.94 ภาพสะท้อนการจัด และการเข้าร่วมกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษของประธานค่าย และตัวแทนผู้เข้าค่ายพบว่า ผู้นำค่ายมีทัศนคติที่ดี มีทักษะ และประสบการณ์ ทั้งในด้านการทำงานร่วมกัน และการจัดกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ ผู้เข้าค่ายมีทัศนคติที่ดีขึ้นต่อการเรียน ภาษาอังกฤษ ประทับใจ ได้รับประสบการณ์ที่ดี มีทักษะในการสื่อสารภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น มีความรู้และประสบการณ์ที่สามารถ นำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันและการเรียนการสอน

อภิปรายผล

การจัดค่ายภาษาอังกฤษระดับอุดมศึกษาของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ จากการประเมินทักษะภาษาอังกฤษ และการร่วมกิจกรรมค่ายของผู้เข้าค่าย และความพึงพอใจในการร่วมกิจกรรมค่าย ด้านเนื้อหาและกิจกรรม ด้านการดำเนิน กิจกรรมของผู้เข้าค่าย ด้านการมีส่วนร่วมของผู้เข้าค่าย และด้านประโยชน์และการนำไปใช้ ในภาพรวมของทุกค่าย อยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่า การจัดค่ายภาษาอังกฤษระดับอุดมศึกษา นอกจากผู้เข้าค่ายจำเป็นต้องมีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษและการ ถ่ายทอดความรู้ภาษาอังกฤษผ่านกิจกรรมค่าย การมีความรู้ในการบริหารจัดการค่ายภาษาอังกฤษตามแนวปฏิบัติที่ดี ทำให้ บรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมค่าย การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และภาษาอังกฤษเฉพาะทาง ของผู้เข้าค่ายมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด การออกแบบกิจกรรมและการเลือกเนื้อหาภาษาอังกฤษให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับผู้เข้าค่าย เข้าใจง่าย สร้างแรงจูงใจและสร้างทัศนคติที่ดีในการเรียนภาษาอังกฤษ เน้นการมีส่วนร่วม การนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านการสื่อสาร และการเรียนในระดับสูงขึ้นไป สอดคล้องกับ วริศรา ยางกลาง (2556) และปณชนก ชาญไววิทย์(2559) ที่ได้ศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ ผลการศึกษาพบว่า การจัด กิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ ที่มีการวางแผนและออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสม จะช่วยพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของผู้เข้าค่าย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยกระตุ้นผู้เข้าค่ายให้เกิดความมั่นใจในการสื่อสารภาษาอังกฤษ การพัฒนานักศึกษาสาขาวิชา ภาษาอังกฤษ เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา

และเป็นประสบการณ์ที่ดีสำหรับการเป็นครูภาษาอังกฤษในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนีตา โฆษิตชัยวัฒน์ (2556) , Anchalee et al., (2015), อโณทัย พลเยี่ยม และคณะ (2559) ที่ศึกษาวิจัยการจัดกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียน และนักศึกษา และการเตรียมความพร้อมและพัฒนานักศึกษาด้านภาษาอังกฤษในฐานะผู้นำกิจกรรมค่าย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรเผยแพร่แนวปฏิบัติในการจัดกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษระดับอุดมศึกษา เพื่อให้เกิดการประยุกต์ใช้ เกิดประโยชน์สูงสุด

1.2 ควรจัดอบรมความรู้ด้านการจัดการค่ายภาษาอังกฤษตามแนวปฏิบัติที่ดี การออกแบบและสร้างสรรค์ กิจกรรมฐานความรู้ที่เหมาะสมกับผู้เข้าค่ายในระดับต่างๆ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ศึกษาวิจัยแนวคิดการออกแบบกิจกรรมฐานความรู้ และการเลือกเนื้อหาความรู้ภาษาอังกฤษสำหรับกิจกรรม ค่ายภาษาอังกฤษ

รายการอ้างอิง

- ปณชนก ขาญไวยวิทย์. (2559). การใช้กิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษเป็นกลยุทธ์สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครูมีอาชีพในฐานะผู้ขับเคลื่อนสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *วารสารร่มยสาร*, 14 (ฉบับพิเศษ), 29-36
- วิศรดา ยางกลาง. (2556). การจัดกิจกรรมค่ายพัฒนาภาษาอังกฤษแก่นักเรียนในท้องถิ่นเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคม อาเซียน. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, 24 (ฉบับพิเศษ), 1-12.
- สาขาวิชาภาษาอังกฤษ (2555). *หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555*. คณะครุศาสตร์, สาขาวิชาภาษาอังกฤษ. มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). *นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน* ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน* ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560
- สุนีตา โฆษิตชัยวัฒน์. (2556). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมค่ายภาษาอังกฤษเพื่อเสริมสร้างทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ความรู้ด้านกิจกรรมค่ายภาษาอังกฤษและทักษะสังคม สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. *Verdian E-Journal, Silpakorn University*, Vol.6 (1), 431-447
- อโณทัย พลเยี่ยม และคณะ. (2559). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดค่ายภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษา* *ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู*. การประชุมสัมมนาวិชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 16. <http://research.pcru.ac.th/pcrunc2016/datacd/pcrunc2016/files/O1-017.pdf>
- Anchalee et al. (2015). Need towards English Camp of Junior-High School Students in the Lower Southern Provinces. *The International Conference on Humanity and Social Science "ASEAN" 2015: Challenges of Opportunity* (Proceedings). Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, June 5-6, 2015: 11-26

การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบสะเต็มศึกษา เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้เชิงความคิดสร้างสรรค์ในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์

Designing the Innovative Learning Management Plans by STEM Education Method to Develop Creative Thinking Learning Processes in Science Class

ปาริย์ เนรมิตพานิชย์ *

พรรณวิไล ชมชิด **

วันดี รักไร่ ***

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เพื่อออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบสะเต็มศึกษาในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้เชิงความคิดสร้างสรรค์ เรื่องแรงแม่เหล็ก 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา โดยใช้การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 3) เพื่อประเมินความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา และ 4) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2 จำนวน 32 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสะเต็มศึกษา จำนวน 1 แผน ระยะเวลา 14 ชั่วโมง แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ และแบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 8 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติ t- test แบบ dependent samples ผลการวิจัยพบว่า

1. แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบสะเต็มศึกษา เรื่องแรงแม่เหล็ก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ได้รับการประเมินเพื่อกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพโดยให้ประสิทธิภาพการประมวลผลและผลการปฏิบัติงาน (E1/E2) ของการเรียนรู้ด้วยรูปแบบสะเต็มศึกษา มีค่าเท่ากับ 91.42/80.10
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่องแรงแม่เหล็ก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ผลการประเมินความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบสะเต็มศึกษา อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

* นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

*** ดร. อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ABSTRACT

This research for designing the innovative learning management plans by STEM education method in science class aimed 1) to develop an innovative learning management plans based on STEM Education method to develop learning processes of creative thinking abilities on magnetic force issue, 2) to compare between students' learning achievements before and after learning by management plans based on STEM Education method by pretest and posttest techniques, 3) to assess students' creativity thinking abilities after learning by learning management plans based on STEM Education method and 4) to identify the relationship between students' learning achievements after learning by learning management plans based on STEM Education method and students' creativity thinking abilities in science class. The samples of this research were 32 primary school students of room 2/2 in semester 2, academic year 2016, from Rajabhat Maha Sarakham University Demonstration School, Muang district, Maha Sarakham province, under the Office of Higher Educational Commission. Research instruments were an innovative learning management plan by STEM Education method for 14 hours, students' learning outcomes assessment form that obtained 30-item Learning Achievement Test (LAT) and students' creative thinking ability assessment form that determine the 8-item Creative Thinking Ability Assessment (CTAA). Statistic used in this research were means, standard deviation, percentage, and t-test for dependent samples. The research findings were;

1. The innovative learning management plan by STEM education method, on the Magnetic Force Issue for primary 2 students were evaluated to determine performance criteria with the efficiency of the processing performance and the performance results (E1/E2) of STEM Education method lesson plan were 91.42/80.10.

2. Students' achievement post learning by the learning management plan with STEM Education method on the Magnetic Force Issue of primary 2 class was higher than outcomes of their pretest statistically significant at the level of .05.

3. Evaluation results of students' creativity thinking abilities post learning by the learning management plan with STEM Education method was at good level ($\bar{x}=3.91$).

4. Students' learning achievement post learning by the learning management with STEM Education method and students' creative thinking abilities had a statistically significant relationship at the level of .05.

คำสำคัญ : การออกแบบ, แผนจัดการเรียนรู้, สะเต็มศึกษา

Keywords : Instructional design, the innovative learning management plans, STEM education method,

บทนำ

ในปัจจุบันการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศไทยในหลากหลายด้าน เพราะการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า ทั้งยังเป็นส่วนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมในหลายด้าน ทั้งด้านศักยภาพของบุคลากร ศักยภาพของทรัพยากรบุคคลนั้นหากนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างถูกทางจะเป็นการเพิ่มโอกาสการพัฒนาประเทศได้มากยิ่งขึ้น กล่าวคือ การศึกษาจะช่วยพัฒนาคนให้มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสติปัญญา และด้านคุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมและใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาเพื่อก้าวไปสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2555, น. 19-27) ได้กล่าวไว้ว่า “ทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 ทุกคนต้องเรียนรู้ตั้งแต่ชั้นอนุบาล ไปจนถึงมหาวิทยาลัยและตลอดชีวิต จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาทั้งสมอง 5 ด้าน ได้แก่ สมองด้านวิชาและวินัย

สมองด้านสังเคราะห์ สมองด้านการสร้างสรรค์ สมองด้านเคารพให้เกียรติ และสุดท้ายคือสมองด้านจริยธรรม” จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 จะเน้นเรื่องทักษะที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตให้มีความสอดคล้องกับความเป็นจริงมากที่สุด นั่นคือการนำการศึกษามาพัฒนาบุคคลทั้ง 5 ด้าน และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (2555-2559 : 14) ได้กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพของคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต้องมุ่งพัฒนาคนไทย และการที่จะพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพได้นั้น การศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้นจากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างมาก ต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคคล

ปัจจุบันความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์เข้ามามีบทบาทสำคัญทั้งในสังคมโลกปัจจุบันและในอนาคต เนื่องจากวิทยาศาสตร์มีความเกี่ยวข้องต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งขั้นพื้นฐานและขั้นสูง จึงทำให้ในปัจจุบันมีการส่งเสริมการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นอย่างมากที่เห็นได้ชัด วิทยาศาสตร์จึงนำมาใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างดี ทำให้เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้น สามารถนำความรู้ที่เกิดขึ้นไปปรับปรุงและประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 12) ได้กล่าวว่า ครูผู้สอนควรใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน การจัดการเรียนรู้แบบเน้นปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา ที่ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้เข้ากับชีวิตประจำวัน ลดความซ้ำซ้อน

การจัดการศึกษาตามแนวสะเต็มศึกษา (STEM Education) นั้น เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการความรู้แบบสหวิทยาการ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ (Science) เทคโนโลยี (Technology) วิศวกรรมศาสตร์ (Engineering) และคณิตศาสตร์ (Mathematics) เพื่อนำความรู้ที่เกิดขึ้นไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน (อภิสิทธิ์ ธงไชย, 2556) รวมถึงการประกอบอาชีพในอนาคต นอกจากนี้ แนวคิดสะเต็มศึกษายังช่วยในการพัฒนากระบวนการส่งเสริมแนวคิดในการสร้างผลผลิตหรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตและการทำงานในปัจจุบัน ดังนั้นการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวสะเต็มศึกษามีความสำคัญต่อผู้เรียนในปัจจุบันเป็นอย่างมาก กล่าวคือสะเต็มศึกษามีความสำคัญทั้งในด้านการส่งเสริมให้ผู้เรียน รักและเห็นคุณค่าของการเรียน ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ และสะเต็มศึกษายังช่วยส่งเสริมทักษะเกี่ยวกับการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ รวมถึงการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ต้องใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี กระบวนการออกแบบทางวิศวกรรม และคณิตศาสตร์มาบูรณาการกัน ส่งผลให้ผู้เรียนมีความเข้าใจมากขึ้น และสะเต็มยังสามารถนำไปปรับใช้ในการทำงานในแต่ละสาขาอาชีพได้ ช่วยเพิ่มความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างสร้างสรรค์และสามารถแก้ไขปัญหาที่มีความซับซ้อนได้อย่างรวดเร็ว การแก้ปัญหานั้นต้องใช้ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ประกอบรวมกัน นำความรู้ที่มีมาบูรณาการกันเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหา

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์มีหลายเทคนิคด้วยกัน เช่น การตั้งคำถามอิงองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ของกิลฟอร์ดนั้นแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ความคิด คล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออ อารี พันธมณี (2545 : 47) มีแนวคิดว่า ความคิดสร้างสรรค์นั้นจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาได้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของเด็กให้เจริญอย่างต่อเนื่องถึงวัยผู้ใหญ่ และสะเต็มศึกษามีความสำคัญและสามารถช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจสาระวิชาและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์มากขึ้น มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และการบูรณาการสร้างสิ่งประดิษฐ์ขึ้นมาอย่างสร้างสรรค์เพื่อนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

จากการสำรวจปัญหาภายในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม นั้น พบว่านักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในชั้นเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ นักเรียนขาดทักษะในการทำงานกลุ่ม ขาดความร่วมมือในการทำงาน ขาดความอดทนอดกลั้น ขาดความมุ่งมั่นในการทำงาน ไม่มีความกระตือรือร้นในการเรียน เรียนและตอบคำถามได้เท่าที่ครูสอน ไม่กล้านำเสนอสิ่งอื่นที่นอกเหนือจากสิ่งที่เรียนในห้อง ขาดความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ในการทำงาน ไม่สามารถคิดสิ่งใหม่ ๆ ได้เอง จะทำงานตามที่ครูได้บอกเท่านั้น ไม่กล้าคิด และไม่กล้าแสดงความคิดเห็นใหม่ ๆ ซึ่งส่งผลต่อนักเรียนทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมที่แย่งอย่างเห็นได้ชัด และปัญหาทั้งหมดอาจจะมีมากขึ้นเมื่อเรียนในระดับชั้นต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับสะเต็มศึกษามาปรับใช้เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อให้นักเรียนนำความรู้ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจเกี่ยวกับการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบสะเต็มศึกษา เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้เชิงความคิดสร้างสรรค์ในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับสะเต็มศึกษา เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนทั้งหมด 4 ด้าน ทั้งด้านความคิดคล่องแคล่ว ด้านความคิดยืดหยุ่น ด้านความคิดริเริ่ม และด้านความคิดละเอียดลออ ให้นักเรียนได้ใช้ความคิดในการเรียน การออกแบบผลงาน การประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของสะเต็มศึกษา

ทั้งด้านความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

วัตถุประสงค์

1. พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้เชิงความคิดสร้างสรรค์ เรื่องแรงแม่เหล็ก ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีประสิทธิภาพตาม เกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังการ จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาในรายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องแรงแม่เหล็ก ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
3. เพื่อประเมินความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาในรายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องแรงแม่เหล็ก ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
4. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องแรงแม่เหล็ก ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

1.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนรวมทั้งหมด 32 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากนักเรียนที่เรียนในชั่วโมงเรียนวิชาวิทยาศาสตร์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องแรงแม่เหล็ก ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่องแรงแม่เหล็ก เป็นแบบปรนัย 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ กำหนดการให้คะแนน คือ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบได้ 0 คะแนน

2.3 แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนมีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา วิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง เป็นการวัดความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของกิลฟอร์ด (Guilford, 1967) โดยมีรายการที่ประเมิน คือ สร้างสรรค์จากสิ่งเร้าที่กำหนดให้ได้ ด้านความคิดริเริ่ม ด้านความคล่องแคล่วในการคิด ด้านคิดยืดหยุ่น และด้านความคิดละเอียดลออ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบแผนการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบหนึ่งกลุ่มทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

3.1 เลือกนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มาจำนวน 1 จาก 3 ห้อง เข้ากลุ่มทดลอง จำนวน 32 คน

3.2 ทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนมีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา แล้วนำผลการทดสอบมาตรวจให้คะแนน

3.3 ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาโดยผู้วิจัยรวมเป็นเวลาทั้งหมด 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบ รวม 14 ชั่วโมง พร้อมกับประเมินความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

3.4 เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ตามกำหนดแล้ว ทำการทดสอบหลังการเรียน ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์

3.5 นำผลคะแนนจากการตรวจทดสอบวัดผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และแบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนมีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา แล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมุติฐาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การประเมินประสิทธิภาพของแผนจัดการเรียนรู้ที่จัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา ได้แก่ ความเหมาะสมของเนื้อหา คำนวณหาประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 80/80 สามารถหาโดยใช้ สูตร $E1/E2$

4.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนจากแบบ ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ แบบแบบสะเต็มศึกษา ก่อนและหลังเรียน วิเคราะห์คะแนนเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้ t-test for Dependent Sample

4.3 การวิเคราะห์ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนมีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มโดย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มโดย Rxy เพียร์สัน Sample Correlation

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean)

5.1.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

5.1.3 ร้อยละ (Percent)

5.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือ

5.2.1 ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC

5.2.2 ค่าอำนาจจำแนก

5.2.3 การหาค่าความยากง่ายของข้อสอบ

5.2.4 ค่าดัชนีความสอดคล้อง RAI

5.2.5 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ตามวิธีของโลเวทท์

(Lovett's Method)

5.2.6 การหาเกณฑ์ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ E_1/E_2

5.3 สถิติที่ใช้ตรวจสอบสมมุติฐาน

5.3.1 Independent t-test for Dependent Sample

5.3.2 สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน

สรุปผล

1. ประสิทธิภาพของแผนการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่องแรงแม่เหล็ก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้ประสิทธิภาพ ($E1/E2$) มีค่าเท่ากับ 91.42/80.10 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80

ตาราง 1 ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องแรงแม่เหล็ก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ตามเกณฑ์ 80/80

คะแนน	คะแนนเต็ม	จำนวน	$\bar{x}$	S.D.	ร้อยละ
E_1	136	32	124.34	6.61	91.42
E_2	30	32	24.03	2.41	80.10
ประสิทธิภาพของแผนกิจกรรมการเรียนรู้ (E_1 / E_2) = 91.42/80.10					

จากตาราง 1 พบว่าประสิทธิภาพของแผนการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่องแรงแม่เหล็ก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) มีค่าเท่ากับ 91.42/80.10 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่องแรงแม่เหล็ก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	$\bar{x}$	S.D.	t-test	p
ก่อนเรียน	11.03	2.32	15.35	.000
หลังเรียน	24.03	2.46		

จากตาราง 2 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อน และหลังเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา จากนักเรียนจำนวน 32 คน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ 3 ตัวเลือก พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน เท่ากับ 11.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.32 และคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เท่ากับ 24.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.46 เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างโดยใช้สถิติ t-test (Dependent Samples) พบว่า ค่า t เท่ากับ 15.35 และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่องแรงแม่เหล็ก พบว่ามีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91

ตาราง 3 ประเมินความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน หลังเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

การประเมิน	$\bar{x}$	S.D	แปลความหมาย
1. ความคิดริเริ่ม	3.25	2.27	มีคุณภาพและมีความคิดสร้างสรรค์ปานกลาง
2. ความคิดยืดหยุ่น	4.33	1.53	มีคุณภาพและมีความคิดสร้างสรรค์ดี
3. ความคิดคล่องแคล่ว	4.23	1.41	มีคุณภาพและมีความคิดสร้างสรรค์ดี
4. ความคิดละเอียดลออ	3.86	1.95	มีคุณภาพและมีความคิดสร้างสรรค์ดี
รวม	3.91	1.79	มีคุณภาพและมีความคิดสร้างสรรค์ดี

จากตาราง 3 แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน หลังเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา จากนักเรียนจำนวน 32 คน พบว่ามีค่าเฉลี่ย 3.91 แปลความหมายได้ว่า มีคุณภาพและมีความคิดสร้างสรรค์ดี

4. นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา มีความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคิดสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 4 ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

ตัวแปร	$\bar{x}$	S.D.	r	β	R	R^2
a	80.10	8.05	0.37**	0.38**	0.3769**	0.1420**
b	78.36	10.38				

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

a คือ คะแนนหลังเรียน

b คือ ความคิดสร้างสรรค์

จากตาราง 4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เพื่อศึกษาแนวโน้มของตัวแปรทั้ง 2 ตัวแปร ด้วยสถิติสหสัมพันธ์ของเพียร์สันเชิงเส้น (r) พบว่า r มีค่าเท่ากับ 0.37 หมายความว่าตัวแปร 2 ตัวที่ศึกษามีแนวโน้มในทิศทางเดียวกัน และมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เพื่อศึกษาความถดถอยของค่าความเที่ยงของข้อมูลอย่างมีมาตรฐาน ด้วยสถิติ Standardized Regression Weight Validity (β) พบว่า β มีค่าเท่ากับ 0.38 หมายความว่า ความสัมพันธ์ของทั้ง 2 ตัวแปรมีความถดถอยอย่างมีนัยสำคัญตามเครื่องมือที่วัด และมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้มีมุ่งหมายสำคัญเพื่อออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยรูปแบบสะเต็มศึกษาในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ เพื่อ 1) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้เชิงความคิดสร้างสรรค์ เรื่องแรงแม่เหล็ก ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีประสิทธิภาพตาม เกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา 3) เพื่อประเมินความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา 4) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา จำนวนทั้งหมด 32 คน

การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบสะเต็มศึกษา เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้เชิงความคิดสร้างสรรค์ ในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัย พบว่า 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่องแรงแม่เหล็ก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพ (E1/E2) มีค่าเท่ากับ 91.42/80.10 หมายความว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างระหว่างเรียนซึ่งเก็บจากคะแนนใบกิจกรรมการทดลองต่าง ๆ ที่ได้ปฏิบัติในขณะเรียน รวมถึงใบงาน แบบสังเกตพฤติกรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 91.42 ซึ่งคะแนนระหว่างเรียน (E1) นั้น จะเห็นได้ว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2 ได้คะแนนเฉลี่ยค่อนข้างสูง เนื่องจากจากเนื้อหาที่เรียนเกี่ยวกับเรื่องแม่เหล็ก ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 นั้น เป็นเนื้อหาที่ค่อนข้างมีความง่ายต่อการเข้าใจ เนื้อหาไม่ลึกซึ้ง ประกอบกับผู้วิจัยได้ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมการทดลองและใบงานต่าง ๆ เป็นกลุ่ม เพื่อฝึกการร่วมมือกันในการทำงาน ทำให้นักเรียนในกลุ่มนั้นสามารถปรึกษากันได้ และนักเรียนที่เรียนเก่งและมีความรับผิดชอบได้คอยดูแลเอาใจใส่เพื่อนในกลุ่ม คอยสอนหากเพื่อนตามเนื้อหาไม่ทันก็จะคอยช่วยเหลือ และนอกจากนี้ขณะทำการเรียนการสอน นักเรียนยังได้ร่วมเล่นเกม ทำการทดลอง ซึ่งเป็นเรียนที่ทำให้นักเรียนในชั้นนี้มีความตื่นเต้นและกระตือรือร้นในการเรียน จึงทำให้คะแนนของนักเรียนระหว่างเรียนค่อนข้างสูง และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน (E2) คะแนนที่จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 80.10 ซึ่งคะแนนหลังเรียนนี้จะเห็นได้ว่ามีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าคะแนนระหว่างเรียน เนื่องจากการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2 นั้น นักเรียนในระดับนี้ยังไม่สามารถอ่านหนังสือได้เต็มที่ จึงต้องให้ครูผู้สอนหรือผู้วิจัยอ่านข้อสอบให้ ซึ่งบางคนตั้งใจฟังบางคนไม่ตั้งใจฟัง และเนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องนี้ จึงทำให้คะแนนหลังเรียนต่ำกว่าระหว่างเรียน แต่จากผลการวิเคราะห์ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ มีค่าเท่ากับ 91.42/80.10 ซึ่งถือว่ามีประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือร้อยละ 80

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เรื่องแรงแม่เหล็ก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยข้อสอบที่ใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นมีจำนวนทั้งหมด 30 ข้อ แบบ 3 ตัวเลือก ให้คะแนนข้อละ 1 คะแนน ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ตามแนวคิดสะเต็มศึกษานั้น ให้ผู้เรียนได้ทำข้อสอบซึ่งขณะนั้นยังไม่ได้เรียน เรื่องของแรงแม่เหล็ก ค่ะแนที่ออกมาค่อนข้างต่ำ ผู้วิจัยจึงได้นำข้อสอบตรงจุดนี้ไปปรับปรุงแผน ว่าควรเสริมเรื่องไหนให้แก่ผู้เรียนเป็นพิเศษและหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษานั้น ผู้เรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักวิธีคิด การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น การตั้งคำถาม การหาข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลใหม่ที่ค้นพบ มีการบูรณาการความรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และสาขาต่าง ๆ เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเชื่อมโยงความรู้ไปสู่แนวทางในการแก้ปัญหาโดยมีกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ (อภิสิทธิ์ ธงไชย, 2556) และจากการวิจัยพบว่า การบูรณาการของ 4 สหวิทยานั้น ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดเชื่อมโยง สามารถนำสิ่งที่เรียนมาเชื่อมโยงกัน ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจรวมถึงสนุกไปกับเนื้อหาที่ได้เรียน สามารถนำสิ่งที่เรียนมาแก้ไขปรับปรุงปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงได้มากขึ้น ดังนั้นการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2 หลังการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษากับแบบปกติ ผลปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาในครั้งนี้ ได้จำทำขึ้นเพื่อช่วยในด้านของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และในการวิจัยครั้งนี้ได้มีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ ความคิดริเริ่ม (Originality) ความคล่องในการคิด (Fluency) ความยืดหยุ่นในการคิด (Flexibility) และความคิดละเอียดลออ (Elaboration) ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ คือ เป็นความสามารถที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์และเป็นปัจจัยในการส่งเสริมความก้าวหน้าของประเทศชาติ ประเทศใดสามารถดึงเอาศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ของทรัพยากรมนุษย์ออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้มากเท่าใด ก็ยิ่งมีโอกาสพัฒนาและเจริญก้าวหน้าได้มากเท่านั้น ดังเช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และเยอรมนี ที่ประชาชนมีความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าใช้จินตนาการ จนสามารถสร้างสรรค์ผลงานที่แปลกใหม่เป็นประโยชน์เอื้ออำนวยความสะดวกและเหมาะสมกับสภาพการณ์ อารี พันธมณี (2545 : 1) แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน หลังเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2 จำนวน 32 คน โดยใช้แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์จำนวน 4 หัวข้อหลักตามแนวคิดของ กิลฟอร์ด ซึ่งแบ่งออกเป็นหัวข้อละ 2 ข้อ จำนวน 8 ข้อ พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์ ในด้านความคิดริเริ่ม มีค่าเฉลี่ย 3.25 แปลความหมายได้ว่า มีคุณภาพและมีความคิดสร้างสรรค์ปานกลาง สังเกตได้จากนักเรียนมีความคิดที่แปลกใหม่ ไม่ซ้ำกับของเดิม นักเรียนกล้าคิด กล้าแสดงออก และกล้าลองทำสิ่งใหม่ ด้านความคิดยืดหยุ่น มีค่าเฉลี่ย 4.33 แปลความหมายได้ว่า มีคุณภาพและมีความคิดสร้างสรรค์ดี สังเกตได้จากนักเรียนพยายามคิดหาคำตอบหลายอย่าง และนักเรียนสามารถคิดดัดแปลงจากสิ่งหนึ่ง ไปเป็นหลายสิ่งได้ ด้านความคิดคล่องแคล่ว มีค่าเฉลี่ย 4.23 แปลความหมายได้ว่า มีคุณภาพและมีความคิดสร้างสรรค์ดี สังเกตได้จากความคิดคล่องแคล่วทางด้านถ้อยคำ นักเรียนสามารถใช้ถ้อยคำอย่างคล่องแคล่ว ความคิดคล่องแคล่วในการคิด นักเรียนสามารถคิดสิ่งที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด ด้านความคิดละเอียดลออ มีค่าเฉลี่ย 3.86 แปลความหมายได้ว่า มีคุณภาพและมีความคิดสร้างสรรค์ดี สังเกตได้จากนักเรียนพยายามใช้ความคิด และประสานความคิดต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้ผลงานสำเร็จ นักเรียนมีความรอบคอบในการคิดและขยายความคิดหลักให้ได้ความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นั่นคือนักเรียนสามารถนำความคิดทั้งหมดมารวมกันทำให้เกิดชิ้นงานได้ และการวิจัยในครั้งนี้ สังเกตไดว่่านักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ในระดับที่สูงขึ้น สังเกตได้จากคำตอบคำถาม ความกล้าคิด กล้าแสดงออก การแสดงความคิดเห็นต่างๆ การทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียน รวมถึงการประดิษฐ์เกมตกปลาของนักเรียนที่มีความแปลกใหม่ กล้าคิดกล้าทำ แสดงให้เห็นว่าแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบสะเต็มศึกษาสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้ และในช่วงของการจัดกิจกรรมเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2 มีความกระตือรือร้นต่อสิ่งที่เรียนรู่มาก เช่น ให้ความสนใจและสนุกสนานไปกับการทดลองเรื่องแม่เหล็ก หาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำของเล่นเกี่ยวกับเกมตกปลา ก่อน และมีความตั้งใจในการออกแบบและประดิษฐ์เกมตกปลา เป็นต้น โดยรวมค่าเฉลี่ยทั้ง 4 หัวข้อตามแนวคิดของกิลฟอร์ด พบว่ามีค่าเฉลี่ย 3.91 แปลความหมายได้ว่า มีคุณภาพและมีความคิดสร้างสรรค์ดี นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพในระดับที่ดี

นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษามีความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคิดสร้างสรรค์ สังเกตได้จากเมื่อผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนด้วยรูปแบบสะเต็มศึกษานั้น นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น รวมถึงนักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับคุณภาพและมีความคิดสร้างสรรค์ดี ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา มีความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคิดสร้างสรรค์

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการคิดตั้งคำถาม แก้ปัญหา สร้างทักษะการสืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ข้อค้นพบใหม่ ๆ นำองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์มาบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหา (มนตรี

จุฬารัตน 2556 : 16) และนอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการสำรวจตรวจสอบ การคิดอย่างมีเหตุผลในเชิงตรรกะ เกิดทักษะของการเรียนรู้ (สุพรรณิ ขาญประเสริฐ, 2557 : 4) สามารถเชื่อมโยงความรู้ไปสู่แนวทางในการแก้ปัญหาโดยมี กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ (อภิสิทธิ์ ธงไชย, 2556) และระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีการแสดงภาพรวมของเนื้อหา ความเชื่อมโยงของเนื้อหา องค์ประกอบย่อย ๆ รวมถึงองค์ประกอบหลัก ทำให้นักเรียนมองภาพรวมทั้งระบบ และอธิบายถึงความสัมพันธ์ต่าง ๆ ได้ ส่งผลให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทางด้านความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 ที่มีความแข่งขันกันสูง ผู้เรียนจะต้องรู้จักนำกระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการเรียนมาปรับใช้ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ขั้ววางแผนและพัฒนา ซึ่งเป็นขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ที่ต้องบูรณาการความรู้ ในการออกแบบทางวิศวกรรม และเทคโนโลยี เนื่องจากเป็นเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ครูต้องคอยดูแลอย่างใกล้ชิดการสร้างชิ้นงาน เพราะต้องใช้เครื่องมือ อาจทำให้เกิดอันตรายได้

1.2 กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เป็นกิจกรรมที่ต้องลงมือปฏิบัติจริง ทำให้ต้องใช้เวลามาก ในการปฏิบัติกิจกรรม ส่งผลให้การจัดกิจกรรมเกิดความล่าช้า

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัย และพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยการบูรณาการร่วมกันครูผู้สอนในรายวิชา ที่เกี่ยวข้อง

2.2 ควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาผลอื่นที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เช่น ทักษะการคิดขั้นสูง การคิดวิเคราะห์ คิดเชิงระบบ

รายการอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

มนตรี จุฬารัตน. (2556). “สะเต็มศึกษาประเทศไทยและทูตสะเต็ม.” *นิตยสาร สสวท*. ปีที่ 42. (ฉบับที่ 185) : 14-18.

วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.

พรทิพย์ ศิริภทราชย์. (2556). *STEM Education กับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: วารสารนักษิณ 33(2), (เมษายน- มิถุนายน 2556).

สุพรรณิ ขาญประเสริฐ. (2557). *สะเต็มศึกษากับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. การบริหารการศึกษา. การเรียนรู้สะเต็มศึกษา. นิตยสาร สสวท. ปีที่ 42 ฉบับที่ 186 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2557).

อภิสิทธิ์ ธงไชย. (2556). *สะเต็มศึกษากับการพัฒนาการศึกษาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์และคณิตศาสตร์ ในประเทศสหรัฐอเมริกา*. สมาคมครูวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและคณิตศาสตร์แห่งประเทศไทย. (19 มกราคม 2556)

อภิสิทธิ์ ธงไชย. (2556). *สรุปการบรรยายพิเศษเรื่องสะเต็มศึกษาและการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ (STEM Education and Creative Enhancement)*. สืบค้นจาก <http://www.chancoaching.rbru.ac.th/images/stem.pdf>

อภิสิทธิ์ ธงไชย. (2556, มกราคม-ธันวาคม). “สะเต็มศึกษากับการพัฒนาการศึกษาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีวิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ในประเทศสหรัฐอเมริกา,” *วารสารสมาคมครูวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย*. 19 : 15-18.

อารี พันธมน. (2545). *ฝึกให้คิดเป็น คิดให้สร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: ไบโอม.

Anderson. James E. (1970). *Public Policy Making*. Longman Publication.USA.

Ferguson, George A. (1981). *Statistical Analysis in Psychology and Education*. 5 th. Ed., Tokyam Mc Graw-Hill Book Company. Tokyam Mc Graw – Hill

Guilford, J.P. and Fruchter, Benjamin. (1971). “*Fundamental Statistics in Psychology and Education*. ”
6th ed . New York: McGraw-Hill, Inc.

Guilford, J.P. (1967). *The Nature of Human Intelligence*. New York: McGraw-Hill Book Co.

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 21

Instructional Leadership of School Administrators under the Secondary Educational Service Area Office 21

รุ่งอรุณ เพ็ญกุลกิจ *

ยีนยง ไทยใจดี **

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ และศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 327 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ t-test และ One-Way ANOVA ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายด้าน
2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่าในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ไม่แตกต่างกัน ทั้งในภาพรวมและรายด้าน
3. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ข้อมูลด้านผลการเรียน มากำหนดเป็นเป้าหมายด้านวิชาการ ประเมินการจัดการเรียนการสอน จัดระบบการแจ้งผลการทดสอบทางการเรียนให้ผู้ปกครองทราบ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูและนักเรียน เกี่ยวกับสิ่งที่เป็นปัญหา ประกาศเกณฑ์ต่าง ๆ ทางด้านวิชาการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ และจัดนิทรรศการแสดงผลงานดีเด่นของนักเรียน

ABSTRACT

The purposes of the research were to study, compare and investigate the guidelines of instructional leadership of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office 21. The research sample consisted of 327 administrators and teachers which were obtained by stratified random sampling. The instrument used for data collection was a questionnaire with a five point-rating scale and the reliability of .98. Statistics for data analysis was mean, standard deviation, t-test (Independent samples) and F-test (One - Way ANOVA). Results of the study were as follows:

1. Instructional leadership of school administrators, as a whole and as an individual aspect were rated at a high level.
2. The comparison of instructional leadership of school administrators, according to positions of the sample, as a whole there was not different. When comparing according to educational levels and work experiences, as a whole and as an individual aspect, there were not different.
3. The study of guidelines for instructional leadership development of school administrators revealed that school administrators should utilized student achievement to set the academic goals, evaluate the teaching activities, create the report system of student achievement for parents, exchange ideas with teachers and students about studying problems, announce the academic criteria to the stakeholders, set up an exhibition for the best practice of student performance.

* นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยสันตพล จังหวัดอุดรธานี

** ดร. อาจารย์ประจำ วิทยาลัยสันตพล จังหวัดอุดรธานี

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำทางวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา, การบริหารงานวิชาการ

Keywords : Instructional Leadership, school administrators, academic administration

บทนำ

การศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจการเมืองและสังคม ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการสร้างกำลังคนในประเทศให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ตามความมุ่งหวังเพราะฉะนั้นกำลังพลจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาเป็นสำคัญ (สุนีย์ ภูพันธ์, 2550 : 3)

กรมวิชาการ (2549 : 14-15) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้อย่างชัดเจน ดังนี้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ดังนั้นผู้บริหารจะต้องพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีโอกาสที่จะเรียนรู้ อย่างเต็มศักยภาพ ทั้งนี้ต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนที่มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทยโดยการมุ่งเน้นการพัฒนา งานวิชาการ ซึ่งเป็นงานหลักของสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียน

งานวิชาการถือว่าเป็นงานหลักและสำคัญที่สุดของสถานศึกษา ที่จะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวม ของประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากงานวิชาการจะเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพทางการศึกษา และมาตรฐานโรงเรียน ซึ่งมีลักษณะคล้าย ส่วนที่เป็นร่างกายของมนุษย์ เป็นส่วนงานที่ใหญ่ที่สุดของระบบ และเป็นงานที่เป็นหัวใจของโรงเรียน เป็นศูนย์กลางของชื่อเสียง เป็นที่นิยมและเป็นที่ยอมรับ ส่วนโรงเรียนใดงานวิชาการล้าหลัง อ่อน ด้อย โรงเรียนนั้นจะไม่เป็นที่นิยมขาดศรัทธา และไม่เป็นที่ยอมรับ (อุทัย บุญประเสริฐ, 2540 : 25) การบริหารวิชาการจะเป็นไปได้ดีต้องอาศัยบทบาทความเป็นผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารโรงเรียน ดังที่ วินสันแม็กเคียร์ Vinson McCier, 2003 : 98-100 (อ้างถึงใน รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2553 : 12) ก็กล่าวว่าการวิจัยมากมายได้ชี้ชัดว่าบทบาทความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนนั้น ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนและความพึงพอใจของครูผู้ปกครอง ชุมชน และผู้บังคับบัญชาระดับสูง เป็นที่น่าเสียดา ที่แม้ว่าบทบาทดังกล่าว จะเป็นที่ยอมรับว่าส่งผลดีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน แต่กลับมีการปฏิบัติกันน้อย ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ จะทุ่มเทเวลาแรงงานและทรัพยากรไปในงานด้านกิจกรรม การบริหารจัดการมากกว่าการแสดงบทบาทที่สำคัญต่อผู้เรียนสูงสุด

การเป็นผู้นำที่มีคุณภาพต้องมีความรู้ความสามารถด้านวิสัยทัศน์ และกระจายวิสัยทัศน์มีความมุ่งมั่นในการทำงาน มีความสัมพันธ์กับบุคลากรทั้งภายใน และภายนอกองค์กรมีการใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมข้อมูลสถิติมาช่วยวิเคราะห์และตัดสินใจ ให้การสนับสนุน และช่วยเหลือลูกน้องมีความสามารถในการสื่อสารมีความสามารถในการใช้แรงจูงใจเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (สมชาย เทพแสง, 2547 : 14) ผู้นำกับผู้บริหารอาจเป็นคนเดียวกันก็ได้ ผู้นำเป็นตัวการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในหน่วยงานส่วนผู้บริหารเป็นผู้ดำรงตำแหน่งบริหารให้มุ่งรักษาความมั่นคงของหน่วยงาน

จากผลการประเมินคุณภาพทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่าจากโรงเรียน 56 โรงเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในปี 2557 ในระดับประเทศเฉลี่ยที่ 34.65 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2558 ที่ค่าเฉลี่ย 35.97 จะเห็นว่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด จากเกณฑ์กำหนดขั้นต่ำ ร้อยละ 50 ทุกวิชา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21, 2559) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงคุณภาพการจัดการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ที่ไม่ประสบผลสำเร็จด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน เป็นส่วนหนึ่งของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ดังจะเห็นจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหลายที่กล่าวมาแล้ว ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเป็นโรงเรียน ที่มีคุณภาพและประสิทธิผลในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทางด้านวิชาการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ จากบทบาทและความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา

จากสภาพและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ที่ผู้วิจัยปฏิบัติราชการอยู่ เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนา และบริหารสถานศึกษาให้งานด้านวิชาการประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตาม ตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 21 จำนวน 2,268 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 21 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครชีและมอร์แกน Krejcie & Morgan (อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 43) และสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง 327 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 21 แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย ตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 21 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท Likert (อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 66)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 21 มีลักษณะแบบสอบถามปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขออนุญาตออกจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยสันตพล ถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 21 เพื่อขอความอนุเคราะห์ออกหนังสือโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 21 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.3 ผู้วิจัยตามเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง จากการส่งแบบสอบถามไปจำนวน 327 ชุด ได้รับกลับคืนมา จำนวน 327 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ตามลำดับดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.3 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ และวุฒิการศึกษา โดยใช้การทดสอบที (t-test แบบ Independent Samples)

4.4 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (F-test แบบ One Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ก็หาความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe)

4.5 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางและข้อเสนอแนะการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) โดยวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.1 สถิติหาคุณภาพเครื่องมือ

5.1.1 ค่า (IOC)

5.1.2 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

5.2 สถิติพื้นฐาน

5.2.1 ความถี่ (Frequency)

5.2.2 ร้อยละ (Percentage)

5.2.3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)

5.2.4 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.3 สถิติในการทดสอบสมมติฐาน

5.3.1 ใช้ค่า t-test (Independent Sample)

5.3.2 ใช้ค่า F-test (One-Way ANOVA)

ถ้าพบความแตกต่างที่ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe')

สรุปผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 21 ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษา ดังนี้

1. จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 21 อยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายด้าน เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับภาวะผู้นำสูงสุด คือ ด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ รองลงมาด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ และต่ำสุด คือ ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า

1.1 ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน มีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ในภาพรวมและรายข้อ โดยข้อที่มีระดับภาวะผู้นำมากที่สุด คือ กำหนดเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียนโดยให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม เช่น ผู้บริหารรองผู้บริหารฝ่ายวิชาการคณะกรรมการพัฒนาวิชาการ

1.2 ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน มีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายข้อ โดยข้อที่มีระดับภาวะผู้นำมากที่สุด คือ จัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของครูในการพัฒนาเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของโรงเรียน

1.3 ด้านการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน มีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายข้อ โดยข้อที่มีระดับภาวะผู้นำมากที่สุด คือ ผู้บริหารจัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างคณะครูด้วยกัน เพื่อช่วยให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไปในทิศทางเดียวกัน

1.4 ด้านการประสานงานด้านการใช้หลักสูตร มีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายข้อ โดยข้อที่มีระดับภาวะผู้นำมากที่สุด คือ กำกับดูแลการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ตรงตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของแต่ละสาระการเรียนรู้

1.5 ด้านการตรวจความก้าวหน้าของนักเรียน มีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายข้อ โดยข้อที่มีระดับภาวะผู้นำมากที่สุด คือ ใช้ผลการทดสอบเพื่อประเมินความก้าวหน้าตามเป้าหมายด้านวิชาการของ

1.6 ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอนมีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายข้อ โดยข้อที่มีมากที่สุดคือ ส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดทำข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน

1.7 ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด มีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายข้อ โดยข้อที่มีระดับภาวะผู้นำมากที่สุด คือ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูนำนวัตกรรมที่หลากหลายมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

1.8 ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู มีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายข้อ โดยข้อที่มีมากที่สุดคือยกย่องเชิดชูเกียรติคุณของครูที่ปฏิบัติงานดีเด่นด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น กล่าวชมเชยในที่ประชุม มอบเกียรติบัตร ลงข่าวในวารสารฯ

1.9 ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ มีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายข้อ โดยข้อที่มีระดับภาวะผู้นำมากที่สุด คือ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูนำทักษะต่าง ๆ ที่ได้จากการฝึกอบรมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.10 ด้านการพัฒนาและการสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ มีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายข้อ โดยข้อที่มีระดับภาวะผู้นำมากที่สุด คือ จัดตั้งคณะทำงานด้านวิชาการ เพื่อจัดทำและพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานด้านการเรียนของนักเรียน

1.11 ด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ มีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายข้อ โดยข้อที่มีระดับภาวะผู้นำมากที่สุด คือ ยกย่องชมเชยนักเรียนที่ได้รับรางวัลจากการแข่งขันทักษะทางวิชาการหรือนักเรียนที่นำ

2. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 จำแนกตาม ตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน สรุปได้ดังนี้

2.1 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่าในภาพรวมมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีด้านที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อยู่ 1 ด้าน คือ ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน และมีด้านที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อยู่ 1 ด้าน คือ ด้านการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

2.2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่ามีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน

2.3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่ามีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน

3. การวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 สรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน แนวทางในการพัฒนาสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ข้อมูลด้านผลการเรียนของนักเรียนในการพัฒนาเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน

3.2 ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน แนวทางในการพัฒนาสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำโปสเตอร์ หรือป้ายประกาศที่แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญแก่งานด้านวิชาการของโรงเรียน

3.3 ด้านการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน แนวทางในการพัฒนาสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรบันทึกการนิเทศ เพื่อประเมินการจัดการเรียนการสอนของครู ว่าสอดคล้องกับเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียนหรือไม่

3.4 ด้านการประสานงานด้านการใช้หลักสูตร แนวทางในการพัฒนาสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ประกอบการตัดสินใจในการนำหลักสูตรไปใช้

3.5 ด้านการตรวจความก้าวหน้าของนักเรียน แนวทางในการพัฒนาสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดระบบให้มีการแจ้งผลการทดสอบทางการเรียนให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบอย่างรวดเร็ว

3.6 ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน แนวทางในการพัฒนาสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรตรวจเยี่ยมชั้นเรียนเพื่อดูว่าครูได้ใช้เวลาในการสอนที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียนอย่างเต็มที่

3.7 ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด แนวทางในการพัฒนาสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเยี่ยมชั้นเรียน เพื่อจะได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูและนักเรียนเกี่ยวกับสิ่งที่ปัญหาต่าง ๆ

3.8 ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู แนวทางในการพัฒนาสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรคณะกรรมการให้ความเป็นธรรมและมีความยุติธรรมในการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน

3.9 ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ แนวทางในการพัฒนาสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีการสอนแก่ครูอยู่เสมอ

3.10 ด้านการพัฒนาและการสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ แนวทางในการพัฒนาสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรประกาศเกณฑ์ต่าง ๆ ทางด้านวิชาการให้นักเรียนครูผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ

3.11 ด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ แนวทางในการพัฒนาสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้การจัดนิทรรศการแสดงผลงานดีเด่นของนักเรียนตามโอกาสต่าง ๆ อยู่เสมอประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองนักเรียนทราบถึงพัฒนาการด้านการเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจ จึงได้นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำทางวิชาการได้มีการวางแผนด้านวิชาการ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาระบบการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและการนิเทศการศึกษา ส่งผลถึงความมีประสิทธิภาพของการทำงานของครู และความสำเร็จของนักเรียน จึงทำให้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มีการปฏิบัติในระดับมาก ทั้งในภาพรวมรายด้าน สอดคล้องกับแนวคิด ทรัสตี้ (Trusty F.M., 1986 : 73) ได้กล่าวถึง ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะที่เป็นผู้นำทางวิชาการ คือ ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ทางวิชาการของสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูนำเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางวิชาการของสถานศึกษา ไปปฏิบัติ สร้างความเชื่อมั่นว่ากิจกรรมของสถานศึกษา และของห้องเรียน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา สร้างความเชื่อมั่นว่าโครงการทางวิชาการของสถานศึกษา เป็นผลมาจากการวิจัย และการปฏิบัติทางการศึกษา มีการวางแผนร่วมกับคณะครูเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ ทางวิชาการเพื่อให้บรรลุ ความต้องการของนักเรียน ส่งเสริมให้ครูนำโครงการทางวิชาการไปปฏิบัติ ปฏิบัติงานร่วมกับคณะครูในการประเมินโครงการทางวิชาการของโรงเรียน ติดต่อสื่อสารกับครูและนักเรียนด้วยความคาดหวังที่สูงในด้านมาตรฐานทางวิชาการ ให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรมทางสังคม และเพื่อเสริมสร้างเขาวัวปัญญาของนักเรียน มีการจัดสรรเวลาเพื่องานวิชาการร่วมกับครูไว้อย่างชัดเจน ให้ความร่วมมือกับนักเรียนในการกำหนดระเบียบเพื่อแก้ปัญหาด้านวินัย ร่วมมือกับนักเรียนให้มีการนาระเบียบกฎเกณฑ์ที่สร้างขึ้นมากับปัญหาด้านวินัย ร่วมมือกับคณะครูให้มีการนาระเบียบกฎเกณฑ์ที่สร้างขึ้นมาใช้ในการแก้ปัญหาด้านวินัย ของนักเรียน มีการปฐมนิเทศคณะครูเกี่ยวกับโครงการของสถานศึกษา มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูอย่างยุติธรรม ช่วยเหลือครูในการพัฒนาระบบงาน เพื่อให้มีความก้าวหน้าทางวิชาชีพ และสอดคล้องงานวิจัยของ (มณีกาญจน์ รัตนธรรม, 2550 : 111-115) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด และเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องงานวิจัยของแอนเดอร์สัน (Anderson, 2000 : 1801-A) ได้ศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพของครู และผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา และศาสตราจารย์ที่เป็นผู้นำทางการศึกษา จากกลุ่มตัวอย่าง 132 คน โดยมีพฤติกรรมดังนี้ การกำหนดภารกิจของโรงเรียนและการสื่อสาร การจัดการหลักสูตรและการสอน การควบคุมดูแลการนิเทศการสอน การตรวจสอบ ความก้าวหน้าของนักเรียน และการส่งเสริมบรรยากาศการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญเพียง 1 มิติ คือ การตรวจสอบ

ความก้าวหน้าของนักเรียน และสอดคล้องงานวิจัยของ (กัญญวรา เครื่องพาที, 2556 : 102-108) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและหาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วันเผด็จ มีชัย, 2554 : 96-99) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น พบว่าผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มีภาวะผู้นำทางวิชาการโดยภาพรวมอยู่ระดับมาก

2. จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ มีการปฏิบัติสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำทางวิชาการ เห็นความสำคัญของกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เป้าหมายของนโยบายโรงเรียน ให้ความช่วยเหลือส่งเสริม และสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุทธทัย จันทรทรงกรด, 2558 : 77-89) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ ด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ และด้านการพัฒนาและเสริมสร้างมาตรฐานด้านวิชาการส่วน ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน มีภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นอันดับสุดท้าย

3. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน ในภาพรวมมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อยู่ คือ ด้านการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าลักษณะหน้าที่ความรับผิดชอบ ตำแหน่งหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษา มีหน้าที่บริหารงานการจัดการกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีระบบระเบียบตามกระบวนการการทำงาน เพื่อนำไปพัฒนาสถานศึกษาทั้งในด้านบุคลากร ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ และครูผู้สอนมีหน้าที่ดำเนินงานทุกงานในโรงเรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนในโรงเรียนเกิดการพัฒนารับรู้ตามจุดมุ่งหมายตามหลักสูตร จึงส่งผลให้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สมฤทัย อ่อนรัมย์, 2558 : 86-93) การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสววิทยาเขตนางรอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง โดยรวม พบว่าความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการนิเทศและประเมินผลด้านการสอน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน ละสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วีระชาติ วิลาศรี, 2553 : 103-108) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยภาพรวม พบว่ามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน ด้านการนิเทศและการประเมินผล ด้านการสอน ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียน ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจกับครูและด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

4. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากรอบงานและทิศทางงานวิชาการอยู่ในทิศทางและเป้าหมายเดียวกันจึงมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ทั้งในภาพรวมและรายด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิเชียร ทองคลี, 2554) ได้ศึกษาการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กับการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

พบว่าอยู่ในมากทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ทั้งโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

5. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ได้สั่งสมประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่ผ่านมาโดยเฉพาะประสบการณ์ การฝึกอบรม ศึกษา ดูงาน ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ต้องได้รับการเพิ่มพูนประสบการณ์ ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านการฝึกอบรมหลักสูตรต่าง ๆ การศึกษาดูงานจากแหล่งวิทยาการความรู้ สามารถนำประสบการณ์ที่ได้รับมาพัฒนาองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงส่งผลให้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ถึงแม้จะมีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน แต่มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการ ไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ปฐม ปรีปนังกูร, 2553 : 10-123) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบประเด็นที่น่าสนใจ ผู้วิจัยจึงนำมาเป็นข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากการวิเคราะห์ พบว่าด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน ที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาลำดับ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำโปสเตอร์หรือป้ายประกาศที่แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญแก่งานด้านวิชาการของโรงเรียน

1.2 จากการวิเคราะห์ พบว่าจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน ที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาลำดับ ผู้บริหารสถานศึกษาควรตรวจเยี่ยมชั้นเรียนเพื่อดูว่าครูได้ใช้เวลาในการสอนที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียนอย่างเต็มที่

1.3 จากการวิเคราะห์ พบว่าจำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้านการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอน ที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาลำดับ ผู้บริหารสถานศึกษาควรบันทึกการนิเทศเพื่อประเมินการจัดการเรียนการสอนของครูว่าสอดคล้องกับเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียนหรือไม่

1.4 จากการวิเคราะห์ พบว่าจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด ที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาลำดับ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเยี่ยมชั้นเรียนเพื่อจะได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูและนักเรียนเกี่ยวกับสิ่งที่ปัญหาต่าง ๆ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่อื่น ๆ ให้มีความหลากหลายเพิ่มขึ้น

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

2.4 ควรศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในเชิงคุณภาพ

รายการอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2549). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

พร้อมกฎหมายที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กัญญ์วรา เครื่องพาที. (2556). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- ปฐม ปรีปนังกูร. (2553). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาสเขต2*. สารนิพนธ์ปริญญา ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- มณีกาญจน์ รัตนธรรม. (2550). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด*. ปริญญานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2553). *ภาวะผู้นำ*. กรุงเทพฯ: ไคมอน อิน บิสซิเนส เวิลด์.
- วันเพ็ญ มีชัย. (2554). *ภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิเชียร ทองคลี. (2554). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- วีระชาติ วิลาศรี. (2553). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). เลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- สมชาย เทพแสง. (2547). *"E-Leadership: ผู้นำการศึกษาในยุคดิจิทัล"*, วารสารวิทยากรย์. กรกฎาคม 12-14.
- สมฤทัย อ่อนรัมย์. (2558). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตนางรองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. (2559). *สรุปผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติปีการศึกษา 2558*. หนองคาย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21.
- สุนีย์ ภูพันธ์. (2550). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- สุขฤทัย จันทร์ทรงกรด. (2558). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17*. ปริญญานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2540). *หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลสามเจริญพานิช.
- Anderson. C.A.D. (2000). *The importance of instructional leadership behavior as perceived By Middle school teacher, middle school principal and educational Leadership Professors*. Ed. D. Dissertation, Faculty of Graduate School, University of Georgia. 1801 - A
- Trusty F.M. (1986). *Administrator/Supervisor Career Ladder Orientation Manual*. Tennessee : Tennessee Department of Education.

การพัฒนาวิธีการประเมินความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

Developing Methods for Evaluating the Information Communication Technology Abilities of Elementary School Students Under Roi-et Primary Educational Service Area Office 3

วัฒนา ธิมาชัย *

ประเสริฐ เรือนนระ**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาตัวชี้วัดความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 2) พัฒนาวิธีการและเครื่องมือการประเมินความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ 3) พัฒนาคู่มือการประเมินความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบประเมิน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จำนวน 9 คน และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จำนวน 5 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและฐานนิยม ผลการวิจัยพบว่า

1. ตัวชี้วัดประกอบด้วย ตัวชี้วัดด้านความรู้ จำนวน 24 ตัวชี้วัด ตัวชี้วัดด้านทักษะ จำนวน 12 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดด้านเจตคติ จำนวน 8 ตัวชี้วัด รวมทั้งหมด จำนวน 44 ตัวชี้วัด

2. วิธีการและเครื่องมือการประเมินด้านความรู้ คือ การทดสอบโดยใช้แบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ วิธีการและเครื่องมือการประเมินด้านทักษะ คือ การทดสอบโดยใช้แบบทดสอบภาคปฏิบัติ จำนวน 8 ข้อ วิธีการและเครื่องมือการประเมินด้านเจตคติ คือ การสอบถามโดยใช้แบบสอบถามวัดเจตคติ จำนวน 20 ข้อ

3. คู่มือการประเมินประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์ในการประเมิน 2) แนวคิดของการสร้างแบบประเมิน 3) สารการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 4) แนวทางการประเมิน 5) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน 6) คุณภาพของเครื่องมือ และ 7) วิธีการประเมินและการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มืออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, $S.D. = 0.16$)

ABSTRACT

This research aims were: 1) to develop indicators for the information and communication technology abilities, 2) to develop methods and tools to evaluate students' abilities on information and communication technology, and 3) to develop an evaluation guideline manual on students' abilities on information and communication technology based on core curriculum for basic education, year 2008, Roi-et Primary Educational Service Area Office 3. The research tools were the interview and the assessment form. The samples were 9 experts on information and communication technology and 5 experts on information and communication assessment. The statistics used were mean, standard deviation, and mode. The results of the study were as follows :

1. The ability indicators consisted of 24 knowledge indicators, 12 skill indicators, and 8 attitude indicators, total of 44 indicators.

* นิสิตปริญญาโท สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2. Method and tool for student knowledge assessment were the test with 60 items, 4 choices for each item. Method and tool for skill assessment were 8 practical tests. Method and tool for attitude assessment were a questionnaire with 20 items.

3. The evaluation guideline manual consisted of; 1) evaluation objectives, 2) concept for assessment creation, 3) content of information and communication technology according to the core curriculum for basic education, year 2008, 4) guideline for assessment and evaluation, 5) tools of assessment, 6) quality of tools, and 7) assessment method and data analysis. The evaluations for appropriateness of the manuals were at a high level, ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.16).

คำสำคัญ : วิธีการประเมิน, ตัวชี้วัด, คู่มือการประเมิน

Keywords : Methods for evaluating , Indicators, Evaluation guideline manual

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 (ค.ศ. 2001-2100) ความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การหลอมรวมและการเชื่อมโยงทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม สังคม และชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมเป็นอย่างมาก การจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ด้วยเช่นกัน เนื่องจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนั้นเอื้อให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากแนวโน้มในอนาคตดังกล่าวประเทศไทยวางแผนการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องโดยกำหนดกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารระยะ พ.ศ. 2554-2563 ขึ้นโดยมีวิสัยทัศน์ คือ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญในการนำพาคนไทยสู่ความรู้ และปัญญา เศรษฐกิจไทยสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน สังคมไทยสู่ความเสมอภาคและเป้าหมายหลักข้อหนึ่ง คือ ประชาชนมีการรอบรู้ เข้าถึง สามารถพัฒนาและใช้ประโยชน์จากสารสนเทศได้อย่างรู้เท่าทัน เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ การทำงาน และการดำรงชีวิตประจำวันและบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีความรู้ความสามารถ และทักษะในระดับสากล และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้สนองนโยบายดังกล่าวโดย จัดทำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และได้กำหนดให้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไว้ในสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน แต่หลักสูตรดังกล่าวกำหนดสาระไว้เป็นแกนกลางเท่านั้น ตลอดจนไม่ได้ระบุตัวชี้วัด วิธีการและเครื่องมือการประเมินที่ชัดเจนเกี่ยวกับคุณลักษณะความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จึงเกิดปัญหาในการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผลขึ้นในสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของนักเรียนตามหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัดและความสนใจของตนเอง

ด้วยหลักสูตรกำหนดจุดมุ่งหมายการประเมินผลการเรียนรู้พื้นฐานของผู้เรียนไว้สองประการประการแรก คือ ประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนแล้วนำมาใช้ในการส่งเสริมหรือปรับปรุงแก้ไขการเรียนรู้ของผู้เรียน และการสอนของครู การวัดและประเมินผลกับการสอนจึงเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กันหากขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดการเรียนการสอนก็ขาดประสิทธิภาพประการที่สอง คือ การวัด และประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียนเป็นการประเมินสรุปผลการเรียนรู้ว่าผ่านรายวิชานั้นหรือไม่ ด้วยเหตุนี้การขาดความพร้อม และความเข้าใจในการใช้วิธีการและเครื่องมือการประเมินอาจส่งผลให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาวิธีการประเมินความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ ส่งเสริมปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนรู้สาระเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกลุ่มสาระการเรียนรู้เทคโนโลยีของนักเรียนที่จบระดับประถมศึกษาให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง ว่ากระบวนการดำเนินงานด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพประสิทธิผลเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของนักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. เพื่อพัฒนาวิธีการและเครื่องมือการประเมินความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
3. เพื่อพัฒนาเครื่องมือการประเมินความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จำนวน 9 คน ซึ่งประกอบด้วยอาจารย์ภาควิชาเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 3 คน ศึกษานิเทศก์กลุ่มติดตามและประเมินผลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จำนวน 2 คน ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 2 คน และครูปฏิบัติหน้าที่การสอนจำนวน 2 คน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของตัวชี้วัด วิธีการและเครื่องมือการประเมินความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านความรู้ ด้านทักษะและด้านเจตคติ จำแนกออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างแสดงความคิดเห็นต่อความสอดคล้องของตัวชี้วัดกับสาระการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของ Likert Scale คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด มีค่าเท่ากับ 5, 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ

ระยะที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างแสดงความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของวิธีการและเครื่องมือการประเมินความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยให้พิจารณาว่าวิธีการและเครื่องมือใดเหมาะสมกับตัวชี้วัดด้านใดมากที่สุด แล้วพัฒนาเป็นเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ครบทุกด้าน

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2.2 แบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือ ที่ประเมินตามองค์ประกอบของคู่มือ โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของ Likert Scale คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด มีค่าเท่ากับ 5, 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ

สำหรับแบบสอบถามสัมภาษณ์และแบบประเมินทั้งสองฉบับนี้ ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน โดยมีความเที่ยงตรง (Validity) เท่ากับ 1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจำนวน 9 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดโดยพิจารณาความเหมาะสมของตัวชี้วัดกับสาระการเรียนรู้ จากนั้นตรวจให้คะแนนและแปลผลความคิดเห็นจากค่าเฉลี่ย ตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2553 : 104)

คะแนนเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายความว่า เหมาะสมน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายความว่า เหมาะสมน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายความว่า เหมาะสมปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายความว่า เหมาะสมมาก

คะแนนเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายความว่า เหมาะสมมากที่สุด

ระยะที่ 2 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจำนวน 9 คน เพื่อพัฒนาวิธีการและเครื่องมือการประเมินโดยพิจารณาความเหมาะสมของวิธีการและเครื่องมือการประเมินที่เหมาะสมที่สุดในแต่ละด้านกับตัวชี้วัดจากระยะที่ 1 แล้วนำไปพัฒนาเป็นเครื่องมือวัดและประเมินผลโดยใช้กับตัวอย่างที่เป็นนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 40 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความยาก (Difficulty) อำนาจจำแนก (Discrimination) ความเชื่อมั่น (Reliability) และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)

ระยะที่ 3 ดำเนินการแจกแบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือ พร้อมร่างคู่มือการประเมินให้กับผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จำนวน 5 คน โดยการนำส่งให้กับผู้ประเมินโดยตรง แล้วเก็บแบบประเมินด้วยตัวผู้วิจัยเองเพื่อขอคำแนะนำเพิ่มเติมและนำมาปรับปรุงแก้ไขคู่มือให้สมบูรณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผล

1. ผลการพัฒนาตัวชี้วัด

1.1 ตัวชี้วัดด้านความรู้จำนวน 24 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย

- 1.1.1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- 1.1.2 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับส่วนประกอบและหลักการทำงานของคอมพิวเตอร์
- 1.1.3 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทางเทคโนโลยี
- 1.1.4 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหน่วยรับข้อมูล
- 1.1.5 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหน่วยประมวลผลข้อมูล
- 1.1.6 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหน่วยแสดงผลข้อมูล
- 1.1.7 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหน่วยความจำหลักและหน่วยความจำสำรอง
- 1.1.8 มีความรู้เกี่ยวกับฮาร์ดแวร์และอุปกรณ์ต่อพ่วง
- 1.1.9 มีความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์
- 1.1.10 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโปรแกรมประยุกต์ด้านประมวลผลคำ
- 1.1.11 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโปรแกรมประยุกต์ด้านการใช้โปรแกรมตารางทำงาน
- 1.1.12 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโปรแกรมประยุกต์ด้านการนำเสนอข้อมูล
- 1.1.13 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโปรแกรมค้นหาข้อมูลผ่านระบบเครือข่าย
- 1.1.14 มีความรู้ในการใช้ประโยชน์อิเล็กทรอนิกส์
- 1.1.15 มีความรู้ความเข้าใจในการเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตกับเครื่องคอมพิวเตอร์
- 1.1.16 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรับ/ส่งข้อมูลผ่านระบบเครือข่าย
- 1.1.17 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารผ่านระบบออนไลน์
- 1.1.18 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแก้ปัญหาเบื้องต้นเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์
- 1.1.19 มีความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาและซ่อมบำรุงคอมพิวเตอร์เบื้องต้น
- 1.1.20 มีความรู้เกี่ยวกับซอฟต์แวร์ป้องกันไวรัส
- 1.1.21 มีความรู้เกี่ยวกับโปรแกรมด้านมัลติมีเดีย
- 1.1.22 มีความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์
- 1.1.23 มีความรู้เกี่ยวกับมารยาทการใช้งานบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
- 1.1.24 มีความรู้เกี่ยวกับการใช้งานโปรแกรมประยุกต์ด้านการส่งเสริมการศึกษา

1.2 ตัวชี้วัดด้านทักษะจำนวน 12 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย

- 1.2.1 มีทักษะการใช้อุปกรณ์พื้นฐานของคอมพิวเตอร์

- 1.2.2 มีทักษะการใช้อุปกรณ์บันทึกข้อมูลต่าง ๆ
- 1.2.3 มีทักษะการใช้อุปกรณ์ต่อพ่วงคอมพิวเตอร์
- 1.2.4 มีทักษะการแก้ปัญหาเบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์
- 1.2.5 มีทักษะการใช้โปรแกรมประยุกต์ต่าง ๆ และโปรแกรมผ่านระบบเครือข่าย
- 1.2.6 มีทักษะในการแสวงหาความรู้และสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต
- 1.2.7 มีทักษะในการติดต่อสื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ต
- 1.2.8 มีทักษะในการใช้โปรแกรมด้านกราฟิกเบื้องต้น
- 1.2.9 มีทักษะในการสื่อสารข้อมูลแบบดิจิทัล
- 1.2.10 มีทักษะในการเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตกับเครื่องคอมพิวเตอร์
- 1.2.11 มีทักษะในการใช้โปรแกรมด้านมัลติมีเดีย
- 1.2.12 มีทักษะในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
- 1.3 ตัวชี้วัดด้านเจตคติ 8 ตัวชี้วัดประกอบด้วย
 - 1.3.1 ตระหนักถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมและถูกต้องตามหลัก

กฎหมาย

- 1.3.2 พึงพอใจในการทำงานด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- 1.3.3 มีความคิดสร้างสรรค์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- 1.3.4 มีความสนใจติดตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศอยู่เสมอ
- 1.3.5 มีวินัยในตนเองและเคารพกฎเกณฑ์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
- 1.3.6 รับผิดชอบต่อข้อมูลที่น่ามาใช้อ้างอิงข้อมูลแหล่งที่มาและไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ต่าง ๆ
- 1.3.7 เห็นคุณค่าและประโยชน์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้
- 1.3.8 มีจิตสาธารณะและให้ความช่วยเหลือด้านคอมพิวเตอร์แก่เพื่อน ๆ

2. ผลการพัฒนาวิธีการและเครื่องมือการประเมิน ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

2.1 วิธีการและเครื่องมือการประเมินด้านความรู้ คือ ประเมินจากพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยที่แสดงถึงความสามารถด้านสติปัญญา จำแนกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปประยุกต์ใช้และการวิเคราะห์ ตามตัวชี้วัดด้านความรู้ จำนวน 24 ตัวชี้วัด ด้วยวิธีการทดสอบโดยใช้แบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ที่ผ่านการหาคุณภาพแล้ว จำนวน 60 ข้อ

2.2 วิธีการและเครื่องมือการประเมินด้านทักษะ คือ ประเมินจากพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัยที่แสดงถึงทักษะในการปฏิบัติงาน เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ที่เกิดจากการประสานงานของสมองและกล้ามเนื้อ ที่ทำงานอย่างคล่องแคล่วสัมพันธ์กัน จำแนกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ การปฏิบัติตามแบบหรือเครื่องชี้แนะเลือกปฏิบัติ ได้ถูกต้องคล่องแคล่วรวดเร็วและปฏิบัติได้อย่างเป็นธรรมชาติจนเป็นความสามารถระดับสูงตามตัวชี้วัดด้านทักษะ จำนวน 12 ตัวชี้วัด ด้วยวิธีการทดสอบโดยใช้แบบทดสอบภาคปฏิบัติที่วัดจากกระบวนการและวัดจากผลงานที่ผ่านการหาคุณภาพแล้ว จำนวน 8 ข้อ

2.3 วิธีการและเครื่องมือการประเมินด้านเจตคติ คือ ประเมินจากพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย ที่สะท้อนถึงความสามารถในการจัดการอารมณ์ ความรู้สึก ค่านิยม และคุณธรรมจริยธรรม จำแนกได้เป็น 4 ระดับ ได้แก่ การรับรู้ การตอบสนอง การเกิดค่านิยมและบุคลิกภาพตามตัวชี้วัดด้านเจตคติ จำนวน 8 ตัวชี้วัด ด้วยวิธีการสอบถามโดยใช้แบบสอบถามวัดเจตคติ ที่ผ่านการหาคุณภาพแล้ว จำนวน 20 ข้อ

3. คู่มือประเมินความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักเรียนระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์ในการประเมิน 2) แนวคิดของการสร้างแบบประเมิน 3) สารการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 4) แนวทางการประเมิน 5) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน 6) คุณภาพของเครื่องมือ และ 7) วิธีการประเมินและการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มืออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.16)

อภิปรายผล

1. การพัฒนาตัวชี้วัด

1.1 ตัวชี้วัดด้านความรู้ (Knowledge) พบว่า ตัวชี้วัดความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีจำนวน 24 ตัวชี้วัด มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.40$, $S.D = 0.37$) แสดงว่าตัวชี้วัดมีความเหมาะสมในการวัดความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยตัวชี้วัดที่มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ได้แก่ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรับ/ส่งข้อมูลผ่านระบบเครือข่าย มีความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ มีความรู้เกี่ยวกับมารยาทในการใช้งานบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และมีความรู้เกี่ยวกับการใช้โปรแกรมประยุกต์ด้านการส่งเสริมการศึกษา เหตุผล คือ ปัจจุบันความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นสิ่งเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาที่ใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและในระดับอุดมศึกษาตามแนวโน้มการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในศตวรรษที่ 21 ที่มีความเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2554) ได้กำหนดนโยบายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ระยะ พ.ศ. (2554-2563) ด้านการพัฒนาคนให้มีคุณภาพเพียงพอในการขับเคลื่อนพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ โดยการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในระดับสากล สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 19) ได้กำหนดมาตรฐานตัวชี้วัดด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นคุณภาพของผู้เรียนต้องมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศ การติดต่อสื่อสาร สืบค้นข้อมูลการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิภาพประสิทธิผลและมีคุณธรรม

1.2 ตัวชี้วัดด้านทักษะ (Practice) พบว่า ตัวชี้วัดทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีจำนวน 12 ตัวชี้วัด มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.35$, $S.D = 0.37$) แสดงว่าตัวชี้วัดมีความเหมาะสมในการวัดทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยตัวชี้วัดที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีทักษะในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีทักษะในการแสวงหาความรู้และสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และมีทักษะในการแก้ปัญหาเบื้องต้นเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เหตุผล คือ การพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การมีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจึงมีความจำเป็นและมีบทบาทสำคัญในการศึกษาทุกระดับการศึกษา ดังนั้นผู้เรียนนอกจากจะมีความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ดีแล้วยังไม่พอ จะต้องมีความรู้การใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ดีและอย่างรู้เท่าทันอีกด้วย จึงจะเกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของตนเองและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้สอดคล้องกับกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2554 : 25) ได้กำหนดนโยบายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ระยะ พ.ศ. (2554-2563) เรื่องการมีโครงสร้างพื้นฐานของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้วยความเร็วสูง ที่กระจายอย่างทั่วถึงประชาชน สามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมกัน สามารถพัฒนาและใช้ประโยชน์จากสารสนเทศได้อย่างรู้เท่าทัน เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ การทำงานและการดำรงชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 19) ได้กำหนดมาตรฐานตัวชี้วัดด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนที่ต้องมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม สอดคล้องกับ ฌอนมพร ต้นพิพัฒน์ (2541 : 5) ได้กล่าวถึงการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมหลักสูตรในปัจจุบันมีการใช้อินเทอร์เน็ตในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างแพร่หลายในหลาย ๆ ประเทศโดยเฉพาะการเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

1.3 ตัวชี้วัดด้านเจตคติ (Attitude) พบว่า ตัวชี้วัดเจตคติด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีจำนวน 8 ตัวชี้วัด มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.51$, $S.D = 0.16$) แสดงว่าตัวชี้วัดนี้มีความเหมาะสมในการวัดเจตคติด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยตัวชี้วัดที่มีความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ ตระหนักถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมและถูกต้องตามหลักกฎหมาย มีวินัยในตนเองและเคารพกฎเกณฑ์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เห็นคุณค่าและประโยชน์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ เหตุผล คือ ถ้านักเรียนมีความรู้ มีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ดี แต่มีเจตคติที่ไม่ดีแล้ว อาจทำให้นำไปใช้ในทางที่ผิดจนกลายเป็นปัญหาของสังคม ดังนั้น การมีความรู้และมีทักษะที่ดีจะต้องควบคู่กับการมีเจตคติที่ดีด้วย จึงจะทำให้สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นและเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองดีของสังคมสอดคล้องกับ

กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 11) ได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียนที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับการให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่คุณธรรมจริยธรรมในการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในชีวิตประจำวันอย่างสร้างสรรค์ต่อชีวิตและสังคม และสอดคล้องกับมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (2558 : 45) ได้จัดทำคู่มือพระราชทานสอนทางไกลผ่านดาวเทียมสำหรับโรงเรียนปลายทาง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 ประจำปีการศึกษา 2558 ได้มีการเพิ่มเติมตัวชี้วัด เชิงพฤติกรรมปรับหน่วยการเรียนรู้ ให้เหมาะสมกับเนื้อหา เพื่อจัดทำแผนการเรียนรู้ กำหนดวิธีการ และเครื่องมือการประเมินผล การเรียนรู้ของสาระการเรียนรู้ ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สอดคล้องกับสำนักสถิติแห่งชาติ (2556 : 36) ได้จัดทำตัวชี้วัดด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พ.ศ. 2556 ฉบับที่ 10 โดยรวบรวมและนำเสนอข้อมูลสถิติตัวชี้วัดที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญการเปรียบเทียบการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ของไทยและประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียเช่นเดียวกับ UNESCO (2003 : 12) ได้ศึกษาการพัฒนา และการใช้ตัวชี้วัด ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของนักเรียนเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิธีการวัดและการประเมินผล โดยใช้วิธีการตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ การสำรวจทางอินเทอร์เน็ต การประเมินตนเองผ่าน Web based

2. การพัฒนาวิธีการและเครื่องมือการประเมินมีองค์ประกอบ 3 ด้านดังนี้

2.1 วิธีการและเครื่องมือการประเมินด้านความรู้ พบว่าผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นตรงกันว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด คือ การทดสอบโดยใช้เครื่องมือที่เป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบเพราะมีความเที่ยงตรง มีความเป็นปรนัย ตรวจสอบให้คะแนน สะดวกรวดเร็วและยุติธรรม สามารถวินิจฉัยข้อสอบได้อย่างเป็นระบบ และสามารถสร้างข้อสอบได้ครอบคลุมเนื้อหาสาระ ตามพฤติกรรมทางสมอง ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะการประเมินตามทฤษฎีการเรียนรู้ของ เบนจามิน บลูม (Bloom, 1976 : 18) ที่จำแนกตามจุดมุ่งหมายทางการเรียนรู้ ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) พฤติกรรมด้านสมองเป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับสติปัญญา จากนั้นผู้วิจัยก็ได้นำวิธีการประเมินพัฒนาเป็นเครื่องมือที่ประเมินจากพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยที่แสดงถึงความสามารถ ด้านสติปัญญา 4 ระดับ ได้แก่ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ และการวิเคราะห์ โดยใช้แบบทดสอบแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ มีค่า IOC เท่ากับ 0.60-1.00 ค่าความยากตั้งแต่ 0.28-0.80 ค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.20-0.80 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.72 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแบบทดสอบมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาสามารถวัดได้ถูกต้องตรงประเด็นมาก มีค่าความยากครอบคลุมตั้งแต่ระดับยาก ปานกลางและง่าย มีอำนาจจำแนกระดับปานกลาง ไปจนถึงระดับสูงและสูงมาก และมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในเกณฑ์ที่ระดับความเชื่อถือได้สูงซึ่งหมายความว่าสามารถนำไปใช้ได้สอดคล้องกับ อรุณา เปาลิวัฒน์ (2558 : 94) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีวิธีการประเมินโดยใช้แบบทดสอบวัดการจัดการสอน โดยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน จำนวน 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.20-0.60 ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.70-0.90 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.80 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.20-0.60 ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.65-0.90 และมีค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับเท่ากับ 0.79

2.2 วิธีการและเครื่องมือการประเมินด้านทักษะ พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันว่ามีความเหมาะสม มากที่สุด คือ การทดสอบโดยใช้เครื่องมือที่เป็นแบบทดสอบภาคปฏิบัติที่วัดจากกระบวนการและวัดจากผลงานที่ใช้เกณฑ์ การให้คะแนน (Scoring Rubrics) และแบบสำรวจรายการ (Checklist) เพราะสามารถวัดได้ตรงและครอบคลุมเนื้อหาสาระ ตามตัวชี้วัด ที่ได้พัฒนาขึ้น ทั้ง 12 ตัวชี้วัดซึ่งสอดคล้องกับลักษณะการประเมินตามทฤษฎีการเรียนรู้ ของ Bloom Benjamins (1976 : 18) ที่จำแนกตามจุดมุ่งหมายทางการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) พฤติกรรมด้านกล้ามเนื้อ ประสาท พฤติกรรมที่บ่งถึงความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างคล่องแคล่วชำนาญซึ่งแสดงออกมาได้โดยตรง มีเวลา และคุณภาพของงานเป็นตัวชี้ระดับของทักษะพฤติกรรม จากนั้นผู้วิจัยก็นำไปพัฒนาเป็นเครื่องมือที่ประเมินจากพฤติกรรม การเรียนรู้ด้านทักษะพิสัย จำแนกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ การปฏิบัติตามแบบหรือเครื่องชี้แนะเลือกปฏิบัติได้ถูกต้องคล่องแคล่ว รวดเร็วและปฏิบัติได้อย่างเป็นธรรมชาติจนเป็นความสามารถระดับสูง โดยใช้แบบทดสอบภาคปฏิบัติที่วัดจากผลงาน จำนวน 2 ฉบับคือ แบบทดสอบภาคปฏิบัติที่วัดจากกระบวนการ จำนวน 4 ข้อ และแบบทดสอบภาคปฏิบัติที่วัดจากผลงาน จำนวน 4 ข้อ ที่มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 1.00 ค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแบบทดสอบ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาสามารถวัดได้ถูกต้องตรงประเด็นมากที่สุด และมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในเกณฑ์ที่ระดับความเชื่อถือได้สูง

หมายความว่า สามารถนำไปใช้ได้ดี สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 23) ที่ได้กล่าวถึง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เกี่ยวกับวิธีการและเครื่องมือการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนไว้ที่คำอธิบายรายวิชาสาระการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีระดับประถมศึกษาเกี่ยวกับทักษะของผู้เรียนด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารว่าต้องมีความเหมาะสมกับพฤติกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับ นพรัตน์ รัตนประทุม (2552 : 89) ได้ศึกษาการสร้างเครื่องมือประเมินภาคปฏิบัติวิชาคอมพิวเตอร์พื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบทดสอบวัดภาคปฏิบัติวิชาคอมพิวเตอร์และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์วิชาคอมพิวเตอร์พื้นฐาน มีความตรงตามเนื้อหา มีค่าความยากระหว่าง 0.32-0.75 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.210-0.89 ค่าความตรงตามสภาพเท่ากับ 0.71 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ เท่ากับ 0.94 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการวัด เท่ากับ 0.39 ที่มีคุณภาพสามารถนำไปใช้วัดทักษะปฏิบัติของนักเรียนที่เรียน วิชาคอมพิวเตอร์พื้นฐานได้

2.3 วิธีการและเครื่องมือการประเมินด้านเจตคติ พบว่าวิธีการและเครื่องมือการประเมินที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด คือ การสอบถามโดยใช้เครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามวัดเจตคติโดยใช้แบบวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) เพราะเป็นมาตรวัดที่สร้างคำถามครอบคลุมเจตคติที่ต้องการทราบได้ และสามารถชี้บ่งบอกถึงเจตคติที่มีอยู่หรือระดับความเข้มของความรู้สึกได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะการประเมินตามทฤษฎีการเรียนรู้ ของเบนจามิน บลูม (Bloom, 1976 : 18) ที่จำแนกตามจุดมุ่งหมายทางการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) พฤติกรรมด้านจิตใจ ค่านิยม ความรู้สึกทัศนคติ ความเชื่อ ความสนใจและคุณธรรมจากนั้นผู้วิจัยก็นำไปพัฒนาเป็นเครื่องมือที่ประเมินจากพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย คือ แบบสอบถามวัด เจตคติ จำนวน 20 ข้อ ที่มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 1.00 ค่าอำนาจจำแนกมีค่าตั้งแต่ 0.25–0.52 ค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.86 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาสามารถวัดได้ถูกต้องตรงประเด็นมากที่สุด มีอำนาจจำแนกระดับปานกลางไปจนถึงระดับสูงและสูงมาก และมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในเกณฑ์ที่ระดับความเชื่อถือได้สูงมากซึ่งหมายความว่าสามารถนำไปใช้ได้ดีตามสอดคล้องกับกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2554 : 10) ที่กำหนดกรอบการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารปี พ.ศ. 2554-2563 ควบคู่กับแนวทางและวิธีประเมินการมีคุณธรรมและจริยธรรมต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารของผู้เรียนในระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับ อีระพงษ์ วงศ์สุวรรณ (2542 : 83) ได้ศึกษาเจตคติต่อคอมพิวเตอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบเจตคติต่อคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนวิชาคอมพิวเตอร์พื้นฐาน โดยใช้แบบวัดเจตคติต่อคอมพิวเตอร์ ที่เป็นมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ พบว่า ทั้งโดยภาพรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ อดุลย์ รัตนเมธางกูร (2542 : 90) ได้ศึกษาค้นคว้าเพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อคอมพิวเตอร์ ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แบบวัดเจตคติชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับในกรอบแนวคิด 4 ด้าน คือ ด้านความวิตกกังวล ด้านความเชื่อมั่น ด้านความชอบ และด้านประโยชน์ จำนวน 30 ข้อ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่านักเรียนมีเจตคติต่อคอมพิวเตอร์โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน แต่นักเรียนหญิงมีเจตคติต่อคอมพิวเตอร์โดยรวมและรายด้านสองด้าน คือ ด้านความวิตกกังวล และด้านความชอบ มากกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. คู่มือการประเมิน มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ในการประเมิน 2) แนวคิดของการสร้างแบบประเมิน 3) สาระการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 4) แนวทางการประเมิน 5) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน 6) คุณภาพของเครื่องมือ และ 7) วิธีการประเมินและการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผู้ประเมินประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร และครูปฏิบัติการสอน จำนวน 5 คน มีความเห็นว่า คู่มือมีความเหมาะสมขององค์ประกอบโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.34$, S.D. = 0.16) หมายความว่า คู่มือมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้เนื่องจากมีวัตถุประสงค์การประเมินสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีแนวทางการประเมินตามคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ด้านทักษะและด้านเจตคติ ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom Benjamins (1976 : 18) มีวิธีการ เครื่องมือและเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน เมื่อครูได้ศึกษารายละเอียดจากคำแนะนำการใช้คู่มือแล้วจะมีความรู้ความเข้าใจ สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ สอดคล้อง กับปรีชา ช่างขวัญยืน และคณะ (2539 : 132) ที่กล่าวไว้ว่า คู่มือที่ดีต้องมีความชัดเจนให้รายละเอียดครอบคลุม ควรระบุว่าคู่มือนั้นเป็นคู่มือสำหรับ ใครเป็นผู้ใช้ กำหนดวัตถุประสงค์ชัดเจน ต้องการให้ผู้ผู้ใช้ทำอะไรบ้างและควรใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการทำให้ผู้ใช้คู่มือได้สะดวก ได้แก่ การจัดรูปแบบ ขนาดและรูปแบบตัวอักษรเป็นต้น สอดคล้องกับ เอกรุณี ไกรมาก (2541 : 54) ที่กล่าวไว้ว่า คู่มือเป็นองค์ประกอบสำคัญ

อย่างหนึ่งในการจัดการเรียนรู้และการประเมินผลการเรียนของผู้เรียนจำเป็นต้องมีรายละเอียดต่าง ๆ ได้แก่ เครื่องมือวัด วิธีการวัด และเกณฑ์การประเมินผล สอดคล้องกับรัตติกาล นิงกลาง (2546 : 54) ได้ศึกษาการพัฒนาคู่มือการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้นสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยียโสธรพบว่า คู่มือมีความสอดคล้องกับนโยบายปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นอย่างดีสอดคล้องกับ รัตนา นิธิรักษ์ (2555 : 64) ได้ศึกษาการพัฒนาคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านทองคั้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 โดยผู้เชี่ยวชาญและครูผู้ปฏิบัติการสอนมีความเห็นว่า โดยภาพรวมการพัฒนา คู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านทองคั้งนั้น มีความเหมาะสมในการนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.77$) สอดคล้องกับ พรทิพย์ ฉิมพงษ์ (2555 : 89) ได้ศึกษาการพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมการเล่นเด็กไทยเพื่อส่งเสริมความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยบ้านครุเมว จังหวัดสมุทรปราการ โดยผู้เชี่ยวชาญ 25 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 10 คน และครูผู้สอนจำนวน 10 คน เป็นผู้ประเมินและมีความเห็น โดยภาพรวมว่าคู่มือมีความเหมาะสมในการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.22$, S.D. = 0.27)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

คู่มือการประเมินที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ครูผู้สอนหรือผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้วางแผนการประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของนักเรียนระดับประถมศึกษาตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 และใช้ประเมินผล การเรียนสาระการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะและเจตคติอยู่ในระดับใด แล้วนำมาแก้ไข ปรับปรุง ส่งเสริม พัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (The Research and Development) เพิ่มเติมการทดลองใช้จริงกับนักเรียน กล่าวคือ นำคู่มือดังกล่าวไปทดลองใช้จริงกับสถานศึกษาเพื่อประเมินความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทั้งนี้จะได้ปรับปรุงคุณภาพของคู่มือให้มีคุณภาพต่อไป

รายการอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2554). *กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารระยะ พ.ศ. 2554-2563 ของประเทศไทย (ICT2020)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- ถนอมพร ตันพิพัฒน์. (2541). *คอมพิวเตอร์ช่วยสอน*. กรุงเทพฯ: วงกลมโปรดักชั่นจำกัด.
- ธีระพงษ์ วงศ์สุวรรณ. (2542). *เจตคติต่อคอมพิวเตอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนวิชาคอมพิวเตอร์พื้นฐาน สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นพรัตน์ รัตนประทุม. (2552). *การสร้างเครื่องมือประเมินภาคปฏิบัติวิชาคอมพิวเตอร์พื้นฐาน สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลขอนแก่น*. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปรีชา ช่างขวัญยืน และคณะ. (2539). *เทคนิคการเรียนและผลิตตำรา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรทิพย์ ฉิมพงษ์. (2555). *การพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมการเล่นเด็กไทยเพื่อส่งเสริมความสามารถทางพหุปัญญา ของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยบ้านครุเมว จังหวัดสมุทรปราการ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม. (2558). *คู่มือครูพระราชทานสอนทางไกลผ่านดาวเทียม โครงการการศึกษาทางไกล ผ่านดาวเทียมโรงเรียนวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ป.6*. กรุงเทพฯ: สยามพริ้นท์ จำกัด.

รัตนานิธิรักษ์. (2555). การพัฒนาคู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านทองคั้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

รัตติกาล นิงกลาง. (2546). การพัฒนาคู่มือการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้นสำหรับนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีโสธร. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักสถิติแห่งชาติ. (2556). ตัวชี้วัดด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย พ.ศ. 2556. กรุงเทพฯ: ธนาเพรส.

อดุลย์ รัตนเมธางกูร. (2542). ได้ศึกษาค้นคว้าเพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อคอมพิวเตอร์ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อรอุมา เปาลีวัฒน์. (2558). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ตรัง: เทศบาลนครตรัง.

เอกวุฒิ ไกรมาก. (2541). การสร้างคู่มือในการจัดหาและใช้ประโยชน์วิทยากรท้องถิ่นสอนวิชาช่างอุตสาหกรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษากรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Bloom, Benjamins. (1976). *Human Characteristics and School Learning*. New York: McGraw-Hill Book Company.

UNESCO. (2003). *Developing and Using Indicators of ICT Use in Education*. Bangkok: UNESCO.

ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

THE RELATIONSHIP BETWEEN SCHOOL PRINCIPALS COMPETENCY AND THE EFFECTIVENESS OF SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF ROI-ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 3

อุบลรัตน์ ชรารัตน์ *

หทัย น้อยสมบัติ **

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 2) ศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 372 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารสถานศึกษา มีสมรรถนะ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การทำงานเป็นทีม
2. ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน มีระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความพึงพอใจในงาน
3. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = .25

ABSTRACT

The purposes of this research were to investigate: 1) the school principals' competencies under the office of Roi-et Primary Educational Service Area 3; 2) the school effectiveness under the office of Roi-et Primary Educational Service Area 3, and 3) the relationships between the school principals' competencies and the effectiveness of schools under the office of Roi-et Primary Educational Service Area 3 as perceived by the school principals and the teachers. The samples were 372 school principals and teachers. The research instrument used for collecting data was a questionnaire. The statistical techniques employed in data analysis were percentage, mean, standard deviation, and Pearson Product Moment Correlation Coefficient. The research findings were as follows:

1. The school principals' competencies, as a whole, was at a high level. Considering in each aspect; the teamwork aspect was the highest score.
2. The school effectiveness, as a whole, was at a high level. Considering in each aspect; the job satisfaction was the highest score.
3. The school principals' competencies and the school effectiveness had a statistically significant positive relationship at the level of .01 ($r=.25$)

* นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

** ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คำสำคัญ : สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา, ประสิทธิภาพของสถานศึกษา

Keywords : School Principals Competency, Effectiveness of School

บทนำ

การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนและถาวรจำเป็นต้องพัฒนาคน เครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคน คือ การศึกษา เพราะการศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาคนให้มีประสิทธิภาพ และการศึกษาเป็นกระบวนการขั้นพื้นฐาน ที่รองรับการพัฒนาสังคม (รัชนิกร หงษ์พนัส, 2547 :1) การพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมปัจจุบัน สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมปัจจุบัน ทั้งนี้การศึกษาจะช่วยพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ทำให้คนรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 1)

กระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารมาโดยตลอด โดยส่งเสริมการพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถในด้านการบริหารโดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและมีทักษะที่จำเป็นสำหรับการอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากการประเมินผู้บริหารสถานศึกษาปี พ.ศ. 2558 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษา ยังขาดความเข้าใจถึงการปฏิรูปการศึกษาและบทบาทตนเอง จึงทำให้การแก้ปัญหาผู้เรียนมีความจำเป็น เน้นเฉพาะการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ในขณะที่ปัญหาผู้เรียนยังไม่ได้รับการแก้ไข เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปัญหายาเสพติด ปัญหาความรุนแรง ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาฯ ซึ่งเป็นผลมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553 : 13-14)

ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ผู้บริหารควรมีความไวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถและทักษะที่เรียกว่า สมรรถนะ (Competencies) ของบุคคลเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีสมรรถนะในการปฏิบัติงานและคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการศึกษา (ธีระ รุญเจริญ, 2544 : 49) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญต่อทิศทางการดำเนินนโยบายทางการศึกษา ผู้บริหารที่มีความสามารถและสมรรถนะสูง มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลในการดำเนินการทางการศึกษาไปในทิศทางที่มุ่งหวังย่อมเป็นผู้บริหารประสบความสำเร็จและสามารถพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลได้ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ, 2543 : 21)

สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการบริหารงาน เพื่อให้เกิดความสำเร็จและตรงตามเป้าหมาย สมรรถนะเป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ความสามารถ ทักษะและคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างผลงานให้โดดเด่นกว่าเพื่อนร่วมงานคนอื่น ๆ (อารีวรรณ น้อยติ, 2553 : 15) โดยผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถนะตามกรอบแนวคิดการกำหนดสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 8 ด้าน ประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม การวิเคราะห์สังเคราะห์ การสื่อสาร และการจูงใจ การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร การมีวิสัยทัศน์ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2548 : 2) นับเป็นแนวคิดที่จะช่วยให้ผู้บริหารได้แสดงออกถึงความรู้ ความสามารถและพฤติกรรมในการบริหารจัดการ ที่ส่งผลให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพตามเป้าหมาย และสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาจะช่วยทำให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานจนเกิดประสิทธิผล โดยผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่เป็นแกนหลักในการใช้สมรรถนะเพื่อให้เกิดประสิทธิผลของงาน (ชาติรี โพธิกุล, 2552 : 4)

ประสิทธิผลของสถานศึกษาเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงความสำเร็จของสถานศึกษา ที่สามารถดำเนินงานด้าน ต่าง ๆ บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ โดยการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจและยอมรับ ทั้งนี้เกิดจากประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ที่สามารถใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการบริหาร เพื่อโน้มน้าวให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้เกิดผลตามเป้าหมายที่วางไว้ (บุญตา ขาญขันธ์, 2552 : 51) ซึ่งสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล ควรเป็นสถานศึกษาที่มีผลสำเร็จของสถานศึกษาที่สามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต่อการพัฒนาและส่งผลให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจ (Hoy and Miskel, 2001 : 289-300)

ประสิทธิภาพของสถานศึกษาเกิดจากการที่ผู้บริหารสถานศึกษา มีหน้าที่หลักในการบริหารจัดการในสถานศึกษา ตามกรอบอำนาจและหน้าที่ของกฎหมาย ให้สอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาให้บรรลุตามเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษา และก่อให้เกิดประสิทธิภาพของสถานศึกษา (กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3, 2559 : 61)

เมื่อผู้บริหารเป็นตัวจักรสำคัญที่ทำให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นผู้ดำเนินการ ด้านการบริหารด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและแผนการศึกษาของชาติ เป็นผู้รับ นโยบายโดยตรงและนำนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการไปปฏิบัติ และผู้บริหารจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญและมีส่วนรับผิดชอบ อย่างใกล้ชิด ต่อการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและบริหารสถานศึกษา ให้มีความก้าวหน้าและบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ส่วนการที่จะให้บุคลากรหรือเพื่อนร่วมงาน ร่วมมือกันทำงานได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับ การแสดงบทบาทการเป็นผู้นำของผู้บริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้ความสามารถ หรือสมรรถนะ (Competency) ให้เหมาะสมกับตำแหน่ง เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษา เกิดความศรัทธาและยอมรับในการบริหาร ทั้งนี้ผู้บริหารต้องคอยกระตุ้นและควบคุมการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา สมรรถนะที่เป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีผลงานสูงกว่ามาตรฐาน หรือดีกว่าบุคคลทั่วไป ได้แก่ ความรู้ หรือสติปัญญา ทักษะการทำงาน หรือคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ช่วยให้เกิดผลสำเร็จที่ดีเลิศในงานที่ปฏิบัติ ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ (สุกัญญา รัชมิธรรมโชติ, 2548 : 18)

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของสถานศึกษา เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ซึ่งรับผิดชอบสถานศึกษาในสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 211 สถานศึกษา ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎีประสิทธิภาพของฮอย และมิสเกล (Hoy and Miskel, 2001 : 306) ได้ระบุว่าว่าการที่สถานศึกษา จะมีประสิทธิภาพเพียงใด พิจารณาได้จากความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความพึงพอใจในงาน การขาดงาน อัตราการออกกลางคันของนักเรียน และคุณภาพทั่วไป นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการหลายท่าน เช่น กิบสัน และมาโฮนี (Gibson and Mahoney, 1988 : 27) ได้ศึกษาและกำหนดเกณฑ์ในการประเมินผลขององค์กร โดยมีเกณฑ์ความสามารถ ในการผลิต การพัฒนาและการอยู่รอดรวมอยู่ด้วย

ความสำคัญของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้เกิดประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ทั้งนี้เพราะพื้นที่วิจัยดังกล่าวมีสัดส่วนสถานศึกษาตามขนาด อีกทั้งผู้วิจัยในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของบุคลากรในสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ได้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษานั้น มีความสำคัญต่อการพัฒนาสถานศึกษา การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะบริหารจัดการให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ต้องอาศัยสมรรถนะของผู้บริหาร สถานศึกษาในหลาย ๆ ด้าน มากน้อยเพียงใด และสมรรถนะมีความสัมพันธ์กันอย่างไรกับประสิทธิภาพของสถานศึกษา เพราะผู้บริหารต้องมีสมรรถนะ หรือความรู้ความเข้าใจในแนวคิดและหลักการและนำไปปฏิบัติ จึงส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 ในปีการศึกษา 2559 จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา 211 คน และครูผู้สอน 1,970 คน รวมจำนวน 2,181 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3, ข้อมูล 10 มิถุนายน 2559)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 จำนวน 372 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และ มอร์แกน (Krejcie and Morgant, อ้างถึงในบุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2553 : 34 - 35) โดยสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดโรงเรียนเป็นฐานเทียบสัดส่วนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1.2.1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgant, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2553 : 34 - 35) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 372 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 50 คน และครูผู้สอนจำนวน 322 คน

1.2.2 แบ่งสัดส่วนโรงเรียนตามขนาดโรงเรียน เป็น 3 ระดับ คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ได้จำนวนครูและผู้บริหารตามสัดส่วนของขนาดโรงเรียน

1.2.3 สุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามต้องการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 จำนวน 40 ข้อ ตามกรอบแนวคิด ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) กำหนด (2548 : 433-444) ประกอบด้วย 8 สมรรถนะ คือ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนา ตนเอง การทำงานเป็นทีม การวิเคราะห์และสังเคราะห์ การสื่อสารและการจูงใจ การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และการมีวิสัยทัศน์ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา จำนวน 23 ข้อ พิจารณาได้จากผลสำเร็จ ใน 5 ด้าน ซึ่งเป็นเกณฑ์การประเมินความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนในเชิงระบบตามทัศนะของ Hoy and Miskel (2001 : 289-300) ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านอัตราการออกกลางคัน ด้านความพึงพอใจในงาน ด้านการขาดงาน และด้านคุณภาพทั่วไป แบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับดังนี้

3.1 ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในการดำเนินการวิจัย

3.2 ผู้วิจัยประสานกับผู้ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษา และการรับแบบสอบถามคืน นำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์และส่งแบบสอบถามเพื่อการวิจัย โดยผู้วิจัยเดินทางไปส่ง และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง โดยโทรนัดหมายไว้ล่วงหน้าก่อนเดินทางไปรับแบบสอบถามคืนภายใน 15 วัน

3.3 นำแบบสอบถามที่รวบรวมมาได้ 372 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ของการตอบแบบสอบถามและนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ศึกษา 2 ตัวแปร ได้แก่ สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา (X) และประสิทธิผลของสถานศึกษา (Y) นำข้อมูลที่ได้ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) มาประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ในการคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ มีขั้นตอน ดังนี้

4.1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามของ ตอนที่ 1 โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) โดยเสนอในรูปแบบตาราง

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) รายด้านและรายรวมโดยกำหนดการแปลผลช่วงคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์แนวคิดของ (ภัทรพร เกษสังข์, 2549 : 109)

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้เกณฑ์ ในการแปลความหมายตามแนวคิดของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 103)

4.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาและระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยใช้สถิติหาความสัมพันธ์ของเพียร์สัน

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ประมวลผลของข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติตามหัวข้อการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

5.1 สถิติพื้นฐาน

5.1.1 การแจกแจงความถี่ และการหาค่าร้อยละ

5.1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

5.1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2 สถิติหาคุณภาพของเครื่องมือ หาความเชื่อมั่นใช้สูตรการหาประสิทธิผลของครอนบาค Cronbach' Alpha Coefficient (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2551 : 95)

5.3 สถิติหาความสัมพันธ์ของเพียร์สัน (สมนึก ภัททิยธนี, 2549 : 254)

สรุปผล

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีต่อสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการทำงาน เป็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์และด้านการสื่อสารและการจูงใจ ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการบริการที่ดี ด้านการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และด้านที่มีค่าน้อยที่สุด คือ การมีวิสัยทัศน์

2. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยประสิทธิผลของสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความพึงพอใจในงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านอัตราการออกกลางคันของนักเรียน ด้านคุณภาพโดยทั่วไป ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และด้านที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ด้านการขาดงาน

3. สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นที่มีต่อสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวม ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลระดับความคิดเห็นที่มีต่อสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
การมุ่งผลสัมฤทธิ์	4.19	0.68	มาก
การบริการที่ดี	4.06	0.72	มาก
การพัฒนาตนเอง	4.15	0.62	มาก
การทำงานเป็นทีม	4.28	0.64	มาก
การวิเคราะห์และสังเคราะห์	4.16	0.64	มาก
การสื่อสารและการจูงใจ	4.19	0.61	มาก
การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร	4.04	0.61	มาก
การมีวิสัยทัศน์	3.81	0.45	มาก
โดยรวม	4.11	0.62	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน มีความคิดเห็นที่มีต่อสมรรถนะโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกสมรรถนะอยู่ในระดับมากโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม รองลงมา คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์และด้านการสื่อสารและการจูงใจ ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการบริการที่ดี ด้านการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การมีวิสัยทัศน์

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

ประสิทธิภาพของสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	3.89	0.45	มาก
2. ความพึงพอใจในงาน	4.33	0.64	มาก
3. การขาดงาน	3.00	0.42	ปานกลาง
4. อัตราการออกกลางคันของนักเรียน	4.30	0.67	มาก
5. คุณภาพโดยทั่วไป	4.10	0.60	มาก
เฉลี่ยรวม	3.92	0.64	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความพึงพอใจในงานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านอัตราการออกกลางคันของนักเรียน ด้านคุณภาพโดยทั่วไป ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการขาดงาน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ดังตาราง 3

ตาราง 3 ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา	ประสิทธิผลของสถานศึกษา					
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์					
	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ความพึงพอใจในงาน	การขาดงาน	อัตราการออกกลางคันของนักเรียน	คุณภาพโดยทั่วไป	Total Y
การมุ่งผลสัมฤทธิ์	.29**	.42**	.21*	.13	.28**	.13
การบริการที่ดี	.18	.17	.23*	.34**	.46**	.35**
การพัฒนาตนเอง	.20**	.26**	.18	.32**	.13*	.48**
การทำงานเป็นทีม	.07	.26**	.14	.28**	.16*	.14
การวิเคราะห์และการสังเคราะห์	.03	.17	.17	.26**	.24*	.37**
การสื่อสารและการจูงใจ	.24**	.15	.04	.26**	.23*	.51**
การพัฒนาศักยภาพบุคลากร	.22*	.26**	.13	.10	.42**	.23*
การมีวิสัยทัศน์	.20*	.01	.01	.23*	.26**	.02
Total X	.50**	.56**	.98	.10	.20*	.25**

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 พบว่า ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน เห็นว่าสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวกและมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ = .25

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา รายสมรรถนะกับประสิทธิผลของสถานศึกษา พบว่าสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริการที่ดี ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการวิเคราะห์การสังเคราะห์ ด้านการสื่อสารและการจูงใจ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ในทางบวกและมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ = .35 - .51

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นรายด้านกับประสิทธิผลของสถานศึกษาโดยรวมพบว่า สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษารายด้านมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อยู่ในระดับต่ำ ($r = .35 - .51$) คือ ด้านการบริการที่ดี ($r = .35$) ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ($r = .37$) ด้านการพัฒนาตนเอง ($r = .48$) ด้านการสื่อสารและการจูงใจ ($r = .53$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลของสถานศึกษา เป็นรายด้านกับสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวม พบว่าประสิทธิผลของสถานศึกษารายด้านมีความสัมพันธ์สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .01 อยู่ในระดับต่ำ (.50 - .56) คือ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ($r = .50$) และด้านความพึงพอใจในงาน ($r = .56$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 มีประเด็นควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. ความคิดเห็นที่มีต่อสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาด้านการทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ในมาตรา 35 กำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล ทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระมีความเข้มแข็ง เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริรัตน์ แก้วสมบัติ (2553 : 79-80) ที่ได้วิจัยเรื่องความสัมพันธ์ของการทำงานเป็นทีมของครูกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลอย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การทำงานเป็นทีมโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยการนำทีมของครูในสถานศึกษาเป็นการทำงานร่วมกันอย่างเป็นกันเอง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันรวมถึงความสามัคคี เสียสละ มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด จึงทำให้บุคลากรในสถานศึกษายอมรับความคิดเห็นของคนอื่นที่แตกต่างจากตนเองได้ และภายในสถานศึกษามีความยอมรับในความคิดเห็นของทีมงาน และปฏิบัติตามมติของกลุ่ม โดยมีเป้าหมายในการทำงานเดียวกัน หรือมีแนวคิดที่มุ่งทำเพื่อส่วนรวม

2. ความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านความพึงพอใจในงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดการอย่างมีระบบ เพื่อให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นารี เต่าสุวรรณ (2554 : 84-85) ทำการวิจัย เรื่องรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะและความพึงพอใจในงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ซึ่งผลการวิจัย พบว่าการบริหารจัดการโดยใช้กระบวนการความพึงพอใจในงาน ของผู้บริหารสถานศึกษาเข้ามาช่วยในการพัฒนางาน เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความพึงพอใจในงานที่จะต้องปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน การบริหารจัดการ การนิเทศภายในอย่างเป็นระบบล้วนเป็นของผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพราะเป็นจุดหมายหลักของสถานศึกษาเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จ ความสามารถในการบริหารด้านการเรียนการสอน เป็นงานที่ส่งผลต่อระบบการประกันคุณภาพโดยรวมของสถานศึกษา

3. สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลในการบริหารงานของสถานศึกษา โดยรวมในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน ต้องเป็นผู้มีสมรรถนะเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาควรมีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพที่กำหนดไว้ มีการติดตามผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพให้เกิดประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล ศรียงค์ (2553 : 73-80) ได้วิจัยความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลอย เขต 1 ผลการวิจัย พบว่าสมรรถนะผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยพบว่าการพัฒนาบุคลากร ด้านการวิเคราะห์สังเคราะห์ และด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษาอยู่ในระดับสูง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำสมรรถนะไปเพิ่มประสิทธิผล ในการบริหารงานของสถานศึกษา

1.2 สามารถนำผลการวิจัยไปจัดทำหลักสูตร เพื่ออบรมผู้บริหารสถานศึกษา สัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือเพื่อเพิ่มหรือคงสมรรถนะให้สูงขึ้น

1.3 ความคิดเห็นที่มีต่อระดับสมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในจำนวน 8 สมรรถนะ ดังนั้นผู้บริหารควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาสมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีมให้ดียิ่งขึ้น เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะนำมาประยุกต์ใช้จนทำให้เกิดการปฏิบัติงานของเพื่อนร่วมงานที่มีประสิทธิภาพ จนเกิดประสิทธิผลที่น่าพึงพอใจ ทั้งต่อผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน และผู้รับบริการ

1.4 ความคิดเห็นที่มีต่อระดับของสมรรถนะ ด้านการมีวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดใน 8 สมรรถนะ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรเพิ่มสมรรถนะด้านการมีวิสัยทัศน์ ให้ด้านมาตรฐานตามเกณฑ์ของคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยการศึกษาความตามเกณฑ์ ผู้บริหารมีการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์หรือทิศทางการพัฒนาองค์กร ผู้บริหารมีความทันสมัยและสร้างสรรค์วิสัยทัศน์หรือทิศทางการพัฒนางาน และสอดคล้องกับนโยบายขององค์กรที่สังกัดผู้บริหารมีความเป็นรูปธรรม ความเป็นไปได้หรือโอกาส ความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ ผู้บริหารมีการยอมรับการปรับเปลี่ยนเทคนิควิธีการ เมื่อสถานการณ์แวดล้อมเปลี่ยนไป ผู้บริหารมีการเปิดโอกาสให้บุคลากรและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อนำเสนอข้อมูลมาปรับปรุงพัฒนาสมรรถนะด้านการมีวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร โดยพิจารณาถึงประสิทธิผลของสถานศึกษาที่จะได้รับ

1.5 ผลการวิจัย พบว่าสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาในทางบวก ซึ่งมีผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้บริหารระดับสูงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งให้การสนับสนุนปัจจัยนำเข้าที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษาสำหรับสถานศึกษา อีกทั้งควรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาอย่างจริงจัง เพื่อให้สถานศึกษาขนาดเล็กสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาในขนาดที่แตกต่างกัน และควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

2.2 ควรมีการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีการเชิงคุณภาพ ควบคู่ไปกับการดำเนินการวิจัยในแต่ละสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา และเก็บข้อมูลอย่างหลากหลายวิธี เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกอย่างครอบคลุมในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่วิจัย อันจะทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลเชิงลึกและเกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย และสะท้อนสภาพความเป็นจริงมากขึ้น

2.3 ควรศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา และดัชนีประสิทธิผลของสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิผลเป็นอย่างดีเปรียบเทียบกับสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มประชากร ในการวิจัยเพื่อที่จะได้นำผลที่ได้มาเป็นต้นแบบในการปรับปรุงพัฒนาระดับสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

รายการอ้างอิง

- กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. (2559). *แผนการบริหารจัดการสถานศึกษาในสังกัด*. ร้อยเอ็ด: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3
- คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2553). *การนำแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาติรี โพธิกุล. (2552). *สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 2 ตามมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศษ.ม. (สาขการบริหารการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธีระ รุญเจริญ. (2544). *การบริหารเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: เอลโลการพิมพ์.
- นารี เต่าสุวรรณ. (2554). *รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะและความพึงพอใจในงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ภัทรพร เกษสังข์. (2549). *การวิจัยทางการศึกษา*. เลย: คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- รัชนิกร หงส์พนัส. (2547). *การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นหลัก : ความหมายสู่การเรียนรู้การสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม*. *วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์ ปีที่ 26 ฉบับที่ 1* หน้า 44-53

- สมนึก ภัททิยธนี. (2549). *การวัดผลการศึกษา*. กาฬสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2551). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กาฬสินธุ์: ประสานการพิมพ์
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ. (2543). *สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหาร*. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี
- สิริรัตน์ แก้วสมบัติ. (2553). *ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- สุวิมล ศรียงค์. (2553). *ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). เลย: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ ฯ : พริกหวาน กราฟฟิค จำกัด.
- อารีวรรณ น้อยดี. (2553). *การศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธยาเขต 1 และ เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- Gibson,C.and D.Mahoney. (1998). *Predictor of Jop Satis Faction and Organizations ComitmentService Organizations*. New Jersey : Practice-Hall.
- Hoy, W.K. & Miskel, C.G. (2001). *Educational Administration : Theory. Research. & Praticle*. 4th ed. New York: McGraw-Hill.

การพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนแบบซิปปา (CIPPA MODEL) ที่ใช้สื่อประสม(Multimedia) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ความคล้าย วิชาคณิตศาสตร์ 5 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

The Development of CIPPA MODEL by using Multimedia for Developing the Learning Achievement and Analytical Thinking on Title “Similarity” in Mathematics 5 for Matayomsuksa 3 Students

วัฒนาพร รังกระราช *

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนแบบซิปปา (CIPPA MODEL) ที่ใช้สื่อประสม เรื่องความคล้าย วิชาคณิตศาสตร์ 5 2) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบซิปปา (CIPPA MODEL) ที่ใช้สื่อประสม (Multimedia) และ 3) เพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนแบบซิปปา (CIPPA MODEL) ที่ใช้สื่อประสม (Multimedia) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนเนินยางประชาสามัคคี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2558 จำนวน 34 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาแบบ ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ 2) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ผลการใช้รูปแบบ ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดการคิดวิเคราะห์ แบบสอบถามความพึงพอใจ แผนการจัดการ เรียนรู้สื่อประสม (Multimedia) และแบบประเมินและรับรองรูปแบบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบที (t-test dependent) ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการเรียนการสอนแบบซิปปา (CIPPA MODEL) ที่ใช้สื่อประสม (Multimedia) มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ/ขั้นตอน 4) การประเมินผล/ผลลัพธ์
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด
3. คุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนแบบซิปปา (CIPPA MODEL) ที่ใช้สื่อประสม (Multimedia) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ เรื่องความคล้าย วิชาคณิตศาสตร์ 5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to develop CIPPA MODEL by using the multimedia for developing the learning achievement and analytical thinking titled “Similarity” in Mathematics 5, 2) to study the effects of using the CIPPA MODEL by using the multimedia, and 3) to evaluate the effectiveness of CIPPA MODEL by using the multimedia. The samples were 34 Matayomsuksa 3/1 students, Ban-nong-yang-pracha-sa-mak-kee School, under jurisdiction of Kalasin Administrative Organization, 2015 academic year. They were selected by Cluster Sampling. The research instruments were: 1) the instruments using for developing the model included the questionnaire and the interview form, 2) the instruments using for studying the effect in using the model included the Multimedia, the Learning Achievement Test, the Analytical Thinking Test, the Satisfaction Questionnaire, the Evaluation and Assurance Form. Data were analyzed by using mean, percentage, standard deviation, and t-test dependent.

* ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์

The research findings found that: 1. CIPPA MODEL by using the multimedia consisted of 4 factors including: 1) the rationale, 2) the objective, 3) the process, and 4) the outcome/output evaluation. 2. The students' posttest scores were significantly higher than the pretest scores at .05 level. The students' posttest analytical thinking skill was significantly higher than the pretest at .05 level. The students' satisfaction on instructional activities, was in "the highest" level. 3. The quality of CIPPA MODEL by using the multimedia for developing the learning achievement and analytical thinking titled "Similarity," Mathematics 5, Matayomsuksa 3, evaluated by the experts, its propriety was in "the highest" level.

คำสำคัญ : รูปแบบชิปปา, สื่อประสม, ความคล้าย

Keywords : CIPPA MODEL, Multimedia, Similarity

บทนำ

คณิตศาสตร์เป็นวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์ โดยได้กลายเป็นเครื่องมืออันสำคัญและมีความสัมพันธ์ต่อการประกอบกิจกรรมในชีวิตประจำวันของคนเรามาก เช่น การดูเวลา การกระระยะทางและการซื้อขายสินค้า เป็นต้น นอกจากนั้นคณิตศาสตร์ยังเป็นพื้นฐานสำคัญของวิทยาการด้านอื่นๆ ทั้งในกลุ่มวิชาการด้านวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ในระดับพื้นฐาน เป็นเครื่องมือในการปลูกฝังอบรมให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์อีกด้วย ในแง่ที่ซับซ้อนขึ้นไป เราจะเห็นว่าคณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือสำหรับ แสดงออกซึ่งความคิดเป็นระบบระเบียบในการวิเคราะห์ปัญหา และการหาเหตุผล (วิลลาฮา อาร์ริตัน, 2552 : 52) วิชาคณิตศาสตร์จึงเป็นเครื่องมือที่นำความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนเป็นพื้นฐานของการค้นคว้าวิจัยทุกประเภท และเป็นที่ยอมรับกันว่าคณิตศาสตร์เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ เพราะคณิตศาสตร์ช่วยพัฒนาความคิดของผู้เรียนให้สามารถคิดได้อย่างเป็นระบบ มีเหตุผลแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้วิชาอื่นๆ ได้ด้วย นักศึกษาทุกระดับ จึงให้ความสำคัญของวิชาคณิตศาสตร์ในปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 61)

อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่ผ่านมา ยังมีปัญหาหรือไม่ประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวัง ดังจะเห็นได้จากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ที่พบว่าความรู้ความสามารถในวิชาคณิตศาสตร์ยังอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุง และจากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2556 และ 2557 พบว่า วิชาคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยคงที่ในเกณฑ์ต่ำ คือ มีคะแนนร้อยละ 23.82 ในปีการศึกษา 2556 ร้อยละ 26.17 ในปีการศึกษา 2557 (โรงเรียนเนินยางประชาสามัคคี, 2557: 34)

การคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) เป็นความสามารถในการจำแนก แยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นวัตถุ สิ่งของ เรื่องราวหรือเหตุการณ์ ออกเป็นส่วนย่อย ๆ แล้วใช้เกณฑ์จัดข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่เพื่อให้เข้าใจ และเห็นความสัมพันธ์ของข้อมูลในส่วนต่าง ๆ โดยมีลักษณะของการคิดวิเคราะห์ 3 ด้าน คือ การคิดวิเคราะห์ความสำคัญ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์และการวิเคราะห์หลักการ (Bloom, 1956 : 63) การที่ผู้เรียนจะมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ได้นั้น จะต้องอาศัยกระบวนการสื่อสาร คือ การรับสารและส่งสาร โดยเริ่มจากการดู สังเกต การฟัง การอ่านและนำสิ่งที่ได้จากการรับสารสู่กระบวนการคิดวิเคราะห์ ได้ผลอย่างไรจึงส่งสารออกไปโดยการบอก อธิบาย เขียน หรือวาดภาพ แผนภาพ แสดง ปฏิบัติ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2549 : 72) และทิสนา แชมมณี และคณะ (2543 : 121) กล่าวถึงการคิดวิเคราะห์ที่สังเกตได้จากพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออก คือ การรวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาจัดระบบหรือเรียบเรียงให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ การกำหนดมิติหรือแง่มุมที่จะวิเคราะห์ โดยอาศัยความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิม และ/หรืออาศัยการค้นพบลักษณะหรือคุณสมบัติร่วมของกลุ่มข้อมูลบางกลุ่ม การกำหนดหมวดหมู่ในมิติหรือแง่มุมที่จะวิเคราะห์ การแจกแจงข้อมูลที่มีอยู่ลงในแต่ละหมวดหมู่ การนำข้อมูลที่แจกแจงเสร็จแล้วในแต่ละหมวดหมู่มาจัดลำดับ เรียงลำดับหรือจัดระบบให้ง่ายแก่การทำความเข้าใจ และการเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างแต่ละหมวดหมู่ ในแง่ของความมากน้อย สอดคล้อง ความขัดแย้งของผลทางบวกและผลทางลบ ความเป็นเหตุเป็นผล ลำดับความต่อเนื่องจากการศึกษากระบวนการคิด การคิดวิเคราะห์เป็นพื้นฐานหรือขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการคิดระดับสูง (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2549 : 73)

จากการศึกษาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ในช่วงของการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมา พบว่าการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ยังทำได้ในขอบเขตที่จำกัดและยังไม่บรรลุเป้าหมายที่สูงสุดตามที่ต้องการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549 : 50) เห็นได้จากการประเมินคุณภาพของผลการศึกษา (สมศ.) รอบสอง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มาตรฐานด้านผู้เรียนในมาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับพอใช้ (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2552 : 45) สอดคล้องกับนงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ (2547 : 61) พบว่า ในระดับบุคคล ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ทักษะการคิดและทักษะการค้นคว้าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ เมื่อพิจารณาในระดับโรงเรียน พบว่าโรงเรียนมากกว่าร้อยละ 90 มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ทักษะการคิด ทักษะการค้นคว้าของผู้เรียนอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งปัญหาคูณภาพด้านการคิดวิเคราะห์ของเด็กไทย ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549 : 53) นอกจากนี้จากผลการทดสอบ PISA พบว่า เด็กไทยมีคะแนน PISA ลดลง (พิริยะ ผลพิรุฬห์, 2554 : 59) ซึ่งคุณภาพที่ตกต่ำย่อมหมายถึง วิชาการและองค์ความรู้ที่เรามีอยู่ในระบบการศึกษาไทย ต่ำกว่ามาตรฐานอยู่ในขั้นที่วิกฤต (ภาวิข ทองโรจน์, 2554 : 59) โดยได้เสนอแนวทางตามแนวคิดปฏิรูปการเรียนรู้แบบใหม่ตามข้อเสนอที่ว่า ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์และการประยุกต์ใช้ (วิทยากร เชียงกูล, 2554 : 73) ซึ่งการที่ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำและยังไม่บรรลุผลเท่าที่ควร ซึ่งกระบวนการคิดดังกล่าวเป็นการคิดขั้นสูง ทั้งนี้อาจมีสาเหตุเนื่องมาจากการสอนทักษะการคิด และลักษณะการคิดยังไม่ได้รับการศึกษาวิเคราะห์ และขยายความให้เกิดความชัดเจนอย่างเพียงพอก่อนนำไปใช้สอน เพื่อให้นักเรียนเกิดความคิด ทำให้นักเรียนขาดการคิด ในทักษะขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาความคิดในขั้นสูงต่อไป (ทิตินา แคมมณี และคณะ, 2540 : 67) จากการศึกษากรอบการคิดและกลไกการคิด ซึ่งการคิดเป็นความสามารถที่พัฒนาได้โดยการฝึกฝน การคิดจากระดับง่ายมาจนถึงระดับที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ต้องเริ่มจากทักษะการคิดขั้นพื้นฐานที่เป็นการคิดวิเคราะห์ก่อน (กรมวิชาการ, 2542 : 57) โดยยุทธศาสตร์การพัฒนาความสามารถในการคิด อาจใช้กรอบการถามตามแนวคิดของ Benjamin Bloom (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2549 : 75)

จากปัญหาดังกล่าว การที่จะส่งเสริมให้นักเรียนให้ประสบความสำเร็จในการเรียนคณิตศาสตร์นั้น จะต้องมีการเสริมสร้างความรู้ให้แก่เด็กที่มีปัญหาทางการเรียน ดังที่บุญชม ศรีสะอาด (2553 : 106) และกระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 82) ได้กล่าวว่า ในการสอนวิชาทักษะใด ๆ ครูมักจะพบกับปัญหาเรื่องนักเรียนมีข้อบกพร่อง หรือความยุ่งยากในการเรียน ซึ่งถ้าปัญหาข้อบกพร่องเหล่านี้ไม่มีการแก้ไข จะส่งผลต่อความล้มเหลวในการเรียนเนื้อหาตอนหลัง ๆ ที่ต้องอาศัยเนื้อหาตอนต้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในวิชาคณิตศาสตร์ ครูผู้สอนควรมีการติดตามแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถเรียนทันกับนักเรียนส่วนใหญ่ เพราะหากนักเรียนที่มีข้อบกพร่องทางการเรียนแล้ว ครูไม่ช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่อง นักเรียนที่บกพร่องจะเกิดปมด้อย เรียนไม่ทันเพื่อน ในที่สุดก็สอบตกและประสบความล้มเหลวทางการเรียนการสอนในชั้นเรียน

ทิตินา แคมมณี (2552 : 103) ได้พัฒนารูปแบบนี้ขึ้นจากประสบการณ์ ที่ได้ใช้แนวคิดทางการศึกษาต่าง ๆ ในการสอน มาเป็นเวลาประมาณ 30 ปี และพบว่าแนวคิดจำนวนหนึ่งสามารถใช้ได้ผลดีตลอดมา ผู้เขียนจึงได้นำแนวคิดเหล่านั้น มาประสานกัน ทำให้เกิดเป็นแบบแผนขึ้น แนวคิดดังกล่าวได้แก่ (1) แนวคิดการสร้างความรู้ (2) แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มและการเรียนรู้แบบร่วมมือ (3) แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือในการเรียนรู้ (4) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้กระบวนการและ (5) แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การทบทวนความรู้เดิม ขั้นที่ 2 การแสวงหาความรู้ใหม่โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ขั้นที่ 3 การศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล/ความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม ขั้นที่ 5 สรุปและจัดระเบียบความรู้ ขั้นที่ 6 การปฏิบัติและ/หรือการแสดงผลงาน และ ขั้นที่ 7 การประยุกต์ใช้ความรู้และได้ใช้แนวคิดเหล่านี้ในการจัดการเรียนการสอน โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construction of Knowledge) ซึ่งนอกจากผู้เรียนจะต้องเรียนด้วยตนเอง และพึ่งตนเองแล้ว ยังต้องพึ่งการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับเพื่อน บุคคลอื่น ๆ และสิ่งแวดล้อมรอบตัวด้วย รวมทั้งต้องอาศัยทักษะกระบวนการ (Process Skills) ต่าง ๆ จำนวนมากเป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้ นอกจากนั้นการเรียนรู้จะเป็นไปอย่างต่อเนื่องได้ดี หากผู้เรียนอยู่ในสภาพที่มีความพร้อมในการรับรู้และเรียนรู้ มีประสาทการรับรู้ที่ตื่นตัว ไม่เฉื่อยชา ซึ่งสิ่งที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนอยู่ในสภาพดังกล่าวได้ก็คือ การให้มีการเคลื่อนไหวทางกาย (Physical Participation) อย่างเหมาะสม

กิจกรรมที่มีลักษณะดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเองและความรู้ความเข้าใจที่เกิดขึ้นจะมีความลึกซึ้งและอยู่คงทนมากขึ้น หากผู้เรียนมีโอกาสนำความรู้ที่นำไปประยุกต์ใช้ (Application) ในสถานการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งผู้สอนสามารถนำแนวคิดทั้ง 5 ดังกล่าว หรือเรียกว่า CIPPA ไปใช้เป็นหลักการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้มีคุณภาพได้รูปแบบนี้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนอย่างแท้จริง โดยการให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยความร่วมมือจากกลุ่ม นอกจากนั้นยังช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ จำนวนมาก อาทิ กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและกระบวนการแสวงหาความรู้ เป็นต้น กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบซิปปา (CIPPA) เป็นหลักการซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน การจัดกระบวนการเรียนการสอนตามหลัก “CIPPA” นี้สามารถใช้วิธีการและกระบวนการที่หลากหลาย ซึ่งครูสามารถจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีโอกาสนปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน (Interaction) และฝึกฝนทักษะกระบวนการต่าง ๆ (Process Learning) อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากขั้นตอนแต่ละขั้นตอน ช่วยให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมหลากหลาย ที่มีลักษณะให้ผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหวทางกาย ทางสติปัญญา ทางอารมณ์และทางสังคมอย่างเหมาะสม อันช่วยให้ผู้เรียนตื่นตัว (Active) สามารถรับรู้และเรียนรู้ได้อย่างดี ผู้เรียนจะเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียน สามารถอธิบาย ชี้แจง ตอบคำถามได้ดี นอกจากนั้นยังได้พัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นกลุ่ม การสื่อสารรวมทั้งเกิดความใฝ่รู้ด้วย

สื่อประสม (Multimedia) เป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่นำเนื้อหาวิชา และลำดับวิธีการสอนมาบันทึกเก็บไว้ โดยคอมพิวเตอร์จะช่วยนำบทเรียนที่เตรียมไว้อย่างเป็นระบบ มาเสนอเป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคนสื่อประสม (Multimedia) จึงเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้คอมพิวเตอร์ เพื่อเป็นสื่อในการเสนอบทเรียนลักษณะแบบปฏิสัมพันธ์ (Interaction Mode) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบรายบุคคล ซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการเรียนด้วยตนเองได้ โดยปราศจากข้อจำกัดทางด้านเวลาและสถานที่ (ถนอมพร (ต้นพิพัฒน์) เลขาจรสสส, 2548 : 113) สื่อประสม (Multimedia) เป็นสื่อการเรียนการสอนที่ครอบคลุมเนื้อหาและกิจกรรม หรือวิธีการเรียนที่จัดเตรียมไว้ล่วงหน้า มีทั้งระบบภาพ เสียง ตัวอักษร ที่เป็นสื่อประสมหรือมัลติมีเดีย สามารถมีปฏิสัมพันธ์หรือโต้ตอบได้ทันที สะดวกในการแก้ไขข้อผิดพลาดของการเรียนแต่ละครั้งด้วยคอมพิวเตอร์ ผลการเรียนรู้สามารถบันทึกเก็บไว้และเปรียบเทียบผลกับเกณฑ์มาตรฐานได้อีกด้วย สื่อประสม (Multimedia) มีกลุ่มคำที่มีความหมายคล้ายกันคือ “การนำเนื้อหาวิชาและวิธีการสอนที่สามารถซ่อนคำ และค้นหาคำตอบได้ดีกว่าสื่ออื่น ๆ (ไชยยศ เรื่องสุวรรณ, 2548 : 84) ทำให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์กันได้ระหว่างผู้เรียนกับคอมพิวเตอร์ สามารถตอบสนองต่อข้อมูลที่ผู้เรียนป้อนเข้าไปได้ทันที เป็นการช่วยเสริมแรงแก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสนุกไปกับการเรียน ดังนั้นการออกแบบบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยการออกแบบการสอน ที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้มากที่สุด เพราะทำให้ผู้เรียนสนใจ ได้เรียนรู้เนื้อหาใหม่ ได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้และเพิ่มความคงทนในการจำ ตลอดจนสามารถเรียนซ้ำด้วยตนเองในหัวข้อใด ๆ ที่มีอยู่ในบทเรียนก็ได้ (วัชรระ อินทร์อุดม, 2550 : 87)

จากเหตุที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าการนำสื่อประสม (Multimedia) มาใช้เป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ศึกษาและสร้างความรู้ด้วยตนเอง ก่อนจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถ ความถนัดและศักยภาพของตนเอง โดยคำนึงถึงหลักการของความแตกต่างระหว่างบุคคล นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้แก่ผู้เรียน โดยการนำเสนอบทเรียนด้วยภาพ เสียง และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน โดยการใช้ปฏิสัมพันธ์ในบทเรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการอยากเรียนรู้ ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาสื่อประสม (Multimedia) เรื่องความคล้าย วิชาคณิตศาสตร์ 5 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นั้นเป็นการพัฒนาบทเรียนที่ผู้วิจัยได้ออกแบบลักษณะสำคัญของบทเรียน โดยการสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน โดยใช้รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว การใช้สี การใช้ข้อความที่น่าสนใจ ก่อนที่จะมีการสอน การเขียนบทเรียนที่เน้นความสำคัญของผู้เรียนในเนื้อหา ด้วยการใช้ยุทธศาสตร์เตรียมการก่อนการสอน เช่น แจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ว่า ภายหลังเรียนจบบทเรียนแล้ว ผู้เรียนจะทำอะไรได้บ้าง ให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาใหม่โดยใช้บทเรียนแบบศึกษาบทวน ซึ่งมีกระบวนการสอนเนื้อหา การถาม การตอบ การตัดสินใจผลการตอบ การให้ผลป้อนกลับ เพิ่มความเข้าใจของผู้เรียน โดยการให้ทำแบบฝึกหัด ให้ตอบปัญหา ให้การเสริมแรง จัดหาแนวทางการเรียนที่เหมาะสม และประเมินผลกิจกรรมของผู้เรียน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำสื่อประสม (Multimedia) มาเป็นส่วนสำคัญในขั้นการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construction of Knowledge) ซึ่งผู้เรียนจะต้องเรียนด้วยตนเองและใช้สื่อประสม (Multimedia) เพื่อทบทวนความรู้ แล้วจึงมีการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับเพื่อนและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ตลอดจนผู้เรียนต้องอาศัยทักษะกระบวนการ (Process Skills) ต่าง ๆ จำนวนมากเป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้และนำความรู้ที่นำไปประยุกต์ใช้

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาต่อยอดรูปแบบการเรียนการสอนแบบซีปปา (CIPPA MODEL) โดยใช้สื่อประสม (Multimedia) ในขั้นตอนการทบทวนความรู้เดิม และขั้นตอนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการคิดวิเคราะห์ เรื่องความคล้าย วิชาคณิตศาสตร์ 5 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบซีปปา (CIPPA MODEL) ที่ใช้สื่อประสม เรื่องความคล้าย วิชาคณิตศาสตร์ 5
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบซีปปา (CIPPA MODEL) ที่ใช้สื่อประสมเรื่องความคล้าย วิชาคณิตศาสตร์ 5
3. เพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนแบบซีปปา (CIPPA MODEL) ที่ใช้สื่อประสม เรื่องความคล้าย วิชาคณิตศาสตร์ 5

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยที่ใช้ในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) แบ่งการวิจัยออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

1. ระยะที่ 1 การวิเคราะห์ (Analysis)
2. ระยะที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (Design & Development)
3. ระยะที่ 3 การนำไปใช้ (Implement)
4. ระยะที่ 4 การประเมินผล (Evaluation)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1-3/3 โรงเรียนเนินยางประชาสามัคคี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่กำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 104 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 ที่กำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 34 คน โรงเรียนเนินยางประชาสามัคคี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 107)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

- 2.1 แบบสอบถามความคิดเห็นของครู
- 2.1 แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ
- 2.1 สื่อประสม (Multimedia) เรื่องความคล้าย
- 2.1 รูปแบบการเรียนการสอนแบบซีปปา (CIPPA MODEL) ที่ใช้สื่อประสม
- 2.1 แผนการจัดการเรียนรู้รูปแบบการเรียนการสอนแบบซีปปา (CIPPA MODEL) ที่ใช้สื่อประสม จำนวน 16 แผน
- 2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องความคล้าย วิชาคณิตศาสตร์ 5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน

40 ข้อ

- 2.1 แบบประเมินสื่อประสม
- 2.1 แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้
- 2.1 แบบวัดการคิดวิเคราะห์ จำนวน 20 ข้อ
- 2.1 แบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 15 ข้อ
- 2.1 แบบประเมินและรับรองรูปแบบ จำนวน 20 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ระหว่างเดือนกรกฎาคม - กันยายน 2558 รวมเวลาทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

- 2.1 ผู้วิจัยได้จัดห้องของกลุ่มตัวอย่าง 1 กลุ่ม คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 ที่กำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 34 คน โรงเรียนเนินยางประชาสามัคคี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์
- 3.2 ดำเนินการทดลอง โดยจัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 16 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง
- 3.3 เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน แบบวัดการคิดวิเคราะห์ และแบบสอบถามความพึงพอใจ
- 3.4 ผลการวิจัยนำเสนอตามระยะเวลาของการวิจัยและพัฒนา 4 ระยะ ดังนี้
 - 3.4.1 ระยะที่ 1 ผลการวิเคราะห์
 - 3.4.2 ระยะที่ 2 ผลการออกแบบและพัฒนา
 - 3.4.3 ระยะที่ 3 ผลการนำไปใช้
 - 3.4.4 ระยะที่ 4 ผลการประเมินผล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและใช้สถิติดังนี้ ค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบค่าที (t – test dependent) แล้วนำมาอธิบายโดยใช้ความเรียง

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ ดังนี้ ค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบค่าที (t–test dependent)

สรุปผล

1. ผลการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอน แบบซิปปา (CIPPA MODEL) ที่ใช้สื่อประสม (Multimedia) เรื่องความคล้าย วิชาคณิตศาสตร์ 5 มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ/ขั้นตอน และ 4) การประเมินผล/ผลลัพธ์
2. ผลการศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบซิปปา (CIPPA MODEL) ที่ใช้สื่อประสม (Multimedia) เรื่องความคล้าย วิชาคณิตศาสตร์ 5 มีดังนี้
 - 2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนแบบซิปปา (CIPPA MODEL) ที่ใช้สื่อประสม (Multimedia) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการคิดวิเคราะห์ เรื่องความคล้าย วิชาคณิตศาสตร์ 5

จำนวนนักเรียน	คะแนนแบบฝึกหัดและกิจกรรมกลุ่ม (320)			คะแนนทดสอบหลังเรียน (40)		
	$\bar{X}$	S.D.	E_1	$\bar{X}$	S.D.	E_2
34	275.71	2.99	87.70	34.09	2.66	85.22

จากตาราง 1 พบว่า ประสิทธิภาพกระบวนการ (E_1) และประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E_2) มีค่าเท่ากับ 87.70/85.22 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

ตาราง 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนและการทดสอบหลังเรียน

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	T	df	P
หลังเรียน	34	34.09	2.66	61.91	33	.000*
ก่อนเรียน	34	10.85	2.86			

จากตาราง 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของการทดสอบหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนแบบซิปปา (CIPPA MODEL) ที่ใช้สื่อประสม(Multimedia) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการคิดวิเคราะห์ เรื่องความคล้าย วิชาคณิตศาสตร์ 5 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 การคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 3 เปรียบเทียบคะแนนการคิดวิเคราะห์เฉลี่ยที่ได้จากการวัดการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	T	df	P
หลังเรียน	34	16.65	1.84	64.79	33	.000*
ก่อนเรียน	34	5.44	2.33			

จากตาราง 3 พบว่า คะแนนการคิดวิเคราะห์หลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนแบบซิปปา (CIPPA MODEL) ที่ใช้สื่อประสม (Multimedia) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการคิดวิเคราะห์ เรื่องความคล้าย วิชาคณิตศาสตร์ 5 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนแบบซิปปา (CIPPA MODEL) ที่ใช้สื่อประสม (Multimedia) เรื่องความคล้าย วิชาคณิตศาสตร์ 5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาการเรียนการสอนแบบซิปปา (CIPPA MODEL) ที่ใช้สื่อประสม (Multimedia) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ เรื่องความคล้าย วิชาคณิตศาสตร์ 5 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีการตรวจสอบทุกขั้นตอนของการวิจัย วิธีการและขั้นตอนการพัฒนาแบบผ่านการตรวจสอบและประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ผลจากการประเมิน พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนแบบซิปปา (CIPPA MODEL) ที่ใช้สื่อประสม (Multimedia) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ เรื่องความคล้าย วิชาคณิตศาสตร์ 5 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มี 4 องค์ประกอบหลัก คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ/ขั้นตอน 4) การประเมินผล/ผลลัพธ์ ที่พัฒนาขึ้น มีความถูกต้องเหมาะสมในระดับมากที่สุด ภาพรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}=4.68$, S.D.= 0.11) เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ครอบคลุมทั้งทฤษฎี หลักการและองค์ประกอบสำคัญ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการเรียนการสอนต่าง ๆ จนได้องค์ประกอบสำคัญทั้ง 5 องค์ประกอบ ที่กล่าวมาแล้ว และผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาแล้วว่าองค์ประกอบดังกล่าวมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิพล อาจอินทร์ (2554 : บทคัดย่อ) ที่ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เน้นการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือหลักการ จุดมุ่งหมาย สาระการเรียนรู้ ขั้นตอนการสอน และการวัดและประเมินผล โดยมีขั้นตอนการสอน 5 ขั้นตอน คือ

ปฐมนิเทศ นำเสนอบทเรียน ฝึกการคิดวิเคราะห์ ซึ่งแบ่งออกเป็นฝึกการคิดเป็นรายบุคคล และฝึกการคิดเป็นกลุ่มย่อย นำเสนอและอภิปรายผลการคิด และสรุปบทเรียน ผลการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบ พบว่านักเรียนมีคะแนนการคิดวิเคราะห์หลังเรียนเป็นร้อยละ 76.49 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 70 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ คเชนทร์ กองพิลา (2558 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องแบบจำลองการเรียนการสอนแบบโครงงาน โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ผลการวิจัย พบว่าแบบจำลองการเรียนการสอนแบบโครงงานโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ มีองค์ประกอบสำคัญ 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของแบบจำลอง 2) จุดประสงค์ของแบบจำลอง 3) กลวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การลงมือปฏิบัติโครงงาน และ 3) การประเมินผล 4) การวัดและประเมินผล และ 5) ข้อมูลป้อนกลับการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ที่เรียนโดยใช้แบบจำลองการเรียนการสอนแบบโครงงาน โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นฐานที่พัฒนาขึ้น มีคะแนนการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และแบบจำลองการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นสามารถทำให้ผู้เรียนมีความคงทนทางการเรียน และผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นต่อแบบจำลองการเรียนการสอนแบบโครงงานโดยใช้ สื่อสังคมออนไลน์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

จากการหาประสิทธิภาพ พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนแบบซิปปา (CIPPA MODEL) ที่ใช้สื่อประสม (Multimedia) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ เรื่องความคล้าย วิชาคณิตศาสตร์ 5 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพกระบวนการ (E_1) 87.70 และประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E_2) 85.22 เป็นไปตามสมมติฐานและเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7972 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานและเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้เช่นเดียวกัน เนื่องจากรูปแบบการเรียนการสอนแบบซิปปา (CIPPA MODEL) ที่ใช้สื่อประสม (Multimedia) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการคิดวิเคราะห์ เรื่องความคล้าย วิชาคณิตศาสตร์ 5 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ผ่านกระบวนการออกแบบและพัฒนาตามขั้นตอน โดยเฉพาะขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบซิปปา (CIPPA MODEL) ที่มีขั้นตอนชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้ ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มและภายในกลุ่ม กอปรทั้งในขั้นตอนการทบทวนความรู้เดิมและขั้นตอนการแสวงหาความรู้ใหม่ นักเรียนได้ใช้สื่อประสม สามารถทบทวนและศึกษาเนื้อหาที่ได้รับมอบหมายก็ครั้งก็ได้ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และยังสามารถแลกเปลี่ยนความรู้กับนักเรียนภายในกลุ่มด้วย ทำให้นักเรียนสามารถทำคะแนนกิจกรรมทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มได้ดี จึงส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพกระบวนการสูงเป็นไปตามเกณฑ์ นอกจากนี้ในขั้นตอนการสรุปจัดระเบียบความรู้ ขึ้นแสดงผลงานและขึ้นการประยุกต์ใช้ ยังเป็นขั้นตอนสำคัญที่ทำให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้เดิม กับความรู้ใหม่ให้เป็นเนื้อเดียวกัน ทำให้ผู้เรียนสร้างความรู้เป็นของตนเอง ส่งผลให้นักเรียนสามารถทำแบบทดสอบหลังเรียนได้คะแนนสูง ทำให้ประสิทธิภาพผลลัพธ์สูงเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทพร จำชัย (2554 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการคูณ ความคิดสร้างสรรค์และเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ ที่พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา เรื่องการคูณมีประสิทธิภาพเท่ากับ 95.61/85.12 และค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา มีค่าเท่ากับ 0.7826 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปาทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษา ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบซิปปา (CIPPA MODEL) ที่ใช้สื่อประสม (Multimedia) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ เรื่องความคล้าย วิชาคณิตศาสตร์ 5 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้เนื่องมาจากรูปแบบการเรียนการสอนนี้ มีปัจจัยนำเข้าชัดเจน มีกระบวนการและกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพเป็นขั้นตอนชัดเจน นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ทุกขั้นตอนอย่างมีประสิทธิภาพ เริ่มตั้งแต่นักเรียนรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง ครูรู้บทบาทหน้าที่ตามที่ได้ออกแบบไว้ นักเรียนสามารถทบทวนความรู้ได้ด้วยตนเองและสามารถแสวงหาความรู้ใหม่ได้จากการใช้สื่อประสม สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่ม สามารถสรุป จัดระเบียบความรู้แสดงผลงาน หรือความรู้ที่ได้รับและสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้ผู้เรียนสามารถทำคะแนนทดสอบหลังการเรียน

ได้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทพร จำชัย (2554 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการคูณ ความคิดสร้างสรรค์และเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติที่พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการคูณหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับการศึกษาของอัครวิน พุ่มรินทร์ (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA MODEL) เรื่องลำดับและอนุกรมที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่พบว่าความสามารถในการแก้ปัญหาวางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA MODEL) เรื่องลำดับและอนุกรม สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 การคิดวิเคราะห์หลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนการสอน 7 ขั้นตอน ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบซิปปา (CIPPA MODEL) ที่ใช้สื่อประสม (Multimedia) เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการวิเคราะห์ โดยแต่ละกิจกรรมจะเสริมซึ่งกันและกัน เช่น การใช้สื่อประสมในขั้นตอนทบทวนความรู้เดิมและแสวงหาความรู้ใหม่ สื่อประสม (Multimedia) จะแสดงเนื้อหาสาระเป็นขั้นตอนชัดเจน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น เมื่อจบเนื้อหาสาระในแต่ละเรื่องผู้เรียนจะได้ทำกิจกรรมท้ายเรื่องซึ่งจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการวิเคราะห์ปัญหาและจัดการแก้ปัญหา นอกจากนี้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกภายในกลุ่ม การสรุปและจัดระเบียบความรู้ การแสดงผลงานและการประยุกต์ใช้ความรู้ล้วนแล้วแต่เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน จึงส่งผลให้คะแนนจากแบบวัดการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับการศึกษาของ สิทธิพล อาจอินทร์ (2554 : บทคัดย่อ) ที่พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์และผลการศึกษพบว่านักเรียนมีคะแนนการคิดวิเคราะห์หลังเรียนเป็นร้อยละ 76.49 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับการศึกษาของ กฤษดา แก้วสิงห์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสามารถในด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีการวัดและประเมินควบคู่กับการเรียนการสอน วิชาคณิตศาสตร์ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่ใช้การวัดและประเมินความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ควบคู่กับการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ มีพัฒนาการความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์สูงขึ้น 2) นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงขึ้น หลังใช้การวัดและประเมินความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ควบคู่กับการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) นักเรียนมีผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์สูงขึ้น หลังใช้การวัดและประเมินความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ควบคู่กับการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบซิปปา (CIPPA MODEL) ที่ใช้สื่อประสม (Multimedia) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ เรื่องความคล้ายวิชาคณิตศาสตร์ 5 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนมีขั้นตอนอย่างชัดเจนตามลำดับ ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งที่เป็นกิจกรรมรายบุคคลและรายกลุ่ม ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสื่อประสม (Multimedia) อย่างเป็นขั้นตอน ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนมากขึ้น ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนภายในกลุ่ม ได้แสดงผลงานการเรียนรู้ของตนต่อสมาชิกในกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนเกิดความภูมิใจและพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบนี้ สอดคล้องกับการวิจัยของมุกดา ไสวารี (2552 : บทคัดย่อ) ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โมเดลซิปปา (CIPPA MODEL) ในรายวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยส่วนหนึ่ง พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โมเดลซิปปา (CIPPA MODEL) ทั้งภาพรวมและรายด้าน คือ ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์และด้านคุณลักษณะอื่น ๆ อยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับการวิจัยของสิทธิพล อาจอินทร์ (2554 : บทคัดย่อ) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ การวิจัยส่วนหนึ่ง พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

3. การประเมินและรับรองรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ รูปแบบการเรียนการสอนแบบซิปปา (CIPPA MODEL) ที่ใช้สื่อประสม (Multimedia) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ เรื่องความคล้าย วิชาคณิตศาสตร์

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้ทรงคุณวุฒิให้การรับรองและเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานทั้งด้านองค์ประกอบหลัก ด้านขั้นตอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งนี้เนื่องมาจากรูปแบบการเรียนการสอนแบบซิปปา (CIPPA MODEL) ที่ใช้สื่อประสม (Multimedia) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ เรื่องความคล้าย วิชาคณิตศาสตร์ 5 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นได้ผ่านกระบวนการสร้างและพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ ถูกต้องตามขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนา มาใช้การวิจัยที่หลากหลายทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายครบถ้วนนำไปสู่การสร้างและพัฒนาแบบให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

กอบรทั้งในแต่ละระยะของการวิจัย ได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงองค์ประกอบหลัก กระบวนการและกิจกรรมการเรียนการสอนของรูปแบบให้เหมาะสม จึงทำให้รูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับการวิจัยของพระมหาธราบุญ คูจินดา (2558 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องแบบจำลองการเรียนการสอนตามวิธีอริยสัจ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแบบร่วมมือ การวิจัยพบว่าแบบจำลองการเรียนการสอนตามวิธีอริยสัจ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแบบร่วมมือ มี 5 องค์ประกอบ คือ

- 1) หลักการ
- 2) วัตถุประสงค์
- 3) ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การเรียนการสอน
- 4) กิจกรรมการเรียนการสอน และ
- 5) การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก และคุณภาพของแบบจำลองการเรียนการสอนฯ ซึ่งประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับการวิจัยของ คเชนทร์ กองพิลา (2558 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องแบบจำลอง การเรียนการสอนแบบโครงงานโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบจำลองการเรียนการสอนแบบโครงงาน โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นฐานเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ศึกษาผลของการใช้แบบจำลองการเรียนการสอนฯ ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

- 1) การศึกษาบริบทรอบแนวคิดของแบบจำลองการเรียนการสอนฯ
- 2) การพัฒนาแบบจำลองการเรียนการสอนฯ
- 3) การศึกษาผลของการใช้แบบจำลองการเรียนการสอนฯ
- 4) การรับรองแบบจำลองการเรียนการสอนฯ

ผลการวิจัยพบว่า

1. แบบจำลองการเรียนการสอนแบบโครงงานโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ มีองค์ประกอบสำคัญ 5 องค์ประกอบ คือ
- 1) หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของแบบจำลอง
- 2) จุดประสงค์ของแบบจำลอง
- 3) กลวิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การเตรียมความพร้อม (2) การลงมือปฏิบัติ

โครงงานและ (3) การประเมินผล

- 4) การวัดและประเมินผล และ
- 5) ข้อมูลป้อนกลับ

2. การคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนที่เรียนโดยใช้แบบจำลองการเรียนการสอนแบบโครงงาน โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นฐานที่พัฒนาขึ้น มีคะแนนการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และแบบจำลองการเรียนการสอนฯ ที่พัฒนาขึ้นสามารถทำให้ผู้เรียนมีความคงทนทางการเรียน
3. ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นต่อแบบจำลองการเรียนการสอนแบบโครงงานโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นฐานเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรมีการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรและเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่จำเป็นต่อการเรียนการสอน ในการนำรูปแบบการเรียนการสอนแบบซิปปา (CIPPA MODEL) ที่ใช้สื่อประสม (Multimedia) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ เรื่องความคล้าย วิชาคณิตศาสตร์ 5 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไปใช้

1.2 ครูผู้สอนควรฝึกใช้สื่อประสม (Multimedia) ที่พัฒนาขึ้นให้เข้าใจก่อน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและตรวจสอบปัญหาที่อาจเกิดขึ้นขณะใช้สื่อประสม (Multimedia) ขณะนักเรียนกำลังเรียนด้วยสื่อประสม (Multimedia) ครูควรเดินตรวจสอบเพื่อให้คำแนะนำช่วยเหลือสำหรับนักเรียนที่เกิดปัญหาในการใช้สื่อประสม (Multimedia) และควรมีหูฟังในการเรียนด้วยสื่อประสม (Multimedia) เพื่อป้องกันเสียงดังรบกวนผู้อื่น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการพัฒนาารูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้สื่อประสม (Multimedia) ร่วมกับเทคนิคการสอนต่าง ๆ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ

รายการอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2542). *การพัฒนาการคิดวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). *ส่งเสริมการอ่านกับคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กฤษฎา แก้วสิงห์. (2551). *ศึกษาความสามารถในด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีการวัดและประเมินควบคู่กับการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต 4*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- คเชนทร์ กองพิลา. (2558). *แบบจำลองการเรียนการสอนแบบโครงงานโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นฐานเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2548). *การออกแบบและพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์และบทเรียนบนเครือข่าย*. พิมพ์ครั้งที่ 8. มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ถนอมพร (ตันพิพัฒน์) เลหาจรัสแสง. (2548). *คอมพิวเตอร์ช่วยสอน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ: วงกลมโปรดักชั่น.
- ทิตนา แหมมณี และคณะ. (2540). *ผลิตผลและผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาจากงานวิจัย*. ฝายวิจัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แหมมณี และคณะ. (2543). *การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง: โมเดลชิปปา*. ใน *ประมวลบทความนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้สำหรับครูยุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แหมมณี. (2552). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ. (2547). *การวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทพร จำชัย. (2554). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการคูณ ความคิดสร้างสรรค์และเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบชิปปา และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 8) กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พระมหาธราบุญ คูจินดา. (2558). *แบบจำลองการเรียนการสอนตามวิธีวิจัยโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแบบร่วมมือ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พิริยะ ผลพิรุฬห์. (2554). *การวางแผนกลยุทธ์และการวิเคราะห์โครงการ*. กรุงเทพฯ: เอกสารและตำราสมาคมรัฐประศาสนศาสตร์ นิติ.
- ภาวิช ทองโรจน์. (2554). *40 ปีการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: เนชั่น.
- มุกดา ไสวารี. (2552). *รายงานการวิจัยการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โมเดลชิปปา (CIPPA MODEL) ในรายวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง กำหนดการเชิงเส้นโรงเรียนเทศบาลวัดกลาง*. สำนักการศึกษา เทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น.
- โรงเรียนเนินยางประชาสามัคคี. (2557). *รายงานการประเมินตนเองปีการศึกษา 2557*. ภาพลักษณ์: เนินยางประชาสามัคคี.

- วชิระ อินทร์อุดม. (2550). การสร้างและหาประสิทธิภาพสื่อและนวัตกรรมการศึกษา. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิทยากร เขียวกุล. (2554). การปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: สุวิริยาสัน.
- วัลลภา อาริรัตน์. (2552). การสอนคณิตศาสตร์. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2552). การวัดผลทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2549). มาตรฐานการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร.
- สิทธิพล อาจอินทร์. (2554). พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อัศวิน พุ่มมรินทร์. (2556). ผลการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา (CIPPA MODEL) เรื่องลำดับและอนุกรมที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่5. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Bloom, B.S. (Ed.). (1956). *Taxonomy of educational objectives : The classification of educational goals : Handbook I, cognitive domain*. New York: Longman.

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR)

ที่มีผลต่อทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

The Development of English Listening and Speaking Skills through Total Physical Response for First Grade Students

วารุณี ศิริ *

อภิราตี จันทร์แสง **

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2) เพื่อศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนทักษะการฟังและการพูด ภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียน 4) เพื่อศึกษาเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านโคกสูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 6 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 16 แผน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 20 ข้อ แบบวัดเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งระดับความรู้สึกเป็น 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และการทดสอบสมมติฐาน ใช้สถิติทดสอบวิลคอกสัน ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 76.73/75.83 ค่าดัชนีประสิทธิผล ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 47.27 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้เรียนมีเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษเฉลี่ย 4.20

ABSTRACT

This research was aimed 1) to develop English listening and speaking lesson plans through Total Physical Response method for first grade students with a required efficiency criterion of 75/75, 2) to study the effectiveness Index of the lesson plans, 3) to compare the English listening and speaking scores before and after using the TPR lesson plans, and 4) to investigate the students' attitudes toward learning English through the developed TPR lesson plans. The target group was 6 first grade students in second semester of the academic year 2016 at Ban Khokkung School, the Office of Surin Primary Educational Service Area 2. The sample was selected by purposive sampling. The instruments used in this study were 16 lesson plans, a 20-items achievement test, and a 10-items rating scale attitude measurement. The statistics for data analysis was mean, standard deviation, percentage, and the Wilcoxon Matched Pairs Signed-Ranks Test.

* นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

** อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

จากการสังเกตการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านโคกสูง ตำบลกระโพ อำเภอดำรงวิทยะบุรี จังหวัดสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่านักเรียนฟังบทสนทนาภาษาอังกฤษสั้น ๆ ไม่เข้าใจ ไม่อาจจะเป็นการฟังจากครูผู้สอน หรือฟังจากสื่อการเรียนรู้ทางอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ นักเรียนไม่สามารถสื่อสาร พูดได้ ตอบเป็นภาษาอังกฤษได้ โดยสังเกตจากการพูดในระหว่างจัดกิจกรรมในห้องเรียน

การพูดนำเสนอหน้าชั้นเรียน การนำเสนอกิจกรรมหน้าเสาธง หรือการนำไปใช้ในสถานการณ์จริง เช่น การสนทนากับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ซึ่งมีสาเหตุมาจากนักเรียนไม่กล้าแสดงออก ไม่มีความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษ และไม่ได้นำภาษาอังกฤษไปใช้จริงในชีวิตประจำวันให้เกิดความคุ้นชิน ทำให้มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2558 พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 61.33 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ตามเกณฑ์การประเมินผลการเรียนของโรงเรียน (โรงเรียนบ้านโคกสูง, 2558 : 1)

แนวคิดเกี่ยวกับการสอนภาษาอังกฤษ มีหลายวิธีที่แตกต่างกันตามความเชื่อของแต่ละคน ซึ่งส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการวัดและประเมินผลของแต่ละวิธีก็แตกต่างกันออกไปด้วย เป็นหน้าที่ของครูผู้สอนจะประยุกต์ใช้แนวคิดต่าง ๆ ไปใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการ ความสนใจและวัยของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะบรรลุมตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา (นพเก้า ณ พัทลุง, 2548 : 13)

กิจกรรมที่ใช้ได้ผลดีสำหรับเด็ก คือ เกมและเพลงที่ใช้ทำทางประกอบ กิจกรรมประเภทตอบสนองด้วยท่าทางและกิจกรรมการพูดง่าย ๆ ที่ให้เด็กได้พูดซ้ำ ๆ ได้โดยมีลักษณะของการสื่อสารอย่างชัดเจน ทำให้การเรียนภาษาเป็นไปอย่างมีความหมาย มุ่งเน้นการใช้ภาษาเพื่อเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร ไม่ใช่เน้นด้านไวยากรณ์ ครูสามารถให้งานแล้วให้เด็กค้นพบกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ง่าย ๆ ด้วยตนเอง โดยปกติแล้วถ้ากิจกรรมใดสนุกเด็กก็จะจำได้ และภาษาที่ใช้ในกิจกรรมนั้น ๆ ก็จะติดอยู่ในความทรงจำด้วย เด็กจะมีความรู้สึกภูมิใจในความสำเร็จ ซึ่งจะเกิดเป็นแรงจูงใจและเป็นเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษต่อไป (Phillips, S. 2545 : 16-19)

วิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (Total Physical Response Method ; TPR) ที่ถูกเบิกโดย เจมส์ แอชเชอร์ (James Asher) ศาสตราจารย์ด้านจิตวิทยา แห่งมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย เป็นวิธีการสอนที่เน้นบทบาทความเข้าใจ การรับรู้ภาษาเป็นภาษาที่สองของนักเรียนโดยมีหลักการสำคัญ คือ เน้นบทบาทของความเข้าใจในการฟัง ด้วยการให้ปัจจัยที่มีความหมายและใช้คำสั้น ๆ ง่าย ๆ ครูจะพูดพร้อมแสดงท่าทาง หรือปฏิบัติตามประโยคคำสั่งนั้น แล้วให้นักเรียนปฏิบัติตามจนนักเรียนมีความพร้อมที่จะปฏิบัติด้วยตนเอง โดยที่ครูไม่ต้องเป็นแบบให้การแสดงท่าทางในการฝึกด้วยประโยคคำสั่งเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะจะทำให้นักเรียนเข้าใจและสื่อความหมายได้ตรงที่สุด Asher ได้นำวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางนี้ มาทดลองใช้ในปี ค.ศ. 1969 และได้ผลสรุปว่าการเรียนภาษาจะได้ผลช้าลง ถ้าผู้เรียนรีบร้อนที่จะพูดจนเกินไป ก่อนที่จะสามารถฟังภาษาให้เข้าใจและได้เรียนรู้คำศัพท์มากพอสมควรแล้ว วิธีการสอนนี้ เป็นวิธีหนึ่งที่เหมาะสมต่อการนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่เริ่มเรียนภาษาต่างประเทศ (Asher, J. 1979 : 34)

จากการศึกษาเอกสารทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับประสบการณ์ในการสอนภาษาอังกฤษตามบริบทของโรงเรียนที่ผ่านมา ผู้วิจัยเห็นว่าวิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) จะสามารถพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษและทำให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษได้ ผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผล ของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR)
3. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนทักษะการฟัง และการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR)

4. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียน โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านโคกกุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 6 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพราะจากผลการประเมินพบว่า นักเรียนมีปัญหาด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ

2. วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นตอนเตรียมการ โดยทำการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3 ชนิด ดังนี้

2.1.1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ดำเนินการสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามขั้นตอนการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ทั้ง 4 ขั้นตอน (สมิตรา อังวัฒนกุล, 2539 : 84-91) จำนวน 16 แผน จากนั้นนำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นให้กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องของรูปแบบการเขียน และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ของแผน จากนั้นนำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านเพื่อพิจารณาความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา และวิธีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นำคะแนนจากการประเมินความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาและวิธีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ไปแปลความหมายค่าเฉลี่ย ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า มี 5 ระดับ ที่ได้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญไปวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย เพื่อเปรียบเทียบเกณฑ์ ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ขั้นตอนสุดท้าย นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด ตั้งแต่คะแนนเฉลี่ย 4.60-4.77 ไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านโคกกุง ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย

2.1.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ดำเนินการสร้างแบบทดสอบดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

หน่วยการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	จำนวนข้อสอบ	
		ข้อที่ออก	ข้อที่ต้องการ
Body and health - My body - Body action - Sickness - Happy mind	1. อ่านออกเสียง สะกดคำศัพท์อวัยวะในร่างกายได้ 2. ปฏิบัติตามคำสั่งได้	10	5

ตาราง 1 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	จำนวนข้อสอบ	
		ข้อที่ออก	ข้อที่ต้องการ
Food and drinks - Taste and feeling - How to make food - How to make drinks	1. อ่านออกเสียง สกกดคำศัพท์อาหารและเครื่องดื่มได้ 2. แสดงท่าทางตามคำสั่งได้	10	5
ature - Fun with animal name - Animal size - Animal move - Weather	1. อ่านออกเสียง สกกดคำศัพท์ ชื่อสัตว์ต่างๆได้ 2. แสดงท่าทางตามคำสั่งได้	10	5
Number and color - Fun number - Let's count - How many - Daily life	1. อ่านออกเสียง สกกดคำศัพท์เกี่ยวกับตัวเลขได้ 2. ปฏิบัติตามคำสั่งได้	10	5
รวม		40	20

ดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบอิงเกณฑ์วิชาภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 40 ข้อ ซึ่งจะใช้จริง จำนวน 20 ข้อ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และประเมินค่าความสอดคล้องกับ จุดประสงค์ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เมื่อพิจารณาแล้วนำคะแนนมาหาค่าเฉลี่ย ถ้าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมตั้งแต่ 0.8-1.0 ก็สรุปได้ว่าข้อสอบนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสามารถนำไปใช้ได้จากนั้นนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดลอง (try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองบึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาสุรินทร์ เขต 2 นักเรียนจำนวน 6 คน เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ โดยการนำแบบทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก คัดเลือกข้อที่มีค่าตั้งแต่ 0.42-0.60 โดยใช้วิธีดัชนี บี (B-Index หรือ Brennan Index) ของเบรนแนน (Brennan) จากนั้นนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้สูตรของโลเวท (Lovett) ได้เท่ากับ 0.92 ขั้นตอนสุดท้ายนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปจัดพิมพ์เพื่อนำมาใช้กับกลุ่ม เป้าหมาย

2.1.3 แบบวัดเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ท (Likert) แบ่งระดับความรู้สึกเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 10 ข้อ

ดำเนินการสร้างแบบวัดเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ท (Likert) แบ่งระดับความรู้สึกเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 15 ข้อ จะใช้จริง จำนวน 10 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามเชิงนิมิต (Positive) และข้อคำถาม เชิงนิเสธ (Negative)

จากนั้น นำแบบวัดเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดเจตคติ โดยเลือกใช้เฉพาะข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.0 ขึ้นตอนสุดท้าย นำแบบวัดเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ปรับปรุงแก้ไข แล้วทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายเพื่อหาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้สูตร Item Total Correlation และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

2.2 ขั้นตอนดำเนินการทดลอง มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 ชี้แจงวัตถุประสงค์ให้นักเรียนเข้าใจ ก่อนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน

2.2.2 ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอน เริ่มจัดกิจกรรมตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น โดยจัดกิจกรรมในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 16 แผน รวมทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง

2.3 ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน จำนวน 20 ข้อ ซึ่งเป็นชุดเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียน ครูบันทึกคลิปวิดีโอในขณะที่นักเรียนทุกคนกำลังทดสอบปฏิบัติ จากนั้นให้นักเรียนตอบแบบวัดเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

2.3 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

2.3.1 ตรวจสอบให้คะแนนหลังเรียนเป็นรายบุคคลจากคลิปวิดีโอที่บันทึกไว้ โดยมีครูผู้สอนภาษาอังกฤษจากต่างโรงเรียนมาร่วมให้คะแนนด้วย และนำคะแนนที่ได้ไปหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.3.2 นำคะแนนสอบที่ได้ และผลการตอบแบบวัดเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ไปวิเคราะห์ด้วยค่าทางสถิติ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิเคราะห์การหาประสิทธิภาพ ของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ด้วยการหาค่า $E1/E2$

3.2 วิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผล ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้สูตรคำนวณหาค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.)

3.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติทดสอบวิลคอกซัน (The Wilcoxon Matched Pairs Singed-Ranks Test)

3.4 วิเคราะห์คะแนน จากการตอบแบบวัดเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำมาเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00 หมายถึง มากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50 หมายถึง มาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50 หมายถึง ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50 หมายถึง น้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50 หมายถึง น้อยที่สุด

สรุปผล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนา การจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางที่มีผลต่อทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ครั้งนี้ มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. คะแนนทดสอบการปฏิบัติทักษะการฟังและทักษะการพูด มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 147.33 คิดเป็นร้อยละ 76.73 และคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.16 คิดเป็นร้อยละ 75.83

ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จึงมีประสิทธิภาพเท่ากับ 76.73/75.83 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้ ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ค่าประสิทธิภาพ	คะแนนเต็ม	$\sum x$	$\bar{X}$	ร้อยละ
E ₁	1,152	884	147.33	76.73
E ₂	120	91	15.16	75.83

ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ E₁/E₂ เท่ากับ 76.73/75.83

2. ค่าดัชนีประสิทธิผล ของแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) เท่ากับ 0.47 นั่นคือนักเรียนมีความก้าวหน้าด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 47.27 ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

N	คะแนนเต็ม	ผลรวมคะแนนทดสอบ ก่อนเรียน	ผลรวมคะแนนทดสอบ หลังเรียน	ดัชนีประสิทธิผล E.I.
6	20	65	91	47.27

3. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางให้ T เป็นผลรวมของอันดับที่มีค่าน้อยกว่าโดยไม่คิดเครื่องหมาย ดังนั้น ค่า T คำนวณ เท่ากับ 0 เปิดค่า T ในตาราง ณ $\alpha = .05$ (Two-tail) $n = 6$ พบว่าค่า T ในตาราง เท่ากับ 0 ค่า T คำนวณ เท่ากับ ค่า T ในตาราง

จึงปฏิเสธ H_0 ยอมรับ H_1

นั่นคือ คะแนนก่อนเรียนและคะแนนหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตาราง 4

ตาราง 4 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

นักเรียน คนที่	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		ผลต่างของ คะแนน (d)	อันดับที่ของ ความแตกต่าง	อันดับที่ตามเครื่องหมาย	
	ก่อนเรียน(X)	หลังเรียน(Y)			บวก	ลบ
1	11	16	+5	3.5	3.5	0
2	11	14	+3	2	2	0
3	12	14	+2	1	1	0
4	7	12	+5	3.5	3.5	0
5	12	17	+5	3.5	3.5	0
6	12	17	+5	3.5	3.5	0
รวม					17.00	0

4. เจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 อยู่ในระดับ มาก ซึ่งนำมาเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00 หมายถึง มากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50 หมายถึง มาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50 หมายถึง ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50 หมายถึง น้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50 หมายถึง น้อยที่สุด

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์เจตคติ ต่อการเรียนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียน
โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ฉันชอบวิชาภาษาอังกฤษ	4.67	0.52	มากที่สุด
2	ฉันอยากเรียนวิชาภาษาอังกฤษ	4.67	0.52	มากที่สุด
3	ภาษาอังกฤษเรียนแล้วสนุก	4.83	0.41	มากที่สุด
4	ภาษาอังกฤษเป็นวิชาที่ยาก	3.17	0.41	ปานกลาง
5	ภาษาอังกฤษเรียนแล้วน่าเบื่อ	4.83	0.41	มากที่สุด
6	เรียนภาษาอังกฤษแล้วฉันกล้าแสดงออก	4.00	0.00	มาก
7	ฉันไม่อยากทำการบ้านภาษาอังกฤษ	3.17	0.41	ปานกลาง
8	ฉันเรียนภาษาอังกฤษไม่เข้าใจ	4.17	0.75	มาก
9	ภาษาอังกฤษเป็นวิชาที่ไม่จำเป็น	4.50	0.55	มากที่สุด
10	ฉันอยากเรียนภาษาอังกฤษทุกวัน	4.00	0.00	มาก
รวม		4.20	0.23	มาก

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้ศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีประเด็นการค้นพบที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการทดสอบระหว่างเรียน ค่าเฉลี่ยทดสอบการปฏิบัติทักษะการฟังเท่ากับ 74.83 คิดเป็นร้อยละ 77.95 ค่าเฉลี่ยทดสอบการปฏิบัติทักษะการพูดเท่ากับ 72.50 คิดเป็นร้อยละ 75.52 คะแนนรวมทั้งหมดเท่ากับ 884 จากคะแนนเต็ม 1,152 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 76.73 นั่นคือประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (E_1) มีค่าเท่ากับ 76.73 คะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.16 คิดเป็นร้อยละ 75.83 นั้นแสดงให้เห็นว่า ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 75.83 ดังนั้นประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 76.73/75.83 ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 75/75 นั้นหมายความว่า นักเรียนทั้งหมดได้คะแนนเฉลี่ยจากการประเมินการปฏิบัติ การฟังและการพูด จากแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมด 16 แผน คิดเป็นร้อยละ 76.73 และคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 75.83 แสดงว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัย ได้พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และเป็นไปตามความมุ่งหมายของการวิจัยซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาค้นคว้าของ อุดมลักษณ์ เนตรโกศล (2556 : 72-79) ที่ได้ศึกษาความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 79.63/78.42 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริภรณ์ ศรีนาค (2550 : 47-73) ซึ่งได้ทำวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ และเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) กับวิธีสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวม สูงกว่าวิธีสอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร และคะแนนเฉลี่ยด้านทักษะการฟังและการพูดนักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมสูงกว่าวิธีสอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร นอกจากนี้นักเรียน ทั้ง 2 กลุ่มยังมีเจตคติที่แตกต่างกัน โดยนักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าวิธีสอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริวิภา จอกลบ (2553 : 40-44) ได้ทำวิจัยเรื่องทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางพบว่า ความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง ของนักเรียนจำนวน 43 คน มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 83.72 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ นักเรียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 มีคะแนนร้อยละ 70 ขึ้นไป แสดงให้เห็นว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง สามารถพัฒนาทักษะการฟังและทักษะการพูดภาษาอังกฤษได้จริง

2. ดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีค่าดัชนีประสิทธิผล ($E.I.$) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เท่ากับ 0.4727โดยที่นักเรียนมีความก้าวหน้าด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 47.27 อาจเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การปฏิบัติซ้ำ ๆ ทำให้เกิดทักษะและความชำนาญมากขึ้น จึงทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศิริดา พันชัยภู (2556 : 50) ที่ได้ศึกษาการสอนโดยวิธีการเล่าเรื่องแบบตอบสนองด้วยท่าทาง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ดัชนีประสิทธิผลของการพัฒนาความสามารถทางการฟังและพูดภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยวิธีการเล่าเรื่องแบบตอบสนองด้วยท่าทาง มีค่าเท่ากับ 0.5802 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 58.02 และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาค้นคว้าของ อุดมลักษณ์ เนตรโกศล (2556 : 80) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถด้านการฟังและพูดภาษาอังกฤษ

โดยใช้วิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังและพูดภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6331 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนร้อยละ 63.31 แสดงว่าการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการเคลื่อนไหวปฏิบัติท่าทางต่าง ๆ สามารถช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.83 คิดเป็นร้อยละ 54.17 และคะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.16 คิดเป็นร้อยละ 75.83 อาจเป็นเพราะวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยธรรมชาติของภาษา คือเรียนรู้แบบภาษาแม่ของตนเองเป็นวิธีการสอนภาษา ที่จะพัฒนาสติปัญญาของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กเล็ก ๆ ช่วยให้นักเรียนมีทักษะการฟังและการพูดออกเสียงคำศัพท์ วลี และประโยคสั้น ๆ พร้อมแสดงท่าทางประกอบจากสิ่งที่ฟัง เพื่อการสื่อสารรูปแบบใหม่สำหรับผู้เรียน โดยผู้ศึกษาค้นคว้ามีการวางแผนและเตรียม การสอนมาเป็นอย่างดีมีการออกแบบกิจกรรม จัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนให้มีความหลากหลาย เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ดังนั้น เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ด้วยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน ได้พูดและแสดงท่าทางทำให้เกิดความเข้าใจในคำศัพท์ที่ได้เรียน และเมื่อเกิดความสนุกสนานก็จะทำให้มีความเข้าใจในคำศัพท์หรือประโยคเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดารุณี คำมูล (2552 : 62) ได้ศึกษาความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ที่ได้รับการเรียนรู้ โดยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางของนักเรียน จำนวน 27 คน มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 81.48 ของนักเรียนทั้งหมด ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 18.52 ของนักเรียนทั้งหมด โดยทุกคนมีคะแนนมากกว่า 30 คะแนน ซึ่งเกินครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม คะแนนรวมของนักเรียนทั้งหมด เฉลี่ยร้อยละ 84.26 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ นักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 ขึ้นไป และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวนิศวรร กิจพิสิฐปรีชา (2556 : 73-77) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ของนักเรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง หลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าการสอนภาษาอังกฤษ โดยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางทำให้นักเรียนมีความสามารถในการฟัง-พูด อยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4. เจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียน โดยใช้วิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง มีเจตคติโดยเฉลี่ย 4.20 อยู่ในระดับมากอาจเป็นเพราะใช้วิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง ทำให้นักเรียนได้ขยับเคลื่อนไหวร่างกายตลอดเวลา ซึ่งเป็นสิ่งที่แปลกใหม่ และเหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียนที่ชื่นชอบการเคลื่อนไหว การแสดงออก จึงทำให้มีเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษที่ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริภรณ์ ศรีนาค (2550 : 59-64) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) กับวิธีการสอนตามแนวการสอนภาษา เพื่อการสื่อสารผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง กับวิธีการสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีเจตคติต่อการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าวิธีการสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yakup, C. (2006 : 402-406) ที่ได้ศึกษาวัฒนธรรมของชาวตุรกีว่ามีผลต่อการสอนภาษาแบบ TPR หรือไม่ โดยศึกษากับนักเรียนชาวตุรกีอายุระหว่าง 11-16 ปี ในโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งใช้เวลาสอนโดยวิธีแบบ TPR จำนวน 12 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ปรากฏว่านักเรียนให้การตอบรับเป็นอย่างดี สังเกตจากเวลาที่ครูขออาสาสมัคร มีนักเรียนจำนวนมากที่อยากออกมาส่งเพื่อน ๆ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Haley, M. H. (1987 : 3295) ที่ได้ศึกษาผลการโต้ตอบทันที

และการใช้ท่าทางในการตอบสนอง ที่มีผลต่อความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ ทักษะคิด แรงจูงใจ และความสนใจของนักเรียน ในประเทศสเปน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนโนบิลดิมอร์ จำนวน 178 คน พบว่านักเรียนมีความสามารถในการพูดสูงขึ้น และการสอนแบบ TPR เป็นวิธีสอนที่ได้ผลดีในการสอนภาษาต่างประเทศ นั้นแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีความสนุกสนานกับการเรียนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง และสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ครูต้องวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละชั่วโมงให้ดี พร้อมกับเตรียมสื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อม เพื่อบรรยากาศการเรียนจะได้ต่อเนื่องและสนุกสนาน

1.2 ครูควรมีการเสริมแรงให้กับนักเรียนอยู่เสมอ ในการทำกิจกรรม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 วิธีสอนนี้ช่วยฝึกทักษะการฟัง และการพูดภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี ซึ่งจากผลการวิจัยในครั้งนี้ ทักษะการฟัง มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าทักษะการพูด

2.2 ควรนำวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง ไปใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่นที่ช่วงวัยใกล้เคียงกัน เช่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3

2.3 ควรนำวิธีสอนนี้ไปใช้กับการสอนในวิชาอื่น ๆ จะทำให้นักเรียนจดจำคำศัพท์ และประโยคในบทเรียนได้ดี และยังสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้มีความสนุกสนานมากยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2541). *คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ระดับประถมศึกษา*

The Children's Response TPR and Beyond. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

ฐานิสร์ กิจพิสิฐปรีชา. (2556). *การพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ของนักเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง*.

วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาภาษาอังกฤษ). บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ดารุณี คำมูล. (2552). *การศึกษาความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอน*

โดยวิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ศษ.ม. (สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). ขอนแก่น:

มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

นพเก้า ณ พัทลุง. (2548). *การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา Teaching and Learning English*

at Elementary Education Level. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.

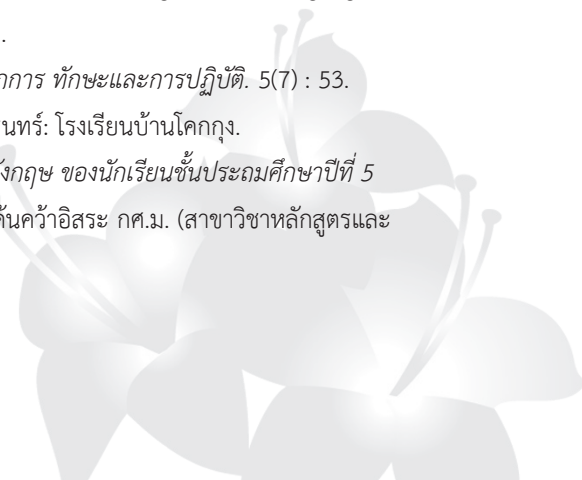
บัญชา อึ้งสกุล. (2545). *"การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ,"* หลักการ ทักษะและการปฏิบัติ. 5(7) : 53.

โรงเรียนบ้านโคกสูง. (2558). *ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปีการศึกษา 2558*. สุรินทร์: โรงเรียนบ้านโคกสูง.

ศศิธดา พันชัยภู. (2556). *การพัฒนาความสามารถทางการฟังและพูดภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*

ด้วยวิธีสอนโดยการเล่าเรื่องแบบตอบสนองด้วยท่าทาง. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (สาขาวิชาหลักสูตรและ

การสอน). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ศิริภรณ์ ศรีนาค. (2550). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (TPR) กับวิธีสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร.

วิทยานิพนธ์ กศม. (สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

สถาบันภาษาอังกฤษ กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). คู่มือการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแนวใหม่. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

สิริวิภา จอกลบ. (2553). ทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง. รายงานการศึกษานิพนธ์ ศษ.ม. (สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมิตรา อังวัฒนกุล. (2539). วิธีการสอนภาษาอังกฤษ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุดมลักษณ์ เนตรโกศล. (2556). การพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศม. (สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Asher, J. (1979). *Learning Another Language Through Actions : The Complete Teacher's Guide Book* Los Gatos. California: Sky Oaks Publication.

Haley, M. H. (1987). *A Study of the Effectiveness of Simultaneous Oral Production And the Total Physical Response Strategy on the Speaking Achievement, Attitude, Motivation and Interest of Level 1 Spanish*. Dissertation Abstracts International.

Phillips, S. (2545). *กิจกรรมภาษาอังกฤษกับเด็ก = Young learners*. กรุงเทพฯ: หน้าต่างสู่โลกกว้าง.

Yakup, C. (2006). *Turkish students acquiring English with TPR : A personal testimony*. Turkey: British Council.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

Development of Learning Activities to Promote English Vocabulary Retention for Mattayomsuksa 3 Students through STAD Co-operative Learning Techniques

วิรัชพร จันทร์เหลือง *

อภิราตี จันทร์แสง **

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้ 3) เพื่อศึกษาความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นโรงเรียนขยายโอกาสในตำบลเมืองหงส์ ได้แก่ โรงเรียนบ้านไม้ลำ (คุรุราษฎร์พัฒนา) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 1 จำนวน 11 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD จำนวน 16 แผน 2) แบบทดสอบย่อย แบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ จำนวน 9 ฉบับ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.26-0.79 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8379 และ 4) แบบวัดระดับความพึงพอใจกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 17 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก 0.286-0.6252 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8715 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานใช้ Dependent Samples t-test ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้การจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 81.92/80.45
2. ดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้การจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเท่ากับ 0.5590
3. นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้การจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนและคะแนนความคงทนไม่แตกต่างกัน
4. นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้การจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

* นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

** อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) develop learning activities to promote Matthayomsuksa 3 students' English vocabulary retention through STAD co-operative learning techniques to meet the criteria of 80/80, 2) examine the effectiveness index of the developed learning activities, 3) study English vocabulary retention promoted through Student Teams-Achieve Division (STAD) co-operative learning techniques, and 4) explore the students' satisfaction of the developed learning activities. The target group was 11 students at Ban Mailoa (Kururachpattana) School under the Office of Roi Et Primary Educational Service Area 1. The research instruments included 1) lesson plans for English learning activities based on STAD co-operative learning techniques, 2) multiple choice quizzes (10 items, 9 series), 3) learning achievement tests for English vocabulary retention constructed by the researcher (multiple choice, 40 items with a discrimination of distribution of 0.26-0.79 and a reliability of 0.8379), and 4) a satisfaction test of the developed learning activities (a 5-Likert rating scale survey with 17 items and a discrimination of 0.2861-0.6252 and a reliability of 0.8715. The statistics used in data analysis were percentage, means, standard deviation, and hypothesis tests (Dependent Samples t-test). The research revealed that:

1. The developed learning activities to promote English vocabulary retention through STAD co-operative learning techniques met the criteria of 81.92 / 80.45.
2. The effectiveness index of the developed learning activities was 0.5590
3. The target students particularly taught by the developed learning activities showed no differences in the mean scores from the post-test and the retention test.
4. The target students expressed a "high" level of satisfaction of the developed learning activities to promote English vocabulary retention based on STAD co-operative learning techniques.

คำสำคัญ : ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, คำศัพท์ภาษาอังกฤษ, เทคนิค STAD , การเรียนแบบร่วมมือ

Keywords : Learning Achievement, English Vocabulary, STAD technique, Co-operative Learning

บทนำ

ภาษาต่างประเทศที่เป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ซึ่งกำหนดให้เรียนตลอดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ภาษาอังกฤษ ส่วนภาษาต่างประเทศอื่น เช่น ภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน จีน ญี่ปุ่น อาหรับ บาลี และภาษากลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน หรือภาษาอื่น ๆ ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่จะจัดทำรายวิชาและจัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสม (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551, 2551 : 190) สุวัฒน์ ช่างเหล็ก (2543 : 182) ได้กล่าวถึงความสำคัญของคำศัพท์ว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการเรียนภาษาต่างประเทศเพราะคำศัพท์เป็นส่วนหนึ่งของภาษา ซึ่งจะต้องเพิ่มพูนความรู้ทางคำศัพท์ไปทีละน้อยให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน เป็นสิ่งที่ผู้สอนต้องคำนึงถึงและให้ความสำคัญเพราะจะเป็นตัวกำหนดความสำเร็จในการอ่าน ผู้วิจัยทำงานในส่วนครูผู้สอนภาษาอังกฤษนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้พบปัญหาในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ คือนักเรียนไม่สามารถจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษได้นาน เมื่อทำการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษใหม่ ก็มักจะลืมคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เรียนผ่านมาแล้ว ทำให้การเรียนการสอนไม่ต่อเนื่อง ส่งผลกระทบถึงการเรียนรู้ในเนื้อหาอื่น ๆ และทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนต่ำ ทำให้นักเรียนเบื่อหน่ายไม่อยากเรียนวิชาภาษาอังกฤษ อีกทั้งผลการสอบโอเน็ตของโรงเรียน

3 ปีซ้อนหลัง ตั้งแต่ปีการศึกษา 2555- 2557 ได้ผลตามลำดับดังนี้ 26.40 26.50 และ 26.80 ซึ่งถือว่าคะแนนอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ (ฝ่ายวิชาการโรงเรียนบ้านไม้ลำว (คุรุราษฎร์พัฒนา) ปีการศึกษา 2557, 2557 : 12)

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหามาจากทฤษฎีและงานวิจัยต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยพบว่าวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD (Student Teams – Achievement Divisions) มีประโยชน์เพื่อจัดปัญหาทางการศึกษา มุ่งทักษะการคิด การเรียนที่เป็นระบบ ซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งของการเรียนเป็นกลุ่ม และเป็นวิธีการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนด้วยกัน และการเรียนด้วยกลุ่มร่วมมือแบบนี้ยังเป็นรูปแบบที่ครบวงจร ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง แต่ละกลุ่มประกอบไปด้วยสมาชิกที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำอยู่ด้วยกัน จากปัญหาที่ผู้วิจัยพบจึงเห็นสมควรที่จะพัฒนาการเรียนรู้อำนาจภาษาต่างประเทศของนักเรียนและสร้างลักษณะนิสัยที่ดีของนักเรียนให้มีการร่วมมือกันทำงาน มีการจัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาผลการเรียนรู้ในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านไม้ลำว (คุรุราษฎร์พัฒนา) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้การจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
3. เพื่อศึกษาความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนรู้การจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนขยายโอกาสในตำบลเมืองหงส์ ประกอบด้วย โรงเรียนบ้านไม้ลำว (คุรุราษฎร์พัฒนา) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 1 จำนวน 11 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีดำเนินการวิจัย มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนเตรียมการ โดยทำการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3 ชนิด ดังนี้

1.1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD จำนวน 16 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 16 ชั่วโมง

ดำเนินการสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามกรอบเนื้อหาและกิจกรรมที่กำหนดไว้ ตามองค์ประกอบของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จากนั้นนำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น ให้กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องของรูปแบบการเขียนแผน ความสัมพันธ์ระหว่างจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ การวัดผล และประเมินผลเครื่องมือ และเกณฑ์ที่ใช้วัดผลและประเมินผล โดยปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำในเรื่องการใช้ภาษาลำดับขั้นตอนในการกำหนดกิจกรรมและเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีความถูกต้องสมบูรณ์ จากนั้นนำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาและวิธีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นาคะแนนจากการประเมินความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาและวิธีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ไปแปลความหมายค่าเฉลี่ย ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ที่ได้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญไปวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย เพื่อเปรียบเทียบเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ขั้นสุดท้ายนำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองด้วยการสอนจริงกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านไม้ลำว (ครูราษฎร์พัฒนา)

1.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 40 ข้อ 7263

ตาราง 1 แสดงการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

หน่วยการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	จำนวนข้อสอบ	
		ข้อที่ออก	ข้อที่ต้องการ
Unit 1 City life - Country life จำนวน 2 ชั่วโมง	นักเรียนสามารถเรียนรู้คำศัพท์และวลีที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในเมืองและคนในชนบทได้	7	4
Unit 2 Risky jobs จำนวน 2 ชั่วโมง	นักเรียนสามารถเรียนรู้คำศัพท์ชื่ออาชีพและคำคุณศัพท์บรรยายลักษณะบุคคลได้	7	4
Unit 3 Modern living จำนวน 1 ชั่วโมง	นักเรียนสามารถเรียนรู้คำศัพท์ที่ใช้กับวิถีชีวิตของตนเองได้	5	3
Unit 4 Culture corner จำนวน 1 ชั่วโมง	นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ในอาชีพ Yeoman Warders ในประเทศอังกฤษ	6	4
Unit 5 Single, please จำนวน 2 ชั่วโมง	นักเรียนสามารถเรียนรู้คำศัพท์เกี่ยวกับวิธีการเดินทางได้	7	5
Unit 6 Curricular Cut จำนวน 2 ชั่วโมง	นักเรียนสามารถเรียนรู้คำศัพท์เกี่ยวกับเมืองเม็กซิโก ซิตี้ (Mexico City) ได้	7	5
Unit 7 Experiences จำนวน 2 ชั่วโมง	นักเรียนสามารถเรียนรู้และเข้าใจคำศัพท์และคำคุณศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์	7	5
Unit 8 Nightmares จำนวน 2 ชั่วโมง	นักเรียนสามารถเรียนรู้คำศัพท์เกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ	7	5
Unit 9 Relieved จำนวน 2 ชั่วโมง	นักเรียนสามารถเรียนรู้คำศัพท์เกี่ยวกับการลำดับเหตุการณ์และหลักการเขียนเรื่องเล่า	7	5
รวม		60	40

ดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 60 ข้อ ซึ่งจะใช้จริง จำนวน 40 ข้อ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสม และประเมินค่าความสอดคล้องกับจุดประสงค์ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เมื่อพิจารณาแล้วนำคะแนนมาหาค่าเฉลี่ย ถ้าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ก็สรุปได้ว่าข้อสอบนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการวัดผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียน สามารถนำไปใช้ได้ จากนั้นนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดลอง (try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนบ้านเมืองหงส์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 1 นักเรียน จำนวน 18 คน เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ โดยการนำแบบทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก คัดเลือกข้อที่มีค่าตั้งแต่ 0.26-0.79 โดยใช้วิธีดัชนีบี (B-Index หรือ Brennan Index) ของเบรนแนน (Brennan) (สมนึก ภัททิยานี, 2546 : 214) จากนั้นนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้สูตรของโลเวท (Lovett) ได้เท่ากับ 0.8379 (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 96) ขั้นตอนสุดท้ายนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปจัดพิมพ์ เพื่อนำมาใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

1.3 แบบวัดระดับความพึงพอใจกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน จำนวน 17 ข้อ

ดำเนินการสร้างแบบวัดระดับความพึงพอใจกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 30 ข้อ จะใช้จริง จำนวน 20 ข้อ นำแบบวัดระดับความพึงพอใจกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินดัชนีความสอดคล้อง ของแบบวัดระดับความพึงพอใจกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเลือกใช้เฉพาะข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.80-1.00 ขั้นตอนสุดท้ายนำแบบวัดระดับความพึงพอใจกิจกรรมการเรียนรู้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายเพื่อหาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้สูตร Item Total Correlation มีค่าอำนาจจำแนก 0.2861-0.6252 และหาค่าความเชื่อมั่นแบบทดสอบทั้งฉบับโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach) เท่ากับ 0.8715

2. ขั้นตอนดำเนินการทดลอง มี 7 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 จัดปฐมนิเทศก่อนทำการทดสอบวัดผลการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ เพื่อที่จะได้ทำความเข้าใจกับนักเรียนถึงวิธีการสอน บทบาทของนักเรียน จุดประสงค์ของการเรียน และวิธีการประเมินผลของการเรียนรู้

2.2 ทำการทดสอบวัดผลการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษก่อนเรียน จำนวน 40 ข้อ

2.3 ทำการทดลองสอน โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 16 แผน

2.4 เมื่อทำการทดลองสอน รวมทั้งสิ้นจำนวน 16 แผนการจัดการเรียนรู้แล้วจึงให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียน ซึ่งเป็นฉบับเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียนและทำแบบวัดระดับความพึงพอใจกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน จำนวน 17 ข้อ

2.5 เมื่อทำการทดสอบผ่านไปแล้ว 2 สัปดาห์ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นฉบับเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียนโดยที่ผู้วิจัยได้สลับลำดับข้อและตัวเลือกของแบบทดสอบ เพื่อที่จะได้นำผลของคะแนนที่ได้ไปเปรียบเทียบกับผลของคะแนนทดสอบหลังเรียน

2.6 นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียน และทดสอบผ่านไปแล้ว 2 สัปดาห์ทดสอบความคงทนมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีทางสถิติเพื่อทำการตรวจสอบสมมติฐานต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังกิจกรรมย่อยและหลังเรียนโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการหาค่า E_1 / E_2 และค่าดัชนีประสิทธิผล

4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนสอบหลังเรียนและคะแนนความคงทน ของนักเรียนที่เรียนตามกิจกรรมการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD โดยใช้สถิติ t

4.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจในกิจกรรมการเรียนรู้ในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำมาเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00 หมายถึง มากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50 หมายถึง มาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50 หมายถึง ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50 หมายถึง น้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50 หมายถึง น้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean)

1.2 ร้อยละ (Percentage)

1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ หาคูณภาพเครื่องมือ

2.1 หาคูณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 3

2.1.1 การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้สูตรหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

2.1.2 การหาค่าอำนาจจำแนก โดยการหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของตัวถูกแบบอิงเกณฑ์ ด้วยวิธีของ

เบรนนัน (Brennan)

2.1.3 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบ ทดสอบทั้งฉบับโดยใช้วิธีของโลเวท (Lovett Method)

2.2 การหาคุณภาพของแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

2.2.1 หาคุณภาพตามเกณฑ์ 80/80 มีความหมาย ดังนี้

80 ตัวแรก เป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)

80 ตัวหลัง เป็นประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)

2.2.2 การหาค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (E.I.)

2.3 หาคุณภาพของแบบวัดระดับความพึงพอใจกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนต่อการเรียนภาษาอังกฤษ

2.3.1 หาค่าอำนาจจำแนก Item Total Correlation ของเพียร์สัน (สหสัมพันธ์อย่างง่าย)

2.3.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค

(Cronbach)

2.4 สถิติทดสอบสมมติฐาน

2.4.1 เปรียบเทียบคะแนนทดสอบหลังเรียน และทดสอบผ่านไปแล้ว 2 สัปดาห์ โดยใช้สถิติทดสอบ t-test

(Dependent)

สรุปผล

การวิจัยผลพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สรุปผลการวิจัยต่อไปนี้

1. คะแนนรวมทั้งหมดของการสอบกิจกรรมย่อยทุกเรื่อง เท่ากับ 811 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.92 ของคะแนนเต็มทั้งหมด นำไปคำนวณหาค่า $E_1 = 81.92$ ซึ่งหมายความว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการเท่ากับ 81.92 และค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบก่อนเรียนเท่ากับ 22.27 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 55.68 และค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบหลังเรียนเท่ากับ 32.18 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80.45 นำไปคำนวณหาค่า $E_2 = 80.45$ ซึ่งหมายความว่า ประสิทธิภาพของผลลัพธ์เท่ากับ 80.45

ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จึงมีประสิทธิภาพเท่ากับ $81.92/80.45$ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ค่าประสิทธิภาพ	คะแนนเต็ม	$\sum x$	$\bar{X}$	ร้อยละ
E_1	990	811	73.72	81.92
E_2	440	354	32.18	80.45

ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ E_1/E_2 เท่ากับ $81.92/80.45$

2. ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้การจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) เท่ากับ 0.5590 นั่นคือ นักเรียนมีความก้าวหน้าด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 55.90 ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้การจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

N	คะแนนเต็ม	ผลรวมคะแนนทดสอบก่อนเรียน	ผลรวมคะแนนทดสอบหลังเรียน	ดัชนีประสิทธิผล E.I.
11	440	245	354	55.90

3. เปรียบเทียบคะแนนสอบหลังเรียนและคะแนนความคงทนของนักเรียนที่เรียนตามกิจกรรมการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ซึ่งคะแนนทดสอบเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 32.18 คะแนน และคะแนนความคงทน เท่ากับ 31.64 คะแนน

ดังนั้น นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้การจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนและคะแนนความคงทนไม่แตกต่างกัน ดังตาราง 4

ตาราง 4 การเปรียบเทียบคะแนนสอบหลังเรียนและคะแนนความคงทนของนักเรียนที่เรียนตามกิจกรรมการจำคำศัพท์ ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

การวัดผลสัมฤทธิ์	n	$\bar{x}$	S.D.	t	p-value
หลังเรียน	11	32.18	4.21	1.322	0.216
ความคงทน	11	31.64	3.64		

4. นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้การจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.01 คะแนน ดังตาราง 5

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจต่อการกิจกรรมการเรียนรู้การจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียน

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้	4.08	0.77	มาก
2. ครูชี้แจงกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจน	4.17	0.81	มาก
3. เนื้อหามีความยากง่าย เหมาะสมกับนักเรียน	4.09	0.56	มาก
4. เนื้อหาแต่ละชุดเป็นเรื่องที่น่าสนใจในชีวิตประจำวันได้	4.03	0.82	มาก
5. เนื้อหามีความชัดเจนเข้าใจง่าย	4.10	0.73	มาก
6. กิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับเวลาและจุดประสงค์การเรียนรู้	3.58	0.47	มาก
7. นักเรียนสนุกและมีความสุขที่ได้เรียนเป็นกลุ่มและทำกิจกรรมภายในกลุ่ม	4.34	0.61	มาก
8. นักเรียนภูมิใจในความสำเร็จของกลุ่มและของตนเอง	4.56	0.74	มากที่สุด
9. กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้ร่วมแสดงความคิดเห็น	4.02	0.77	มาก
10. กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนสามารถจดจำความหมายของคำศัพท์ได้ดีขึ้น	4.67	0.53	มากที่สุด
11. นักเรียนพอใจที่มีสื่อประกอบการสอนที่น่าสนใจ	3.96	0.76	มาก
12. สื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายและเรียนรู้ได้เร็ว	3.92	0.84	มาก
13. การประเมินผลมีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน	3.55	0.82	มาก
14. มีการประเมินผลการเรียนนักเรียนเป็นรายบุคคลและของกลุ่ม	3.68	0.66	มาก
15. แบบทดสอบมีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน	3.59	0.61	มาก
16. ครูใช้เครื่องมือวัดที่เหมาะสม	3.79	0.57	มาก
17. นักเรียนพอใจและได้รับประโยชน์จากการเรียนและสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.12	0.59	มาก
เฉลี่ยรวม	4.01	0.64	มาก

อภิปรายผล

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้การจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 81.92/80.45 หมายความว่า คะแนนจากการทำกิจกรรมระหว่างเรียนของนักเรียนเท่ากับร้อยละ 81.92 และคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนหลังเรียนเท่ากับร้อยละ 80.45 แสดงว่าประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฐาปณี สิงห์นนท์ (2557 : 95) ได้พัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD และแผนที่ความคิด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 18 คน มีประสิทธิภาพ 76.20/78.52 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้การจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เท่ากับ 0.5590 หรือคิดเป็นร้อยละ 55.90 หมายความว่า กิจกรรมการเรียนรู้การจำคำศัพท์ ภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความเป็นไปได้ที่จะทำให้ ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สูงขึ้น ร้อยละ 55.90 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฐาปณี สิงห์นนท์ (2557 : 97) ได้พัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD และแผนที่ความคิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ค่าดัชนีประสิทธิผลการเรียนรู้ของนักเรียนเท่ากับ 0.6923 ทั้งนี้ น่าจะมี เหตุผล ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้การจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นการมุ่งเน้น ทักษะการคิด การเรียนที่เป็นระบบ ซึ่งเป็นการเรียนเป็นกลุ่มย่อย และเป็นวิธีการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนด้วยกัน นักเรียนเรียนรู้ได้โดยการลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ อยู่ด้วยกัน และต้องร่วมมือกันให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้แต่ละคนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา ที่เรียน จากการร่วมมือกันภายในกลุ่มจะเป็นแรงจูงใจให้เกิดความมานะพยายามทำงานให้สำเร็จ

3. นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้การจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน และคะแนนความคงทนไม่แตกต่างกัน เป็นเพราะว่าการร่วมมือกันในกลุ่มของผู้เรียนและการแข่งขันกันช่วยให้นักเรียนมีความจำที่ยาวขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรศิริ ศิริแก้ว (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและ หลังเรียนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ และศึกษาความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียน โดยใช้วิธีการ เรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน ซึ่งได้มาแบบเจาะจง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการเรียนโดยใช้วิธีการ เรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือมีผลการเรียนรู้คำศัพท์หลังเรียนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนมากกว่าร้อยละ 20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการเรียนโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือมีความคงทนในการจำคำศัพท์ไม่แตกต่างกับ คะแนนผลการเรียนรู้หลังเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญยภัทร สมเพชร (2553 : 100-101) ได้ศึกษาผล การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญชั้นประถมศึกษา ปีที่ 2 โรงเรียนวังผา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านวังผา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 28 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการ เรียนรู้ เรื่องการอ่านจับใจความสำคัญ จำนวน 7 แผ่น แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ และแบบสอบถาม ความพึงพอใจ จำนวน 10 ข้อ ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้การจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นผลมาจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนเป็นกลุ่ม ทำงานของตนอย่างเต็มที่ และอิสระ ได้ร่วมกันเรียนรู้ช่วยเหลือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ช่วยกันทำงานอย่างมีความสุข สมาชิกในกลุ่มรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองมีความรับผิดชอบต่อนองและกลุ่ม การแข่งขันระหว่างกลุ่มทำให้นักเรียนเกิดความตื่นเต้น สนุกสนาน เกิดแรงจูงใจในการเรียน นักเรียนมีความมั่นใจในตนเอง ทำให้เกิดผลด้านพฤติกรรมที่ดีบรรยากาศในการเรียนเป็นไปด้วยความสนุกสนาน ตื่นเต้น ไม่เคร่งเครียด ผลวิจัยฉบับนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุฑารัตน์ สุจินพรหม (2546 : 8) ซึ่งได้พัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องกระบวนการในการดำรงชีวิตของพืช กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือที่ประสบความสำเร็จเป็นทีม (STAD) ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น และช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์กัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเรียน โดยมีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษาในการเรียนและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นด้วย และสอดคล้องกับ วงเดือน ปอศิริ (2546 : 67) ซึ่งได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอน โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษในทักษะการฟัง การอ่าน การเขียนและการพูด สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และยังพบว่านักเรียนมีทักษะการทำงานกลุ่มดีขึ้น มีความตระหนักในคุณค่าของตนเอง มีความรับผิดชอบทั้งตนเองและผู้อื่น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

- 1.1 ผู้สอนต้องมีการเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำความเข้าใจกับนักเรียนเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการ จัดเตรียมสื่อ-อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมเพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูง
- 1.2 ผู้สอนควรศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ทำให้สามารถจัดกิจกรรมได้ตรงตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ส่งผลให้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ
- 1.3 ควรมีการยืดหยุ่นเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามเหมาะสม
- 1.4 ผู้สอนควรมีการแนะนำ ให้คำปรึกษา ดูแลอย่างใกล้ชิดในขณะที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นและใส่ใจในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างเต็มที่

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการศึกษาและพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ในเนื้อหาอื่นหรือระดับชั้นอื่น ๆ
- 2.2 ควรมีการศึกษาและพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เป็นต้น
- 2.3 ควรมีการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือหลาย ๆ ครั้ง เพื่อนำไปปรับปรุงให้ดีขึ้นก่อนนำไปทดลองจริง
- 2.4 หากมีขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใหญ่ขึ้นกว่า 11 คน คาดว่าจะส่งผลต่อผลการวิจัยหรือไม่ อย่างไร

รายการอ้างอิง

- กรศิริ ศิริแก้ว. (2553). ผลการเรียนรู้และความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (สาขาหลักสูตรและการสอน). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม .
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จุฑารัตน์ สุจินพรม. (2546). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องกระบวนการในการดำรงชีวิตของพืชกลุ่ม สารการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือที่ประสบความสำเร็จเป็นทีม (STAD). การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม .
- ฐานันท์ สิงห์พันธ์. (2557). การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD และแผนที่ความคิด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (สาขาหลักสูตรและการสอน) มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- บุญยภัทร สมเพชร. (2553). ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องการอ่านจับใจความสำคัญ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านวังผา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2. ปริญญาโท ศศ.ม. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- โรงเรียนบ้านไม้ลำ (คุรุราษฎร์พัฒนา). (2557). รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปีการศึกษา 2557. ร้อยเอ็ด: ฝ่ายวิชาการโรงเรียนบ้านไม้ลำ .
- วงเดือน ปอศิริ. (2546). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การประถมศึกษา) ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Robert E Slavin. (1990). *Cooperative Learning*. Review of Educational Research. 50(2) : 319–320 ; Summer

การพัฒนาความสามารถการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบาย

ด้วยกิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน

The Development of Explanation Writing Ability by Using Genre-based Activities

ศศิทิพย์ประไพ อาสนรัตน์จินดา *

พิลานุช ภูชาวิโครณ์ **

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อพัฒนาความสามารถการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบาย และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการสอนการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบายด้วยกิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการอรรถฐาน 2) แบบทดสอบวัดความสามารถการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบาย 3) แบบวัดความพึงพอใจ และ 4) เกณฑ์การประเมินความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบาย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลคะแนนการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบายของผู้เรียนก่อนการจัดกิจกรรม คือ ร้อยละ 66.20 และหลังการจัดกิจกรรม คือ ร้อยละ 87.87 และ 2) ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐานเพื่อพัฒนาความสามารถการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบายอยู่ในระดับมาก

สรุป การจัดกิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐานสามารถส่งเสริมความสามารถการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบายของผู้เรียนได้ ยิ่งไปกว่านั้น ผู้เรียนมีความพึงพอใจเป็นอย่างมากต่อการจัดกิจกรรมตามกระบวนการอรรถฐาน ซึ่งกิจกรรมการสอนดังกล่าวเป็นแนวทางการสอนที่เหมาะสม ควรค่าแก่การนำไปจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสามารถการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบาย

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to improve the students' explanation writing ability, and 2) to study the satisfaction of the students toward explanation writing instruction based on genre-based activities. Being selected through purposive sampling, 15 second-year undergraduate students majoring in English at the Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University were the subjects of the study. Instruments for collecting data included 1) the genre-based activities lesson plans, 2) the writing test, 3) the satisfaction questionnaire, and 4) the explanation writing ability rubric. Statistics for data analysis included mean, percentage, and standard deviation. The findings indicated that 1) the score of the subjects' explanation writing ability before using genre-based activities was 66.20% and after was 87.87%, and 2) the subjects' satisfaction with the use of genre-based activities in developing explanation writing ability was at high level.

To conclude, the genre-based activities enhanced the students' explanation writing ability. Moreover, the subjects were satisfied with the genre-based activities at high level. The genre-based

* นิสิตปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

** ดร. อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

activities are considered as an appropriate teaching approach which should be used to develop students' English explanation writing ability.

คำสำคัญ : การเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบาย, การสอนตามแนววรรณฐาน, ความพึงพอใจ

Keywords : Explanation Writing, Genre-based Activities, Satisfaction

บทนำ

ทักษะการเขียนในภาษาอังกฤษเป็นทักษะที่ยุ่งยาก ซับซ้อน และท้าทายมากต่อผู้เรียนไม่ว่าในระดับใด เพราะผู้ที่สามารถสร้างงานเขียนได้ ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถด้านภาษาอังกฤษในระดับหนึ่ง ต้องเรียนรู้ผ่านการเรียนการสอนเรื่องการใช้เครื่องหมายวรรคตอนให้เหมาะสม การใช้โครงสร้างหลักไวยากรณ์ การใช้ Tense ต่าง ๆ เพื่อบอกว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อใด ผู้เขียนจึงสามารถถ่ายทอดความคิดความรู้สึกของตนเองได้ตรงกับความต้องการ (Flower & Hayes, 1980, pp.21-28 อ้างถึงใน วิไลพร ธนสุวรรณ, 2536 : 5) ซึ่งกล่าวอย่างสอดคล้องกับศรีนวล บุญธรรม (2545) ว่าการที่ผู้เรียนจะเขียนสื่อความหมายได้คั้นนั้น จะต้องเรียนรู้หลักการเขียนให้ถูกหลักการใช้กฎเกณฑ์ทางภาษาในการเชื่อมโยงเรียบเรียงและถ่ายทอดความคิดของตน ออกมานอกจากนี้ Carpenter & Hanter กล่าวอย่างสอดคล้องกับ Flower & Hayes และศรีนวล บุญธรรม ว่าการเขียนเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกผ่านตัวอักษร คือ คำศัพท์ ซึ่งต้องอาศัยการเรียบเรียงคำศัพท์ให้เป็นประโยคที่มีความหมายเชื่อมโยงกัน (Carpenter & Hanter, อ้างถึงใน วิไลพร ธนสุวรรณ, 2536) ซึ่งการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนของทักษะการเขียนในระยะเริ่มแรกจะเน้นไปที่การเขียนเน้นผลงานเขียน (Product Approach) ต่อมาการพัฒนาทักษะการเขียนเริ่มให้เน้นหนักไปที่แนวความคิดเขียนเน้นกระบวนการ (Process Approach) ภายหลังการพัฒนาทักษะการเขียนเริ่มมีการผสมผสานแนวคิดแบบเน้นผลงานกับเน้นกระบวนการเข้าด้วยกัน เพื่อให้มีความสำคัญกับตัวชิ้นงานและขั้นตอนต่าง ๆ สมบูรณ์ที่สุดจนกลายเป็นแนวทางการสอนเขียนแบบวรรณฐาน (Genre-Based Approach)

วรรณฐานของภาษาเขียนมีเนื้อความที่แตกต่างกันหลายรูปแบบ นักภาษาศาสตร์ได้ศึกษาจากงานเขียนของผู้เรียนจำนวนมาก และจำแนกชนิดของวรรณฐานแต่ละอย่างออกเพื่อให้ทราบความแตกต่างของวรรณฐานแต่ละประเภท (สุนันทา อินคำเชื้อ, 2552) สำหรับรูปแบบการเรียนการสอนตามกระบวนการวรรณฐาน (Genre-Based Approach) ผู้วิจัยเล็งเห็นว่า เป็นกระบวนการที่มีการอธิบายประเภทและขั้นตอนของการเขียนในแต่ละขั้นอย่างชัดเจน ซึ่งผู้เรียนจะได้เรียนรู้ประเภทของงานเขียนและเขียนได้ตรงตามจุดประสงค์ของงานเขียนนั้น ๆ ซึ่งจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการสอน การเขียนตามกระบวนการวรรณฐานและสภาพปัญหาของผู้เรียนในสังคมไทยในปัจจุบัน ตามที่ได้กล่าวด้านบนไปแล้วนั้น รูปแบบการสอนประเภทนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับแผนการจัดการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น เพื่อช่วยพัฒนาความสามารถด้านการเขียนของผู้เรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามวงจรวรรณฐานที่แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ซึ่งประยุกต์มาจาก (Christie et al., อ้างถึงใน เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย, 2534) ที่มีขั้นตอนการสอนเดิมทั้งหมด 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การให้รูปแบบ (A Modeling Stage) ขั้นที่ 2 ทดลองร่วมมือกันเกี่ยวกับเนื้อความ (A Joint Negotiation Stage) และขั้นที่ 3 ฝึกเขียนโดยอิสระ (An Independent Construction Stage) ซึ่งผู้วิจัยได้เพิ่มเข้ามาอีก 1 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การให้ข้อมูล (Input Ideas) เป็นการให้ข้อมูลที่จำเป็นต้องใช้ในการเขียนเชิงอธิบาย ไม่ว่าจะเป็นคำศัพท์ วลี รวมไปถึงรูปแบบประโยคขั้นการให้รูปแบบ ขั้นที่ 2 การให้รูปแบบ (A Modeling Stage) เป็นขั้นที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำความเข้าใจกับวรรณลักษณะชนิดต่าง ๆ โดยศึกษาจากตัวอย่างที่เป็นต้นแบบของวรรณลักษณะนั้น ๆ แล้วจึงร่วมกันวิเคราะห์โครงสร้างการดำเนินเนื้อความ ขั้นที่ 3 การระดมสมอง (A Joint Negotiation Stage) เป็นขั้นที่ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดเกี่ยวกับรูปแบบของภาษาที่ได้เรียนไป โดยผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันทำกิจกรรมในลักษณะต่าง ๆ

และขั้นสุดท้ายการฝึกเขียนอิสระ (An Independent Construction Stage) เป็นขั้นที่ผู้เรียนฝึกเขียนเนื้อความจริง โดยอาจคิดเรื่องที่จะเขียนขึ้นใหม่ในอรรถลักษณะชนิดที่เลือกได้

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีการนำแนวคิดการสอนเขียนตามกระบวนการอรรถฐานไปใช้พัฒนาทักษะการเขียนของผู้เรียน เช่น อินทร์วุธ เกษตรชนม์ (2551) ได้เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษและความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่ได้รับการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษและความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามกระบวนการอรรถฐานสูงขึ้นจากเดิม และยังมีความยืดหยุ่นในการคิด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรชัย อภิวัฒน์สนอง (2548) ที่ว่าการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยอาศัยแนวทฤษฎีการสอนแบบอรรถฐาน เป็นวิธีการส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกันทั้งกับเพื่อนและกับครูผู้สอน เพราะจะได้คำชี้แนะ หรือข้อติติงในทันที ทั้งจากเพื่อนและครูผู้สอน จึงสามารถกล่าวได้ว่า การสอนเขียนภาษาอังกฤษตามแนวการสอนแบบอรรถฐานในครั้งนี้น่าจะสามารถพัฒนาความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนได้ดีขึ้น ซึ่งตามที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีนักวิจัยหลายคนนำการสอนตามกระบวนการอรรถฐานไปศึกษา และทดลองกับนักเรียนในระดับที่แตกต่างกัน ทั้งที่ไม่มีการกำหนดขอบเขตการเขียนแต่อย่างใด (กรวรรณ ชุมชิต, 2556) (จินตนา นักบุญ, 2536) (ฉัตรชัย อภิวัฒน์สนอง, 2548) (ภาสกร แจ่มจันทร์เกษม, 2534) (สมสมัย วิสูตรจุฑา, 2548) และ (อินทร์วุธ เกษตรชนม์, 2551)

ดังนั้น ผู้วิจัยเล็งเห็นปัญหาในการใช้ทักษะการเขียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา และเห็นประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐานที่ใช้กับการเขียนประเภทต่าง ๆ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าการนำกิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน (Genre-Based Activities) มาใช้พัฒนาความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบายของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบถึงกระบวนการ และประเภทของงานเขียนอย่างชัดเจน เป็นการพัฒนาศักยภาพการเขียนที่ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้นจากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบาย ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ด้วยกิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ที่มีต่อกิจกรรมการสอนการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบายด้วยกิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จำนวน 93 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนการสอน

2.1.1 แผนกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการอรรถฐาน เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบาย สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จำนวน 6 แผน แผนละ 3 ชั่วโมงรวม 18 ชั่วโมง

2.1.2 แบบประเมินความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.1 แบบทดสอบวัดความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษ (Writing test)

2.2.2 แบบวัดความพึงพอใจ (Satisfaction questionnaire)

2.2.3 เกณฑ์การประเมินความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบาย (Explanation writing rubric)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเตรียมการ

3.1.1 เตรียมสถานที่โดยขอความอนุเคราะห์จากผู้รับผิดชอบ

3.1.2 กำหนดวันเวลาที่จะทำการเก็บข้อมูล

3.2 การดำเนินการเก็บข้อมูล

3.2.1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการสอน เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบาย ด้วยกิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐานระยะเวลา 18 ชั่วโมงและให้ผู้เรียนเขียนผลงานตัวเองภายใต้การเขียนเชิงอธิบาย

3.2.2 ก่อนเริ่มการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบายของผู้เรียน (Pre-test) โดยใช้ระยะเวลา 1.30 ชั่วโมง หลังจากนั้นผู้วิจัยเริ่มทำการสอนตามแผนการสอนที่วางไว้ โดยแบ่งเป็นทั้งหมด 6 แผน ซึ่งในแต่ละแผน ผู้เรียนจะเขียนอธิบายทั้งหมด 3 ครั้ง ต่อ 1 งานเขียน คือ การเขียนครั้งที่ 1 (First draft) หลังจากที่ได้ผู้วิจัยอธิบายเกี่ยวกับรูปแบบ องค์ประกอบ โครงสร้าง การเลือกใช้คำศัพท์ และเรื่องคำเชื่อมต่าง ๆ แล้วนั้น ผู้เรียนร่างงานเขียนออกมาในรูปแบบแผนผังความคิด จากนั้นนำประเด็นต่างจากผังความคิดมาร่างงานเขียนครั้งที่ 1 เมื่อผู้เรียนเขียนเสร็จแล้ว นำมาส่งตรวจตามเกณฑ์ ประเมินงานเขียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น กับผู้วิจัยเพื่อรับผลสะท้อนกลับ (Feedback) เพื่อนำไปสู่งานเขียนครั้งที่ 2 (Second draft) เมื่อผู้เรียนได้รับผลสะท้อนกลับแล้วนั้น ผู้เรียนทำการแก้ไขงานเขียนตามคำแนะนำของผู้วิจัย เพื่อให้สอดคล้องตามรูปแบบ การเขียนมากยิ่งขึ้น เมื่อปรับปรุงงานเขียนเสร็จแล้ว ผู้เรียนนำมาส่งเพื่อรับผลสะท้อนกลับอีกครั้ง เพื่อนำไปแก้ไขให้ถูกต้อง มากที่สุดในงานเขียนครั้งที่ 3 (Final draft) งานเขียนครั้งสุดท้ายของแต่ละชิ้นงาน ผู้เรียนทำการแก้ไข ตรวจสอบข้อมูล รวมไปถึง โครงสร้างทางภาษา องค์ประกอบ การเขียนเชิงอธิบาย ให้ครบถ้วนถูกต้องมากที่สุด ซึ่งผู้เรียนจะทำกระบวนการนี้ไปจนครบ แผนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 6 แผน โดยแต่ละแผนจะแตกต่างกันที่หัวข้อที่ผู้เรียนจะเขียนอธิบาย หลังจากที่ได้ผู้เรียนทำกิจกรรม ครบทุกกิจกรรมแล้ว ผู้วิจัยมีการทดสอบความสามารถในการเขียนหลังเรียนอีก 1 ครั้ง (Post-test) โดยมีผู้วิจัยและอาจารย์ ผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษอีก 2 คนเป็นผู้ร่วมประเมินตามเกณฑ์การประเมินงานเขียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ดังนี้

ตาราง 1 เกณฑ์การประเมินความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบาย

	Excellent	Very good	Good	Fair
Introductory phrase	The Introductory phrase begins with explicit topic sentence explaining clearly background information of fact following supporting details to cover the problem and make sentences completely. (30 pts.)	The Introductory phrase begins with satisfying topic sentence explaining some background information following supporting details to show the problem. (25 pts.)	The Introductory phrase begins with a good topic sentence which is unclear but it is predictable explaining some background information following supporting details to show the problem. (20 pts.)	Topic sentence is improperly placed, unclear, and not related to background information. Supporting details is not coherent and unpredictable. (10 pts.)
Organization	Logical progression of ideas with a clear structure that enhances the topic. Transitions are mature and graceful. (25 pts.)	Logical progression of ideas. Transitions are present equally throughout paragraph. (20 pts.)	Organization is clear. Transitions are present. (15 pts.)	No discernable organization. Transitions are not present. (10 pts.)
Body	Main aspects are directly related to the topic sentence. Supporting details explains logically of each problem causes explicitly. (20 pts.)	Main aspects may lack some topic details but use well varied material to explain supporting details. (15 pts.)	Main aspects contain details to make the overall fluency but not use of material to explain clearly. Supporting details is very simplistic and not related to the main aspects. (10 pts.)	Main aspects are not enough to explain the paragraph and not link to the topic sentences. Supporting details are too brief to back up the topic sentences, lack of focus, and tends to wander. (5 pts.)
Mechanics and style	Writing is smooth, skillful, and coherent. Sentences are strong and expressive with varied structure. Diction is consistent and words well chosen. Punctuation, spelling, capitalization are correct. No errors. (15 pts.)	Writing is clear and sentences have varied structure. Diction is consistent. Punctuation, spelling, capitalization are generally correct, with few errors. (1-2) (13 pts.)	Writing is clear, but sentences may lack variety. Diction is appropriate. A few errors in punctuation, spelling, capitalization. (3-4) (10 pts.)	Writing is confusing, hard to follow. Contains fragments and/or run-on sentences. Inappropriate diction. Distracting errors in punctuation, spelling, capitalization. (5 pts.)
Conclusion	Conclusion powerful summarizes the main aspects without repeating. The commentary is logical and compelling. (10 pts.)	Conclusion effectively summarizes the main aspects without repeating but may lack a compelling aspect. (8 pts.)	Conclusion summarizes main aspects, but is repetitive. It is simply restate introductory paragraph. (6 pts.)	Conclusion does not adequately summarize the main aspects and not related to introductory phrase.0—no conclusion. (3 pts.)

3.3 การทำกิจกรรมการสอนในแต่ละกิจกรรม ผู้สอนมีการบันทึกการสอนโดยผู้วิจัยจะบันทึกทั้งความก้าวหน้าและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในวงจรการปฏิบัติงานและทำการรวบรวมข้อมูลที่บันทึกไว้เพื่อปรับปรุงการจัดกิจกรรมการสอนในชั่วโมงต่อไป

3.4 หลังการจัดกิจกรรมการสอนครบตามแผนแล้ว ผู้วิจัยมีการวัดความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดกิจกรรมการสอนโดยใช้แบบวัดความพึงพอใจ(Satisfaction Questionnaires) แยกออกเป็น 3 ประเด็น คือ ด้านการสอน ด้านเนื้อหา และด้านการนำไปใช้ แล้วนำคะแนนที่ได้มาสรุปวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีวิธีดำเนินการดังนี้

4.1 หาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน ที่ได้จากการประเมินความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบายจนครบทุกแผน

4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบาย ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการมาตรฐาน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สูตร $t - test$ (Dependent Samples)

4.3 เปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการเรียนการเขียนภาษาอังกฤษ ก่อนและหลังการทดลองโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผล

ผลค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ได้จากการประเมินความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบายตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

1. ศึกษาความสามารถการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบายของผู้เรียน โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งแสดงผลได้ดังตาราง 2

ตาราง 2 คะแนนการประเมินความสามารถในการเขียนฉบับก่อนและหลังการจัดกิจกรรม

ฉบับก่อนการจัดกิจกรรม						ฉบับหลังการจัดกิจกรรม					
เลขที่	ผู้ประเมินคนที่			รวม	เฉลี่ย (ร้อยละ)	เลขที่	ผู้ประเมินคนที่			รวม	เฉลี่ย (ร้อยละ)
	1	2	3				1	2	3		
1	64	63	63	190	63.33	1	81	83	82	246	82.00
2	67	66	66	199	66.33	2	82	84	84	250	83.33
3	69	72	70	211	70.33	3	90	91	91	272	90.67
4	58	62	58	178	59.33	4	81	80	80	241	80.33
5	70	69	69	208	69.33	5	91	90	91	272	90.67
6	64	63	64	191	63.67	6	89	87	88	264	88.00
7	71	71	72	214	71.33	7	92	93	93	278	92.67
8	61	61	63	185	61.67	8	84	86	86	256	85.33
9	70	71	71	212	70.67	9	92	91	91	274	91.33
10	65	66	66	197	65.67	10	87	89	89	265	88.33
11	68	66	69	203	67.67	11	91	91	92	274	91.33
12	69	70	69	208	69.33	12	93	92	91	276	92.00
13	67	66	67	200	66.67	13	90	90	91	271	90.33
14	64	66	65	195	65.00	14	88	89	90	267	89.00
15	63	63	62	188	62.67	15	82	83	83	248	82.67
รวม	990	995	994	2,979	993	รวม	1,313	1,319	1,322	3,954	1,318
เฉลี่ย	66.00	66.33	66.27	198.60	66.20	เฉลี่ย	87.53	87.93	88.13	263.60	87.87
ร้อยละ	66.00	66.33	66.27	198.60	66.20	ร้อยละ	87.53	87.93	88.13	263.60	87.87
S.D.	3.70	3.56	3.84	10.82	3.61	S.D.	4.37	3.90	4.10	12.23	4.08

จากตาราง 2 สรุปได้ว่า ผู้เรียนมีผลการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบายก่อนจัดกิจกรรม (Pre-test) เฉลี่ยเท่ากับ 66.20 และค่า S.D. เท่ากับ 3.61 ผลการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบายหลังจัดกิจกรรม (Post-test) เฉลี่ยเท่ากับ 87.87 และ ค่า S.D. เท่ากับ 4.08 เมื่อเปรียบเทียบการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบายก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามกระบวนการมาตรฐาน จะเห็นว่าผู้เรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้นร้อยละ 21.67 จะเห็นได้ว่าการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบายฉบับหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามกระบวนการมาตรฐานผู้เรียนเข้าใจการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบายมากขึ้น วัดได้จากงานเขียนของผู้เรียนที่ปรากฏการใช้คำ ประโยค วลี และคำเชื่อมที่อธิบายสาเหตุที่ทำให้เกิดผลได้ แสดงว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามกระบวนการมาตรฐานช่วยให้ผู้เรียนเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบายได้ดีขึ้น

2. ศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบายของผู้เรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามกระบวนการมาตรฐาน ระหว่างก่อนจัดกิจกรรม (First Draft) และหลังจัดกิจกรรม (Final Draft) โดยใช้สถิติทดสอบค่า t (t-test Dependent Samples) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตาราง 2

ตาราง 3 ผลการศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบายของผู้เรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามกระบวนการมาตรฐานก่อนและหลังเรียน

การสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	*t
ก่อนจัดกิจกรรม	15	66.20	3.61	39.38
หลังจัดกิจกรรม	15	87.87	4.08	

df = 14 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของผลคะแนนที่ได้ โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์คอนคอรเรนซ์ของเคนดอล (Kendall) ผลปรากฏในตารางที่ 4

ตาราง 4 ค่าสัมประสิทธิ์คอนคอรเรนซ์ของเคนดอล(Kendall)

ฉบับก่อนการจัดกิจกรรม							ฉบับหลังการจัดกิจกรรม						
เลขที่	ผู้ประเมินคนที่			รวม	D	D2	เลขที่	ผู้ประเมินคนที่			รวม	D	D2
	1	2	3					1	2	3			
1	64	63	63	190	-8.60	73.96	1	81	83	82	246	-17.6	309.76
2	67	66	66	199	0.40	0.16	2	82	84	84	250	-13.6	184.96
3	69	72	70	211	12.40	153.76	3	90	91	91	272	8.4	70.56
4	58	62	58	178	-20.60	424.36	4	81	80	80	241	-22.6	510.76
5	70	69	69	208	9.40	88.36	5	91	90	91	272	8.4	70.56
6	64	63	64	191	-7.60	57.76	6	89	87	88	264	0.4	0.16
7	71	71	72	214	15.40	237.16	7	92	93	93	278	14.4	207.36
8	61	61	63	185	-13.60	184.96	8	84	86	86	256	-7.6	57.76
9	70	71	71	212	13.40	179.56	9	92	91	91	274	10.4	108.16
10	65	66	66	197	-1.60	2.56	10	87	89	89	265	1.4	1.96

ตาราง 4 ค่าสัมประสิทธิ์คอนคอรเรนซ์ของเคนดอล(Kendall)

ฉบับก่อนการจัดกิจกรรม							ฉบับหลังการจัดกิจกรรม						
เลขที่	ผู้ประเมินคนที่			รวม	D	D2	เลขที่	ผู้ประเมินคนที่			รวม	D	D2
	1	2	3					1	2	3			
11	68	66	69	203	4.40	19.36	11	91	91	92	274	10.4	108.16
12	69	70	69	208	9.40	88.36	12	93	92	91	276	12.4	153.76
13	67	66	67	200	1.40	1.96	13	90	90	91	271	7.4	54.76
14	64	66	65	195	-3.60	12.96	14	88	89	90	267	3.4	11.56
15	63	63	62	188	-10.60	112.36	15	82	83	83	248	-15.6	243.36
รวม						1,637.60	รวม						2,093.60
ค่าความเชื่อมั่น 0.65							ค่าความเชื่อมั่น 0.83						

จากตาราง 4 ค่าสัมประสิทธิ์คอนคอรเรนซ์ของเคนดอล (Kendall) ของการให้คะแนนการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบายตามกระบวนการอรรถฐานของผู้ตรวจจำนวน 3 คน ก่อนจัดกิจกรรม เท่ากับ 0.65 และหลังจัดกิจกรรม เท่ากับ 0.83 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นในระดับสูง

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการพัฒนาการเขียนเชิงอธิบายด้วยกิจกรรมการสอนเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบายตามกระบวนการอรรถฐาน ดังตาราง 5

ตาราง 5 ค่าความพึงพอใจของผู้เรียน

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
1. วิชาการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบาย โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐานเป็นวิชาที่ควรเรียนรู้อย่างยิ่ง	3.70	0.26	พึงพอใจมาก
2. วิชาการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบาย โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐานทำให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์เพิ่มมากขึ้น	3.55	0.46	พึงพอใจมาก
3. ผู้เรียนมีความสนใจในการเขียนภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น หลังจากเรียนวิชาการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบาย โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน	3.65	0.35	พึงพอใจมาก
4. ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนวิชาการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐานไปประยุกต์ใช้กับวิชาการเขียนอื่นได้	3.70	0.26	พึงพอใจมาก
5. การเรียนวิชาการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบาย โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน มีกิจกรรมหลากหลายทำให้น่าเบื่อ	3.60	0.41	พึงพอใจมาก
6. กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน ทำให้ผู้เรียนเขียนภาษาอังกฤษได้เป็นระบบมากขึ้น	3.60	0.41	พึงพอใจมาก
7. วิชาการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน ไม่ยากเกินไปสำหรับผู้เรียน	3.55	0.46	พึงพอใจมาก

ตาราง 5 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
8. วิชาการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการ อรรถฐาน มีส่วนช่วยให้เขียนงานอื่น ๆ ได้ดีขึ้น	3.70	0.26	พึงพอใจมาก
9. วิชาการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบาย โดยใช้กิจกรรมการสอน ตามกระบวนการอรรถฐาน มีส่วนช่วยในการประกอบอาชีพในอนาคตได้	3.60	0.41	พึงพอใจมาก
10. วิชาการเขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการ อรรถฐาน ทำให้ผู้เรียนสามารถเขียนเชิงอธิบายได้	3.50	0.49	พึงพอใจมาก
11. ผู้เรียนเข้าใจเรื่องโครงสร้างไวยากรณ์เพิ่มขึ้นจากการเรียนวิชาการเขียน ภาษาอังกฤษเชิงอธิบาย โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน	3.60	0.41	พึงพอใจมาก
12. วิชาการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบาย โดยใช้กิจกรรม การสอนตามกระบวนการอรรถฐาน มีระยะเวลาที่เหมาะสม	3.35	0.52	พึงพอใจ ปานกลาง
13. เนื้อหาที่ใช้วิชาการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบาย โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน มีประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะการเขียนของผู้เรียน	3.55	0.46	พึงพอใจมาก
14. ผู้สอนให้คำปรึกษาระหว่างเรียนวิชาการเขียนภาษาอังกฤษ เชิงอธิบาย โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน	3.50	0.49	พึงพอใจมาก
15. วิชาการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบาย โดยใช้กิจกรรม การสอนตามกระบวนการอรรถฐาน เป็นวิชาที่ฝึกฝนได้ง่าย	3.50	0.49	พึงพอใจมาก
16. ผู้สอนอธิบายรายละเอียดวิชาการเขียนภาษาอังกฤษ เชิงอธิบาย โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน ได้อย่างเข้าใจ	3.55	0.46	พึงพอใจมาก
17. วิชาการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบาย โดยใช้กิจกรรม การสอนตามกระบวนการอรรถฐาน ทำให้ผู้เรียนมั่นใจใน การเขียนภาษาอังกฤษมากขึ้น	3.50	0.49	พึงพอใจมาก
18. ผู้สอนสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ แก่ผู้เรียนได้ดี	3.55	0.46	พึงพอใจมาก
19. ผู้สอนชี้แจงรายละเอียดการวัดผลและประเมินผล	3.55	0.46	พึงพอใจมาก
20. วิชาการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบาย โดยใช้กิจกรรม การสอนตามกระบวนการอรรถฐาน มีการประเมินที่หลากหลาย	3.55	0.46	พึงพอใจมาก
รวมทั้งหมด	3.56	0.08	พึงพอใจมาก

จากตาราง 5 พบว่า ค่าความพึงพอใจของผู้เรียนข้อที่ 1, 4 และ 8 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการสอน ผู้เรียน
มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เพราะเป็นวิชาที่ควรเรียนรู้ และสามารถช่วยพัฒนางานเขียนประเภทอื่น ๆ ให้ดีขึ้นได้

และข้อที่ 12 มีค่าความพึงพอใจปานกลาง เนื่องจาก วิชานี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเขียนซึ่งต้องใช้ระยะเวลานานพอสมควรในการจัดการเรียนการสอน

โดยสรุป ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการสอนเขียนแบบอรรถฐานของนักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ระดับพึงพอใจมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.08) แสดงว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจมากต่อการเรียนรู้การเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบายด้วยกิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน

การอภิปรายผล

จากผลการจัดกิจกรรมทั้ง 4 ขั้นตอนผู้วิจัยให้ผู้เรียนเขียนแบบทดสอบหลังจัดกิจกรรม (Post test) ซึ่งสามารถอภิปรายผลเป็นประเด็นต่าง ๆ ตามลำดับดังนี้

1. การศึกษาความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบายของผู้เรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนเขียนตามกระบวนการอรรถฐานก่อนเรียนและหลังเรียน จากผลการจัดกิจกรรมในครั้งนี้พบว่า ค่าร้อยละของคะแนนก่อนการจัดกิจกรรมเท่ากับร้อยละ 66.20 และหลังเรียนเท่ากับร้อยละ 87.87 จากคะแนนทดสอบก่อนเรียนจะเห็นได้ว่าความรู้พื้นฐานด้านการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบายของผู้เรียนก่อนการทำวิจัยอยู่ในระดับปานกลาง สาเหตุที่เป็นดังนี้เนื่องจากผู้เรียนไม่ทราบว่าจะเริ่มต้นเขียนอย่างไร จะลำดับประโยคในการเขียนไปในทิศทางไหน และการเขียนประเภทนี้ควรมีองค์ประกอบอย่างไรบ้าง ต่อมาหลังจากที่ผู้สอนได้อธิบายและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามอรรถฐานแล้วพบว่า ผู้เรียนเริ่มมีความเข้าใจและเกิดแนวทางการเขียนอย่างเป็นระบบมากขึ้นสังเกตได้จากการซักถามของผู้เรียนที่แสดงความเข้าใจในกระบวนการซึ่งสอดคล้องกับจินตนา นักบุญ (2536) ที่ได้เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษและแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนตามข้อเท็จจริง โดยอาศัยแนวทฤษฎีการสอนแบบอรรถฐานกับการสอนตามคู่มือครูผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยแนวทฤษฎีการสอนแบบอรรถฐาน มีความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษแตกต่างจากกลุ่มที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การจัดกิจกรรมการสอนเขียนตามกระบวนการอรรถฐาน ไม่เพียงแต่เป็นการให้กระบวนการเขียนเป็นไปอย่างถูกต้องตามวิธีเท่านั้น แต่ยังเป็นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงความร่วมมือกันผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันศึกษา จึงสามารถกล่าวได้ว่าการสอนเขียนภาษาอังกฤษตามแนวการสอนแบบอรรถฐานในครั้งนี้ สามารถพัฒนาความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนได้ดีขึ้น

2. ผู้เรียนได้รับการสอนเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบายตามกระบวนการอรรถฐานมีคะแนนความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบายหลังเรียนสูงขึ้น ซึ่งผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบายของผู้เรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนเขียนตามกระบวนการอรรถฐานพบว่า ความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบายของผู้เรียน หลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ถือได้ว่าเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

การสอนเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบายตามกระบวนการอรรถฐาน สามารถช่วยพัฒนาความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

จากผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรชัย อภิวัฒน์สนอง (2548) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและการเขียนและแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนด้วยแนวทฤษฎีการสอนแบบอรรถฐานกับวิธีการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยปรากฏว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยแนวทฤษฎีการสอนแบบอรรถฐาน กับกลุ่มที่ได้รับการสอนเขียนตามคู่มือครู มีความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากเหตุผลข้างต้นสามารถกล่าวได้ว่าการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบาย โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษได้

3. ความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการสอนเขียนแบบอรรถฐาน ผู้เรียนมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการสอนเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบายตามกระบวนการอรรถฐานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 โดยภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก แสดงว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการสอนเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบาย ตามกระบวนการอรรถฐานอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการสอนเขียนในรูปแบบนี้เป็นสิ่งใหม่ที่แปลกใหม่สำหรับผู้เรียนผู้เรียนมีความตื่นตัวและสนใจที่จะเรียนรู้มากกว่าปกติเมื่อผู้เรียนเข้าใจกระบวนการเขียนต่าง ๆ แล้วผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้กับการเขียนประเภทอื่น ๆ ได้อีกด้วย

โดยสรุปการจัดกิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน เพื่อพัฒนาการเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบายที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นนั้น สามารถพัฒนาการเขียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้เรียนเขียนเป็นระบบมากขึ้นรู้จักใช้คำศัพท์ที่เหมาะสมกับประโยคที่จะเขียนคำเชื่อมในแต่ละวรรคตอน ได้ฝึกทักษะการเขียนที่มีกระบวนการมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากผลงานการเขียนของผู้เรียนและผลการประเมินหลังการจัดกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การพัฒนาการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน เป็นกิจกรรมที่ต้องใช้เวลาในการสอนพอสมควร เนื่องจากทักษะการเขียนเป็นเรื่องที่ค่อนข้างละเอียด และต้องการเวลาในการฝึกฝน และเวลาในการตรวจสอบแก้ไขพอสมควร ดังนั้นผู้จัดกิจกรรมควรจัดเวลาให้เหมาะสมและควรยืดหยุ่นเวลาเพื่อให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจกับเนื้อหาด้วย

1.2 การเขียนเชิงอธิบายเป็นเรื่องที่ต้องใช้ทักษะในการคิดหาเหตุและผลให้สอดคล้องกัน นอกจากผู้เรียนจะต้องฝึกทักษะการใช้ภาษาอังกฤษแล้ว ยังต้องมีทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ด้วย ดังนั้นการเลือกตัวอย่างงานเขียนเพื่อให้ผู้เรียนศึกษาคriticควรคัดสรรมาเป็นอย่างดี และมีตัวอย่างการแสดงเหตุและผลอย่างหลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถฝึกเขียนได้หลายแบบ

1.3 ทักษะการเขียน เป็นทักษะที่ต้องใช้ความคิด ดังนั้นบรรยากาศภายในห้องเรียน ควรจัดให้มีความเหมาะสมและไม่ให้ผู้เรียนรู้สึกวิตกกังวล ผู้สอนต้องคอยให้คำแนะนำเสมอ พร้อมทั้งสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถกล้าที่จะแลกเปลี่ยนความรู้แก่กัน และกล้าที่จะสอบถามผู้สอน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นว่า งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงทดลอง และผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างมาศึกษาเพียง 15 คน ดังนั้น แม้ว่าผลการวิจัยจะสรุปได้ว่า หลังการจัดกิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐานแล้ว ผู้เรียนเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบายได้ดีขึ้น แต่งานวิจัยชิ้นนี้ยังมีข้อบกพร่องอยู่ 3 ประเด็น คือ ด้านแผนการสอน ด้านกิจกรรมการสอน ด้านการนำไปใช้ ซึ่งผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป ดังนี้

2.1 แผนการจัดการเรียนการสอน ควรเพิ่มกิจกรรมการฝึกเขียนให้หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความท้าทายและเห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น

2.2 ควรนำการจัดกิจกรรมการสอนเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบาย ตามกระบวนการอรรถฐานไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากขึ้น

2.3 ควรนำการจัดกิจกรรมการสอนเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบาย ตามกระบวนการอรรถฐานไปประยุกต์ใช้กับรูปแบบการเขียนอื่น เช่น การเขียนรายงาน การเขียนเล่าประสบการณ์ เป็นต้น

รายการอ้างอิง

- กรวรรณ ชุมชิต. (2556). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการผ่านโครงงานเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. มหาสารคาม: วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จินตนา นักบุญ. (2536). การเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษและแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการเขียนตามข้อเท็จจริงโดยอาศัยแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบูรณาการกับวิธีการสอนตามคู่มือครู. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ฉัตรชัย อภิวัฒน์สนอง. (2548). ศึกษาการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่าน ความสามารถในการเขียน และแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีตามแนวทฤษฎีการสอนแบบบูรณาการและการสอนตามคู่มือครู. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภาสกร แจ่มจันทร์เกษม. (2534). การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษ และความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนด้วยแนวทฤษฎีการสอนแบบบูรณาการ (Genre Based Approach) กับวิธีการสอนตามคู่มือครู. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วิไลพร ธนสุวรรณ. (2536). เทคนิคการสอนเขียนภาษาอังกฤษในระดับมัธยมศึกษา. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศรีนวล บุญธรรม. (2545). การส่งเสริมความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษและการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยวิธีการเรียนรู้ภาระงานที่ใช้ความรู้เป็นฐาน. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมสมัย วิสูตรจุฑา. (2548). การเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนเขียนตามแนวทฤษฎีการสอนแบบบูรณาการกับการสอนเขียนตามคู่มือครู. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุนันทา อินคำเชื้อ. (2552). การใช้แนวการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์และความรู้คำศัพท์ของนักเรียนในระดับกำลังพัฒนา. เชียงใหม่: วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อินทร์วุธ เกษตระชนม์. (2551). ผลการสอนเขียนตามแนวคิดอรรถฐานที่มีต่อความสามารถในการเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- L. S. and Hayes, J. Flower. (1980). *The Cognition of Discovery a Rhetorical Problem*. College Composition and Communication.

การยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด

ADOPTION OF QUALITY HOM MALI RICE PRODUCTION ACCORDING TO GOOD AGRICULTURAL PRACTICE OF FARMERS IN ROI ET PROVINCE

สหภาพ ไตรยวงศ์ *

สมใจ ภูมิพันธุ์ **

ไพศาล แนนอุดร ***

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และ 2) เพื่อเปรียบเทียบการยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด ที่จำแนกตามลักษณะพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นเกษตรกรที่ร่วมโครงการ จำนวน 378 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) ผลการวิจัยมีดังนี้

1. การยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดี ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. ผลการเปรียบเทียบการยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าเกษตรกรที่มีเพศ ระดับการศึกษาประสบการณ์ในการปลูกข้าวหอมมะลิ แตกต่างกัน มีการยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามการปฏิบัติ ทางการเกษตรที่ดี โดยรวมแตกต่างกัน ส่วนเกษตรกรที่มีอายุ จำนวนแรงงานในครัวเรือน และพื้นที่ถือครองเพื่อทำนา แตกต่างกัน มีการยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยรวมไม่แตกต่างกัน

ABSTRACT

This research was aimed to study and compare the adoption of quality Hom Mali rice according to good agricultural practice in Roi Et Province by gender, age, education, experience in planting Hom Mali rice, number of labors in the family. and areas of land owned for growing rice. The sample for this study consisted of 378 farmers who participated in the Increasing for Production Potentiality of Quality Hom Mali Rice Project in Roi-Et Province. A five-point rating scale questionnaire with 0.89 reliability was employed to collect the data. To analyze the data, frequency, percentage, means, standard deviations and one-way ANOVA were utilized. Results of the study were as follows.

* นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

*** ดร. อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี

1. The adoption of quality Hom Mali rice according to good agricultural practice of farmers in Roi Et Province was at a high level.

2. The farmers who differed by sex, education and experience in planting Hom Mali rice were statistically significant difference in adoption of quality Hom Mali rice according to good agricultural practice. However, no difference was found for farmers who differed by age, number of labors in the family, and areas of land owned for growing rice.

คำสำคัญ : การยอมรับ, การปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดี, การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

Keywords : Adoption, Quality Hom Mali Rice Production, Good Agricultural Practice

บทนำ

รัฐบาลประกาศให้ปี 2547 เป็นปีแห่งความปลอดภัยด้านอาหาร (Food safety) โดยมอบนโยบายให้ประเทศไทยเป็นครัวของโลก (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2553 : 2-3) เพื่อให้นโยบายดังกล่าวบรรลุจุดมุ่งหมาย จึงได้กำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice, GAP) ซึ่งเป็นแนวทางการทำเกษตรกรรมของเกษตรกรให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีตรงตามมาตรฐานที่กำหนด คู่มากับการลงทุน ขบวนการผลิตปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค มีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด เกิดความยั่งยืนทางการเกษตร และไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นนโยบายที่สำคัญของกรมวิชาการเกษตรที่กำหนดไว้ตั้งแต่ปี 2546 โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มอบนโยบายให้กรมวิชาการเกษตรดำเนินการจดทะเบียนและรับรองแหล่งผลิตตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช (กรมวิชาการเกษตร, 2553 : 1-4) โดยกรมส่งเสริมการเกษตรมีหน้าที่ส่งเสริมและแนะนำให้เกษตรกรผู้ผลิตพืชทุกราย มีการปฏิบัติดูแลพืชที่ถูกต้องตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ โดยเน้นด้านความปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง เกินค่ามาตรฐานความปลอดภัยที่กำหนดต่อตัวเกษตรกรผู้ผลิต ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของเกษตรกรให้สามารถเข้าสู่ระบบการจัดการคุณภาพ หรือขอขึ้นทะเบียนเพื่อการรับรองแปลง โดยสนับสนุนให้จังหวัดทำโครงการส่งเสริมการจัดการคุณภาพและมาตรฐานสินค้าเกษตร จัดให้มีการอบรมเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกระดับเพื่อให้มีความรู้ทักษะในการปฏิบัติงานด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สนับสนุนให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีไปสู่เกษตรกร (ปราโมทย์ กาญจนรัชต์, 2547 : 9-10)

ประเทศไทยมีการผลิตข้าวปีละ 34 ล้านตันข้าวเปลือก หรือ 22 ล้านตันข้าวสารส่งออกมากเป็นอันดับหนึ่งของโลก แต่ภายหลังไทยมีผลผลิตข้าวส่งออกน้อยกว่าอินเดีย และเวียดนาม เนื่องจากไทยมีต้นทุนการผลิตสูงไม่สามารถแข่งขันได้ แนวทางแก้ไข คือ ต้องเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และลดต้นทุนการผลิตให้ต่ำลง พัฒนาคุณภาพข้าวให้สูงขึ้น ทั้งนี้ข้าวหอมมะลิเป็นข้าวที่มีชื่อเสียงทั้งในและต่างประเทศ ยังมีโอกาสในด้านการแข่งขันอีกมาก แม้จะมีประเทศคู่แข่งแต่ข้าวหอมมะลิไทยยังเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคโดยทั่วไป กรมการข้าวโดยศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวร้อยเอ็ด ทำหน้าที่ในการเชื่อมโยงเครือข่ายผู้ปลูกและผู้จำหน่ายข้าวหอมมะลิในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อให้เกษตรกรและผู้ประกอบการค้าได้แลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน อีกทั้งได้มีการบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว และข้าวคุณภาพตามระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice : GAP) ของเกษตรกร เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพข้าวหอมมะลิในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ และพัฒนาเกษตรกรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและยั่งยืน (กรมการข้าว, 2555) จังหวัดร้อยเอ็ดมีพื้นที่เพาะปลูกข้าวหอมมะลิ ปีการเพาะปลูก 2553/2554 รวมทั้งสิ้น 2.4 ล้านไร่ มีผลผลิตข้าวเปลือกรวม 1.01 ล้านตัน โดยทางสหภาพยุโรปหรืออียู (EU) ได้รับขึ้นทะเบียนข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้เป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) เป็นการเชื่อมโยงสินค้ากับพื้นที่ผลิตซึ่งจะมีระบบการสอบย้อนกลับถึงแหล่งผลิต ทำให้ผู้บริโภครู้จักแหล่งผลิต และมีความมั่นใจในคุณภาพสินค้า ทำให้ข้าวหอมมะลิ

ที่ปลูกในทุ่งกุลาร้องไห้ได้รับประโยชน์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มได้มากขึ้น จังหวัดร้อยเอ็ดจึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “จะต้องเป็นผู้นำการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีสู่ตลาดโลก” การส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีให้เกษตรกร พัฒนาคุณภาพข้าวหอมมะลิคุณภาพดีเพื่อการส่งออก จึงมีความสำคัญยิ่ง โดยส่งเสริมการใช้เมล็ดพันธุ์ดี การป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยชีววิธี การถ่ายทอดเทคโนโลยี พร้อมคำแนะนำการจัดทำแปลงผลิต ให้เกษตรกรทำการผลิตตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี มีความรู้และทักษะในการผลิตที่ถูกต้อง ด้วยการให้เกษตรกรเข้าร่วมโครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดี เพื่อเพิ่มปริมาณข้าวหอมมะลิ ให้เพียงพอที่จะเป็นผู้นำ การผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีสู่ตลาดโลก จังหวัดร้อยเอ็ดจึงได้วางแผนพัฒนาให้การส่งเสริมการปลูกข้าวหอมมะลิ โดยร่วมมือกับกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ เป็นเครือข่ายการส่งเสริมการปลูกข้าวหอมมะลิตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ภายใต้โครงการตามยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด เริ่มดำเนินการในปี 2554 จำนวน 14 อำเภอ มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ จำนวน 7,000 ราย มีพื้นที่เพาะปลูก จำนวน 35,000 ไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดร้อยเอ็ด, 2553)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยเกิดแรงบันดาลใจ และแรงผลักดันสำคัญที่ต้องการศึกษาการยอมรับของเกษตรกรในการปลูกข้าวหอมมะลิ ด้วยการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการส่งเสริมการปลูกข้าวหอมมะลิตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเกษตรกร วิธีการส่งเสริมและการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตให้เหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งจะส่งผลทำให้เกษตรกรมีศักยภาพในการผลิตที่สูงขึ้น และเพื่อให้ข้าวหอมมะลิที่ผลิตได้มีคุณภาพดี เกษตรกรสามารถจำหน่ายได้ราคาสูง และมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดี ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกร ในจังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อเปรียบเทียบการยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดี ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกร ในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกเพศ อายุ ระดับการศึกษาประสบการณ์การปลูกข้าวหอมมะลิ จำนวนแรงงานในครัวเรือน และขนาดพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตร

สมมติฐานการวิจัย

เกษตรกรที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาประสบการณ์การปลูกข้าวหอมมะลิ จำนวนแรงงาน ในครัวเรือน และขนาดพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตร แตกต่างกัน มีการยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดี ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดี ในจังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีรายชื่อในบัญชีรายชื่อเกษตรกรผู้ผลิตข้าวหอมมะลิตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ปีการผลิต 2554/2555 ในพื้นที่ 14 อำเภอ จำนวน 7,000 คน (สำนักงานเกษตรจังหวัดร้อยเอ็ด, 2553)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดี จังหวัดร้อยเอ็ด ปีการผลิต 2554/2555 จำนวน 378 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (Yamane, 1967 อ้างถึงใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2552 : 45-47) และใช้การสุ่มอย่างง่ายจากประชากร ได้กลุ่มตัวอย่างดังแสดงใน ตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอำเภอ

ที่	อำเภอ	จำนวนเกษตรกรที่ร่วมโครงการ (ราย)	กลุ่มตัวอย่าง (ราย)
1	เมืองร้อยเอ็ด	900	49
2	ธวัชบุรี	600	32
3	เสลภูมิ	900	49
4	สุวรรณภูมิ	1,000	54
5	เกษตรวิสัย	300	16
6	ปทุมรัตน์	500	27
7	โพนทราย	500	27
8	หนองฮี	100	5
9	โพนทอง	500	27
10	หนองพอก	400	22
11	โพธิ์ชัย	400	22
12	เมยวดี	300	16
13	เชียงขวัญ	300	16
14	ทุ่งเขาหลวง	300	16
รวม		7,000	378

1.3 ตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย

1.3.1 ตัวแปรอิสระ คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกข้าวหอมมะลิ จำนวนแรงงานในครัวเรือน และขนาดพื้นที่ถือครองเพื่อการทำนา

1.3.2 ตัวแปรตาม คือ การยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 การยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิ คุณภาพดีตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ใน 7 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดการสุขลักษณะฟาร์ม 2) การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร 3) การจัดการปัจจัยการผลิต 4) การปฏิบัติและการควบคุมการผลิต 5) การบันทึกควบคุมและจัดเก็บเอกสาร 6) การจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิตข้าวหอมมะลิที่มีคุณภาพ 7) การเก็บเกี่ยว การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวและการขนย้าย

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยการประยุกต์มาตราประมาณค่าของ Likert ให้ค่าคะแนนการยอมรับ 4 ระดับ ได้แก่ ระดับมาก ปานกลาง น้อย และไม่ยอมรับ การแปลความหมายของระดับการยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิ ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ใช้วิธีการนำค่าเฉลี่ยของการยอมรับในแต่ละประเด็นไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานโดยใช้เกณฑ์แบ่งช่วงการแปลผลตามหลักของการแบ่งสเกลอันตรภาคหรือสเกลแบบช่วง (Interval scale) (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2554)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ถึงเกษตรจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อขออนุญาตในการส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

3.2 ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามจำนวน 378 ฉบับ ถึงเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการฯ โดยผ่านทางนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล ที่รับผิดชอบตำบลที่ได้รับเลือกของแต่ละอำเภอ โดยใช้สำเนาหนังสือประสานงานจากมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดถึงเกษตรจังหวัดร้อยเอ็ด

3.3 ตรวจสอบแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ และความถูกต้อง มาลงรหัสและบันทึกลงในคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 การยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) หากพบมีความแตกต่างจะทำการทดสอบรายคู่ โดยใช้วิธีการของ LSD

สรุปผล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการยอมรับ การปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ยกเว้นด้านการบันทึกควบคุมและจัดเก็บเอกสาร อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ด้านการเก็บเกี่ยว การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวและการขนย้าย ด้านการจัดการเพื่อให้ได้ผลิตผลข้าวหอมมะลิที่มีคุณภาพ และด้านการจัดการสุขลักษณะฟาร์ม ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบการยอมรับ การปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดี ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบการยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดี ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ โดยรวมพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าแตกต่างกัน 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ด้านการจัดการสุขลักษณะฟาร์ม ด้านการจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร และด้านการจัดการปัจจัยการผลิต นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบการยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดี ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ โดยรวมพบว่า ไม่แตกต่างกัน

2.3 ผลการเปรียบเทียบการยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดี ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.4 ผลการเปรียบเทียบการยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดี ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามประสบการณ์ในการปลูกข้าวหอมมะลิ โดยรวมพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.5 ผลการเปรียบเทียบการยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดี ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามจำนวนแรงงานในครัวเรือน โดยรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน

2.6 ผลการเปรียบเทียบการยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดี ตามการปฏิบัติทางการเกษตร ของเกษตรกร ในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามพื้นที่ถือครองเพื่อทำนาโดยรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดี ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยมีประเด็นที่ค้นพบในการศึกษา ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ควรนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาการยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดี ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าในภาพรวมทั้ง 7 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดร้อยเอ็ด (สำนักงานจังหวัดร้อยเอ็ด, 2553) ยุทธศาสตร์ที่ 1 การส่งเสริมการผลิตภาคการเกษตร มีกลยุทธ์ที่สำคัญ คือ การยกระดับมาตรฐานและประสิทธิภาพการผลิต ซึ่งมีแนวทาง คือ การพัฒนาการผลิตข้าวหอมมะลิตามระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) และสำนักงานเกษตรจังหวัดร้อยเอ็ดได้นำแนวทางการพัฒนามาพัฒนาเป็นโครงการเพิ่มศักยภาพการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดี ของจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งกิจกรรมที่สำคัญที่ทำให้ผลการศึกษายอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดี ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ในจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมาก คือ 1) กิจกรรมการถ่ายทอดความรู้ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้ ประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานแก่เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์โครงการฯ แก่เกษตรกรในพื้นที่ศูนย์บริการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล รับสมัคร คัดเลือกเกษตรกร และพื้นที่ดำเนินการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ร่วมโครงการ ประชุมชี้แจงถ่ายทอดรายละเอียดขั้นตอนและวิธีการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและได้มาตรฐาน ตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีแก่เกษตรกรผู้ร่วมโครงการฯ 2) กิจกรรมการส่งเสริมการใช้เมล็ดพันธุ์ดี มีขั้นตอนดำเนินงานดังนี้ จัดหาเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิพันธุ์ดี จัดส่งเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิพันธุ์ดี ให้แก่เกษตรกรร่วมโครงการนำไปเพาะปลูก 3) กิจกรรมการส่งเสริมป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยชีววิธี มีขั้นตอนดำเนินงานดังนี้ ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ เชื้อราไตรโคเดมา และเชื้อราบิวเวอเรีย จัดส่งหัวเชื้อจุลินทรีย์ให้กลุ่มเกษตรกรเพาะขยายเชื้อจุลินทรีย์ ส่งเสริมเกษตรกรให้คำแนะนำไปใช้ในแปลงนาป้องกันและกำจัดศัตรูข้าว 4) กิจกรรมการให้คำแนะนำตรวจประเมินแปลงเบื้องต้น และติดตามผล มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้ จัดทำเอกสารเพื่อใช้ในการมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ผู้ช่วยที่ปรึกษาให้คำแนะนำและตรวจประเมินแปลงเบื้องต้นตามระบบ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรให้คำแนะนำและตรวจประเมินแปลงเบื้องต้น ตามระบบติดตามผลการดำเนินงาน สรุปผลการดำเนินงานและรายงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ โชคประสิทธิ์ อภิรมยานนท์ (2547) ได้ศึกษายอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวหอมมะลิปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกร อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดมหาสารคาม พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยี ได้แก่ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ โฉมศิริ แก้วเกตุ (2553) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลสำราญราษฎร์ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าว ได้แก่ ปัจจัยด้านสังคม คือ ประสบการณ์ในการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตข้าวในรอบปีและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเทคโนโลยีการผลิตข้าว ปัจจัยด้านเทคโนโลยีการผลิตข้าว คือ ระยะเวลาและความยุ่งยากของเทคโนโลยีการผลิตข้าว และความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตข้าว และปริชา นาเจริญ (2554) ได้ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เกษตรกรที่เหมาะสมในการผลิตข้าวของเกษตรกร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าเกษตรกรมากกว่าร้อยละ 74.0 ตอบถูกเกี่ยวกับการใช้เกษตรกรที่เหมาะสมในการผลิตข้าว ได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จากกรมส่งเสริมการเกษตร และมีระดับความรู้เกี่ยวกับการเกษตรดีที่เหมาะสมจากกลุ่มบุคคลมากที่สุด เกษตรกรมากกว่าร้อยละ 88.0 มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้เกษตรกรที่เหมาะสม

2. ผลการเปรียบเทียบการยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกร ในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ โดยรวมพบว่าแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนด เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย

พบว่าการยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดี ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ ส่วนใหญ่เพศหญิง ให้การยอมรับมากกว่าเพศชาย อาจเป็นเพราะเพศหญิง เป็นเพศที่มีความละเอียดอ่อน รอบคอบ เอาใจใส่ ในทุกเรื่องทั้งการประกอบอาชีพ การดูแลครอบครัว จึงทำให้มีผลการยอมรับมากกว่าเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ดอสส์ และมอริส (Doss and Morris, 2001) ได้ศึกษาเรื่องเพศจะมีผลต่อการยอมรับนวัตกรรมทางการเกษตรอย่างไร กรณีศึกษาการปรับปรุงเทคโนโลยีการปลูกข้าวโพดในนา ผลการศึกษาพบว่าเพศหญิงสามารถยอมรับและเข้าถึงได้ดี ในการยอมรับนวัตกรรมทางการเกษตร แรงงานส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิง และพบว่า การส่งเสริมความรู้จากเจ้าหน้าที่เพศหญิง จะให้การยอมรับได้ดีกว่าเพศชาย

3. ผลการเปรียบเทียบการยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดี ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมพบว่าแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า แตกต่างกัน 1 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ด้านการจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร และแตกต่างกัน 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ด้านการปฏิบัติและควบคุมการผลิต ด้านการจัดการเพื่อให้ได้ผลผลิต ข้าวหอมมะลิที่มีคุณภาพ ด้านการเก็บเกี่ยวการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวและการขนย้าย เมื่อทดสอบความแตกต่างของการยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดี จำแนกตามระดับการศึกษา รายคู่ ทั้ง 4 ด้าน จะพบว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาให้การยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดี ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมากกว่า เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา ทั้งนี้จะเป็นเพราะเกษตรกรกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีการศึกษาสูงเมื่อจะยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ย่อมต้องคิดวิเคราะห์ให้ดีกว่าก่อนที่จะยอมรับซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิจิตร อวระกุล (2535 : 128-129) ได้จำแนกประเภทต่าง ๆ ของผู้รับ (Adopter categories) ในการแพร่ความรู้และสิ่งที่เป็นประโยชน์ไว้ดังนี้ พวกขอคู่มือทำ เป็นกลุ่มคนที่นับว่ามีการศึกษาดี มีความระมัดระวังตัวมาก ต้องการรอดูการทดลองและทดสอบภายใต้สถานการณ์ที่ถ่วงถ่วงเสียก่อนจึงจะยอมรับมักเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือสโมสรต่าง ๆ ให้ความร่วมมือกับโครงการของทางการ มักจะได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้าหรือผู้นำชุมชน เป็นผู้สนใจข่าวสารเรื่องราวต่าง ๆ จากวารสาร นิตยสารของทางราชการ บุคคลประเภทนี้มีอยู่ประมาณ ร้อยละ 13.5

4. ผลการเปรียบเทียบการยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดี ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามประสบการณ์ในการปลูกข้าวหอมมะลิ ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยรวมพบว่า แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าแตกต่างกัน 2 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ด้านการจัดการปัจจัยการผลิต ด้านการบันทึกควบคุมและจัดเก็บเอกสาร และแตกต่างกัน 2 ด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ด้านการปฏิบัติและการควบคุมการผลิต และด้านการเก็บเกี่ยว การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การขนย้าย เมื่อทดสอบความแตกต่างของการยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดี จำแนกตามประสบการณ์ในการปลูกข้าวหอมมะลิ เป็นรายคู่ ทั้ง 4 ด้านพบว่า เกษตรกรที่มีประสบการณ์น้อยกว่าให้การยอมรับมากกว่า เกษตรกรที่มีประสบการณ์มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรที่มีประสบการณ์การปลูกข้าวหอมมะลิ ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีน้อยกว่า ยังมีความกระตือรือร้น มีทัศนคติที่ดีต่อการยอมรับความรู้ รับเทคโนโลยีใหม่ ๆ มากกว่าเกษตรกรที่มีประสบการณ์มากกว่า ซึ่งอาจจะมีทัศนคติว่าตัวเองมีความรู้เรื่องการปลูกข้าวหอมมะลิ ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมากพอแล้ว และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อาจจะขาดการติดตามและขยายผลอย่างต่อเนื่อง ทำให้ระดับการยอมรับน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กรรณิกา ศรีถัย (2549) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของผู้ปลูกส้มเขียวหวานในอำเภอผาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการยอมรับ คือ ทัศนคติของเกษตรกร

5. ผลการเปรียบเทียบการยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกร ในจังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามพื้นที่ถือครองเพื่อทำนา โดยรวมพบว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนด อาจเป็นเพราะเกษตรกรมีพื้นที่ถือครองปลูกข้าวหอมมะลิมากหรือน้อย แต่เมื่อได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐให้ปลูกข้าว ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีแล้ว ก็จะต้องปลูกข้าวได้ไม่เกินรายละ 5-10 ไร่ และเกษตรกรที่ได้รับคัดเลือกให้เข้าร่วม

โครงการส่วนมากจะมีกรรมสิทธิ์การถือครองที่ดินเป็นของตนเอง เพื่อที่เกษตรกรแต่ละรายจะได้ปฏิบัติตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีได้เหมือนกันและเท่าเทียมกัน นำหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมาใช้ด้วยความภาคภูมิใจ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกัน 2 ด้านคือ ด้านการจัดการปัจจัยการผลิต และด้านการบันทึกควบคุมและจัดเก็บเอกสาร เมื่อทดสอบความแตกต่างของการยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดี จำแนกตามพื้นที่ถือครองเพื่อทำนา รายคู่ทั้ง 2 ด้านพบว่าเกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองเพื่อทำนาจำนวนมากทำให้การยอมรับ มากกว่าเกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครองเพื่อทำนาล้านน้อยกว่า ซึ่งสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2539 : 149) ได้สรุปองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรที่ทำให้เกิดการยอมรับนวัตกรรมมากกว่าและเร็วกว่า จะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ปัจจัยพื้นฐานของเกษตรกร คือ เกษตรกรที่มีขนาดที่ดินทำกินมากกว่า มีการยอมรับเทคโนโลยีใหม่มากกว่า และสอดคล้องกับงานวิจัยของโอลาเดล และคณะ (Oladele et al, 2011) ได้ศึกษาการถือครองที่ดิน การลงทุน และการยอมรับเทคโนโลยี การผลิตข้าวแบบเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Sawah) ในประเทศไนจีเรียและกานา ผลการศึกษาพบว่า ในประเทศไนจีเรียระบบการถือครองที่ดินส่วนใหญ่จะเป็นการสืบทอดที่ดินในลักษณะของมรดก และเกษตรกรอีกส่วนหนึ่งจะเช่าที่ดินโดยเช่าเป็นระยะเวลา 3 ปี ในขณะที่ประเทศกานาเกษตรกรส่วนใหญ่ทำการเกษตรโดยการเช่าที่ดิน หรือแบ่งปันที่ดินทำกิน และเกษตรกรมีความเห็นว่าการมีระบบการเช่าที่ดินที่มั่นคงเพราะส่งผลต่อความยั่งยืน ของการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวแบบเป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีคุณค่าและมีผลตอบแทนสูงในระยะยาว และปัญหาสิทธิการถือครองที่ดินอย่างถูกต้องจะต้องได้รับการยืนยันจากเกษตรกร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการนำเทคโนโลยีการผลิตข้าวแบบเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมไปใช้ได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาการยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดี ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัย ไปใช้ส่งเสริมการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดี ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และเพื่อการวิจัยต่อไปไว้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผลการวิจัย การยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดี ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นหน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรประชาสัมพันธ์เชิงรุกอย่างต่อเนื่อง และแพร่หลาย เพื่อให้เกษตรกรได้ทราบถึงประโยชน์ของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวหอมมะลิ เป็นการส่งเสริมให้ได้ผลิตภัณฑ์อาหารที่มีคุณภาพ ปลอดภัยกับผู้ปลูกและผู้บริโภค

1.2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบันทึกควบคุมและจัดเก็บเอกสารมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด มีการยอมรับอยู่ในระดับปานกลาง หน่วยงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรแก้ไข ปรับปรุงเนื้อหาในสมุดบันทึกควบคุมและจัดเก็บเอกสารให้เข้าใจง่ายเหมาะสมกับระดับความรู้ของเกษตรกร และควรมีการฝึกอบรมให้ความรู้เกษตรกรในการจดบันทึกควบคุมและจัดเก็บเอกสาร และชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อเกษตรกรต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเรื่องสภาพปัญหาและความต้องการ ในการบันทึกควบคุมและจัดเก็บเอกสารเพื่อการผลิตข้าวคุณภาพดี เพื่อให้ได้ข้อมูลในการกำหนดแนวทางส่งเสริมการผลิตข้าวคุณภาพดี ด้านการบันทึกควบคุม และจัดเก็บเอกสาร ที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของเกษตรกร

2.2 ควรมีการวิจัยเรื่อง รูปแบบการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดี ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ผสมผสานกับการการปลูกข้าวหอมมะลินทรีย์ ที่จำหน่ายได้ราคาดีกว่าข้าวที่ปลูกในระบบอื่น เพื่อเป็นการเพิ่มราคา และมูลค่าของข้าวหอมมะลิคุณภาพดีที่ปลูกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ซึ่งราคาจำหน่ายข้าวเปลือกยังต่ำกว่าข้าวหอมมะลินทรีย์ ซึ่งจากผลการศึกษาเกษตรกรให้การยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดี ตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อยู่ในระดับมาก

ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรหันมาสนใจ และยอมรับการปลูกข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพิ่มมากขึ้นอีก

รายการอ้างอิง

- กรมการข้าว. (2555). *กรมการข้าวเชื่อมโยงเครือข่ายผู้ปลูกและผู้จำหน่ายข้าวหอมมะลิในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ : ทำบันทึกข้อตกลงการให้ความร่วมมือกันผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว และข้าวคุณภาพตามระบบ GAP*. (เอกสารเผยแพร่แผ่นพับ)
- กรมวิชาการเกษตร. (2553). *ระบบจัดการคุณภาพ GAP พืช*. (เอกสารเผยแพร่แผ่นพับ)
- กรรณิกา ศรีลย์. (2549). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของผู้ปลูกส้มเขียวหวานใน อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2554). *สถิติสำหรับงานวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- โฉมศิริ แก้วเกตุ. (2553). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลลำราญราษฎร์ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- โชคประสิทธิ์ อภิรมยานนท์. (2547). *การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวหอมมะลิปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกร อำเภอยะยี่น จังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์. เกษตรศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชานินทร์ ศิลป์จารุ. (2552). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. พิมพ์ครั้งที่ 10 กรุงเทพฯ: เอส.อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- ปราโมทย์ กาญจนรัชต์. (2547). *เทคโนโลยีการผลิตพืชปลอดภัยจากสารพิษ*. ร้อยเอ็ด : สำนักงานเกษตรจังหวัดร้อยเอ็ด. (เอกสารวิชาการ).
- ปรีชา นาจบุญ. (2554). *ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เกษตรที่ดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าวของเกษตรกร อำเภอบุรีรัมย์*. วิทยานิพนธ์. เกษตรศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2539). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร*. พิมพ์ครั้งที่ 2 นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิจิตร อวาทกุล. (2535). *หลักการส่งเสริมการเกษตร*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดร้อยเอ็ด. (2553). *รายงานประจำปี 2553*. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2554, จาก <http://www.roiet.doe.go.th/index 2.1. html>.
- สำนักงานจังหวัดร้อยเอ็ด. (2553). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดร้อยเอ็ด*. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2554, จาก http://www.roiet.go.th/101/index.php?option=com_content&view= article&id=8&Itemid=291.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2553). *รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมสำหรับพืช*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- Doss and Morris. (2001). How Does Gender Affect the Adoption of Agricultural Innovations: The Case of Improved Maize Technology in Ghana. *Dissertation Abstracts International. Agricultural Economics*. 25, pp. 27-39.
- Oladele, Kolawole, and Wakatsukil. (2011). Land Tenure, Investment and Adoption of Sawah Rice Production Technology in \Nigeria and Ghana : A Qualitative Approach. *African Journal of Agricultural Research*. 6(6), pp. 1519-1524.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาครูด้วยกิจกรรมสะท้อนคิด โดยใช้รูปแบบ 3-R ในรายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์

The Development of learning activities of student teachers
by reflective thinking activities using the 3-R format in a Course of Study
“Principles of Mathematics Measurement and Evaluation”

สุพรรณิการ์ ชนะนิล *

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาครูด้วยกิจกรรมสะท้อนคิดโดยใช้รูปแบบ 3-R ในรายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์ 2) ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาครูที่มีต่อการจัดกิจกรรมสะท้อนคิดโดยใช้รูปแบบ 3-R รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา MAT4122 การวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์ ในภาคเรียนที่ 2/2559 จำนวน 122 คน โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เอกสารและเครื่องมือที่ใช้ คือ 1) เอกสารใช้ประกอบการทดลองเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ 1.1) เอกสาร มคอ. 3 รายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์ 1.2) คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสะท้อนคิดสำหรับผู้สอน 2) เครื่องมือที่ใช้สะท้อนผลการปฏิบัติการ ได้แก่ 2.1) แบบบันทึกประจำวันของผู้สอน 2.2) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาครูที่มีต่อกิจกรรมสะท้อนคิด ผลการวิจัย มีดังนี้ 1) ผลการพัฒนาการเรียนรู้นักศึกษาครู ด้วยกิจกรรมสะท้อนคิดโดยใช้รูปแบบ 3-R ได้ขั้นตอนการทำกิจกรรมสะท้อนคิด ดังนี้ 1.1) สร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้ผู้เรียนเกิดความผ่อนคลาย ไม่กดดัน 1.2) ให้ความรู้พื้นฐานในการเขียนสะท้อน และยกตัวอย่างการเขียนสะท้อนรูปแบบต่าง ๆ 1.3) กำหนดกรอบการเขียนสะท้อนโดยใช้รูปแบบ 3-R ได้แก่ Reaction, Relevance, Responsibility 1.4) นำผลการสะท้อนมาปรับปรุงการสอนเป็นระยะ โดยการเขียนตอบกลับการชมเชย การขอโทษ และให้กำลังใจในการเขียนสะท้อนในครั้งถัดไป 2) ผลการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของนักศึกษาครูที่มีต่อการจัดกิจกรรมสะท้อนคิดโดยใช้รูปแบบ 3-R ในรายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์ พบว่าโดยภาพรวมความคิดเห็นของนักศึกษาครูที่มีต่อกิจกรรมสะท้อนคิดในรายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.35 คิดเป็นร้อยละ 86.97 โดยมีความคิดเห็นด้านผู้สอนอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมสะท้อนคิด

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to develop the learning activities of the student teachers by reflective thinking activities using the 3-R format in a course of study “Principles of Mathematics Measurement and Evaluation”. 2) to study the opinions of the student teachers toward the reflective thinking activities using the 3-R format. The research model was classroom action research. The target group was 122 fourth year students enrolled in the course “Principles of Mathematics Measurement and Evaluation” (MAT4122) in the second semester of 2016. The purposive sampling was employed to select

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

the sample. Documents and Research tools were 1) documents supporting the action research were 1.1) course description 1.2) a reflective thinking activities guide for Instructors 2) tools that reflected performance were 2.1) forms of Instructor's journal 2.2) questionnaires for collecting the opinions of the student teachers toward the reflective thinking activities using the 3-R format. Results of the research were as follows: There are 4 steps of reflective thinking activities process, including : 1) create a relaxed atmosphere in a classroom. 2) provide basic knowledge in reflective writing and give variety of reflexive writing examples. 3) define the reflective writing framework using the 3-R format; Reaction, Relevance, and Responsibility 4) use of reflective writing for improving teaching continuously by writing responses, admiring, sending apologies, and encouraging for the next reflective writing. Opinions of the student teachers toward the reflective thinking activities using the 3-R format, as an overall they were agree at a high level with the mean of 4.35 or 86.97%. The mean score on instructor aspect was at the highest level follow by the reflective activities aspect, respectively.

คำสำคัญ : กิจกรรมการเรียนรู้, นักศึกษาครู, สะท้อนคิด

Keywords : learning activities, student teachers, reflective thinking

บทนำ

สาขาวิชาคณิตศาสตร์เป็น 1 ใน 10 หลักสูตรระดับปริญญาตรีของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์ของหลักสูตร คือ 1) มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกและศรัทธาในวิชาชีพครู มีความรับผิดชอบต่องาน และสังคม ตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดี 2) มีความตระหนักในคุณค่าของคณิตศาสตร์และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ 3) มีความรู้และความเข้าใจแนวคิดทางคณิตศาสตร์ โครงสร้างของคณิตศาสตร์ และสามารถคิดอย่างมีเหตุผล 4) มีความสนใจใฝ่หาความรู้ พัฒนาตน และติดตามความก้าวหน้าในวิชาคณิตศาสตร์และบริบททางการศึกษา 5) มีความรู้ความเข้าใจในงานวิจัย ในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 6) สามารถพัฒนาสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาสำหรับการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เป็นอย่างดี จากวัตถุประสงค์ทั้ง 6 ข้อ อาจารย์ในสาขาวิชาคณิตศาสตร์ทุกคนจึงพยายามจัดการเรียนการสอนและพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ให้นักศึกษาในสาขาวิชามีคุณลักษณะ ความเป็นครูคุณภาพ โดยมีความรู้ความสามารถทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติโดยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม สร้างองค์ความรู้โดยการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม การทำงาน การแก้ปัญหาและการเรียนรู้จากทีม เพื่อพัฒนาให้เป็นบัณฑิต ที่พึงประสงค์ มีคุณธรรมจริยธรรมและดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (สาขาวิชาคณิตศาสตร์, 2559 : 10)

จากการสังเกต สอบถาม ศึกษาผลที่ได้จากการทวนสอบระดับหลักสูตร และการประชุมอาจารย์ระดับสาขาวิชา พบว่านักศึกษาจำนวนมากมีปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นปี 1-4 ซึ่งเป็นช่วงก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เช่น ความพร้อม ด้านวิชาการ ความมั่นใจในการสอน การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การทำวิจัย กระบวนการศึกษาองค์ความรู้ ความรับผิดชอบ การตระหนัก การจัดลำดับความสำคัญ ทักษะทางสังคม ฯลฯ ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อนักศึกษาเมื่อออกฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นอย่างมาก และแน่นอนว่าย่อมส่งผลถึงการเป็นครูในอนาคต การเตรียมความพร้อมสู่ความเป็นครู จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเน้นการฝึกทักษะ การสร้างสมประสบการณ์เกี่ยวกับสถานการณ์ในโรงเรียน และการแก้ปัญหา เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ปัญหาในโรงเรียน ทั้งนี้ผู้สอนต้องมีเครื่องมือที่สามารถวัดและประเมินผลนักศึกษาได้ครบทั้ง 3 ด้าน

คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ และด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยในด้านที่ 3 นั้นถือว่าเป็นด้านที่วัดและประเมินผลได้ยากกว่าด้านอื่น ๆ แต่เป็นด้านที่เป็นภูมิคุ้มกันและสำคัญมากต่อวิชาชีพครู

จากการทบทวนวรรณกรรมและการศึกษางานวิจัยของเอกชัย วิเศษศรี (2557 : 80) ชมพูนุช จันทร์แสง (2557 : 97) และกฤษณา ขำปากพลี (2557: 86) พบว่ามีผลการวิจัยที่มีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกัน คือ เมื่อนำกิจกรรมการสะท้อนคิดมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียนและนักศึกษา ด้านทักษะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ผลการวิจัยในเชิงบวก และกิจกรรมสะท้อนคิดเป็นกิจกรรมที่ดี มีประโยชน์ สามารถพัฒนาผู้เรียนได้

Antonietti, A, Confalonieri, E & Marchetti, A (2014 : 1) ได้กล่าวถึงความหมายของการสะท้อนคิดว่ามี 3 ความหมาย คือ 1) การสะท้อนคิดเป็นการแสดงออกถึงแนวคิดส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับความรู้สึกภายในจิตใจที่มีผลต่อการแสดงออกต่อบุคคลอื่น งานวิจัยโดยส่วนใหญ่มักจะเรียกกระบวนการนี้ว่า “อภิปัญญา (metacognition)” หรือ “การรู้คิด” 2) การสะท้อนคิดที่เป็นส่วนหนึ่งของทฤษฎีจิต (Theory of Mind) ซึ่งเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่แสดงออกที่สะท้อนมาจากความคิดของบุคคลทั้งที่เกิดโดยธรรมชาติและการจัดสถานการณ์เพื่อทดลอง 3) การสะท้อนคิดเชิงบรรยายที่เกิดจากการเล่าเรื่องของตนเองเพื่อศึกษาและทำความเข้าใจตนเอง และบุคคลอื่นสอดคล้องกับ ดุจเดือน เขียวเหลือง (2556 : 28) ที่กล่าวว่า การสะท้อนคิดคือ การใช้กระบวนการในการคิดและพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างพิถีพิถันละเอียดรอบคอบ มีเหตุผล ใช้ประสบการณ์ ความคิด ความเชื่อ หรือองค์ความรู้ที่ยึดถือกันอยู่เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ หรือทำให้เกิดข้อสรุปใหม่ที่จะใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาในสถานการณ์อื่น ๆ อย่างเหมาะสม นอกจากนั้น Good, Carter V. (1973 : 608) กล่าวว่า การสะท้อนคิดหมายถึง การคิดและพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างละเอียดรอบคอบ คิดอย่างกระตือรือร้นและคิดบ่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง การพิจารณาความเชื่อหรือความรู้นั้นจะพิจารณาจากพื้นฐานและหลักฐานที่สนับสนุนความเชื่อ หรือความรู้นั้น นอกจากนั้นยังพิจารณาสิ่งที่ทำให้เกิดความเชื่อหรือความรู้นั้นด้วย โดยเฉพาะการอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติของการสะท้อนกลับหรือการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการรับรู้

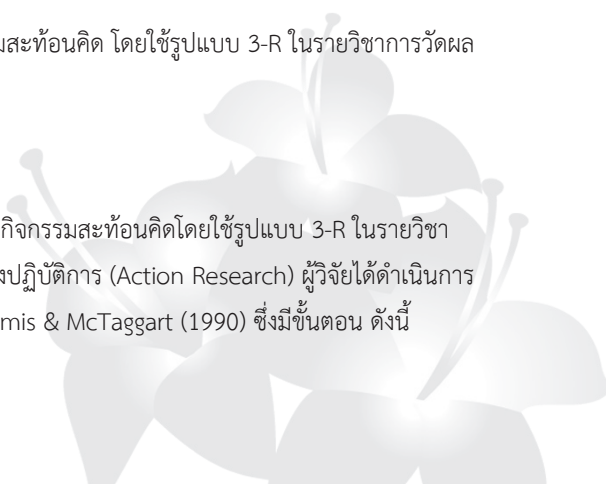
ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยซึ่งเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จึงสนใจการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาครูด้วยกิจกรรมสะท้อนคิดโดยใช้รูปแบบ 3-R ในรายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์ เพื่อเป็นการประเมินตามสภาพจริงที่มีประสิทธิภาพ สามารถประเมินความรู้ ทักษะ และทัศนคติได้ครบถ้วน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่มีระบบ ได้ทบทวนความรู้ ความรู้สึก การกระทำของตนเอง ลดช่องว่างระหว่างองค์ความรู้ทางทฤษฎีและการปฏิบัติ และยังเป็นการพัฒนาวัฒนธรรมในการจัดการเรียนการสอน เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ การเป็นคนดี และมีความสุข

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาครูด้วยกิจกรรมสะท้อนคิด โดยใช้รูปแบบ 3-R ในรายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาครูที่มีต่อการจัดกิจกรรมสะท้อนคิด โดยใช้รูปแบบ 3-R ในรายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาครูด้วยกิจกรรมสะท้อนคิดโดยใช้รูปแบบ 3-R ในรายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์ รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหลักการและขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis & McTaggart (1990) ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

- 1) ขั้นวางแผนปฏิบัติการ (Planing)
- 2) ขั้นปฏิบัติการ (Action)
- 3) ขั้นสังเกตการณ์ (Observation)
- 4) ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติการ (Reflection)

มีขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา MAT4122 การวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์ ในภาคเรียนที่ 2/2559 จำนวน 122 คน โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ มี 2 ชนิด ได้แก่

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองเชิงปฏิบัติการ ได้แก่

2.1.1 เอกสาร มคอ. 3 รายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์ เป็นกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับรายละเอียดของรายวิชา วัตถุประสงค์ ลักษณะการดำเนินการสอน วิธีการสอน วิธีการวัดและประเมินผล และแผนการสอนตลอดภาคเรียน

2.1.2 คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสะท้อนคิด สำหรับผู้สอนในรายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์ เป็นเอกสารที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อเป็นการรวบรวมองค์ความรู้ แนวคิดสำคัญ และแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสะท้อนคิด

2.2 เครื่องมือที่ใช้สะท้อนผลการปฏิบัติการ ได้แก่

2.2.1 แบบบันทึกประจำวันของผู้สอน เป็นการบันทึกที่ได้จากการสังเกตเหตุการณ์ขณะดำเนินการกิจกรรมการเรียนการสอน บรรยายภาคในชั้นเรียน และสิ่งที่ได้จากการอ่านงานสะท้อนของผู้เรียน

2.2.2 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาครู ที่มีต่อกิจกรรมสะท้อนคิดในรายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน นำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาหาดัชนีความสอดคล้องและเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนี IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไปปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีของครอนบาค(Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ .94 โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 ความความคิดเห็นของนักศึกษา ครู ที่มีต่อกิจกรรมสะท้อนคิดในรายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์ เป็นแบบประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert)

ตอนที่ 3 คำถามปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัย เรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ของนักศึกษาครูด้วยกิจกรรมสะท้อนคิดโดยใช้รูปแบบ 3-R ในรายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลตามรายละเอียด ดังนี้

3.1 ดำเนินการสอน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนด้วยตนเอง โดยใช้แผนการสอนตาม มคอ.3 และนำองค์ความรู้ แนวคิดสำคัญ แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสะท้อนคิดมาจากคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสะท้อนคิด

สำหรับผู้สอนในรายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์ และแบบบันทึกประจำวันของผู้สอน ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย รวมเวลาในการปฏิบัติการทั้งสิ้น 12 สัปดาห์ โดยกำหนดการปฏิบัติการเป็น 3 วงจร ดังนี้

3.1.1 วงจรปฏิบัติการที่ 1 สอนสัปดาห์ที่ 1-4

3.1.2 วงจรปฏิบัติการที่ 2 สอนสัปดาห์ที่ 5-8

3.1.3 วงจรปฏิบัติการที่ 3 สอนสัปดาห์ที่ 9-12

3.2 หลังจากสิ้นสุดการสอนในแต่ละวงจรปฏิบัติการ ผู้วิจัยจะประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากแบบบันทึกประจำวันของผู้สอน และงานสะท้อนการคิดของนักศึกษา ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ประจำสาขาวิชาคณิตศาสตร์ เพื่อปรับปรุงในวงจรปฏิบัติการต่อไป

3.3 เมื่อผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสะท้อนคิด สำหรับผู้สอนในรายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์ครบทั้ง 3 วงจรแล้ว จากนั้นจึงแจกแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาครู ที่มีต่อกิจกรรมสะท้อนคิดในรายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์ แล้วนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย ส่วนการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยข้อมูล ถือเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2554 : 121)

4.51 – 5.00 หมายความว่า เห็นด้วยมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายความว่า เห็นด้วยมาก

2.51 – 3.50 หมายความว่า เห็นด้วยปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายความว่า เห็นด้วยน้อย

1.0 – 1.50 หมายความว่า เห็นด้วยน้อยที่สุด

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ มีค่าสถิติที่เกี่ยวข้องและใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ ค่าร้อยละ (Percentage) มีสูตร ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 121)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

2. ค่าเฉลี่ย มีสูตร ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม

N แทน จำนวนคะแนนในกลุ่ม

สรุปผล

การวิจัย เรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาครูด้วยกิจกรรมสะท้อนคิดโดยใช้รูปแบบ 3-R ในรายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ได้แก่ 1) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาครูด้วยกิจกรรมสะท้อนคิดโดยใช้รูปแบบ 3-R ในรายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์ 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาครูที่มีต่อการจัดกิจกรรมสะท้อนคิดโดยใช้รูปแบบ 3-R ในรายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์ ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา ครู ด้วยกิจกรรมสะท้อนคิดโดยใช้รูปแบบ 3-R ในรายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์ ในรูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการจำนวน 3 วงจร ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละวงจรมาปรับปรุงจนได้ขั้นตอนการทำการกิจกรรมสะท้อนคิดโดยใช้รูปแบบ 3-R ในรายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์ ดังนี้

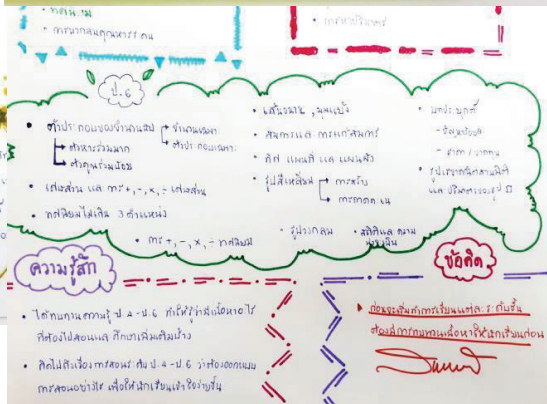
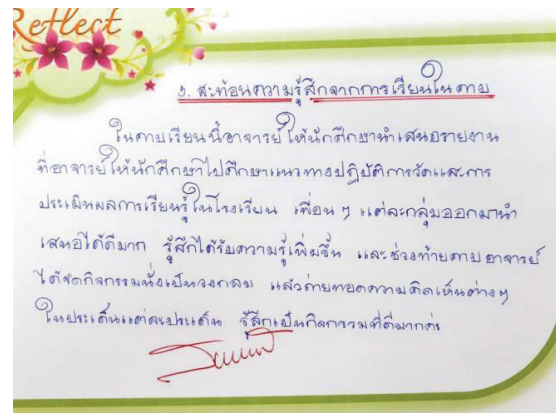
1.1 สร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้ผู้เรียนเกิดความผ่อนคลาย สบายใจ ไม่กดดัน เพื่อให้เกิดการเขียนสะท้อน
ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1.2 ให้ความรู้พื้นฐานในการเขียนสะท้อน และยกตัวอย่างการเขียนสะท้อนรูปแบบต่าง ๆ

1.3 กำหนดกรอบการเขียนสะท้อนโดยใช้รูปแบบ 3-R ได้แก่ Reaction (การสะท้อนความรู้สึกที่เกิดขึ้นขณะเรียน หรือความรู้สึกที่มีต่อเนื้อหา ผู้สอน บทเรียน งาน และภาระงานต่าง ๆ) Relevance (การสะท้อนเนื้อหาหรือประสบการณ์ที่มีต่อเรื่องที่เรียน) Responsibility (การสะท้อนการนำความรู้และประสบการณ์จากบทเรียนไปใช้ประโยชน์)

1.4 นำผลการสะท้อนมาปรับปรุงการสอนเป็นระยะ โดยการเขียนตอบกลับ การชมเชย การขอโทษ และให้กำลังใจในการเขียนสะท้อนในครั้งถัดไป

ตัวอย่างการเขียนสะท้อนของนักศึกษา

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาครู ที่มีต่อการจัดกิจกรรมสะท้อนคิดโดยใช้รูปแบบ 3-R ในรายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์ ปรากฏดังตาราง 1 และตาราง 2

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และระดับความคิดเห็นด้านผู้สอน

ความคิดเห็นด้านผู้สอน	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	ระดับความคิดเห็น
1. ผู้สอนอธิบายกิจกรรมการเขียนสะท้อนอย่างละเอียดเป็นลำดับขั้นตอน	4.67	93.40	มากที่สุด
2. ผู้สอนมีคำพูดหรือมีท่าทางเชิงบวกในการกระตุ้นการเขียนสะท้อน	4.79	95.80	มากที่สุด
3. ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักศึกษาซักถามและเสนอแนะในการเขียนสะท้อน	4.74	94.80	มากที่สุด
4. ผู้สอนสร้างบรรยากาศที่ดี ไม่กดดัน ส่งเสริมความมั่นใจในการเขียนสะท้อน ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ	4.74	94.80	มากที่สุด
5. ผู้สอนมีความกระตือรือร้นต่อการทำกิจกรรมการเขียนสะท้อนของนักศึกษา	4.69	93.80	มากที่สุด
ภาพรวม	4.73	94.52	มากที่สุด

จากตาราง 1 พบว่า โดยภาพรวมความคิดเห็นของนักศึกษาครูที่มีต่อกิจกรรมสะท้อนคิดในรายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์ ด้านผู้สอน มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.73 คิดเป็นร้อยละ 94.52 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ความคิดเห็นที่นักศึกษาเห็นด้วยมากที่สุด คือ ผู้สอนมีคำพูดหรือมีท่าทางเชิงบวกในการกระตุ้นการเขียนสะท้อน รองลงมา คือ ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักศึกษาซักถามและเสนอแนะในการเขียนสะท้อน ซึ่งมีระดับความคิดเห็นเท่ากันกับประเด็นผู้สอนสร้างบรรยากาศที่ดี ไม่กดดัน ส่งเสริมความมั่นใจในการเขียนสะท้อน ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ

ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ผู้สอนอธิบายกิจกรรมการเขียนสะท้อนอย่างละเอียดเป็นลำดับขั้นตอน

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และระดับความคิดเห็นด้านกิจกรรมสะท้อนคิด

ความคิดเห็นด้านกิจกรรมสะท้อนคิด	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	ระดับความคิดเห็น
1. การเขียนสะท้อนเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ	4.62	92.46	มากที่สุด
2. นักศึกษาชอบการเขียนสะท้อน	4.26	85.25	มาก
3. นักศึกษามีความสุขเมื่อได้เขียนสะท้อน	4.23	84.59	มาก
4. กิจกรรมการเขียนสะท้อน เป็นกิจกรรมง่ายๆ ไม่ยุ่งยาก	4.56	91.15	มากที่สุด
5. การเขียนสะท้อนเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์	4.70	94.10	มากที่สุด
6. นักศึกษารู้สึกตื่นเต้นเมื่อได้เขียนสะท้อน	4.13	82.62	มาก
7. การเขียนสะท้อนทำให้ได้ไตร่ตรองและทบทวนการเรียนรู้ในคาบนั้น	4.66	93.11	มากที่สุด
8. การเขียนสะท้อนเป็นกิจกรรมที่ทำหาย	3.93	78.69	มาก
9. การเขียนสะท้อนเป็นกิจกรรมที่น่าเบื่อ	2.02	40.33	น้อย
10. นักศึกษาไม่รู้ว่าเขียนอะไรในการสะท้อนการเรียนรู้ในคาบนั้น	2.51	50.16	ปานกลาง

ตาราง 2 (ต่อ)

ความคิดเห็นด้านกิจกรรมสะท้อนคิด	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	ระดับความคิดเห็น
11. การเขียนสะท้อนเป็นภาระและอุปสรรคในการเรียน	1.95	39.02	น้อย
12. การเขียนสะท้อนเป็นกิจกรรมที่ช่วยสร้างและจัดลำดับการคิดให้เป็นระบบ	4.51	90.16	มากที่สุด
13. การเขียนสะท้อนเป็นการฝึกสังเกตและวิเคราะห์ความคิดของตนเอง	4.59	91.80	มากที่สุด
14. การเขียนสะท้อนเป็นการสื่อสารและช่วยเติมเต็มความรู้สึกละต่าง ๆ ระหว่างนักศึกษาและอาจารย์	4.48	89.51	มาก
15. การเขียนสะท้อนถือเป็นการประเมินตนเองตามสภาพจริงที่ดี	4.41	88.20	มาก
ภาพรวม	3.97	79.41	มาก

จากตาราง 2 พบว่า โดยภาพรวมความคิดเห็นของนักศึกษาครูที่มีต่อกิจกรรมสะท้อนคิดในรายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์ ด้านกิจกรรมสะท้อนคิด มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 3.97 คิดเป็นร้อยละ 79.41 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ความคิดเห็นที่นักศึกษาเห็นด้วยมากที่สุด คือการเขียนสะท้อนเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์รองลงมา คือการเขียนสะท้อนทำให้ได้ไตร่ตรองและทบทวนการเรียนรู้ในคาบนั้น และการเขียนสะท้อนเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นน้อยที่สุด คือการเขียนสะท้อนเป็นภาระและอุปสรรคในการเรียน

3) ความคิดเห็นของนักศึกษาครูที่มีต่อกิจกรรมสะท้อนคิดในรายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์ ในภาพรวม 2 ด้าน การวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และระดับความคิดเห็นในภาพรวม

ความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านผู้สอน	4.73	94.52	มากที่สุด
2. ด้านกิจกรรมสะท้อนคิด	3.97	79.41	มาก
ภาพรวม	4.35	86.97	มาก

จากตาราง 3 พบว่า โดยภาพรวมความคิดเห็นของนักศึกษาครูที่มีต่อกิจกรรมสะท้อนคิดในรายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.35 ร้อยละ 86.97 โดยมีความคิดเห็นด้านผู้สอนในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมสะท้อนคิด การวิเคราะห์คำถามปลายเปิด ปรากฏผลดังนี้

- 1) มีรู้ทางในการเขียนสะท้อนที่หลากหลาย
- 2) อาจารย์มีน้ำเสียงน่าฟัง ทำให้การเรียนรู้ไม่น่าเบื่อ มีกิจกรรมก่อนเริ่มเรียนทุกคาบ สนุก ตื่นเต้น น่าสนใจ ไม่เบื่อเลย
- 3) กิจกรรมในการนำมาเป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ดีมากอยากให้มากกว่านี้และมีเวลาเพิ่มมากขึ้น
- 4) กิจกรรมทุกกิจกรรมที่ได้ทำในชั้นเรียนเป็นกิจกรรมที่ดี มีประโยชน์ ให้ความสนุก สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อน อยากให้รุ่นต่อไป ได้ทำกิจกรรมเช่นเดียวกัน

5) การเขียนสะท้อนเป็นกิจกรรมที่ดีมากคะ ช่วยในการสรุปเนื้อหาใจความสำคัญของคาบเรียนนั้น ๆ อาจารย์มีกิจกรรมที่น่าสนใจ ตื่นเต้น ลดความตึงเครียด และคอยแชร์ประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เราได้ปรับใช้ในชีวิตประจำวันและในการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักศึกษาครูที่มีต่อกิจกรรมสะท้อนคิด ในรายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์ ด้านผู้สอนมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.73 คิดเป็นร้อยละ 94.52 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ความคิดเห็นที่นักศึกษาเห็นด้วยมากที่สุด คือผู้สอนมีคำพูดหรือมีท่าทางเชิงบวกในการกระตุ้นการเขียนสะท้อน เนื่องจากผู้สอนตระหนักถึงการสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจในการเขียนสะท้อน และสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้นักศึกษารู้สึกผ่อนคลายไม่กดดัน กล้าเขียนเปิดเผยความรู้สึกทั้งเชิงบวกและเชิงลบ เพื่อสะท้อนความรู้สึกของตนเองและการสอนของอาจารย์ โดยอาจารย์จะเขียนโต้ตอบงานสะท้อน และนำข้อสงสัยหรือข้อแนะนำมาปรับปรุงและพูดคุยในคาบถัดมาทุกคาบเรียน

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักศึกษาครู ที่มีต่อกิจกรรมสะท้อนคิด ในรายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์ด้านกิจกรรมสะท้อนคิด มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.97 คิดเป็นร้อยละ 79.41 เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ความคิดเห็นที่นักศึกษาเห็นด้วยมากที่สุด คือ การเขียนสะท้อนเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกชัย วิเศษศรี (2557 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่องโมเดลเชิงสาเหตุของทักษะการสะท้อนคิดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีการสอนแบบสะท้อนคิดของครูเป็นตัวแปรปรับ : การวิจัยเชิงทดลอง หนึ่งในผลของการวิจัยพบว่า วิธีการสอนของครูส่งผลต่อค่าเฉลี่ยทักษะการสะท้อนคิดของนักเรียน และค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) โดยนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนที่มีการสะท้อนคิด ($M = 3.44$) มีค่าเฉลี่ยของทักษะการสะท้อนคิดสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนปกติ ($M = 3.10$) และนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนที่มีการสะท้อนคิด ($M = 16.83$) มีค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนปกติ ($M = 12.32$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) สอดคล้องกับงานวิจัยของกัลยา ศรีมหันต์ และจิรยา อินทนา (2559: 60) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามสภาพจริงร่วมกับการสะท้อนคิด เพื่อให้ผู้เรียนให้การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ผลการศึกษาพบว่าผู้สอนต้องเป็นผู้สะท้อนคิดให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนทัศนคติและมุมมองของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ฝึกวิเคราะห์ และผู้สอนสามารถสอนได้ในทุกขั้นตอนของการสอนภาคปฏิบัติ สอดคล้องกับกรรณิกา วิชัยเนตร (2557 : 188) ได้ศึกษาเรื่อง การสะท้อนคิด : การสอน เพื่อให้นักศึกษาพยาบาลพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลพบว่า การสะท้อนคิดเป็นวิธีการสอนที่สามารถใช้ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลได้อีกวิธีหนึ่งอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งครอบคลุมแนวความคิดการสะท้อนคิด การเรียนรู้ผ่านการสะท้อนคิดต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ระดับการสะท้อนคิด หลักการสะท้อนคิด ขั้นตอนการสะท้อนคิด ผลของการใช้การสะท้อนคิดในการฝึกปฏิบัติ รวมทั้งบทสรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยภาพรวมของความคิดเห็นของนักศึกษาครู ที่มีต่อกิจกรรมสะท้อนคิดในรายวิชาการวัดผลและประเมินผลทางคณิตศาสตร์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีความคิดเห็นด้านผู้สอนในระดับมากที่สุด และเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากตอนที่ 3 คำถามปลายเปิดพบว่า ผู้สอนสามารถกระตุ้นให้นักศึกษาเขียนสะท้อนได้ครบทั้ง 3 ด้าน คือ Reaction (การสะท้อนความรู้สึกที่เกิดขึ้นขณะเรียน หรือความรู้สึกที่มีต่อเนื้อหาผู้สอน บทเรียน งาน และภาระงานต่าง ๆ) Relevance (การสะท้อนเนื้อหาหรือประสบการณ์ที่มีต่อเรื่องที่เรียน) Responsibility (การสะท้อนการนำความรู้และประสบการณ์จากบทเรียนไปใช้ประโยชน์) โดยควรเพิ่มเติมตัวอย่างและแนวทางการเขียน มีกิจกรรมแปลกใหม่ที่กระตุ้น

การเรียนรู้และความคิดเพื่อการสะท้อนอย่างลึกซึ้ง ซึ่งการทำกิจกรรมสะท้อนคิดในครั้งนี้ถือเป็นการพัฒนานวัตกรรม การจัดการเรียนการสอนที่ดีเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของครูผู้สอน และปลูกฝังให้นักศึกษา เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ การเป็นคนดี และมีความสุขต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

- 1.1 ควรเพิ่มกิจกรรม เกม ประสพการณ์ต่าง ๆ ที่กระตุ้นกระบวนการคิดของนักศึกษาที่หลากหลาย
- 1.2 ควรอธิบายการเขียนสะท้อนพร้อมยกตัวอย่างอย่างละเอียดก่อนลงมือเขียนในคาบเรียน
- 1.3 ควรสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเขียนสะท้อน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการเขียนสะท้อนผลหลังจากจบภาคการศึกษาไปแล้วประมาณ 2-3 สัปดาห์เพื่อทดสอบความคงทนในการเรียนรู้และผลการสะท้อนคิดด้านอื่น ๆ
- 2.2 ศึกษารูปแบบการทำกิจกรรมสะท้อนคิดแบบอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบเครื่องมือสะท้อนคิดแต่ละชนิด

รายการอ้างอิง

- กรรณิกา วิชัยเนตร. (2557). การสะท้อนคิด: การสอนเพื่อให้นักศึกษาพยาบาลพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการ ฝึกปฏิบัติการพยาบาล. วารสารพยาบาลตำรวจ. 6(2), 188-199.
- กฤษณา ขำปากพลี. (2557). ผลการใช้การบันทึกสะท้อนคิดที่มีต่อพฤติกรรมของผู้สอนและผู้เรียนในชั้นเรียนวิจัยการศึกษา: การวิจัยเชิงทดลองแบบผสมวิธี. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กัลยา ศรีมหันต์ และจิรียา อินทนา. (2559). รายงานการวิจัย เรื่องการศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ตามสภาพจริงร่วมกับการสะท้อนคิดเพื่อให้ผู้เรียนให้การดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์. ราชบุรี: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ราชบุรี สถาบันพระบรมราชชนก.
- ชมพูนุช จันทร์แสง. (2557). ผลของการประเมินตนเองโดยใช้วิธีการสะท้อนคิดที่แตกต่างกัน ที่มีต่อความสามารถในการคิด อย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การวัดและประเมินผลการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดุจเดือน เขียวเหลือง. (2556). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสะท้อนคิดเพื่อสร้างเสริมความสามารถในการตัดสินใจ เชิงจริยธรรมทางการพยาบาลสำหรับนักศึกษาพยาบาล. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สาขาวิชาคณิตศาสตร์. (2559). หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ หลักสูตรปรับปรุง 2560. ร้อยเอ็ด: คณะครุศาสตร์.
- เอกชัย วิเศษศรี. (2557). โมเดลเชิงสาเหตุของทักษะการสะท้อนคิดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีการสอนแบบสะท้อนคิดของครูเป็นตัวแปรปรับ: การวิจัยเชิงทดลอง. การศึกษาหลักสูตร ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Antonietti, A, Confalonieri, E & Marchetti, A. (2014). Reflective Thinking in Educational Setting : A Cultural Framework. New York: Cambridge University.

Good, Carter V. (1973). Dictionary of Education. New York: McGraw-Hill Book.

Kemmis, S and , Mc Tagart. (1990). The Action Research Planner. Geelong: Deakin University Press.

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่เหมาะสมสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

The Suitable Model of Online Learning and Teaching for Ubon Ratchathani Rajabhat University

สุวัฒน์ บรรลือ *

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่เหมาะสมสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และ 2) หาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่พัฒนาขึ้น วิธีการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์จากอาจารย์และนักศึกษา เพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ กรอบในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และขั้นตอนที่ 3 ทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) อาจารย์และนักศึกษา สำหรับสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ จำนวน 80 คน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบการเรียนการสอนออนไลน์ จำนวน 3 คน และ 3) นักศึกษาสาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการจัดเก็บและการค้นคืนสารสนเทศ จำนวน 84 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามความต้องการรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ 2) แบบประเมินรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์สำหรับผู้เชี่ยวชาญ 3) ต้นแบบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และ 4) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติที่ ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนก่อนเรียน ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 1.1) การวิเคราะห์ผู้เรียน 1.2) การวิเคราะห์เนื้อหา 2) ขั้นตอนระหว่างเรียน ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย คือ 2.1) ปฐมนิเทศรายวิชา 2.2) จัดการเรียนการสอน และ 3) ขั้นตอนการประเมินผล

2. การหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ พบว่า นักศึกษากลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และกลุ่มที่เรียนในชั้นเรียนแบบปกติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั้นแสดงว่าการเรียนการสอนออนไลน์สามารถก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้เท่ากับการเรียนในชั้นเรียนแบบปกติ

ABSTRACT

The aims of this research were to 1) develop the suitable model of online learning and teaching for Ubon Ratchathani Rajabhat University and 2) explore the effectiveness of the developed model of online learning and teaching. The three steps of research methodology world as follows : The first step was to study the needs of teachers and students of Ubon Ratchathani Rajabhat University in an online learning and teaching model in order to analyze and synthesize the framework of online learning and teaching development. The second step was to develop the suitable online learning and teaching model.

* อาจารย์ประจำคณะวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

And the last was to examine the effectiveness of the developed online learning and teaching model. The samples were 1) 80 of teachers and students of Ubon Ratchathani Rajabhat University, 2) 3 experts in designing online learning and teaching, and 3) 84 of students of Computer Science Faculty those registered for Storage and Retrieval of Information course. The research tools were 1) the questionnaire 2) the assessment form for the expert 3) the prototype of online learning and teaching and 4) the learning achievement test and t-test statistics. The research results found that:

1. Three steps of the online learning and teaching model for Ubon Ratchathani Rajabhat University
1) Pre-Learning step consists 1.1) student analysis and 1.2) content analysis, 2) During-Learning step consists 2.1) orientation course and 2.2) Learning and Teaching management, and 3) Evaluation process.
2. Developmental testing of an online learning and teaching model found that the statistically insignificant at level of .05 between developed online learning and normal classroom. Thus, online learning is effective as a normal classroom.

คำสำคัญ : รูปแบบการเรียนการสอน, การสอนออนไลน์, ประสิทธิภาพ

Keywords : Learning and Teaching Model, Online Teaching, Effectiveness

บทนำ

การเรียนรู้ นวัตกรรม สื่อ และเทคโนโลยี เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ การส่งเสริมและสร้างกลไกเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสและทางเลือก ที่จะเข้าถึงปัจจัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ ประสิทธิภาพ และขีดความสามารถของผู้เรียน (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548 : 5)

กระทรวงศึกษาได้มีการรับรองการศึกษาทางไกลผ่านอินเทอร์เน็ตอย่างเป็นทางการ ตั้งแต่ต้นปี 2549 จึงทำให้การเติบโตของหลักสูตร e-learning มีอัตราการเติบโตเป็นเท่าตัว เพราะการศึกษาทางไกลไม่เพียงจะอำนวยความสะดวกและเอื้อประโยชน์ต่อผู้เรียนแล้วยังอำนวยความสะดวกให้กับสถาบันการศึกษาในแง่ของการบริหารจัดการอีกด้วย คือ ทำให้ต้นทุนในการจัดการหลักสูตรต่ำลง ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนในระบบทางไกลที่นักศึกษาไม่ต้องเดินทางมาเข้าชั้นเรียน และสามารถรองรับนักศึกษาได้อย่างไม่จำกัด เป็นช่องทางในการสร้างและขยายโอกาสทางการศึกษาให้เข้าถึงผู้ที่มีความต้องการในวงกว้างขึ้น โดยเฉพาะนักศึกษาที่อาศัยในต่างจังหวัด

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ตั้งปณิธานเป็นสถาบันอุดมศึกษาสร้างสรรค์ภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ได้จัดการเรียนการสอนในรูปแบบชั้นเรียนปกติหรือการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่ผู้สอนและผู้เรียนมาพบกันในห้องเรียน เพื่อเป็นการบริการประชาชนในพื้นที่ให้บริการผู้เรียนที่สามารถเดินทางมาเรียน ณ สถานที่ตั้งของมหาวิทยาลัย และดำเนินการมาด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ มหาวิทยาลัยสามารถสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพออกสู่สังคมได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นที่ยอมรับในวงการการศึกษาไทย ในปีการศึกษา 2559 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี จำนวน 62 หลักสูตร ซึ่งแต่ละหลักสูตรนั้นจัดการเรียนการสอนในรูปแบบของชั้นเรียนปกติทั้งหมด ยังไม่มีหลักสูตรใดที่มีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้จัดตั้งสำนักงานบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา (Inter University Network : UniNet) ซึ่งได้จัดทำโครงการ Thailand Cyber University ซึ่งเป็นโครงการเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนออนไลน์ที่เน้นการเรียนการสอนที่ผู้สอนและผู้เรียนไม่ได้พบกันเหมือนในชั้นเรียนปกติ และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ออกประกาศให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ได้ แต่ถึงอย่างไรก็ตามการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์นั้น ยังมีองค์ประกอบหลายอย่างที่จะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนนั้นประสบผลสำเร็จ และมีประสิทธิภาพ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านั้นมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ยังไม่มีการสังเคราะห์หรือวิจัยหารูปแบบที่เหมาะสม สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาและพัฒนาเพื่อหารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ที่เหมาะสมสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เพื่อต่อการพัฒนาการด้านการจัดการเรียนการสอนในอนาคตของมหาวิทยาลัย รวมทั้งเพื่อตอบสนองการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น ในประเทศ หรือในประชาคมอาเซียน ต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่เหมาะสมสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดการเรียนการสอนออนไลน์

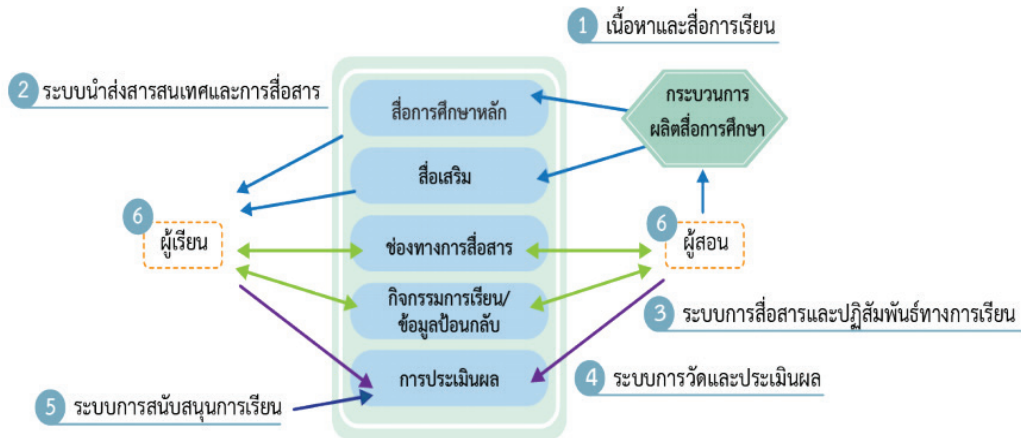
กฤษณา ลิกขมาน (2554) กล่าวว่า การเรียนการสอนออนไลน์ เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีการออกแบบการเรียนการสอนไว้อย่างเป็นระบบ มีการกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายการจัดการเรียนการสอนไว้อย่างชัดเจน จัดการเรียนการสอนตามหลักทฤษฎีทางการศึกษา หลักการเรียนรู้และจิตวิทยาการศึกษา การถ่ายทอดความรู้ การนำเสนอเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และถ่ายทอดกลยุทธ์การสอนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือ ซึ่งในปัจจุบันเน้นไปที่การใช้ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จึงทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงและเรียนรู้โดยไม่จำกัดสถานที่และเวลา เนื้อหาบทเรียนของอีเลิร์นนิ่งจะอยู่ในรูปแบบสื่อผสมอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Multimedia) ซึ่งออกแบบไว้ในลักษณะซอฟต์แวร์รายวิชา (Courseware) ประกอบด้วยสื่อผสม ได้แก่ ข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง และที่สำคัญ คือ ผู้เรียนสามารถโต้ตอบกับบทเรียนและผู้สอนได้ การบริหารจัดการอีเลิร์นนิ่งใช้ซอฟต์แวร์ประเภทบริหารจัดการการเรียนรู้ (Learning Management System : LMS) ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการอย่างอัตโนมัติเกือบทุกขั้นตอนแทนการปฏิบัติด้วยมือ ตั้งแต่ขั้นตอนการลงทะเบียนเรียนจนถึงขั้นตอนการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

2. องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

ฐาปนีย์ ธรรมเมธา (2557 : 11-17) แบ่งองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ออกเป็น 6 องค์ประกอบ

- 1) เนื้อหาและสื่อการเรียน
- 2) ระบบนำส่งสารสนเทศและการสื่อสาร
- 3) ระบบการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ทางการเรียน
- 4) ระบบการวัดและการประเมินผล
- 5) ระบบสนับสนุนการเรียน
- 6) ผู้สอนและผู้เรียน

ดังแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 องค์ประกอบของระบบการเรียนการสอนออนไลน์

ที่มา : ฐาปนี ธรรมเมธา (2557 : 11-17)

กระทรวงศึกษาธิการ (2548 : 10) ได้กำหนดมาตรฐานสำหรับสถาบันการศึกษาที่จะจัดการเรียนการสอนทางไกลที่ใช้เครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ ระบบการจัดการเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ต้องมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1) โฮมเพจ 2) การนำเสนอเนื้อหาสาระ 3) แหล่งทรัพยากร 4) แหล่งสืบค้นความรู้เสริมจากภายนอก 5) ห้องปฏิบัติการทางอิเล็กทรอนิกส์ 6) ศูนย์สื่อโสตทัศน์ 7) การประเมิน 8) ป้ายประกาศ 9) ห้องสนทนา 10) การสื่อสารทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ 11) คำถามพบบ่อย 12) ข้อมูลส่วนบุคคล

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ อาจารย์ และนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ปีการศึกษา 2559 จำนวน 9,033 คน แบ่งเป็นอาจารย์ 528 คน นักศึกษา 8,505 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี (2559 : 38)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1) อาจารย์และนักศึกษา สำหรับสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ในขั้นตอนที่ 1 จำนวน 80 คน แบ่งเป็น อาจารย์จำนวน 30 คน และนักศึกษา จำนวน 50 คน

2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบการเรียนการสอนออนไลน์ จำนวน 3 คน เพื่อประเมินต้นแบบรูปแบบการเรียนการสอนในขั้นตอนที่ 2

3) นักศึกษา สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ ที่เรียนวิชา 4122206 การจัดเก็บและการค้นคืนสารสนเทศ ในภาคเรียนที่ 2/2559 จำนวน 2 Section ซึ่งมีนักศึกษา Section ละ 42 คน รวมเป็น 84 คน เพื่อใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง ในขั้นตอนที่ 3

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนแบบออนไลน์ ตามรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่พัฒนาขึ้น ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติที (t-test)

3. วิธีการดำเนินการ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ จากอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ กรอบในการพัฒนาการออกแบบการเรียนการสอนออนไลน์

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพในปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตและรูปแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการ

กลุ่มตัวอย่าง คือ

- อาจารย์และนักศึกษา จำนวน 80 คน แบ่งเป็น อาจารย์ 30 คน และนักศึกษา 50 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- แบบสอบถามสำหรับอาจารย์ โดยมีประเด็นเกี่ยวกับ รูปแบบความต้องการ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

- แบบสอบถามนักศึกษา เกี่ยวกับการเรียนการสอนออนไลน์ ในด้านเนื้อหา กิจกรรม การมีปฏิสัมพันธ์ ความต้องการปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

หลังจากได้รับแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารอบแนวคิดในการออกแบบรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างต้นแบบของ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

วิธีการดำเนินการ

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัย และนำข้อมูลที่ได้ในขั้นตอนที่ 1 มาวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อสร้างต้นแบบ

2. สร้างต้นแบบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

3. นำร่างต้นแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ที่พัฒนาขึ้นไปนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ ด้านการออกแบบการเรียนการสอนออนไลน์ จำนวน 3 ท่าน เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินค่าความเหมาะสมของต้นแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินผลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 103)

เหมาะสมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 – 5.00

เหมาะสมมาก มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50

เหมาะสมปานกลาง มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50

เหมาะสมน้อย มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50

เหมาะสมน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.50

ขั้นตอนที่ 3 ทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

วัตถุประสงค์ เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของต้นแบบของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ที่ผ่านการแก้ไขแล้ว กับกลุ่มตัวอย่างจริง

วิธีการดำเนินการวิจัย แบบแผนการทดลองที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ Randomized Control-Group Pretest-Posttest Design โดยมีแบบในการทดลอง ดังนี้

กลุ่ม	สอบก่อนทดลอง	ดำเนินการทดลอง	สอบหลังทดลอง
E	T ₁	X	T ₂
C	T ₁	~X	T ₂

E หมายถึง กลุ่มทดลอง (Experimental Group)

C หมายถึง กลุ่มควบคุม (Control Group)

T₁ หมายถึง การทดสอบก่อนทดลอง

T₂ หมายถึง การทดสอบหลังทดลอง

X หมายถึง การทดลองโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ที่พัฒนาขึ้น

~X หมายถึง การสอนในชั้นเรียนปกติ

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการทดลองในขั้นตอนที่ 3 คือ นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา 4122206 การจัดเก็บและค้นคืนสารสนเทศ 2 Section จำนวน 84 คน โดยได้จากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จับสลากเป็นกลุ่มทดลอง 1 Section จำนวน 42 คน กลุ่มควบคุม 1 Section จำนวน 42 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

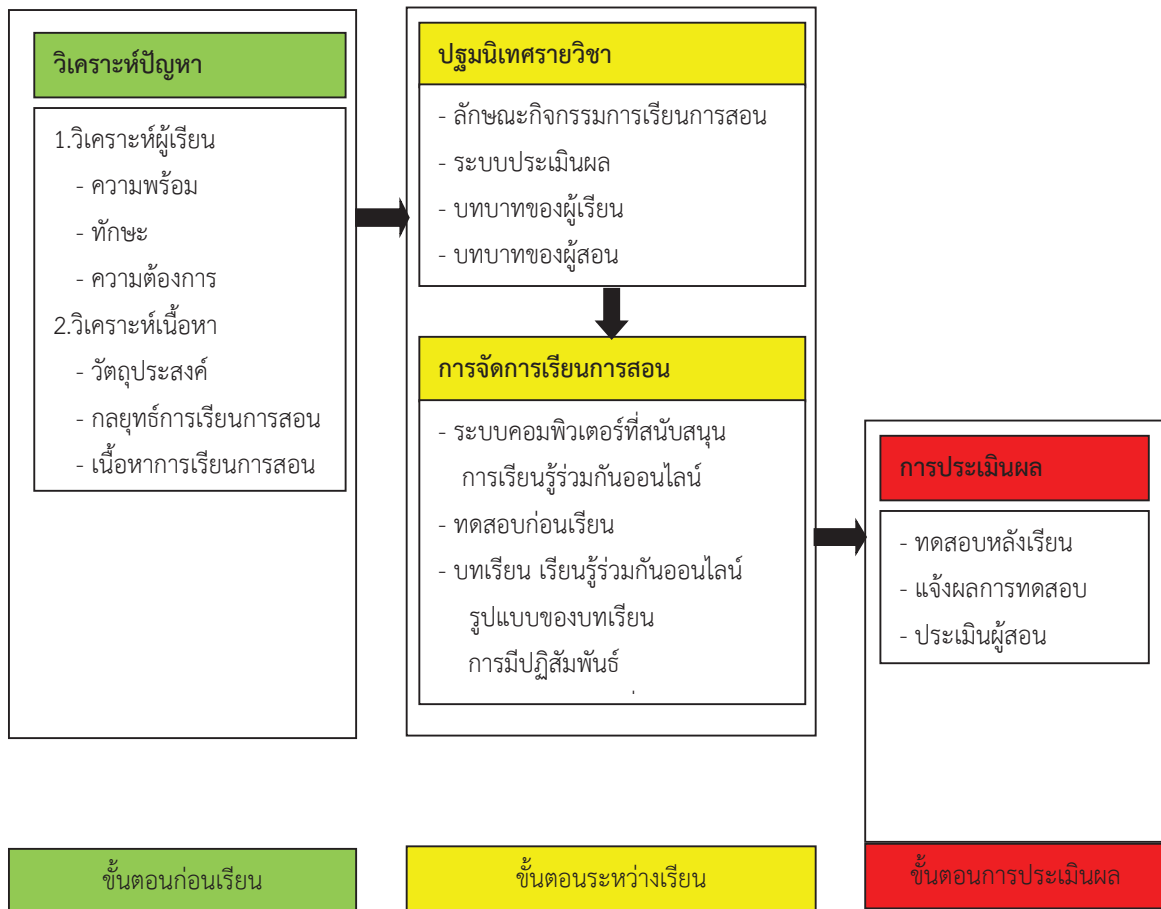
- 1) ระบบคอมพิวเตอร์ที่สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันออนไลน์
- 2) ต้นแบบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ที่พัฒนาขึ้น
- 3) บทเรียนออนไลน์และแผนการสอนการเรียนรู้ร่วมกันออนไลน์ วิชา 4122206 การจัดเก็บและการค้นคืนสารสนเทศ
- 4) คู่มือการใช้บทเรียน สำหรับผู้สอน วิชา 4122206 การจัดเก็บและการค้นคืนสารสนเทศ
- 5) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชา 4122206 การจัดเก็บและการค้นคืนสารสนเทศ

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559

สรุปผล

1. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

จากศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ โดยใช้แบบสอบถามอาจารย์และนักศึกษา จำนวน 80 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อพัฒนาเป็นต้นแบบของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และผ่านการแก้ไขโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบการเรียนการสอนออนไลน์ ดังแสดงในภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

2. ทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ปรากฏดังนี้

ตาราง 1 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการจัดเก็บและการค้นคืนสารสนเทศ ก่อนการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	$\bar{x}$	S.D.	df	t	Sig.
กลุ่มทดลอง	42	17.62	4.813	41	.651	.519
กลุ่มควบคุม	42	18.24	4.113			

**P>.05

จากตาราง 1 พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษาทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.62 และ 18.24 ตามลำดับ และจากการทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่านักศึกษาทั้งสองกลุ่ม

มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่าก่อนการทดลองนักศึกษาในกลุ่มที่จัดการเรียนการสอนออนไลน์ และกลุ่มที่เรียนในชั้นเรียนแบบปกติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน

ตาราง 2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการจัดเก็บและการค้นคืนสารสนเทศ ก่อนเรียน และหลังเรียน ของกลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	$\bar{x}$	S.D.	df	t	Sig.
ก่อนเรียน	42	17.62	4.813	41	-11.218	.000
หลังเรียน	42	28.64	3.621			

**P>.05

จากตาราง 2 พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักศึกษา กลุ่มที่จัดการเรียนการสอนออนไลน์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.62 และ 28.64 ตามลำดับ และจากการทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติพบว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการจัดเก็บและการค้นคืนสารสนเทศ ก่อนและหลังเรียนของนักศึกษา กลุ่มที่จัดการเรียนการสอนออนไลน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 3 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการจัดเก็บและการค้นคืนสารสนเทศ ก่อนเรียน และหลังเรียน ของกลุ่มที่เรียนในชั้นเรียนแบบปกติ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	$\bar{x}$	S.D.	df	t	Sig.
ก่อนเรียน	42	18.24	4.113	41	-13.491	.000
หลังเรียน	42	29.76	5.117			

**P>.05

จากตาราง 3 พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักศึกษา กลุ่มที่เรียนในชั้นเรียนแบบปกติ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 18.24 และ 29.76 ตามลำดับ และจากการทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติพบว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการจัดเก็บและการค้นคืนสารสนเทศ ก่อนและหลังเรียนของนักศึกษา กลุ่มที่เรียนในชั้นเรียนแบบปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 4 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการจัดเก็บและการค้นคืนสารสนเทศ หลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	$\bar{x}$	S.D.	df	t	Sig.
กลุ่มทดลอง	42	28.64	3.621	41	1.155	.255
กลุ่มควบคุม	42	29.76	5.117			

**P>.05

จากตาราง 4 พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังทดลอง ของนักศึกษาทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 28.64 และ 29.76 ตามลำดับ และจากการทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่านักศึกษาทั้งสองกลุ่ม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่าหลังการทดลองนักศึกษากลุ่มที่จัดการเรียนการสอนออนไลน์ และกลุ่มที่เรียนในชั้นเรียนแบบปกติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ในครั้งนี้ มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนก่อนเรียน ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 1.1) การวิเคราะห์ผู้เรียน 1.2) การวิเคราะห์เนื้อหา 2) ขั้นตอนระหว่างเรียน ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย คือ 2.1) ปฐมนิเทศรายวิชา 2.2) จัดการเรียนการสอน และ 3) ขั้นตอนการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ สมัครสมร ภักดีเทวา (2553) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการออกแบบการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่ง ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการออกแบบการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่ง ประกอบด้วย 9 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 กำหนดจุดประสงค์ ได้แก่ ปรัชญา วิสัยทัศน์ ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่ง ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ผู้เรียน ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์บริบทและสภาพแวดล้อม ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์เนื้อหาและประสบการณ์ ขั้นตอนที่ 6 การออกแบบการเรียนการสอนโดยวิธีการเรียนรู้ร่วมกันและการเรียนรู้แบบโครงงาน ขั้นตอนที่ 7 พัฒนาชุดการเรียนอีเลิร์นนิ่งและกิจกรรมสัมมนาปฏิสัมพันธ์บนเว็บ ขั้นตอนที่ 8 ดำเนินการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งและกิจกรรมสัมมนาปฏิสัมพันธ์บนเว็บ ขั้นตอนที่ 9 ประเมินการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่ง และสอดคล้องกับ กวิตา ปานลำเลิศ และณมน จิรังสุวรรณ (2556 : 744-752) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบรูปแบบการเรียนการสอนผ่าน อีเลิร์นนิ่งด้วยวิธีการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันที่ผลการศึกษา พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนผ่านอีเลิร์นนิ่งด้วยวิธีการเรียนรู้ร่วมกัน ประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) การวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอน 2) การเตรียมการเรียนการสอน 3) การจัดการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย 2 ขั้นตอน 3.1) การเรียนผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่ 3.2) การเรียนในห้องเรียน 4) การวัดและการประเมินผล และสอดคล้องกับ จิรภา อรรถพร และประกอบ กรณีกิจ (2014 : 122-136) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการสอนเชิงรุกออนไลน์ เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ของนิสิตปริญญาบัณฑิต ที่พบว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) บทบาทผู้สอน 2) บทบาทผู้สอน 3) ระบบการจัดการเรียนรู้ 4) เนื้อหาของบทเรียน 5) การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 6) การติดต่อสื่อสารเทคโนโลยี 7) กระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ 8) การสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 9) การวัดและการประเมินผล ซึ่งรูปแบบการสอนเชิงรุกออนไลน์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้มี 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นศึกษาค้นคว้า 2) ขั้นเชื่อมโยงปัญหา 3) ขั้นระดมสมอง 4) ขั้นสังเกตการณ์ และ 5) ขั้นสะท้อนจิต

2. การหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ จากผลการวิจัยพบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ North Carolina State University (NCSU 1997) อ้างถึงใน ทศนัย กิริติทัศน์ (2554 : 1-6) ได้ศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ในฤดูใบไม้ร่วงเมื่อปี ค.ศ. 1997 โดยได้การวิเคราะห์ หลักสูตรจำนวน 29 วิชาที่สอนผ่านเว็บทั้งในระดับปริญญาตรีและสูงกว่า โดยเปรียบเทียบกับการสอนธรรมดาในห้องเรียน ด้วยอาจารย์คนเดียวกัน จำนวนนักเรียนในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ 1,278 คน ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ทั้งสองรูปแบบไม่มีความแตกต่าง ก่อนหน้านี้มีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่ Cuyahoga Community

College เมือง Cleveland รัฐ Ohio และที่ New Jersey Institute of Technology รัฐ New Jersey ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งก็ได้ผลการศึกษาเช่นเดียวกัน จึงสรุปได้ว่าการเรียนการสอนออนไลน์สามารถก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้เท่ากับการเรียนในชั้นเรียน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่า นักศึกษาที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์กับนักศึกษาที่เรียนในเรียนปกติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน

จากข้อค้นพบดังกล่าวเป็นเครื่องยืนยัน การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ก็สามารถทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างจากรูปแบบการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ ดังนั้นหากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาแบบออนไลน์ก็จะเป็นการเพิ่มทางเลือกในการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยได้อีกทาง เพราะในปัจจุบันการเรียนแบบออนไลน์ค่อนข้างเป็นที่นิยมอย่างมากในหมู่นักศึกษาและคนวัยทำงาน ที่มีข้อจำกัดทางด้านเวลาและการเดินทางไปเรียนนอกสถานที่ ดังนั้นหากมหาวิทยาลัยมีหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ เพื่อตอบโจทย์ของคนกลุ่มนี้ได้ด้วยการแก้ไขปัญหาการศึกษาด้วยระบบการเข้าถึงการเรียนการสอนที่ง่ายขึ้น และรวดเร็ว โดยที่ไม่ต้องเสียเวลาเดินทางไปเรียนที่มหาวิทยาลัย ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางได้เป็นอย่างดี การเรียนแบบออนไลน์ มีโอกาสในการเรียนจบที่เร็วกว่าการเรียนในห้องเรียน เพราะไม่ต้องรอเวลาเรียนในคาบเรียนต่อไป ผู้เรียนสามารถเรียนบทเรียนต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง การเรียนแบบออนไลน์ไม่จำกัดจำนวนผู้เรียน แต่การเรียนในห้องเรียน จำกัด การเรียนแบบออนไลน์ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการทำเอกสาร และการเรียนแบบออนไลน์ เรียนจากที่ไหน เมื่อไรก็ได้

1.2 ในการนำระบบการเรียนการสอนออนไลน์ของงานวิจัยนี้ไปใช้ จะต้องมีการปรับปรุงหรือประยุกต์รูปแบบของบทเรียนออนไลน์ให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชานั้น ๆ และสอดคล้องกับการเรียนการสอนที่ต้องการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ขั้นตอนต่าง ๆ สามารถปรับเปลี่ยนได้ให้มีความยืดหยุ่นกับเนื้อหาและระยะเวลา

1.3 ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และระบบบริหารจัดการการเรียนการสอน (LMS) จะต้องมีความเร็วที่เพียงพอสำหรับเข้าถึงข้อมูลไฟล์ขนาดใหญ่ การดาวน์โหลดข้อมูล และการโต้ตอบที่ทันต่อกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการเข้าสืบค้นข้อมูลเว็บไซต์และกิจกรรมที่ต้องเชื่อมต่อ หากขาดช่วงหรือเกิดข้อขัดข้องจะทำให้เกิดการใช้งานไม่ราบรื่นได้ ตรวจสอบระบบบริหารจัดการเว็บไซต์ให้มีความเสถียรในการใช้งานและมีการสำรองข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการเก็บข้อมูล เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายในข้อมูลต่าง ๆ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการทดลองครั้งนี้ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ กับกลุ่มที่เรียนในชั้นเรียนปกติ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั้นหมายความว่า การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ก็สามารถก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ เท่ากับการเรียนในชั้นเรียนปกติ ดังนั้นหากมีการพัฒนาบทเรียนที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ที่หลากหลายรูปแบบอาจจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น รูปแบบของบทเรียนออนไลน์ที่มีรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาบทเรียนที่หลากหลายขึ้น รูปแบบของการให้ผลป้อนกลับต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การพัฒนาแบบบทเรียนที่มีใช้สื่อสังคมออนไลน์มาประยุกต์ใช้ เป็นต้น

รายการอ้างอิง

- กฤษณา สิกขมาน. (2554). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการสื่อสารภาษาอังกฤษธุรกิจ โดยการใช้การสอนแบบ E-Learning*. กรุงเทพฯ: รายงานการวิจัยมหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- กวิตา ปานลำเลิศ และ ณมน จีรังสุวรรณ. (2556). "การออกแบบรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเอ็มเลิร์นนิ่งด้วยวิธีการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกัน" *การประชุมวิชาการแห่งชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 10*. 744-752
- จิรภา อรรถพร และประกอบ กรณีกิจ. (2014). "การพัฒนารูปแบบการสอนเชิงรุกออนไลน์เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ของนิสิตปริญญาบัณฑิต" *วารสาร OJED*, Vol.9,No.4 2014, pp.122-136.
- ฐานีย์ ธรรมเมธา. (2557). *อีเลิร์นนิ่ง: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ e-Learning: from theory to practice*. โครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย. กรุงเทพฯ: สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- ทัศน์ัย กิตติทัศนะ. (2554). "จุดคุ้มทุนในการจัดการเรียนการสอนผ่านเว็บ." *วารสารสารสนเทศ* ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2554, pp.1-6.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ครั้งที่ 7 สุริยาสาน.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. (2559). *สารสนเทศประจำปีการศึกษา 2559 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*. เอกสารเลขที่ กนผ.1/2559. พิมพ์ครั้งที่ 1.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2548). *หลักเกณฑ์การขอเปิดและดำเนินการหลักสูตรระดับปริญญา ในระบบการศึกษาทางไกล พ.ศ.2548*. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ.
- สมัครสมร รักดีเทวา. (2553). *การพัฒนารูปแบบการออกแบบการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่ง ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). *แนวทางจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ: ครุสภา ลาตพัวร์.

การพัฒนาการเรียนการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยใช้เทคนิค KWL Plus สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

The Development of English Reading Comprehension and Achievement Motivation through KWL Plus Technique for Pratomsuksa 6 students

พรวิมล ปานทอง *

อภิราตี จันทน์แสง **

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิค KWL Plus สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2) เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผล 3) เพื่อเปรียบเทียบการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียน และ 4) เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนลุ่มระวีวิทยา จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 11 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิค KWL Plus 2) แบบทดสอบวัดการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ 3) แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติทดสอบวิลคอกซัน (The Wilcoxon Matched Pairs Singed-Ranks Test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL Plus สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.29/78.48 2) ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิค KWL Plus มีค่าเท่ากับ 0.6263 3) นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL Plus มีคะแนนในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค KWL Plus มีคะแนนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน ภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ABSTRACT

The purposes of this research were : 1) to develop instructional English plans through KWL Plus technique for Pratomsuksa 6 students with a required 75/75 efficiency criterion, 2) to study effectiveness index (E.I.), 3) to compare reading comprehension of students before and after learning and 4) to compare achievement motivation of students before and after using the KWL Plus technique. The target group was 11 students of Pratomsuksa 6 at Loomraveewittaya School, Surin Province, who were selected by the purposive sampling technique. The instruments used in the study were : 1) the instructional English plans through KWL Plus technique, 2) a reading comprehension test, and 3) the questionnaire on achievement motivation. The statistics for data analysis were mean, standard deviation, percentage, and the Wilcoxon Matched Pairs Singed- Ranks Test.

The results of the study were as follows : 1) the efficiency of instructional English plans through KWL Plus for Pratomsuksa 6 students was 83.29/78.48 2) the effectiveness index (E.I.) of instructional English plans through KWL Plus technique was 0.6263 3) the score of reading English comprehension after using KWL Plus was higher at a significance level of .05 4) the score of achievement motivation after using KWL Plus technique was higher at a significance level of .05.

* นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

** อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คำสำคัญ : การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ, แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์, การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL Plus

Keywords : English Reading Comprehension, Achievement Motivation, KWL Plus Technique

บทนำ

ทักษะภาษาอังกฤษเป็นทักษะที่สำคัญยิ่งแห่งศตวรรษที่ 21 ในยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งองค์ความรู้ที่สำคัญต่าง ๆ ของโลกส่วนใหญ่นั้น ได้ถูกบันทึกและเผยแพร่เป็นภาษาอังกฤษไปทั่วโลก (สถาบันภาษาอังกฤษ กระทรวงศึกษาธิการ, 2558 : 9) ในบรรดาทักษะทั้ง 4 ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เมื่อพิจารณาแล้ว พบว่าทักษะการอ่านเป็นหนึ่งในทักษะที่จำเป็นและใช้มากที่สุดในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศในประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนา มีการรับเอาเทคโนโลยีและวิชาการสมัยใหม่ รวมทั้งเครื่องอุปโภคบริโภคจากต่างประเทศเข้ามา ซึ่งมีบทบาทอย่างมากในชีวิตคนไทย เรามีโอกาสที่จะได้เห็นและอ่านภาษาอังกฤษมากขึ้น (เรวดี หิรัญ, 2539 : 149) ไม่ว่าจะเป็นอยู่ในรูปสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น ตำรา หนังสือ วารสารหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในยุคของอินเทอร์เน็ต ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางในการเรียนรู้และการถ่ายทอดความคิด ความก้าวหน้าทางวิทยาการการศึกษาทั้งในและนอกห้องเรียนต้องใช้ทักษะการอ่านเป็นหลักในการศึกษาหาความรู้ และเป็นกุญแจสำคัญนำไปสู่การแสวงหาความรู้ในระดับที่สูงขึ้น (สุภัทรา อักษรานุเคราะห์, 2532 : 84) แต่อย่างไรก็ตามการเรียนการสอนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษในประเทศไทยที่ผ่านมา พบว่านักเรียนขาดทักษะในการอ่านและมีความสามารถในการอ่านอยู่ในระดับต่ำ ไม่สามารถเรียงลำดับเหตุการณ์ คาคาการณ์ล่วงหน้า และจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ ความสามารถของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับการอ่านยังไม่น่าพอใจ โดยผู้เรียนยังขาดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ อาจมีสาเหตุมาจากผู้เรียนขาดวิธีการหรือเทคนิคการอ่านที่เหมาะสมส่งผลให้ขาดความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน (ผจงกาญจน์ ภูวิภาตวรธน์, 2540 : 30) จากรายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกลุ่มระวีวิทยา ปีการศึกษา 2558 ที่ผ่านมา พบว่าผลคะแนนวิชาภาษาอังกฤษเฉลี่ยร้อยละ 39.62 ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยในระดับประเทศ คือ เฉลี่ยร้อยละ 40.31 (สำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1, 2558 : 42) และต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนตั้งไว้ จากการสัมภาษณ์ผู้เรียนและสังเกตจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ พบว่าผู้เรียนขาดทักษะการอ่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือนักเรียนมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจอยู่ในระดับต่ำ เพราะนักเรียนไม่เข้าใจความหมายของคำ กลุ่มคำ ประโยค จึงไม่สามารถสรุปใจความสำคัญ หรือความคิดรวบยอดตีความ และคิดวิเคราะห์ที่จะเชื่อมโยงความรู้ไปประยุกต์ใช้ในบริบทหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ไม่สามารถตอบคำถามจากแบบทดสอบได้นอกจากนี้ ผู้เรียนยังขาดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาอังกฤษ เพราะผู้เรียนคิดว่าภาษาอังกฤษเป็นวิชาที่ยาก เรียนแล้วไม่ได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้ผลคะแนนภาษาอังกฤษของผู้เรียนอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งแบบทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาภาษาอังกฤษ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการค้นหาและเลือกคำตอบในแบบทดสอบให้ถูกต้อง โดยคะแนนที่ได้จากการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) นั้น มีผลต่อการนำไปใช้ในการเรียนในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนให้ประสบความสำเร็จ การสอนเทคนิคการอ่านถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะทำให้ผู้เรียนสามารถอ่านและเข้าใจความหมายจากสิ่งที่อ่านได้แล้ว ยังจะช่วยให้ผู้เรียนเป็นผู้อ่านที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ไม่ว่าจะอ่านงานเขียนประเภทใดก็ตาม หรือเมื่อพบปัญหาในการอ่าน ผู้อ่านจะสามารถปรับวิธีการเพื่อแก้ปัญหาหรืออุปสรรคเหล่านั้น จนสามารถบรรลุเป้าหมายของการอ่านได้ การพัฒนาทักษะการอ่านทำได้หลายวิธี เช่น เทคนิค SQ4R มี 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) Survey (S) คือ อ่านอย่างคร่าว ๆ เพื่อหาจุดสำคัญของเรื่อง 2) Question (Q) คือ การตั้งคำถาม 3) Read (R) การอ่านข้อความในบทหรือตอนนั้น ๆ เข้าอย่างละเอียดและในขณะเดียวกัน ก็ค้นหาคำตอบสำหรับคำถามที่ได้ตั้งไว้ 4) Record (R) ให้ผู้เรียนจดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้อ่านจากขั้นตอนที่ 3 5) Recite (R) ให้ผู้เรียนเขียนสรุปใจความสำคัญ โดยพยายามใช้ภาษาของตนเอง 6) Reflect (R) ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ วิจารณ์ บทอ่านที่ผู้เรียนได้อ่านแล้วแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่ผู้เรียนมีความคิดเห็นสอดคล้องหรือความคิดเห็นไม่สอดคล้อง บางครั้งอาจขยายความสิ่งที่ได้อ่านโดยการเชื่อมโยงความคิดจากบทอ่านกับความรู้เดิมโดยใช้ภาษาอย่างถูกต้อง ซึ่งการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ทำให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพในการอ่านดีกว่าการอ่านโดยไม่ได้ตั้งคำถามเอาไว้ล่วงหน้า จะทำให้การอ่านมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนว่าต้องการอะไรหลังการอ่าน (อัมจิตร เหล่าทองสาร, 2556) เทคนิค Cooperative Integrated Reading and Composition (CIRC) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือที่ใช้ในการสอนอ่านและเขียนโดยเฉพาะรูปแบบนี้ประกอบด้วย ด้วยกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมการอ่านแบบเรียน

การสอนการอ่านเพื่อความเข้าใจ และการบูรณาการภาษากับการเรียนรู้ (ธิดา ทิพย์สุข, 2552) เทคนิค Murdoch Integrated Approach (MIA) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สามารถแก้ไขปัญหาการอ่าน เพื่อความเข้าใจ เนื่องจากผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนควบคู่กันไปและเป็นกระบวนการที่เน้นการคิด (จันทร์ชาติ สมจิตร, 2557) และ KWL Plus (กัญญา ยินดีฉาย, 2555) และยังมีอีกหลายเทคนิค ซึ่งแต่ละเทคนิคจะมีขั้นตอนและวิธีการสอนอ่านที่แตกต่างกันไป

เทคนิค KWL Plus ถูกคิดค้นขึ้นมาโดย คาร์และโอเกล (Carr and Ogle) เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ใช้พัฒนาทักษะการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการอ่าน โดยผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้เดิม เข้ากับความรู้นใหม่ในกระบวนการอ่าน มีการวางแผน ตั้งจุดหมายว่าตนเองต้องการอะไรและตรวจสอบว่าได้บรรลุเป้าหมายที่ตนวางไว้หรือไม่ ข้อจำกัดของวิธีการนี้ คือผู้สอนต้องคอยกระตุ้นช่วยเหลือผู้เรียนตลอดเวลา และคำถามมีความสำคัญมากในการจัดการเรียนรู้แบบนี้ (พรสวรรค์ สืบอ, 2550 : 119-122) ข้อดีของการจัดการเรียนรู้แบบเทคนิค KWL Plus คือช่วยฝึกทักษะการอ่านและการคิดวิเคราะห์ ทำให้ผู้เรียนสามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้เพื่อหาองค์ความรู้ใหม่ เป็นเทคนิคที่เหมาะสมกับผู้เรียน ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมหาวิทยาลัย (อรุณี วิริยะจิตรา, 2555 : 123-125) สามารถใช้แก้ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการอ่านภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามเทคนิค KWL Plus เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการอ่านเพื่อความเข้าใจ เน้นกิจกรรมที่ให้นักเรียนใช้กระบวนการคิดในขณะที่อ่าน ซึ่งสอดคล้องกับการฝึกทักษะกระบวนการคิด คือ ทฤษฎีอภิปัญญา (Meta -Cognition) โดย K ย่อมาจาก Know เป็นขั้นตอนที่นักเรียนตรวจสอบหัวข้อเรื่องว่าตนเองมีความรู้เกี่ยวกับหัวข้อเรื่องมากน้อยเพียงใด W ย่อมาจาก Want to Know เป็นขั้นตอนที่นักเรียนจะต้องถามตนเองว่าต้องการรู้อะไรในเนื้อเรื่องที่อ่านบ้าง โดยเป็นการตั้งเป้าหมายในการอ่าน L ย่อมาจาก Learned เป็นขั้นตอนที่นักเรียนสำรวจว่าตนเองได้เรียนรู้อะไรบ้างจากบทอ่านและจดบันทึกสิ่งที่ตนเองเรียนรู้ และ Plus หมายถึง เป็นการสร้างแผนภูมิรูปภาพความคิด ทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ด้วยการพูดสรุปความในตอนท้ายหลังจากการเขียนแผนภูมิรูปภาพความคิดเสร็จ ซึ่งทำให้นักเรียนสามารถบรรลุจุดมุ่งหมาย ของการอ่านได้ (สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรณ, 2544 : 75-76) ซึ่งการสอนอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ด้วยวิธี KWL-Plus ถือว่าเป็นยุทธวิธีการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจวิธีหนึ่ง ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนอ่านอย่างมีจุดประสงค์ และจดจำข้อมูลต่างๆได้ (ทัศพร เกศหอม, 2547: 29)

จากการศึกษาทบทวนเอกสารวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาบริบทของโรงเรียน สภาพปัญหาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ การขาดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ข้อดีของเทคนิค KWL Plus รวมทั้งประสบการณ์การสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนแห่งนี้ ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค KWL Plus ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและเกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิค KWL Plus ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิค KWL Plus ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
3. เพื่อเปรียบเทียบการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL Plus
4. เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค KWL Plus

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนลุ่มระวีวิทยา จำนวน 11 คน โรงเรียนบ้านหนองพลวง จำนวน 7 คน โรงเรียนบ้านตากวน จำนวน 18 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ใน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 จำนวน 36 คน

กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนลุ่มระวีวิทยา อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 11 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

แบบแผนการทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามแบบแผนกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (The Single Group, Pretest-Posttest Design)

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง (The Single Group Pretest – Posttest) 6 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิค KWL Plus ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กลุ่ม	ทดสอบก่อนเรียน	ทดลอง	ทดสอบหลังเรียน
กลุ่มทดลอง	T1	X	T2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

T1 หมายถึง การทดสอบวัดความเข้าใจการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ก่อนเรียน

X หมายถึง การสอนอ่านด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค KWL Plus จำนวน 8 แผน

T2 หมายถึง การทดสอบวัดความเข้าใจ การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์หลังเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชนิด ประกอบด้วย

2.1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค KWL Plus ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 จำนวน 8 แผน และ 2 ชั่วโมง รวมใช้เวลาเรียน 16 ชั่วโมงดำเนินการสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามกรอบเนื้อหาและกิจกรรมที่กำหนดไว้ ตามองค์ประกอบของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จากนั้นนำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น ให้กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องของรูปแบบการเขียนแผน ความสัมพันธ์ระหว่างจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล เครื่องมือ และเกณฑ์ที่ใช้วัดและประเมินผล จากนั้นนำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา และวิธีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นำคะแนน จากการประเมินความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาและวิธีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ไปแปลความหมายค่าเฉลี่ย ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า มี 5 ระดับ ที่ได้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ ไปวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย เพื่อเปรียบเทียบเกณฑ์ ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ขั้นตอนสุดท้าย นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด ตั้งแต่คะแนนเฉลี่ย 4.51-4.77 ไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนลุ่มระวีวิทยา ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย

2.2 แบบทดสอบวัดการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แบบปรนัย เลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบอิงเกณฑ์วิชาภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 40 ข้อ ซึ่งจะใช้จริง จำนวน 30 ข้อ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสม และประเมินค่าความสอดคล้องกับจุดประสงค์ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เมื่อพิจารณาแล้วนำคะแนนมาหาค่าเฉลี่ย ถ้าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมตั้งแต่ 0.8-1.0 ก็สรุปได้ว่าข้อสอบนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สามารถนำไปใช้ได้ จากนั้นนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดลอง (try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านตากวน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาสุรินทร์ เขต 1 นักเรียน จำนวน 17 คน เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ โดยการนำแบบทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก คัดเลือกข้อที่มีค่าตั้งแต่ 0.24-0.75 โดยใช้วิธี ดัชนีบี (B-Index หรือ Brennan Index) ของเบรนนัน (Brennan) จากนั้น นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้สูตรของโลเวท (Lovett) ได้เท่ากับ 0.73 ขั้นตอนสุดท้าย นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปจัดพิมพ์เพื่อนำมาใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

2.3 แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นแบบสอบถามชนิด มาตราส่วนประมาณค่า 4 อันดับ จำนวน 15 ข้อสร้างแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามกรอบทฤษฎีของ แมคเคลแลนด์ (McClelland) โดยคำถามของแบบวัด เป็นเรื่องที่ครอบคลุมลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 3 ด้าน คือ ความกระตือรือร้นทางการเรียน ความรับผิดชอบต่องาน การเรียน และการคาดการณ์ล่วงหน้า ซึ่งแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 20 ข้อ และต้องการใช้จริง 15 ข้อ ผู้วิจัยได้กำหนดค่าคะแนนเป็น 4 ระดับตามวิธีของ ลิเคิร์ต (Likert) ดังนี้ ทุกครั้ง บ่อยครั้ง บางครั้ง และไม่จริงเลย จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่ฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณา ความถูกต้องและความเหมาะสม จากนั้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความชัดเจนทางภาษาและความถูกต้องตาม เนื้อหาแล้วนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับความรูสึก ความ คิดเห็นของนักเรียน ซึ่งมีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

- +1 เมื่อแน่ใจว่า ข้อคำถามนั้นสามารถวัดความรู้สึกความคิดเห็นของนักเรียนได้จริง
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่า ข้อคำถามนั้นสามารถวัดความรู้สึกความคิดเห็นของนักเรียนได้จริง
- 1 เมื่อแน่ใจว่า ข้อคำถามนั้นไม่สามารถวัดความรู้สึกความคิดเห็นของนักเรียนได้จริง

ดำเนินการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับความรู้สึกความคิดเห็นของนักเรียน ซึ่งเกณฑ์ที่สามารถใช้ได้ คือ ตั้งแต่ 0.80–1.00 (สมนึก ภัททิยธนี, 2553 : 218) และนำแบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่ได้ปรับปรุง ทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านตากวน จำนวน 17 คน จากนั้นนำแบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์อย่างง่าย ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของด้านนั้น ๆ และหาความเชื่อมั่น โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามสูตรของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.79 และจัดทำ แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ฉบับจริง จำนวน 15 ข้อ เพื่อนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจและแบบสอบถามวัดแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.2 ดำเนินการทดลองสอนตามตารางเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สอนโดยใช้แผนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ โดยเทคนิค KWL- Plus ระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2559

3.3 ทดสอบหลังเรียนกับกลุ่มเป้าหมาย ด้วยแบบทดสอบวัดการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและแบบสอบถาม วัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน

3.4 ตอบแบบสอบถามหลังเรียนกลุ่มเป้าหมาย ด้วยแบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งเป็นแบบสอบถาม ชุดเดียวกันกับที่ใช้สอบถามก่อนเรียน

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

4.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

4.1.1 แบบทดสอบวัดการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ

1) หาค่าความเที่ยงตรงของแบบทดสอบวัดการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยหาค่าดัชนี ความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (IOC) (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2551 : 107)

2) การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้สูตรของ เบรนนาน (Brennan) (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2551 : 89)

3) การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบวัดการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้สูตรของโลเวท (Lovett) (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2551 : 106)

4.1.2 แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

1) หาค่าความเที่ยงตรงของความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับพฤติกรรมชี้วัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยใช้สูตร IOC (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2551 : 107)

2) หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนชนิดมาตราส่วนประมาณค่า โดยวิธี Item-total Correlation ใช้สูตร (สมนึก ภัททิยธนี, 2553 : 98)

4.2 สถิติพื้นฐาน

2.1 ร้อยละ (Percentage)

2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.3 สถิติทดสอบสมมติฐานโดยใช้ สถิติทดสอบวิลคอกซัน (The Willcoxon Matched Pairs Singed- Ranks Test)

สรุปผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำเสนอ 3 ประเด็นหลักดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผน การจัดการเรียนรู้ วิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิค KWL รายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 2 ประสิทธิภาพของแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เทคนิค KWL Plus

ประสิทธิภาพ	เต็ม	$\bar{x}$	S.D.	ร้อยละ
ด้านกระบวนการ (E_1)	240	199.90	4.24	83.29
ด้านผลลัพธ์ (E_2)	30	23.54	0.70	78.48
ประสิทธิภาพของแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ (E_1/E_2)				83.29/78.48

จากตาราง 2 พบว่า แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิค KWL Plus ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 มีประสิทธิภาพกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 83.29 และประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 78.48 ดังนั้น แผนการจัดการกิจกรรม การเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิค KWL Plus ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.29/78.48 ซึ่งสูงกว่า เกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ผลการวิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิค KWL Plus ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปรากฏผลดัง ตาราง 3

ตาราง 3 ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการกิจกรรมการ เรียนรู้ วิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิค KWL Plus ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

(ยีนดี ฉาย, 2555) N	คะแนนเต็ม	ผลรวมคะแนนทดสอบหลังเรียน		ผลรวมคะแนนทดสอบก่อนเรียน		E.I.
		คะแนนที่ได้	ร้อยละ	คะแนน ที่ได้	ร้อยละ	
11	330	259	78.48	140	42.42	0.6263

จากตาราง 3 พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค KWL Plus ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 มีค่าเท่ากับ 0.6263 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 62.63 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐาน แล้วต้องสูงกว่าร้อยละ 50 ความก้าวหน้าจึงอยู่ในระดับปานกลาง

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน การจัดกิจกรรม การเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL Plus ปรากฏผลดังตาราง 4

ตาราง 4 การเปรียบเทียบการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค KWL Plus

นักเรียนคนที่	คะแนนการอ่าน ภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจ		ผลต่างของคะแนน (d)	อันดับที่ของ ความแตกต่าง	อันดับที่ตามเครื่องหมาย	
	ก่อนเรียน (X)	หลังเรียน(Y)			บวก	ลบ
1	13	22	+9	1.5	1.5	0
2	10	20	+10	3	3	0
3	12	23	+11	4.5	4.5	0
4	15	25	(เดิม +13)+10	3	3	0
5	13	24	+11	4.5	4.5	0
6	11	20	+9	1.5	1.5	0
7	12	24	+12	8.5	8.5	0
8	15	27	+12	8.5	8.5	0
9	13	26	+13	10.5	10.5	0
10	14	25	+11	4.5	4.5	0
11	12	23	+11	4.5	4.5	0
รวม					54.5	0

จากตาราง 4 พบว่า การเปรียบเทียบคะแนนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียนของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เทคนิค KWL Plus ให้ T เป็นผลรวมของอันดับที่มีค่าน้อยกว่า (โดยไม่คิดเครื่องหมาย) ดังนั้น ค่า T คำนวณได้เท่ากับ 0 เปิดตารางหาค่าวิกฤต T ณ $\alpha = .05$ (Two -tail) $n = 11$ พบว่า ค่า T ในตารางเท่ากับ 10 ค่า T ที่คำนวณน้อยกว่าค่า T ในตาราง จึงปฏิเสธ H_0 หรือ ยอมรับ H_1

สรุปว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค KWL Plus มีคะแนนการอ่าน ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียน แตกต่างกัน โดยที่นักเรียนมีคะแนนการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. การวิเคราะห์เปรียบเทียบแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน ที่ได้รับ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL Plus ปรากฏผลดังตาราง 5

ตาราง 5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL Plus

นักเรียน คนที่	แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทางการเรียน		ผลต่างของ คะแนน (d)	อันดับที่ของ ความแตกต่าง	อันดับที่ตาม เครื่องหมาย	
	ก่อนเรียน (X)	หลังเรียน (Y)			บวก	ลบ
1	40	50	+10	8	8	0
2	35	40	+5	1	1	0
3	33	40	+7	2.5	2.5	0
4	31	39	+8	5.5	5.5	0
5	34	43	+9	7	7	0
6	32	48	+16	11	11	0
7	30	45	+15	10	10	0
8	50	57	+7	2.5	2.5	0
9	48	55	+7	2.5	2.5	0
10	45	53	+8	5.5	5.5	0
11	30	41	+11	9	9	0
รวม					64.5	0

จากตาราง 5 พบว่า การเปรียบเทียบแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เทคนิค KWL Plus ให้ T เป็นผลรวมของอันดับที่มีค่าน้อยกว่า (โดยไม่คิดเครื่องหมาย) ดังนั้น ค่า T คำนวณได้เท่ากับ 0 เปิดตารางหาค่าวิกฤต T ณ $\alpha = .05$ (Two -tail) $n = 11$ พบว่า ค่า T ในตารางเท่ากับ 10 ค่า T ที่คำนวณได้น้อยกว่าค่าในตาราง จึงปฏิเสธ H_0 หรือยอมรับ H_1

สรุปว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้ รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค KWL Plus มีคะแนนเฉลี่ย แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน และหลังเรียนแตกต่างกัน โดยที่นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์โดยใช้เทคนิค KWL Plus สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ครั้งนี้ สามารถอภิปรายผล การวิจัยได้ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยใช้เทคนิค KWL Plus สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.29/78.48 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพ 75/75 ที่กำหนดไว้หมายความว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากแบบประเมินพฤติกรรมระหว่างเรียนคะแนนจากใบงานและ แบบทดสอบย่อยของนักเรียนทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 83.29 และค่าเฉลี่ยของคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่าน ภาษาอังกฤษของนักเรียนทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 78.48 แสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยใช้เทคนิค KWL Plus สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำให้การเรียนรู้ มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของณมล กอญผาลา (2554 : 122-129) เรื่องการเปรียบเทียบการอ่านจับใจความ การคิดวิเคราะห์และความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบ KWL Plus และการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) พบว่า ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบ KWL Plus ที่สร้างขึ้น มีค่าเท่ากับ 91.97/87.10 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภาณี โทโส (2554 : 107 - 114) เรื่อง การเปรียบเทียบความเข้าใจ ในการอ่านภาษาอังกฤษ การคิดวิเคราะห์ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการ

จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL Plus กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R พบว่ากิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL Plus มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 82.79/82.93 ซึ่งอาจเป็นเพราะแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้เทคนิค KWL Plus มีรูปแบบการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนอยากรู้ อยากเรียน โดยครูผู้สอนได้เลือกบทอ่านที่สอดคล้องกับความสนใจเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน มีการเรียงลำดับบทอ่านจากง่ายไปหายากในขณะสอน ครูมีการตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนระดมความคิด (Brainstorm) เพื่อให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ และบันทึกสิ่งที่นักเรียนรู้ในช่อง K (What I know) จากนั้นกระตุ้นการตั้งคำถามของนักเรียนในสิ่งที่อยากรู้ลงในช่อง W (What I want to know) หลังจากการอ่านแล้วครูให้นักเรียนอภิปรายผลการเรียนรู้ที่ได้จากการอ่าน และเขียนลงในช่อง L (What I have learned) จากนั้นให้นักเรียนสรุปความรู้โดยการสร้างแผนผังความคิด Plus (Mind Mapping)

2. ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิค KWL Plus สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เท่ากับ 0.6263 โดยที่นักเรียนมีความก้าวหน้าด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 62.63 สอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญา ยินดีฉาย (2555 : 90-95) เรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาภาษาอังกฤษ ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด โดยใช้สมองเป็นฐานและจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL Plus ซึ่งพบว่า ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL Plus ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เท่ากับ 0.5694 และสอดคล้องกับจรัสศรี พาเทพ (2558 : 69-74) เรื่องการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TBL และเทคนิค KWL Plus พบว่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL Plus ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เท่ากับ 0.648 ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL Plus ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL Plus มีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของจิตตรา คนยืน (2550 : 75-78) เรื่องการเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการใช้กลวิธีแบบ KWL Plus ซึ่งพบว่าผลการเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กลวิธีแบบ KWL Plus สอดคล้องกับผลการ ศึกษาของจิตต์กสิร์ ทับสิงห์ (2554 : 86-100) เรื่องผลการจัดการเรียนรู้โดยวิธี KWL Plus และวิธี MIA ที่มีต่อความสามารถทางการอ่านภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ซึ่งผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้การอ่านภาษาอังกฤษ โดยวิธี KWL Plus มีความสามารถทางการอ่านภาษาอังกฤษหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL Plus มีคะแนนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เป็นร้อยละ 77.42 สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาณี ไสโท (2554 : 107-114) เรื่องการเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ การคิดวิเคราะห์ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL Plus กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL Plus และ SQ4R มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (เท่าไร) การจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค KWL Plus เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถกระตุ้นกระบวนการคิดในขณะอ่าน ทำให้เกิดคำถามความอยากรู้อยากเห็นและหาวิธีการให้ได้มาซึ่งคำตอบ ซึ่งหากมีการแข่งขันระหว่างกลุ่มและการให้รางวัลเข้ามาช่วยกระตุ้นจะทำให้เด็กเกิดความกระตือรือร้นมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ตื่นเต้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้แบบร่วมมือกันในกลุ่ม กล่าวคือ กล่าวทำ กล่าวแสดงออก ส่งผลให้นักเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนใช้กลวิธีสอนแบบ KWL Plus หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.1

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิค KWL Plus มีขั้นตอนและเทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย ครูควรศึกษาและทำความเข้าใจเป็นอย่างดีก่อนนำไปใช้สอนในชั้นเรียน

1.2 ครูควรศึกษาวานักเรียนมีความรู้พื้นฐานในเรื่องที่อ่านมากนักน้อยเพียงใด และนักเรียนมีความสนใจในเรื่องใด เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการจัดกิจกรรม เพื่อกระตุ้นความรู้เดิมมาบูรณาการกับเรื่องที่อ่าน ควรเป็นเนื้อเรื่องที่น่าสนใจเหมาะสมกับวัย

1.3 ครูควรกำหนดเวลาในการทำกิจกรรมตามขั้นตอนต่าง ๆ ให้เหมาะสม เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดในการระดมสมอง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบการสอน โดยใช้เทคนิค KWL Plus กับวิธีการสอนอื่น ๆ ที่มีความเหมาะสมในการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ

2.2 ควรศึกษาค้นคว้า วิจัย การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิค KWL Plus ร่วมกับตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความพึงพอใจในการเรียน การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความคงทนในการเรียนรู้

2.3 ควรศึกษาค้นคว้า วิจัย โดยการนำเทคนิค KWL Plus ไปใช้ในกลุ่มสาระอื่น ๆ และระดับชั้นอื่น ๆ

2.4 ควรศึกษาทัศนคติของผู้เรียนต่อการใช้เทคนิค KWL Plus ในชั้นเรียนด้วย

รายการอ้างอิง

กัญญา อินดิฉาย. (2555). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาภาษาอังกฤษ ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด โดยใช้สมองเป็นฐาน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL - Plus . มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

จรัสศรี พาเทพ. (2558). การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TBL และเทคนิค KWL-Plus. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

จันทราชาติ สมจิตร. (2557). การศึกษาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยการสอนแบบเอ็มไอเอ (MIA) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

จิตตภัสร์ ทับสิงห์. (2554). ผลการจัดการเรียนรู้โดยกลวิธี KWL - Plus และวิธี MIA ที่มีผลต่อความสามารถทางการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

จิตรลดา คนยืน. (2550). การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้กลวิธีสอนแบบ KWL - Plus. อุตรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.

ทศพร เกตุหอม. (2547). บทควมวิชาการการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ด้วยวิธี KWL-Plus. วารสารเทคโนโลยีธนบุรี, 27-32.

ธิดา ทิพย์สุข. (2552). การพัฒนาผลการเรียนรู้ด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค CIRC. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นฤมล งอยผาลา. (2554). การเปรียบเทียบการอ่านจับใจความ การคิดวิเคราะห์และความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบ KWL - Plus และการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ผจงกาญจน์ ภูวิภาดววรรณ. (2540). เทคนิคการสอนอ่านภาษาอังกฤษระดับชั้นมัธยมศึกษา. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พรสรรค์ สีป้อ. (2550). สดุดยอวิธีสอนภาษาอังกฤษนำไปสู่...การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

เรวดี หิรัญ. (2539). สอนอย่างไรเด็กจึงจะอ่านภาษาอังกฤษให้เข้าใจในแนวคิดและเทคนิควิธีการสอนอ่านภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สถาบันภาษาอังกฤษ กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). คู่มือการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแนวใหม่ ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

สุภัทรา อักษรานุเคราะห์. (2532). การสอนทักษะทางภาษาและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภาณี ไสโท. (2554). การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ การคิดวิเคราะห์ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL- Plus กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สมนึก ภัททิยธนี. (2553). การวัดผลการศึกษา. กาฬสินธุ์: ประสานการพิมพ์.

สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2551). ระเบียบวิธีการวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. กาฬสินธุ์: ประสานการพิมพ์.

สมศักดิ์ ภูวิภาดาธารณ. (2544). การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง. เชียงใหม่: The Knowledge Center.

สำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1. (2558). ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ปีการศึกษา 2558. สุรินทร์: โรงพิมพ์พันธุ์เพ็ญ.

อรุณี วิริยะจิตรา. (2555). เหลียวหลังแลหน้า : การสอนภาษาอังกฤษ. กรุงเทพฯ: หน้าต่างสู่โลกกว้าง.

อ้อมจิตร เหล่าทองสาร. (2556). การเปรียบเทียบการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอภิปัญญาและการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

การใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนจดหมายท้วงติงทางธุรกิจ

The Use of Genre-based Activities to Develop Students' Complaint Letter Writing Ability

ธีรภัทร ประเกียรติ *

อินธิสาร ไชยสุข **

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนจดหมายท้วงติงทางธุรกิจของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐานและ 2) เพื่อเปรียบเทียบเจตคติที่มีต่อการเขียนจดหมายท้วงติงทางธุรกิจของนักศึกษา ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน ก่อนและหลังเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จำนวน 1 ห้องเรียน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 18 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการอรรถฐานเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนจดหมายท้วงติงทาง 2) แบบทดสอบวัดความสามารถทางการเขียนจดหมายท้วงติงทางธุรกิจ (Complaint Letter Writing Test) 3) แบบวัดเจตคติ (Attitude Questionnaire) และ 4) เกณฑ์การประเมินความสามารถในการเขียนจดหมายท้วงติงทางธุรกิจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า ผู้เรียนมีผลการสอบก่อนการจัดกิจกรรมโดยรวม เฉลี่ยเท่ากับ 68.43 ผลการทดสอบหลังการจัดกิจกรรมโดยรวม เฉลี่ยเท่ากับ 88.21 ค่า t-test เท่ากับ 27.95 และผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้การเขียนจดหมายท้วงติงทางธุรกิจโดยกิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to improve students' complaint letter writing ability based on genre-based activities and 2) to study the attitude of students toward the learning activities based on genre-based activities. The samples were selected by purposive sampling of eighteen second-year undergraduate students, majoring in English, faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University in the first semester of 2015. The instruments used in this research were 1) Genre Based Activities Lesson Plans 2) Writing Test 3) Attitude questionnaire and 4) Complaint letter writing ability rubric. Data analysis was on activities in lesson plans which were based on genre-based activities and a complaint letter writing test after class. The statistics used in this research consist of mean, percentage, and standard deviation. The study results revealed that 1) the score of students' writing ability before using activities was 68.43%, after using genre-based activities was 88.21% and t-test was 27.95 and 2) the students' attitude with genre-based activities process were of a high level.

คำสำคัญ : การเขียนจดหมายท้วงติง, การสอนตามแนวอรรถฐาน, เจตคติ

Keywords : Complaint Letter Writing, Genre-based activities, Attitude

* นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

** ดร. อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บทนำ

การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการติดต่อสื่อสารในปัจจุบัน ในบรรดาภาษาต่างประเทศทั้งหลายทั่วโลก ภาษาอังกฤษจัดว่าเป็นภาษาสากลที่มีความสำคัญมาก เนื่องจากเป็นที่นิยมใช้สื่อความหมาย ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการศึกษา จะเห็นได้ว่าประเทศทั้งหลายในเอเชียต่างยอมรับว่าภาษาอังกฤษเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ และการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมซึ่งผู้ที่มีทักษะการใช้ภาษาดี มักจะเรียนรู้ได้รวดเร็วและกว้างขวางกว่าบุคคลอื่น ที่ขาดความรู้ในทักษะด้านนี้ การที่ผู้เรียนมีความสามารถในการเขียนคำ เนื่องจากในการเขียนต้องประกอบด้วย ความคิดความรู้ด้านภาษา เพื่อสื่อความหมายได้ตรงกับความต้องการ ซึ่งทักษะการเขียนเป็นเครื่องมือที่สะท้อนว่ามนุษย์รู้อะไรหรือคิดอะไร ในปัจจุบันนี้ คนไทยมีการเขียนเอกสารติดต่อกันทั้งด้านการเมือง การค้า การทูต การทหาร และการศึกษา ดังนั้นการเขียนเอกสารรวมไปถึงจดหมายภาษาอังกฤษจึงจำเป็นอย่างมาก เพราะภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางใช้ในการสื่อสารเกือบทั่วโลก คนที่รู้ภาษาอังกฤษจะเข้าใจความคิด ทัศนคติและวัฒนธรรมของชาติอื่น ๆ การเรียนภาษาอังกฤษช่วยให้ผู้เรียนมีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและมีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาและวัฒนธรรมต่างประเทศ ซึ่งการเรียนการสอนในภาษาอังกฤษนั้นมี 4 ทักษะที่สำคัญ และการเขียนเป็นทักษะที่ย่างยากซับซ้อนมากที่สุด (Valette, 1977) เพราะนักเรียนต้องมีความรู้ที่แท้จริงถึงจะสามารถเขียนหรือถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ให้ผู้อ่านเข้าใจทักษะการเขียน จึงเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนมากกว่าทักษะอื่น เพราะโดยปกติคนมักจะเขียนน้อยกว่าพูด อ่าน และฟัง ความชำนาญคล่องแคล่วในการเขียนจึงมีน้อย แต่การเขียนมีความสำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพราะเป็นเครื่องมือสื่อสารเพื่อให้ผู้รับข้อมูลตรงตามจุดประสงค์ของผู้เขียน และการเขียนยังช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝน นำโครงสร้างทางสำนวนภาษาตลอดจนคำศัพท์ที่ครูสอนมาใช้เขียนเรื่องราวต่าง ๆ ตามจุดประสงค์ของตน ทำให้ได้มีโอกาสฝึกฝนใช้ภาษา เพื่อการพัฒนาการด้านภาษายิ่งขึ้น (พิตรวัลย์ โกวิตวที, 2540 : 31) การเขียนนั้น ทำให้มนุษย์สามารถติดต่อสื่อสาร ตลอดจนเผยแพร่ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคนิคต่าง ๆ ดังนั้นการเขียนในถูกต้องจึงสำคัญมาก (วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์, 2526 : 39) ผู้วิจัยจำนวนมากจึงศึกษาวิธีการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะทำให้มีส่วนในการพัฒนาความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนส่งผลในทางบวก โดยเฉพาะในการเขียนจดหมายแบบทั่วถึงทางธุรกิจได้อย่างถูกต้องและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

จากการศึกษาเกี่ยวกับการสอน การเขียนจากในอดีตเริ่มด้วยการพัฒนาทักษะการเขียน โดยใช้แนวคิดการสอนเขียนแบบเน้นผลงาน (Product Approach) โดยแนวคิดดังกล่าวเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถศึกษาตัวอย่างงานเขียน และทำแบบฝึกหัดเพื่อให้เขียนงานที่คล้ายคลึงกับงานต้นแบบได้ ในระยะต่อมาการพัฒนาทักษะการเขียนจะช่วยเพิ่มศักยภาพในแนวคิดทางการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ (Process Approach) ซึ่งแนวคิดดังกล่าวเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถปรึกษาหารือกับผู้อื่น เพื่อให้เกิดความคิดที่หลากหลาย รวมทั้งยังเน้นกระบวนการเขียนย่อย ๆ เช่น การจัดทำโครงร่าง ข้อเสนอแนะ และการแสดงความคิดเห็น จากนั้นการพัฒนาทักษะการเขียนจะเริ่มมีการผสมผสานแนวคิดการสอนเขียนแบบเน้นผลงาน เข้ากับแนวคิดการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการ เพื่อให้ความสำคัญในตัวชิ้นงานให้สมบูรณ์แบบและขั้นตอนต่าง ๆ ในการสอน การเขียน จนกระทั่งในระยะหลัง แนวคิดการสอนเขียนแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาทักษะการเขียนซึ่งเป็นแนวคิดที่ยึดหลักการเกี่ยวกับทฤษฎีภาษาศาสตร์เชิงระบบหน้าที่ (Systemic Functional Linguistics Theory) ของ M.A.K. Halliday (2009) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาศาสตร์ที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับนับถือในกลุ่มของนักภาษาและผู้สอนภาษา โดยทฤษฎีภาษาศาสตร์ดังกล่าวชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและหน้าที่ทางสังคม ทั้งยังแสดงให้เห็นว่าภาษาเป็นระบบที่ผู้ใช้เลือกใช้เพื่อสื่อความหมาย โดยพัฒนาวิถิเฉพาะของการใช้ภาษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสื่อสาร เนื้อความที่สื่อสารจึงมีความสัมพันธ์กับบริบททางสังคมและเนื้อความอื่น ๆ ดังนั้นเมื่อเนื้อความต่าง ๆ มีวัตถุประสงค์ที่คล้ายคลึงกันในการสื่อความ เนื้อความเหล่านั้นย่อมมีโครงสร้างที่คล้ายคลึงกัน และจัดอยู่ในอรรถฐานชนิดเดียวกัน (Hyland, 2003 : 19) การสอนแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ซึ่งเน้นการสื่อเนื้อความจากบริบททางภาษาในสถานการณ์ วัฒนธรรมอิทธิพลต่อการใช้ภาษาของบุคคลที่แตกต่างกันตามอรรถลักษณะ จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้สามารถเข้าร่วมกิจกรรมในสังคมได้เป็นอย่างดี (Miller, 1984) จึงกล่าวได้ว่าการใช้ภาษาเพื่อการสื่อเนื้อข้อความจากบริบทของภาษา เป็นหลักการสำคัญของแนวคิดการสอนเขียนแบบอรรถฐาน สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการสอนตามวงจรอรรถฐานเป็น 4 ขั้นตอนประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การให้ข้อมูล (Input Ideas) เป็นการให้ข้อมูลที่จำเป็นในการเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ คือ คำศัพท์ วลี และรูปแบบประโยคในการเขียน ขั้นที่ 2 การให้รูปแบบ (A Modeling Stage) ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจกับรูปแบบการเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ จากการศึกษาตัวอย่างงานเขียนที่ผู้สอนแจก

ขั้นที่ 3 การระดมสมอง (A Joint Negotiation Stage) ผู้เรียนเริ่มฝึกเขียนตามรูปแบบของอรรถลักษณะการเขียนจดหมายท้วงติงทางธุรกิจ และขั้นที่ 4 การฝึกเขียนอิสระ (An Independent Stage) ผู้เรียนลงมือเขียนจดหมายท้วงติงทางธุรกิจ โดยคิดเรื่องที่จะท้วงติงขึ้นเอง เช่น ท้วงติงเรื่องการได้รับบริการที่ไม่ดี การส่งสินค้าล่าช้า หรือสินค้าชำรุดเสียหาย เป็นต้น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีผู้วิจัยท่านอื่นนำแนวทางการสอนตามแนววรรณฐานไปใช้พัฒนาการเขียนของผู้เรียน เช่น สมสมัย วิสูตรจุริรา (2548) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนเขียนตามแนวทฤษฎีการสอนแบบวรรณฐานกับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยปรากฏว่า ความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียน กลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนเขียนตามแนวทฤษฎีการสอนแบบวรรณฐานมีความสามารถในการเขียนมากกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนเขียนตามคู่มือ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริมาน ยูโสภีร์ (2545) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ เจตคติและความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนเขียนตามแนวทฤษฎีการสอนแบบวรรณฐาน และการสอนแบบเดิม ผลการวิจัยปรากฏว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนตามแนวทฤษฎีแบบวรรณฐาน มีความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษที่ดีขึ้น ซึ่งแตกต่างจากนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู

เนื่องจากเท่าที่ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับการสอนตามกระบวนการวรรณฐานในประเทศไทย ยังไม่มีผู้นำวิธีการสอนนี้มาสอนเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนจดหมายท้วงติงทางธุรกิจ เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบถึงกระบวนการ และประเภทงานเขียนอย่างชัดเจน

ดังนั้นผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการสอนเขียนตามกระบวนการวรรณฐานเพื่อมาพัฒนาความสามารถด้านการเขียนจดหมายท้วงติงทางธุรกิจ ซึ่งสำคัญต่อนักศึกษาปีที่ 2 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เพราะผู้เรียนกลุ่มนี้ได้ผ่านการเรียนวิชาการเขียนทางวิชาการมาแล้ว ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าเป็นการดีที่จะได้รับความรู้เพิ่มเติมนอกเหนือจากการเขียนทางวิชาการเท่านั้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนจดหมายธุรกิจ ประเภทจดหมายท้วงติงทางธุรกิจ โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการวรรณฐานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
2. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการสอนการเขียนจดหมายธุรกิจ ประเภทจดหมายท้วงติงทางธุรกิจ โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการวรรณฐานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

วิธีดำเนินการดำเนินงานวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1.1 ประชากร ได้แก่ นักศึกษากำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
- 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษากำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จำนวน 1 ห้องเรียน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 18 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 2.1 แผนกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการวรรณฐาน เพื่อพัฒนาความสามารถด้านเขียนจดหมายท้วงติงทางธุรกิจ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จำนวน 6 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวม 18 ชั่วโมง
- 2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถการเขียนจดหมายท้วงติงทางธุรกิจ (Complaint letter writing test) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
- 2.3 แบบวัดเจตคติต่อการเรียนเขียนจดหมายท้วงติงทางธุรกิจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีรายละเอียดหัวข้อการวัดดังที่ปรากฏในตาราง 3

2.4 แบบประเมินและเกณฑ์การประเมินความสามารถในการเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ (Complaint letter writing rubric) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยปรับมาจากเกณฑ์การเขียนของ Jacobs; et al. (1981: 69-105) ซึ่งแบ่งเป็น 7 หัวข้อ ดังนี้ 1) การกล่าวถึงปัญหา 2) ไวยากรณ์และรูปประโยค 3) การสะกดและเครื่องหมายวรรคตอน 4) ภูมิหลัง 5) แนวทางการแก้ไข 6) องค์ประกอบและรูปแบบ และ 7) การลงท้าย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.1.1 เตรียมสถานที่โดยขอความอนุเคราะห์จากผู้รับผิดชอบ

3.1.2 กำหนดวันเวลาที่จะทำการเก็บข้อมูล

3.2 จัดปฐมนิเทศเพื่อทำความเข้าใจกับผู้เรียนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนิน การทดลองและการประเมินผล

3.3 ผู้เรียนทดสอบเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจเพื่อวัดความสามารถก่อนการจัดกิจกรรม (Pre-test)

3.4 ดำเนินการจัดกิจกรรมการสอน โดยใช้แผนการจัดกิจกรรมตามแนวทฤษฎีการสอนแบบอรรถฐาน จำนวน 6 แผน ใช้เวลาในการสอนจำนวน 18 ชั่วโมง โดยในชั่วโมงที่ 1-3 ผู้สอนอธิบายรายวิชาที่เรียน รายละเอียดคร่าว ๆ ของจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ ชั่วโมงที่ 4-6 ผู้เรียนศึกษา เรื่ององค์ประกอบของจดหมาย และการเขียนจดหมายทั่วถึง จากเอกสารประกอบการเรียนที่ผู้สอนแจก รวมถึงการใช้รูปแบบภาษาต่าง ๆ และเริ่มวิเคราะห์องค์ประกอบ และฝึกเขียนจดหมายเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 3-4 คน พร้อมออกมอธิบายหน้าชั้นเรียน ชั่วโมงที่ 7-9 ผู้เรียนฝึกวิเคราะห์และเขียนจดหมายทั่วถึงอีกครั้ง เพื่อเพิ่มความแม่นยำ และถูกต้องอีกครั้ง ชั่วโมงที่ 10-12 ให้ผู้เรียนเริ่มเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ ตามหัวข้อที่ผู้สอนกำหนด โดยเขียนให้ถูกต้องตามองค์ประกอบของจดหมาย การใช้ภาษา รวมถึงหลักไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ ชั่วโมงที่ 13-15 ผู้สอนทำการประเมินการเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจของผู้เรียนตามแบบเกณฑ์การประเมิน ชั่วโมงที่ 16-18 ผู้สอนพูดถึงจดหมายทั่วถึง รวมถึงความสำคัญของการเขียนจดหมายอีกครั้งก่อนจบการสอน

3.5 ผู้เรียนทดสอบเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ เพื่อวัดความสามารถหลังการจัดกิจกรรม (Post-test)

3.6 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครบทุกแผนแล้ว ผู้วิจัยได้แจกแบบทดสอบวัดเจตคติของผู้เรียนต่อการจัดกิจกรรมการสอน (Attitude Questionnaires)

3.7 รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาค่าทางสถิติ

3.8 สรุปและอภิปรายผลการทดลอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

4.1 หาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนที่ได้จากการประเมินความสามารถในการเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจจนครบทุกแผน

4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ โดยใช้แนวคิด การสอนแบบอรรถฐาน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สูตร t-test (Dependent Samples)

4.3 วัดเจตคติต่อการเรียนการเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ ก่อนและหลังการทดลองโดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผล

การวิจัยการพัฒนาความสามารถในการเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ ด้วยกิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยลำดับดังนี้

1. เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ได้จากการประเมินความสามารถการเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ ด้วยกิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน ก่อนและหลังการทดลอง ผลปรากฏดังตาราง 1

ตาราง 1 คะแนนความสามารถในการเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจด้วยกิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรม

ลำดับ นักศึกษา	ก่อนจัดกิจกรรม			คะแนน รวม	คะแนน เฉลี่ย (ร้อยละ)	หลังจัดกิจกรรม			คะแนน รวม	คะแนน เฉลี่ย (ร้อยละ)	คะแนนเฉลี่ย ที่เพิ่มขึ้น หลังจัด กิจกรรม (ร้อยละ)
	ผู้ตรวจ คนที่ 1	ผู้ตรวจ คนที่ 2	ผู้ตรวจ คนที่ 3			ผู้ตรวจ คนที่ 1	ผู้ตรวจ คนที่ 2	ผู้ตรวจ คนที่ 3			
1	68	67	68	203	67.67	82	85	81	248	82.67	15
2	65	66	66	197	65.67	82	84	84	250	83.33	17.66
3	72	72	70	214	71.33	94	94	95	283	94.33	23
4	61	60	63	184	61.33	82	83	80	245	81.67	20.34
5	75	74	68	217	72.33	95	94	96	285	95.00	22.67
6	63	65	65	193	64.33	83	80	81	244	81.33	17
7	70	72	72	214	71.33	92	93	93	278	92.67	21.34
8	69	69	72	210	70.00	84	86	86	256	85.33	15.33
9	70	71	71	212	70.67	93	93	92	278	92.67	22
10	65	68	66	199	66.33	86	87	89	262	87.33	21
11	68	66	67	201	67.00	91	93	92	276	92.00	25
12	69	71	70	210	70.00	93	92	91	276	92.00	22
13	76	74	76	226	75.33	90	90	91	271	90.33	15
14	63	60	60	183	61.00	84	82	82	248	82.67	21.67
15	63	65	62	190	63.33	83	81	82	246	82.00	18.67
16	71	71	72	214	71.33	94	96	95	285	95	23.67
17	68	69	69	206	68.67	90	90	92	272	83.5	14.83
18	73	75	74	222	74	95	93	94	282	94	20
รวม	1,229	1,235	1,231	3,695	1,231.67	1,593	1,596	1,596	4,785	1,587.83	356.18
เฉลี่ย	68.28	68.61	68.39	205.28	68.43	88.50	88.67	88.67	265.83	88.21	19.79
ร้อยละ	68.28	68.61	68.39	205.28	68.43	88.50	88.67	88.67	265.83	88.21	19.79
S.D.	4.30	4.41	4.24	12.44	4.15	5.10	5.18	5.62	15.64	5.32	

จากตาราง 1 สรุปได้ว่าผู้เรียนมีความสามารถในการเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ หลังจากได้รับการสอนด้วยการจัดกิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐานก่อนจัดกิจกรรม (Pre-test) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 68.43 จากคะแนนเต็ม 100 คิดเป็นร้อยละ 68.43 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) 4.15 และหลังจัดกิจกรรม (Post-test) โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 88.21 จากคะแนนเต็ม 100 คิดเป็นร้อยละ 88.21 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) 5.32 ดังนั้น ผู้เรียนมีระดับความสามารถในการเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจในการเขียนครั้งสุดท้าย (Final) สูงกว่าการเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจในครั้งแรก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 68.43 กับ 88.21 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 4.15 กับ 5.32 ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีความสามารถในการเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจดีขึ้นกว่าในการเขียนครั้งแรก แสดงว่าการจัดกิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐานช่วยพัฒนาความสามารถการเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจของผู้เรียนได้ดีขึ้น วัดได้จากงานเขียนของผู้เรียนที่ปรากฏการรู้จักรูปแบบการเขียนจดหมาย การเลือกใช้คำเชื่อมเพื่อบอกเหตุ และผลการใช้ประโยคเงื่อนไข และการเลือกใช้คำศัพท์ที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

2. ศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถการเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจของผู้เรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนเขียนตามกระบวนการอรรถฐานระหว่างก่อนจัดกิจกรรม (First draft) และหลังจัดกิจกรรม (Final draft) โดยใช้สถิติทดสอบค่า t (t-test Dependent Samples) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ

การสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	คะแนนเต็ม	*t-test
ก่อนจัดกิจกรรม	18	68.43	4.15	100	27.95
หลังจัดกิจกรรม	18	88.21	5.32	100	

df = 17* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาเจตคติของผู้เรียนที่มีต่อการเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ ด้วยกิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน โดยใช้คำเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการศึกษาเจตคติของผู้เรียน

รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.
1. การเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน เป็นการเขียนจดหมายที่ควรเรียนรู้อย่างยิ่ง	3.55	0.46
2. ผู้เรียนมีความสนใจในการเขียนจดหมายทั่วถึงเพิ่มมากขึ้น หลังจากเรียนการเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน	3.7	0.26
3. การเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน ทำให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ และรูปประโยค เพิ่มมากขึ้น	3.7	0.26
4. ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐานไปประยุกต์ใช้กับการเขียนจดหมายอื่น ๆ ได้	3.65	0.35
5. กิจกรรมหลากหลาย ทำให้การเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน	3.55	0.46
6. การสอนเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ ตามกระบวนการอรรถฐาน ทำให้ผู้เรียนเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ ได้ถูกต้องตามโครงสร้าง การเขียนจดหมาย	3.6	0.41
7. การเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจโดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน ทำให้รู้รูปแบบที่ถูกต้องในการเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ	3.6	0.41
8. การเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน ทำให้ผู้เรียนสามารถเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจได้อย่างสุภาพ	3.5	0.49
9. การเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน มีส่วนช่วยในการในการเขียนร้องเรียนและใช้ในอนาคตได้	3.55	0.46
10. การเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน เป็นการเขียนในการร้องเรียนที่ไม่ยากเกินไป	3.55	0.46
11. ผู้เรียนเข้าใจเรื่องโครงสร้างไวยากรณ์เพิ่มขึ้นจากการเรียนเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน	3.5	0.49
12. การเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน มีระยะเวลาที่เหมาะสม	3.5	0.49
13. การเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจโดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน เป็นการเขียนที่ง่าย	3.6	0.41

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.
14. การเขียนจดหมายท้วงติงทางธุรกิจ โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการ อรรถฐาน ทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการแสดงข้อร้องเรียนได้อย่างสุภาพ	3.6	0.41
15. ผู้สอนชี้แจงรายละเอียดการวัดผลและประเมินผล	3.5	0.49
16. การเขียนจดหมายท้วงติงทางธุรกิจ โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการ อรรถฐาน มีการเกณฑ์ประเมินที่หลากหลาย	3.55	0.46
17. ผู้สอนให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำในการเขียนจดหมายท้วงติงทางธุรกิจ โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน	3.55	0.46
18. ผู้สอนสามารถมีตัวอย่างจดหมายท้วงติงทางธุรกิจ หลายหลายที่เป็นประโยชน์ แก่ผู้เรียนได้ดี	3.35	0.52
19. ผู้เรียนได้แสดงข้อร้องเรียนผ่านทางจดหมายท้วงติงทางธุรกิจ โดยใช้กิจกรรมการสอน ตามกระบวนการอรรถฐาน และได้พัฒนาพัฒนาทักษะการเขียนของผู้เรียน	3.55	0.46
20. ผู้เรียนมีการพัฒนาความสามารถในด้านการเขียนจดหมายท้วงติงทางธุรกิจ โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน	3.7	0.26
รวมทั้งหมด	3.56	0.08

จากตาราง 3 พบว่า เจตคติของผู้เรียนในข้อที่ 2, 3 และ 20 อยู่ในเกณฑ์ระดับดี ($\bar{X} = 3.7$, S.D. = 0.26) แสดงว่า ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีเกี่ยวกับกระบวนการสอน ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ เรื่องคำศัพท์ รูปแบบประโยค และโครงสร้างมากขึ้น และมีความเข้าใจวิธีการเขียนจดหมายประเภทนี้มากขึ้นอีกด้วย แต่ในขณะเดียวกัน ผู้เรียนมีเจตคติในเกณฑ์น้อย ดังข้อที่ 18 เกี่ยวกับตัวอย่างงานเขียนที่ผู้วิจัยยกมาเป็นตัวอย่างในการเรียนการสอนครั้งนี้ เพราะมีตัวอย่างงานเขียนค่อนข้างจำกัด

สรุป เจตคติของผู้เรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการสอนเขียนแบบอรรถฐานของนักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชา ภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มีเจตคติอยู่ในระดับที่ดี ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.08) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่ 3.7 และค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ 3.35 แสดงว่าผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการเขียนจดหมายท้วงติงทางธุรกิจ ด้วยกิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน

อภิปรายผล

จากผลการจัดกิจกรรมการสอนเขียนจดหมายท้วงติงทางธุรกิจโดยใช้กิจกรรมการสอนกระบวนการอรรถฐาน ทั้ง 4 ขั้นตอน ซึ่งผู้วิจัยให้ผู้เรียนเขียนแบบทดสอบหลังจัดกิจกรรม ซึ่งสามารถอภิปรายผลเป็นประเด็นต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนี้

1. การเปรียบเทียบความสามารถทางการเขียนจดหมายท้วงติงทางธุรกิจ ที่ผู้เรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนเขียนตามกระบวนการอรรถฐานก่อนเรียนและหลังเรียน ผลการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ พบว่าจากคะแนนก่อนเรียนจะเห็นได้ว่า ในการเริ่มต้นการเขียนจดหมายท้วงติงทางธุรกิจ ผู้เรียนไม่ค่อยมีความรู้ในการเขียนจดหมายประเภทนี้ เพราะไม่ค่อยได้ใช้ในการเขียนจึงมีความวิตกกังวลในการเรียนจดหมายประเภทนี้ ผู้เรียนมีการเรียนโดยไม่มีองค์ประกอบในส่วนต่าง ๆ ไม่ครบ และมีการใช้คำศัพท์ที่ยังไม่สมบูรณ์ตามหลักของไวยากรณ์ และมีการลำดับได้ไม่ถูกต้องตามรูปแบบการเขียน มีรายละเอียดยังคลุมเครือไม่ชัดเจน และสรุปยังไม่ได้ใจความ ซึ่งผู้เรียนอาจมีความรู้ในการเขียนจดหมายประเภทนี้น้อย ดังนั้นในงานเขียนของผู้เรียนที่เป็นงานเขียนก่อนเรียน จึงยังไม่เป็นไปตามรูปแบบการเขียนจดหมายท้วงติงทางธุรกิจ หลังจากที่ได้ผู้สอนใช้กระบวนการอรรถฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่าผู้เรียนเริ่มมีความเข้าใจมากขึ้นและมีความมั่นใจในการเขียน เพราะมีรูปแบบองค์ประกอบของการเขียนที่ชัดเจน ทำให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาในการร้องเรียนได้อย่างสุภาพ และถูกต้องสังเกตได้จากการเขียนจดหมายท้วงติงทางธุรกิจ และการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนในการซักถามในการทำความเข้าใจในการเขียนจดหมายท้วงติง

การจัดกิจกรรมการสอนเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ ตามกระบวนการorrธฐานเป็นการให้กระบวนการเขียนเป็นไปอย่างถูกต้องรูปแบบของการเขียน และยังเป็นการจัดกิจกรรมที่เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแสดงความคิดเห็นต่องานเขียนของเพื่อนร่วมห้อง และแสดงความคิดเห็นร่วมกันในแผนในงานต่าง ๆ ตามประเด็นที่ได้รับมอบหมายมากไปกว่านั้นผู้เรียนได้เป็นที่ปรึกษาที่ดีแก่กัน ในเรื่องการใช้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษและการเลือกใช้คำศัพท์ ซึ่งสอดคล้องกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยอาศัยแนวทฤษฎีการสอนแบบorrธฐาน เป็นวิธีการส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกันทั้งกับเพื่อนและกับครูผู้สอน เพราะจะได้คำชี้แนะ หรือข้อติติงในทันทีทั้งจากเพื่อนและครูผู้สอน จึงสามารถกล่าวได้ว่าการสอนเขียนภาษาอังกฤษตามแนวการสอนแบบorrธฐานในครั้งนี้ สามารถพัฒนาความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนได้ดีขึ้น งานวิจัยของ (ฉัตรชัย อภิวัฒน์สนอง, 2548)

ซึ่งผู้เรียนได้รับการสอนเขียนจดหมายทั่วถึงตามกระบวนการorrธฐาน มีคะแนนความสามารถด้านการเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจหลังเรียนสูงขึ้น ซึ่งผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการเขียน พบว่าความสามารถด้านการเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ หลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ถือได้ว่าเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ซึ่งสามารถอธิบายจากงานเขียน ในการจัดกิจกรรมการสอนเขียนตามกระบวนการorrธฐานนั้น เป็นการสร้างกรอบแนวความคิด ในด้านการเขียนภาษาอังกฤษตามรูปแบบที่ชัดเจนให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างงานเขียนที่ชัดเจนได้ รูปแบบในการเขียนนั้น จำเป็นที่จะต้องดำเนินไปตามรูปแบบที่ค่อนข้างชัดเจนตามรูปแบบ ส่วนเนื้อหานั้นผู้เรียนต้องใช้ความคิดและความสามารถส่วนบุคคล เมื่อผู้เรียนพบความชัดเจนแล้ว ความคิดของผู้เรียนที่จะสร้างงานเขียนจะเป็นระบบมากขึ้น นอกจากนั้นผู้เรียนยังได้ปรึกษาหารือกับเพื่อนรวมทั้งขอคำปรึกษาจากผู้สอน ผู้เรียนจึงเรียนรู้กระบวนการและวิธีการมากยิ่งขึ้นต่อไป

จากผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมสมัย วิสูตรจุฑา (2545) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนตามข้อเท็จจริงโดยอาศัยแนวทฤษฎีการสอนแบบorrธฐานกับวิธีการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยปรากฏว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยแนวทฤษฎีการสอนแบบorrธฐานกับกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนเขียนตามคู่มือ ครูมีความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ สิริमान ยุวโสภีร์ (2545) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเจตคติ และความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนเขียนตามแนวทฤษฎีการสอนแบบorrธฐานและการสอนแบบเดิม ผลการวิจัยปรากฏว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนตามแนวทฤษฎีแบบorrธฐานมีความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษที่ดีขึ้น ซึ่งแตกต่างจากนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อินทร์วุธ เกษตรชนม์ (2551) ที่ได้ทำการศึกษาผลของการสอนการเขียนตามแนวคิดorrธฐานที่มีต่อความสามารถในการเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามแนวคิดorrธฐาน มีความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถในการเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจในงานวิจัยดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจโดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการorrธฐาน ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถทางการเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจได้ดี

2. การวัดเจตคติการจัดกิจกรรมการสอนเขียนแบบorrธฐาน ซึ่งผู้วิจัยให้ผู้เรียนตอบแบบสอบถามวัดเจตคติ หลังจากที่ได้รับการสอนแบบorrธฐานไปแล้ว พบว่าผู้เรียนมีเจตคติอยู่ในเกณฑ์ดีต่อการจัดกิจกรรมการสอนเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจตามกระบวนการorrธฐาน แสดงว่าผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการจัดกิจกรรมการสอนเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจตามกระบวนการorrธฐานอยู่ในระดับดี เนื่องมาจากมีรูปแบบการเขียนที่ถูกต้องและมีการจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนมีความสุข และสามารถช่วยกันแลกเปลี่ยนความรู้ได้อย่างอิสระภายใต้กรอบการสอนเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ

การสอนเขียนตามกระบวนการorrธฐาน เป็นสิ่งใหม่สำหรับผู้เรียนกลุ่มนี้ ทำให้ผู้เรียนมีความสับสนและไม่มั่นใจในการเขียน ดังนั้นในระยะแรกผู้เรียนมีความไม่เข้าใจในการเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ เขียนไม่ถูกต้อง ไม่มีองค์ประกอบ มีการใช้คำศัพท์ยังไม่ถูกต้อง มีข้อผิดพลาดในการเขียน หลังจากทำการสอนทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในองค์ประกอบของการเขียนจดหมายเพิ่มขึ้น มีการใช้คำศัพท์ที่หลากหลายทำให้ผู้อ่านเข้าใจ และการอธิบายได้สมบูรณ์ขึ้น ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนความรู้และแสดงความคิดเห็น มีการถามมากขึ้น ทำให้เรียนเข้าใจองค์ประกอบของการเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ นอกจากนั้นผู้เรียนยังได้เรียนรู้ในงานเขียนหลายรูปแบบ นำมาใช้ในการเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ เพราะฉะนั้นในการเขียนแต่ละประเภทมีรูปแบบการเขียนที่แตกต่างกันออกไป ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรู้ด้านคำศัพท์ และไวยากรณ์เพื่อที่จะสามารถ

นำมาประยุกต์ใช้ในงานเขียนประเภทหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ ผู้สอนได้ตรวจและอ่านงานเขียนของผู้เรียน ทำให้ทราบว่าในการสอนเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ ตามกระบวนการมาตรฐาน เป็นการเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้การเขียนที่สุภาพและเหมาะสม กับสิ่งที่จะร้องเรียนและมีเหตุผล และมีหลักฐานสนับสนุนการเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ และถูกต้องมากลักษณะของการเขียน

โดยสรุป การจัดการกิจกรรมการสอนตามกระบวนการมาตรฐาน เพื่อพัฒนาการเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจทางผู้วิจัยได้สร้างขึ้นนั้น สามารถพัฒนาการเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้เรียนมีการใช้รูปแบบและโครงสร้างได้อย่างถูกต้อง และสามารถใช้คำศัพท์ที่เหมาะสมและสุภาพในการเขียนประโยค และมีการใช้วลีที่ถูกต้อง อีกทั้งสามารถนำไปใช้ในการเขียนประเภทอื่นได้ ทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดที่มีเหตุผลและเหมาะสมตามสถานการณ์ในปัจจุบัน ได้ฝึกทักษะการเขียนในรูปแบบที่หลากหลาย ทำให้มีความมั่นใจในการเขียนและเขียนอย่างถูกต้อง นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกชอบในการเขียนจดหมายภาษาอังกฤษมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการมาตรฐาน จะมีปัญหาในการเขียนเรื่องการใช้ประโยค ซึ่งผู้เรียนเป็นนักเรียนไทยอาจทำให้ใช้ภาษาหรือวลีได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องให้ตัวอย่างหลาย ๆ ประโยคในการนำมาประยุกต์ใช้ในงานเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ

1.2 การสอนทักษะการเขียนจำเป็นต้องมีเวลาในการสอนพอสมควร เพราะการเขียนเป็นทักษะที่ค่อนข้างยาก จึงต้องมีเวลาให้กับการเขียนมาก งานเขียนจึงจะสมบูรณ์ ดังนั้นการจัดการเวลาเป็นสิ่งสำคัญกับงานเขียนและให้เวลาทำความเข้าใจอย่างละเอียดกับทุกกิจกรรมด้วย

1.3 การจัดบรรยากาศภายในห้องเรียน ควรมีผู้สอนคอยให้คำแนะนำและจัดที่นั่งให้เหมาะกับการทำกิจกรรมแบบกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนสามารถปรึกษากับเพื่อน ๆ และแลกเปลี่ยนความรู้ในด้านภาษาได้อย่างอิสระภายใต้กรอบแนวคิดการสอนตามกระบวนการมาตรฐาน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การพัฒนาด้านการเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจ ไม่ควรเร่งรีบเกินไปและต้องมีเวลาให้เหมาะสมกับผู้เรียนที่มีการรับรู้ช้า จำเป็นต้องจัดเวลาให้เหมาะสมในการจัดกิจกรรม

2.2 ควรจัดกลุ่มผู้เรียนในระดับความสามารถ ทำให้มีการทำงานเป็นรายกลุ่ม และช่วยเหลือได้อย่างดี

2.3 ควรเป็นกิจกรรมที่มีความท้าทายผู้เรียน ไม่น่าเบื่อ ความหลากหลาย ชัดเจน รูปภาพสวยงาม และต้องไม่ยากเกินไป ให้มีความเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน

2.4 จัดกิจกรรมการสอนเขียนจดหมายทั่วถึงทางธุรกิจตามกระบวนการมาตรฐาน นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากขึ้น

2.5 นำไปประยุกต์ใช้กับรูปแบบการเขียนอื่น เช่น การเขียนเล่าประสบการณ์ การเขียนบรรยาย การเขียนจดหมายในประเภทอื่น เป็นต้น

รายการอ้างอิง

- ฉัตรชัย อภิวันท์สนอง. (2548). *ศีกษาการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่าน ความสามารถในการเขียนและแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีตามแนวทฤษฎีการสอนแบบบรรทัดฐานและการสอนตามคู่มือครู*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิตรวัลย์ โกวิททิ. (2540). *ทักษะและเทคนิคการสอนเขียนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีไลวรรณ ขนิษฐนันท์. (2526). *วิวัฒนาการภาษาไทยและภาษาอังกฤษ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- สมสมัย วิสูตรจิรา. (2548). การเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนเขียนตามแนวทฤษฎีการสอนแบบบรรทัดฐานกับการสอนเขียนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สิริमान ยุวโสภีร์. (2545). การเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ และเจตคติและคิดสร้างสรรค์ทางภาษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนเขียนตามแนวทฤษฎีการสอนแบบบรรทัดฐานกับการสอนเขียนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อินทร์รุธ เกษตรชนม์. (2551). ผลการสอนเขียนตามแนวคิอรรถฐานที่มีต่อความสามารถในการเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ค.บ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Halliday, M. A. K., & Webster, J. J. (Eds.). (2009). *Bloomsbury Companion to Systemic Functional Linguistics*. A&C Black.
- Hyland, K. (2003). *Second Language Writing*. New York: Cambridge University Press.
- Jacobs, H. L. et. al. (1981). *Testing ESL Composition ; A Practical Approach*. Rowley, MA: Newbury House.
- Miller, S. (1984). *The Politics of Composition*. Carbondale, IL: Southern Illinois University Press.
- Valette, Rebecca M. (1977). *Modern Language Testing*. 2nded. New York: Harcourt, Brace & World Inc.

การใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐานเพื่อพัฒนาความสามารถ การเขียนจดหมายสมัครงาน ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง Using Genre-based Teaching Activities to Develop Application letter Writing Abilities for High Vocational Certificate Students

วรัญญา เชื้อวงศ์ *

พิลาณช ภูชาวิโสธร **

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาความสามารถในการเขียนจดหมายสมัครงานโดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 แผนกวิชาช่างไฟฟ้ากำลัง วิทยาลัยเทคนิคร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 และเพื่อศึกษาเจตคติที่มีต่อการเรียนการเขียนจดหมายสมัครงานของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจและสังคม รหัสวิชา 3000-1201 จำนวน 1 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 32 คน ที่ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 แผน รวมทั้งหมด 18 ชั่วโมง แบบทดสอบความสามารถในการเขียนจดหมายสมัครงาน และแบบวัดเจตคติต่อการเรียน การเขียนจดหมายสมัครงาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test (Dependent Samples) ผลการศึกษปรากฏ ดังนี้

1. นักศึกษาที่ได้รับการสอนการเขียนจดหมายสมัครงาน โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐานมีคะแนนความสามารถในการเขียนหลังเรียนรู้อย่างสูงกว่าก่อนเรียน นอกจากนี้ยังเห็นได้ว่าความสามารถการเขียนจดหมายสมัครงานของนักศึกษาทั้งหมดอยู่ในระดับดี

2. นักศึกษาที่ได้รับการสอนการเขียนจดหมายสมัครงาน โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน มีเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โดยสรุป การเรียนการเขียนจดหมายสมัครงาน โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน ส่งผลให้ความสามารถทางการเขียนจดหมายสมัครงานของนักศึกษาดีขึ้น และนักศึกษามีเจตคติต่อการเรียนการเขียนจดหมายสมัครงานสูงขึ้น จึงควรสนับสนุนให้ครูนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

ABSTRACT

This study was aimed at investigating students' writing abilities and their attitudes toward using genre-based teaching activities. Selected through simple random sampling, the subjects consisted of 32 high vocational certificate students with electrical major who registered the English for Business and Social Communication (3000-1201) course, in the first semester of the academic year 2015 at Roi-Et Technical College in Roi-Et province. The instruments included 18 hours of 3 learning activity plans, an application letter writing test and a students' attitude questionnaire. The obtained data were analyzed with the use of mean, standard deviation and t-test (Dependent Samples). The findings of this research were as follows:

* นิสิต หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

** ดร. อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

1. After the use of authentic materials through genre-based teaching activities for 18 hours, it was found that the subjects' application letter writing abilities had improved with the higher scores in post test and all students could perform at a good level;

2. The subjects had a positive attitude toward teaching application letter writing through genre-based approach.

In conclusion, using genre-based teaching activities helped improve high vocational certificate students' application letter writing abilities. In addition, it improved their attitude toward English. Therefore, teachers should be encouraged to use genre-based teaching activities for improving English abilities of students.

คำสำคัญ : กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน, การเขียนจดหมายสมัครงาน, นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

Keywords : Genre- based Activities, Application letter Writing, High Vocational Certificate Students

บทนำ

โลกยุคปัจจุบันวิทยาการต่าง ๆ มีความเจริญก้าวหน้าไปอย่างมากทำให้การติดต่อสื่อสารทั่วโลกเป็นไปอย่างรวดเร็วด้วยเหตุนี้ ภาษาที่ใช้เป็นสื่อกลางหรือภาษาสากลจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ภาษาอังกฤษนับเป็นภาษาสากลภาษาหนึ่งที่ได้รับคามนิยมและเป็นที่ยอมรับในการสื่อสารระหว่างประเทศ ภาษาอังกฤษจึงเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้มีความจำเป็นที่ต้องศึกษาอย่างจริงจังเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และตอนนี้การเปลี่ยนแปลงแห่งยุคของโลกาภิวัตน์ทำให้ชุมชนต่าง ๆ ในโลกจะต้องปรับเปลี่ยนตัวเอง เพื่อให้ทันต่อความทันสมัยของเทคโนโลยี ด้านการคมนาคม การติดต่อสื่อสารที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและสะดวก ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้นานาประเทศ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้เมืองนครและสถาบันต่าง ๆ ระหว่างประเทศเกิดใหม่เพิ่มขึ้น ประเทศไทยในฐานะสมาชิกของชุมชนนานาชาติจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับองค์กรและสถาบันต่าง ๆ ระหว่างประเทศเหล่านั้น ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนทิศทางการพัฒนาประเทศให้สอดคล้อง และสอดคล้องกับระเบียบใหม่ที่เกิดขึ้น และจะต้องตระหนักในการแสดงบทบาทในความสัมพันธ์อันดีระหว่างอารยประเทศต่าง ๆ รวมทั้งจะต้องอยู่ร่วมในการแข่งขันบนเวทีระหว่างประเทศมากขึ้น และในขณะนี้ภาษาอังกฤษกลายเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนธุรกิจให้ดำเนินการอย่างราบรื่น เช่น การติดต่อประสานงาน การเจรจาต่อรอง การสร้างความสัมพันธ์อันดีในรูปแบบวัฒนธรรมและอวัจนภาษา เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของแต่ละองค์กรธุรกิจ ในบรรดาทักษะทางภาษาทั้ง 4 ทักษะ ฟัง พูด อ่าน และเขียน ซึ่งทักษะ การเขียนได้ขึ้นชื่อว่าเป็นทักษะที่ยากที่สุด เนื่องจากผู้เขียนต้องฝึกฝนที่จะคิดและเรียบเรียงถ้อยคำเข้าเป็นประโยค รวมทั้งใช้เครื่องหมายวรรคตอนให้เหมาะสม

การเขียนเป็นทักษะที่เป็นปัญหาในผู้เรียนทุกระดับ รวมถึงนักเรียน นักศึกษาที่เรียนในสายอาชีวศึกษา ซึ่งตอนนี้ถือได้ว่าเป็นกลุ่มตลาดแรงงานที่มีความสำคัญต่อตลาดแรงงานโลกอย่างมาก จากการศึกษาของอัจฉรา วงศ์โสธร (2538) เกี่ยวกับความต้องการของสังคมไทยต่อการใช้ภาษาในหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน พบว่าทักษะการใช้ภาษาเป็นสิ่งจำเป็นต้องใช้มากเป็นอันดับสองรองจากทักษะอ่าน สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของวิเชฐ ตันติวานิช กรรมการผู้จัดการบริษัทแฟมมิลีโนฮาว จำกัด ในเครือตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในหัวข้อเรื่องภาษาต่างชาติในภาคธุรกิจ (อ้างใน ภัทรศักดิ์ โอสธานุเคราะห์, 2548) ที่กล่าวว่า ในการติดต่อสื่อสารกับทางยุโรปหรืออเมริกา บางครั้งมีข้อเข้าใจผิดอยู่มาก ทำให้เสียโอกาสทางธุรกิจเพราะในสัญญาจะใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก จะเห็นได้ว่าความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ เป็นที่ต้องการอย่างมากในสังคมไทย และกล่าวได้ว่า

การเขียนเป็นเรื่องสำคัญอย่างมากอีกเรื่องของนักเรียนที่เรียนในสายสาขาการอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มที่ต้องเตรียมตัวเข้าสู่ตลาดแรงงานโลกต่อไปอีกด้วย จากงานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษหลายงาน พบว่านักเรียนที่เรียนในสายอาชีวศึกษายังขาดความสามารถในการเขียน เนื่องจากครูผู้สอนไม่ให้ความสำคัญในการสอนทักษะการเขียนให้กับนักเรียน ซึ่งในอนาคตจะเป็นตลาดแรงงานโลกต่อไป อีกทั้งทักษะการเขียนเป็นทักษะที่ยากและซับซ้อน ครูส่วนใหญ่จึงไม่สอน หรือชะลอการสอนเขียนเป็นทักษะสุดท้าย โดยมุ่งไปสอนทักษะอื่น ๆ ที่เห็นว่าง่ายกว่าแทน ทำให้ทักษะการเขียนเป็นทักษะที่นักเรียนได้รับการฝึกฝนน้อยกว่าทักษะอื่น ๆ ดังนั้นทักษะการเขียนภาษาอังกฤษในด้านธุรกิจของนักเรียน นักศึกษาในสายอาชีวศึกษาจึงอยู่ในเกณฑ์ต่ำ จะเห็นได้ว่านอกจากปัญหาในการจัดการเรียนการสอนแล้ว ปัจจัยทางด้านความรู้สึกนึกคิด เช่น การขาดความมั่นใจในตนเอง (Self-Confidence) ก็มีผลต่อความสำเร็จของผู้เรียนเนื่องจากความรู้สึกดังกล่าว เป็นส่วนประกอบของ มโนทัศน์ (Self-Concept) ที่เป็นตัวควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ (พรณี ชูทัยเจนจิต, 2538 : 593) จากการวิจัยของ Pajares พบว่าความมั่นใจในตนเองเป็นเสมือนตัวเชื่อมโยงระหว่างตัวแปรที่มีอิทธิพลทางพฤติกรรม เช่น ความถนัด ทักษะ ความวิตกกังวล หรือประสบการณ์ ในความสำเร็จที่ผ่านมากับการกระทำ ซึ่งคนเราจะแปลความสามารถของตนเองจากการแสดงออก ว่าพฤติกรรมที่แสดงออกมานั้น ทำให้สามารถทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้หรือไม่ ตัวอย่างเช่น ผู้เรียนที่มีทักษะและกระบวนการในการเรียนรู้ที่ดี ก็จะได้รับ การเชื่อว่า เป็นผู้ที่มีความสามารถทางการศึกษาดี เป็นต้น

จากปัญหาและความสำคัญด้านการเขียน เพื่อการสื่อสารเชิงธุรกิจภาษาอังกฤษของนักเรียนในสายอาชีวศึกษา รวมทั้งอิทธิพลของความรู้สึกของผู้เรียนที่เกี่ยวกับความมั่นใจในตนเองดังกล่าว ได้มีความพยายามที่จะใช้แนวการสอนแบบต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนการเขียนได้มากที่สุด แนวการสอนหนึ่งที่น่าสนใจที่ผู้วิจัยเลือกเป็นกระบวนการสอนสำหรับนักเรียนในสายอาชีวศึกษา คือ การสอนตามกระบวนการอรรถฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนจดหมายสมัครงาน สุภัทธา อักษรานุเคราะห์ (2540) กล่าวว่าการศึกษาที่ผู้เรียนจะสามารถใช้กระบวนการทางความคิดอย่างเป็นระบบได้นั้น จำเป็นที่ผู้สอนจะต้องนำเสนอรูปแบบการสอน (Model of Teaching) ให้กับผู้เรียนและให้ผู้เรียนได้รับการฝึกเพื่อให้เกิดความชำนาญเสียก่อน รวมทั้งผู้เรียนควรมีพื้นฐานการใช้คำศัพท์และโครงสร้างทางภาษามาเป็นอย่างดีก่อนที่จะเขียน มิฉะนั้นจะทำให้ผู้เรียนมีข้อผิดพลาดมาก และเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเขียน ฉะนั้นผู้สอนจึงจำเป็นต้องนำเสนอเนื้อหา (Text) สำหรับเป็นแบบอย่างให้ผู้เรียน ชนิดของเนื้อหาต่าง ๆ นั้นจะมีลักษณะเฉพาะตัวที่เป็นระบบทางภาษาซึ่งเป็นที่ยอมรับในสังคมหรือชุมชนเรียกว่าอรรถลักษณะ (Genre) เช่น การรายงาน (Report) การแสดงความคิดเห็น (Exposition) การสังเกต (Observation) เป็นต้น จินตนา นักบุญ (2536) อธิบายว่าวิธีสอนตามแนวคิดการสอนแบบอรรถฐาน เป็นวิธีการสอนภาษาวิธีหนึ่งที่ได้รับการพัฒนามาจากนักภาษาศาสตร์ชาวออสเตรเลียกลุ่มหนึ่ง ได้แก่ Jim Martin, Joan Rothery, Frances Christie, Brian Gray และ Mary Macken (Martin and Rothery. 1980; 1981; Christie. 1987; 1989) กล่าวว่า แนวคิดการสอนแบบอรรถฐานนั้น เป็นวิธีสอนที่ยึดหลักการทางภาษาศาสตร์เชิงระบบ (Systemic Linguistic Theory) ของ M.A.K. Halliday เป็นหลัก เน้นการสอนแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ซึ่งเน้นการสื่อเนื้อหาจากบริบทภาษาในสถานการณ์วัฒนธรรมอิทธิพลต่อการใช้ภาษาของบุคคลที่แตกต่างกัน อรรถลักษณะจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้สามารถเข้าร่วมกิจกรรมในสังคมได้เป็นอย่างดี (Miller, 1984) ซึ่งขั้นตอนการสอนเขียนจดหมายสมัครงานตามแนวคิดการสอนแบบอรรถฐานมี 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นการให้รายละเอียดรูปแบบการเขียน (Modelling)
2. ขั้นการเขียนเนื้อความร่วมกัน (Joint Construction of a Text)
3. ขั้นการเขียนเนื้อความโดยอิสระ (Independent Construction)

โดยปกติแล้วการเรียนการสอนเขียนจดหมายธุรกิจนั้น ผู้สอนจะนำตัวอย่างของจดหมายต่าง ๆ มาให้ผู้เรียนได้ศึกษาเป็นตัวอย่างก่อนการเขียนจริง ซึ่งผู้สอนจะอธิบายส่วนประกอบต่าง ๆ และรูปแบบการเขียนจดหมายในแต่ละประเภทให้นักศึกษา

ทราบก่อน แต่นักศึกษายังขาดทักษะในการคิดสร้างสรรค์ คำและภาษาที่จะใช้ในการเขียนจดหมายด้วยตัวของเขาเอง ดังนั้นเมื่อลงมือปฏิบัติจริง ผู้เรียนส่วนใหญ่จึงคัดลอกคำ การใช้ภาษาและประโยคต่าง ๆ จากจดหมายตัวอย่างที่นำมาให้ผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนจะเปลี่ยนข้อมูลบางอย่างที่เกี่ยวกับเรื่องของตัวเองเท่านั้น เพราะฉะนั้นผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนาทักษะในการเขียนจดหมาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถคิดการใช้คำและภาษาที่ใช้ในการเขียนจดหมายได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องคัดลอกจากเนื้อหาอื่น ๆ และช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะในการเขียนจดหมายสมัครงาน

ในปัจจุบันนี้แนวทางการสอนแบบอรรถฐาน เป็นวิธีการที่ได้รับความนิยมในการนำมาใช้ในการสอนการเขียน เช่น สมสมัย วิสูตรจุฑา (2545) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียน ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนเขียนตามแนวทฤษฎีการสอนแบบอรรถฐานกับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยปรากฏว่า ความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนเขียนตามแนวทฤษฎีการสอนแบบอรรถฐาน มีความสามารถในการเขียนมากกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนเขียนตามคู่มือครู จินตนา นักบุญ (2536) ก็ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษและแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการเขียนตามข้อเท็จจริงโดย อาศัยแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน กับวิธีการสอนเขียนตามคู่มือครู ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนมีความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่แตกต่างกัน สิริมาน ยูโสภีร์ (2545) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ เจตคติ และความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนเขียนตามแนวทฤษฎีการสอนแบบอรรถฐาน และการสอนแบบเดิม ผลการวิจัยปรากฏว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนตามแนวทฤษฎีแบบอรรถฐานมีความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษที่ดีขึ้นซึ่งแตกต่างจากนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู

จากงานวิจัยที่ได้ศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยในหัวข้อการใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน เพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนจดหมายสมัครงาน ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจและสังคม เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถในการเขียนจดหมายสมัครงานของผู้เรียน และศึกษาเจตคติของผู้เรียนที่มีต่อแนวทางการสอนแบบอรรถฐาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการเขียนจดหมายสมัครงาน ของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการ เรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน
2. เพื่อศึกษาเจตคติที่มีต่อการเรียนการเขียนจดหมายสมัครงาน ของนักศึกษาก่อนและหลัง ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคร้อยเอ็ด อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจและสังคม รหัสวิชา 3000-1201 ซึ่งมีจำนวนนักเรียน ทั้งหมด 115 คน แต่ได้ทำการเลือกกลุ่มทดลองจากการจับสลากมา 1 ห้องเรียน ได้แก่ นักศึกษาแผนกวิชาช่างไฟฟ้ากำลัง รวมทั้งสิ้น 32 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เป็นนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคร้อยเอ็ด อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจ และสังคมรหัสวิชา 3000-1201 จำนวน 1 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 32 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนการสอน

2.1.1 แผนการสอนการเขียนจดหมายสมัครงาน ตามกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการมาตรฐาน จำนวน 6 แผน ในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจและสังคม รหัสวิชา 3000-1201 ใช้เวลาในการทำกรวิจัย 18 ชั่วโมง

2.1.2 แบบประเมินและเกณฑ์การประเมินความสามารถ ด้านการเขียนจดหมายสมัครงาน โดยงานเขียนจดหมายสมัครงานของนักศึกษา

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.1 แบบทดสอบวัดความสามารถทางการเขียนภาษาอังกฤษ (Writing Test)

2.2.2 แบบวัดความพึงพอใจ (Satisfaction Questionnaire)

2.2.3 แบบสัมภาษณ์

2.2.4 แบบประเมินความสามารถในการเขียนจดหมายสมัครงาน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเตรียมการ

3.1.1 เตรียมสถานที่โดยขอความอนุเคราะห์จากผู้รับผิดชอบ

3.1.2 กำหนดวันเวลาที่จะทำการเก็บข้อมูล

3.2 การดำเนินการเก็บข้อมูล

3.2.1 การดำเนินการวิจัยเพื่อจัดกิจกรรมการสอนเพื่อพัฒนาการแผนการสอนการเขียนจดหมายสมัครงาน ตามกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการมาตรฐาน ใช้ระยะเวลา 18 ชั่วโมง จำนวน 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง จำนวน 3 แผน ในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจและสังคม รหัสวิชา 3000-1201

3.2.2 มีการประเมินความสามารถในการเขียนระหว่างดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ก่อนการเขียนจำนวน 3 ครั้ง (First Draft, Second Draft, and Final Draft)

3.2.3 ในการทำกิจกรรมการสอนแต่ละกิจกรรม ผู้สอนสังเกตเหตุการณ์ของผู้เรียน โดยผู้วิจัยจะสังเกตทั้งความก้าวหน้า และอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนทุกครั้ง และทำการรวบรวมข้อมูลที่เกิดขึ้นไว้ เพื่อปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั่วโมงต่อไป การสังเกตผู้เรียนเป็นผลสะท้อนที่ผู้วิจัยได้เห็นสิ่งที่เกิดขึ้นในการเรียนแต่ละครั้ง โดยสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนและบรรยากาศระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3.2.4 หลังการจัดกิจกรรมการสอนครบตามแผนการจัดการสอนแล้ว ผู้วิจัยมีการวัดความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดกิจกรรมการสอน โดยใช้แบบวัดความพึงพอใจ (Satisfaction Questionnaires) และสัมภาษณ์ผู้เรียนโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) เพื่อนำคะแนนที่ได้ไปสรุป วิเคราะห์ข้อมูล และรายงานผลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 คำนวณค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความแปรปรวนของคะแนน (Variance)

4.2 เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ จากการจัดการสอนเขียนตามแนวทฤษฎีการสอนแบบบรรทัดฐาน และการเปรียบเทียบเจตคติโดยใช้ t-test for Independent Samples

4.3 เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการจัดการเรียนการสอน เขียนตามแนวทฤษฎี การสอนแบบบรรทัดฐานก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้ t-test for Dependent Samples

สรุปผล

การวิจัยเรื่องการใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน เพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนจดหมายสมัครงาน ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในการเขียนจดหมายสมัครงาน ของนักศึกษา โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน และเพื่อศึกษาเจตคติที่มีต่อการเรียนการสอนเขียนจดหมายสมัครงาน ของนักศึกษา ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน ก่อนและหลังเรียนโดยผู้วิจัยสามารถ สรุปได้ดังนี้

1. หลังจากที่ได้รับการสอนแบบบรรทัดฐาน ผู้เรียนมีความสามารถในการเขียนจดหมายสมัครงานอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 85.23$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D. = 8.53$) คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 82

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ความสามารถจากงานเขียนจดหมายสมัครงานครั้งที่ 1 (first draft) และงานเขียนครั้งสุดท้าย (final draft) ในการเขียนจดหมายสมัครงาน ด้วยกิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน

จำนวนคน (N)	คะแนนรวม 100 คะแนน					
	งานเขียนครั้งที่ 1 (First Draft)			งานเขียนครั้งสุดท้าย (Final Draft)		
	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความสามารถ การเขียน	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความสามารถ การเขียน
32	30	5	ดี	85.23	8.53	ดีมาก

2. หลังจากที่ได้รับการสอนแบบบรรทัดฐานในการสอนเขียนจดหมายสมัครงาน ผู้เรียนมีความสามารถในการเขียนสูงขึ้น จากก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง $\bar{X} = 30$ และมีคะแนนเฉลี่ย หลังการทดลอง $\bar{X} = 85.23$ แสดงว่าหลังการทดลองผู้เรียนมีความสามารถในการเขียนจดหมายสมัครงานสูงขึ้น

ตาราง 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนจากการทดสอบความสามารถด้านการเขียนจดหมายสมัครงาน
ก่อนและหลังเรียน ด้วยกิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน

ความสามารถการเขียน จดหมายสมัครงาน	จำนวนคน (N)	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	t-test
ก่อนเรียน	32	100	30	5	27.08
หลังเรียน	32	100	85.23	8.53	

($p > 0.05$), $df = 31$ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบอรรถฐานในการเขียนจดหมายสมัครงาน โดยอยู่ในระดับ
เห็นด้วยซึ่งมีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 86.46$ ตามค่า Likert Scale ค่าเที่ยงเบน มาตรฐาน S.D = 8.83

ตาราง 3 เปรียบเทียบระดับเจตคติต่อการเรียนเขียนจดหมายสมัครงานของผู้เรียนก่อนและหลังได้รับการเรียนรู้
ด้วยกิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนคน (N)	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับเจตคติต่อการเรียน การเขียนภาษาอังกฤษ
ก่อนเรียน	32	5	2.31	1.01	มีความพึงพอใจน้อย
หลังเรียน	32	5	4.52	0.36	มีความพึงพอใจมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยข้างต้น การพัฒนาการเขียนจดหมายสมัครงานด้วยกิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐานพบว่าก่อนที่จะมีการเรียนการสอนการเขียนจดหมายสมัครงานนั้น ผู้วิจัยได้ให้ผู้เรียนได้ทำแบบทดสอบก่อนเรียน ผลที่พบคือ ผู้เรียนได้คัดลอกข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต โดยที่ไม่เข้าใจด้วยว่าประโยคและคำศัพท์ที่ใช้มีความหมายว่าอย่างไร แต่หลังจากที่ผู้เรียนได้รับการเรียนการสอนการเขียนจดหมายสมัครงาน ด้วยกิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐานแล้วนั้น ความสามารถด้านการเขียนของผู้เรียนนั้นมีการพัฒนาขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน เข้าใจรูปแบบการเขียนจดหมาย รู้ความหมายของคำศัพท์และประโยคที่ใช้มากขึ้น และยังพบว่าผู้เรียนมีผลการเรียนการสอนการเขียนจดหมายสมัครงาน ก่อนการจัดกิจกรรม (First Draft) โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 30 และผลการเขียนจดหมายสมัครงานหลังจัดกิจกรรม (Final Draft) โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 85.15 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกรณีศึกษา เพื่อศึกษาความสามารถทางการเขียนจดหมายสมัครงานของผู้เรียน และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการสอนเขียนตามกระบวนการอรรถฐาน โดยแบ่งการทำกิจกรรมการเขียนออกเป็น 4 ขั้นตอน งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้วงจรการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดอรรถฐานของ Christie และคณะ (ฉัตรชัย อภิวันท์สนอง, 2548 ; อ้างอิงมาจาก Christie and others. n.d.) มาใช้ในกิจกรรมการสอนของผู้วิจัย ซึ่งออกแบบไว้ทั้งสิ้น 3 แผนการเรียนรู้ 18 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยให้ผู้เรียนเขียนแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre test) ก่อนเริ่มการเรียนการสอนการเขียนจดหมายสมัครงานตามกระบวนการอรรถฐาน ได้แก่

1. ขั้นการให้ข้อมูล (Input ideas) ผู้สอนวางแผนการจัดกิจกรรมก่อนเรียน

1.1 ผู้วิจัยกล่าวถึงที่มา ความหมาย และความสำคัญในการเรียนการเขียนจดหมายสมัครงาน ให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงความสำคัญของการเรียนรู้การเขียนจดหมายสมัครงาน

1.2 ผู้วิจัยให้ข้อมูลเบื้องต้นที่จำเป็นกับผู้เรียน เกี่ยวกับการเขียนจดหมายสมัครงาน เช่น รูปแบบการเขียนจดหมายสมัครงาน คำศัพท์ วลี ประโยค ส่วนต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเขียนจดหมายสมัครงานและการวรรคตอน หรือการย่อหน้าของจดหมายในแต่ละขั้นตอน

จากขั้นตอนดังกล่าว เป็นขั้นตอนในการให้ข้อมูลที่จำเป็นในการเขียนจดหมายสมัครงานกับผู้เรียน ซึ่งผู้สอนจะแนะนำวิธีการเขียน แนะนำคำศัพท์ วลีที่สำคัญ การใช้คำเชื่อม และเรื่องไวยากรณ์ที่จำเป็นในการเขียนจดหมายสมัครงาน ในขั้นนี้ผู้เรียนจะต้องศึกษาคำศัพท์ในตัวอย่างจดหมายสมัครงานที่ผู้สอนแจกให้ พร้อมเขียนความหมายและชนิดของคำ (ใบงานที่ 1) และศึกษาเรื่องการใช้ Tense จากตัวอย่างจดหมายสมัครงาน

2. ขั้นการให้รูปแบบ (Modeling)

ผู้วิจัยได้อธิบายความหมายและจุดมุ่งหมายของการเขียนจดหมายสมัครงาน ว่าเป็นการเขียนแบบวิธีการ (Procedure) โดยมีรูปแบบการเขียนแบบขั้นตอนที่ชัดเจน กิจกรรมแรกในขั้นการให้รูปแบบนั้น ผู้วิจัยแจ้งให้ผู้เรียนจำแนกเปรียบเทียบจากงานเขียนจดหมายธุรกิจแบบอื่นที่ไม่ใช่จดหมายสมัครงานเป็นกลุ่มในกิจกรรมที่ 2 โดยมีตัวอย่างจดหมายให้เปรียบเทียบว่าจดหมายใด ใช้หรือไม่ใช้จดหมายสมัครงาน กิจกรรมที่ 3 ผู้วิจัยอธิบายอรรถาภิธานของจดหมายสมัครงาน (Move analysis) ว่าในแต่ละอรรถาภิธานมีวิธี ขั้นตอนการเขียนอย่างไร แล้วจึงให้ผู้เรียนช่วยกันระดมความคิด สรุป และจำแนกองค์ประกอบอรรถาภิธานของจดหมายสมัครงานเป็นกลุ่มอีกครั้ง เพื่อตรวจสอบความเข้าใจตามใบงานในแต่ละกิจกรรมที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น ผู้วิจัยให้งานเขียนตัวอย่างและเกณฑ์การประเมินการเขียนจดหมายสมัครงาน เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบเกณฑ์การประเมินคะแนนในแต่ละครั้ง โดยอรรถาภิธานของจดหมายสมัครงาน (Application letter Template)

3. ขั้นการสร้างเนื้อหาาร่วมกัน (Joint Construction of a text)

ในขั้นนี้ผู้เรียนจะได้ลงมือเขียนจดหมายสมัครงานเป็นรายบุคคล รวบรวมความคิดเกี่ยวกับเรื่องที่จะเขียนสรุปเป็นแผนผังความคิดลงในใบงานที่ 4 หลังจากนั้นผู้เรียนจะต้องลงมือร่างงานเขียนครั้งที่ 1 (First Draft) โดยผู้เรียนจะต้องฝึกเขียนจดหมายสมัครงาน ตามรูปแบบที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โครงสร้างจากจดหมายสมัครงานมาแล้ว และผู้วิจัยเป็นผู้กำหนดใบประกาศรับสมัครงาน ในขั้นนี้ผู้เรียนจะต้องเลือกระดับการศึกษาของตนโดยอิงตามใบประกาศรับสมัครงานที่บริษัทนั้น ๆ ต้องการ และให้เพื่อนตรวจงานเขียนตามเกณฑ์การประเมินงานเขียนที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ รับผลสะท้อนกลับเพื่อแก้ไขลงในใบงานที่ 5 แล้วจึงนำมาปรับปรุง แก้ไขงานเขียนครั้งที่ 2 (Second Draft) งานเขียนจดหมายสมัครงานในแต่ละครั้ง จะต้องมียุทธวิธีตามแบบที่ผู้วิจัยได้กำหนดอรรถาภิธานของจดหมายสมัครงานไว้ (Move analysis) ซึ่งประกอบด้วย 6 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 Contact Information (ข้อมูลด้านการติดต่อ)

ส่วนที่ 2 Salutation (คำขึ้นต้นจดหมาย)

ส่วนที่ 3 Application Content/ Body of letter (เนื้อหาของจดหมาย)

ส่วนที่ 4 Experience and Job qualifications (ประสบการณ์ และคุณสมบัติที่ต้องการ)

ส่วนที่ 5 Leaving (การกล่าวจบ)

ส่วนที่ 6 Complimentary Close (คำลงท้ายของจดหมาย)

4. ขั้นตอนการสร้างเนื้อหาร่วมกัน (Joint Construction of a text)

ขั้นตอนการสร้างเนื้อหาร่วมกันเป็นงานเขียนครั้งที่ 3 (Final Draft) ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะได้ทบทวนและแก้ไข จดหมายที่ได้ศึกษาอย่างอิสระ ซึ่งเป็นขั้นสุดท้ายของกระบวนการสอนเขียนตามกระบวนการอรรถฐาน และเป็นการเขียนที่ผู้เรียนต้องปรับปรุง พัฒนางานเขียนของตนเองโดยเขียนตามกำหนดอรรถวิเคราะห์จดหมายสมัครงาน (Move analysis) ผู้เรียนลงมือเขียนในงานเขียนครั้งที่ 3 (Final Draft) ซึ่งเป็นขั้นเรียบเรียงงาน (Editing) ในขั้นนี้ผู้เรียนได้ปรับปรุงงานเขียนของตนเองให้สมบูรณ์ โดยสามารถเพิ่มเติมเนื้อความ และใช้คำเชื่อมหรือวลีเข้ามาช่วยให้ประโยคสมบูรณ์ยิ่งขึ้นได้ เมื่อผู้เรียนได้ปรับปรุงงานเขียนเรียบร้อยแล้ว ผู้เรียนสามารถนำงานเขียนของตนเองไปประยุกต์ใช้กับงานเขียนอื่น ๆ หรือนำเสนอผลงานของตนเองได้จากผลการจัดกิจกรรมทั้ง 3 ขั้นตอน ผู้วิจัยให้ผู้เรียนเขียนแบบทดสอบหลังจัดกิจกรรม (Post test) สามารถอภิปรายผลเป็นประเด็นต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนี้

4.1 การศึกษาความสามารถด้านการเขียนจดหมายสมัครงานของผู้เรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนเขียนตามกระบวนการอรรถฐานก่อนเรียนและหลังเรียน จากผลการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ พบว่าค่าร้อยละของคะแนนก่อนการจัดกิจกรรม เท่ากับร้อยละ 30 และหลังเรียน เท่ากับร้อยละ 85.23 จากคะแนนก่อนเรียนจะเห็นได้ว่า ความรู้พื้นฐานด้านการเขียนจดหมายสมัครงานของผู้เรียนก่อนการทำวิจัยอยู่ในระดับต่ำ สาเหตุที่ทำให้การเขียนจดหมายสมัครงานของผู้เรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ เนื่องจากผู้เรียนไม่ทราบรูปแบบในการเขียนจดหมายสมัครงานที่ถูกต้อง และไม่ทราบความแตกต่างของรูปแบบจดหมายธุรกิจและจดหมายสมัครงาน นอกจากนั้นผู้เรียนร้อยละ 93 ยังมีพื้นฐานการเรียนรู้ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับต่ำ มีพื้นฐานหลักไวยากรณ์ และคลังคำศัพท์ที่น้อยมาก เป็นสาเหตุให้ช่วงการวิจัยในขั้นการให้ข้อมูล (Input ideas) ใช้เวลาการเรียนการสอนนานกว่าทุกชั้น ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาที่ได้รับการสอนการเขียนจดหมายสมัครงาน โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน มีคะแนนความสามารถในการเขียนหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน นอกจากนี้ยังเห็นได้ว่า ความสามารถในการเขียนจดหมายสมัครงานของนักศึกษาทั้งหมดอยู่ในระดับดี

การจัดกิจกรรมการสอนเขียนตามกระบวนการอรรถฐาน ไม่เพียงแต่เป็นการให้กระบวนการเขียนเป็นไปอย่างถูกต้องตามวิธีเท่านั้น แต่ยังเป็นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงความร่วมมือกัน ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันศึกษา และได้ออกความเห็นร่วมกันเกี่ยวกับงานต่าง ๆ ตามประเด็นที่ได้รับมอบหมาย มากไปกว่านั้นผู้เรียนได้เป็นที่ปรึกษาที่ดีแก่กันในเรื่องการใช้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษและการเลือกใช้คำศัพท์ เพื่อมาเขียนในเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรชัย อภิวันท์สนง (2548 : 116) ที่ว่าการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยอาศัยแนวทฤษฎีการสอนแบบอรรถฐานเป็นวิธีการส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน ทั้งกับเพื่อนและกับครูผู้สอน เพราะจะได้คำชี้แนะในที่นี้ ทั้งจากเพื่อนและครูผู้สอน จึงสามารถกล่าวได้ว่าการสอนเขียนภาษาอังกฤษตามแนวการสอนแบบอรรถฐานในครั้งนี้ สามารถพัฒนาความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนได้ดีขึ้น

4.2 นักศึกษาที่ได้รับการสอนการเขียนจดหมายสมัครงาน โดยใช้กิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน มีเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากคะแนนเต็ม 5 ค่าเฉลี่ย 4.52 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.36 ระดับเจตคติต่อการเรียนการเขียนภาษาอังกฤษ แสดงว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการสอนเขียนภาษาอังกฤษเชิงอธิบาย ตามกระบวนการอรรถฐานอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการสอนเขียน ในรูปแบบนี้เป็นสิ่งที่แปลกใหม่สำหรับผู้เรียน ผู้เรียนมีความตื่นตัวและสนใจที่จะเรียนรู้มากกว่าปกติ และสิ่งที่เป็นสาเหตุให้ผู้เรียนมีความสุขกับการเรียน เนื่องจากผู้เรียนได้เรียนรู้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเป็นกลุ่ม เป็นผลให้ผู้เรียนคลายความวิตกกังวลกับการเรียนวิชาภาษาอังกฤษน้อยลงมาก แม้ว่าในระยะแรกผู้เรียนมีความวิตกกังวลบ้าง แต่เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนไปได้สักระยะ ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในกระบวนการเรียนการสอน และเข้าใจการเขียนมากขึ้น ผู้เรียนเริ่มมีปฏิกิริยาตอบสนองมากขึ้น เริ่มแสดงความคิดเห็น และสอบถามข้อสงสัยมากขึ้น เมื่อผู้เรียนเข้าใจกระบวนการเขียน

ต่าง ๆ แล้ว ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้กับการเขียนประเภทอื่น ๆ ได้อีกด้วย นอกจากนั้นผู้เรียนยังได้รู้ว่าการเขียนประเภทต่าง ๆ มีรูปแบบการเขียนที่แตกต่างกันออกไป

เมื่อผู้สอนได้อ่านงานเขียนของผู้เรียน และตรวจสอบความถูกต้องของงานเขียนแล้ว พบว่าการสอนเขียนจดหมายสมัครงานตามกระบวนการแบบอรรถฐานนั้น เป็นการเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการเขียนที่มีวิธีการ ขั้นตอน และผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยจัดขึ้น เนื่องจากผู้เรียนได้เรียนรู้และศึกษาข้อมูล จากข้อมูลพื้นฐานที่ต้องรู้จนกระทั่งข้อมูลที่ซับซ้อนมาก ได้อย่างง่ายต่อการทำความเข้าใจ และผลการกระบวนการจัดการเรียนการสอนแสดงให้เห็นผลว่า การสอนแบบเน้นกระบวนการช่วยให้ผู้เรียนสามารถลำดับการเขียนได้อย่างชัดเจนมากขึ้น

การศึกษาความสามารถทางการเขียนจดหมายสมัครงาน ของผู้เรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนเขียนตามกระบวนการอรรถฐานก่อนเรียนและหลังเรียน จากผลการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ พบว่าหลังจากที่ได้รับการสอนแบบอรรถฐาน ผู้เรียนมีความสามารถในการเขียนจดหมายสมัครงานอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=85.23$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D = 8.53$) คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 82 ผู้เรียนมีความสามารถในการเขียนสูงขึ้นจากก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง $\bar{X} = 30$ และมีคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลอง $\bar{X} = 85.23$ แสดงว่าหลังการทดลอง ผู้เรียนมีความสามารถในการเขียนจดหมายสมัครงานสูงขึ้น และผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบอรรถฐานในการเขียนจดหมายสมัครงาน โดยอยู่ในระดับเห็นด้วยซึ่งมีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 86.46$ ตามค่า Likert Scale ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน $S.D = 8.83$

โดยสรุป การจัดกิจกรรมการสอนตามกระบวนการอรรถฐาน เพื่อพัฒนาการเขียนจดหมายสมัครงาน ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นนั้น สามารถพัฒนาการเขียนของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้เรียนเขียนเป็นระบบมากขึ้น รู้จักใช้คำศัพท์ที่เหมาะสมกับประโยคที่จะเขียนคำเชื่อมในแต่ละวรรคตอน ได้ฝึกทักษะการเขียนที่มีกระบวนการมากขึ้น นอกจากนั้นยังช่วยให้ผู้เรียนชอบเรียนวิชาการเขียนภาษาอังกฤษมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้แนววิธีการสอนแบบอรรถฐาน ผู้เรียนชอบทำงานเป็นกลุ่ม ช่วยเหลือ ปกป้องหาหรือกันระหว่างการทำงาน มากกว่าการทำงานเป็นรายบุคคลเพราะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ดังนั้นควรจัดกลุ่มผู้เรียนให้มีลักษณะความสามารถ เพื่อให้โอกาสผู้เรียนได้เรียนรู้ และช่วยเหลือกันและกัน
2. ทักษะการเขียนภาษาอังกฤษเป็นทักษะที่ยากและซับซ้อนโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับพฤติกรรมการเรียนภาษาของนักศึกษาสายอาชีพแล้ว ดังนั้นการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนด้านการเขียนจดหมายสมัครงาน โดยการจัดการเรียนรู้แบบอรรถฐานในการสอน จึงควรคำนึงถึงเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม ไม่ควรเร่งรีบ หรือสร้างแรงกดดันให้กับผู้เรียนมากเกินไป
3. กิจกรรมในการจัดการเรียนรู้แบบอรรถฐานในการเขียนจดหมายสมัครงาน ควรเป็นกิจกรรมที่มีความหลากหลายชัดเจน ทำทนายผู้เรียน และคำนึงถึงความยากง่ายของเนื้อหาให้มีความเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนไม่ใช่นักศึกษาสาขาวิชาเอกภาษาอังกฤษ จึงมีทักษะในการเขียนภาษาอังกฤษไม่เท่าที่ควร ดังนั้นผู้สอนอาจจะสร้างกิจกรรมเสริมเพิ่มเติม เพื่อพัฒนาความสามารถให้ดียิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

- สิริมาน ยวโสภีร์. (2545). การเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ เจตคติและความคิดสร้างสรรค์ทางภาษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนเขียนตามแนวทฤษฎีการสอนแบบบูรณาฐาน และการสอนแบบเดิม. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สมสมัย วิสูตรจุฑา. (2545). การเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเขียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนเขียนตามแนวทฤษฎีการสอนแบบบูรณาฐานกับการสอนเขียนตามคู่มือครู. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จินตนา นักบุญ. (2536). การเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษและแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการเขียนตามข้อเท็จจริงโดยอาศัยแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบูรณาฐานกับการสอนเขียนตามคู่มือครู. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.ถ่ายเอกสาร
- ฉัตรชัย อภิวันท์สนอง. (2548). ศึกษาการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่าน ความสามารถในการเขียนและแรงจูงใจ ในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีตามแนวทฤษฎีการสอนแบบบูรณาฐานและการสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรณี ชูทัยเจนจิต. (2538). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ.
- ภัทรศักดิ์ โอสธานุเคราะห์. (2548). ทำไมเมืองไทยถึงไร้มาตรฐานทางภาษาต่างชาติ. กรุงเทพฯ: ฐานการพิมพ์
- สุภัทรา อักษรานุเคราะห์. (2540). การใช้กลวิธีการสื่อสารกับการสอนภาษาอังกฤษ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อัจฉรา วงศ์โสธร. (2538). การทดสอบและประเมินผลการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Christie, F. (1987). Language and literacy: making explicit what's involve; Paper presented at the Thirteenth Annual conference of Australian Reading Association on Language and Learning, Sydney.
- Christie, F. (1989). Genres in Writing in Christie, F. (Ed.) Writing in Schools, study guide Geelong, Victoria: Deaking University Press, pp. 3-48.
- Martin J.R. (1989). *Factual Writing: Exploring and Challenging Social Reality*. New York: Oxford University Press.
- Martin. JI, & Rlthery, J. (1980). *Writing Project Report No.1*. Sydney: Department of Linguistics, University of Sydney.
- Martin. JI, & Rlthery, J. (1980). *Writing Project Report No.2*. Sydney: Australia: Department of Linguistics, University of Sydney
- Miller, J.G. (1984). *Culture and Development of everyday Social Explanation*. Journal of Personality and Social Psychology, 46(5), 96 1-78.

หลักเกณฑ์การเสนอบทความ เพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

เอกสารฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นคู่มือในการเขียนบทความวิชาการสำหรับผู้ที่มีความประสงค์ในการส่งบทความเข้าร่วมตีพิมพ์ลงวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยจะกำหนดทั้งรูปแบบและแนวทางในการพิมพ์บทความ ซึ่งจะใช้ในการจัดทำวารสารฯ ในแบบรูปเล่ม ดังนั้น เพื่อเป็นการควบคุมคุณภาพและเพื่อให้การจัดทำเอกสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว ผู้ส่งบทความควรพิมพ์บทความตามรูปแบบและแนวทางที่กำหนดอย่างเคร่งครัดโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลเบื้องต้นของวารสาร

1.1 **วัตถุประสงค์** เพื่อให้คณาจารย์ นักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดและบุคคลทั่วไป ได้เผยแพร่ความรู้ ผลงานวิจัย และนวัตกรรมทางวิชาการสู่สาธารณชนในรูปแบบการนำเสนอทางวารสารวิชาการ และเพื่อสร้างบรรยากาศทางวิชาการ ให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้

1.2 **ประเภทผลงานที่ตีพิมพ์** ประกอบด้วย บทความวิชาการ บทความวิจัย

1.3 **ขอบเขตเนื้อหา** ประกอบด้วย สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรและการสอน วิทยาศาสตร์ และมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1.4 **กำหนดพิมพ์เผยแพร่** ปีละ 2 ฉบับ (มกราคม-มิถุนายน และกรกฎาคม-ธันวาคม)

2. นโยบายการพิจารณากลั่นกรองบทความ

2.1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และต้องไม่อยู่ในกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นใด

2.2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องเป็นบทความที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพทางวิชาการ และมีประโยชน์ในเชิงทฤษฎีหรือเชิงปฏิบัติ โดยผ่านการพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ จำนวนอย่างน้อย 2 ท่าน ขึ้นไปตอบบทความและเป็นผู้มีผลงานทางวิจัยอย่างต่อเนื่อง

2.3 กองบรรณาธิการอาจส่งผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้เขียนแก้ไข เพิ่มเติม หรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

2.4 กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตรวจแก้ไขรูปแบบบทความที่ส่งมาตีพิมพ์

2.5 การยอมรับเรื่องที่ตีพิมพ์เป็นสิทธิของกองบรรณาธิการ และกองบรรณาธิการจะไม่รับผิดชอบในเนื้อหา หรือความถูกต้องของเรื่องที่ส่งมาตีพิมพ์ทุกเรื่อง

3. รูปแบบการเขียนบทความผลงานวิจัยฉบับเต็ม (Full Paper)

3.1 การเตรียมต้นฉบับ จัดพิมพ์แบบ 1 คอลัมน์ มีรายละเอียดดังนี้

1) ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสันขนาดเอ 4 ($8\frac{1}{4} \times 11\frac{3}{4}$ นิ้ว = 21×29.7 ซม.)
เว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบน 3.5 เซนติเมตร ด้านล่าง ขวามือ และซ้ายมือ 2.5 เซนติเมตร

2) ตำแหน่งของแท็บหยุด ตั้งค่าเริ่มต้นที่ 1.25 เซนติเมตร และตั้งเพิ่มขึ้นทีละ 0.5 เซนติเมตร

3.2 รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ใช้รูปแบบอักษร TH Sarabun PSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ระยะระหว่างบรรทัดเป็นแบบบรรทัดเดี่ยว (Single Space) โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่ง ดังนี้

1) ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย

2) ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย

3) ชื่อผู้เขียน* เว้น 1 บรรทัด ขนาด 12 ชนิดตัวอักษรหนาแบบเอียง ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย
ใต้ชื่อเรื่อง

4) ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา/ผู้วิจัยร่วม** ขนาด 12 ชนิดตัวอักษรหนาแบบเอียง ชิดขอบกระดาษซ้าย
ใต้ชื่อผู้เขียน/ผู้วิจัยคนที่ 1 ตามลำดับ

5) หัวข้อใหญ่ในบทความ ขนาด 14 ชนิดตัวอักษรธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย ก่อนขึ้น
หัวข้อต่อไป เว้น 1 บรรทัด จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และจัดย่อหน้าเป็นแบบกระจายแบบไทย

6) หัวข้อย่อย เว้นระยะห่างตามลำดับของแท็บหยุด

7) การอ้างอิงในเนื้อหา ให้จัดพิมพ์ดังนี้

7.1 การเขียนอ้างอิงโดยระบุ ชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสาร ไว้หน้าข้อความเพื่อบอก
แหล่งที่มา

7.1.1 ภาษาไทย

ชื่อ สกุล (พ.ศ. : หน้าที่)

7.1.2 ภาษาอังกฤษ

นามสกุล, อักษรตัวแรกของชื่อต้น. อักษรตัวแรกของชื่อกลาง. (ค.ศ. : หน้าที่)

7.2 การเขียนอ้างอิงโดยระบุ ชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสาร ไว้หลังข้อความเพื่อบอกแหล่งที่มา

7.2.1 ภาษาไทย

(ชื่อ สกุล, (พ.ศ. : หน้าที่)

7.2.2 ภาษาอังกฤษ

(นามสกุล, อักษรตัวแรกของชื่อต้น. อักษรตัวแรกของชื่อกลาง. ค.ศ. : หน้าที่)

8) ท้ายกระดาษ ประกอบด้วย

* นักศึกษาหลักสูตร... สาขาวิชา.. สถาบันการศึกษา... ขนาด 12 ชนิดตัวอักษรธรรมดาแบบเอียง ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย

** ตำแหน่งทางวิชาการประจำ/พิเศษ อาจารย์ประจำหลักสูตร.... สาขาวิชา...สถาบันการศึกษา...
ขนาด 12 ชนิดตัวอักษรธรรมดาแบบเอียง ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย

3.3 จำนวนหน้า ต้นฉบับควรมีความยาวไม่เกิน 10 หน้า

4. การเรียงลำดับเนื้อหาต้นฉบับ

เนื้อหา ภาษาไทยที่มีคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ควรแปลเป็นภาษาไทยให้มากที่สุด (ในกรณีคำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำเฉพาะที่แปลไม่ได้หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมายชัดเจนให้ทับศัพท์ได้) และควรใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจง่าย ชัดเจน หากใช้คำย่อต้องเขียนคำเต็มไว้ครั้งแรกก่อน เนื้อหาต้องเรียงลำดับดังนี้

4.1 ชื่อเรื่อง ควรสั้นและกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

4.2 ชื่อผู้เขียน เป็นภาษาไทยและระบุตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี)

4.3 บทคัดย่อ เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ABSTRACT) เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านแล้วเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (ABSTRACT) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง จะใช้ตัวเอนเฉพาะคำศัพท์วิทยาศาสตร์

4.4 คำสำคัญ เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คำ โดยให้คำสำคัญภาษาอังกฤษตรงกับคำสำคัญภาษาไทย แต่ละคำคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (comma)

4.5 บทนำ เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัยและควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

4.6 วัตถุประสงค์ ใช้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

4.7 วิธีการดำเนินงานวิจัย ควรอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย โดยมีหัวข้อดังนี้

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กล่าวถึงกลุ่มประชากร วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ที่มาของกลุ่มตัวอย่าง แหล่งที่มาของข้อมูล

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

4.8 สรุปผล สรุปผลที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับอาจแสดงด้วยตารางกราฟ แผนภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ถ้าแสดงด้วยตาราง ควรเป็นตารางแบบไม่มีเส้นขอบตารางด้านซ้ายและขวา หัวตารางเป็นแบบธรรมดาไม่มีการระบายสี และขีดเส้นคู่ กรณีตารางยังไม่สิ้นสุดให้ขีดด้วยเส้นเดี่ยว และเมื่อสิ้นสุดตารางให้ขีดด้วยเส้นคู่ ตารางควรมีเฉพาะที่จำเป็น ไม่ควรมีเกิน 5 ตาราง สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพ ขาวดำ ที่ชัดเจนและมีคำบรรยายใต้รูป กรณีที่จำเป็นอาจใช้ภาพสีได้

4.9 อภิปรายผล การอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงไร และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการหรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม

4.10 ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

2) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

4.11 รายการอ้างอิง เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศหากผู้เขียนมีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนแรกแล้วตามด้วยและคณะหรือ and others

5. การส่งบทความ

5.1 กำหนดการรับบทความ สามารถส่งบทความถึงกองบรรณาธิการ ได้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ผ่านระบบลงทะเบียนออนไลน์ <https://rerujournal.reru.ac.th>

6. ติดต่อสอบถามข้อมูล

ติดตามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ <https://rerujournal.reru.ac.th> หรือติดต่อสอบถามข้อมูลที่
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด 113 หมู่ 12 ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 45120
เบอร์โทรศัพท์ 0 4355 6231, 0 4355 6001-8 ต่อ 1027 โทรสาร 0 4355 6231

3.5 ซม.

ชื่อเรื่องภาษาไทย (ขนาด 18 Point ตัวหนา)

ชื่อเรื่อง อังกฤษ (16 Point ตัวหนา)

ชื่อ สกุล ผู้วิจัย *

ชื่อ สกุล อาจารย์ที่ปรึกษา (ถ้ามี) **

ชื่อ สกุล อาจารย์ที่ปรึกษา (ถ้ามี) ***

ขนาด 12 Point
ตัวหนา,เอียง

บทคัดย่อ

เริ่มเนื้อหาบทคัดย่อ.....

ABSTRACT

เริ่มเนื้อหา.....

คำสำคัญ : ภาษาไทย 3 คำ แต่ละคำคั่นด้วย ,

Keywords : ภาษาอังกฤษ 3 คำ แต่ละคำคั่นด้วย ,

บทนำ

เริ่มเนื้อหา.....

วัตถุประสงค์

1. เนื้อหา.....

2. เนื้อหา.....

วิธีการดำเนินงานวิจัย

เริ่มเนื้อหา.....

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

เนื้อหา.....

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

เนื้อหา.....

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหา.....

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื้อหา.....

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื้อหา.....

(เนื้อหาในการพิมพ์ขนาด 14 Point
เฉพาะหัวข้อหลัก ทำตัวหนา)

ตั้งTab 1.25 175 2.25 2.75 ...

* นักศึกษาหลักสูตร... สาขาวิชา ชื่อสถาบันการศึกษา

** ตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์ประจำหลักสูตร ชื่อสถาบันการศึกษา (ข้อมูลอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก)

*** ตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์ประจำหลักสูตร ชื่อสถาบันการศึกษา (ข้อมูลอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม)

ขนาด 12 Point
ตัวเอียง ตัวอักษรปกติ

2.5 ซม.

2.5 ซม.

สรุปผล

เริ่มเนื้อหา.....

1. เนื้อหา.....

1.1 เนื้อหา.....

อภิปรายผล

เริ่มเนื้อหา.....

1. เนื้อหา.....

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 เนื้อหา.....

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื้อหา.....

รายการอ้างอิง แบบ APA

หนังสือ

- ชื่อ นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อหนังสือ*. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
จารุณี ชินตระกูล. (2550). *ภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน*. ร้อยเอ็ด: กาฬสินธุ์การพิมพ์.

วารสาร

- ชื่อ นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. *ชื่อวารสาร*, ปีที่พิมพ์(ฉบับที่พิมพ์), เลขหน้าอ้างอิง.
สมพร พูลพงษ์. (2559). ระบบสารสนเทศฐานความรู้ผ่านสมาร์ตโฟนสำหรับท้องถิ่น. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*, 10(2), 148.

วิทยานิพนธ์

- ชื่อ นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อวิทยานิพนธ์*. วิทยานิพนธ์ ชื่อหลักสูตร สาขาวิชา.
เมืองที่พิมพ์: สถาบันการศึกษา.
จิตรสุดา ทองอินทร์. (2561). การพัฒนาดัชนีชี้วัดความมั่นคงด้านสุขภาพ. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด. ร้อยเอ็ด: มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

รายงานการประชุม

- ชื่อ นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อหัวข้อหรือเรื่องการประชุม*. ชื่อการประชุมประชุม. วันเดือนปีที่จัด. สถานที่จัด : สำนักพิมพ์. เลขหน้า.
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด. (2559). *สถิติเพื่อการพัฒนาสังคมยุคใหม่*. การประชุมสภามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด สมัยสามัญ ครั้งที่ 1 (หน้า 10-12). ร้อยเอ็ด: มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.

สื่ออินเทอร์เน็ต

- ชื่อ นามสกุลผู้เผยแพร่. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อเรื่อง*. ค้นเมื่อ วันเดือนปีที่ค้น, จาก URL
วสิน มีเจริญ. (2559). ดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจ. ค้นเมื่อ 16 กันยายน 2560, จาก <http://www2.bot.or.th/statistics/ReportPage.aspx?reportID=405>

1. ตัวอย่างตาราง กรณีเนื้อหาสิ้นสุดในหน้าเดียว (ให้ขีดเส้นหัวตาราง และท้ายตารางเป็นเส้นคู่)

ตาราง 1 ชื่อตาราง

กลุ่ม	สอบก่อนทดลอง	ดำเนินการทดลอง	สอบหลังทดลอง
A	T_1	X1	T_2
B	T_1	X2	T_2

2. ตัวอย่างตาราง กรณีเนื้อหาตาราง มีมากกว่า 1 หน้า

กรณีเนื้อหาของตารางมีมากกว่า 1 หน้า บรรทัดสุดท้ายของตาราง ให้ขีดเส้นเดียว เมื่อเนื้อหาตารางสิ้นสุดในหน้าใด ให้ทำการขีดเส้นคู่ ตัวอย่างเช่น

ตาราง 2 ชื่อตาราง (กรณีเนื้อหาตารางยังไม่สิ้นสุด ให้ขีดเส้น ท้ายตารางเป็นเส้นเดียว)

กลุ่ม	สอบก่อนทดลอง	ดำเนินการทดลอง	สอบหลังทดลอง
C	T_1	X1	T_2
D	T_1	X2	T_2

ตาราง 3 (ต่อ) (จากตาราง 2 ที่เนื้อหาตารางยังไม่สิ้นสุด และเมื่อเนื้อหาสิ้นสุดแล้ว ให้ขีดเส้น ส่วนท้ายของตารางเป็นเส้นคู่)

กลุ่ม	สอบก่อนทดลอง	ดำเนินการทดลอง	สอบหลังทดลอง
E	T_1	X1	T_2
F	T_1	X2	T_2

